

W. RUDIN

EVIGHETSVINKAR

DE GAMLA
TEXTERNA
I.

Ida Lindquist. 1905.

Enighetsvinkar

Ny följd

— — —

Predikningar

öfver

Kyrkoårets gamla evangelietexter

af

W. RUDIN

— — —

Förra delen

UPSALA
W. SCHULTZ.

Καίγε τὸν αἰῶνα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν.
Predikareboken 3: 11 (enl. LXX).

Evolemus, evolemus ad æterna gaudia!
Augustini Confessiones.

Filipp. 3: 7—14.

UPSALA 1897
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.

Hos E. Berling, Upsala, äro tryckta arken 1—39.

Förord.

Vid utgifvandet af en ytterligare årgång "Evighetsvinkar" öfver kyrkoårets gamla evangelietexter har samma förfarande iakttagits som i den för två år sedan utgifna samlingen predikningar öfver de nya texternas första årgång, att af den ur bokhandeln utgångna "Nya följden" af Evighetsvinkar, innehållande predikningar öfver alla våra tre textårgångar, endast de predikningar här blifvit upptagna, som motsvara de gamla texterna — de utgöra ungefär en tredjedel af samlingen — under det att det öfriga med något enda undantag utgöres af hittills otryckta föredrag, framgångna ur den lefvande beröringen med församlingen inom utgifvarens olika kallelsekretsar.

I det författaren beder att få hänvisa till förordet öfver den ofvannämnda förut utgifna årgången, vill han här blott tillägga, att, då han känner sig stå vid sin lefnads afton, med "evigheten" ständigt för sina ögon, han är medveten att i glad förvissning förblifva vid den sanning, som under vägledning från den heliga skrift uppgått för honom och som han under sitt lif varit kallad att offentligt bevittna, men att han på samma

gång allt djupare känner sanningen af apostelens ord: "Vi förstå endels och profetera (eller ana) endels", och därvid längtansfullt sträcker sig och vill mana andra att sträcka sig efter fullbordan af hvad densamma tillägger: "Men när det kommer, som är fullkomligt, då skall det försvinna, som är endels. Ty nu se vi genom en spegel på ett dunkelt sätt, men då ansikte mot ansikte; nu känner jag endels, men då skall jag känna fullkomligt, såsom jag ock blifvit känd."

Slutligen tillönskar författaren sina läsare och medvandrare på "den eviga vägen" en städse förnyad erfarenhet af vår Förebedjares stora löfte i Joh. ev. 17: 26.

Uppsala i September 1897.

W. R.

Förra delens innehåll[1]).

---

1) Af dessa predikningar äro alla de, hvilkas årtal äro utan särskildt tecken, hållna i Upsala-Näs eller någon annan landsförsamlings kyrka. De hvilkas årtal hafva tecknet * äro hållna i Stockholm; de med tecknet ** äro hållna i Upsala.

Det afgörande i vårt förhållande mot Jesus Kristus.

Första Söndagen i Advent.

(Ps. 269: 1).

Se din konung kommer!

Så profeterades det från ålder, så hörde och läste man i Israels folk. Och genom denna förutsägelse väcktes inom detta folk en längtan, en både sann och falsk längtan efter denne konung och hans rike, på samma gång som visserligen många hjärtan därvid förblefvo likgiltiga för dylika förhoppningar. Men ändtligen inträdde den afgörande stunden, och han, om hvilken det var profeteradt och som så många väntade, kom. Hvilken afgörande stund! Huru uppfordrade den icke alla till den djupaste självbestämning, huru uppenbarade den icke hvars och ens innersta. Och den var afgörande icke minst därutinnan, att vid denne konungs ankomst domen stod för dörren öfver Israels folk, såsom Jehova långt förut hade betygat.

»Se din konung kommer»: så har det ljudit sedan årtusenden äfven i kristenheten. Ja, det har ljudit så ofta, att man nästan tröttnat därvid. Men han, om hvilken dessa ord handla, har därför icke tröttnat att komma just i och genom denna förkunnelse om honom. Och alldeles såsom i gamla testamentet har det härunder närmat sig till något allt mer och mer afgörande, det har

närmat sig till det hans kommande, som skall vara det sista och medföra domen. Detta gäller närmast för den enskilda människan: hennes konung kommer och fordrar allt mera afgörande att blifva af henne mottagen eller förkastad; och snart skall det sista profvet säga om hvar och en hvad han innerst vill. Men detsamma gäller för folken, de kristna folken: allt mera afgörande tider inträda, allt mera afgjorda besökelser. Men därmed kommer också domen dem nära. Besökelsetiden och domstiden ligga bredvid hvarandra.

Må vi nu, m. å., med dylika tankar mottaga denna nådedag och gå till vår betraktelse. Det är ett dubbeltydigt ord detta: »Se din konung kommer». Och då vi åter i dag sjunga vårt Hosianna till hans ära, så låtom oss besinna, huru nära en gång ett Hosianna och ett korsfäst, ställdt till samme konung, lågo bredvid hvarandra. Och dessa rop ligga hvarandra nära i vårt hjärta. »Ur samma mun utgår både pris och bannor», säger varnande en apostel[1]). Därför då vi sjunga vårt Hosianna, så må väl däri blanda sig ett: »Herre, förbarma dig öfver oss», ett: »Utransaka mig, Gud, och känn mitt hjärta». Ja, låtom oss se till, att vår gudsfruktan icke är ett skrymteri, att vi ej nalkas Herren med ett dubbelt hjärta!

Text: Matt. 21: 1—9.

Och när de nalkades Jerusalem och kommo till Betfage vid Oljeberget, då sände Jesus två lärjungar, sägande till dem: Gån in i byn, som ligger midt framför eder, och strax skolen I finna en åsninna bunden och en fåle med henne. Lösen dem och fören dem till mig. Och om någon säger något åt eder, så skolen I säga: Herren behöfver dem; och strax skall han släppa dem. Men allt detta skedde, på det att det skulle fullbordas, som var sagdt genom profeten, som sade: »Sägen till dottren Zion: Se, din konung kommer till dig, saktmodig och ridande på en åsna, på en arbetsåsninnas fåle!» Och lärjungarna gingo bort och gjorde såsom Jesus hade befallt dem; och de förde åsninnan och fålen

1) Jak. 3: 10.

till honom och lade sina kläder på dem, och han satte sig däruppå. Men de flesta bland folket bredde sina kläder på vägen, och andra skuro kvistar och strödde på vägen. Och folket, både de som gingo före honom och de som följde efter, ropade och sade: Hosianna Davids son! Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn! Hosianna i höjden!

Vår inledning och vår text gifva oss anledning att betänka:

Det afgörande i vårt förhållande till Jesus Kristus.

I.

Det afgörande i detta vårt förhållande beror därpå, att han, om hvilken här är fråga, är »en konung» eller snarare konungen.

Vi hafva redan talat om, huru från ålder en högste konung var väntad på jorden och med honom ett rike, som skulle omfatta hela mänskligheten. Denna väntan hade uppspirat såsom en växt ur ett frö, i samma mån som förutsägelserna om det kommande riket hade blifvit bestämdare. Redan på Moses' dagar, ja, före dessa, hade profetiska röster talat därom, till och med bland hedningarna[1]). Och hvem kan uppräkna alla de i oändlig mångfald skiftande förutsägelserna om »riket», talade af Israels profeter. Så läsa vi hos Obadja i hans sista ord: »Befriare skola draga upp på Sions berg, som skola döma Esaus' berg, och så skall riket vara Herrens.» Och i Daniels bok möta vi den märkliga synen om Människosonen, som kommer och mottager riket af den Evige. Så lyder profetens berättelse i denna bok: »Jag hade en syn om natten och se, en, som liknade en människoson, kom på himmelens skyar, och han nalkades den Evige och fördes fram inför honom. Åt honom gafs välde och ära och rike, och alla folk och stammar och tungomål skola tjäna honom. Hans välde är ett evigt välde, som icke skall tagas ifrån honom, hans rike skall aldrig förstöras.» Och

1) Jfr Bileams profetia i 4 Mos. 24 kap.

denna syn uttydes med följande ord: »Men rike och välde och storhet, hvad helst som tillhört alla riken under himmelen, skall gifvas åt den Högstes heliga folk. Dess rike skall vara ett evigt rike, och alla välden skola tjäna och lyda det»[1]). Och ändtligen hade profeten Sakarja förkunnat för Israel: »Se, din konung kommer till dig, rättfärdig och segerrik, saktmodig, ridande på en åsna, på en åsninnas fåle.»

Genom alla dessa profetiska förkunnelser hade väntan på det kommande riket vuxit i styrka icke blott bland det folk, som var ämnadt till dess medelpunkt, men hvars gamla davidiska konungatron redan hade hunnit sjunka i grus, utan äfven bland hedningar[2]). Ett bevis därpå voro ju de visa män, som uppsökte Jesusbarnet i Betlehem, i förväntan att i honom få se »den nyfödde judakonungen.» Och denna väntan var icke ett misstag. Det måste komma en sådan konung och ett sådant rike, icke blott emedan förutsägelserna så hade förkunnat, utan enligt sakens egen natur, därest icke mänskligheten skulle gå under. Hon behöfde något sådant, d. v. s. hon behöfde en enhet, en högre ordning, en herre, som tog tyglarna i sin hand, som stäfjade ondskans makt och förde det goda till seger. Hon behöfde det enligt sin sanna gudomliga anläggning att blifva en enda stor enhet omkring sin Gud. Såsom bien utan vise, såsom vår jord utan sol, så var och så är vårt släkte utan denna enhet. Därför hade man länge i mänskligheten krampaktigt gripit efter densamma; detta är den innersta förklaringen på uppkomsten af de stora världsrikena, som sökte att draga hela mänskligheten under sin spira. Men alla sådana bemödanden hade, emedan de voro besmittade af själfviskhet, icke åstadkommit hvad de ville; de hade blott verkat en allt större upplösning, ett allt djupare elände i mänskligheten, och ännu mera skri-

1) Dan. 7: 13, 14, 27.
2) Jfr profetens ord i Es. 42: 1 och 4.

ande hade behofvet blifvit efter det verkliga gudsriket. Då apostelen Paulus, evangelii store budbärare, en gång i en syn hörde detta rop från hednavärlden: »far in i Macedonien och hjälp oss», så var detta i själfva verket ett uttryck för ett rop, som uppsteg ur hela mänsklighetens hjärta.

Men huru skulle nu hjälpen komma? Blott från Gud kunde den komma eller genom en konung från Gud, en Guds-konung. Och hvarför? Emedan Gud allena är mänsklighetens sanna enhet, och detta just genom det Ord, hvarmed han i begynnelsen skapade allt[1]). Är det icke klart att så måste vara, lika naturligt som att solen är vår jordiska skapelses medelpunkt och därför dess enda källa till ljus och lif?

Ja, det måste komma en konung, som icke för tillfället var utsedd eller hade ryckt till sig makten, utan som verkligen var mänsklighetens medelpunkt, dess så att säga »arfherre». Det måste komma en, som i sanning var alla öfverlägsen, och af hvilken de därför måste vara beroende, men som ock vore mäktig att taga om hand allas sak, allas nöd — alldeles såsom solen i storhet öfvergår alla sina planeter och därför uppehåller dem alla omkring sig och gifver dem ljus. Men han måste också såsom den rätte konungen vara den, som var bekant med det ringaste, som genomgått alla grader, »tjänat sig upp» till sin konungsliga värdighet.

En sådan konung var Jesus Kristus. Han var kommen ur Fadrens sköte, han bringade i ljuset en andlig storhet, sådan som ingen före eller efter honom: en helighet utan fläck, en sanning utan brist, en kärlek utan like, en makt utan gräns; och därjämte har han genomgått alla grader af förnedring och lidande. Han är i sin person bilden af människan både i hennes högsta höghet och djupaste förnedring, han är »Människosonen». Han är

1) Joh. 1: 1 följ.

därför den, från hvilken allt hvad människa heter måste hämta sitt lif, han är vinträdet, i hvilket flyter mänsklighetens ursaft, och därmed all saft och kraft till dess förnyelse. Han är den som verkligen kan regera och förena alla. Men därför är han ock en, från hvilken man ej kan godtyckligt lösgöra sig. Hvad kan då vara mera afgörande än förhållandet till honom? Måste icke allt ljus och lif i mänskligheten bero af honom, såsom planeterna bero af solen? Måste icke ett uppror mot honom vara ett uppror mot Gud och mot själfva urlagarna för mänskligheten, ett den upproriskes utestängande af sig själf från lifvets källa?

II.

Men är det nu så, då måste också mottagandet af denne Guds-konung visa sig i den mest afgörande hyllning och underkastelse. Och denna kan omöjligen ske endast på ett yttre sätt, vara något skenbart, såsom ofta är fallet med hyllandet af jordiska herrar[1]). Men icke heller kan det komma till stånd allenast genom tvång. Det måste vara det friaste, men också det fullkomligaste hyllande af honom såsom hjärtats konung.

Men just den rätta uppfattningen af förhållandet till honom var något som af ålder var förfalskadt. Människan har en förfärande benägenhet att förvandla sin Gud till en afgud; och på samma sätt vill hon göra med Gudskonungen och gudsriket. Så hade då den allmänna tanken blifvit den — åtminstone inom egendomsfolket — att det nya rike, som man väntade skulle blifva af väsentligen samma slag som alla andra riken, ett konungadöme, som självskrifvet skulle komma ur Israel och förhärliga detta folk framför andra, men som tillika tvingade sig på de öfriga människorna och nödgade alla till en yttre hyllning. Just därför blef det nu en af den sanne konungens huf-

1) Jfr Mika 6: 6 o. följ.

vuduppgifter att återställa i människornas medvetande det rätta begreppet om Guds-konungen och gudsriket. Där för kom han, sådan han kom, i förnedring, för att frivilligt eröfra människors hjärtan. Han kom ännu vid sitt sista intåg i sin hufvudstad »saktmodig, ridande på en åsninnas fåle.» Så kunde han umgås otvunget med alla, alla kunde närma sig till honom utan fruktan, ända till den eländigaste tiggare. Men de höga i folket måste förnedra sig för att möta honom. Och på samma gång lät han människor känna, att han fordrade mycket af dem. »Hvilken som älskar fader eller moder mer än mig, han är mig icke värd», så sade han. Och af alla fordrade han sanning i väsendet; mot intet kämpade han med ett så fruktansvärdt allvar som mot det fariseiska hyckleriet[1]). Men detta förskaffade honom så föga hyllning från många i hans folk, att de tvärtom blefvo hans dödliga fiender, och det ju mer, desto mer han utvecklade sin makt öfver människors hjärtan. Ty han vann dock hjärtan på denna sin förnedringsväg.

Det var nu ett prof på denna hans outsägliga makt öfver människors hjärtan, som visade sig vid hans sista intåg i Jerusalem. Han hade under hela sin offentliga verksamhet talat och handlat utan att i vanlig mening söka »vinna» någon. Han hade t. o. m. bestämdt dragit sig undan det slags hyllning, som folket en gång velat bevisa honom såsom dess konung[2]). Men nu var den stund kommen, då han en gång skulle blifva uppenbar såsom sitt folks konung, uppenbar efter den måttstock, som då var möjlig, i sin fria makt öfver människorna. Då håller han enligt sin Faders råd och förutsägelse, som låg klar inför hans andes blick, ett högtidligt intåg i Jerusalem, på en åsnefåle, icke hans egen, ty han ägde ingen, utan på en som frivilligt erbjudes honom. Och då han nu kommer ridande på denna, i samma enkelhet som hvilken

1) Matt. 6: 1 o. följ. 2) Joh. 6: 15.

som helst annan i folket, som för tillfället kunde bestå sig ett dylikt djur, så dragas likväl människoskarorna till honom utan särskild tillställning eller öfverenskommelse, på grund af den makt han genom sina gärningar och ord vunnit öfver deras hjärtan. Och nu ägnas honom den friaste hyllning, utan minsta tvång och därför oskrymtadt. Och därvid utvecklas ingen tom ståt. Man tager den högtidsklädnad man för tillfället har på sig och utbreder inför honom, eller ock palmkvistar, som för tillfället hämtas från träden, och man sjunger sånger ur kända psalmer, som vanligen förekommo under dylika högtidståg vid påskfesten. Och detta sker, midt under det att hans fiender sitta vid styret, och på ett så okonstladt sätt, att dessa icke kunna hindra det, utan måste tigande åse det under bitter harm.

Men emedan denna hyllning ännu icke var djup nog, utan orenhet lådde vid densamma, så måste han, för att afskilja allt slagg, stiga ännu djupare ned — i stället för att lyfta sig upp på den höjd, där han redan står. Så uttalar han då först sina konungsliga domsord öfver sitt folk, dess hufvudstad och dess ledare, och gifver sig sedan frivilligt i händerna på sina fiender — allt för att pröfva uppriktigheten hos dem som hyllat honom, och fordrar så de sinas hängifvenhet ända in i döden. Så gifver han dem den rena bilden af en verklig Guds-konung, som vill blöda och dö för de sina för att fritt vinna dem för sig, men som sedan också fordrar allt af dem, fordrar en afgörande hyllning från hela deras varelse och lif.

Och på samma sätt kommer han alltid till oss människor. Han kommer med sitt ord, med sina stiftelser, i sina ringa bekännare och tillkännagifver sig med inre maktunder såsom hjärtats konung. Han visar, att »sanningen» är hans konungaspira. Han vädjar till människans hjärta, ja, redan till barnets. Men han tvingar ingen; öfvas det något tvång i hans namn, så är det icke från honom, eller är det på sin höjd en vägrödjning för honom. Men hvarhelst man lyssnar till honom, där är han dock icke

nöjd med några första rörelser af hyllning, utan fordrar allt mer och mer, ja, fordrar slutligen allt. Man måste blifva gripen i hjärtats innersta af hans makt. Ja, han vill hafva hjärtat, vill hafva lifvet och lifvets bekännelse.

Och på samma sätt handlar han gent emot folken, mot mänskligheten; han vill i dem hafva ett regemente, där alla gifva honom en frivillig lydnad under sanningens och rättfärdighetens ordningar, lika frivilligt som den enskilda människan tror på honom och älskar honom.

III.

Men huru framträder nu närmare för vår blick det afgörande i människans förhållande gent emot Kristus, vår konung?

Det framträder så, att på förhållandet mot Jesus Kristus visar sig bero både lif och död i den mest omfattande betydelse, timligt och evigt.

Detta visar sig ju redan vid hans första ankomst i världen. Icke blott så, att han själf tydligen utsade detta [1]), utan det blef uppenbart, att de som icke antogo honom såsom konung därmed drogo sig själfva och andra i fördärfvet. Vi se detta på de fariseer, som nyss hade lagt råd om att förgöra honom och nu voro färdiga att vredgas till döds öfver den nya hyllning, som hade mött honom vid intåget [2]). Hvad blifva väl till sist dessa just genom sitt motstånd mot honom? Det stannar icke därvid, att de såsom förut förblifva inskränkta, trångbröstade judar och tillstänga sig för hvarje upplysning, som kunde hjälpa dem ut ur detta tillstånd. Utan de tvingas in på en väg, som leder till höjden af brottslighet, till lögn och mord, till ett dåd, det mest förfärande på jorden. Så stå de där såsom skamfläckar inför alla kommande tider. Och detta är icke någon tillfällighet, utan en nödvändig följd af deras förkastande af Jesus. Det kunde icke gå på annat sätt.

1) Jfr Joh. 3: 36. 2) Jfr Joh. 12: 19.

Just hans högtidliga intåg i Jerusalem gaf signalen till detta. Nu hette det i deras hjärtan: Du eller vi måste gå under. Och sålunda skedde det alldeles såsom han hade sagt i liknelsen om vingårdsmännen: »De sade när de sågo husbondens son: 'Denne är arfvingen; kommen, låtom oss dräpa honom och behålla hans arf'»[1]).

Och tillsammans med sig själfva indrogo de nu ock sitt folk i samma fördärfvets hvirfvel. Emedan de hade dess ledning i sina händer och hade »kunskapens nyckel», drogo de massorna, som leddes af dem, med sig, ingåfvo dem ropet: »korsfäst honom!» — honom, som t. o. m. hedningen Pilatus angaf såsom deras konung — och nedkallade hans blod öfver sig och sina barn. Och sedan kom det äfven till mord på hans lärjungar, till mord på mord, så att äfven en samvetsmänniska sådan som Saulus en tid indrogs i detta mördareväsen. Men därmed fullbordade de blott Frälsarens ord: »De fyllde sina fäders mått», och både de blinda ledarna och de som läto sig af dem ledas störtade i fördärfvets grop.

Hvad följde nämligen efter dessa blodsdåd på Jesus och hans bekännare i händelsernas yttre gång? Det skedde, såsom Jesus hade förutsagt, då han grät öfver Jerusalem, äfvensom vid andra tillfällen[2]). Fienderna kommo öfver deras land, och äfven »deras hus», deras fäders helgedom, ödelades. Och var denna undergång blott en tillfällighet? Nej, den var just den nödvändiga följden af deras falska Messias-hopp. Detta gaf dem på en gång ett upproriskt sinne och ett trotsigt mod. Ett sant Messias-hopp skulle hafva gifvit saken en helt annan gång. Nu blefvo de i stället prisgifna åt sitt förvända sinne och sin gudlöshet. Det måste gå dem, såsom profeten redan förutsagt om deras fäder: »Hvad viljen I göra på hemsökelsens dag, när ovädret kommer fjärran ifrån? Till hvem viljen I fly för att få hjälp, och hvar viljen I finna skydd för eder

1) Matt. 21: 38.
2) Luk. 13: 1—5; 19: 43 o. följ.; Matt. 23: 38.

härlighet? Hvad annat väntar eder än att böja knä bland de fångna eller att falla bland de dräpta? Vid allt detta upphör icke hans vrede; hans hand är ännu uträckt»[1]). Ja, de begrafdes under ruinerna af sin egen Guds-stat. Så fingo de redan inom kort »se Människosonen komma på himmelens skyar», såsom Jesus hade sagt dem[2]).

Och menen I, m. å., att denna undergång var något blott för tiden? Nej, Jesus hade sagt dem: »Om I icke tron, att det är Jag, skolen I dö i edra synder.» Och att dö i sina synder är detsamma som att sjunka ned i en eländig tillvaro utan sol, utan hållpunkt. Huru skulle dessa människor kunna bestå i evighet inför den konungs dom, mot hvilken de gjort uppror och hvilkens nådesanbud de försmått ända till sista stunden?

Däremot huru gick det med dem som anammade honom? Det gick såsom han hade förutsagt dem: »Åt alla dem som mottogo honom gaf han makt att blifva Guds barn.» Och dessa kände sig, redan under det att de vandrade med honom, så lyckliga, att de utropade: »Herre, till hvem skola vi gå? Du har det eviga lifvets ord.» Och då han hade gått bort ifrån dem och de tycktes lämnade till pris åt allt lidande, då kunde dock en apostel betyga i allas namn: »Välsignad vare Gud och vår Herres Jesu Kristi Fader, som efter sin stora barmhärtighet har födt oss på nytt till ett lefvande hopp, genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda» o. s. v.[3]). Och dessa apostlar, som genom den smälek och förföljelse de måste utstå blefvo såsom vidunder i världen, stå där dock i denna dag såsom dess största och ädlaste män och välgörare.

Och menen I, att detta icke betydde något för evigheten? Han hade ju sagt till dessa sina bekännare: »I ären de som hafva förblifvit hos mig i mina frestelser, och jag öfverlåter åt eder ett rike, såsom min Fader har öfverlåtit det åt mig, på det att I mån äta och dricka vid

1) Es. 10: 3 f. 2) Matt. 26: 64.
3) 1 Petr. 1: 3 o. följ.

mitt bord i mitt rike och sitta på troner och döma Israels tolf släkter»[1]).

Och skulle nu sådan lycka och sådana löften vara inskränkta blott till hans första bekännare? Nej, han är densamme i evighet, han är trofast mot sig själf och mot de sina. Så har det då skett, att redan de folk, som mottagit kristendomen, åtminstone på ett yttre sätt, visa sig redan här i sin timliga utveckling stå framför de hedniska folken, och detta i samma grad, som de mottagit Kristi sanning i renare former. Men ännu afgjordare visar sig detta i de enskilda människornas lefnadsgång: vi mena fördelningen af lycka och olycka, beroende af förhållandet mot Jesus Kristus. Visserligen är saken här svårare att pröfva för människoögon, än då det gäller folkens yttre ställning. Och detta dels därför, att vi ju så föga kunna se in i människors hjärtan och skilja mellan en verklig och en blott skenbar tillägnelse af Jesus, men äfven därför, att vi icke alltid kunna skilja mellan ett verkligt och ett skenbart motstånd mot honom. Och därför ställa vi blott en vädjan till eder, m. å.: Pröfven själfva, om icke den enskilda människans lycka sammanhänger med hennes tillhörighet till Kristus. Visserligen icke alltid hvad man kallar jordisk lycka — långt därifrån; men vi mena den verkliga lyckan: den inre friden, förnöjsamheten med den jordiska ställningen och annat sådant. Och pröfven själfva, om icke den egentliga hållningen i lifvet finnes hos de människor, som i sanning böjt sig under Kristi lydnad. Och pröfven också familjelifvet där, hvarest det bäres af en äkta kristendom. Men visserligen måsten I vid en sådan pröfning skilja, såsom vi sagt, mellan en verklig och en blott skenbar tillägnelse af Kristus. Och detta kan en uppmärksam människa göra i någon mån. Och pröfven så också, om icke där, hvarest motsatsen råder: främmandeskap för Kristus eller ock skenkristendom eller affall från Kristus, det

1) Luk. 22: 28 o. följ.

visar sig, att hjärtat blir allt mera förmörkadt, kallt, ödsligt, om det icke småningom går utför med personens värde och lycka. Och pröfven ändtligen, huru det till sist ter sig i döden: världsmänniskans död och den troendes död. Längre kunna vi icke följa dem med våra blickar. Men säger dig icke, m. å., ej blott en aning, utan Jesu sanna ord, att det skall ske, såsom han sagt? Och han har ju sagt både: »Fader jag vill, att, hvarest jag är, där skola ock de vara, som du har gifvit mig», och äfven: »Den som hör mina ord och icke tror — det ordet, som jag har talat, det skall döma honom på den yttersta dagen.»

Är det nu så i det enskilda lifvet, månne det icke måste vara på samma sätt i stort, för stater och tidehvarf? Så spegla dig då, mitt fosterland, spegla dig, du Europas civiliserade värld, i den forntida judendomen. Om du, ledd af dina falska ledare, ropar ditt »korsfäst» öfver din Messias, ropar det på det nittonde århundradets tungomål, då är också allt hvad Jesus sagt om domen öfver sitt egendomsfolk taladt till dig. Man har profeterat om vårt nästa århundrade, att det skall blifva »mänsklighetens» århundrade, d. v. s. att mänskligheten såsom ett helt, icke blott enskilda folk, skola träda fram på händelsernas skådebana och visa hvad de vilja och kunna. Mycket gifver oss anledning förmoda, att detta är sanning. Om detta skall ske genom något nytt världsrike eller på annat sätt, veta vi icke. Men när man tänker eller säger så, månne man menar, att det skall ske genom ett allmänt böjande under Kristi ljufliga ok? Eller tror man icke snarare, att det skall ske genom våra stora uppfinningar, genom någon ny mänsklighetens religion, några nyas amhälls- och sedeläror, och detta med afskaffande af den gamla kristna tron? Vi hafva anledning frukta detta. Åtminstone är säkerligen mångas tanke denna.

Nåväl, låtom oss då se, hvad ett sådant århundrade bringar: ett århundrade utan Kristus-tron. Men om det går detta tidehvarf såsom det gick judarna, så kommen

ihåg, att det är sagdt af Jesus Kristus, då han stod inför sina domare i Jerusalem: »Härefter skolen I få se Människosonen sitta på kraftens högra hand och komma i himmelens sky», och hvad detta innebar för hans egendomsfolk.

Med sådana tankar må vi gå in i det nya kyrkoåret. Vare det välkommet såsom ett nåderikt Herrens år, och må Herren Jesus Kristus åter i nåd komma till oss; men må också vi verkligt mottaga honom såsom vår konung. Hvad hafva vi därvid att säga till de enskilda såväl som till folken annat än det gamla psalmens ord: »Så kommen nu till förstånd, I konungar; låten tukta eder, I domare på jorden. Tjänen Herren med fruktan och fröjden eder med bäfvan. Hyllen Sonen, att han icke må vredgas och I förgås på eder väg; ty snart kunde hans vrede upptändas.» — Men »saliga äro alla de som taga sin tillflykt till honom.» Amen.

1) Ps. 2: 10 o. följ.

(Ps. 54; 51: 1—3; 51: 4—6; 59: 5—7; 53: 7).

Beståendet inför Människosonen.

Andra Söndagen i Advent.

(Sv. Ps. 295: 1).

Herre, vår Gud, vi bedja dig på nytt, såsom din församling i dag bedit inför ditt altare: Uppväck våra hjärtan till att bereda vägen för din enfödde Son, Jesus Kristus, att vi genom hans tillkommelse må tjäna dig med ren håg och sinne. Hvilken lefver och regerar med dig och den Helige Ande från evighet till evighet. Amen.

Text: Luk. 21: 25—36.

Och tecken skola ske i sol och måne och stjärnor, och på jorden skall ångest komma öfver folken, och de skola förtvifla vid hafvets och vågornas dån, under det att människor uppgifva andan af förskräckelse och af väntan på det som skall öfvergå världen, ty himmelens krafter skola bäfva; och då skola de se Människosonen komma i en sky med stor makt och härlighet. Men då detta begynner ske, resen eder upp och upplyften edra hufvud; ty då nalkas eder förlossning. Och han sade dem en liknelse: Sen på fikonträdet och på alla träd. När de redan hafva slagit ut, och I sen det, så veten I af eder själfva, att sommaren redan är nära. Likaså äfven I, när I sen detta ske, så veten, att Guds rike är nära. Sannerligen säger jag eder: Detta släkte skall icke förgås, förrän allt har skett. Himmelen och jorden skola förgås, men mina ord skola icke förgås. Men hafven akt på eder själfva, att icke till äfventyrs edra hjärtan varda förtyngda af svalg och dryckenskap och detta lefvernets bekymmer, så att den dagen kommer eder plötsligt uppå; ty såsom en snara skall han

komma öfver alla som bo på hela jordens yta. Vaken fördenskull alltid och bedjen, att I mån aktas värdiga att undfly allt detta, som skall komma, och att ställas inför Människosonen.

Att stå inför Människosonen: detta är det höga, det outsägliga mål, hvilket vår Frälsare i detta sitt sista tal om sin tillkommelse ställer för sina lärjungar.

Att »stå» eller »ställas» eller »bestå» inför Människosonen är icke blott att förstå om framträdandet inför hans domstol — något som en gång måste blifva allas lott[1]); utan det betecknar den höga rättigheten att få en äreplats inför hans tron såsom en tjänare, som är befunnen trogen i hans hus, såsom en meddelaktig i hans rike, det »Guds rike», om hvilket han talar i vår text[2]). Att stå inför honom är att hafva en ställning, såsom en konungs tjänare, hoffolk och tromän hafva inför honom. Om dem som stå inför honom gäller i fullaste mening drottningens af Saba ord till konung Salomo: »Sälla äro dina män och sälla äro dessa dina tjänare, som alltid inför dig stå»[3]).

Bör då icke, m. å., en sådan utsikt beröra vårt hjärtas hemligaste strängar och anslå vår djupa åtrå efter en lycka och ära, som icke förgås? Men om vi nu känna någon åstundan efter detta, så besinnom, att detta mål icke är något som kommer alldeles af sig själft, icke ens för Jesu lärjungar. Då Herren talar därom med dem, lägger han dem ju på hjärtat vissa dyra och heliga plikter, som de måste iakttaga, om de — såsom hans ord egentligen böra läsas — vilja »aktas värdiga» att undfly allt det som komma skall, och stå inför Människosonen[4]). Om det nu så är, och om på samma gång på detta slutliga bestående beror allt, då må det väl vara en lifsfråga, hvad det innebär att så bestå, eller hvad som kräfves af en människa för att bevärdigas med att en gång ställas inför Människosonen. Och må då detta blifva en fråga, som vi i dag söka göra till föremål för vårt besvarande.

1) 2 Kor. 5: 10; Rom. 14: 10. 2) v. 31.
3) 1 Kon. 10: 8. 4) v. 36.

I.

Att bestå inför Människosonen, det kan ju enligt sakens natur till en början icke vara möjligt, därest man icke inträdt i en ställning af förbidan efter hans uppenbarelse. Men då måste man ock hafva vaknat upp ur den sorglösa ro i det närvarande, i hvilken mängden af människor är nedsänkt. Vår text antyder denna ställning, då den talar om, huru Herrens dag skall komma såsom en snara öfver alla dem som bo eller »sitta säkra» på jorden[1]). Och detta är tyvärr den allmänna ställningen i världen. Världen har med allt sitt elände dock en förunderlig tjusningskraft öfver människan, hvilket visserligen är hennes egen skuld, sedan hon en gång ingått med sitt begär i det synliga och släppt trons fäste i den osynliga världen. Och när hon framhärdar i denna ställning, då blifva henne just Guds gåfvor och under i denna världen, hvilka borde vara lika många hänvisningar upp till honom, i stället idel snaror och frestelser, som binda henne här nere. Hon vill icke öppna sitt hjärta för en osynlig världs härlighet. Och icke heller vill hon lyssna till de oupphörliga påminnelserna om den närvarande världens osäkerhet. Och dock hör hon om båda delarna ständiga vittnesbörd i Guds ord. Och hvad angår den närvarande världens opålitlighet, så ser hon denna för ögonen både i stort och smått. Hon påminnes därom i alla de större världsskakningar och olyckshändelser, hvaraf dagens historia är full. Här förgås hundraden i ett ögonblick på ett järnvägståg. Där brinner ett förlustelsens tempel och begrafver i sina lågor andra hundraden. Där öfversvämmas nästan hela länder af vatten, som bortsopar jordbrukarens möda och förhoppningar[2]) o. s. v. Och i det enskilda fortgå dödens härjningar i hvarje ögonblick och bortrycka människor midt i deras arbete, omsorger och njutningar.

1) v. 35. 2) Allt händelser från detta år 1882.

Men det är såsom hörde och såge man alls icke detta. Det härskar en oförklarlig döfhet och blindhet för alla Guds ords och verklighetens vittnesbörd.

I stället gör man sig nu rätt hemmastadd och trygg i det närvarande. Man fäster sig fast i lifvets omsorger eller njutningar eller båda delarna, så länge det någonsin är möjligt. Man bortser, så godt sig göra låter, från det som skall komma. Och så lefver man i ett djupt främlingsskap för Människosonen och hans tillkommelse, uti en ställning mera djurisk än mänsklig.

Men i en sådan ställning är man nu så litet som möjligt beredd att bestå i denna tillkommelse. Den kan icke annat än en gång på det fruktansvärdaste öfverraska en sådan sorglöshet. Vår Frälsare skildrar också med mäktiga ord i vår text denna öfverraskning, då han i sammanhang med sin målning af de väldiga tecknen till sin tillkommelse säger, att »då skola folken råka i ångest och rådlöshet», ja, människor till och med »uppgifva anden» af förfäran, då de förbida hvad som skall ske. Dagen skall komma öfver dem »såsom en snara», som man kastar öfver det oberedda villebrådet. Men att så träffas af Människosonens tillkommelse, det kan ju icke vara att bestå i densamma, utan det är i stället att gripas däraf såsom en ogärningsman i sitt brott och bortsläpas såsom en fånge och förbrytare inför Människosonens dom, icke för att där bestå, utan för att stå där såsom en främmande, en fiende, väntande sin dom.

Viljen I nu, m. å., icke så möta eder himmelske Herre, då han kommer, o, så vaknen då framför allt upp ur eder falska ro. Fatten det dock i edert hjärta, att han kommer, och låten hans egen skildring af denna sin tillkommelse göra på eder det intryck, den är ämnad att göra. Fatten i edert hjärta, att den värld, som I så älsken och beundren, måste förgås, men att en annan värld skall uppgå öfver dess spillror. Fatten ock, att I måsten blifva beredda för att få ett rum i den världen, att I måsten blifva

verkliga människor, lika Människosonen. Sägen eder själfva: I dag, i dag måste jag börja med något annat, och för detta måste allt annat vika, såsom då det gäller räddning ur en öfverhängande lifsfara. I dag måste jag begynna att lösgöra mig från laster, lustar och omsorger. Jag måste söka mig en fast ställning, jag måste blifva försonad med min Gud för mitt förflutna lif, få ett fast hopp för det kommande och fatta evigheten såsom mitt mål. — Så, min dyre åhörare, måste du tänka, känna och vilja. Förr är det icke värdt att tänka på att kunna bestå inför Människosonen.

II.

Men det är icke nog med att en gång hafva intagit en sådan ställning, att blott hafva »uppvaknat». Att »ställas inför Människosonen» såsom en trogen tjänare kan icke bero endast på ett första litet steg. Nej, det gäller en vandring i trohet. En väg ligger framför dig, du vandrare, du uppvaknade. Det är till dig, såsom till Jesu lärjungar i allmänhet, som vår text framför allt ställer sina allvarliga maningsord. Och hvad innebär då denna väg? Hvad är att »bestå», från synpunkten af att vara en sådan vandrare? Det skall blifva vår hufvudsak att söka besvara dessa frågor.

Det är två hufvudpunkter, som en till Människosonens dom vandrande lärjunge har att behålla i sikte: å ena sidan de faror hans närvarande ställning innebär; å den andra de förhoppningar den gifver vid handen.

I det förra afseendet sammanfattar Frälsaren sina lärjungars förhållande i orden: Vakten eder, vaken och bedjen. — »Vakten eder», säger han. Och för hvad? »Att edra hjärtan icke varda förtyngda af svalg och dryckenskap och detta lefvernets bekymmer, så att den dagen kommer eder för hastigt uppå». Detta tyckes nu kanske vara en obehöflig förmaning för »lärjungar». Äro icke de

redan från början af sin nya väg uttagna från ett dylikt världsväsende? Och hafva de icke inträdt i en ställning af väntan på sin Herre? — Visserligen har från början i dem skett en stor brytning. De hafva vändt sitt ansikte från världen till evigheten. Men därmed hafva de dock icke i alla enskildheter brutit med världen. Och de äro ju ännu i världen, och där måste de söka taga sig fram, lefva, äta och dricka såsom andra människor. Men i allt detta ligger en frestelse, en ständigt ny frestelse, att i någon mån återvända till det gamla väsendet. Denna frestelse ökas till en del genom den trygghet man erhållit i sitt hjärta genom erfarenheten af Guds nåd. Hvarför skulle man icke nu också få slå sig litet till ro i världen? Å andra sidan står världen där med sitt elände och tryck. Skall man då icke någon gång få hålla sig skadeslös genom en liten världsnjutning? Eller huru kan man hålla sig utanför dessa påträngande bekymmer? Men så naturligt och oskyldigt sådant kan synas, så ligger däri en snara. Huru lätt förvecklar man sig icke i mycket och mångahanda, som man dock icke behöfde, och håg och hjärta dragas med in däri. Det blifver fråga om att vinna och förkofra sig. Och snart tager man det icke heller så noga med rättfärdigheten i medel och vägar. Eller sjunker man ned i sorger, kastar dem icke, såsom man har rätt, dagligen på Gud, utan nedtynges, jäktar och misströstar. Eller låter man en yttre bekvämlighet och trefnad blifva sig en hufvudsak.

Men under allt detta »betungas hjärtat». Däri ligger skadan. En rätt lärjungaställning inför evigheten måste vara en hjärtats frihetsställning. Hjärtat hos Jesus, hjärtat i evigheten, hjärtat löst från världen, hjärtat lugnt och förtröstansfullt i sin Gud: se där den konungsligt oberoende höghetsställning, som höfves en Kristi lärjunge. Väl må hjärtat vara uppmärksamt och troget i allt, som tillhör den jordiska kallelsen. Men blott »för Herrens

skull»[1]). Och just detta andens ögonmärke på »Herren» bevarar från att förveckla sig i köttets egenhet och oroliga omsorg. Hjärtat får väl tacksamt njuta och barnsligt fröjda sig äfven af Guds timliga gåfvor. Men i det barnsligt tacksamma sinnet ligger också skyddet för ett lössläppt njutande, öfverdåd och hjärtats betungande. Hjärtats blick skall säkert och lugnt vara riktadt på det stycke af vägen, som närmast ligger framför. Men hur viktigt detta är, aldrig må man dock frukta något så mycket, som att förlora sitt ögonmärke på den kommande Människosonens dag. Hvarje lärjunge vet, att det närvarande loppet hvilket ögonblick som helst kan afbrytas. Därför får han aldrig så fördjupa sig i det närvarande, vare sig världsligt eller andligt, att han icke vore helt villig att när som helst ingå på ett dylikt afbrott. — Men huru lätt försvagas icke troheten i allt detta. Och huru olika kan icke en lärjunge blifva sig själf och hvad han i början lofvade.

Så vakten eder då, ropar Frälsarens varnande röst. Betrakten hvad I hafven för händer: arbete, njutning, o. s. v., såsom en ansvarsfull kallelse, nådefulla gåfvor; men ock såsom frestelser. Och hållen dessa ting, de yttre tingen, på vederbörligt afstånd från eder, såsom vore de tjänare, som gärna önska blifva edra herrar.

Därpå, eller på bevarandet af en sådan frihetsställning, skall just denna vaksamhet riktas. Varom ständigt vakna, såsom de som hafva ständiga faror att uppmärksamma. Varom vakna mot allt, som gör hjärtat trögt och domnande, lamt och ljumt, och på hjärtats egen benägenhet att blifva allt detta. Varom vakna på vår djuriska människas lystnad och hållom henne, under det vi vårda henne, i tukt med försakelse och helig fasteöfning. Hafvom akt äfven på farorna af andlig njutningslust och på skyggheten för lidande och kors, som Gud vill sända oss till vår

1) 1 Petr. 2: 13 m. fl.

uppväckelse och rening. Men framför allt vakom, så att vi alltid stå inför dagsljuset af den osynliga världen såsom något verkligt och närvarande, inför blickarna af evigheten, inför Människosonen och hans änglaskara och inför den »sky af vittnen», af trogna föregångare, som omgifva oss. Så skola vi lefva i en ständig dag och icke natt och alltid hafva söndag och icke söckendag.

Men den innersta kraften till att uppbära en sådan ställning är bönen. Och det är värdt att aktgifva på den oskiljaktiga förening, i hvilken vår text ställer vakandet och bönen med hvarandra, i det den så sammanbinder uttrycken: »vaken bedjande». — Bönen är den ständiga ställningen af hjärteumgänge med Fadren och Frälsaren. Denna ställning måste vara en i hjärtats grund alltid förblifvande. Men ur densamma måste framgå ett träget öfvande äfven af yttre bön, afsidesgående till hjärtesamtal med Gud, utgjutande af hjärtat inför honom, ett anförtroende åt honom af allt: faror och frestelser, bekymmer och farhågor, synd och svaghet, egna och andras bördor. Böneställningen är i alla afseenden något afgörande. Den är den ödmjukhetsställning, som det höfves en människa att hafva. Den visar, huru man icke tilltror sig själf något, utan kallar till sin hjälp allmakten och allvisheten i det gudomliga fadershjärtat. Bönen är grenens förblifvande i vinträdet. Genom honom hålles hjärtat uppåtvändt, lydigt och stilla. Den är en grundafsägelse af världen, ett ingående i den himmelska kärleken, ett offrande af omsorgen. Bönen är en ständig offereld, som uppehåller lifsvärmen. O, samlom vår kraft på bönen, på en öfning däraf, som blifver allt innerligare, djupare, renare, verkligare, trägnare!

Genom ett sådant bevarande, vakande och bedjande i den rätta lärjungaställningen blifver nu en lärjunge enligt Jesu löfte »aktad värdig att undfly allt detta som komma skall». Härmed menar Herren icke allt det som de i det föregående, från kapitlets början, omtalade tecknen innebära, utan det dömande och förfärande i dem. Han lof-

var de sina att vid allt, som skall öfvergå världen, skydda och skona dem eller förmildra deras ställning, och framför allt att uttaga dem från världens ångest och rådlöshet och slutliga undergång.

Men härmed äro vi nu redan inne på den andra synpunkt, som Jesu lärjungar skola bevara, nämligen den hjärteförtröstan de kunna hysa på grund af de förhoppningar deras Mästare ställer dem i utsikt. Det är ett helt stycke i vår text, som talar om dessa förhoppningar. »Men då detta begynner att ske», säger Jesus, d. v. s. redan vid det första inbrottet af de förfärande tecken, som båda hans tillkommelse, redan då skola lärjungarna se tecknen till sin stundande förlossning ur världstvånget. Således icke först Människosonens tillkommelse skall bringa lärjungarna tröst och förhoppning; icke heller först de allra yttersta tecknen därtill; utan redan de begynnande tecknen, de första förkänslorna af änden, »begynnelsen till de messianska födslovåndorna», såsom det heter på ett annat ställe i detta Jesu sista tal[1]). Och sådana förkänslor tillhöra mer eller mindre hvarje tid.

Det ligger således i alla förfärande världshändelser och tilldragelser i det enskilda lifvet, som tyda på världsupplösningen, äfven något som tyder på världs-förlossningen. Det ligger, säger Jesus vidare, däri likasom en »knoppning», en andlig vårfläkt, som antyder annalkandet af en sommar. Det är en stor bild af evigheten han här för oss öppnar. Den närvarande tiden — det kunna vi blott alltför väl känna — är såsom en andlig vintertid, som binder allt i ett slags dödsvala. Ingenting förmår att riktigt utveckla sin kraft. Hindras nu därigenom det goda från sin kraftutveckling, så förekommes visserligen också det ondas fulla mognad. Det ena som det andra kommer först, då det stora åtskiljandet mellan godt och ondt inträder. Men då inträder också sommaren.

---

1) Matt. 24: 8.

Till dess måste det blott allt för ofta kännas, såsom man sjunger i sången: »O, hur mången törnestängel står ej naken i naturen, som behöfde kärlek blott, blott en solblick af Guds kärlek, för att kläda sig i rosor och hvart väsens tjusning bli».

Men om nu det stora åtskiljandet angifver inbrottet af sommaren, så är det naturligt, att de skakande tecknen till upplösningen äro att betrakta såsom vår-förebud. — Hvilken utsikt, hvilka evighetsförhoppningar äro icke med detta gifna åt Jesu lärjungar! Dem väntar då alltså en evig sommar, världsåldrar utan gräns med en fullhet af utveckling utan vissnande, utan död. Se det är Guds rike.

Men de hafva äfven förhoppning, att detta skall komma både snart och visst. Jesus betygar sina läjungar, att »detta släkte icke skall förgås, förrän allt detta har skett»; och att »himmel och jord skola förgås, men hans ord skola icke förgås».

Men hvad vill det säga, att detta släkte icke skall förgås, förrän allt detta har skett? Detta tyckes ju innebära, att Jesu tillkommelse, som i det föregående var omtalad, skall inträffa redan i de dåvarande lärjungarnas lifstid? Men något sådant har ju icke skett. På denna grund har ock detta ställe blifvit begagnadt af dem, som intet hellre önska än att göra evangelium till lögn, såsom ett bevis på dess opålitlighet. Men låtom oss se till, att vi rätt fatta hvad Jesus här vill säga. Hans ord: »förrän allt detta skett», är att förstå liktydigt med: »förr än inbrottet af allt detta, som bådar änden, begynner». Detta, eller tecken af alla slag, som båda änden, skolen — säger han — redan I, mina lärjungar, få upplefva. Han har nu i det föregående omtalat flera grupper af tecken: dels skakningar i natur och människovärld, såsom farsot, hunger, jordbäfning och krig, dels skakningar af hans egen lärjungaskara genom förföljelse och villfarelse, dels ändtligen

den förfärande undergången af hela den judiska teokratien med stad och helgedom. Begynnelser till allt detta skola redan edra ögon få skåda, säger Jesus, framför allt undergången af detta tempel, inför hvilket I nu stån beundrande. Men tagen äfven detta, som så kunde förfära eder, såsom tecken till eder förlossning. Och en förlossning erfor också verkligen till en tid Jesu församling, då hon löstes från fjättrarna af den urartade judendomens lagtvång och förföljelseraseri och fick utveckla sig i evangelii frihet.

Men i detta ligger tillika en påminnelse för hvarje tid och hvarje lärjunge om ändens närhet. Hvarje tid erfar mer eller mindre mäktiga och tydliga tecken till världsupplösningen. Och hvarje enskild har inom sin lilla värld talrika tecken, som båda dess undergång. Döden är ju i själfva verket en upplösning af den enskildes lilla värld; och döden ställer tillika själen framför en dömande afgörelse. Tecknen till denna min undergång har jag i hvarje omständighet, som tyder på min jordiska hyddas bräcklighet. Den sjukdom och svaghet, jag i dag känner, skall en gång nedbryta min hydda. De förhoppningar, jag i dag delvis ser gäckade, skola en gång helt grusas af döden. Världens opålitlighet skall en gång sluta med, att hon helt utkastar min döda kropp, o. s. v. Allt detta tyckes nu visserligen vara djupt vemodigt. Men ser jag det rätt, så kan jag däri spåra idel knoppar till en kommande sommar. Låtom oss blott tänka på dessa Pauli ord: »Vi veta, att, om denna hyddan, vårt jordiska hus, nedbrytes, så hafva vi en byggnad, af Gud byggd, ett hus icke med händer gjordt, det evigt är i himmelen»[1]). Så lyft då ditt hufvud upp, du lärjungasjäl, som tynges af bräcklighet, ålderdom, krossade förhoppningar och mera sådant. Lyft upp ditt hufvud och se däri tecknen till din förlossning. Se dem och prisa din

1) 2 Kor. 5: 1.

Gud. Skall och kan du icke vaka mot dina faror utan bedjande, så skall du icke heller se dina förhoppningar utan tacksägelse. Då står du i den rätta konungsliga frihetsställningen, står redan i anden inför Människosonen. Och då begynner du mogna till att flyttas ännu högre upp, att »ställas inför Människosonens härlighetstron».

Men, frågar väl någon gång det tviflande hjärtat: »Skall detta allt så ske? Skall han komma, och skola dessa tecken inträffa?» Det hör till en rätt lärjungaställning att göra detta visst för sitt hjärta.

Till en början har lärjungen därvid att hålla sig fast vid sin Herres ord. Han har ju sagt, att detta icke skall förgås, ändock himmel och jord förgås. Men borgen för detta ords sanning ligger i Mästaren själf. Lärjungen tror på honom och kan icke annat; därför tror han ock på hans ord. Och han var ju själf ett under i världen, en ny skapelse, som världen af sig själf aldrig i evighet kunnat frambringa. Därför kunna idel under, idel nya skapelser utgå från honom. Såsom en sådan känner hvarje lärjunge sig själf. Och därför är det honom icke svårt att tro på en världsomskapelse och en Mästarens tillkommelse, som är ett nytt världsunder.

Men till tron på Mästarens ord hjälpa äfven de många förebådande domstecknen, på hvilka man kan taga med handen. Sådana hafva alla lärjungar sett i sin tid. Och därför genomgicks hvarje tid i Kristi församling mer eller mindre af en väntan på hans tillkommelse. Och detta var alldeles i sin ordning, så snart man icke ville bestämma tid och stund. En Kristi lärjunge skall alltid i anden lefva i världens yttersta tid.

Men det finnes äfven annat, som är en borgen för sanningen af Jesu ord. Det är det goda, som midt i världens ondska framfödes och bevaras i själarnas värld såsom ett under af Guds Ande. Det är de rätta knopparna till den kommande sommaren. Och sådant kan en

lärjunge förmärka äfven i sitt eget hjärta. Där sväller en längtan, som är honom såsom en oändlighetens vårkänsla. Och ju lösare han blifver från världen, ju mera nedbruten och på samma gång fri, ju vissare blifva honom tecknen, som båda hans förlossning.

— -

»Och det skall ske tecken i solen och i månen och i stjärnorna; och stor ångest skall vara bland folken, och människor skola uppgifva andan af förfäran, därför att de förbida det som skall öfvergå hela världen, ty himlarnas krafter skola bäfva.» Så säger Jesus. Och vi kunna säga: Hören I icke redan dessa tecken på afstånd i de skakningar, som genomgå världen? Hafven I aldrig sett den ångest, som griper människor, då något afgörande ter sig, som bådar evighetens närhet?

»Och då skola de se Människosonen komma i himmelens sky med stor kraft och härlighet.» Men hafven I icke i tron sett densamme, där han vandrade i Galileen och i Jerusalem, görande tecken och under, såsom en Herre öfver synd, död, sjukdom och alla andemakter? Och hafven I icke sett, huru själfva hans kors varit hans segertron, och huru han uppstått ur döden? Sen I då icke i detta redan på afstånd glansen af den kommandes härlighet?

Hvad viljen I nu göra vid allt detta? Kanske höra och dock icke höra, se och dock icke se? Nåväl, hören då eder dom i dag af hans mun. Han skall komma öfver eder såsom med en snara. Sofven — han skall dock en gång komma eder att vakna med förfäran.

Eller I viljen kanske vakna eller hafven vaknat? Väl! Men det gäller ock för eder att vaka. Ty ännu är eder fara stor. Vakna — vaka: så ljuder lösensordet för hvarje dag från Herrens mun. Intryckom då detta djupt i våra hjärtan till deras uppväckelse. Men må det ske under bed-

jande, så att maningen förvandlar sig till en ständig hjärtesuck: »att jag dock omsider måtte aktas värdig att ställas inför Människosonen».

Men du, vår Gud, af kärlek rik,
Väck oss ur syndens dvala,
Från oss i frestelsen ej vik,
I nöden oss hugsvala.
Beredda håll oss hvarje stund,
O Jesu, till ditt möte,
Och när du kommer, haf misskund,
Upptag oss i ditt sköte. Amen.

(Ps. 1: 1, 2; 210: 4—8; 210: 9; 210: 10, 11; 215: 3, 4.)

En solstråle i ett fängelse.

Tredje Söndagen i Advent.

O Gud, vi bedja dig: Uppväck våra hjärtan till att anropa dig om din välsignelse. Uppväck därtill alla dem som kunna bedja och vilja bedja, så att de icke blott fordra ord af människor, utan bedja dig om din Helige Ande. Och gif du, himmelske Fader, åt dem som bedja, hvad de bedja om, ty åt andra än dem som bedja kan du ju icke gifva. Och välsigna så denna stund och gör den till en rätt andaktsstund i Jesu namn. Amen.

Text: Matt. 11: 1—6.

Och det begaf sig, att när Jesus hade slutat att gifva sina tolf lärjungar dessa bud, gick han vidare därifrån, för att lära och predika i deras städer. Men när Johannes i fängelset försporde Kristi gärningar, sände han bud med sina lärjungar och sade till honom: Är du den som skall komma, eller skola vi förbida någon annan? Och Jesus svarade och sade till dem: Gån och berätten för Johannes hvad I hören och sen: blinda få sin syn och halta gå, spetelska blifva rena och döfva höra och döda stå upp och för fattiga förkunnas evangelium. Och salig är den som icke tager anstöt af mig.

Det finnes, m. å., en liten bok, som har till titel: »Tröst och råd för lidande», och som begynner ungefär med dessa ord: »Läs icke denna bok, om du icke själf är en lidande eller åtminstone har varit en sådan». Unge-

fär på liknande sätt skulle vi vilja börja vår predikan i dag: »Tro icke, att du kan hafva något verkligt gagn af en predikan, utan att du har några förutsättningar därför». Och därför skulle vi först vilja ställa till de närvarande den frågan: Finnes det väl någon bland oss, som i detta ögonblick befinner sig i hvad vi skulle vilja kalla »ett fängelse»? Man kan vara på många sätt i fängelse; man kan befinna sig i utvärtes nöd, t. ex. i kroppsligt lidande, bunden däraf såsom i ett fängelse, eller i andlig nöd, i mörker och tvifvel, och därigenom vara liksom instängd i ett mörkt fängelse. Nåväl, är det någon som befinner sig i en sådan ställning eller vet hvad det vill säga — då skall måhända denna text, som också förer oss in i ett fängelse, i Johannes Döparens fängelse, och visar oss denne gudsman i nöd, kunna blifva oss till en hjälp eller, vi skulle vilja säga, såsom en solstråle i vårt fängelse. Vi kunna lätt förstå hvad en solstråle betyder i ett fängelse, en solstråle, som faller in genom det lilla fönstret högt uppe i cellen, eller ock en sådan solstråle, som består i ett vänligt och kärleksfullt ord eller ett besök eller ett Guds ord, som träffar en fänges hjärta. Eller om vi, m. å., icke skulle vara eller hafva varit i något sådant som vi kallat ett fängelse, så måste vi dock tro, att vi kunna komma i något sådant. Och vi kunna då åtminstone ana hvad ett sådant ord, som vi kallat »en solstråle», kan betyda i en sådan ställning. Om du däremot, m. å., icke på detta sätt har några förutsättningar, så frukta vi, att ditt hörande i dag skall blifva mycket ofruktbart.

Låt oss vidare påminna oss om att, då vi läsa eller höra Guds ord och därvid söka göra oss till godo en biblisk berättelse, t. ex. den som möter oss i dagens evangelium, så böra vi väl betänka, att de bibliska berättelserna äro målningar af lefvande verkligheter, och att vi därför, om vi vilja hafva något godt af dem, böra söka att sätta oss in i dessa lefvande verkligheter, eller söka att

förverkliga deras betydelse för vårt inre. Men därtill behöfver människan tid och stillhet. Hon behöfver använda en del af sin dyrbara söndag icke blott till gudstjänststunden, ännu mindre blott till sällskapande — vore det ock af andlig art — utan framför allt till att söka sig ro för att lefva sig in i den lefvande verkligheten af det Guds ord, som hon i kyrkan hör och betraktar. Vår tid är så öfvermättad af ord, af andliga tal och predikningar, att man snarare skulle vilja minska något däraf, än gifva något mera. Men hvad vi framför allt behöfva är att hvarje söndag utom gudstjänsten söka oss stillhet för att förverkliga i vårt inre det ord, som vi redan hört. Men världen är ock så öfvermättad af världslig och andlig brådska och därtill af andligt och världsligt sällskapande, att man måste frukta, att det snart icke finnes någon, som unnar sig en riktigt stilla ensam stund för sitt inre lif.

Sedan vi hafva utkastat dessa inledande tankar, öfvergå vi nu till vår text och vilja då gifva dess innehåll till öfverskrift dessa ord, som vi redan hafva uttalat:

En solstråle i ett fängelse.

I.

Vi se i evangeliet en man i fängelse. Det är Johannes Döparen, således en sådan man, som vi kunna kalla en Guds man, en man, som i vår text af Jesu egen mun får det stora vittnesbördet, att han icke är något rör, som drifves hit och dit af vinden, ej heller en människa i fina kläder, utan en profet, större än någon före honom. Han är således ingen vanlig världsmänniska, intet flyktigt barn af ögonblicket, som beror af andras tankar och meningar, såsom tyvärr så många finnas. Icke heller är han något stort i denna världen. Men han är en människa, som står nära sin Gud. Dock, denne man är nu i fängelse. Hvarför? frågar du kanske. Ack, det är icke så underligt, om du känner världen något litet. Detta är hvarken första eller sista gången en Guds man varit i fängelse.

Han är icke där såsom en vanlig fånge för något vanligt brott. Utan han är att likna vid en fånge, som först och främst är i ett gemensamhetsfängelse, där många fångar befinna sig tillsammans, men som nu tillika blifvit insatt i ett särskildt svårare fängelse, därför att han är anklagad af de andra fångarna. Och hvarför? Jo, därför att han har velat vara rättfärdigare än de andra.

Vi veta ju orsaken till Johannes' fängslande. Det var en furste, en vällusting, som kastade honom i fängelse, därför att han ställde sig hindrande i vägen för hans brottsliga lif. Ja, sådan är världen, m. å. Vi befinna oss allesammans — det är ett gammalt tema, som jag ofta upprepar för mina åhörare — i denna värld såsom i ett slags straff-fängelse, där vi äro satta på förbättring, men där tyvärr många icke göra någon bättring, utan förblifva arga skalkar. Men nu händer det, att någon på allvar vill göra bättring, eller ock att någon erhållit det höga uppdraget att predika bättring. Men då sker det lätt, att han därvid ådrager sig sina obotfärdiga medfångars hat och ovilja. Och så blir detta på ett eller annat sätt ett lidande för honom. Om han också icke alltid kastas i ett yttre fängelse, så kommer han dock kanske i en ställning liknande ett fängelse.

Men härvid är tillika att märka, att trots detta är det dock icke allenast den fiendtliga världen, som bringar en sådan Johannes i fängelse, utan det är äfven Guds skickelse. Ett sådant lidandestillstånd skall nämligen tjäna en Guds människa till pröfning, till renande af hela hennes andliga åskådning, hvari åtskilligt orent kan hafva inblandat sig, till befästande af hennes tro och till hennes förödmjukande. Allt sådant kan äfven en gudsman behöfva.

På detta sätt förbereddes nu Johannes till något som var ännu större, än hvad han hittills fått, nämligen till »himmelriket» själft, till Kristi rike. Ty Johannes står ännu blott inom gamla testamentets område. Där väntar han

ännu på uppenbarelsen af det himmelska riket. Och därför säger Jesus: »Dock likväl, den som är minst i himmelriket, han är större än Johannes». Johannes skall, lika litet som före honom Abraham, Elias och David, undfå himmelriket på jorden. Men han skall få delaktighet däri, då det blifvit uppenbart i sitt allra innersta väsen. Och hvar är då detta uppenbaradt? Jo, på Golgata och vid den Uppståndnes graf. Där fick nu Johannes Döparen icke vara med. Men det är för att i sin tid undfå detta himmelska rike som Johannes förberedes i fängelset. Och därför lyser ock på förhand en »solstråle» från detta rike in i fängelset.

Må vi nu härvid erinra oss, att det finnes mången människa, som kan sägas vara, om icke en gudsman, så dock en gudlig människa, verkligt lefvande ett rättfärdigt lif, men som dock af skickelsen föres in i ett liknande trångmål. Om nu någon underkastas ett sådant lidande, så är detta ett »korsdragande» i egentlig mening. Och det är stort och saligt att så »bära korset» och medför alltid någon solstråle af himmelskt ljus.

Men det är dock icke alltid människor äro i fängelse eller lidande »för rättfärdighetens skull»; de kunna vara där äfven för sina synders eller sina ofullkomligheters skull; och de hafva då kommit dit för att erhålla sin tuktan och sin uppfostran på mångahanda sätt. Både gudliga människor och världsmänniskor kunna så föras in i lidande, både i egentligt fängelse och i lidandets fängelse, till väckelse och till straff för sina synder. Detta hör nu visserligen icke egentligen till vårt ämne i dag, men vi vilja dock icke lämna det alldeles oberördt. Äfven i sådana människors lidanden ligger dock en Guds fadersskickelse, och en Guds kärlek står där bakom; och därför finnes äfven för dem »en solstråle i fängelset».

Hvad som nu särskildt gör Johannes' fängelse så kännbart för honom är, att det är förenadt med ett inre fängelse eller ett inre mörker. Johannes, huru stor han

än är, förstår dock icke rätt Guds skickelse, förstår icke rätt hvarför han skall vara fängslad. Och han förstår det icke, därför att han ännu icke på långt när känner sig själf tillräckligt, icke känner hvad människohjärtat behöfver genomgå, och därför att han icke förstår höjden och djupet af Guds vägar. Han förstår icke, hvarför han, som dock endast tjänat och vill tjäna Gud, skall sitta där bunden och overksam, under det att ondskan sitter på tronen i full frihet. Han frågar »hvarför», och denna fråga vidgar sig för honom till en ännu större fråga. Han har ju profeterat om Messias, att denne är nära, att han står midt ibland sitt folk, fastän okänd. Han har sagt, att den som kommer efter honom skall döpa med den Helige Ande och med eld, och att han har kastoskofveln i sin hand för att rensa sin loge. Nu har han visst för sig, att Jesus skall vara denne Messias; han är så genomträngd af denna tanke, att han vid anblicken af honom har utropat: »Se Guds lamm!» Men hvar är nu »kastoskofveln» i Jesu hand? Jesus är visserligen en profet, han gör tecken och under; men hvar är domen, hvar rensningens eld från himmelen? Det onda går fram bland hans folk såsom förut, och Herodes sitter ostraffad på sin tron, medan han själf, föregångaren för den store profeten, sitter i fängelse. Se, m. å., detta förhållande förvirrar gudsmannen och vållar honom tvifvel och frågor; och det kan icke annat än så göra på hans ståndpunkt.

Men på samma sätt kan också i denna dag en gudlig människa oroas både genom sin egen och genom andras erfarenheter. Det är mycket att undra öfver här i världen, i hvars och ens egna såväl som i andras skickelser, och det kan lätt komma därtill, att en människa frågar: »Hvar är nu den gudomliga rättfärdigheten, visheten och kärleken?» Huru mycket mera har då icke en människa, som ej har tron, att undra öfver här i världen! Hon, som ser allting så otydligt, som alls icke har något egentligt begrepp om hvarken världssynden eller sin egen synd —

huru skulle hon icke undra öfver alla lidanden och motgångar och fråga, hvartill de skola tjäna. För henne uppstår sålunda lätt tvifvel på allt hvad gudomligt är, och när hon nu ändock söker fasthålla någon tro på att en Gud finnes, så förvirras hon, och det kan väl ske, att hon tycker sig förlora hvarje fäste.

Men se, allt sådant — hvilken människa det nu träffar — en gudsman eller en gudlig människa eller en världsmänniska — allt är dock ämnadt att vara för människan någonting som skall drifva henne framåt att söka en lösning på lifvets gåta. Och därför är det dock visst, att för hvar och en som befinner sig i mörker, i lidande, i fängelse skall det kunna finnas en solstråle i hans fängelse. Han får den, om han söker ljus, och om han aktar på hvad han får. Låtom oss nu vidare uppsöka denna solstråle i vår text.

II.

Johannes är alltså i fängelse, och han är i tvifvel, i det inre mörkrets fängelse. Men det är dock ett som han icke tviflar på, nämligen att Jesus af Nasaret är af Gud sänd, att Jesus är mer än han själf, att han vet mera än han och därför kan bättre än alla gifva honom besked. Vid detta håller han fast, och det finnes därför hos honom tro midt under tviflet.

Johannes har också väg till Jesus, likasom Jesus hade det till Johannes. Förutom det Johannes redan förut vet om honom, tränger nu äfven ryktet om Jesus ut i världen och in i hans fängelse. Det är nämligen icke så lätt att utestänga ryktet om Jesus i världen; det är i självfva verket lika svårt som att kunna utestänga ryktet om att det finnes en sol. Det berättas, att en liten gosse en gång i spädaste år hade borttröfvats af zigenare och att han för att man icke skulle upptäcka honom kvarhållits i en mörk håla, så att han aldrig sedan sitt borttröfvande sett himmelens sol. Men man hade dock icke kunnat

hindra, att barnet vid uppväxandet fick höra af andra barn talas om, att det fanns en sol. Och se, nu hyste barnet blott en enda stor längtan, nämligen att komma till den dag, då det, enligt hvad man lofvat, skulle få se solen. Nåväl, på samma sätt, säga vi, tränger sig ryktet om Jesus till Johannes' fängelse. Hans lärjungar tillåtas att besöka honom där; ty Johannes var ju ingen vanlig brottsling. Sålunda kan Johannes få skicka bud till Jesus för att fråga honom; och han skickar också bud. Man har tvistat om, för hvems skull han skickar detta bud, om det är för sin egen skull eller för sina lärjungars skull. För mig synes saken vara mycket enkel. Om man blott vill erkänna, att äfven en gudsman, och därtill en som ännu lefver i gamla testamentet, dock är en svag människa, så är det icke så svårt att inse, att han för egen del kan behöfva göra en fråga, om icke till andra, så dock till Jesus. Äfven böra vi erinra oss, att Johannes' fråga icke innebär något tvifvel på Jesus själf, utan endast en undran öfver den väg han går, d. v. s. att han icke uppträder med större makt och eldsnit mot det onda. Och en sådan undran är icke så synnerligen att undra på, om vi betänka hvad Johannes visste om sin föregångare Elias, som ju genom sin bön nedkallade eld från himmelen öfver Guds fiender. Så tveka vi då icke att säga, att Johannes i denna mening skickar sitt bud för sin egen skull. Men det sker visserligen äfven för lärjungarnas skull; ty om mästaren är i mörker och tvifvel, huru mycket mera då lärjungarna!

Därigenom blir Johannes' fråga en fråga äfven för vår räkning, och därmed vidgar den sig till en världsfråga. Ja, den är den stora fråga, som rör sig på djupet af hela denna tid: Är Kristus den Frälsare, som världen behöfver, eller skola vi förbida någon annan? Se, det är den stora världsfrågan. Den är icke så mycket ett spörsmål om, huruvida Kristus var en god, en utomordentlig människa eller icke. Därom kan man lätt få en öfvertygelse. Nej, men

Kristus har ju dock icke, så tycker man, huru god han än är, förmått att hjälpa världen under två årtusenden. Ty huru eländigt står det icke ännu till öfver allt! Och därtill har han lofvat att »komma igen», men han har icke kommit. Och hvarför skulle då icke detta nittonde eller det tjugonde århundradet ändtligen kunna bringa oss den rätte Messias? Ja, så frågas det här och där i världen, den vanliga världen. Och äfven bland Guds folk frågas det: »Herre, hvarför har ännu det onda sådan makt, och hvarför dröjer du så länge?» Och så stå de flesta, hvar och en på sitt sätt, med Johannes-frågan på sina läppar. Men gifve Gud, att alla, som stå vacklande inför Jesus med sina frågor, också ginge rakt fram till honom i barnsligt förtroende; ty vägen är mycket lätt och jämn för hvar och en som vill. Men äfven här gäller det, att det måste vara vissa förutsättningar för att få något svar på en fråga, ställd till Jesus. Svaret gifves endast på en fråga, som göres på fullt allvar; och därför skola visserligen också många i denna dag höra Jesu svar utan att förstå det. Låtom oss dock komma ihåg, att det svar Jesus gaf gick genom Johannes' lärjungar icke till Herodes, huru nyfiken han än var att »se Jesus»[1]), icke heller till massan af folket, utan till fängelset. Men dit kom det ock såsom en »solstråle».

Och huru lydde nu detta svar? »Gån och berätten för Johannes hvad I hören och sen.» Så kunde Jesus säga, i det han hänvisar på, huru han just vid detta tillfälle helat många sjuka[2]). »Blinda få sin syn, döfva höra, döda stå upp, och för de fattiga förkunnas evangelium.» Men — tillägger Jesus — »salig är den som icke varder förargad (eller tager anstöt) af mig». Så lyder Jesu svar.

Hvad som nu vid detta svar var en så väsentlig hjälp för Johannes i fängelset, det var hans föregående kunskap i skriften, i gamla testamentet, synnerligen i profeterna.

1) Luk. 23: 8. 2) Jfr Lukas' berättelse, kap. 7: 21.

Johannes är öfvad i dem från ungdomen, och det gäller om honom hvad Paulus yttrade om Timoteus: »Eftersom du från barndomen känner de heliga skrifterna, kunna de göra dig vis till frälsning genom tron»[1]).

Nu voro Jesu ord till Johannes såsom ett återljud eller ett efterljud af profetiorna i gamla testamentet om Messias' tid. Det torde vara oss bekant, huru det i ett skönt kapitel hos Esaias heter[2]): »Då (i den tiden när Guds rike kommer) skola de blindas ögon varda öppnade och de döfvas öron höra, de halta skola springa såsom hjortar och de stummas tunga lofsjunga.» Och på ett annat ställe står det: »Då skall evangelium predikas för de fattiga»[3]). Dessa ord hade Johannes många gånger hört och läst; de sutto fast präglade i hans minne. Jesu ord till honom äro nu i själfva verket endast ett enkelt påpekande af dessa profetiors uppfyllelse. »Se, Johannes» — vill Jesus säga — »se, huru dessa skriftens ord i denna dag varda uppenbara i mig!» Därmed ställer Jesus för hans ögon den stora närvarande verkligheten. Och denna verklighet gäller det för Johannes att taga lika enkelt, med lika sveklöst hjärta, som ett barn skulle taga den, och jämföra den med skriften. Genom denna jämförelse skall det kunna blifva ljust för Johannes. Skriften och verkligheten skola ömsesidigt belysa hvarandra; och det förenade ljuset skall säga det uppriktiga hjärtat, att Messias' tid nu måste vara kommen.

Men Jesus gör till sitt svar ett tillägg, ett äkta nytestamentligt tillägg: »Salig är den, som icke tager anstöt af mig». Detta betyder så mycket som: »Fastän jag gör så många under, fastän jag predikar evangelium för de fattiga, måste ändock mitt uppträdande vara såsom en pröfvosten för människorna, vara af den gestalt och ske på det sätt, att det är ett prof, så att den som vill också kan taga anstöt däraf». — Vi sade, att detta var

1) 2 Tim. 3: 15. 2) Kap. 35. 3) Es. 61.

ett äkta »ny-testamentligt» tillägg. Visserligen funnos också i gamla testamentet sådana underliga Guds vägar, som voro prof för människorna, äfven de fromma, och därför kunde blifva dem till anstöt. Så t. ex. Guds vägar med Abraham, eller med Josef, denne fromme man, som måste försmäkta i fängelse för sin kyskhets skull, eller med David, som i flera år måste lefva såsom en flykting, eller med den fromme Hjob, som drabbades af spetälska. Men allt detta var dock obetydligheter emot den anstöt, som förelåg i Jesu väg. Nu skulle en ny pröfningens väg taga sin början för allt hvad fromhet och gudaktighet heter. Nu skulle det gudomliga själft uppträda i världen i gestalten af förnedring och lidande. Men nu skulle ock ett nådesanbud utgå till alla människor, till judar och hedningar, utan åtskillnad. Det är detta, hvarom Jesus nu erinrar Johannes. Därvid påminner han honom på samma gång, fastän utan ord, om de profetiska förebilderna i det gamla testamentet. Huru hade man icke där i en af Davids psalmer hört den rättfärdige ropa: »Min Gud, min Gud, hvarför har du öfvergifvit mig?» Där läste man ju om en lidande »Herrens tjänare», som skulle »ledas till slaktbänken såsom ett lamm»[1]). Allt detta kan nu Johannes blifva påmind om vid detta ord, och särskildt äfven om det ord han själf profetiskt uttalat om Jesus: »Se Guds lamm, som borttager världens synd!» Genom hjälp af detta Jesu ord om »anstöten» skall Johannes lära sig att blicka ned i hela djupet af dessa och dylika profetiska ord.

På detta sätt blifver Jesu ord hvad det är ämnadt att vara för Johannes — en solstråle. Guds ord, det gamla testamentets ord, öfverensstämmer ju med hvad Johannes själf erfar eller ser och hör om Jesus och med hvad han själf sagt om Jesus. Och hvad som synes dunkelt eller obegripligt i Jesu väg, det skall han böja sig under. Ty

1) Ps. 22, Es. 53.

Jesu väg — och det just såsom det utvalda »gudslammets» väg — måste ju vara en väg, som lätt gifver anledning till anstöt.

Och nu, m. å., alldeles detsamma säges alla år på denna söndag åt hvarje ärligt frågande själ ibland oss. Ja, äfven om du icke ännu hör till Guds folk, utan blott står på tröskeln såsom en oroligt »frågande», så läs dock skriften, läs detta evangelium, tag fram ur din kristendomskunskap hvad du redan vet om din Frälsare — du har ju redan från barndomen fått en liten kunskap i den heliga skrift — och jämför detta med hvad du själf kan hafva erfarit, med hvad hans kyrkas historia vittnar efter honom och med hvad ditt eget lif eller andras erfarenhet vittnar. Kom därvid ihåg, att icke ännu allt hvad Jesus sagt är uppfylldt; men se på hvad som är uppfylldt, och tänk om det andra: »det kan dock komma i sin tid». Ty allt har sin tid. Mycket af hvad skriften sagt hör ännu till det tillkommande. Se framför allt på undren af Jesu förvandlande, omskapande, lefvandegörande makt i världen. De finnas, dessa under, midt i världen, och icke minst i denna tid. Man säger väl: »Undren tillhöra blott en förfluten tid». Men så är det icke; ty om vi blott söka Jesus där, hvarest han får öfva sina verkningar, då få vi, så vidt vi eljes hafva trons förståelse, också i vår tid känna, att han är samme lefvande Frälsare som alltid. Och vi skola finna, att om vi tagit anstöt på honom, så var det endast för vår otros och blindhets skull.

Ja, se dock på Jesus och hans under. Är då icke kristendomen själf, i sin egen verklighet, såsom den möter i Jesu bild och ord, lik en oas i människovärldens öken? Och predikas icke där ännu i detta ögonblick evangelium för de fattiga? Är icke detta evangelium ett godt budskap åtmistone för de fattiga, lidande och behöfvande själarna? Och se nu vidare på en kristen, en verklig kristen. Det är sant, de äro fåtaliga, dessa verkliga kristna;

men Jesus har också icke sagt något annat, än att »den vägen är smal, som drager till lifvet, och de äro få, som vandra på honom». Och han har icke sagt, att han skall hjälpa hela världen tvärt emot dess vilja; och därför äro de sanna kristna icke många. Men döm efter hvad du kan upptäcka i världen af verkliga kristna. Har du sett någon verklig kristen, något verkligt kristet hem? Och har du sett någon verklig kristen dö? Det finnes nog sådana, som, ändock de äro utan den egentliga kristliga tron, hafva ett visst lugn på dödsbädden. De kunna hafva det i tillit till sin egen rättfärdighet eller af en viss lefnadströtthet. Men aldrig skall du finna någon dö med det eviga lifvets glädje, med det saliga hoppet, som jublar mot ett kommande lif, utan att han har Jesus i sitt hjärta. Och en sådan dödsbädd får man dock någon gång se eller höra talas om. På sådana själar uppenbarar Jesus ännu i dag sin underbara kraft. Må otron sönderslita hans ord, bespotta hans bekännare, framställa deras fel tio gånger så stora som de äro: Jesus gör på dem sitt underbara verk uppenbart för den som vill se. Ja, han gör ännu de blinda seende, de döfva hörande, han uppväcker de döda till evigt lif. Och skulle du icke hafva sett eller fått se någon verklig kristen i din samtid — hvilket sannolikt då är ditt eget fel — så har du dock kyrkans historia, där du läser om sådana gudsmän som Paulus, Augustinus och andra och om hvad Kristus gjort med dem. Och du skall då icke kunna neka, att han i sin kyrka alltjämt har gjort under i världen.

Men den största hjälpen af den solstråle, som låg i Jesu svar till Johannes, skall du dock hafva, om du själf äger någon egen lifserfarenhet. Och det var ju egentligen till människor med några sådana förutsättningar vi i dag ville tala. I detta fall vädjar jag till din egen erfarenhet af det eviga lifvets kraft, huruvida icke Jesus i dag kan göra blinda seende, döfva hörande och döda lefvande?

Och om än dina erfarenheter i den delen skulle ligga långt bakom dig, om du varit men icke längre är en bekännare, så har du dock kanske ett minne däraf.

Men se därjämte på och lär af Guds vägar. Måste du icke förundra dig öfver dem icke blott i denna tid utan äfven från århundraden tillbaka? Säg dig själf särskildt med skriften, med Kristi ord i hand: När var det som Gud icke i sin tid dömde det onda? När gjorde han icke väl i allt hvad han gjorde, blott man ville vänta på lösningen af hans vägar? Och sedan — hvad lofvar han icke att göra? Han lofvar, att all orättfärdighet skall få sin dom, all rättfärdighet sin lön. Och han lofvar, att alla tungor skola nödgas bekänna honom, att hela jorden skall blifva full af hans härlighet. Om du blott vill gifva dig tid och stillhet att så taga historiens vittnesbörd och Jesu ord till hjärtat, skall du finna, att äfven där möter dig solstrålen från ofvan.

Men »saliga äro dock de som icke taga anstöt». Det måste finnas anledning i Guds vägar till en sådan anstöt; och hvarför? Jo, ty vi måste dock lära att tro utan att se. Och hvarje människa måste stå sitt prof. Likasom metallen måste renas, likasom hvarje glaskärl vi begagna först pröfvas i elden, så måste äfven hvarje människa pröfvas. Och därför måste i denna värld förnedringen och lidandet hafva sin tid, tålamodet sin tid och all människornas ondska sin tid. Och det blir därvid: Den vägen är smal, som drager till lifvet, och de äro få, som finna honom.

Ja, hvarje människa måste välja mellan att tro och taga anstöt. Det måste blifva ett verkligt val för hvar och en. Och därför måste det stundom se ut såsom vägde det jämnt mellan hvad som talar för det ena och andra, såsom om det funnes lika mycket skäl att tro som att taga anstöt eller icke tro, ja, såsom funnes det nästan mera skäl att icke tro. Det är på detta sätt som förargelsen eller anstöten måste öfvervinnas. Hvarje möjlighet att icke

tro eller taga anstöt måste öfvervinnas i människans hjärta. Hon måste helt underordna sig Guds vishet och majestät. Men när en människa börjar förstå, att det måste vara så, att det icke kan vara annat än så — ja, då lyser en solstråle in i hennes mörker, in i hennes tvifvels fängelse. Då känner hon, att Guds underliga vägar dock äro rätta, och hon känner, att detta prof är blott en nådefull genomgång. Det går genom mörker till ljus, genom död till lif. Och i det hon tror detta, bryter en solstråle igenom mörkret och döden.

Med detta Jesu svar gå nu Johannes' lärjungar tillbaka till sin mästare och förtälja honom hvad de hafva hört och sett. Och Johannes hör och förnimmer och förstår och betraktar detta; och emedan han i fängelset har så god tid och stillhet att göra detta, förstår han det desto bättre. Och i samma mån som han förstår dessa Jesu ord, i samma mån han tänker på den tafla lärjungarna målat för honom därutifrån, i samma mån han börjar tränga in i det underbart saliga däri, att Jesus är den som skall komma, och icke tager anstöt på hans ringhet, i samma mån är det som om en allt varmare solstråle inträngde i det mörka fängelset. Och fastän det kanske är en mycket liten solstråle, som faller likasom genom en liten springa, så vittnar denna stråle dock om att hela solen är där bakom. Det gamla testamentets ord, i förening med Jesu ord och gärningar — det är solstrålen; och den förklarar för den fångne Johannes själfva förnedringen, hans egen förnedring och Jesu förnedring, så att han nu begynner förstå, huru, trots detta, Messias-löftet dock kan gå i fullbordan. Men detta inser han med tillhjälp af ordet: »Salig är den som icke tager anstöt». Med hjälp däraf känner han, att hans fängelse är endast en genomgång. Och när detta lilla ljus börjat lysa för honom, då är han räddad från anstöten. Ja, då kan han till sist trygg böja sitt hufvud under bödelns svärd. I förtröstan på hvad han nu återfått i Jesus och på detta hans ord:

»salig du, om du icke tager anstöt på mig», träder han med lugn äfven den blodiga döden till mötes.

Se, m. å., på samma sätt skola Guds ord genom din egen erfarenhet och eftertanke kunna blifva dig till hjälp, antingen du är en troende eller en icke-troende, om du blott är en ärligt frågande. Du skall få hjälp, om du blott vill fråga på det rätta sättet, och om du ödmjukt lyssnande ställer dig inför det svar du får. Får du då en gång syn på blott en liten »solstråle», så skall du dock på den vägen märka, att en sådan icke ter sig, utan att det ock finnes en sol. Och tillkämpar du dig så tron steg för steg, då får också du ditt vittnesbörd af Jesus, såsom Johannes fick det, att du icke är ett rör, som drifves hit och dit af vinden, icke en ytlig världsmänniska, utan en Guds människa, ett Guds barn. Och då gifves det omsider en utgång ur allt hvad du har att genomgå eller har genomgått eller skall komma att genomgå. Men hemligheten i hvarje genomgång, som gör den till en salig genomgång, är korteligen innefattad i några ord ur en af Davids psalmer, hvilka du väl må taga till ditt valspråk i lifvet och i döden: »Herre, jag förblifver städse vid dig, ty du håller mig vid min högra hand, du leder mig efter ditt råd och upptager mig på sistone med ära. Ja, Herre, hvem har jag i himmelen förutom dig? Och när jag har dig, så har jag icke behag till något på jorden. Om än min kropp och min själ försmäktade, så är du dock, o Gud, mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen». Amen.

Obekantskapen med Kristus.

Fjärde Söndagen i Advent.

(Ps. 52: 1, 4.)

Text: Joh. 1: 19—28.

Och detta är Johannes' vittnesbörd, då judarna sände präster och Leviter från Jerusalem för att fråga honom: Hvem är du? Och han bekände och förnekade icke; och han bekände: Icke är jag Kristus. Och de frågade honom: Hvad då? Är du Elias? Och han sade: Jag är det icke. Är du profeten? Och han svarade: Nej. Då sade de till honom: Hvem är du, att vi må gifva dem svar, som hafva sändt oss? Hvad säger du om dig själf? Han sade: »Jag är en ropandes röst i öknen: gören Herrens väg rät!» såsom profeten Esaias har sagt. Och de som voro utsända voro af fariseerna. Och de frågade honom och sade till honom: Hvarför döper du då, om du icke är Kristus, icke heller Elias, icke heller profeten? Johannes svarade dem och sade: Jag döper med vatten, men midt ibland eder står den I icke kännen. Han är den som kommer efter mig, hvilken har varit före mig, hvilkens skorem jag icke är värdig att upplösa. Detta skedde i Betanien, på andra sidan Jordan, där Johannes döpte.

Midt ibland eder står den I icke kännen.

Så ljuder till oss ur dagens text ett vemodigt bestraffningens ord från Johannes Döparen, Jesu förelöpare. Det uttalades första gången till medlemmar af egendomsfolket, som voro samtida med denne gudsman. Vid den tiden kunde denna obekantskap med honom, som skulle komma efter Johannes, synas mera ursäktlig, emedan denne

ännu icke själf uppträdt i det offentliga. Men obekantskapen fortfor, äfven sedan Jesus var uppenbar, och visade sig då i hög grad straffvärd och olycksbringande. Och hvad Israels folk beträffar, fortfar den till största delen än i dag.

Men ännu vemodigare är det, att samma ord kan sägas äfven till en stor del af denna tidens kristenhet. I allmänhet böra vi erinra oss, när vi se några skador, misstag och brister förekomma i någon tid, att dessa icke tillhöra endast den tiden. Nej, mänskligheten är ett enda släkte, som är sig alltför likt i alla tider, blott att dess art framträder under olika former. Och därför behöfva vi än i dag höra upprepas såsom ett klagande och varnande ord till oss denna Johannes' utsaga: »Midt ibland eder står den I icke kännen».

Men vi vilja här till undervisning för oss, förvandla detta ord till en fråga och sålunda i dag till vårt betänkande framställa detta spörsmål:

Hvad är orsaken, att Jesus Kristus mången gång är okänd äfven midt ibland de kristna?

I.

Vi behöfva härvid väl icke synnerligen många ord för att bevisa, att Jesus Kristus är okänd för många, som bära hans namn, fastän han är midt ibland oss. Eller är icke Jesus Kristus midt ibland oss? Hvarom vittnar väl korset, som står på detta och så många altaren, hvad säger denna väldiga kyrka[1]) och så många tusen andra kyrkor och gudstjänsthus, där det predikas om Jesu namn? Hvad betyder den snart instundande högtiden, som skall firas öfver hela kristenheten af människor med de mest skiftande bekännelser? Hvad tala dessa millioner nya testamenten, som finnas spridda i palats och kojor, som

1) Predikan är hållen i Uppsala domkyrka.

sättas i händerna på hvarje nattvardsbarn och läsas i hvarje skola? Och har icke i följd af alla dessa vittnesbörd snart sagdt hvarje människa bland oss någon bild af Kristus framför sina ögon? Ja, han är midt ibland oss, denne Kristus. Och han är det äfven därigenom, att det ju finnes många människor, som högt och öppet bekänna honom och därjämte, om än i ofullkomlighet, söka likna honom och på detta sätt framställa hans bild lefvande inför alla.

Och huru eller i hvad egenskap är han ibland oss? Sannerligen såsom ingen mindre eller med inga mindre anspråk än såsom Guds Son och hela världens Frälsare, Frälsaren från synd och död, det eviga lifvets herre och konung, uppenbarad i världen. Såsom sådan vill han vara och måste han vara känd, om han skall kunna kallas känd.

Men just i denna egenskap är han — säga vi — okänd för många af de kristna. Så var han t. o. m. undantagsvis redan i sin första församling, fastän där kännedomen om honom och kärleken till honom var det vanliga. Då apostelen Paulus skref: »om någon icke har Herren Jesus Kristus kär, han vare belagd med bann»[1]), eller då en annan apostel skrifver om somliga kristna: »de säga sig känna Gud, men med gärningarna förneka de honom»[2]), så förutsätta dessa apostlar möjligheten, ja, t. o. m. verkligheten af att somliga kristna icke kände sin egen herre, och visa med detsamma hvad de mena med att »känna Kristus». Men snart ökade sig skaran af sådana med Kristus obekanta »kristna». I känslan häraf utbrast en af forntidens gudsmän: »Kristus har många bekännare, men få efterföljare». Och detta ord har sedan dess blifvit nästan såsom ett ordspråk bland de fromma i kristenheten. Hvad skola vi då säga i denna dag, när så många som en gång uppammats med evangeliets mjölk, numera

1) 1 Kor. 16: 22. 2) Tit. 1: 16.

icke ens göra någon hemlighet däraf, att de icke vidare vilja veta af Kristus såsom sin Frälsare? Och på dem besannar sig inför våra ögon äfven det ordet: »Den som icke har Sonen, han har icke heller Fadren». Ty mången, som bortkastat tron på Kristus, gör icke mera någon hemlighet af, att han icke heller vill veta af någon lefvande Gud.

Men, m. å., låtom oss icke se oss för långt bort, då vi tala om dem som icke känna Kristus; ty han är okänd bland många flera än bland de uppenbara Kristus-förnekarna och Guds-förnekarna. Han är okänd öfver allt, hvarhelst man icke vet mera om honom eller af honom, än att man »studerar» om honom och söker lösa allahanda spörsmål om hans person, äfven om man gör detta med all ifver. Så gjorde ju ock de lagkloka i Israel med profetiorna om honom, men likväl kände de honom icke, när han stod midt ibland dem och fullkomnade lagen och profeterna. Han är ock okänd där, hvarest man icke gör mera af honom, än att man någon gång visar ett slags vördnad för honom genom ett flyktigt kyrkobesök eller en kort andaktsbetygelse eller något deltagande i en kyrklig ceremoni. Så gjorde äfven Israels präster i Jehovas tempel, som var så fullt af förebilder till Kristus. Ja, de frambuto där hvar dag offer, som förebildade det kommande gudslammet. Och likväl kände de icke honom själf, när han stod midt i detta tempel. Han är ock okänd där, hvarest man håller det för nog att allenast öfva några fromhetsgärningar eller någon smula välgörenhet under hans namn. Äfven fariseerna gjorde många och stora gärningar »Gud till ära» — såsom de sade. Och dock hatade de Jesus Kristus, sågo illa på hans gärningar och den välgörenhet han öfvade, emedan den gick öfver deras mått och så blef en hemlig anklagelse mot dem. Och Jesus måste därför betyga inför folket: »Utan att eder rättfärdighet öfvergår de skriftlärdas och fariseernas, skolen I icke inkomma i himmelriket».

Så är ock Kristus okänd där, hvarest man väl vill låta honom vara ett slags frälsare, men därvid endast begär en yttre hjälp af honom och för öfrigt icke bekymrar sig om honom. Man kan ju stundom till och med få möta sådana som säga, att om han skall få gälla för kristenhetens frälsare, borde där knappast mera få finnas någon fattig och eländig — ändock ju tusentals människor själfva göra allt för att fördärfva sig. Ja, får man icke höra sådana ord som dessa: »Vi hafva nu haft kristendomen i ett par tusen år, och mänsklighetens ställning — man menar närmast den lekamliga — är icke bättre än förut; så är det då tid, att vi få någon bättre hjälp.» Sådana tankar röra sig nog i mångens hjärta. På samma sätt ville också hela det judiska folket hafva det. Det sökte och ville finna en frälsare från Roms öfvervälde eller också ingen. Men just på detta sätt blef det ett byte för dessa hedniska fiender.

Vi kunde fortsätta länge med liknande exempel. Vi kunde tala om dem som i Kristus vörda blott den store läraren, eller som orda mycket och vackert om hans kärlek, eller som i allmänhet vidt och bredt tala om honom, men hos hvilka det stannar vid ord. Äfven till dessa måste vi säga: »Med allt detta kännen I ändock icke Kristus». Vi vilja till sist blott påminna om, att man äfven där icke rätt känner honom, hvarest man tjänar honom med ett ångestfullt och trälaktigt väsen, utan verklig ro och glädje i sitt tjänande.

Vi våga nu icke säga om alla dessa slags människor, om hvilka vi här talat, att de alls ingen välsignelse hafva däraf, att de umgås med Kristus hvar på sitt sätt. Det är väl möjligt, att för somliga af dem deras ställning är ett trappsteg på Kristus-kännedomens väg, för den ena mer, för den andra mindre. Men detta är dock fallet endast under det villkor, att det i själfva grunden af deras hjärtan är sanning i hvad de förehafva, och icke skrymtan. Men i alla händelser: den fulla egentliga Kristus-

kännedomen hafva de icke med allt det görande och låtande, hvaraf de intill nu kunna berömma sig.

Och huru bevisar sig nu detta? Jesus säger: »Det är det eviga lifvet, att de känna dig, den ende, sanne Guden, och den du har sändt, Jesus Kristus.» Således är Kristus-kännedomen ett evighetslif, en lifsmakt i din själ, där den fått ingång. Och detta lif är Kristi eget lif. »Lären af mig, ty jag är mild och ödmjuk af hjärtat», säger Jesus. Han säger ock till sina lärjungar: »Min frid gifver jag eder.» Och den som känner honom kan säga: »Jag lefver, icke mer jag, utan Kristus lefver i mig». Sen, där alltså icke detta Kristus-lif finnes, detta milda, ödmjuka Kristus-sinne, denna Kristus-frid och en därmed följande kärlekskraft, och ändtligen den tillbedjande ställningen inför Kristus såsom Fadrens enfödde Son, Frälsaren, där känner man ännu icke rätteligen Kristus.

II.

Och hvad är nu orsaken, att så är fallet med många kristna? Vi fråga detta icke för att döma, utan till en hjälp och ledning för den som verkligen vill lära känna Kristus.

Vi kunde nu strax säga: Orsaken är den, att man icke verkligen frågar efter honom eller behöfver honom såsom den han är, såsom Frälsaren från synd och död. Men vi vilja för att bättre komma åt saken, eller människohjärtat, gå ett steg tillbaka och säga — särskildt med anledning af denna dags betydelse såsom en Johannes Döparens dag: Orsaken är, att man icke ens känner eller frågar efter Johannes Döparen.

Vi måste härvid påminna därom, att man möter Johannes Döparen mångenstädes i världen. Han är nämligen icke blott Johannes, Zakarias' son, som fordom uppträdde i den judiska öknen. Denne Johannes sade ju om sig själf, att han egentligen blott var »en ropandes röst», och

såsom sådan den sista af många andra. Men samma Johannes-röst ropar från många håll och i alla tider. Ja, allt som på något sätt bereder väg för Guds och Kristi sanna kännedom är en Johannes-röst. Den talar från himlahvalfvet öfver oss och från jorden under oss. Den talar från årets växlande tider, i den bistra kölden och den ljufva värmen, i naturens förnyelse och förgängelse, den talar inom oss såsom en domare i vårt eget bröst, den talar dagligen i lifvets händelser omkring oss, framför allt i dödens ständiga majestätiska besök nära och fjärran.

Och hvad säger nu denna röst? »Frukta Gud och håll hans bud, tillbed och tacka honom, som gjort allt och från hvilken allt godt kommer, känn och döm dig själf, när du har syndat, se och lär af Guds rättfärdiga vägar. Se, huru du och allt kött är såsom gräs och all vår godhet såsom ett blomster i marken, huru allt mänskligt förtorkas och förvissnar såsom gräset och blomstret.»

Men den säger vidare, denna röst — ty den har ock en profetisk stämma; och den begagnar därvid äfven det Guds ord, som kommer till människan, innan hon ännu känner Kristus, den betygar om sig själf: »Icke är jag Kristus; det finnes en som är större än jag och min röst, större än himmel och jord, större än ditt hjärta och samvete, ja, större än dina synder, än själfva döden och hela tillvaron. Och se, han står dig nära, fastän du icke känner honom. Han är Guds Lamm, som bär världens synder, han döper med Helig Ande och eld. Kom därför till honom!»

Så talar Johannes-rösten till oss såsom till judarna. — Han låter därvid lika litet i dag, som då han första gången hördes, nedtysta eller muta sig. Och om människor skulle tiga, människor, som dock borde tala med Johannes' röst, så ropa till och med stenarna[1]).

Men, m. ä., på denna Johannes-röst höra ganska få människor rätt, alldeles såsom judarna icke hörde honom

1) Luk. 19: 40.

rätteligen, t. o. m. de som voro utsända att fråga Johannes om hvem han var. Dessa frågade nämligen blott »på ämbetets vägnar», hvem han var, icke af ett behöfvande hjärta, frågade ej hvad han egentligen hade att säga dem. Och då han nu med sitt svar och sitt uppträdande icke passar in på de föreställningar de på förhand uppgjort sig, böja de sig icke för Guds budskap i honom, igenkänna icke profetbilden, som dock talar till dem med deras profeters egna ord.

På samma sätt umgås blott alltför många människor med sin tids Johannes-röster, vare sig dem som ständigt låta sig höra, eller de röster, som just nu särskildt tala till dem. Man frågar dem icke af något hjärtebehof hvad de hafva att säga just i dag och till mig. Man umgås med dem — om man eljes på något sätt umgås med dem eller stannar för dem — blott för att få veta något, något nytt, något intressant. Man umgås med dem såsom med helt vanliga ting, med hvilka man har rätt att handla efter behag. Eller man umgås med dem »å ämbetets vägnar», såsom en som blott är kallad att döma om dem, att nagelfara med dem, framför allt med deras sätt och form. Och därvid afvisar och undertrycker man de mäktiga inverkningar på den invärtes människan, som utgå från dem. och som göra sig gällande hos hvarje okonstlad människa. ja, redan hos barnet. Så hör man icke Johannes-rösterna såsom Guds budskap, man gör icke hvad dessa röster säga såsom med en mun: »Bereden Herren väg i öknen». Nej, man vill icke veta af, att man själf är någon öken, ett obrutet fält, fullt af törnen. Man är redan rättfärdig såsom fariseerna och behöfver ingen bättringens döpelse. Man erkänner icke sin okunnighet om honom, som står midt ibland oss, och frågar därför icke någon Johannes om vägen till honom. Och äfven om sådana Johannesröster uppväcka några rörelser hos andra och dessa därvid skynda till bättringens döpelse, så frågar man blott, hvem den är, som så vågar stifta oro bland människorna,

men frågar icke hvad man själf har att göra för att icke drabbas af den tillkommande vreden.

Om man nu förhåller sig på detta sätt mot Johannes' röst, så följer däraf, att man förhåller sig lika främmande eller, såsom man kan kalla det, »opersonligt» mot Kristus. Vi sade, att de präster och leviter, som voro utsända till Johannes, ändock de hörde, att »en stor obekant» fanns midt ibland dem, som skulle döpa med Helig Ande — och hvilken de därför borde kunnat igenkänna såsom den väntade Messias — att dessa icke fråga, hvar han, denne Messias, är att finna. Därför kan Johannes icke säga dem något vidare om honom; ty sådan vägvisning erhåller man icke utan att ödmjukt begära den. Och så komma dessa frågande på grund af idel förnäm likgiltighet icke till Kristus. Och i detta sinne fortsätta de, äfven då de sedan få se och höra Kristus själf. Och han måste därför omsider säga till dem: »I ransaken skrifterna, ty I menen eder hafva evigt lif i dem, och de äro de som vittna om mig; men till mig kommen I icke, att I mån få lif.»

Ja, så gjorde dessa israeliter, och så göra ännu många kristna. De fråga icke efter vägen till Kristus, ty de behöfva honom icke såsom syndares Frälsare. Det ligger höga berg och djupa dalar mellan dem och Frälsaren, det är hos dem icke banad någon rak väg till honom, en väg, som skulle bestå i självkännedom, i det ödmjuka, botfärdiga hjärtats behof, i andens fattigdom — och den vägen är så rak och gen till Frälsaren. Därför kommer det aldrig hos dem till något personligt möte med Frälsaren, ett anropande — vi säga med eftertryck: »anropande» — af hans hjälp till själens frälsning, och därför icke till någon hjärtebekantskap med honom, sådan som publikanen, Sakkeus, synderskan eller lärjungarna hade.

Eller man gör kanske något litet af Johannes. Men man stannar vid honom och går icke vidare. Man aktar icke på hans rop: »icke är jag Kristus», på hans finger-

visning till en annan. Man försöker själf bära på sina synder och går så icke till Guds Lamm, som borttager världens synder. Eller man vill, förskräckt af Johannes' bättringsrop, själf omskapa sitt hjärta, och man hör icke på det ordet: »En kommer efter mig, som döper med Helig Ande», eller på profetordet om honom, som skall »taga bort stenhjärtat ur människan och gifva henne ett nytt hjärta»[1]). Och så behåller man sitt stenhjärta och blir icke född af Anden.

Dessa och dylika äro nu orsakerna, att Kristus är så okänd i kristenheten. Kanske kunde vi lägga därtill, att man möter så få verkliga Johannes-röster just där, hvarest de skulle finnas bland evangelii predikare, så få uppriktiga, skoningslösa vittnen om bättringens nödvändighet, och som dock äro lika ödmjuka och lika afgjordt visa bort ifrån sig själfva som Johannes. Och därtill finnas så få verkliga Kristi efterföljare, som lefvande återgifva hans bild. Men detta sista är dock blott en half ursäkt för människornas obekantskap med Kristus. Ty någonstädes möter man dock Johannes-rösten, om icke annorstädes, så i Guds skapelse och i det egna, efter någon verklig ro och fullhet skriande hjärtat. Och vi upprepa dessa Jesu ord: »Om människorna än tiga, så ropa stenarna».

Så hvilar det då en skuld öfver kristenheten, därför att den icke känner Kristus. Det är något naturvidrigt i denna obekantskap — såsom när ett barn icke känner sin fader — något straffvärdt. Det är såsom när någon står midt i ljuset och dock icke vill se. »Hade jag icke kommit», säger Jesus, »och talat med dem, så hade de icke synd, men nu hafva de ingen ursäkt för sin synd.»

Betänkom nu, hvilken dom en sådan förskyllad okunnighet om Kristus innebär. Detta påpekas för oss genom Döparens bekanta hotelse: »Nu är yxan satt till roten på träden; hvart och ett träd, som icke bär god frukt, skall

1) Hes. 36: 26.

afhuggas och kastas i elden.» Och betänkom detta särskildt med Israels exempel för ögonen. Den dom, som öfvergått detta folk, och som ju ligger inför allas ögon, den är en af världens väldigaste Johannes-röster.

Så hör då, du kristna människa, du kristna värld, dessa röster. Men hör tillika din Frälsares röst. Hör den, och gå så in i ditt hjärta och fråga, hvad du, just du, har att göra för att blifva frälst. Hör, hvem du än är, om du räknas bland de myndiga eller omyndiga, om du är ung eller gammal, kunnig eller okunnig. Ja, hören, I skaror, som i dessa dagar bereden eder att fira den glada julen. Sen, framför denna högtid står Johannes Döparens höga, allvarliga och dock ödmjuka bild. Följen hans finger, som pekar på Kristus, på barnet i krubban, på förnedringen, på korset. Och sen så in i Kristi hjärta, hans, som förnedrat och utblottat sig för eder, in i det hjärta, som brustit för eder. Ja, bed, hvem du är, att han må taga bort dina synder och döpa dig med Helig Ande. Tag vara på hvad du äger i ditt kristna namn, i ditt dop — icke såsom någon självskrifven rätt till himmelriket, utan såsom underpant på den nåd, som skall gifvas dig, om du verkligen söker den. Och så lär att känna Kristus, och känn honom allt mera med hela din varelse. Så skall du få erfara, att det är **evigt lif** att känna den ende, sanne Guden och den han har sändt, Jesus Kristus. Amen.

(Ps. 53: 1, 2; 143; 141: 9—11; 45: 8; 315: 4, 5).

Den heliga natten.

Juldagen.

O, att jag tusen tungor hade
Och mer än tusenfaldig röst,
Min harpa jag då ej bortlade,
Men sjöng ur djupet af mitt bröst
En sång, så ljudlig, ren och klar,
Om all den nåd, Gud visat har.

När din son framdeles frågar dig och säger: hvarför gör du så? skall du svara honom: Herren har med stark hand fört oss ut ur Egypten, ur träldomshuset.

Med dessa ord i 2 Mos. 13: 14 befaller Herren Israels barn vid uttåget ur Egypten, att de framdeles skulle fira detta uttåg med en högtid, en påskfest eller »passahfest», och att då, när deras barn sågo dem fira denna fest och frågade dem: »hvad är detta, hvarför gören I så?» att då fäder och mödrar skulle svara och säga: »Detta sker, därför att Herren en gång utförde våra fäder ur Egypten». Således stiftade Herren denna fest till en evärdlig åminnelse af sina under, på det att Israels barn, släkte efter släkte, måtte lära ihågkomma och förstå Herrens stora gärningar.

På samma sätt kunna nu våra barn i denna tid på juldagen fråga oss: »Hvarför tänden I på denna enda morgon öfverallt ljus i mörkret, ljus nästan i mörka nat-

ten?» Och vi äro skyldiga att svara dem: »Vi göra så, emedan Gud en gång i forntiden upptände ljus midt i natten.» Eller vi kunna här begagna ett ord af apostelen Paulus, då han säger: »Lagen är skuggan af det tillkommande, men kroppen är i Kristus»; vi skulle kunna vända om detta språk och säga: »Detta, som vi nu göra, är en skugga eller bild, dock icke af något kommande, utan af något förflutet; men själfva kroppen, själfva saken, väsendet är i Kristus.» Ja, Jesus Kristus blef ljuset midt i mörkret, midt i natten, såsom vi läsa i det ena af denna dagens evangelier: »Ljuset lyser i mörkret.» Det är därför vi tända ljus i mörkret.

Eller skulle det vara möjligt, att ett sådant firande, en sådan högtid som denna — hvilken ju såsom en yttre högtid är endast en skugga, en bild — är det väl möjligt, att denna skugga skulle vara utan verklighet? Kunnen I leta upp någon skugga, som icke har någon kropp, någon motsvarande verklighet? Skulle det vara möjligt, att en hel kristenhet, ja, snart sagt en hel värld skulle fira en sådan högtid och denna icke motsvarades af någon verklighet? Nej, ljuset har en gång lyst fram i mörkret. Det var en helig natt, då ljuset uppgick för första gången öfver Betlehems nejder. Och därför fira vi nu ständigt en gång på året en helig natt eller en helig morgon. Och därför måla vi med ord och måla på våra tafveldukar denna heliga natt — såsom vi bland annat af en italiensk målare hafva ett mästerstycke, som benämnes: »Den heliga natten». Ja, det är därför vi fira den heliga natten, den heliga aftonen, den heliga morgonen, emedan en gång midt i natten uppgick ett ljus i Israel, i mänskligheten.

Så ock, om våra barn fråga oss: »hvarför sjungen I på juldagen: 'ära vare Gud i höjden', eller hvarför läsa och sjunga vi dessa ord hvarje söndag?», så hafva vi att svara: »Jo, därför att änglarna en gång vid Jesu födelse sjöngo detta för första gången öfver jorden.» Eller skulle

väl denna skugga, denna sång, denna afbildliga sång, kunna vara utan sin första ursprungliga verklighet?

Så tänd då, o kristenhet, ditt ljus och sjung dina sånger och vittna för det släkte, som är, och det släkte, som komma skall, att han är kommen, han, som allena är värd att besjungas af människor och änglar. Men framför allt: tänd upp ljus i ditt hjärta och sjung där, på det att icke dina högtider och sånger må blifva dig endast en skugga utan kropp. Men du, helige Guds Ande, värdes du genom din himmelska lifskraft förvandla vår gudstjänst, vårt julfirande, våra sånger till en inre verklighet, att det äfven i dag bland oss måtte blifva något återsken af ljuset, något återljud af sången i Betlehems nejder. Ja, låtom oss under en inre åkallan uppstämma, äfven vi, änglarnas sång: »Ära vare Gud i höjden».

Text: Luk. 2: 1—20.

Och det begaf sig i de dagarna, att från kejsar Augustus utgick ett påbud, att all världen skulle skattskrifvas. Denna skattskrifning var den första och skedde då Qvirinius var höfding öfver Syrien. Och de foro alla, hvar och en till sin stad, för att låta skattskrifva sig. Så for ock Josef upp från Galileen, från staden Nasaret, till Judeen, till Davids stad, som heter Betlehem, emedan han var af Davids hus och släkt, för att låta skattskrifva sig, jämte Maria, sin trolofvade, som var hafvande. Men det begaf sig, att medan de voro där, vordo dagarna fullbordade, att hon skulle föda. Och hon födde sin förstfödde son och lindade honom och lade honom i en krubba, ty för dem var icke rum i härberget. Och i samma ängd voro några herdar ute på marken och höllo vakt om natten öfver sin hjord. Och se, en Herrens ängel stod bredvid dem, och Herrens härlighet kringsken dem, och de vordo storligen förfärade; och ängelen sade till dem: Varen icke förfärade; ty se, jag bådar eder stor glädje, som skall vederfaras allt folket; ty i dag är eder född Frälsaren, som är Kristus, Herren, i Davids stad. Och detta skall för eder vara tecknet: I skolen finna ett lindadt barn, liggande i en krubba. Och strax vardt med ängelen en mängd af den himmelska härskaran, hvilka lofvade Gud och sade: Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna ett godt behag! Och det begaf sig, att när

änglarna hade farit ifrån dem upp i himmelen, sade herdarna sins emellan. Låtom oss nu gå fram till Betlehem och se detta, som har skett och hvilket Herren har kungjort för oss. Och de gingo hasteligen och funno Maria och Josef och barnet, som låg i krubban. Och när de hade sett det, kungjorde de hvad som hade blifvit dem sagdt om detta barn. Och alla som hörde det förundrade sig öfver det som hade blifvit dem sagdt af herdarna. Men Maria gömde allt detta, begrundande det i sitt hjärta. Och herdarna gingo tillbaka, prisande och lofvande Gud för allt hvad de hört och sett, såsom det hade blifvit dem sagdt.

Underbara högtid, Guds Sons födelsehögtid i en syndig värld! Och huru underbart, att denna högtid firas öfver hela jorden ännu efter årtusenden, och att vi få fira den i dag midt i all synd, allt elände, alla brott, ja, alla hädelser mot Gud och hans Krist. Skulle väl, fråga vi ännu en gång, en sådan högtid vara en uppfinning af människor eller vara en dröm af mänskligheten? Skulle väl lögnen hafva en sådan makt, att den kunnat åstadkomma en högtid sådan som denna, som är eller åtminstone kan vara en den ljufvaste och heligaste glädjehögtid för alla utan åtskillnad, för fattiga och rika, unga och gamla? Skulle vi icke till en sådan tanke, att denna högtid skulle grunda sig på en lögn — en tanke, som dock i dessa dagar sås ut såsom massor af ogräsfrö i våra kristna församlingar — skulle vi icke till en sådan tanke säga: »Gå bort, satan; ty det är skrifvet, icke blott i skriften, utan i församlingens hjärta och erfarenhet: Oss är födt ett barn, en son är oss gifven, Jesus Kristus, vår Frälsare? Ja, Gud har gifvit oss det eviga lifvet, och detta lif är i hans Son.»

Dock — för att göra oss detta gamla, som kunde och borde vara oss visst, för att göra det ännu vissare, göra det nytt och fruktbärande, låtom oss åter blicka in i det underbara af denna tilldragelse. Och vi skola i viss mån kunna sammanfatta hvad vi ville berätta därom i de ord, vi redan i inledningen nämnt:

Den heliga och underbara natten, hvars åminnelse vi fira.

I.

Låtom oss då först betänka det underbara sammanträffandet af händelserna i denna natt.

Det hade sedan årtusenden gått ut öfver mänskligheten en stråle af himmelska förutsägelser. Såsom solstrålarna träffa vår mörka jord, så hade dessa strålar från den himmelska solen nått vår värld. Det hade sagts: En qvinnosäd skall komma, som skall förtrampa den orm, hvilken kommit i mänskligheten och förgiftat henne. Och denna stråle hade riktat sig särskildt på Abrahams säd, på Davids ätt, på en jungfru af denna ätt, på det lilla Betlehem och på en bestämd tid, tiden vid slutet af de 70 årsveckor, som Daniel i sin profetiska bok omnämner.

Så talade denna stråle af ljus, af himmelska förutsägelser, om man kunde göra sig reda för hvad som låg i den. Och nu pekade den — det var för snart två årtusenden sedan — just på Betlehem i det året, som då var. Dunkelt var det visserligen för människoögon; men om man kunnat se det, skulle man sett en sådan stråle peka rakt på Betlehem. Men skulle nu dessa förutsägelser, dessa halfdunkla förutsägelser, också blifva en verklighet? Skulle denna stråle en gång träffa en verklighet? Ja, därför skulle samma hand, samma nåd sörja, som sändt denna stråle.

Denna nåd hade bevarat Davids ätt under alla växlingar. Det hade visserligen synbart gått allt mer utföre med denna ätt, den hade sjunkit i allt djupare förnedring, så att den hade sina medlemmar endast bland de ringaste af folket; men i samma mån hade också åtminstone vissa medlemmar af denna ätt blifvit mera ödmjuka, mera renade och af ett i sanning mera konungsligt sinne. Och nu fanns i denna ätt genom denna fostran, denna förnedring, ändtligen en kvinna, som var hvad en qvinna skulle vara i sanning, hvad en verklig kvinna är, en troende. Hon kunde, hvad en äkta kvinna kan och skall:

hon kunde tro. I sanning, en kvinna, som icke kan tro, är knappast värd namnet kvinna. Så fanns det då en kvinna af Davids ätt, som motsvarade förutsägelsen.

Men var hon nu färdig att föda en son just i det år, på hvilket den himmelska strålen pekat? Ja, hon var det; och detta var en ny länk i händelsernas sammanträffande. Till denna kvinna, jungfrun af Davids ätt, hade nämligen ungefär tre fjärdedels år förut utgått ett budskap, en ny stråle från ofvan, som sagt till henne: »Välsignad är du ibland qvinnor. Se, du skall afla i ditt lif och föda en son, och du skall gifva honom namnet Jesus.» Och se, denna kvinna hade trott. Det var det enda stora hon gjorde. Men från denna stund var Guds Sons lif förenadt med mänsklig tro och därför med mänskligt kött och blod.

Men befann sig denna kvinna i Betlehem just nu, i det ögonblick, på hvilket strålen pekat? Det syntes icke så, ty hon bodde i det föraktade Nasaret, om hvilket man sade: »Kan något godt komma från Nasaret?» Men se, då kommer där en annan tråd i den gudomliga väfnaden, en ny länk i händelsernas sammanträffande. Där sitter vid denna tid i den stolta kejsarstaden Rom en kejsare — Augustus var hans namn — som tänkte på ingenting annat än sin makt och sitt rike. Han hade kommit på tronen genom våld, list och blod. Han härskade nu öfver det rike, som Daniels profetia skildrar för oss såsom det förskräckliga fjärde vilddjuret. På intet annat tänkte han, än huru världen skulle läggas under hans och Roms spira. Därför ville han låta hela sitt ofantliga välde skattskrifvas, för att känna alla sina undersåtar och taga skatt och hyllning af dem. Så utfärdar han budskap därom. Och så sättes hela världen och hela Judalandet i rörelse. En hvar skall gå till sin plats, där han är skyldig låta skattskrifva sig. Och så drifvas då den heliga modern och hennes trolofvade, som genom Guds skickelse måst taga henne upp såsom sin äkta hustru, från Nasaret, från hvilket intet godt skulle kunna komma, till Betlehem.

De känna det bittert och förödmjukande och besvärligt under dessa omständigheter; men de lyda. Och se, hvad Gud gör är godt, om än bittert och förödmjukande. Och så komma de då till Betlehem just i det ögonblick, på hvilket den gudomliga strålen pekat. Här sammanträffa strålen och verkligheten. Människor se icke detta sammanträffande, men evigheten ser det.

Huru mycket låg nu icke bakom detta sammanträffande, denna underbara stund för Betlehem! Huru många rörelser i himmelen och på jorden, ja, i dödsriket! Alla dessa rörelser tycktes vara något hvar för sig, och man visste icke, hvart de syftade; men de hade i grunden, genom den gudomliga handens skickelser, alla syftat på ett mål, en medelpunkt — likasom allt, som faller till jorden, syftar till jordens medelpunkt — de hade syftat till Betlehem. Och denna stund i Betlehem är den mogna frukten, den sammanträngda verkan af hela den föregående utvecklingen. Och så kom då denna stund, denna underbara natt, som i världshistorien väl må benämnas med detta namn: »den heliga natten». Då var den stund inne, om hvilken det heter: »Och Maria födde sin förstfödde son och lindade honom och lade honom i en krubba»; eller — såsom apostelen förklarar det: »Då tiden var fullbordad, sände Gud sin Son, född af qvinna, född under lagen, på det att han skulle friköpa dem, som voro under lagen, att vi skulle få barnaskapet.»

II.

Men, mina dyra åhörare, fanns det väl någon, som kunde förstå detta på jorden, någon som nu skulle kunna få veta därom, mer än den heliga modren själf och möjligen hennes trolofvade? Fanns det väl någon, för hvilken hon skulle kunna tala om detta, så att han skulle kunna tro det? Skulle icke denna gåfva blifva såsom ett dödt kapital i mänskligheten, denna natt försvinna såsom en

skugga? Nej, därför skulle samma hand sörja, som sörjt för, att den heliga natten verkligen inträdde.

Då det är fråga om vanliga jordiska ting, eller då de vanliga lagarna och ordningarna räcka till, då skickar Gud intet utomordentligt, då få vi begagna oss af hvad som är gifvet. Men då det är fråga om himmelska ting, eller där inga vanliga lagar och ordningar räcka till, då kommer han på annat sätt, då sänder han utomordentliga sändebud från himmelen. Så sändes då i den heliga natten — i afsikt att förkunna hvad Gud gjort, och låta mänskligheten förstå eller begynna förstå hvad Gud gjort — såsom en ny stråle från ofvan, en änglaskara med en ängel i spetsen för att säga människorna, att världens Frälsare var född.

Men fanns det väl någon, som skulle kunna höra och förstå dessa änglars ord, förutom den heliga familjen själf? I Rom fanns det väl ingen, i Jerusalem fanns det knappt någon; men därutanför Betlehem, på fältet i den mörka natten, där några herdar vakade öfver sin hjord, där fanns det några, som kunde höra och förstå, som på samma väg, på hvilken den heliga modren fostrats, blifvit fostrade till stilla, längtande, ödmjuka, troende, bedjande själar. De ligga där i natten, utan tvifvel med många tankar på forntida löften om hvad som skulle komma. Och se — nu står där i den mörka natten en klar gestalt framför dem, och en röst ljuder till dem: »Se, jag bådar eder stor glädje. Eder och allt folket är född Frälsaren, som är Kristus, Herren i Davids stad. Och detta skall för eder vara tecknet, det yttre, handgripliga tecknet: I skolen finna ett lindadt barn, liggande i en krubba.» Och nu visar sig, såsom en ytterligare bekräftelse, ett stort antal af den himmelska härskaran, och herdarna få höra denna sång, som nu möter för första gången: »Ära vare Gud i höjden, frid på jorden, till människorna ett godt behag». Hvilka ord! Och hvilken kraft måste de icke hafva haft, då de första gången uttalades! Hvilka toner måste det icke

hafva varit i denna änglasång, hvilken glans i de himmelska budbärarnas församling!

Det var blott ett, som härvid var en svårighet. Det var något alldeles för stort för arma, svaga människor. Och därför stod den frågan kvar för herdarna, när allt detta var förbi och änglarna voro försvunna: »Var det verkligen sant? Skola vi nu också kunna tro det efteråt, hafva vi icke blott drömt alltsammans?» Men det var dock något, som vittnade däremot: De hade alla sett det, kunde tala därom för hvarandra. Och dessutom hade ängelen sagt: »I skolen finna ett barn lindadt, liggande i en krubba» — sannolikt något för herdarna bekant ställe, där boskapshjordarna plägade samlas. Om nu det de sett och hört var en sanning, så måste också detta vara sanning. Så säga de då till hvarandra: »Vi måste gå och se». Och så skynda de åstad. Och se, på något ställe, hvarest man eljes var van att träffa endast boskapshjordar, finna de verkligen en moder med ett barn i sitt sköte. Så sammanträffa då hvad ängelen sagt och verkligheten. Och detta sammanträffande af det högsta budskap och af den ringa verkligheten är för herdarna just bekräftelsen, att det är sanning, att Frälsaren är född. Så tro de nu för visso, icke blott på grund af änglarnas ord, utan äfven i kraft af verklighetens vittnesbörd, och fröjda sig i natten. Det är den första församlingen; de första troende, »kristtrogna» må vi väl kalla dem, äro samlade vid krubban omkring det heliga barnet. Ljuset är tändt i natten, äfven i andra människors hjärtan än den heliga familjens. Och dessa hjärtan kunna nu föra ljuset vidare, till en början visserligen icke till Jerusalem och Rom, men åtminstone till sin lilla ringa krets af fattiga troende i Israel. Och så djupt hade detta budskap rotat sig i dessa människor, så djupt hade det sänkt sig ned i deras hjärtejord, detta himmelrikets frö, att det aldrig kunnat utrotas ur världen. Det har växt, och i sin tid har det kommit, detta budskap, äfven till Jerusalem och Rom, och det går och

vandrar och vandrar, till dess det skall komma till världens ände och till alla folk. Och därför sjunga vi i dag änglarnas sång: »Ära vare Gud i höjden och frid på jorden och till människorna ett godt behag». Och äfven till dem som icke tro är dock anbudet till denna salighet sändt: »Eder är född Frälsaren, som är Kristus, Herren, i Davids stad».

III.

Och nu återstår oss blott att, sedan vi betraktat, huru den heliga natten blifvit till, och huru genom änglarnas budskap ljuset tändes äfven i arma, syndiga hjärtan, fråga oss: Veta vi hvad detta vill säga: »Eder är född en Frälsare»? Vet du det, käre åhörare, veten I det, unga och gamla, föräldrar, barn, tjänare?

Det vill först och främst säga, att I behöfven en frälsare, ären förlorade, frälsningsbehöfvande varelser. Det betyder vidare, att det finnes en frälsare, huru förlorade och elända I än ären. Men det betyder också, att, om I icke blifven frälsta genom honom, ären I förlorade. Däremot betyder det icke nödvändigt, att I redan ären frälsta för egen del. Men på det att I måtten blifva frälsta, därför måste nu — och det är en tredje sida af den heliga natten — därför måste julundret upprepas för eder. Än en gång måste det komma till ett sådant underbart sammanträffande af händelser, som vi ofvan omtalat. Det gudomliga ordet, som sväfvar omkring eder och för eder kanske är blott förutsägelser eller förberedelser, måste göra sitt verk, måste uppväcka i eder en väntan, en önskan, ett behof af att finna en frälsare. Och så måste det komma, för eder, likasom för Davids hus, förnedringar, som göra eder små och ringa såsom Maria. Sådana förnedringar gå fram litet emellan i edert lif, om I blott akten därpå. Genom detta och genom den gudomliga förutsägelsens ord måste det kallas fram äfven i eder — I mån vara män eller kvinnor — en kvinnlighet,

en Maria, ett hjerta, som kan tro. Och utan att denna kvinna, detta heliga kvinnosinne kommit till stånd, ären I ännu icke verkliga människor, för att icke säga kristna. Vid detta förnedringens och förberedelsens verk måste nu också världen, den onda världen, göra sitt verk. I måsten känna, hvar och en i sin stad, världens tryck, världens tyranni, och just därigenom måsten I tvingas till Betlehem, till krubban. Det är dit Gud vill föra en människa. Och huru väl behöfver hon icke att så blifva förnedrad och tuktad; ty huru sant är det ej, hvad en erfaren helig skrifver i psalmen: »Förr än jag vardt tuktad, for jag vilse, men nu håller jag dina bud»[1]). Genom sådant förande af det gudomliga ordet, sådana skickelser af den gudomliga styrelsen, ja, äfven genom det onda i världen, begagnadt i Guds hand, kan det slutligen komma till en helig natt äfven i ett människohjärta, då Kristus där kan födas. Då kan det måhända förut kännas ganska mörkt och ödsligt; men när det kommit just till detta, när en enda djup längtans suck stiger upp ur människohjärtat: »o, att du ville låta himmelen remna och du stege ned»[2]), då upplåter sig himmelen. Då höres, såsom något nytt, för ett människohjärta änglasången: »Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, och till hvarje troende människa ett godt behag».

Har det nu, min åhörare, kommit till detta med dig, till en sådan helig natt, på hvilken du kan se tillbaka med salig fröjd — såsom vi se tillbaka på natten i Betlehem — en helig natt, hvilken du vill fira år efter år såsom din andliga födelsedag? Väl sväfvar ofta ett hemlighetsfullt dunkel öfver dessa nätter, såsom öfver natten i Betlehem, så att man stundom kan se allt såsom en skön, helig saga eller dröm. Men likasom herdarna ändå förstodo, att de icke drömt, af den verklighet de sågo framför sig, så

1) Ps. 119, 67. 2) Es. 64, 1.

kunna äfven vi af verkligheter i vårt lif, som följa efteråt, se, att Kristus är född i oss — om han eljes är det. Det kan du se däraf, om det blifvit ett nytt lif i dig, framför allt ett nytt hvardagslif, om Jesus Kristus behärskar dig i just dina hvardagliga sysselsättningar såsom make, moder, tjänarinna, dräng, arbetare. Däraf — men först däraf — kan du se det. Ty innan det kommit till denna ringa verklighet, Kristus i verkligheten, har icke ännu den heliga natten inbrutit; den är då ännu blott ett löfte. Men har det verkligen kommit till en helig natt i ditt hjärta, så må man väl prisa dig och säga: »Salig är du, som trodde». Och nu heter det blott: »Håll det du hafver, att ingen tager din krona».

Den, med hvilken det ännu icke kommit till någon helig natt, för honom står, sade vi, det endast såsom ett löfte, att Kristus måhända skall födas i honom. Du, m. å., som ännu endast har den heliga natten såsom ett löfte, en aning, en fråga, kanske har Herren ännu mycket att göra, innan han kan få dig ned nog djupt, att det kan komma i dig till en helig natt. Men ack, att du ville öppna ditt hjärta inför det heliga barnet; eller — ty han är ju icke mera ett heligt barn, utan den himmelske konungen — o, att du ville öppna ditt hjärta inför denne konung och bedja:

»Ack, Herre Jesu, hör min röst,
Gör dig en krubba i mitt bröst;
Uti mitt hjärta blif och bo,
Så har jag tröst och evig ro»!

O, att du både till honom med längtan, med suckar, med tårar: »Kom till mig, ja, till mig, Herre Jesus»! Sannerligen, då skulle du icke behöfva vänta länge. Ty likasom alla rörelser i himmelen och på jorden syftade till Betlehem och den heliga natten, så syftar i själfva verket Guds världsstyrelse och särskildt hans ledning med hvar och en människa, alla hans skickelser, all kunskap hon får om ho-

nom, alla lidanden hon har att genomgå, Guds tålamod med henne, att hon får lefva dag från dag, år från år — det syftar allt egentligen därhän, att det måtte komma till en helig natt i hennes hjärta, eller till den saliga stund, om hvilken det heter: »Det varder glädje inför Guds änglar öfver en enda syndare, som bättrar sig».

— ———

Den heliga natten har kommit öfver jorden. Såsom en yttre natt var den snart förbi. Men med denna natt uppgick *en evig dag* i mänskligheten, såsom vi sjunga i psalmen:

»Se, natten flyr för dagens fröjd,
Och änglars röst från himlens höjd
Det bud till fromma herdar bär,
Att född den gode herden är».

En evig dag föddes ur denna heliga natt. Så skall också denna julnatt och denna julmorgon, som vi nu fira, snart vara förbi såsom en skugga — om man ser på det yttre. Men det behöfver icke att stanna därvid. Och gifve Gud, att den finge lämna kvar i något hjärta bland oss ett minne, en ny verklighet, att ur denna natt, denna julmorgon, finge gå upp hos någon, som hittills varit i mörker, en ny dag. Det är skönt att såsom en sinnebild af detta — »dag ur natt» — julen just firas vid denna tid af året, då midt i det vintermörker, som trycker oss, det börjar, såsom vi ju för visso veta, att dagas, att dagarna förlängas, och det skrider till vår, till sommar. Så gifve då Gud, att det ock må komma därtill, att det i denna församling, bland eder, m. å., må en gång födas en dag ur natten! Hvad kunde det icke blifva af en verklig början i vår andes värld! Hvad har det dock icke blifvit af denna ringa natt i Betlehem! Och hvad kunde det icke blifva både här och där, hos fattiga och rika, hos unga och gamla, om det finge komma till en helig natt och en dag ur natten!

Så komme du då, du nådefulla, gudomliga kallelse, du nådefulla ledning genom allvisa skickelser! Och komme ock du, du heliga förnedring, och före människor ned i förödmjukelsen, in i sig själfva! Ja, komme du, heliga natt, då tiden är fullbordad, komme du snart till den ene och den andre bland oss, och komme så med dig, ur dig, en ny dag! Amen.

(Ps. 56: 1—3; 62: 1—4; 63: 5, 6; 60: 2, 3; 63: 13—15).

Annandagens sorge- och glädjebudskap.

Annandag jul.

Högarna falla och bergen de vika,
evigt dock blifver ditt ord och ditt bud.
Svek dig ock Israel, du kan ej svika,
Jakobs och Isaks och Abrahams Gud.

Väl har ditt folk vändt sig bort från ditt rike,
väl har det glömt dig och glömmer allt fort.
Men deras otro — o, nåd utan like! —
dock ej din trohet om intet har gjort.

Har ock förbundet ditt Israel brutit,
du med dem stiftat ett annat förbund
uti det blod, som från korset har flutit;
evigt det står på sin klippfasta grund.

Israels barn dock i mörker än famla;
sänd dem, o Herre, ditt frälsande ljus,
och till den dyrköpta hjorden församla
skingrade fåren af Israels hus.

Evigt du minnes de löften, du gifver,
aldrig din kallelse ångrar du än.
Lif från de döda för världen det blifver,
när du ditt Israel upptar igen.

Trofast, som fordom du Israels fäder
ledde framåt med din mäktiga hand,
ännu ditt folk genom öknen du leder
hän mot det himmelska Kanaans land[1]).

1) Ur Missionssånger N:o 93.

Herre Jesus, du den förnedrade och upphöjde! Gif oss ännu en julvälsignelse, gif oss ett nådens och sanningens ord från din härlighet. Amen.

Text: Matt. 23: 34—39.

Se, fördenskull sänder jag till eder profeter och vise och skriftlärde. Somliga af dem skolen I dräpa och korsfästa, och somliga af dem skolen I gissla i edra synagogor och förfölja från den ena staden till den andra, på det att öfver eder skall komma allt rättfärdigt blod, som är utgjutet på jorden, från den rättfärdige Abels blod intill Sakarias', Barakias' sons, blod, hvilken I dräpten mellan templet och altaret. Sannerligen säger jag eder: Allt detta skall komma öfver detta släkte. Jerusalem, Jerusalem, du som dräper profeterna och stenar dem som äro sände till dig, huru ofta har jag ej velat församla dina barn, likasom hönan församlar sina kycklingar under sina vingar, och I hafven Icke velat! Se, edert hus skall lämnas eder öde. Ty jag säger eder: Härefter skolen I icke se mig, förrän I skolen säga: Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn!

Mer än en gång har det känts för mig, och det särskildt åter detta år, såsom en nåd, att det finnes en »Annandag» i julen. Utan detta skulle julen sakna en väsentlig del af sin välsignelse. Eller är det icke så, m. å., att huru stor högtid julen än är, kommer den dock förut med så mycket yttre bestyr — vi säga icke, att det nödvändigt måste vara så, men våra vanor och förhållanden medföra detta — att man därigenom lätt föres bort från det rätta högtidsfirandet, så att julen icke får blifva en Jesus-högtid i den inre människan. Särskildt gäller detta om julaftonen. Och om än mycken kärlek ingår i detta yttre, som åtföljer julen, eller åtminstone kan ingå däri, om julen åtknyter månget gemenskapsband mellan skilda anförvandter o. s. v., så blandar sig dock i allt detta så mycket af fåfänglighet, sken, öfverflöd, och den glada samvaron saknar ofta något verkligt innehåll, ja, bortskymmer blicken för det ena högtidsföremålet: Guds Sons människoblifvande. Och huru många människor uppoffras icke och

hindras från ett rätt julfirande därigenom att de måste tjäna andras förlustelser. Man tänke blott på tjänarna i de stora hemmen, på dem som stå i våra bodar o. s. v.

Eller sägen, I unga och gamla, om edra hjärtan under alla förberedelser till julen, ja, på själfva julaftonen och juldagen varit odeladt riktade, vid allt hvad I fått och gifvit, på att prisa och lofva Gud med herdarna i Betlehem och erkänna, att det dock är Kristus-barnet, som gifvit eder allt godt, och om den bönen uppfyllt edra hjärtan: att dock undfå honom själf såsom den bästa julgåfvan? Väl hafven I förhända sjungit i helgedomen:

»Ack, Herre Jesus, hör min röst,
Gör dig ett tempel i mitt bröst»,

men har detta verkligen varit uttryck för ett lågande begär, ett rop ur edra hjärtan? Om I vid allt detta icke känt någon brist hos eder själfva, så är faran stor, att I icke ens ären vakna öfver hvad julen på en gång innebär och fordrar.

Efter julaftonen följer juldagen med sina gudstjänster, psalmer, ljus, högtidssamkväm. Allt är så ljufligt, ljust och fröjdefullt. Man hvilar, man har helg. Men är det icke stundom såsom om allt detta, t. o. m. alla dessa ljus, i någon mån skymde bort »Ljuset»? Och smyger det sig icke på vår varelse efter allt firande en viss trötthet, som hindrar vår ande att vara vaken? Är det icke vid de festliga sångerna, de dukade borden, de glada samkvämen, såsom frestades man glömma, huru det egentligen en gång var, då Jesus först kom i världen: huru svårt hans föräldrar hade det på den främmande orten, där det icke fanns rum i härberget, huru låg hyddan var, där de måste söka sig plats, huru svårt att finna vägen till Betlehem för de vise, och huru det var många, som dock stodo nära, men som icke funno vägen dit? Vi veta ju, huru tvärtom Herodes stod där med draget svärd för att hindra Jesusbarnet att ens finnas till, och de skriftlärda med bibeln i

hand stodo där blott såsom kalla vägvisare; och hedningarna måste själfva leta sig fram, ledda af en stjärna från himmelen. Och vid allt detta måste man fråga: Månne väl Betlehemsvägen och krubban äro annorlunda nu än då? Och månne alla dessa julfirande förstå detta? Borde de icke känna under själfva sitt »festfirande», att den förnedring, hvari jordens herre först framträdde, är ett tecken, att våra julfester i allmänhet icke äro något verkligt julfirande?

Må det tillåtas mig uttala en min erfarenhet: Det har alltid känts mig synnerligen svårt att predika på juldagen, allra helst i en upplyst kyrka på landet. Det har rent af känts mig, såsom om ljusen »skymde», såsom om människorna vore mindre vakna än vanligt — efter vakandet på natten — såsom voro det synnerligen svårt att »få tyst» — icke yttre tystnad, men hjärtats tystnad — och sålunda att blifva hörd. Ja, det kännes i anden: Där röra sig så många tankar på gåfvorna och nöjena, man kommer så obevakad in i Guds hus — jag har t. o. m. någon gång hört och sett unga män komma svärjande, halfdruckna in i julottan — att den fiende, som alltid vaktar vid kyrkdörren, måste hafva synnerligen lätt att på den dagen borttaga all kraft af det predikade ordet, så att icke en smula finnes kvar däraf. Ja, jag har känt det i anden äfven på mig själf, huru nära en dylik frestelse ligger oss alla att fördärfva vårt julfirande. Förstån dock, m. å., att, om Guds ord skall få något fäste i oss, så måste det vara tyst — i vårt hjärta. Hvarom icke, predikar man förgäfves äfven om julens stora högtidsämne.

Detta var nu några ord om firandet på julaftonen och juldagen. Men nu kommer Annandag jul. Och därvid är det, åtminstone när man kommer i kyrkan och hör evangelium — eller om man blott läser det hemma; och det är en dålig julfest, som förflyter, utan att man åtminstone läser jultexterna i sin evangeliebok — ja, det är på Annandagen, såsom försattes man på ett nytt område. Det är

icke längre barnet i krubban, som möter, utan Jesus profeten, som talar i Jerusalem under de sista dagarna af sitt lif. Och huru strängt, huru förfärande talar han icke! I hafven nyss hört det: »Jerusalem, Jerusalem, du, som dräper profeterna och stenar dem, som äro sända till dig o. s. v. Se, edert hus skall lämnas eder öde». Och han talar om blodsutgjutelse, icke af sitt eget blod till rening från alla synder, utan om sina sändebuds blod, som skall utgjutas af hat till honom, och som därför skall komma öfver människorna med blodig dom. Och i samma ton tala de andra evangelietexterna.

Hvad säger oss nu detta, eller hvad vill Annandagen säga oss med detta, hvad menar den kristna kyrkan, som förbundit julfirandet med en Annandag, en martyrdag? Det säger oss, att julen, den verkliga julen, ett verkligt julfirande, icke finnes utan — korset. Det säger oss, att Kristus-barnet tillika är den korsfäste Kristus, och det icke blott för oss utan af oss. Det säger oss därmed, att kristendom, verklig kristendom, icke finnes utan något delande af korset. Annandagen är julens martyrdag, d. v. s. påminnelsen om, att ett martyrskap är förenadt med tron och bekännelsen till Jesus, att den fulla julglädjen är »blodblandad». Säger oss icke ett annat evangelium under julen, att Jesus knappt var född, förrän en hop »menlösa barn» få sätta lifvet till för hans skull. Därför finnes det i julveckan en dag, kallad »menlösa barns dag».

Se, detta hör verkligen med till julen, och därför är det, såsom vi sade, en nåd, att vi hafva en Annandag. Därmed blifva vi åtminstone påminta om hvad julen verkligen är — om vi eljes vilja höra det. Det blir allvar i julglädjen, salt i julfägnaden. Och utan detta »salt» blir äfven en julpredikan inför en högre värld blott såsom ljumt vatten, vidrigt ända till vämjelse.

Och dock kommer allt detta i samband med julen. Det vill icke taga bort julglädjen, nåden, tron, kärleken och hoppet. Det vill blott rena och föröka dem, göra

dem verkliga. Och om vi riktigt akta på vår text, skola vi finna, att den innehåller ett särskildt stort fröjdebudskap, som lyfter sig segrande öfver domen. Äfven här »berömmer sig barmhärtigheten mot domen»[1]).

Vi kunna därför tala både om ett sorgebudskap och ett glädjebudskap på Annandag jul, om en korspredikan och en segerpredikan, om sanning och nåd. Låtom oss då stanna inför detta:

Annandagens sorge- och glädjebudskap.

Vi hafva haft en lång inledning. Men en sådan kan stundom hehöfvas. Meningen därmed måste då vara att sätta oss i en rätt stämning. Ofta, synes mig, åtgår en del af predikan, innan åhörarna äro i stämning eller äro så »tysta», att ordet kan finna hos dem något verkligt gehör. De föra utifrån så mycket med sig, som hindrar dem. Och under julen är detta dubbelt att frukta. Men efter hvad vi talat äro vi nu kanhända redo att höra, verkligen höra om dagens ämne. Vi skola söka att fatta oss kort.

I.

Vi sade, att Annandagen först hade ett sorgebudskap, ett korsbudskap att bringa oss. Och detta handlar icke om någon vanlig sorg: en olycka, som händt därute, någon mistning af hälsa, vänner, förmögenhet, en hungersnöd, farsot eller dylikt. Sådant »händer» väl oupphörligt, men det är icke den egentliga sorgen. Nej, denna består däri, att Jesus icke blott är världens Frälsare, utan ock en martyr i världen, och att Jesu sak därför alltfort är en martyrsak. Och detta är något som icke blott händer, utan som människorna begå, ej endast mot sig själfva och hvarandra, utan äfven mot sin Frälsare.

Hvad honom själf angår, behöfva vi ju icke utföra detta; det är en allbekant historia. Och om vi icke förr

---

1) Jak. 2: 13.

hafva aktat därpå, så kommer snart åter en fastetid, en påsk, vår nästa stora högtid, då vi påminnas därom. I korthet sagdt var ju förhållandet, att Jesus vid sin födelse ej blott icke fann rum i härberget — detta var ju allenast ett betydelsefullt tecken — utan att han fann allt mindre och mindre rum i världen, så att man till slut icke ville unna honom att finnas till på jorden, och att han blef upphöjd på korset, såsom en från jorden utstött. Ett sådant allvar låg det i det första tecknet. Dock vi behöfva ju icke upprepa detta som hvar man vet. Men väl behöfva vi ofta genomgå det för oss själfva, stanna därför med tårar, inför denna Israels — och vårt släktes — skuldhistoria.

Men hvad vi härvid särskildt behöfva besinna och åter besinna är frågan, huru något sådant var möjligt, hvarför så kunde ske. Och svaret blir i korthet detta: Jesus är med all sin huldhet, sitt nedlåtande, sin barmhärtighet dock en person så motsatt denna världen — en sådan evighetsperson — så främmande för människans naturliga sinne, och han ställer därjämte så allvarliga fordringar på oss människor, sedan han först gifvit oss allt, han visar så kraftigt hvar och en uppåt och inåt och är därvid så angripande för vårt onda, att ingen till en början rätt kan finna sig därvid, och blott få vilja någonsin helt foga sig efter honom. Man känner nämligen, att om man så gjorde, skulle det alldeles vända upp och ned på ens lif, verka en omstörtning däraf. Jesus har kommit för att »kasta ut en eld» i världen. Och världen vill försvara sig mot en sådan eldsvåda med allt det vatten och alla de släckningsredskap den har till hands. Ja, emedan Jesus är angripande, måste man försvara sig, såsom försvarade man sitt lif. Det gäller härvid att antingen ingå på att »mista sitt lif» — alldeles såsom Jesus sade: »den som mister sitt lif, han skall finna det» — eller att försvara det. Och ju närmare han härvid tränger sig på, desto allvarligare blir motståndet. Aldrig blef detta mera uppen-

bart än i Israel i hans kötts dagar. Man måste då söka att få honom bort ur köttets värld. Han måste dö eller »hela folket måste förgås», sade man[1]). Så dog han då, den förste martyren, för sin sak. De små menlösa barnen voro blott förebilder af detta; men så allvarsamt menad var denna bild. Och Herodes var därvid en bild af hvad den naturliga människan är eller kan blifva eller göra mot sin Gud.

Men Jesus och hans sak kunna icke dö, ty han är »lifvet» för den döda världen. Han och hans sak uppstå alltid på nytt och förnya sig själfva. Härmed skaffa de sig slutligen ett visst fäste i världen. De äro såsom en eld, gömd under askan, som, vid minsta luftdrag och blott att den får det minsta brännämne, åter flammar upp. Ja, Kristus är icke blott död, utan uppstånden och faren till himmelen. Och därifrån återkommer han i Anden, i Andens mäktiga vind. Och då visar det sig, att den eld han tände icke är utsläckt, och att det ännu finnes hjärtan, som kunna brinna. Så flammar då elden upp på nytt. Lärjungarna döpas med eld. Nya »profeter» tala om den Korsfäste och Uppståndne och vilja göra människorna skyldiga till hans blod; men de förkunna ock nåd i hans namn. Och så börjar striden på nytt. »Se, jag sänder till eder profeter och visa och skriftlärda» — säger Jesus — »och somliga af dem skolen I dräpa och korsfästa, och somliga af dem skolen I gissla i edra synagogor o. s. v.» Så förutsäger Jesus, och så har det gått. Apostlatiden vittnar härom. Jesu med Anden döpta lärjungar hafva angripit världen icke mindre än han själf. Nu måste man gifva sig skyldig till hans blod eller ock försvara sig. Och här gällde, såsom i krig, lif mot lif. Så se vi snart en och annan af Jesu bekännare sätta lifvet till; denna dagens episteltext berättar oss om Stefanus. Saulus blir sedan för en tid ett verktyg härvid. Eller

1) Joh. 11: 50.

ock måste Jesu bekännare fly för att rädda sitt lif. Så »uppfyllde Israel sitt mått», såsom Jesus förutsagt.

Men Jesu sak kan icke dö, icke ens i Israel. Där förblifver dock en kvarlefva. Och denna finner till sist en tillflykt i själfva hednavärlden. Icke förgäfves heter det i Uppenbarelseboken, att, »när draken förföljde kvinnan, gafs henne rum att fly ut i öknen»[1]). Men äfven i hednavärlden blefvo Jesu bekännare angripande. Fanns det i Israel en gudaktighet, som blott var en tom form, så mötte de här en öppen ogudaktighet, vanvettigt afguderi, afskyvärd sedeslöshet och all slags styggelse[2]). Detta måste bort, om kristendomen skulle fram. Så uppstod nu här på nytt en kamp på lif och död, med hög och låg. Hade Kristus i Jerusalem blifvit ställd till rätta inför folk, präster, romerska ståthållare, så måste på samma sätt hans bekännare ställas inför hednavärldens massor och herrar. Inför ståthållarna Felix och Festus talade Paulus om »rättfärdighet, kyskhet och dom». Och slutligen föres han inför själfva kejsar Nero. Man tänke sig Paulus, denna evighetsmänniska, själf frälsad ur satans gap, inför detta syndens vidunder — Nero: den ene förfogande öfver tusen bilor, den andre i bojor. Och dock är det mellan dem en strid på lif och död. Och så var det mellan de kristna i allmänhet, dessa evighetsmänniskor, under denna första blomstringstid, och hedningarnas lättfärdiga massor, bland hvilka de visaste blott aktade på att »säga och höra något nytt». Ja, det var i sanning en strid på lif och död. Det var ingen tillfällighet, utan det måste så vara. Och bloddrypande måste evangelieförkunnelsen gå sin väg fram, ofta slagen till marken. men dock icke tillintetgjord.

Slutligen hade den dock vunnit ett fäste, vunnit så många hjärtan, att den hade blifvit en inre, ja, t. o. m. en yttre öfvermakt; själfva kejsarna måste böja sig därför. Och nu var det tills vidare förgäfves att försöka få den

1) Uppenb. 12: 13 o. följ. 2) Jfr Rom. 1: 18 ff.

bort. Den utbredde sig från land till land, och så står där i dag den kristna kyrkan inför våra ögon. Och vi stå inom densamma och kunna fritt tala och förkunna dess sanning, utan att en hand rör sig mot oss.

Men, m. å., detta var och är dock delvis blott en yttre seger. Och kristendomen är icke nöjd med sådana. Det finnes tillräckligt af hedendom kvar i de kristna folkens hjärtan, tillräckligt af främmandeskap för Kristus, för evighetslifvet, för att icke kristendomen skulle behöfva att på nytt uppträda såsom angripande. Och så blir striden i grund densamma, blott mera förfinad och förinnerligad. Eller tron I väl, att människor nu skulle vilja uppgifva sitt lif, sitt själf lättare än förr? I allmänhet är visserligen nu icke fråga om yttre martyrskap — ehuru äfven sådant kan finnas midt i kristenheten — men väl om strid mellan andarna och dödlig fiendskap. Sådan är ställningen i denna dag, hvarom vi ej hafva tid att närmare tala. Men vi vilja påpeka en hufvudfara, nämligen den, att kristendomen uppgifver sin angripande ställning, nöjer sig med en yttre frid, och att saltet så mister sin sälta, att ett slags fred slutes och därmed ett förvärldsligande inträder på själfva kristendomens område. Och detta är icke blott en fara, utan redan delvis en verklighet. Skulle det lyckas fienden att helt bringa det därhän, då vore kristendomen öfvervunnen. Men detta skall icke ske, därför skall den lefvande Frälsaren och hans Ande draga försorg. Men därför skall det nog ännu, i de yttersta dagarna, komma till en blodig strid, på det att det må blifva uppenbart hvad kristnade och civiliserade hedningar förmå mot Kristus.

Ja, detta är Annandagens sorgebudskap. Men därmed är förenadt ett annat: ett domsbudskap. Hörom åter vår text: »Öfver eder skall komma allt rättfärdigt blod, som är utgjutet på jorden. Sannerligen säger jag eder: Allt detta skall komma öfver detta släkte. Se edert hus skall lämnas eder öde.»

Huru detta har uppfyllt sig på Israel kan hvarje skolbarn berätta. Omkring fyrtio år efter Jesu död, år 70, var den stora blodsdagen för Israel. Och något mer förfärande har världen knappt sett. Och hvad som blef kvar af Israel blef hedningarnas trälar. Men hvad som var mera: en förstockelsens dom sänkte sig ned öfver Israel, såsom profeterna förutsagt[1]. Jesus hade ju betygat: »Härefter skolen I icke se mig, förrän I skolen säga: 'Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn'.» Detta antyder en fortfarande förblindelse hos Israels folk för den i världen varande Kristus. Och så fortlefver då Israel än i dag utan tro på sin Messias, i likgiltighet, i formtjänst eller i en sorgtyngd väntan. Och detta är icke blott en tidsdom. Att lefva och dö utan Kristus, lifvet, ljuset, är en död både i tiden och bortom tiden. »Du Kapernaum, som vardt upphöjd till himmelen, skall blifva nedstörtad allt intill dödsriket», har ju Jesus sagt[2]. Hvar menen I väl, att dessa millioner israeliter, som dött utan tro på Kristus, delvis förbannande hans namn, nu befinna sig? Hvar eller huru de äro, saliga äro de icke, kunna icke instämma i de saligas sånger till Lammet, som de i sin mån hafva varit med om att döda. På sin höjd befinna de sig ännu i väntan efter en förlossare, som de icke känna.

Och hvad menen I, att det har blifvit af dessa hednaskaror, ståthållare, kejsare, som förföljde de kristna till blods, som gisslade, pinade, dräpte dem, försmädande deras Herre? Kunna de instämma i de saligas sånger till Lammet, som de ock varit med om att döda? Och vi gå vidare: Alla dessa, som förblifvit hedningar i kristenheten, t. o. m. förföljare: påfvar, biskopar, präster, munkar, dessa oräkneliga skaror, dock hvar och en med en själ, som måste stå inför evighetens dom? Vår tanke svindlar kanske vid en sådan fråga, vårt hjärta krymper samman. Icke minst då vi tänka på, huru hvarje dag,

1) Es. 6: 9 ff. 2) Matt. 11: 23.

hvarje timme nya skaror gå in i evigheten utan tro på Kristus, Lifvet, Ljuset. Hvilken värld i dödsriket, hvilka millioner mörka själar i mörkret! Hafva de månne ännu något annat att vänta? Om vi kunna fatta det eller icke, det ordet står fast såsom himmel och jord: »Den som icke tror Sonen, han skall icke få se lifvet, utan Guds vrede blifver öfver honom.»

Och om Israel hade sin blodsdag redan i denna värld, hvad väntar denna kristenhet, detta nya Israel, som är tyngdt af blodskuld, brott och laster af alla slag, gudsförakt, gudsförsmädelse, själfförbannelse? Hörom Jesu ord: »Se, edert hus skall lämnas eder öde.» Ja, väl må hvarje kristtroget hjärta icke sjunga, utan skria: »Kyrie eleison. Herre, Kriste, förbarma dig öfver oss!»

II.

Se, detta var Annandagens sorgebudskap. Vi hafva icke vågat, icke kunnat förtiga det. Vi hafva för djupt medvetande, att kristendomen är »angripande», och af faran i en falsk frid, för att våga förtiga julens korspredikan. »Den som har öron till att höra, han höre!» Och dock hafva vi icke blott detta att säga, utan äfven ett glädjebudskap, om nåd och sanning i Kristus Jesus.

Hörom åter Frälsarens klagan: »Jerusalem, huru ofta har jag icke velat församla dina barn, likasom hönan församlar sina kycklingar under sina vingar!» Hvad vittnar väl detta ord? Väl vittnar det om sorg, men framför allt om kärlek. Han vill församla oss till sig. Därför kom han, fastän han visste, huru han skulle blifva mottagen. Han förnedrade sig, fördolde sig för att komma in i släktet. Han led allt för att där finna ett fäste. Han fördrog vår hårdhet, våra motsägelser, allt detta skenväsen ibland oss för att få förkunna oss sanningen. Hvilket tålamod! Han själf suckade ju: »O, du otrogna släkte, huru länge skall jag lida dig?» Och hvilken barmhärtighet visade han

icke, så snart något hjärta veknade eller försmälte af hans kärlek. Han lät det då intet betyda hvad som förut varit, icke om den som närmade sig honom varit en fiende. Ja, han sänkte sig ned till att blifva en missdådare för att kunna möta en botfärdig sådan. Så vann han verkligen några, som såsom kycklingar gömde sig under hans vingar. Och med hvilket tålamod fostrade han icke dem. Och detta tålamod har han alltjämt bevisat mot hedningar och mot kristna. Huru stort hans tålamod varit står icke att till fyllest uttala. Men så har han ock vunnit skaror af hedningar och folk till sina bekännare, som, frälsta ur en förfärande nöd, prisat eller prisa honom på jorden eller i himmelen. »Han har med stort tålamod fördragit vredens käril för att uppenbara sin härlighets rikedom öfver sin barmhärtighets käril, hvilka han har beredt till härlighet.» Ja, midt ibland fiender och likgiltiga står hans kyrka såsom ett vittnesbörd om hans barmhärtighet.

Vet du, m. å., hvad detta vill säga? Vet du hvad det betyder, att du heter kristen, får fira jul, sitta i en kyrka, sjunga dessa sköna psalmer? Det betyder, att »det rö, som är krossadt, vill han icke sönderbryta, och den veke, som ryker, vill han icke utsläcka». Det betyder, att du kan få stå upp och gå till din Fader, ja, att du såsom de vise af hedningarna får böja knä vid krubban, viss om, att du där möter din Frälsare.

Men Annandagen bringar oss icke blott detta glädjebudskap. Den säger oss ock något alldeles särskildt, något stort, som vi ännu hafva att vänta. Det står ett förunderligt ord i slutet af vår text: »Härefter skolen I icke se mig, förrän I skolen säga: 'Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn.'» Hvad betyder väl detta »förrän»? Det antyder visserligen en lång domstid, men ock att Israel en gång skall hylla sin Messias, och detta icke blott af tvång, utan frivilligt. Huru detta skall ske, när det skall ske — det är hemligheter, som blott delvis genom

det profetiska ordet äro oss uppenbara. Ett sådant ord möter oss i gamla testamentet, t. ex. i Hesekiels underbara profetia, kapitel 37, om fältet med de döda benen, som dock en gång skola blifva lefvande. Detta kapitel handlar tydligen om Israel. Och Paulus säger oss uppenbarligen, att »när en gång hedningarnas fullhet ingått, skall hela Israel varda frälst». När skall detta ske, skall det ske före den stora Kristi uppenbarelse, som vi vänta, eller efter densamma? Vi tro det senare. Först kommer han att hämta sin brudförsamling, dem som älskat honom, fastän de icke sett honom. Men Romarebrefvet uttalar sig på det nämnda stället på ett sätt, som visar, att dess utsagor äro af omätlig vidd. Läsom själfva hela Romarebrefvets 11:e kapitel från vers 11 och hörom nu särskildt slutorden i vers 30—36. De lyda så: »Såsom ock I (kristna af hedningarna) fordom icke trodden på Gud, men nu hafven fått barmhärtighet genom dessas (Israels) otro, så hafva nu ock dessa icke trott, på det att (omsider) genom den barmhärtighet, som har vederfarits eder, äfven de måtte få barmhärtighet. Ty Gud har inneslutit alla under otro, på det att han skulle förbarma sig öfver alla.»

Vi kunna ju ana, att detta stora ord icke blott angår det Israel, som skall lefva på jorden, då detta löfte en gång uppfylles. Säger icke Jesus just till sina samtida: »I skolen icke se mig, förrän I varden sägande: 'Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn'.» Det är nationen, släkterna, lefvande och döda, han talar om. D. v. s. han talar om alla dem af Israel, som kunna frälsas.

Och nu, m. ä., tillämpom detta på hela den framtidsbild, som apostelens ord i Romarebrefvets 11:e kapitel upplåter för oss. »Gud skall förbarma sig öfver alla» — så slutar han. Detta säger oss, att Herren Jesus en gång skall frälsa allt hvad som kan frälsas. Mera få vi icke säga, men detta våga vi frimodigt att säga. Men visserligen skall detta i många fall ske på det sätt profeten

Hosea antyder just med afseende på Israel: »Från dödsrikets våld måste jag förlossa dem, från döden måste jag lösköpa dem.» Det är i sammanhang med detta ord han uttalar den bekanta utsagan: »Du död, hvar är din udd, du dödsrike, hvar är din seger?» Icke förgäfves bekänna vi i den andra trosartikeln om vår Frälsare, att han är »nedstigen till dödsriket».

Se, detta är Annandagens budskap. Och om du nu frågar, m. å., huru du själf skall undfå den verkliga julvälsignelsen, kraften af Jesu födelse och hela förnedring, så svara vi: Tag upp i ditt hjärta denna sanning: »Det finnes ingen verklig jul utan korset». Gå in i stillhet med dig själf och din Gud. Se hans kärlek mot dig, huru stor den är. Men tag emot den för att blifva en hans bekännare. Afskudda dig världssinnet. Och då du ser ut i mörkret omkring dig, så hoppas allt. Men sök du att själf blifva en af Guds förstlingar.

Och sist låtom oss bedja om allt detta, och nedläggom nu vårt tack, våra förhoppningar, våra suckar i följande julsång:

Herre, vår Gud:

1. Må de stormar, som tillförne
Öfver din församling gått,
Mana oss att tacka, Herre,
För det större lugn vi fått,
För den frihet, som du åter
Din betryckta kyrka skänkt,
Ja, för all den nåd och trohet,
Hvarmed ock på oss du tänkt.

2. Men i lugna tider, Herre,
När ditt ord förkunnas fritt,
Och din sol från molnfri himmel
Lyser öfver oss så blidt,
Må vi ej i dådlös hvila
Söka blott en ostörd ro,
Glömmande, att som pilgrimer
Än i främlingsland vi bo.

3. Må vi än se upp till dessa,
Som för tro och samvetsfrid
Icke aktat bål och marter,
I en mörk och stormig tid.
När i våra ljusa tempel
Vi få höja bön och sång,
Må vi minnas öknens kulor,
Där de samlats mången gång.

4. När uti palats och hydda
Herrens ord nu läses fritt
Och hvart barn i söndagsskolan
Gladt kan kalla det för »sitt»,
Må vi ställa för vårt sinne
Våra fäders hjältemod,
Då en liten stund vid bibeln
Kunnat kosta lif och blod.

5. Stunda dessa tider åter,
Hjälp ock oss att hålla ut,
Kämpande för segerlönen,
Som du gifva skall till slut.
När det gäller vittnesbördet
För ditt evangelium,
O, må ej af mänskofruktan
Någon tunga blifva stum.

6. Hjälp oss att i vittneshären
Oförskräckt då träda in,
Vissa att, hur otron rasar,
Segern dock skall vara din;
Ja, att heliga martyrer
Äro kyrkans säd ännu,
Och att öfver allt på jorden
Råder och regerar du.

Amen.

(Ps. 62; 57; 117: 1—3; 58: 5—7; 122: 4, 5; 118: 3).

Den religiösa frågan.

Söndagen efter Jul.

(Sv. Ps. 408: 1, 2).

Herre, vår Gud, vi stå inför ditt ansikte på årets sista söndag. Du, inför hvilkens ögon allt är blottadt och uppenbart, tala du själf till oss med den sanning, som uppenbarar hjärtats tankar och uppsåt; tala till oss med den sanning, som ock kan läka hjärtats djupaste sår. Öppna våra hjärtan för denna din sanning, att de må låta sig dömas och helas, och låt så denna stund blifva oss icke till fall utan till upprättelse, icke till dom utan till välsignelse. Amen.

Text: Luk. 2: 33—40.

Och Josef och hans moder förundrade sig öfver det, som sades om honom. Och Simeon välsignade dem och sade till Maria, hans moder: Se, denne är satt till fall och upprättelse för många i Israel och till ett tecken, som varder motsagdt. Ja, ett svärd skall ock gå genom din egen själ, på det att många hjärtans tankar må uppenbaras. Och det var en profetissa, Hanna, Fanuels dotter, af Assers stam. Hon var kommen till en hög ålder och hade lefvat med sin man i sju år från sin jungfrudom, och hon var nu en änka vid åttiofyra år, som aldrig var borta från templet, tjänande Gud med fastor och böner natt och dag. Och hon var i samma stund tillstädes och prisade Herren och talade om honom till alla dem som i Jerusalem väntade förloss-

ning. Och när de hade fullgjort allt efter Herrens lag, vände de tillbaka till Galileen, till sin stad Nasaret. Men barnet växte upp, stärktes i anden och uppfylldes med vishet, och Guds nåd var öfver honom.

I.

Tänkande människor hafva ofta sagt, att den religiösa frågan är tidens, är världens största och viktigaste fråga. Särskildt har en af vårt lands stora tänkare, en som sett djupt in i historiens gång, yttrat, att »Sveriges religiösa fråga» är den för vårt lands väl eller ve afgörande, innersta och yttersta frågan. Hvad menar man väl nu, då man så säger? Jo, att frågan om människornas ställning till Gud är det som i sista hand för dem afgör allt, vare sig såsom folk eller enskilda eller såsom en hel värld. Och måste det icke också vara så? Om Gud är den han är, om han är grunden för allt, lifvet i allt, hvad kan då vara mera afgörande än förhållandet till honom? Är det icke så redan på det lägre lifvets område, att frågan om grunden för en människas tillvaro, om hennes kroppsliga hälsa och lif är henne viktigare, än frågan om den eller den tillfälligheten, någon tillfällig framgång eller njutning? Ty om hälsan eller lifvet är i fråga, hvad betyder i jämförelse därmed allt annat? Och om man förehafver en byggnad, är icke frågan om dess grundval en hufvudfråga? Står icke ett hus eller faller med sin grund? Sådant tillämpade nu en forntid, som i enkel vishet så ofta stod framför oss, i alla händelser icke stod efter oss, på vårt förhållande till Gud. Redan af Moses hafva vi det stora ordet: Jehovah är klippan[1]. Och detta ord, en gång uttaladt, blef sedan ett stående och ofta upprepadt uttryck för de frommas tro. Längre fram utvecklades det af en bland Israels profeter[2] till den sanningen, att Jehovah är en klippa i dubbel mening: en tillflyktens klippa, en helgedom, en asyl, och

1) 5 Mos. 32: 4. 2) Es. 8: 13 ff.

å andra sidan en stötesten, en förargelseklippa, ett fall. Härmed har han velat säga, att på förhållandet till Jehovah afgör sig för Israel allt, dess lycka eller olycka.

Såsom ett exempel på det religiösas afgörande vikt i människolifvet står bland annat den omständigheten, att midten af världshistorien bildas af en religiös tilldragelse. Världshistorien delas ju i tiden före och tiden efter Kristus. Och åter delas ju den senare itu af en annan stor religiös tilldragelse, reformationen. Detta innebär, att dessa tilldragelser varit af alla de djupast ingripande och därigenom tryckt sin prägel på hela den följande utvecklingen och så bildat en skiljemur mellan världstiderna. De stå där, dessa tilldragelser, såsom klippor i världshistoriens haf.

Och äfven nu i våra dagar, i vår upprörda tid, hvad är den fråga, som innerst rör sig i tidens rörelser, i dess politiska och sociala frågor? Är det icke ytterst denna fråga: »Skola väl de uråldriga gudomliga grundordningarna få gälla såsom regel för människolifvet, skall det längre få finnas en gudomlig auktoritet öfver världen, inför hvilken vi hafva att böja oss, inför hvilken vi ytterst äro ansvariga? Eller är det vi människor, som äro denna auktoritet, är den högsta lagen det som vi upptänka och besluta, äro vi ytterst ansvariga endast inför oss själfva?» Och åter: Är icke inom tankens värld den frågan dagens yttersta fråga: »Är väl det högsta, det sista, det första, som en människotanke kan och måste tänka — Gud, den fullkomlige, från hvilken allt annat är, hvaraf således följer, att vi människor endast äro ringa och underordnade varelser? Eller är det första, vi måste tänka, ett intet eller så godt som ett intet, ett urämne, det lägsta möjliga, som står på gränsen till intet, ur hvilket allt annat har uppkommit genom en självfutveckling, hvaraf följer, att vi människor äro de högsta väsenden, äro skapelsens herrar?» Ja, detta är frågan, mänsklighetens, tidens, Sveriges största fråga, det är den religiösa frågan.

Det tyckes nu visserligen för mången, såsom vore härom ingen fråga, såsom vore denna sak en gång för alla afgjord, såsom vore det förunderligt, att något sådant kan sättas i fråga, att Gud och något annat, som är såsom ett intet, kunna sättas i val emot hvarannat. Och nog är detta något att förundra sig öfver. Ty detta val är ju egentligen valet mellan den högsta vishet och den största tänkbara dårskap. Och dock är det så, att mänskligheten är ställd i detta val, valet mellan ljus och mörker. För den som valt ljuset är det kanske en gåta, att något annat kan komma i fråga. Men i valets ögonblick är det icke så. Och det i synnerhet därför, att valet icke gäller det uppenbara ljuset och mörkret, utan båda delarna i en förklädnad. Ljuset är fördoldt. Gud — om han eljes finnes — är den fördolde, kan icke upptäckas af något människoöga, icke ens medelst den väldigaste tub eller det skarpaste mikroskop, likaså litet som själen genom dem kan skönjas. Och likaledes är mörkret till sitt sanna väsen fördoldt. Om det eljes finnes en »mörkrets furste», så har ingen sett honom. Han förmår t. o. m., säges det, »förskapa sig i en ljusets ängel». Det är då detta, som gör valet rätt förveckladt; ty så blifver det ett val mellan en glänsande dårskap å ena och en fördold, ja i ett täckelse af dårskap fördold, vishet å den andra sidan. Men därmed är också valet gjordt riktigt fritt, icke det minsta tvång binder detsamma.

II.

Men hvad som nu i en allmännare mening gäller om den religiösa frågan, det gäller på ett särskildt sätt äfven om den i egentlig mening kristliga frågan: om förhållandet till Kristus. Kristus eller kristendomen äro nämligen, eller utgifva sig för att vara, en Guds uppenbarelse, ja, Guds högsta uppenbarelse i denna världen. Därmed är då frågan om Gud i himmelen, om Gud såsom den eviga klippan, rätt egentligt förvandlad till en mänsk-

lighetens, en jordens fråga. Det är nu icke längre möjligt att undkomma densamma, emedan den handlar om något blott öfverjordiskt, osynligt, om en osynlig Gud; den är nu förvandlad till frågan om en historisk person, en människa, Jesus af Nasaret. Och därmed är frågan, närmare uttryckt, förvandlad till en fråga om korset; ty korset är Kristi och kristendomens fälttecken; eller — för att tala med ett uttryck, lånadt från julen: till en fråga om krubban. Detta är i sak enahanda; korset och krubban äro ju ett. Krubban är blott fotställningen till korset, korset uppväxer ur krubban. Därför är frågan om krubban och korset nu mera mänsklighetens storfråga.

Det är också detta, som i dagens sköna julevangelium, hvilket är en tillämpning af juldagens höga förkunnelse, säges oss af en gammal man, hvilkens historia för öfrigt är oss alldeles obekant, och hvars enda märkvärdighet är att med Jesus-barnet på sina armar hafva uttalat några ord sådana som dessa: »Se, denne är satt till fall och till upprättelse för många i Israel». Men detta uttalande har varit nog för att göra honom världsbekant. Och bakom detsamma står också ett lif, som på det inre området var så märkvärdigt, att han därigenom är bekant i himmelens tideböcker. Detta lifs art betecknas korteligen med dessa ord, som läsas strax före vårt evangelium: »Den mannen var rättfärdig och gudfruktig och väntade efter Israels tröst, och den Helige Ande var med honom.» Därför hvilade ock en särskild nåd öfver den gamle, och han hade på sina enträgna böner »fått det svar af den Helige Ande, att han icke skulle se döden, utan att tillförene hafva sett Herrens Krist» (den väntade Frälsaren). Det var nu i kraft af denne Ande han uttalade sina profetiska ord om Jesusbarnet, ord som därför hafva en gudomlig myndighet. Härmed, eller därmed att det är sagdt, att Jesus-barnet är satt till en upprättelse och till ett fall, är julfrågan förvandlad till en för mänskligheten oändligt närgående fråga, till något som omöjligen kan vara blott något förbigående, ett

ämne till en förlustelse, en tankelek, o. s. v., utan är i djupaste mening till inre afgörelse, till upprättelse eller fall. Och derför möter densamma icke blott en gång i lifvet, utan den återkommer, med påträngande närgångenhet, hvarje år och hvarje jul.

Men på hvad sätt är då denna dess närgående betydelse närmare att fatta? Dèt tyckes ju, att döma af verkligheten, såsom berodde icke så mycket på densamma. Ty människor tyckas ju kunna gå densamma saklöst förbi; de flestas lif upptages alls icke däraf, och dock lefva de så godt som andra. Och hvad särskildt beträffar deras julfirande, så berör detta så litet som möjligt Jesus-barnet, men desto mer deras egna jularbeten, julgåfvor, julnöjen o. s. v., och dock mena de sig hafva en god jul. Ja, det tyckes så. Och dock ligger just i denna likgiltiga ställning till den egentliga julfrågan det för dem afgörande. Att de icke befatta sig därmed är just tecknet därtill, att Kristus blifver dem till ett fall. Det är blott icke nu uppenbart, men det blifver uppenbart. Genom sitt förhållande uppenbara de dock sitt hjärtas tankar, såsom Simeon säger, att det måste ske genom Jesus-barnet. De uppenbara, att världens högste person, Frälsaren, den af Gud sände, och därmed Gud själf, för dem betyder intet eller så godt som intet. De välja då egentligen, i motsats till Gud, detta »intet», hvarom vi ofvan talat.

III.

Men låtom oss nu något närmare söka fatta, huru Kristus blifver till upprättelse eller fall. Jesus Kristus heter »Frälsare», eller närmare uttryckt: »Frälsaren från synden»[1]). Detta tyder på en grundskada i mänskligheten, en skada så stor, så djup, så förfärlig, att den icke kan uppmätas genom något mera passande mått, än att dess enda hjälp varit det högsta tänkbara offer i himmel

1) Matt. 1: 21.

och på jord. Men därmed är då också den religiösa och kristliga frågan förvandlad till en fråga om — synden. Valet gäller nu mellan Gud och synden, Kristus eller synden, om man vill blifva frälsad från synden genom Kristus eller förblifva i synden. Och om detta är frågan, då är ju likgiltighet detsamma som en afgörelse: »jag vill icke blifva frälsad». Om vi tänka oss en människa, behäftad med en lifsfarlig sjukdom, men som hade erhållit den tillsägelsen af en erfaren läkare: genom yttersta försiktighet, genom den strängaste noggrannhet i ditt lefnadssätt och iakttagande af vissa föreskrifter kan du ännu räddas, och om nu denna människa gjorde intet af allt detta, utan blott åt och drack och roade sig och gjorde allt som kunde befordra hennes sjukdom, ville icke tänka därpå eller tala därom — vore icke en sådan afgjordt och med rätta ett dödens rof? Men så är det med — syndaren och Kristus.

Och för att ännu närmare ingå på detta: Kristus är ju Frälsaren, därigenom att han är den Helige. Han är »den ende Helige bland syndare». Då han bebådades, talade ängelen till hans moder om »det heliga, som af henne skulle födas». Och vår text omtalar, huru han uppväxte och förstärktes i Anden och uppfyldes med vishet, och Guds nåd var med honom. Så sköt han upp såsom en himmelsk växt på jorden, den enda grundfriska grenen på mänsklighetens träd. Därigenom är han nu vorden hennes räddare. Han har bevarat sig helig midt i världssynden, han har — för att begagna ett hans eget uttryck, som sammanfattar hela hans verk — »helgat sig själf» för mänskligheten[1]), och nu bjuder han åt henne helgande eller rening genom sitt blod. Därmed är då frågan förvandlad till en fråga om »synd eller helighet». Den som därför icke vill helighet, icke vill blifva helgad eller renad från sin synd, renad i grunden, renad mer och mer för hvarje dag, han har därmed afgjort sig mot Kristus,

1) Joh. 17: 19.

har fallit på honom. Därför, o människa, o syndare, o kristen, är hvarje jul så betydelsefull och hvarje påsk så betydelsefull, ty de innebära en beröring med din Frälsare. Om du icke alls beröres af detta, så är det just uttrycket för, huru du afgör dig emot honom. Men detta sker icke blott vid sådana högtidliga tillfällen, utan ock hvarje dag, hvarje ögonblick. Ty om Kristus är Guds uppenbarelse i världen och därmed är vorden världens grund eller klippa, så kan du icke lefva ett ögonblick utan att komma i beröring med honom och utan att afgöra dig för eller mot ditt lifs grund. Sedan Kristus kommit i världen, är det omöjligt att gå honom förbi. Människor, som tyckas sysselsätta sig med något helt annat, sysselsätta sig dock med honom. Deras lif rör sig omedvetet omkring honom. Och emedan han är Frälsaren från synden, så hotas och angripes syndarens lif i synden ständigt af honom, och så måste den obotfärdige blifva sin Frälsares fiende.

Se dock i ett exempel detta på den konung, om hvilken våra julevangelier flera gånger talat. Herodes, den mäktige och grymme Herodes, han frågade ju så litet som möjligt efter Gud och efter Israels hopp. Men då nu detta hopp ändock förverkligades och Messias-konungen var född, då störde detta honom i hans köttsliga ro, och han måste blifva Kristi fiende. Så utsträckte han då sin hand emot krubban, utan att rätt veta hvad han gjorde. Väl blef det hugg, han så måttade åt honom, ett hugg i vädret, men han hade dock därmed uppenbarat sitt hjärtas tankar och skrifvit sin dom. — Och se åter på Israels folk, huru Jesus blifver till fall. Detta folk förkastade sin konung, utan att rätt veta hvad det gjorde. Och nu är det ock förkastadt såsom Herrens folk, intill dess dagen för dess bättring kommer.

Men låtom oss nu ock å andra sidan se exempel på, huru Jesus blifver till upprättelse för många och huru detta tillgår.

Vi hafva af detta flera sköna bilder i vår text. Vi se det på Josef och på Maria, Jesu moder. Vi se det på alla dem i Jerusalem, om hvilka det säges, »att de väntade förlossning», d. v. s. väntade på löftets uppfyllelse genom Messias' födelse. Och ur dessa väntandes krets framträda i ett särskildt ljus dessa två åldriga mognade heliga: Simeon och Hanna. Det var en vördnadsbjudande krets, dessa fromma, så mycket mer som de lefde i en djupt fördärfvad tid, i en värld af hedendom och af en fördärfvad judendom, i ett Jerusalem, som stod färdigt att förkasta sin Frälsare. Såsom ett prof på dessa själars inre ställning framstår den glädje, med hvilken den gamle Simeon helsar döden, i det han säger: »Herre, nu låter du din tjänare fara i frid, ty mina ögon hafva sett din frälsning.» Så ock den heliga fröjd, med hvilken den gamla Hanna talar om Frälsaren med alla sina vänner, som hafva samma hopp som hon. Och denna glädje sammanhängde ju på det innerligaste med Jesus-barnet.

Men huru hade de kommit till denna själsställning? Det hade för ingen af dem gått af sig själft; de hade haft en väg att vandra för att komma därtill. Denna väg hade varit en inre afgörelse för en hänvändning till Gud, hvilken just visade sig i deras väntan efter hans uppenbarelse, efter uppfyllelsen af hans löften. Och denna väntan hade blifvit den behärskande makten i deras själ. I denna väntan vandrade de såsom »rättfärdiga och gudfruktiga» människor; ty hvad som i detta afseende säges om Simeon, det gällde naturligen dem alla. De älskade och öfvade sålunda det som var rätt, och de gjorde detta såsom i Guds åsyn. Och därvid lefde de alla i en inre umgängelse med Gud. Då det säges om Hanna, att »hon alltid var i templet, tjänande Gud med fasta och böner natt och dag», så var detta något, som, om än icke i lika hög grad, gällde om dem alla. Hon var blott en mognad frukt af hvad de alla voro. Men hon hade blifvit detta genom att börja med det lilla och så växa från en kraft

till den andra. Hon hade tjänat Gud från sin ungdom och visar oss därmed, huru man har att ägna Gud hela sitt lif, dag för dag och steg för steg. Därmed visar hon oss, huru det icke får stanna vid en veklig önskan eller försäkran, »att man nog vill, blott man kunde». Ty under sådana försäkringar »dör den late öfver sin önskan», såsom skriften säger. Den vill icke i sanning, som icke också vill göra något för sin viljas förverkligande. Men detta görande är möjligt, just emedan det icke fordras mer än ett litet steg i sender, just det steg, till hvilket Gud nu gifver mig tillfälle, nåd och kraft. Måhända är det steg, som du, m. å., just nu har att göra, det första steget. Du har hittills försummat allt, du har bortkastat ditt lif på fåfänglighetens intet. Då är ju en omvändelse från detta intet ditt första steg. Och det är ett bittert steg. Det är kanske, såsom skulle du behöfva draga din hand eller din kropp ut från ett snår af hvassa törnen, i hvilket du är inbäddad. Men se, det är dock förfärligare att dö i dessa törnen och med dem kastas i elden. Och till din tröst må det sägas, att det att djupt hafva förlorat sig i synd och värld också kan blifva en arm människa till gagn, då hon vill omvända sig. Hon har då vanligen också smakat på bitterheten af ett sådant lif, intetheten af det som icke är Gud. Och detta är henne en hjälp att desto afgjordare bortkasta det och att taga det afgörande steget för att komma till Gud. En verklig ånger öfver ett förloradt lif — och en sådan ånger ligger den djupt förlorade oändligt nära — är likasom eller gäller i Guds ögon såsom vore den just syndens motsats: ett lif i rättfärdigheten, om man verkligen med detsamma genom sin tros begär ingår i dens heliga lif och heliga död, som helgat sig själf för syndare.

Men till en sådan väg, de rättfärdigas väg, hör nu också, att man låter sig behaga de vägar, på hvilka Gud vill föra. Omvändelsens väg är mera Guds än människans. Hon står väl upp och går Gud till mötes,

men han möter henne, då hon ännu är »långt ifrån», och för henne nu på sin väg. Denna hans väg är en förunderlig väg. Äfven de bästa hafva att »förundra sig däröfver», såsom det säges i texten om Jesus-barnets föräldrar. De hafva väl från början sagt ja och amen till alla Guds vägar. Och dock blifva dessa vägar, då de utveckla sig inför deras ögon, förunderliga utöfver all deras väntan. De blifva ofta djupa smärte- och lidandesvägar. Äfven på en Maria måste »ett svärd gå genom hennes själ». Därigenom är det som den innersta roten af syndens orenhet skall träffas och dödas, som den i vår varelses djup så fastsittande synden skall afskiljas och helighet i fullaste mening hos oss skapas. Att sådana vägar för oss behöfvas, det är ock ett tecken till syndens djup i oss; men Guds vägar nå dock till detta djup. De rena oss, såsom inga våra egna vägar skulle förmå. Detta är korsets och krubbans väg; därmed flyttas dessa Kristus-tecken in i vårt egnaste hjärtelif.

Genom sådana vägar, m. å., på hvilka Gud bjuder oss omvändelse och syndarening, är det nu som våra innersta tankar skola blifva uppenbara. Därigenom blifver hela vårt lif ett sådant uppenbarande inför evigheten. Och en gång skall det blifva uppenbart inför oss själfva, och vi skola då framstå klädda i våra egna tankar och verk, såsom något som är födt ur vår egen varelse och som därför följer oss för evigt, såsom skuggan följer kroppen.

Under ett sådant uppenbarande af våra innersta tankar är det ju ock som det år, hvilket nu ligger bakom oss, har förgått, också det vordet oss till upprättelse eller fall. Hvilketdera har det nu varit? Har det varit för oss ett år af världslif, gröfre eller finare, af synd, af själftjänande och därmed af motsägelse mot Kristus — han som ju är »det tecken, som varder motsagdt»? Eller

har det varit oss ett år af omvändelse, af fortsatt kämpande mot synden, hvarvid vi väl sårats, men ock blifvit helade? Har det varit ett år af vandring i rättfärdighet och gudsfruktan, af heliga inre erfarenheter, af bedjande och tacksägelse? Du dröjer, m. å., med ditt svar; du vill icke säga dig själf, huru det är. Men vet, du är ändock uppenbar inför det öga, inför hvilket allt är blottadt och uppenbart. Och inför ditt eget innersta, ditt allra hemligaste själf är du ock uppenbar.

O, det är en djupt allvarlig sak att hafva bakom sig ett helt år af sitt korta, viktiga jordelif, och att därunder hafva sjunkit eller stigit och att nu stå med detta inför Guds ansikte. Så stå då upp, o människa, och gå ännu i denna stund din Frälsare till mötes. Ännu kommer han till oss såsom det hulda Jesus-barnet, ännu kommer han på Nyårsdagen med sitt ljufva namn Jesus och skrifver det öfver dörren till det nya året. Och kan du icke möta honom med glädje såsom den fromme Simeon, så möt honom med tårar såsom den förlorade sonen. Och du skall få erfara, huru detta barn ännu har kraft att öfvervinna synd och död och förlossa från värld och satan.

Men skynda! Gud för en människa så, att hennes tankar småningom skola uppenbaras, den ena innanför den andra. Därmed är valet i det yttersta lämnadt henne öppet. Om nu dina tankar hittills varit idel motsägelsens tankar, och det till sist blifver uppenbart, att äfven det som i dig låg innanför dessa, att din innersta tanke också är en motsägelsens tanke, ett »nej» till Guds nådesarbete, då ve dig, arma människa! Kristus är satt dig till ett fall.

Men om dina tankar än hittills voro blott motsägelsens, men det nu blifver uppenbart, att innanför dessa gömmer sig en ångrens och omvändelsens tanke, att din innersta tanke är ett botfärdigt »ja» till din Guds kallelse, såsom det säges i liknelsen om den son, som först sade

nej och sedan ångrade sig och gick åstad[1]) — väl dig! Allt kan ännu blifva godt, ty Kristus är satt till en upprättelse, han är upprättaren äfven ur syndens djupaste djup. Låt då blott Guds vägar dig behaga och framhärda på dem intill änden, så skall också du, om än icke med samma segerglädje, dock med glädje få utropa vid dödens åsyn: Herre, nu låter du din tjänare fara i frid, ty mina ögon hafva sett din frälsning.

Och nu till sist bedja vi dig, o Herre vår Gud, på denna årets sista helgedag:

Tag bort nu med det gamla år,
Vår gamla synd och ondska svår
För Jesu död och pina.
Förvissa oss, att Jesus Krist
Har tagit bort vår synd och brist
Och låt din nåd påskina.
I nöd, i död,
Han sig gifvit
För att lifvet
Oss förvärfva,
Att vi må hans rike ärfva.

O Gud, ditt ord och sakrament
Låt aldrig blifva från oss vändt.
Själf din församling skydda.
Vår kristeliga öfverhet
Gif helsa, lycka, salighet.
Bevara slott och hydda.
Låt sist, o Krist,
Oss i friden,
Rätta tiden
Till dig fara.
Evigt nyår skall där vara.

Amen.

(Ps. 172: 1, 2; 220: 1—5; 429: 10; 499: 3—5; 499: 6, 7.)

1) Matt. 21: 29.

Trons trygghet i Jesu namn.

Nyårsdagen.

(Ps. 413: 1. 6).

Text: Luk. 2: 21.

Och när åtta dagar voro fullbordade, så att barnet skulle omskäras, erhöll han namnet Jesus, som gafs honom af ängelen förrän han vardt aflad i moderlifvet.

Herrens namn är ett fast slott, den rättfärdige löper dit och varder beskyddad. Ordspråksboken 18: 10[1]).

Med dessa ord uttalar den äkta fromheten redan i det gamla testamentet sin trygghet i gemenskapen med Herren, i tron på hans namn och uppenbarelse, i förlitande på hvad han sagt om sig, då han kallar sig Israels Helige, den nådige, barmhärtige, långmodige, allsmäktige o. s. v. Den kände sig, denna tro, såsom innesluten, i och med hans namn, uti ett tryggt, oöfvervinnerligt fäste, dit den blott behöfde löpa, när faran påkom, för att känna sig trygg. Om den icke alltid förmådde hafva denna trygghet närvarande för sig, om den stundom behöfde likasom »gå ut» ur sitt fäste, så hade den blott att skynda dit tillbaka, och den befann sig åter i sin ljufva trygghet.

Huru mycket mera må då icke nya testamentets barn kunna säga detsamma på sitt språk: »Jesu namn är ett

1) Enligt nya öfversättningen: »Herrens namn är ett starkt torn» etc.

fast slott, den i tron rättfärdige löper dit och varder beskyddad.» Ty i Jesu namn hafva vi ju en oändligt mycket högre uppenbarelse af Guds väsen än i det gamla testamentet och tillträde till den allra innerligaste hjärtegemenskap med Gud. Hafva vi då icke skäl nog att på Nyårsdagen, då Jesus-namnet med en särskild makt möter oss, göra oss närvarande detta samma ord, så att ock vi må kunna säga, hvar och en efter sitt mått och för sin del: Ja, min Herres Jesu namn är ett fast slott, dit vill jag löpa och varda besskyddad.

Men då vi nu vilja söka intränga djupare i detta trosord, så vilja vi därvid taga till hjälp ett annat dylikt af apostelen Paulus. Denne Guds tjänare hade säkert mången gång stannat framför detta gammaltestamentliga ord om »Herrens namn såsom ett fast slott» och tillämpat det på sitt förhållande till sin Herres Jesu namn. Men då han nu vill uttala detta sitt förhållande på sitt nya tungomål, så begagnar han ett af dessa egendomliga uttryck, som nya testamentets ande i honom skapat. Han talar på ett märkligt ställe i Filipperbrefvets tredje kapitel om att »varda funnen i Kristus»[1]). Detta ord är just uttrycket för det trosförhållande till Frälsaren, i hvilket den fullkomliga tryggheten finnes. Låtom oss nu med ledning af dessa båda ord, det gammaltestamentliga och det nytestamentliga, med hvarandra i dag tala om hvad det vill säga att varda funnen i Kristus eller

trons trygghet i Jesu namn.

I.

Hvad är då, fråga vi först, Jesu namn?

Det är inbegreppet af allt hvad Jesus är och af allt det goda, som han bringat oss och som är för oss i hans person uppenbaradt. Jesu namn angifver för oss Guds eviga rådslut om vår frälsning. »Gud har utkorat oss i

1) Fil. 3: 9.

Kristus, förrän världens grund var lagd»[1]). Jesu namn är allt hvad han gjort, talat, lidit, varit, men det är också Jesus, sådan han nu är och i hvad han nu gör för oss såsom den evige öfversteprästen och konungen hos Fadren. Jesu namn är Jesus såsom den evige Guds-sonen i Fadrens sköte, men ock såsom Gud-människan i Marias sköte. Allt detta, det ena med det andra, är oss gifvet i namnet Jesus. Detta namn är att jämföra med ett underbart elastiskt klot, så litet, att ett barn kan sluta det i sin hand, men ock så stort, att det kan vidga sig till att uppfylla himmel och jord. Jesu namn är idel verklighet; och det har också kostat honom idel verkligheter att bära detta namn: kostat honom hans lif och blod. Vid sin omskärelse, då Jesus inträdde under lagens lydnad, utgöt han blott de första dropparna af sitt blod, men sedan dess har han på korset utgjutit allt sitt blod för människors barns återlösning. En gudsman säger skönt i en predikan öfver denna text: »Vår Frälsare har många namn. Han heter Underlig, Råd, Hjälte, Fridsfurste, Immanuel; men allt hvad de innebära, det förenas i det enda namnet Jesus. Då jag nämner Jesus, så nämner jag något så förunderligt, att änglarna intagas af vördnad och beundran; jag nämner då Guds råd om vår salighet; jag nämner då den högsta vishet, makt, styrka, sanning, rättfärdighet och kärlek. Det är det namn, hvari gudomen har det största behag, för hvilket hela den osynliga världen bär den största vördnad, hvari änglarna lära mer och mer känna Gud, hvilket vårt släkte tillbeder och för hvilket hela afgrundsriket darrar och bäfvar. — O, att våra hjärtan vid dess nämnande må röras af den äkta kärleksglöden och Jesus där vara bekant redan förrän i dag!»

Det är nu detta namn, som är det starka, fasta slott eller torn, om hvilket redan gamla testamentet talar. Men jag måste ju vara inne i fästet, om jag skall kunna vara

1) Efes. 1: 3.

trygg för faran, eller vara så nära detsamma, att jag kan fly dit vid minsta fara. Eljes gagnar det mig intet. Och det är just detta »varande i Kristus Jesus», som apostelen uttrycker med de hemlighetsfulla orden »funnen i Kristus». Och hvad är nu detta?

Det är att själf »hafva kommit till Kristus» efter att hafva blifvit kallad af honom. Det är att hafva känt ett behof af Jesus så djupt, att jag förstår, att utan honom måste jag förgås. Det är att hafva vaknat till det sökande, hvarom det heter: »Gud har gjort hela människosläktet af ett blod till att bo på jordens hela yta, på det att de måtte söka Herren»[1]). Det är att själf hafva funnit Jesus, ja, att hafva blifvit funnen af Jesus. Ty han söker efter människan och vill blott, att hon låter sig finna. Det är att hafva gått igenom något af hvad Saulus erfor, då han, ännu en förföljare af Jesu namn, blef träffad såsom med en blixt af ljuset från himmelen och nu i tre dagar och tre nätter måste i ett inre och yttre mörker bedja utan återvändo om ett nytt ljus från ofvan. Det är att så hafva fått känna en tärande trånad i sitt hjärta efter frid, efter ljus, efter något som jag förut saknat, efter något som jag måste få. Det är att hafva blifvit »sårad af evigheten». När en sådan rörelse begynt i själen, en rörelse efter Jesus, då möter han den som så söker honom, när hans stund är inne. Då talar han till en sådan själ, lägger sin hand på henne, uppenbarar sig för henne och kungör sitt namn. Och nu begynner själen att åkalla Jesu namn och att känna ett nytt lif.

Men nu gäller det också för en sådan själ att gripa och fasthålla hvad hon fått och gå in i detta, att fatta, såsom hon själf har blifvit fattad. Och här blir det nu fråga om allvarliga offer för att kunna fatta Jesus, sådana offer, om hvilka apostelen talar, då han säger: »Allt det som var mig en vinning, det har jag räknat såsom förlust

1) Apg. 17: 26 f.

för Kristi skull; ja, jag räknar ock allt såsom förlust mot det öfverträffande i min Herres Jesu Kristi kunskap, för hvilkens skull jag blifvit förlustig alltsammans och räknar det såsom afskräde, på det att jag må vinna Kristus och varda funnen i honom, icke hafvande min rättfärdighet, som kommer af lagen, utan den som kommer af Gud genom tron»[1]). Ja, det gäller nu att fatta hvad »trosrättfärdighet» är, den rättfärdighet, som består däri att fasthålla och lefva af och för något osynligt. Detta går icke utan uppoffring af både det ena och andra af det synliga, af det som är »nedanefter». — Ja, huru mycket ligger icke i denna bekännelse: att »räkna för skada» hvad man förut hållit för vinning! Detta kan vara mångahanda, för den ene ett, för den andre ett annat, men alltid är det något synligt, som man måste uppoffra för att gripa det osynliga, för att lära sig tro på det man icke ser. Det måste härvid gå såsom för mannen i liknelsen, som fann den kostliga pärlan och som för att vinna denna gick bort och »sålde allt det han ägde». Först genom ett sådant säljande är det man kan »gå in i Kristus». Och nu gäller det att förblifva i denna ställning och så »varda funnen» i honom. Det är ju för att varda funnen i honom, som Paulus säger sig alltfort räkna allt för skada.

Förstår du nu, dyre åhörare, detta? Det är något af det inre lifvets hemligheter, som blott förstås af den som något erfarit däraf. På sin höjd kan den som erfarit det gifva den utanför stående någon liten fingervisning om huru han skall gå åstad och söka för att finna. Men den som så funnit Jesus och är funnen af honom och i honom, han är en lycklig människa och vill icke bortbyta hvad han så funnit mot hela världen. Och den bästa nyårsönskan jag kan gifva eder alla är den: att I mån finna honom, om I icke ännu funnit honom, eller allt fort varda funna i honom, förblifvande i honom.

1) Fil. 3: 7 ff.

II.

Men låtom oss nu något närmare akta på de saliga frukter detta medför att så varda funnen i Jesus: trons trygghet i Jesu namn. Hvad innebär nu denna trygghet?

Den innebär först och främst en trygghet gent emot Guds dom öfver synden, och just min synd. Jesu namn är nämligen Frälsarens namn, Frälsarens från synden. »Du skall kalla hans namn Jesus, ty han skall frälsa sitt folk ifrån deras synder», så lydde ju ängelens budskap före hans födelse. Hans namn är försonarens, syndaborttagarens namn. Det må väl vara, att mycket af hvad detta innebär blir för själen tills vidare fördoldt; men när en syndare har sökt och funnit Jesus, då blir han öfvertygad om, att synden verkligen är borttagen i honom. Han får af honom själf höra dessa ord: »Mitt blod är utgjutet till syndernas förlåtelse». Och af hans apostel får han höra bekräftelsen härpå: »I honom hafva vi återlösningen genom hans blod, syndernas förlåtelse efter hans nåds rikedomar»[1]). Och själen känner, att det är just detta hon behöfver. På denna grund vågar hon nu att inför Jesus framlägga sina synder, såsom hon fått se dem redan i väckelsen, då hon först blef sårad af evigheten, och såsom hon allt klarare ser dem, då hon nu nalkas till Jesus; hon vågar lägga fram dem och bekänna dem och bedja: »Förlåt mig allt, Herre Jesus», eller »förlåt mig, o min Gud, för Jesu skull». Och hon finner i sin nöd något stillande redan i blotta nämnandet af Jesu namn. Men hon nämner detta namn nu på ett helt annat sätt än förr. Och i den mån hon kan blifva stilla inför detta namn, får hon blick på hvad det vill säga, att han är försonaren. Hon ser sin syndabörda borttagen af honom. Hon blir lättad från denna börda och känner den dom borttagen, som hvilade öfver henne. Hon hör hans röst, som säger:

1) Efes. 1: 7.

»Dina synder äro dig förlåtna». Hon tror, och i den mån hon tror, gjuter sig en frid öfver själen.

Lärom detta af hvad Saulus erfor i sin själanöd, då lärjungen Ananias kom och lade sin hand på honom, huru från hans ögon föllo likasom fjäll och han stod upp och åkallade i tron Jesu namn[1]). Eller aktom på hvad patriarken Jakob erfor, då han efter brottandet med den Osynlige kunde utropa: »Jag har sett Gud ansikte mot ansikte, och min själ är frälst»[2]). Ja, så finner man Kristus på ett eller annat sätt, finner honom såsom syndaborttagaren.

Nu gäller det blott att fasthålla hvad man fått och så »blifva funnen i Jesus» såsom syndaborttagaren, äfven om de första ljufva känslorna skulle försvinna och det förflutna åter hota med sin dom, ja, äfven om synden skulle framträda på nytt och visa sig icke vara helt öfvervunnen i hjärtat. Nu blir det en troskamp i själen. Själen får öfva sig att blifva funnen i Jesus, äfven då samvetet anklagar. Hon måste lära känna Jesus djupare än förut. Och härvid gäller det åter offer, inre offer, en omskärelse af naturens känslolif, för att allt mera komma till den rena tron.

Men i samma mån Jesu namn får utveckla sin härlighet i själen, inträder där en stigande trygghet, en stadigare trosfrid. Man känner sig så nära sitt fäste, att man strax kan löpa dit, när fienden kommer. Saliga ställning, denna trons trygghet i Jesu namn! Har du erfarit något af detta, m. å., förstått något af hvad vi talat om denna trons trygghet? Vår bästa nyårsönskan till dig är eljes, att du måtte finna denna trygghet i Jesu namn.

---

1) Apg. 9: 17; 22: 26. 2) 1 Mos. 32: 30

III.

Men i Jesu namn hafva vi också en trygghet mot alla satans, världens och köttets anlopp.

Jesu namn är också segervinnarens namn. Han har segrat öfver satan, öfver alla hans frestelser. Läs för dig själf om denna din Frälsares märkvärdiga strid mot fienden och hans mäktiga »gå bort, satan, ty det är skrifvet». Han har ock segrat öfver världen med alla dess lockelser. Han flydde ju undan, då hans egna vänner kommo och ville göra honom till en konung efter världens sätt. Han har segrat öfver köttet, t. o. m. då detta så helt naturligt bäfvade för den förfärande lidandesvägen. Men därför kan han också nu säga: »Denna världens furste kommer, men i mig har han intet. Varen vid godt mod, jag har öfvervunnit världen.»

På denna grund kan nu också själen hafva trygghet i honom; det är blott fråga om, att hon finner Jesus äfven i denna betydelse: såsom segervinnaren. Själen behöfver också denna hjälp, ty äfven hon blir föremål för anlopp af satan, världen och köttet. Just den själ, som börjar söka Frälsaren, anfalles af satan. Han »har en stor vrede öfver jorden»[1]. Så ock när världen ser, att hon håller på att mista en själ, anstränger hon sig att få behålla henne. Så gör ock det egna köttet sina bemödanden att bevara eller återvinna sin makt. Vill man nu vinna mot dessa fiender, så måste man offra all satans tjänst äfven i de obetydligaste ting, offra världskärlekens och köttets lusta; själen måste slita hvarje förbindelse med dessa fiender, som göra allt för att hålla henne kvar under sitt välde. Därvid kan det blifva en förfärlig strid, hvarvid människan känner en stor vanmakt i sitt eget inre och en fruktansvärd öfvermakt omkring sig. Men just nu gäller det att finna Kristus och varda funnen i honom, att lära sig förstå hvad hans namn betyder såsom segervinnarens namn.

1) Uppb. 12: 12.

Själen blir också vid sådana strider påmind af Anden om detta namn. Och hon finner en förunderlig trygghet däri, att »Jesus hjälper».

Och i samma mån hon blir stilla inför detta, gifvas henne blickar in i den omätliga kraften af detta namn. Hon får se, att alla hennes fiender också äro Jesu fiender, och att han öfvervunnit dem för henne, att det blott gäller att riktigt komma under hans vingars skydd, att rätt få känna hans uppståndelses kraft. Och i samma mån själen förstår detta, viker frestelsernas öfvermakt. Dock sker detta icke, utan att själen afsäger sig den egna kraften. Hon måste åter gå igenom en omskärelse af den egna naturen; då först får hon rätt erfara Jesu kraft.

Men nu gäller det för henne att fasthålla detta, att icke komma tillbaka till den egna kraften, icke tro sig hafva vunnit någon självständig kraft, utan förblifva såsom en lem i Kristus, vid hvarje nytt anfall varda funnen i honom, och att, huru stor än öfvermakten kan synas och huru öfvergifven hon själf kan känna sig, dock tro på och åkalla Jesu namn. Och se, då kommer han, såsom han kom till sina på vågen kämpande lärjungar, näpser stormen, helar såren och säger sitt: »frukta icke, det är jag». Och så kan själen få hvila och åter hvila. Och slutligen blir hon så van vid striden och vid att därunder erfara hjälp, att hon kan hafva ro under själfva striden. Hon förstår nu, huru tron kan säga om Herren, att han »bereder åt henne ett bord äfven i fiendernas åsyn»[1]). Ja, hon får erfara sanningen af dessa ord i den bekanta Jesus-psalmen:

Jesu namn bevara skall
I en farlig värld
Mina fötter ifrån fall,
Hjärtat ifrån flärd:
Ty han är den,
Som på helighetens stig
Vill och kan ledsaga mig
Till himmelen.

1) Ps. 23: 5.

Förstår du något häraf, älskade åhörare? Har du någon erfarenhet af detta? Min bästa nyårsönskan till dig är, att du må erfara det och bevara hvad du redan har erfarit.

IV.

I Jesu namn hafva vi vidare en trygghet vid öfningen af det dagliga lifvets plikter, så att vi kunna gå den rätta vägen, ledda på alla våra vägar af Jesu egen Helige Ande.

Den naturliga människan, som lefver utan Jesus, är icke så nogräknad med hvad hon gör här i världen. Eller om hon tager det en smula noga, så sker det blott på grund af yttre skyldighet eller god sed eller en naturlig pliktkänsla. Men när man funnit Jesus och förlåtelsen i honom, då öppnar sig en ny värld för människan. Nu känner hon, att det gäller för henne att lefva för Jesus, tjäna honom, bekänna honom, göra allt för hans skull. En ny lag behärskar nu hennes lif, och den kan sammanfattas i dessa ord: »Allt hvad I gören med ord eller gärning, det gören allt i Herrens Jesu namn, tackande Gud och Fadren genom honom.» Se, detta är det nya ideal, som öppnar sig för den som funnit Jesus, den nya sköna värld, i hvilken en sådan människa bjudes att lefva.

Men — frågar du — »är det möjligt att så lefva? Skall jag vid hvarje liten plikts utöfning kunna tänka på Frälsaren?» Härvid känner själen kanske detta såsom något alldeles öfverväldigande och förnimmer en farhåga att ej kunna bestå i detta prof. Men se, nu visar det sig, att det finnes en ny makt i Jesu namn. Nu får man erfara hvad apostelen säger: »Andens lag, som tillhör lifvet i Kristus Jesus, har gjort mig fri ifrån syndens och dödens lag»; och att hvad den egna kraften icke kan göra, det »har Gud gjort, då han sände sin Son i syndigt kötts liknelse och fördömde synden i köttet, på det att lagens fordran skulle varda fullbordad i oss, som icke vandra

efter köttet, utan efter Anden»[1]). Ja, »efter Anden» kan man nu vandra. Det visar sig, att med den nya Jesusnåden har kommit en ny ande, en ny kraft in i själen, som ständigt påminner henne om hvad hon bör göra. Man känner, att det blott gäller att öfverlämna sig åt denna kraft och troget följa densamma. Så går det allt lättare och lättare; man finner sig gå på »en jämn väg».

Och nu gäller det åter blott att fasthålla denna väg. Men härvid måste man göra många nya små offer, det måste ske en ny hjärtats omskärelse. Bland annat gäller det nu att rätt finna sin kallelse, just den som Jesus har bestämt för mig, förblifva vid denna och uppgifva alla egna vägar. Men på denna kallelseväg kan det ock blifva fråga om att »våga något» och därvid vänta allt af Jesu namn. Man måste lära sig att gå en trons väg.

En hjälp till att kunna göra detta finner man nu framför allt uti bönen i Jesu namn. När man funnit Jesus, öppnar sig såsom något nytt för själen bönen i Jesu namn, och detta äfven om man förut bedit. Jesu namn utvecklar äfven i detta afseende en ny kraft[2]). Och när man så lär sig bedja, då visar Fadren i himmelen, huru han förmår föra själen dit han vill. Han kommer till hjälp med ny ledning, nya skickelser. Och därmed gör han möjligt hvad eljes är omöjligt. I samma mån som jag afstår från min egen kraft och söker vinna blott en bönekraft i Jesus, finner jag, att jag är en gren i honom, som växer i honom af stammens kraft. Så blir det ett hvilande i hela mitt verkande. Och jag får erfara sanningen af psalmens ord:

Jesu namn begynna skall
Allt mitt företag,
Styrka mig i lifvets kall,
Hugna mödans dag:

1) Rom. 8: 2 ff.

2) Jfr predikan på nyårsdagen öfver de nya texterna, första årgången.

Ty han är den,
Som ger krafter till allt godt
Och åt troheten sin lott
I himmelen.

Jesu namn betrygga skall
Mina böners ljud,
Att vid nådens fotapall
Våga nalkas Gud:
Ty han är den,
Som mig Fadrens nåd beredt,
Barnaskapet återgett
I himmelen.

Saliga ställning att så varda funnen i Jesus! Har du förstått något af detta? Eljes är åter min nyårsönskan till dig, att du så måtte finna honom och varda funnen i honom.

V.

Ändtligen gifver Jesu namn trygghet i alla lifvets sorger, i döden och mot själfva domen.

En Jesu vän är visst icke utan sina sorger. Tvärtom, allahanda sorger, nya slags sorger äro oskiljaktiga från Kristus-lifvet. Därför säger ock Jesus: »Saliga äro de bedröfvade». En kristen behöfver sorgen till tuktan, rening, bepröfvelse. Ofta måste också en Jesu vän lida för Jesu skull, för sin tros och bekännelses skull. Nu är visserligen äfven den naturliga människan icke utan sina sorger. Men hon söker trösta sig, så godt hon kan, hon vill leka bort eller glömma bort sina sorger. Eller om hon icke kan detta, böjer hon sig under dem i stel undergifvenhet eller förtviflar. Men en Jesu vän har en annan väg. Han har en salig både rätt och plikt att gå med allt till Jesus, i all synnerhet då han lider något för hans namns skull. Och nu finner en sådan själ en ny rikedom i Jesu namn. Jesus är ockå tröstaren, likasom han är segervinnaren. Själen finner, huru Jesus själf har lidit bedröfvelse, men huru han just därför kan vara den

rätte tröstaren[1]). Han sade ju till den sörjande modern: »gråt icke», och till sina lärjungar: »Nu hafven I bedröfvelse, men jag skall återse eder, och edert hjärta skall glädjas.» Huru stillar det icke hjärtat att så gå till Jesus!

Nu gäller det blott åter de små offren: att icke söka trösten på egna vägar, att villigt ingå på omskärelsen af det egna lifvet, på bedröfvelsens vägar, på Guds vägar. Då får man känna, huru äfven bedröfvelsen för närmare till Jesus. Och hos honom får man till slut erfara, huru bedröfvelsen blott är »timlig och lätt», huru den t. o. m. befriar från kött och värld och »föder i oss en evig härlighet»[2]). Ja, man får erfara något af hvad apostelen säger: »Saliga ären I, som liden, ty härlighetens och Guds Ande hvilar öfver eder»[3]). Man förstår nu, hvad dessa psalmens ord innebära:

Jesu namn bemanna skall
Mitt beklämda bröst,
När det under sorgens svall
Suckar efter tröst:
Ty han är den,
Som mig lugnar och mig lär,
Att den smala vägen bär
Till himmelen.

Äfven vid fruktan för döden får en kristtrogen hafva trygghet i Jesu namn. Också här skall han lära känna kraften af detta namn. Huru eländig är icke världsmänniskans ställning inför döden. Så länge hon kan, söker hon glömma den. När den ändtligen kommer, då är allt hopp ute. Men en Jesu vän behöfver icke fly undan för åminnelsen af döden. Väl göra sig äfven härvid olika utvecklingsgrader gällande. Somliga benådade hafva länge kvar en viss fruktan för döden, åtminstone den yttre döden. Men i samma mån man kan hvila vid Jesu namn, så försvinner detta. Det skall äfven härutinnan för själen utveckla sin kraft. Jesus skall inför döden visa sig vara

1) Ebr. 4: 15. 2) 2 Kor. 4: 17. 3) 1 Petr. 4: 14.

den som öfvervunnit döden och framburit lif och oförgänglighet i ljuset. Men visserligen gäller det för själen att vid hvarje anblick af döden eller vid dess annalkande vara funnen i Kristus, så att hon vid hvarje dödens förfäran löper till sitt fäste och så stillar sitt hjärta.

Och härmed sammanhänger den förfäran själen kan få erfara vid åtanken på domen. Hon vet, att vi alla måste framträda för Kristi domstol, och att allt där skall blifva uppenbaradt. Men nu skall åter Jesu namn utveckla en ny sida af sin härlighet. Det skall visa sig, att i detta namn ligger, att äfven de troendes synd skall blifva uppenbar endast såsom förlåten. Själen skall få erfara sanningen af dessa ord: »Hvem vill åklaga Guds utkorade? Gud är den som rättfärdigar. Hvem är, som vill fördöma? Kristus är den som har dött, ja än mer, har uppstått, som ock sitter på Guds högra sida, som ock manar godt för oss»[1]. Och därför säger apostelen: »Och nu mina barn, förblifven i honom, att, när han varder uppenbar, I mån hafva frimodighet och icke med skam blifva bortvisade från honom vid hans tillkommelse.» Så skall man då få erfara sanningen af psalmens ord:

Jesu namn besluta skall
Lifvets kval och strid,
När min pröfvodag är all
Och jag far i frid:
Ty han är den,
Som afplanat all min skuld
Och mig möter, evigt huld,
I himmelen.

Saliga ställning att så varda funnen i Jesus i bedröfvelse och nöd, i död och dom! Förstår du, m. å., denna ställning? Eljes må det vara min nyårsönskan till dig, att du så må finna Kristus och varda funnen i honom.

1) Rom. 8: 33 f.

Välsignade åhörare! Vi hafva nu sett ett nytt år uppgå. Vi veta icke hvad detta innebär. Säkert skall det innebära för oss nya frestelser, nya svagheter och synder, nya plikter, nya bedröfvelser, kanske döden. Allt kan ju hända oss och de våra. Vi kunna mista lif, egendom, ja, allt i denna världen. Men öfver det nya året står dock Jesus-namnet, öfver allt hvad året kan innebära, öfver ljuft och ledt, öfver dag och natt, öfver lif och död.

Du, som ännu icke har sökt och funnit detta namn, skynda därför att söka det. O, att du ville känna den tid, som nu på nytt beskäres dig och på hvilken Herren söker dig! En ny nådetid bjudes dig genom Jesu namn. Och du som söker, kanske i en famlande oro, dig bjudes i Jesu namn att finna. Du kan finna Jesus i denna dag, om du blott öppnar dina ögon och ser och öppnar ditt hjärta. Och du som funnit, se till, att du förblifver i Jesu namn, att du varder funnen för hvarje ögonblick och vid allt i Jesu namn.

»Ja, låtom oss» — säger samma gudsman, hvars ord vi i början anförde[1]) — »låtom oss fatta det beslut på denna vår nyårsdag: Vi vilja börja detta år i Jesus, så skola vi ock kunna fortsätta och sluta det i Jesus. Ja, vare Jesus med, när och uti oss alla, blifve Jesus hädanefter föremål för alla våra tankar, ord och gärningar, blifve Jesus vår rådgifvare, vår ledsagare, vår styresman och hjälpare, då skola vi ej fela, ej stappla, ej synda, ej öfvergifvas». — Ja, välsignade vänner, jag vet ingen bättre önskan för eder alla på denna dag än Jesus för eder alla, att I måtten känna Jesu kärlek, som öfvergår all vår kunskap. Amen.

(Ps. 64: 1, 2; 66; 410: 6; 64: 3—5; 411: 5—7)

1) Se »Kristliga högmässopredikningar» af Erland Colliander. Stockholm 1824. Predikan på Nyårsdagen i denna samling är särskildt anmärkningsvärd.

Det nya året och Jesu namn.

Nyårsdagen.

Alla mina dagar blefvo uppskrifna i din bok, de voro bestämda, förrän någon af dem hade kommit[1]).

Detta ord må väl kallas ett af de trösteligaste i den heliga skrift. Ty genom det är en förvissning gifven åt människan, om hon eljes vill mottaga den, att hela hennes lif i alla dess delar står under en högre försyns vakande uppsikt. Huru lätt kan det icke eljes synas för människan, då hon betraktar tillvaron i dess omätliga storhet, med dess oöfverskådliga mångfald af varelser, såsom vore hon något så obetydligt och försvinnande, att det knappt kunde vara att tänka, att ett högsta väsen skulle hafva någon akt på henne. Men då blir visserligen också hennes lif mörkt och tröstlöst, och dess händelser äro likasom ett spel af ett blindt öde utan någon plan eller något mål. I bästa fall är hon då hänvisad till sin egen kraft och klokhet eller till andras hjälp, som dock icke äro bättre ställda än hon själf. Och då hon blickar ut i fjärran, i det kommande, då hvilar ett dunkel öfver allt, och det är bäst att så litet som möjligt tänka därpå. Och då hon såsom i dag står framför ett nytt tidsskifte, är också detta insvept i idel

1) Ps. 139: 16.

dunkel och ovisshet. Och att under sådana omständigheter »önska hvarandra ett godt år» är ju endast ett ord taladt i vädret.

Men sådan, m. å., är i själfva verket hvarje världsmänniskas ställning, d. v. s. en sådans, som endast lefver i och för det närvarande och icke på fullt allvar tror på och lefver för evigheten. Och de människor, som i dessa dagar öppet uttala en sådan tröstlös världsåskådning, uttala i själfva verket hvad som bor på djupet af mångtusen hjärtan.

Huru annorlunda är icke dens lifsåskådning, som kan tillägna sig våra ingångsord och allt hvad som ligger bakom dem. Han äger ofvan denna världen en lefvande Gud och Fader, som han kan tala till med ett barnsligt »Du», och som räcker till för alla och för allt. För denne Fader är en människa lika litet någonting för litet, som det lilla barnet i en familj är för litet för sin fader. Och han är mer än någon jordisk fader. Han är »evigheternas fader», herren öfver himmel och jord, och skådar ut öfver tid och evighet, in i människans hjärta och ut öfver hennes förflutna och kommande lif. Om honom kan hon vittna med den psalm, hvarur vi nyss hämtat våra ingångsord: »Herre, du utransakar mig och känner mig. Ehvad jag sitter eller uppstår, vet du det; du förstår mina tankar fjärran ifrån. Ehvad jag går eller ligger, utforskar du det, och med alla mina vägar är du förtrogen. Du omsluter mig på alla sidor och håller din hand öfver mig»[1]). Och åter: »Hvart skall jag gå för din ande, och hvart skall jag fly för ditt ansikte? Fore jag upp till himmelen, så är du där, och bäddade jag åt mig i dödsriket, se, så är du ock där. Toge jag morgonrodnadens vingar, gjorde jag mig en boning ytterst i hafvet, så skulle också där din hand leda mig och din högra hand hålla mig. Och om jag sade: 'mörker må betäcka mig och ljuset blifva

1) Ps. 139: 1—3, 5.

natt omkring mig', så skulle själfva mörkret icke vara mörkt för dig, natten skulle lysa såsom dagen och mörkret vara såsom ljuset»[1]). Och om sitt eget underbara danande af denna fadershand vittnar hon: »Du har skapat mina njurar, du sammanväfde mig i min moders lif. Jag tackar dig, att jag är danad så öfvermåttan underbart; underbara äro dina verk, min själ vet det väl. Benen i min kropp voro icke förborgade för dig, då jag bereddes i det fördolda, då jag bildades i jordens djup. Dina ögon sågo mig, då jag allenast var ett foster»[2]). Och ändtligen betygar hon om hela sin lefnadsväg och sina kommande dagar: »De blefvo alla uppskrifna i din bok, de voro bestämda, förrän någon af dem hade kommit»[3]). Om ock detta allt är för henne mycket för högt och underbart att begripa[4]), så känner hon det dock såsom en outsäglig nåd och storhet att få tro det och hvila därvid.

Huru ljufligt är det nu icke att med en sådan bekännelse i hjärtat möta ett nytt tidsskifte. En gång för alla får då människobarnet anförtro sig åt sin Gud och Fader och har icke annat att göra än att vandra i hans åsyn och gå i hans lydnad. Det förflutna får då nedläggas i hans förbarmande, och det kommande står allt under hans ledning. Och man sjunger då med glädje med aftonpsalmens ord:

Men du förblifver den du var,
O Herre, full af nåd,
Och våra nätter, våra dar
Du tecknat i ditt råd.

Trygg i din vård jag lämnar mig,
När solen från oss flyr;
Och gladligt skall jag prisa dig,
När dagen åter gryr.

Och huru skönt att då få »önska hvarandra ett godt nytt år». Man säger då därmed till sin medmänniska:

1) Ps. 139: 7—12. 2) Ps. 139: 13—16.
3) Ps. 139: 16. 4) Jfr v. 6.

»Vår Fader gifve dig af sin godhet hvad honom behagar, han lede dig efter sitt allvisa råd.»

Det är en sådan nyårsönskan vi i dag vilja gifva hvarandra, då vi samlas i Guds hus. Det är med sådana tankar vi vilja blicka ut öfver det kommande. Väl är tiden allvarsam, bister och hotande, och detta år bär ett särskildt ödesdigert årtal[1]), såsom vi sedan skola hafva tillfälle att något mera beröra. Men det är och blir dock aldrig godtycket eller ondskan allena, som diktera rådsluten i världen. En annan har tagit allt med i beräkningen och leder det till sist till seger och ära för sitt namn, om än genom svåra domar. Och den som tror på honom kan i barnslig trygghet säga med en annan psalms ord: »Du skall leda mig efter ditt råd och sedan upptaga mig med ära»[2]).

Välsignad den som så firar nyår! Han kan sjunga med en skön älsklingssångs ord:

Stilla, ja, allt mera stilla,
Gör, o du, Guds Lamm, min själ,
Stilla, då det går mig illa,
Stilla, då det går mig väl.
Medan dagens timmar ila,
Kan väl mycket hända mig.
O, men låt mig alltid hvila,
Stilla, Jesu, blott i dig.

I denna trons och stillhetens ande låtom oss nu i följande bönesång nedkalla från himmelen vår bästa nyårsönskan:

(Ps. 412: 5).

Vi besegla denna vår nyårsbön med ett stilla Fader vår.

(Text: Se föreg. pred.)

1) År 1789 utbröt såsom bekant den stora världsskakande franska revolutionen. Predikan är hållen 1889.

2) Ps. 73: 24.

Ja, upp, min själ, att Jesu namn
Med helig andakt prisa
Och, sluten i hans kärleksfamn.
Dig med hans ord bespisa.
Han i all nöd kan lisa.
Hans ljufva namn är Frälsare,
Och syndernas förlåtare,
När vi vår tro bevisa.

Vi hafva i det föregående talat om den trygghet en människa kan äga vid de vexlande tidsskiftena i uppblickandet till Fadren i himmelen. Detta beror därpå, att hon vet sina dagar vara skrifna i hans bok, eller att hans fadersnamn är skrifvet på dem, i det att de komma från honom. Så blifver året i sanning »ett nådeligt **Herrens** år». Så kunde man tänka och tala redan i det gamla testamentet. Men det nya testamentet gifver oss en ännu djupare grund för en sådan trygghet. Gud har nu nedlåtit sig till oss ännu djupare, han har själf gått in i våra tider. Och det icke blott såsom han från världens begynnelse gått in med oss i tiden, i det han såsom konung öfverskådar och regerar den, utan han har gått in i den såsom en lem i vårt släkte, såsom en som själf är ett barn af tiden, en människa, ett människobarn. Det heter ju nu: »Då tiden var fullbordad, sände Gud sin Son, född af kvinna, född under lagen, på det att han skulle friköpa dem som voro under lagen, att vi skulle få barnaskapet.» Och till dem som tro på detta heter det: »Efter I nu ären söner, har Gud sändt sin Sons Ande i edra hjärtan, som ropar: Abba, käre Fader!»[1]). Sedan dess har ock Herren skrifvit sitt namn såsom ett nytt namn öfver våra år. De äro nu Herrens Jesu år, hvilket ock antydes i den bok, som finnes i hvarje koja, almanackan, där hvarje år har sitt nummer såsom ett år »efter Frälsarens, Kristi födelse». Sedan dess är det en sanning, hvad en af våra sköna uppbyggelseböcker[2]) säger: »Vi

1) Gal. 4: 4—6. 2) H. Müller: Guds kärleks lof.

hafva gifvit Kristus vårt kött och blod, då han blef människa. Denna minnessedel har han tagit med sig till himmelen. Han har icke förgätit oss. Hans mandom är den bok, i hvilken våra namn stå skrifna.» Så hafva vi då skäl nog att vid en betraktelse öfver vår upplästa text på nyårsdagen såsom vårt ämne tala om:

Jesu namn, det nya årets öfverskrift eller den lifvets bok, i hvilken dess dagar äro inskrifna.

I.

»När åtta dagar voro fullbordade, så att barnet skulle omskäras, erhöll han namnet Jesus, som gafs honom af ängelen, förr än han vardt aflad i moderlifvet.»

För att förstå dessa korta textord måste vi naturligen ställa dem i närmaste sammanhang med det föregående, med den berättelse vi hafva hört på juldagen om änglabudskapet till herdarna, och med mycket annat, såsom t. ex. med berättelsen om omskärelsens införande bland Abrahams släkt såsom ett tecken till Jehovas förbund med honom[1]. Göra vi icke detta, så blir vår text endast en berättelse om något det allra obetydligaste i världen, ett litet barns omskärelse, något som skett med tusentals judebarn och äfven med andra folks barn. Ty omskärelsen var ett bruk för Abrahams efterkommande i allmänhet, äfven bland dem som härstammade från sonen Ismael, och förekom också bland andra folk, och än i dag är den ett bruk bland muhammedanerna. Men sedd i ljuset af hela sammanhanget i den bibliska historien säger oss denna lilla berättelse: Bland alla dessa människobarn, som genom ett yttre tecken på kroppen upptogos bland Israels folk, var också Guds Son själf, kommen af himmelen, men född af en jordisk moder. Han vill nu hädanefter också räknas såsom ett människobarn, han vill uppfylla hela den judiska

1) 1 Mos. 17.

lagen och låta det gå sig efter dess utsagor öfver Israel. Han är Människosonen. Och han vill kallas med ett namn såsom andra människobarn. Han skall såsom ett sådant heta »Jesus», eller »Josua», såsom andra före honom. Men detta hans namn skall icke vara något tillfälligt, såsom så många andra namn, utan ett uttryck för hvad han verkligen är; han skall **vara** en »Jesus», en »Josua», en »Frälsare». Namn och person skola hos honom svara mot hvarandra. Därför är hans namn honom gifvet från ofvan efter Guds befallning genom sin ängel. Men detta frälsarenamn bär han därför att han är Guds Son, den helige och fullkomlige, af en högre art än andra människor, af ett ädlare vinträd än den förvildade mänsklighetens. Men så skall han förädla allt, som kommer i lifsberöring med honom, såsom den lilla ympqvisten förädlar det vilda trädets safter, när de stiga upp genom honom.

Sedan dess står nu namnet Jesus midt i mänskligheten såsom dess ära. Vi sjunga nu:

Stå upp, var ljus, o mänsklighet,
Ditt namn skall vara kristenhet,
Din ära och din själaro
Att uppå Herren Kristus tro.

Vi ropa nu ut i hela världen: »I hans namn förkunnas eder syndernas förlåtelse.» Vi bygga kyrkor i tusental, som vi kunna kalla hans palatser, där hans namn skall förkunnas. Och vi församlas dit att sjunga till dess ära, såsom vi gjort i dag. Vi nämna detta namn öfver de barn, som födas, och inviga dem genom dess kraft till hans egendom. Och då sedan deras namn med största möjliga noggrannhet införas i våra dopböcker, så är detta ett uttryck för, att de stå uppskrifna i hans minnesbok, i hans hjärta. Vi nämna ock detta namn öfver våra brudpar och nattvardsgäster såsom en nåds- och fridshelsning. Och till och med vid våra grafvar använda vi det såsom en konungslig hälsning öfver de döda från det eviga lifvet, eller

— om så måste vara — såsom en domsförkunnelse från den evige domaren. Så sända vi då våra barn in i lifvet tecknade med hans namn och våra döda in i evigheten tecknade med samma namn. Och vi förkunna om hela världen: »I Jesu namn skola alla knän böja sig, deras som äro i himmelen, på jorden och under jorden, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herre, Gud Fader till ära»[1]).

Så är då i sanning Jesu namn vordet en öfverskrift och inskrift på alla och allt. Till och med de onda, hans fiender, kunna icke undandraga sig denna öfverskrift. De tillhöra honom, likasom brottslingen tillhör sin konung och sitt rike. »I ett stort hus» — säger apostelen — »finnas kärl både till heder och till vanheder»[2]). Men för hvar och en, som vill, är Jesu namn tecknadt på honom till frälsning, och Frälsaren vill göra honom till »ett helgadt kärl till heder och brukbart till allt godt».

II.

Jesu namn är skrifvet på allt. Därför är det nu ock, såsom vi redan sagt, en öfverskrift på det nya året. Detta år är ett Jesu år, en hans egendom, och han gör därmed hvad han vill. Och därmed är då ock hans namn såsom en lifvets bok, i hvilken alla årets dagar äro skrifna. Eller med andra ord: De äro med alla sina händelser ordnade efter den stora riksplan, hvilken Gud har bestämt till sin Sons förhärligande. Denna Fadrens riksplan uttalar Sonen själf, då han i sin sista stora bön till Fadren säger: »Fader, förhärliga din Son, på det att ock din Son må förhärliga dig, såsom du har gifvit honom makt öfver allt kött, på det att han må gifva evigt lif åt alla dem som du har gifvit honom»[3]). Och apostelen säger om denna Guds världsplan: »Han skall i Kristus såsom hufvudet sammanfatta allt, både det som är i himmelen och det

1) Fil. 2: 10, 11. 2) 2 Tim. 2: 20.
3) Joh. 17: 1, 2.

som är på jorden»[1]). Eller såsom vi nyss hafva hört: »I hans namn skola böja sig alla knän».

Detta hindrar nu visserligen icke, m. å., att mycket ondt skall hända i detta nya år, såsom det förr har skett, ja, kanske mer än någonsin, åtminstone i de tider, som närmast stunda. Men äfven det onda får just därigenom, att det var tecknadt med Jesu namn, en särskild karaktär. Det blifver ett uppror mot honom. Men därmed är det ock präglad och bestämdt till en särskild ände, till undergång genom hans makt.

Till en början innebär detta, att det onda, som händer, icke är för Jesus-konungen något oväntadt. Det är af Jesu Ande långt förut förutsagdt. Eller minnas vi icke, huru t. ex. den andra af Davids psalmer ställer alla de stora världsrörelser, som gå i en ond riktning, i sammanhang med »Herrens smordes» eller Messias' namn. Hörom, huru denna psalm lyder: »Hvarför larma hedningarna och tänka folken fåfänglighet? Jordens konungar resa sig upp, och furstarna rådslå med hvarandra mot Herren och hans smorde: 'Låtom oss sönderslita deras bojor och kasta deras band ifrån oss'. Han, som bor i himmelen, ler; Herren bespottar dem. Då talar han till dem i sin vrede; och i sin förgrymmelse förskräcker han dem: 'Jag har insatt min konung på Sion, mitt heliga berg'»[2]). Och hvad blifver slutet på denna förunderliga förhandling mellan Herren och jordens upproriska folk? Detta säges oss i de ord, som Herrens smorde uttalar: »Jag vill förtälja om ett rådslut; Herren har sagt till mig: 'Du är min son, i dag har jag födt dig. Äska af mig, så skall jag gifva dig hedningarna till arfvedel och jordens ändar till egendom. Du skall sönderslå dem med järnspira, såsom lerkäril skall du krossa dem'»[3]). Se, på detta sätt är Jesu namn eller »Kristi» namn tecknadt äfven öfver upproret mot hans namn.

1) Efes. 1: 10. 2) Ps. 2: 1—6.
3) Ps. 2: 7—9

Vi hafva redan nämnt om det ödesdigra, det märkelsetecken eller den »signatur», som ligger i det årtal, hvilket vårt nya år bär. Låtom oss nu med några ord tala något närmare därom. För jämt hundra år sedan begynte i ett af våra kristna länder en förfärande omstörtning, den så kallade »revolutionen». Denna var visserligen en rättvis dom öfver mycket ondt, som gått förut; och äfven det goda fick därigenom en viss luft eller frihet. Men å andra sidan är det visst, att genom densamma också mörkrets värld på ett nytt sätt öppnade sig, utsändande sina förpestande ångor öfver världen. Förutom allt annat förfärande, som tillhör denna skräcktid, ville man under densamma äfven afskaffa den kristliga tideräkningen. Åren skulle nu icke mera räknas efter Frälsarens födelse, utan efter den stora revolutionen, såsom en ny världsfrälsning. De gamla veckorna och månaderna skulle försvinna, och en ny räkning införas efter tiotal i stället för sjutal. Så långt gick man i upproriskhet mot det som varit. Men hvad vann man med allt detta? Efter de blodigaste strider, däri folken i sanning fingo känna Herrens dom såsom ett järnris, ingick dock ett århundrade sådant som vårt, det nittonde, under hvilket Jesu namn blifvit predikadt i världen i en allmännelighet såsom aldrig tillförene. Genom de stora nya upptäckter man gjort äro nya länder öppnade och nya medel gifna för evangelii utbredning. En mäktig andlig väckelse har gått genom hela vår världsdel. Och till och med till den gamla tideräkningen måste man mycket snart återvända.

Och nu sedan jämt hundra år förflutit efter denna omstörtning, hvar stå vi nu? Ja, visst är det nu färdigt till en ännu större världsomstörtning genom en mycket mera utbredd upprorsanda i alla länder och sinnen. Ack, äfven i mera andliga sinnen spårar man ej sällan denna upproriska ande, »laglöshetens» ande, om hvilken Jesus talar[1]).

1) Matt. 24: 12.

Och denna omstörtning förutspås i våra dagar äfven af personer, af hvilka man knappt skulle vänta det. Men allt sådant är ju redan förutsagdt af Jesu Ande, profetians ande, och därmed hans namn tecknadt därpå. Om du, m. å., något förstår Uppenbarelsens märkvärdiga bok, det nya testamentets profetiska bok, skall du däri kunna läsa äfven nästa århundrades historia, likasom de föregåendes. Bland annat är det förutsagdt, att tiotalet skall vinna en seger i världen såsom aldrig tillförene[1]. Och se vi icke i vår tid just detta tiotal genomfördt i nästan alla det yttre lifvets förhållanden, i mynt, mått och vikt. Och är icke detta år för vårt land just af särskild betydelse i detta hänseende[2]. Nu är visserligen på sitt sätt det yttre tiotalet något mycket oskyldigt; det ligger en viss fördel i dess begagnande, en viss bekvämlighet, ehuru det icke är det naturligaste, det närmast liggande. Men betecknande är i alla händelser dess genomförande, sedt i sammanhang med profetian. Tiotalet är enhetstalens fulländning, och dess genomförande är just en signatur för det fullmått eller den mogenhet, till hvilken den nuvarande världsutvecklingen kommit. Detta är hvad profetian egentligen vill angifva, då den berör tiotalets genomförande. Men i det sålunda hela den närvarande eller stundande utvecklingen är förutsagd till själfva sin grundkaraktär, är, såsom vi sagt, »Jesu namn skrifvet däröfver». Och därför skall slutet på den stora världsstriden, som är ingen annan än striden mellan jordens konungar och Guds Son af himmelen, icke heller blifva någon annan än den som är förutsagd: Lammet skall öfvervinna dem, ty det är herrars Herre och konungars Konung[3].

1) Man tänke här på Uppenbarelsebokens förutsägelser om de tio hornen o. s. v. i kap. 12 och 17. Jfr Daniel 2: 41 f. och 7: 7.

2) Tiotalet begynner i och med detsamma att införas i handel och vandel såsom något förpliktande.

3) Uppb. 17: 14; jfr 19: 11—21 och 16.

Och därför skall också, trots allt, intill världens ände finnas en Jesu församling i alla land. Och så sjunga vi då med stor frimodighet den bekanta sången om evangelii utbredning i världen:

Far fort, far fort att stiga,
Du nya nådesflod!
Sträck dig till alla länder,
Gör allas vilja god.

Far fort, tills Herren kommer,
Och stanna icke förr,
Än hela världen öppnat
För Sions Gud sin dörr.

Vi hafva sagt, att genom Jesu namns tecken på det nya året det icke förhindras, att mycket ondt därunder skall inträffa. Och så är det ock visst, att mycket lidande skall drabba människorna och särskildt Jesu namns bekännare. Men är väl detta något nytt, något oerhördt? Har då icke Jesus själf lidit och varit frestad? Är han icke Frälsaren just i kraft af sitt lidande? Är han icke vår öfverstepräst, därigenom att han offrat sig själf för oss? Är icke hans blod så vordet den stora reningskällan för all världens synd? Därför mottog han ock på den åttonde dagen efter sin födelse omskärelsens blodiga tecken på sin kropp. Därmed invigdes han till lidandet och korset. Men därmed är ock lidandet vordet ett tecken eller hvad vi kallat en »signatur» för hans väg. Och om vi säga, att året med dess dagar är tecknadt i hans bok, så är det därmed sagdt, att lidandets märke äfven står tecknadt däröfver. Lidandet är hans folks omskärelse, ja, mänsklighetens omskärelse. Ty hvad är omskärelse? Vi se det i naturen. Träden omskäras eller toppas eller deras kvistar afskäras, på det att de måtte hejdas i sin växt, men därigenom sedan växa desto kraftigare. Deras förtidiga växt, deras onyttiga vattenskott bortskäras, emedan de förhindra den verkliga växten. Så är det med mänskligheten. Dess odugliga, förhastade, egenvilliga lifsyttringar måste bort-

skäras, för att de äkta lifsyttringarna må komma till stånd. Så är det ock i den enskildes lif. Det är därför föremål för en faderlig aga. Saknar man den, så är man en oäkta son[1]). Och en apostel tillropar därför de kristtrogna: »Hållen det för all glädje, mina bröder, när I råken i mångahanda frestelser, vetande, att eder bepröfvelse i tron verkar tålamod»[2]). Så är då Jesu namn skrifvet äfven öfver det nya årets lidandesdagar, eller dessa äro ock skrifna i hans bok.

Vi hafva sett, huru det nya året, äfven då ondskans yttringar komma till uppenbarelse däri eller det bär lidandets dagar i sitt sköte, är tecknadt med Jesu namn. Men framför allt är det så tecknadt genom det myckna ljufliga och nådefulla det bär i sitt sköte såsom ett Herrens Jesu år. Därför skall nu åter syndernas förlåtelse predikas i världen i Jesu namn. Därför skola Jesu Andes nådeskrafter utgå och verka i hela världen. Därför skall Guds faderliga ledning styra årets händelser, så att hans nåd skall komma alla dem till del, som vilja mottaga den. Ja, all den »godhet och människovänlighet», som dagens sköna epistel[3]) omtalar, skall äfven i detta år lysa öfver människors barn. Och därför veta vi, att många under detta år skola finna och vinna sin eviga frälsning, och »vi veta ock», säger en apostel, att »för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa». Hvarför? Ty de äro, säger han, »kallade efter Guds uppsåt». Och hvad innebär detta? Det innebär, att de äro bestämda att blifva »lika hans Sons bild». Därför skola de icke blott »kallas», utan ock »rättfärdiggöras och härliggöras» — härliggöras just för att blifva »lika Guds Sons härlighet»[4]). Kan det tydligare än med dessa ord sägas, att Jesu namn är skrifvet öfver Guds barns väg, eller att alla deras dagar äro skrifna i hans namn såsom i en lifvets bok?

1) Ebr. 12: 8. 2) Jak. 1: 2, 3.
3) Tit. 3: 4—7. 4) Rom. 8: 28—30.

Men huru är det då med dem som icke älska Gud, de kalla, likgiltiga eller ljumma själarna? Till en början påminna vi om, huru mycket som sker i världen, med människorna, utan att de själfva veta det. Hela det yttre världsförloppet, soluppgång och solnedgång, och hela lifsförloppet i människokroppen sker till största delen utan att vi märka det, och äfven om vi alls icke märka det. Så inskrifves ju också ett barns namn i dopets bok, utan att det självt ännu vet därom. På samma sätt sker mycket till godo för de likgiltiga själarna i kraft af Jesu namn, utan att de veta det. »Vi blefvo ju förlikta med Gud, då vi ännu voro fiender», säger apostelen[1]). Och då Saulus i blindhet förföljde Jesus, mötte honom denne helt oförtänkt med de orden: »Jag är Jesus, som du förföljer. Dig är svårt att spjärna mot udden.» Vi veta därför icke, om ej under detta år af mången Saulus kan blifva en Paulus. Men om än de för Jesus likgiltiga eller mot honom fiendtliga människorna icke få tjäna honom på något annat sätt, måste de dock tjäna såsom tuktoris i hans hand, icke minst för hvarandra. Och han fördrager dem tåligt såsom »sin vredes käril», under det han bereder »barmhärtighetens käril» till härlighet[2]). Förfärande äro dessa ord om de onda; men de låta oss tydligen veta, huru Jesu namn dock är tecknadt öfver dem. Och därför sjunga vi i nyårspsalmen:

»I himlen tecknad står
Hvar stund vi användt illa.»

Men derför skola icke heller de som förspillt sin nådatid undgå att stå inför Jesus såsom sin domare. Ty när Människosonen kommer i sitt majestät, då skall han församla inför sin tron alla jordens folk och skilja de onda från de rättfärdiga. När då hans böcker upplåtas och de alla finna, att alla deras gärningar där stå uppskrifna, och att det skall dömas efter dessa gärningar, skall då icke

1) Rom. 5: 10. 2) Rom. 9: 22 f.

hvar och en nödgas bekänna, att »alla hans dagar voro skrifna i Herrens Jesu bok»? Eller när någon finner sitt namn »utskrapadt ur lifvets bok», såsom skriften säger, skall han då icke nödgas säga, att det en gång var där skrifvet?

M. å., vill du hafva det så, nog skall du få det så. Ty det finnes knappt något vissare för människan, än att hon får det just såsom hon innerst och djupast vill hafva det. Därför heter det i ett profetiskt ord om den onda människan; »Han älskade förbannelse, och den kom öfver honom; han hade icke behag till (han ville icke) välsignelse, och den blef långt borta från honom»[1]). Är det nu så, då må ingen säga, att hvad som sker är ett måfå eller att Gud icke styr det; och ingen fråge honom, hvarför han så gör, då det går någon illa. Nej, låtom oss i stället i allt se Guds rättfärdighets styrelse och Jesu namns kraft. Och fråga dig själf, m. å., hvarför **du** är sådan, att icke allt kan, såsom det är ämnadt, samverka till ditt bästa.

Såsom ett exempel på, huru själfva välsignelsen, tecknad eller uttalad öfver någon, kan blifva till förbannelse, hörom följande berättelse: Det var under ett af våra svenska krig en general, en stor krigare, som af vissa omständigheter ansåg sig böra uppbränna en fiendtlig stad, hvilket han dock mycket väl skulle hafva kunnat undvika. En from lärare i denna stad vädjade i det yttersta till hans barmhärtighet. Men slutligen, då fältherren sade honom, att han icke kunde skona staden, svarade läraren honom: »Tror ni Eder i denna sak handla efter Guds vilja, så mottag då också hans välsignelse till Edert verk.» Och därpå välsignade han högtidligen fältherren med Herrens välsignelse. Staden uppbrändes. Men sedan denna dag hade fältherren idel olycka och dog slutligen i främmande fångenskap. Men han erkände, att af allt, som hvilade tungt

1) Ps. 109: 17.

på hans samvete från det förflutna, var det intet, som kändes honom tyngre än den fromme prästens välsignelse.

Så hafva vi betraktat, huru Jesu namn är tecknadt på allt och därmed att det är det nya årets öfverskrift eller den lifvets bok, i hvilken dess dagar äro skrifna. Vi hafva sett beviset därpå i evangelii predikan i hela världen, i mängden af våra kyrkor, i de heliga bruk vi iakttaga vid människors invigning till lif eller död. Vi hafva sett, huru allt därför måste tjäna till detta namns ära, till och med upproren däremot eller lidandets bittraste vägar, och att hvarken fromma eller likgiltiga eller fientliga kunna undandraga sig dess märke.

Det berättas om den romerske kejsaren, hvilken först omvände sig till kristendomen — Konstantin var hans namn — att hans hjärta bevektes till vänskap mot kristendomen bland annat genom en syn, som han hade, i hvilken han såg en fana nedfalla från himmelen, märkt med ett kors, öfver hvilket stod denna inskrift: »I detta tecken skall du segra». Men en dylik syn upplåtes för våra ögon på nyårsdagen. Det nya året kommer till oss tecknadt med korsets tecken. Därmed lofvas oss, att äfven vi skola segra i Jesu namn, att det nya året skall blifva oss till välsignelse. Men visserligen endast i den korsfäste, den på korset blödande Frälsarens namn. Glömmom icke, att det är korset, som är segertecknet, och hvad detta betyder, och fattom därför icke ytligt hvad som menas med »Jesu namn». Det betecknar »blodiga vägar» först för honom själf, sedan för hans församling, men till sist icke minst för hela världen. Och därför då Uppenbarelsens bok i några stora hufvuddrag vill sammanfatta världens historia i sex stora insegel[1]), låter den en segrande ryttare på en hvit häst (d. ä. Kristus själf) åtföljas af ryttare på en blodröd, en svart och en black häst, tecken till krig, hunger och allt slags nöd. Och därpå visar

1) Uppb. 6 kap.

den en skara af de heligas själar, som ligga slaktade nedanför Guds altare. Och därpå följer i det sjette inseglet synen om en världsskakning, som bär signaturen »Lammets vredes stora dag».

Och nu till sist blott den frågan till dig, m. å.: Hvad vill du nu med det nya året? Vill du, att det skall skrifva sin skrift öfver dig såsom sofvande, fientlig — i dom, kanske i blod? Eller öfver dig såsom vaken och vakande — i nåd? Då måste du ock bära korset. Men då skall du ock genom korsets vägar gestaltas till likhet med din Frälsares bild. Och du skall få besanna psalmens ord:

Märk härtill:
Hvad du vill
Skall dig varda gifvet.

Men hvad vi än må vilja, så är dock Jesu namn skrifvet öfver det nya året med alla dess dagar och händelser, onda och goda. Ja, det är skrifvet öfver allt i himmel och på jord. Och därför blifver det därvid: I Jesu namn skola böja sig alla knän, deras som äro i himmelen, på jorden och under jorden, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herre, Gud Fader till ära. Amen.

(Ps. 64: 1, 2; 410: 2—6; 66: 1—3; 412: 5; 410: 7, 8; 413: 6, 7).

Jesu frälsarehärlighet.

Söndagen efter Nyårsdagen.

»Ett nådeligt Herrens år!» så önska vi oss, det vilja vi utbedja oss ännu en gång, då vi på det nya årets andra helgdag mötas i våra gudshus. Med »Jesu frälsarenamn» har året redan mött oss på vår första helgdag; med »Jesu frälsarehärlighet» möter det oss på den andra. Komme det så alltjämt på nytt med kraften af hans namn, med skenet af hans härlighet till våra hjärtan. Komme det så framför allt till de nådehungrande och törstande bland oss. Ja, nåd vare med oss och frid af Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus.

Text: Matt. 3: 13—17.

Då kom Jesus från Galileen till Jordan till Johannes för att döpas af honom; men han vägrade honom det, sägande: Jag behöfver döpas af dig, och du kommer till mig! Då svarade Jesus och sade till honom: Låt nu så ske; ty så höfves det oss att uppfylla all rättfärdighet. Då tillstadde han honom det. Och när Jesus var döpt, steg han strax upp ur vattnet, och se, då vardt himmelen öppnad, och han såg Guds Ande nedfara såsom en dufva och komma öfver honom. Och se, en röst från himmelen sade: Denne är min älskade Son, i hvilken jag har ett godt behag.

Det kan måhända synas någon af eder underligt, att vi i dag midt under julhögtiden mötas af berättelsen om vår Frälsares döpelse. Men om vi gå tillbaka till den

äldsta kristna kyrkans sätt att se saken, så blir detta ganska naturligt. Det var nämligen sed under den kristna kyrkans första århundraden, innan man ännu högtidlighöll julen såsom en särskild fest, att man ungefärligen vid trettondedagstiden firade den s. k. Epifanias-högtiden, Kristi uppenbarelsehögtid. Den högtid, som i den kristna kyrkan allra först började firas efter Jesu gång till Fadren, var påsken, korsets och uppståndelsens högtid, och i sammanhang därmed pingsten. Snart därpå började man fira Epifanias-högtiden, som blef högtiden för Frälsarens härlighets-uppenbarelse under hans jordelif eller egentligen under hans ämbetsverksamhet, och denna offentliga verksamhet begynner ju med hans döpelse. Det var sålunda naturligt, att man såsom ingång till Epifanias-högtiden satte berättelsen om Jesu döpelse. Ännu sedan julen börjat firas, behåller denna tid, som hos oss kallas trettondedagstiden, men hvars gamla namn är Epifanias-tiden, samma betydelse. Och just därför att denna vill erinra oss om vår Frälsares hela verksamhet, omfattar den en tid af flera veckor. Då man nu på själfva trettondedagen firar de visa männens tillbedjan af Jesusbarnet vid krubban, så är detta icke så mycket i anslutning till julen, som fastmer därför att denna hedningarnas tillbedjan af Jesus är en första uppenbarelse af hans härlighet. På samma sätt förhåller det sig med Jesu uppträdande i templet vid tolf års ålder. Det är ju det första frambrytandet af hans härlighet i hans gosseår eller af medvetandet därom att han är den Högstes son. Men i spetsen för allt detta har man satt Jesu döpelse, enär med denna hans härlighets-uppenbarelse i det offentliga egentligen begynner.

Vi finna då lätt betydelsen af denna söndag. Den är en Epifanias-söndag, som vill föra oss till firande, till tillbedjan af det första stora frambrytandet af vår Frälsares härlighet vid inträdet i hans ämbete. Vi stå denna söndag likasom framför en port till Epifanias-tidens väldiga helgedom. På samma gång står nu denna söndag också

såsom en bekräftelse af hvad vi hörde på Nyårsdagen. Då sågo vi, huru Marias son genom omskärelsen frivilligt gifver sig under den judiska lagens lydnad. Här i döpelsen inträder han under lydnad för Fadrens vilja angående det stora offentliga medlarekall, som var honom anförtrodt. Jesu döpelse är sålunda den högtidliga bekräftelsen af hvad han vid omskärelsen underkastat sig. Låtom oss då stanna tillbedjande inför

Jesu frälsarehärlighet.

Men låtom oss göra detta, icke såsom inför något som icke angår oss, något som är oss främmande, utan låtom oss stanna där såsom inför en oss närståendes, en vår broders härlighet, och därför såsom inför en vår allra innersta hjärteangelägenhet.

I.

Jesu frälsarehärlighet är först och främst Guds Sons härlighet — ingenting mindre än detta.

»Denne är min älskade Son», så säger ju rösten från himmelen i vårt evangelium. Och apostelen Johannes upprepar såsom ett eko häraf: »Vi sågo hans härlighet såsom den af Fadren enfödde Sonens härlighet, full af nåd och sanning.» Ja, denne, som vi här hafva att göra med, han står så nära Gud, som en son står sin fader. Och om vi behöfde tveka, huru vi skola fatta detta uttryck »son», huru högt vi böra sätta honom, som bär detta namn, enär ju äfven änglarna kallas »Guds söner» och till och med människorna kunna få kallas »Guds barn», så förtager oss Johannes all tvekan, då han talar om honom såsom »den enfödde». Jesus står alltså i ett alldeles egendomligt förhållande till Gud gent emot andra Guds söner. Såsom Guds Son är han »född af Gud», utsprungen omedelbart ur den gudomlige Fadrens lif. Och detta är han före alla andra varelser, såsom det uttryckligen säges i

Kolosserbrefvet: »Han är förstfödd före all skapelse»[1]). Han har af Fadren undfått lifvet för att hafva detta lif i sig själf[2]). Och därför går nu allt annat lif, som Fadren låter uppkomma, ut ifrån Fadren endast genom Sonen. Genom honom, säger samma Kolosserbref, har Fadren skapat världen. Så kan han kallas en urkälla till allt lif. Och detta är han icke blott en gång vid allt lifs uppkomst, utan allt fortfarande. Ty såsom allt lif består endast genom Guds kraft, så består det endast genom Sonen, hvarför det ock säges om denne, att han »bär allt med sin krafts ord». Och därför att sålunda allt lif ursprungligen är genom honom och fortfarande strömmar genom honom till allt skapadt, därför skola alla lyda honom, erkänna sig bero af honom, såsom de bero af Fadren. Ja, en gång måste alla knän böjas för Jesus Kristus, Guds enfödde Son.

Om vi nu icke kunna rätt begripa, icke rätt rymma inom vårt förstånd denna ställning som Sonen har till Fadren, så lämnom gärna detta och förblifvom helt enkelt vid hvad rösten från himmelen säger oss: Han är den enfödde Guds Son. Och tillbedjom inför honom såsom inför Gud själf. Och görom detta så mycket hellre, som vi i det följande få se, i hvilket nära förhållande denne Guds Son har trädt till oss.

II.

Den andra sidan af Jesu härlighet, som vi här vilja framhålla, ligger redan däri, att han är Guds Son, eller följer däraf. Han är den lydige Sonen.

En son, huru hög han månde blifva, höfves det dock att ständigt höra, akta på, lyda sin fader. Äfven en konungs son, äfven en kronprins är sin fader underdånig, så länge fadren lefver. Men Fadren till den konungsson, om hvilken vi här tala, lefver evinnerligen och är själfva källan äfven till Sonens lif. Emedan det nu höfves denne

1) Kol. 1: 15. 2) Joh. 5: 26.

Son att lyda, så är han ock den lydige Sonen. Då han någon gång under sitt jordelif gifver sig själf någon berömmelse, så är det den, att han »gör sin Faders vilja», intet annat än sin Faders vilja. Men såsom den lydige Sonen har han nu — det är för oss det mest betydelsefulla — helt och hållet gått in i sin Faders rådslut, hvilket afsåg vår fallna världs frälsning. Och detta Fadrens frälsningsråd går ut på ingenting mindre, än att sända Sonen bort från fadershemmet och härligheten till förnedring i syndalandet, bort till dem som icke kände honom, bort till lidande, smälek och död. Ja, detta var Fadrens rådslut, och i detta rådslut var Sonen villig att ingå, så snart han förnam det. Därför sjunga vi ock i en af våra psalmer så skönt:

1. Till ende Sonen sade han:
»Jag måste mig förbarma.
Far ner uti det syndaland
Och lös de fångar arma
Af deras synd och stora nöd,
Fräls dem ifrån en evig död
Och låt dem med dig lefva.»

2. Sin Fader Sonen lydig var,
Kom till mig här på jorden.
I mänskligheten uppenbar
Är han min broder vorden.
Sin kärlek ville han bete
Och frälste mig från allt det ve,
Som jag förskyllt att lida.

Guds Son ingick nu på detta rådslut, långt innan det kom till dess förverkligande. Sedan betraktade han länge från sin härlighet mänsklighetens nöd, såg denna mänsklighet utveckla sig under årtusenden, såg på dess mångfaldiga elände, så att han riktigt införlifvade sig därmed. Därpå gick han, då tiden var fullbordad, lydig sin Faders vilja, ned i denna värld, lät sig födas af kvinna, gaf sig genom omskärelsen under den judiska lagen och växte upp såsom en himmelsk telning ur den torra, förbannade jorden. Då han vid födelsen grät såsom ett annat barn vid den första känslan af smärta, eller då han sedan sårades af människohand vid omskärelsen, då han sedan villigt tjänade sin moder och fosterfader, ja, då skedde detta i lydnad för Fadrens vilja. Och nu se vi honom i dag stå såsom en fullmogen man vid Jordans flod, sedan

han i fullkomlig renhet genomgått det ganska svåra prof, som hörde till hans barndoms- och ungdomstid. Han står där vid Jordan för att mottaga dopet af Johannes, Guds tjänare, gamla testamentets siste profet, representanten för hela gamla testamentets härlighet, inför honom, som var sänd till att döpa Israels folk med bättringens döpelse.

Och hvarför skall Jesus nu döpas af Johannes? Johannes förundrar sig icke utan skäl däröfver, att Jesus kommer till honom, ty han har en profetisk känsla af Jesu storhet, af hvad som bor inom Jesu ringa, i jordisk förnedring honom mötande gestalt. Johannes, som döpt så många af Israel, hört så många syndabekännelser, kan icke förblifva i okunnighet om Jesu storhet. Han undrar nu, hvarför denne, som icke har någon synd i sig, kommer till honom, och han säger på grund häraf: »Jag behöfver döpas af dig, och du kommer till mig.» Men Jesus kommer till dopet i lydnad för sin Fader och begär därför ock lydnad af Johannes eller att denne döper honom. Detta hör nämligen till den rättfärdighetsordning, som Fadren ålagt honom.

Och om vi nu närmare fråga oss: hvad är detta för en ordning? kunna vi svara, såsom vi redan antydt: Likasom Jesus genom omskärelsen hade att gå in under den judiska lagen, så skulle han i och med döpelsen ingå på hela den svåra väg, som han hade att trampa för syndares räkning. Han skulle såsom en lem af vårt släkte och särskildt såsom en lem af det judiska folket påtaga sig det förödmjukelsens, förnedringens, reningens tecken, som låg i Johannes' döpelse. Hela hans lif skulle ju vara en oupphörlig rening från världssynden, ett afvisande och öfvervinnande af denna synd och på samma gång ett ständigt försänkande i allt det elände, som följde med synden. Sådant var hela hans lif, framför allt hans lidande, som ju därför ock kallas hans »blodsdop». Såsom en ingång till detta allt stod en yttre döpelse. Detta var Fadrens ordning, som han skulle underkasta sig. Men därigenom för-

vandlas Jesu döpelse af Johannes till en invigning i hans medlarekall.

Emellertid är det icke att undra på, om Johannes vid första intrycket af Jesu heliga person tvekar att döpa honom. Hvad Johannes här uttalar: »du kommer till mig!» är i själfva verket blott såsom en fråga af förundran från hela den jordiska skapelsen. Ty när Jesus först sätter sin fot på jorden och likasom beder om att få gå på den, måste jorden fråga: »Huru kommer du för att gå på mig, du som egentligen bär mig?» Och den moder, det moderlif, som födde honom, kunde med förundran säga: »Huru skulle jag föda dig, du som föder mig?» Men se, sådan är verkligen Guds ordning, och det är en ordning, som sträcker sig vida djupare än till Jesu uppträdande. Ty det är en Guds ordning, att i allmänhet det högsta tillika måste vara det tjänande, det lägsta, det ringaste. Och denna ordning, som Sonen så väl förstod, han som hvilat i Fadrens sköte, denna ordning var han nu lydig, lydig af hjärtat. Så går han därför till Johannes' dop för att invigas till idel tjänst, och från dopet går han till frestelsen och från frestelsen till hela sitt offentliga lif, sitt verk, som ju var en ständig kedja af försakelser, smärtor och frestelser. Och så blir han då från den stund han mottager dopet »lydig intill döden, ja, intill korsets död.» Ja, säger oss t. o. m. en helig författare: »Däraf att han led lärde han lydnad, och så blef han själf orsak till evig frälsning, för dem nämligen som blifva honom lydiga.» Han har brutit vägen; men den väg han brutit är en lydnadsväg, som han själf måste trampa steg för steg.

Men det är samma väg alla andra måste gå, som skola få del af hans frälsning, troslydnadens väg, en trons väg, som på samma gång är en lydnadens. Så kommen då, gamla och unga, herrar och tjänare, kommen för att se på denna Frälsarens härlighet, den lydige Sonens härlighet, kommen för att tillbedja inför honom och för att så följa Sonen på hans lydnadsväg.

III.

Men emedan nu Jesus är Son och är den lydige Sonen, så är han ock — det är en tredje sida af hans frälsarehärlighet — den älskade Sonen, Fadrens älskade. »Denne är min älskade Son», så säger oss rösten från himmelen.

Och detta betyder något, m. å., då en röst från himmelen säger något sådant öfver en människa. Det betyder, att hela Guds fulla välbehag, hela hans omätliga kärleksrikedom hvilar öfver denne Son. Detta kärlekshaf i Gud, hvars bredd, längd och djup ingen människa ännu mätt, utgjuter sig i hela sin fullhet öfver den ende Sonen. Väl äger Sonen denna Fadrens kärlek redan från den stund, då Fadren födde honom, då han var i Fadrens sköte, förrän världens grund var lagd. Men nu, då han står där såsom den lydige Sonen i människogestalt, invigd till sin jordiska lydnads- och lidandesväg, hvilar denna kärlek, om möjligt, ännu fullkomligare öfver honom. Åtminstone hvilar denna kärlek på ett nytt särskildt sätt öfver honom i hans egenskap af människoson. Och än mera, då han fullbordat sitt verk, då han blifvit lydig intill döden, ja, intill korsets död, hvilar denna kärlek öfver honom. Då upphöjer Fadren hans namn öfver alla namn i himmel och på jord. Då vill Fadren uppenbara inför all världen, att han älskar denne Son såsom ingen annan. Men såsom en begynnelse härtill ljuder redan vid hans döpelse ned från himmelen rösten in i profetens öppna öra, dock icke blott för hans skull, utan på det att samma rop från honom må utgå till alla andra människor, ja, utgå till världens ände. — Och därför höra också vi i dag samma röst: »Denne är min älskade Son.»

Så hörom då och tillbedjom inför denne Guds kärleks Son; och må vi förstå, att han nu står vid Jordan, är midt ibland vårt släkte för att göra äfven oss med sig till Fadrens älskade, på det att Fadren äfven må kunna säga till hvar och en af oss: »Du är mitt barn, i hvilket jag för ende

Sonens skull har ett godt behag.» Men besinnom, att då han är den älskade Sonen, så gäller det, att om vi förgripa oss på honom, förakta honom, då röra vi vid Guds ögonsten.

IV.

Ändtligen — och det är den fjärde sidan af hans frälsarehärlighet — är Jesus den med Andens fullhet utrustade Sonen.

Därför såg nu ock Johannes Döparen, till ett tecken af detta, Anden sväfva ned öfver honom såsom en dufva. Det är ett tecken af den smörjelse han redan fått eller nu i denna stund i hela dess fullhet får just såsom människoson. Men Johannes ser denne Ande komma i gestalten af en dufva, och det sker till tecken däraf, att här är icke en Elias' eldsande, utan nya testamentets ande, nådens och fridens ande, Fadrens kärleksande, som skall genomföra det stora frälsningsverket, som skall förkunna frid för dem som äro nära och dem som äro fjärran. Det är en ny Noaks-dufva med fridens olivelöf, som förkunnar, att syndaflodens dom är till ända.

»Andens fullhet»: ja, hvem kan fatta hvad detta innebär, hvem kan utsäga det? När profeten Esaias i anden ser, huru en skall komma, som skall undfå denne Ande, beskrifver han det så: »Och ett skott skall skjuta upp ur Isais stam och en telning uppspira från dess rötter. Och på denne skall Herrens Ande hvila, vishets och förstånds ande, råds och starkhets ande, Herrens kunskaps och fruktans ande o. s. v.» Denna fullhet skall uppfylla honom och denna kan nu ock utströmma från honom öfver det släkte, af hvilket han blifvit en lem. Ja, det kan utströmma från honom. Ty såsom han är Fadrens älskade för att göra oss till sin Faders älskade barn, så har han såsom människa undfått Anden för att meddela den åt människor. Därför då hans verk är fullbordadt, då han är död, uppstånden, uppfaren till himmelen, då öppnas ock himmelen öfver dem han lämnat kvar, dem som trott på honom, och

den Helige Ande utgjuter sig öfver dem. Och därför, m. å., därför är allt fort himmelen öppen; och denne Ande väntar endast på att finna själar, som tro, tro helt, för att få utgjuta sig såsom Jesu Kristi fullhet och förklara dem till hans bild från den ena klarheten till den andra.

V.

Sådan, m. å., är Sonens härlighet; i denna fyrfaldiga betydelse visas den för oss: såsom enfödde Sonens härlighet, såsom den lydiges härlighet, såsom den älskades härlighet och såsom den af Anden uppfylldes härlighet. Och denna härlighet visas oss för att den må föras in i vårt hjärta såsom en källa till vår egen härliggörelse. Ty det är, såsom vi sade, icke meningen, att vi skola stå vid Jordan blott såsom åskådare till ett skådespel, som egentligen icke rör oss, utan vi föras fram till denna härlighet, såsom gäldenären föres fram till den som kan betala för honom, såsom den dödssjuke till läkaren, såsom syndaren föres fram till sin frälsare.

Så betrakta då denna härlighet, du människobarn, såsom källan till din frälsning, ja, till din härlighet. Men ve dig, arma människa, hvem du än månde vara, om du ser och hör om denna härlighet såsom om något som icke angår dig och går likgiltig bort från denna syn endast för att gräfva ned dig i ditt jordiska arbete, din förnöjelse och din lust.

Hvad skola vi alltså säga till sist efter denna blick på vår Frälsares härlighet? Hvad annat än hvad den himmelska rösten en andra gång sade, då den på nytt på förklaringsberget betygade — denna gång för Jesu trognaste lärjungar — att han var Guds älskade Son, hvad annat än det som denna röst då tillade: Honom hören? Känner du icke, m. å., vid detta korta ord såsom en bäfvan gå igenom dig? Detta ord: »honom hören», kan man i sanning kalla ett Guds ord, ty det kommer ned till oss omedelbart från himmelen. Det är Fadrens

ord om sin Son, sin älskade Son, Fadrens ord till den värld, för hvilkens räkning han sände denne Son. Vill du alltså veta något om hvad det verkligen gäller, vill du veta något om dig själf och om Gud, om synden, om frälsningen, om frälsningsvägen, om evigheten och om domen, så hör honom. Så mycket du behöfver veta, har Fadren sagt eller skall han säga dig genom honom; och i samma mån du hör hvad han säger, får du höra mera. Hör honom! Hör icke på människoröster, på larmet omkring dig i denna värld, utan hör på honom. Och om du tycker, att hvad han säger är underligt, att det är strängt, förfärande, så hör honom ändock. Det är sant, att det ligger förfärande sanningar i hans ord, men så ligger det ock en underfull nåd i dem, en nåd öfver all fattning. Men därför ligger det ock något så oändligt afgörande i allt hvad han säger, såsom han själf betygar: »Det ord, som jag har talat, skall döma eder på den yttersta dagen.» Och därför är det oss, framför alla våra omsorger för detta lifvet, angeläget att höra på Fadrens älskade Son.

Och du vet ju, m. å., att du har hans ord i din hand, i ditt nya testamente. Och detta ditt nya testamente, som du har, är mer än alla predikningar, mer än alla lärare; ty alla andra hafva endast att tjänande föra dig in i ditt nya testamente; och om de icke göra detta, föra dig in i själfva sanningen, duga de till ingenting, utan äro snarare förledare. Sök därför med hjälp af andra, men framför allt genom eget forskande, egen eftertanke, eget betraktande, att blifva bekant med ditt nya testamente.

Men framför allt hör Jesus, så att du lyder honom, och börja därvid icke med det högsta, som du icke förstår, utan med det minsta, som du förstår. Och om det än är mycket som du känner, att du ännu icke förstår, så bed om hans tålamod med dig, och bed att han måtte gifva dig nåd att förstå allt mera. Och du skall få se, att det ligger en kraft i hans ord, en kraft, som slutligen kan komma en människa att säga: »Hans bud äro icke svåra.»

Vi minnas Augustini bön: »Gif, Herre, hvad du befaller, och befall sedan hvad du vill.» Så kan en kristen säga: »Herre du gifver hvad du befaller, och därför kan du befalla hvad du vill.»

Ja, hörom Honom. Detta vare framför allt det ord, som nu må fastna i våra hjärtan från denna söndag, då vi sökt ställa oss framför vår Frälsares härlighet. Må de följa oss ut i det nya året. Vare det en nyårshälsning till oss alla från himmelen. — Med rätta slutar en gudsman sin betraktelse öfver vår text med dessa ord:

»Tillbedjom inför den helige Guden, som så barmhärtigt nedlåter sig till oss; tillbedjom inför hans älskade Son Jesus Kristus, som uppoffrade sin himmelska härlighet och hela sitt jordelif för att dela med oss sitt härliga Sona-arf.» — Ja, tillbedjom inför Honom. Amen.

(Ps 73: 1, 2; 72: 1—4; 46: 5, 6; 73: 4—6; 45: 8).

Allt till det bästa för dem, som älska Gud.

Trettondedag Jul.

»Vi veta, att för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa»[1]).

Vi känna ju väl dessa ord. De äro hämtade från ett af de skönaste kapitlen i vårt nya testamente, alla bibelläsares älsklingskapitel. De äro hämtade ur en epistel, som förkunnar nåd genom trons rättfärdighet. Detta kapitel talar om det nya lif, som på denna väg kommer till stånd hos trons barn, om deras frigörelse i anden från synd och död, ja, t. o. m. om deras dödliga lekamens frigörelse från döden genom Anden, som bor i dem. Men emellan deras första frigörelse i anden och deras slutliga frigörelse äfven till lekamen kan ligga en lång tid med många strider, frestelser och pröfningar: »denna tidens lidanden», med all den suckan, som åtföljer dem, hvarom apostelen sedan talar. Men om allt detta säger han: »Vi veta, att för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa.»

Och hvarför måste det så vara? Jo, emedan Gud står på deras sida, som älska honom, såsom de på hans. Därför har han inrättat allt i hela sin skapelse och världsstyrelse dem till godo, allt måste »samverka», såsom trådarna i en väfnad, till detta. Allt i hans världsregering, i dess utgångspunkt, mål och väg, är från samma hand. Och så kan

1) Rom. 8: 28.

då apostelen jublande utropa midt under sina och de kristtrognas lidanden: »Hvad skola vi då säga härom? Är Gud för oss, hvem kan vara emot oss?» o. s. v.[1]). En bekräftelse på detta saliga apostoliska vittnesbörd erbjuder oss vår heliga text. Låtom oss från denna synpunkt betrakta densamma.

Text: Matt. 2: 1—12.

När Jesus var född i Betlehem i Judeen, i konung Herodes' dagar, se, då kommo visa män från österlanden till Jerusalem och sade: Hvar är den nyfödde Judarnas konung? Ty vi hafva sett hans stjärna i östern och hafva kommit för att tillbedja honom. När konung Herodes hörde detta, vardt han bestört och hela Jerusalem med honom, och han församlade alla öfversta prästerna och de skriftlärda bland folket och frågade dem, hvar Kristus skulle födas. Och de sade till honom: I Betlehem i Judeen; ty så är skrifvet genom profeten: »Och du Betlehem, land i Juda, är ingalunda den minste bland Juda furstar; ty af dig skall utgå en furste, som skall vara en herde öfver mitt folk i Israel.» Då kallade Herodes hemligen de visa männen till sig och sporde dem noga om tiden, då stjärnan syntes, och sände dem till Betlehem och sade: Faren åstad och forsken noga efter barnet, och när I hafven funnit det, så underrätten mig därom, att äfven jag må komma och tillbedja det. När de hade hört konungen, foro de åstad, och se, stjärnan, som de hade sett i östern, gick framför dem, till dess hon kom och blef stående öfver det ställe där barnet var. Och när de sågo stjärnan, blefvo de mycket glada och gingo in i huset och sågo barnet med Maria, dess moder, och tillbådo det och öppnade sina förråd och framburo åt det skänker, guld, rökelse och myrra. Och sedan de hade fått uppenbarelse i en dröm att icke återvända till Herodes, foro de en annan väg till sitt land igen.

Vårt betraktelseämne blir i enlighet med vår begynnelse:

Huru allt tjänar till deras bästa, som älska Gud.

1) Jfr Rom. 8: 18 o. följ.

I.

Hvad vill det då säga att älska Gud? — ty blott om sådana människor tala vi här.

Det finnes en kärleksdragning till Gud nedlagd i människan ända från skapelsen. Tyvärr är det icke den enda dragning, som finnes i oss; i oss har inkommit också en fiendskap mot honom. Men kärleksdragningen finnes dock kvar såsom en eld under askan. Och den gudomliga moderskärleken omgifver oss också på alla sidor, alltid densamma. När nu en människa, bevekt af denna kärlek, af fri vilja lyder sin egen djupaste kärleksdragning, då begynner hon att älska Gud. Icke alla göra detta; de finnas — förunderligt att säga — som utveckla sig i likgiltighet och fientlighet mot honom.

Men början till denna kärlek är mycket svag. Den visar sig i förstone blott såsom en dunkel längtan, stegras efter hand till en känsla af fattigdom, sorg, begär efter något bättre, trängtan därtill. Mycket ofullkomligt, förvändt och förvirradt blandar sig länge häruti. Men småningom uppstår dock ett sökande efter Gud, och detta på de vägar man förstår. Det sker i enlighet med den uppenbarelse, som kommit till en människa, den dunklare eller klarare, och riktar sig mot det mål, som man känner. Och i samma mån detta sökande växer i djup och innerlighet, spar det ingen möda, inga medel för att vinna sitt mål. Och det hvilar icke, förrän det funnit något slags visshet, att man ernått det man söker, att man kommit fram till Gud. Detta utgör då hjärtats högsta glädje, och man är villig till de största tacksamhetsoffer. Och man måste nu fortsätta på samma väg, tills man hunnit ett ännu större mål, ja, till dess man är framme vid »målet».

På allt detta äro nu de visa männen i vårt evangelium ett märkligt prof. De voro hedningar, omgifna af hedendom, och kände väl de konungar, som i glans och makt härskat eller härskade öfver denna världens riken;

och dock längtade de efter något mer, efter en konung, som skulle komma med verklig räddning och lycka för världen, och voro villiga att erkänna denne, äfven om han komme från Israel, såsom de trodde sig veta af gamla förutsägelser. På detta väntade de nu, aktade på det lilla de visste, och på hvad dem vidare kunde uppenbaras. I sin tid, då en uppenbarelse, afpassad efter deras ståndpunkt, möter dem, begifva de sig åstad till judafolkets hufvudstad och än vidare, ända fram till det lilla Betlehem. Den högsta glädje de erfarit i sitt lif var den, då de fingo se stjärnan, som de tydde såsom utvisande en konungs födelse, och sedan se det lilla barnet i Betlehem. Och hvarför gladdes de så storligen åt detta? Ty nu hade de sett, enligt det ljus de hade, att en världsfrälsare var född, sett det på det tydligaste sätt de nu kunde begära. Och nu öppna de sina håfvor och offra åt honom det bästa de äga. Har du, m. å., någon egen erfarenhet, så kan du lätt nog i ditt inre följa utvecklingen af dessa mäns tro och kärlek, då kan du beskrifva ur dig själf, huru kärleken till Gud kommer till stånd. Och må nu åtminstone dessa hedningars sköna bild blifva dig en väckelse till kärlekens sökande.

II.

Men nu vilja vi vidare, med dessa män till förebild, se, huru allt samverkar till deras bästa, som älska Gud.

Vi hafva redan sagt, att en gudomlig moderskärlek omgifver oss människor, och därmed en gudomlig vishet och makt. Därför måste tusen omständigheter samverka först till att hos oss framkalla guds-kärleken och sedan att befordra det sökande, som är yttringen häraf.

Betraktom åter våra vise! Deras religiösa ställning och kunskap är mycket ofullkomlig; den hvilar på dunkla rykten och sägner, ja, t. o. m. på den vanskliga tydningen af stjärnornas ställning och gång. Och dock tjänar äfven detta till deras bästa. Det väcker i sinom tid deras längtan efter en frälsare. — På samma sätt få vi, som lefva

inom kristendomens sköte, ända från barnaåren en väckelse till sökandet af Gud. Huru illa det står till i vår omgifning, ligger det dock likasom i luften, att vi få höra om Gud och de kristliga sanningarna. En och annan omständighet inträffar, som befordrar vår inre utveckling. Lifvets skickelser låta oss ana en högre makt; döden, som oblidkeligt möter oss på alla sidor, väcker vår tanke på evigheten; någon ljuflig stund i naturen låter oss ana skaparens storhet och godhet; någon människa, som vi möta, väcker hos oss ett klarare medvetande om det godas väsen och en högre värld. Kanske kan du, m. å., tydligt nog minnas eller säga, hvad som var din första »stjärna», som dref dig åstad till något sökande, likt de visa männens? Eller har du kanske ännu alls icke begynt någon sådan väg, utan vandrar ännu i ett töcken, likt hedningarna?

Men se, nu föras de visa männen genom deras eget, af Guds kärlek framkallade sökande ett stycke längre fram. Deras längtan var för djup och mäktig, att det icke vid första anledning måste komma till ett sådant bestämdt sökande. Och denna anledning gafs dem af stjärnan. Detta sökande för dem nu framåt steg för steg. De begifva sig åstad på en lång färd genom de delvis öde trakter, som ligga mellan deras land och Jerusalem. De färdas så i många dagar, kanske veckor. Ett steg är likt det andra under denna färd, men härvid öfvas deras kraft och tålamod. Och det rykte de hört om judakonungen leder dem i den rätta riktningen. — Gör ock du sammaledes: gå framåt, efter som din goda aning, din bästa kunskap, de ädlaste förebilder, som du känner, leda dig!

Nu begå visserligen de vise vid sitt sökande ett misstag, då de begifva sig till Jerusalem. Men äfven detta tjänar till deras bästa. De äro dock därvid på den rätta stråten, och där få de veta just hvad de ytterligare behöfva veta. — Så begår den gudsökande själen vanligen i början månget misstag. Hon låter sig ledas delvis af naturens och världens tankar, som blanda sig med hennes guds-

tankar. Men sådant leder den uppriktige blott på en omväg, och just hvad som där möter honom tjänar att bota honom från de falska tankarna, såsom kanske intet annat skulle göra.

När de vise komma till Jerusalem, tyckes i början allt vara emot dem; folkets likgiltighet och Herodes' list och fiendskap reser sig ju framför dem såsom en mur. Och dock tjänar dem allt till det bästa. Judarnas lärde måste för deras skull och på Herodes' befallning samla sig till en öfverläggning, och så få främlingarna ändtligen veta, att hvad de söka måste finnas i — Betlehem. Denna upplysning blir visserligen till intet gagn för judarnas lärde, som intet söka; men för de vise blir det till en säker ledning, ty de söka. Dessa för Gud främmande skriftlärde, som veta så mycket mer än hedningarna, få dock tjäna dem med sitt vetande. Och Herodes, som är mera fjärran från Gud än alla, drifver dock saken framåt. Och då nu de vise vid allt detta möta blott likgiltighet, då hela staden icke rör sig ur stället, tvingar detta dem att skilja sig från de andra, från lärare, som själfva icke gå den väg de visa, från fiender, som listigt vilja sända dem åstad att bana väg för sin ondska. Allt detta drifver dem blott till desto större afgjordhet. — Hafven I, m. å., erfarit något dylikt?

Men framför allt blifva härvid »profeterna», d. v. s. Guds ord, de vise till tjänst. Hvarje sökande människa måste på en viss punkt af sitt sökande komma i beröring med detta ord, och det på ett lefvande och närgående sätt. Då uppgår för den sökande ett ljus efter det andra. Nu blir man visad på misstag i sin uppfattning och får syn på en riktigare väg. Man blir visad »från Jerusalem till Betlehem». O, detta gudomliga ord, hvad hafva vi icke däruti! Därför, m. å., umgås därmed, med Moses, profeter, psalmer, evangelier, apostlar, uppenbarelsernas bok; begagna allt detta, så att slutligen ingen bok, ja, intet kapitel är dig främmande. Vi våga lofva dig, att du sålunda oupphörligt skall finna däri något nytt till ledning

för din inre människa. Ja, Guds ord, — som tyvärr för de flesta är en fördold eller ofruktbar skatt — det är det mest befordrande vid det inre Gud-sökandet, det är den pålitligaste ledsagaren. Det blir, i samma mån man umgås därmed, själens ljus, bröd, läromästare, hugsvalare, kraft. Men med detta sammanbinder Gud mycket annat, som öppnar och skärper ögat för detta ord[1]).

Sedan de vise så erhållit ny ledning i Jerusalem, drifver dem deras begär åter framåt, och därvid få de nu mottaga nya bekräftelser på riktigheten af sin väg. Den gudomliga skickelsen möter dem på det sätt de behöfva, till och med på nytt i himmelens stjärnor. Det ena sammanstämmer med det andra och visar dem, att de icke misstagit sig. Och så kommer ändtligen »finnandet» med sin outsägliga glädje. — Allt detta återkommer för hvar och en som söker. Det kommer tider, tidpunkter, då man får erfara ett »finnande». Och detta gifver den sökande en visshet, som han icke tillförne ägt. Han får nu en fastare inre ståndpunkt. Han kan säga: »Jag har funnit, jag har sett, jag har nåd hos Gud», eller något dylikt.

Det offer, som de vise nedlägga inför Kristus-barnets fötter, tjänar dem också till det bästa. Det upplåter ännu vidare deras hjärtan, det förenar dem innerligare med deras längtans föremål. Visserligen öppna sig efter »finnandet» för dem nya faror. Ja, nu först blifva dessa rätt stora, nu kan det gälla både deras och barnets lif. Nu resa sig djäfvul och värld i förening med våld och list emot dem. Draken öppnar sitt gap för att uppsluka honom, af hvilken de vänta sin och världens räddning[2]). Men för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa. Finnes det en afgrundsmakt, så finnes det ock en himmelens makt. Så måste då allt tjäna de gudsökande: underbara skickelser, drömmar, sådant som det ondas makt icke

1) Läsom själfva t ex. den 119 psalmen, som alltigenom är ett lofprisande af Guds ord.

2) Uppenb. 12: 4.

på förhand kan beräkna eller hindra. Och så har ondskan förgäfves utlagt sitt nät. De gudsökande undgå det genom att ledas på en helt annan väg än den de först ämnat gå och än den fienden beräknat.

Huru mycket mera kunde vi nu icke hafva att säga om allt detta. Men vi vilja blott i korthet sammanfatta det sagda och påminna därom. Allt måste tjäna en Gudsökande själ: en högre värld, men ock en lägre; onda och goda människor; natur, skickelser, under; egna bemödanden, andras ord och tilltag, äfven de likgiltigas och fientligas; Guds ord, men äfven synd och satan. Hvad vilja vi nu säga härtill: Är Gud för oss, hvem kan vara emot oss?

Men allt detta gäller blott för dem som älska Gud. Blir för dem allt till det bästa, så blir för de andra intet till gagns, utan tvärtom. Sen på dessa skriftlärde, sen på Herodes! Om det än regnade öfver dem Guds ord och under, så förblifva de dock hvad de äro. Eller snarare, de blifva af allt detta blott värre och värre. Sen, m. å., detta bekräftadt af ett enkelt exempel ur det yttre lifvet. Sen på en trädstam därute i skogen. Så länge lifvet är kvar i densamma, växer den af allt, af vinter och sommar, af sol, regn och storm, af mörker och ljus. Men låt denna stam dö, och allt skall blott tjäna till dess förtorkande, dess murknande, dess förruttnelse. Den står för jorden blott såsom ett hinder, den duger endast till gödning eller till bränsle.

Se och lär af detta den lag, som hvilar äfven öfver dig, m. å., lifvets och dödens lag. Allt efter hvad som är innerst i dig, växer du i lif eller dör du bort. Men lifvet är kärleken. Se därför till, om du älskar Gud, om du söker honom i kärleken. Ja, må detta ord i dag blifva vårt sista till en hvar af oss och må det ljuda i våra öron: Sök af allt hjärta Gud, älska Gud! Amen.

(Ps. 68: 1, 2; 68: 3—5; 224: 7; 69: 3.)

Jesu sinne, eller Hvardags- och Söndagslif.

Första Söndagen efter Trettondedagen.

»Jesus, gör mig så till sinnes,
Såsom du till sinnes var.»

Ja, gör oss så sinnade genom din bild, din Ande, och låt denna betraktelse äfven därtill vara oss behjälplig. Amen.

Hvar och en vare så till sinnes, som Kristus Jesus var.

Detta sköna förmaningsord uttalar apostelen till de kristna i Filippi, denna af honom så högt älskade församling. Och då han närmare vill beskrifva detta sinne, lämnar han dem den storartade framställning af vår Frälsares förnedring och upphöjelse, som är oss välbekant från vår katekes: »Ändock han var i Guds skepelse» — säger han om Jesus — »aktade han icke såsom ett rof att vara jämlik Gud, utan utblottade sig själf och antog en tjänares skepelse och vardt lik människor och i åthäfvor funnen såsom en människa; han ödmjukade sig själf och vardt lydig intill döden, ja, intill korsets död.» Och därpå visar apostelen på den lön, som Gud därför gaf honom, den frukt, som denna förnedring bar för hans räkning: »Därför har ock Gud upphöjt honom öfver allting och gifvit honom det namn, som är öfver alla namn, på det att i Jesu namn alla knän skola böja sig, deras, som äro i him-

melen, på jorden och under jorden, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herre, Gud Fader till ära.»

I denna dags text möta vi nu ett lefvande exempel på detta Jesu sinne, i själfva dess rot, i barnet Jesus. Låtom oss med hvarandra söka intränga i denna lefvande bild af hans sinne och göra oss densamma till godo. Detta är ett ämne, som tillhör Trettondedagstiden, hvilken ju vill särskildt påminna oss om vår Frälsares härlighetsuppenbarelse under hans lif på jorden. Och tillropom hvarandra därvid den apostoliska förmaningen: »Hvar och en vare så till sinnes, som Kristus Jesus var.»

Hörom nu dagens evangelium.

Text: Luk. 2: 42—52.

Och när han vardt tolf år gammal, foro de upp till Jerusalem efter högtidens sedvänja. Och då de hade fulländat dagarna och foro hem igen, blef pilten Jesus kvar i Jerusalem, och Josef och hans moder visste det icke. Men de menade, att han var med i ressällskapet, och de gingo en dagsled och sökte honom bland fränder och bekanta. Och när de icke funno honom, vände de tillbaka till Jerusalem för att söka honom. Och det begaf sig, att efter tre dagar funno de honom i templet, sittande midt ibland lärarna, både hörande och frågande dem. Och alla som hörde honom häpnade öfver hans förstånd och svar. Och när de fingo se honom, förundrade de sig, och hans moder sade till honom: Barn, hvarför gjorde du oss detta? Se, din fader och jag hafva sökt efter dig, sörjande. Och han sade till dem: Hvarför sökten I mig? Vissten I icke, att i det min Fader tillhörer bör jag vara? Och de förstodo icke det ord han talade till dem. Och han for ned med dem och kom till Nasaret och var dem underdånig. Och hans moder gömde allt detta i sitt hjärta. Och Jesus växte till i visdom och ålder och nåd för Gud och människor.

Vi vilja alltså tala om

Jesu sinne — och detta i dubbel mening, sådant det var i Jesus själf och sådant det bör vara i oss — samt om **dess frukt**.

I.

Detta Jesu sinne var och är ett lydaktighetens och ödmjukhetens sinne.

Vilja vi hafva ett kort uttryck för, huru detta sinne var i Jesus själf, kunna vi beteckna det så: Han ville och gjorde intet annat, än hvad som var Fadrens vilja. »Jag är kommen», säger han, »icke för att göra min vilja, utan hans vilja, som har sändt mig. Det är min mat att göra min Faders vilja.» Och hvar fann han denna sin Faders vilja? Han fann den redan i detta lifvets ordningar, just i de förhållanden, där Fadren hade ställt honom. Och till en början fann han den i den ställning han hade såsom barn till sin moder och sin fosterfader. Det var hans Faders vilja, att han skulle vara lydig dessa sina föräldrars vilja. Men därvid var och förblef dock »Fadren» upphöjd öfver hans föräldrar, hvarför vi se i vår text, huru han, då Fadren dref honom, stannade kvar i hans helgedom, för en stund lämnande sina föräldrar. Säkert hände det härvid mer än en gång, att detta hans lydnadssinne bragte honom i strid med hans jämnåriga, och så fick han redan som barn kanske kämpa eller lida något för att göra sin Faders vilja. Och enligt vår texts berättelse ådrog detta honom t. o. m. hans moders vänliga förebråelser.

Då han nu växte upp till en yngling och ung man, mötte honom denna Fadrens vilja på nytt i lifvets ordningar. Huru påkostande visar det sig icke ofta för ynglingen att bevisa detta lydnadssinne. För de små barnen går det någorlunda, men annorlunda är det för ynglingen. Men så var det icke med Jesus. Vi kunna säga, att hela hans lif äfven i ynglingaåren sammanfattades, så länge han var i sitt föräldrahem, i dessa ord: »Han var dem underdånig.» Och äfven härvid kom han mer än en gång helt säkert i en motsats till annorlunda sinnade jämnåriga.

Vidare lärde han denna vilja i sin Faders ord, i skriften, och genom sin Faders Ande. Vi kunna vara för-

vissade om, att han tidigt lärde sig läsa i skriften, och sannolikt skaffade han sig ett eget exemplar af denna, sådan den på den tiden fanns för handen i olika bokrullar. Och hvad han där läste, mottog han i anden, indrack därur himmelska sanningar och lärde där framför allt af Moses och profeterna lydnad.

Hvad han sålunda öfvade i ungdomen, det var hans lärlingsprof, hvilket han sedan fortsatte, då han enligt Fadrens vilja lämnade sitt föräldrahem vid mogen ålder. Då förelade honom Fadren ett svårare uppdrag; nu skulle han offentligen vittna om sin Faders vilja med ord och gärning. Men han var väl förberedd till detta. Nu började på fullt allvar den djupa motsats att blifva uppenbar, som förefanns mellan honom och människors vilja i allmänhet. Nu måste han kämpa mot sitt folks öfverste, som förvändt Guds vilja. Nu måste han säga dessa skenfromma midt i ansiktet: »Min Faders hus är ett bönehus, men I hafven gjort det till en röfvarkula.» Nu måste han kämpa äfven mot satans frestelser till öfvergifvande af lydnadsvägen. Nu måste han blifva lydig ända in i döden. Men därvid hade han intet annat att säga än detta: »Skulle jag icke dricka den kalk, som min Fader har gifvit mig.» Så har han blifvit lydig icke blott i görande utan ock i lidande; och detta senare är det svåraste af all lydnad.

Men denna sin lydnad öfvade han i djupaste ödmjukhet. Det är förunderligt att betrakta, i hvilken ringhet Jesu hela ungdomslif förflöt. Däraf kommer det sig, att vi veta så litet därom. Vår texts berättelse om hans första tempelbesök är egentligen det enda vissa vi veta därom. I det yttre var han alldeles såsom ett vanligt människobarn eller en israelitisk yngling vid denna ålder. Och ett barn låter ju icke mycket tala om sig. Ja, han fick icke ens — hvad våra barn så ofta kunna ståta litet med — några vackra skolbetyg att uppvisa. Väl hade det vid hans första inträde i världen förefallit stora ting: änglauppenbarelser från himmelen. Julen och Trettondedagen hafva

talat till oss om detta. Men detta var en alldeles särskild gåfva af Fadren, och den gafs egentligen icke för hans räkning, utan för människors upplysning. Himmelen öppnade sig för ett ögonblick och likasom utbrast i jubel vid hans uppenbarelse. Men hvilket armod omgaf dock icke den nyfödde under allt detta! Och sedan detta skett, nedsjunker Jesu barndomslif alldeles i ett mänskligt hvardagslif. Den uppkomna solen döljes likasom i moln, stjärnan på himmelen försvinner. Barnet Jesus nödgas att med sina föräldrar fly från sitt eget land till Egypten, och sedan, då han återvänder, måste han bosätta sig i det obetydliga Nasaret och där tillbringa hela trettio år.

Människorna hafva icke velat finna sig i denna Jesu förnedring, utan hafva på egen hand utrustat hans barndom och ungdom med sagolika under. Vi hafva bredvid våra äkta evangelier några s. k. apokryfiska evangelier, som tala om dylika. De låta oss veta, att han redan i vaggan kunde säga sig vara Guds Son, att han gjorde under i Egypten, att han helbregdagjorde människor genom sitt badvatten, att han kunde förvandla lerfåglar i lefvande fåglar o. s. v. Men dessa berättelser visa genom själfva sin vidunderliga art sin falskhet. Våra äkta evangelier veta intet om detta. Och dylika under äro icke heller i och för sig sannolika. Ty hvarför förundrade sig sedermera t. o. m. hans närmaste på hans under, då han såsom man begynte göra sådana? Månne icke emedan detta var dem något alldeles nytt? Först när han offentligen uppträdde, då skulle hans underbara gärningar begynna vittna om honom och bereda väg för honom. Man fick alltså icke vara van vid dem på förhand. I alla händelser, om något underbart tilldrog sig under hans uppväxttid, så skedde det i djup fördoldhet. Det var just betydelsen af denna afdelning af hans lif, att han riktigt skulle ingå i hvardagslifvets förhållanden. Han skulle såsom andra människor nöja sig med hvad detta lifvet erbjöd, känna dess torftighet, dess små behof och omsorger. Så förblef han

hela denna tid »timmermanssonen» från Nasaret, såsom man sedan kallade honom[1]). Han skulle öfva sig att gå sin väg fram i tron, d. v. s. så att han måste hämta nåd och kraft från ofvan, icke ständigt förnimma någon egen gudomskraft, som låg tillreds såsom färdig i hans egen person. Han skulle lära mottaga, utbedja sig allt. När därför i början af hans offentliga väg frestaren mötte honom med försåtliga anbud att vinna något genom egenmäktigt öfvergifvande af sin ringhetsställning och af Fadrens vilja och han därvid lugnt afvisade honom, så var detta ett förhållande, som han långt förut under åratal hade inöfvat.

Men om sålunda Jesu ungdomstid förflöt i lydnad och ödmjukhet under djupaste ringhet, så lefde han dock vid allt detta inom sig, i sin ande, i gemenskap med sin Fader, i ständigt uppblickande på honom, i en helig andakt. Detta är nu den andra sidan af hans ungdomslif, dess insida. Där lefde han ett ständigt helgdagslif eller söndagslif. Dit hörde, att han såg Gud, sin Fader, i allt, hörde honom i allt, umgicks med honom i allt. Han gjorde detta äfven i sina barnsliga lekar — ty för att vara ett sant barn måste han ju äfven leka. Han gjorde det, då han satt på sin moders knä och mottog hennes undervisning. Hon hade nog icke mycket vare sig af andlig eller världslig kunskap — säkert mindre än de flesta af mödrarna bland oss — men hvad hon visste, det gaf hon sin son af hjärtat. Och han mottog det icke blott af henne, utan såsom från Fadren. Just genom att så se Fadren i allt, lärde han sig att i allt se liknelser eller afbilder af den högre världen. Och så vande han sig redan såsom barn vid detta förunderliga liknelsespråk, som sedan utmärker hans egen undervisning.

På detta sätt blef allt mera Fadrens vilja hans mat, den luft, som hans själ inandades. I synnerhet möter oss detta i det lilla drag, som våra evangelier berätta om

1) Matt. 13: 54.

honom från denna tid, i hans första ord, som han talade till sin moder i Jerusalems tempel. Vi hafva en värderik uppbyggelsebok öfver Jesu lif, som gifver sig själf namnet: »Ordets ord»[1]). Denna börjar skönt med att påminna oss om, att våra evangelier icke låta oss höra de första jollrande ord, som det lilla barnet talade i vaggan eller på sin moders knä, utan att det första uttalande, som vi hafva af honom, är just detta: »Vissten I icke, att i det min Fader tillhör bör jag vara?» Hans första för oss bekanta ord är alltså ett vittnesbörd om hans Fader. Och såsom alla hans öfriga ord, så är detta korta ord så djupt och innehållsrikt, att det i sig innefattar hela hans person, hans sinne och verk. Ty hvad var hela hans lif, hans tal och gärningar annat än detta: att vara i det som tillhörde Fadren?

Låtom oss ett ögonblick dröja vid det som berättas i vår text. Det hörde till en judisk ynglings uppfostran, att han vid tolf års ålder inträdde i en ny ställning. Han blef då hvad man kallade en »lagens son» eller kom under lydnad för den mosaiska ordningen. Förut hade barnet fått lefva fritt utan det noggranna iakttagandet af alla denna lags många stadgar om mat, om renhet och orenhet m. m. Men från denna tid blef det annorlunda. Nu skulle ynglingen ingå i alla de ceremoniella plikter, som fyllde en israelits lif. Och detta skedde genom en särskild handling, som i någon mån motsvarade vår konfirmation. Så fick då Jesus nu, sannolikt för första gången, medfölja sina föräldrar till firande af påskhögtiden i Jerusalem. Det tolfåriga barnet befinner sig alltså med dem i sitt folks gamla, på minnen så rika hufvudstad och i det heliga templet. Men då han där befinner sig, fängslas icke hans sinne och ögon af allt det yttre praktfulla och storartade, som erbjöd sig för honom, utan denna enda tanke behärskar hans hjärta: Detta är min Faders stad och hus. Hvilka aningar och känslor måste icke därvid hafva rört

1) »Die Worte des Worts» af R. Stier.

sig i hans unga, rena och stora hjärta. Af detta kommer sig, att han alldeles utan särskild öfverläggning dröjer kvar där eller, såsom man skulle kunna säga, »glömmer sig kvar», då ingen kallar på honom. Han kan icke annat, då icke någon särskild befallning gifves honom om motsatsen. Och allt hvad han i templet ser och hör griper han fatt i såsom en hungrig, hör och ser däri Fadren. Huru ofullkomligt allt det än var, som här mötte honom — vi veta ju t. ex., att de judiska lärarna på denna tid icke voro några mästare i Guds visdom — griper han dock i allt, äfven i deras lärdom, själfva kärnan. Hans rena själ renar själf likasom en sil hvad han mottager och gömmer det i ett lydaktigt hjärta.

Och på samma sätt gjorde han fortfarande med allt hvad som mötte honom. Han såg i den minsta småsak sin Fader, hans tankar och verk. Så blef för honom allt ett under. Och hans inre uppfylldes af beundran. Och i allt hvad han själf tänkte och gjorde sökte han sin Faders välbehag, i smått och i stort.

På detta sätt blef nu hela hans lif hvad vi kallat ett sabbats- eller söndagslif, hela hans varelse blef ett Guds tempel, hans vandring blef en daglig kyrkogång. Därmed adlades eller upphöjdes hela hans väg i förnedringen. Intet blef för honom lågt eller litet, aldrig kunde han känna någon tomhet eller ensamhet. Så växte han till i ålder och nåd, så gick han framåt dag från dag i sin Faders gemenskap. Detta blef för honom på en gång en natur, en vana och en ständig, frivillig öfning.

Sådant var, m. å., Jesu sinne, och så måste det vara, om detta sinne skall uppenbara sig hos oss.

Af naturen är det ingalunda så med oss. Men vi hafva dock en grund till något sådant i djupet af vår varelse. Och något nytt bygges på denna grund genom vårt dop i den treenige Gudens namn, genom den undervisning vi få i barndomen, och genom bättringen och tron, om det hos oss kommer till någonting sådant. Vi föras

då in i förödmjukelse och lydnad och därmed in i Jesu sinne.

Men till den som begynt en sådan väg heter det nu på nytt: »Hvar och en vare eller blifve så till sinnes, som Kristus Jesus var.» Ty den gamla naturen är dock kvar i oss och vill lätt komma tillbaka och likasom växa öfver det nya, såsom ogräset på en åker. Det nya i oss behöfver därför ständigt stärkas och öfvas i hela vårt förhållande; vi behöfva blifva »lydiga».

Och härmed behöfva vi begynna redan i barndomen. Här ville jag gärna hafva framför mig församlingens barn och, pekande på Jesus-barnet, säga till dem: Sen på Jesus! Sen, huru han förhåller sig i sitt hem, huru han lyder sina föräldrar på den minsta vink, huru han passar upp på dem! Aldrig kommer något egenvilligt gensvar i hans tankar eller i hans mun. Och äfven då föräldrarna finna honom i templet — att vara där var hans högsta förnöjelse — så lämnar han det genast på deras befallning och följer dem till Nasaret.

Men vidare ville jag säga till unga och gamla: Sen på Jesus, där I lefven fram i edra små hvardagsförhållanden! Ty såsom ett hvardagslif förflyter dock det mesta af vårt lif och de flestas lif, och detta är oss det nyttigaste. Men just där är det så svårt att låta något stort och högt blifva gällande. Och dock är det där vi skola omsätta det stora, som vi lärt i Guds ord, uti verk och gärning. Hvardagslifvet är på en gång vårt prof och vår fostran. Där skola vi lära att bevisa Jesu sinne i de minsta småsaker, i skötandet af det lilla, som anförtros oss, i vårdandet t. ex. af husgeråden, redskapen, husdjuren, i arbetet på åkern och i köket, i umgänget med jämnåriga och kamrater. Huru svårt blir icke ofta detta för oss, eller det blir så tungt, så långsamt, så obetydligt, emedan vi i vårt hjärta gripa efter det för den utvärtes människan förnöjande och stora. Och dock är just troheten i det lilla den egentliga storheten. Vår verksamhet, huru liten den ock

är, är därför en uppgift stor nog för oss och kan innebära i sig en storhet. Bevisa vi oss här trogna, så kommer nog lifvet sedan till oss med större uppgifter. Läsom och läsom på nytt dagens episteltext i Romarbrefvets 12:e kapitel och frågom oss, om vi icke där möta de allra största uppgifter, som kunna öfvas i den djupaste ringhet.

I detta allt höfves det oss nu att bevisa trohet och uthållighet. Och vi skola därvid vara nöjda att ödmjukt förblifva i det obemärkta, att ingen människa ser oss såsom något märkvärdigt eller talar om oss. Vi skola vara nöjda med att handla inför Fadren, som ser i det fördolda, med att i vårt samvete njuta hans välbehag i litet och stort. Se, detta är ett rätt hvardagslif i Jesu sinne.

Men på samma gång blir ett sådant lif visserligen ett hvad vi kallat »söndagslif». Och hemligheten är just att låta söndagslifvet komma till sin rätt i allt. Därför är det så viktigt att vi hvarje dag hafva våra helgdagsstunder eller söndagsstunder, bönestunder, och att vi rätt använda våra söndagar. Men framför allt skall vårt söndagslif bestå däri, att vi se Fadren i allt, att vi därute i hans skapelse så väl som hemma och framför allt inom oss vandra såsom i hans tempel. Men huru mycket fattas oss icke härutinnan. Det är förunderligt, huru jordiskt människorna se allt, huru litet de förstå att undra öfver och beundra Guds verk rundt omkring dem. Huru skulle vi icke kunna se den underbara skaparehanden i allt: i solens upp- och nedgång, i trädens och blommornas växt, i årstidernas växling, i stjärnhvalfvet, i de olika, mångahanda djuren, i elden, ljuset och slutligen äfven i de märkvärdiga verk, som människor förmå åstadkomma: i maskiner, telegrafer och dylikt. Huru mycket gifver oss icke vår tid i detta afseende att beundra; och allt detta är dock ytterst icke människors verk, utan något från Gud.

Lärom dock härvid af de små barnen. De förundra sig ju ständigt öfver det nya, som möter dem. De utbrista därvid på sitt sätt i beundran och frågor, icke minst

i frågan efter upphofvet till allt. Och lärom af den gamla fromheten, som till exempel talar till oss i Davids psalmer. Huru utbrister icke denna fromhet: »Himlarna förtälja Guds ära, och fästet förkunnar hans händers verk.» Och i en af de sista psalmerna ropar en röst till hela skapelsen: »Lofven Herren, sol och måne, lofven honom, alla lysande stjärnor. Lofven honom, I himlars himmel och I vatten ofvan himlarna. Lofven Herren från jorden, I hafsdjur och alla djup, eld och hagel, snö och dimma, du stormvind, som uträttar hans befallning, I berg och alla höjder, I fruktträd och alla cedrar, I vilda djur och all boskap, I kräldjur och bevingade fåglar, I jordens konungar och alla folk, I furstar och alla domare på jorden, I ynglingar, så ock I jungfrur, I gamla med de unga. Ja, de skola lofva Herrens namn, ty hans namn allena är högt, hans majestät når öfver jorden och himmelen.»[1]) Ja, lärom detta sinne framför allt i Guds ord och vid gudstjänsterna. Låtom oss med Maria och Josef flitigt och gärna vandra till högtiderna och Herrens hus. Huru ofullkomlig var icke deras gammaltestamentliga gudstjänst till formen. Men de börja med det lilla. De höra lagens ord med djupaste andakt och göra dem. Och då Jesus säger till dem: »vissten I icke, att i det, min Fader tillhör, bör jag vara?», så förstå de väl ännu icke detta ord, men de gömma det dock och lära så allt mer att förstå det.

Huru olika både dem och Jesus äro icke de flesta i detta afseende. Man är från början olydig mot fader och moder och mot Guds Andes dragningar i hjärtat. Så kommer man att »förakta predikan och Guds ord» — något, för hvilket redan vår lilla katekes varnar oss — eller man mottager det i slöhet och likgiltighet. Man vänjer sig att »sofva» därvid eller vara såsom en sofvande. Man sjunger de heligaste ord i våra psalmer utan någon hjärtats känsla. Man är glad, när man uppfyllt denna besvärliga skyldighet. Eller man tillbringar söndagen blott i lek och stoj,

1) Ps. 148.

i sus och dus. Kan man tänka sig en större motsats mot Jesu sinne hos en ung människa, än då en sådan har kyrkan bredvid sig och ändock icke går dit, utan i stället tillbringar sin helgdag i ett uppsluppet väsende, i spel och drickande. Skyllom icke därvid på lärarnas ofullkomlighet. De hafva nog ofta en skuld däri, att de icke umgås rätt med det heliga. Men du, m. å., skulle göra såsom Jesus-barnet: du skulle taga hvad du får, såsom af Fadren, och gömma och göra det såsom Fadrens ord och vilja.

Och hvad blir så de ohörsammas hvardagslif efter ett sådant helgdagslif? Det blir ett lif utan helg, det blir endast ett tråkigt och tungt hvardagslif, från hvilket man blott längtar bort till sina nöjen. Huru månde man icke gråta vid allt detta, då man på sådant sätt ser människor oupphörligt utestänga sig själfva från hvad som skulle vara lifvets sanna storhet, helgd och lycka och göra sig oduggliga för himmelen. — Men till de andra, som icke vilja så göra, säger jag: »Hvar och en vare så till sinnes, som Kristus Jesus var.»

II.

Och nu låtom oss säga ett ord om frukten eller välsignelsen af ett sådant sinne.

Vi se detta redan på Jesus själf. Vår text uttalar det i de korta orden: »Han växte till i visdom, ålder och nåd inför Gud och människor.» Just på denna lydnadens och ödmjukhetens väg utvecklade sig hans sanna väsen, blef han »människosonen», d. v. s. den sanna människan, den andre Adam. Och på denna väg kommer hans gudssonskap till full uppenbarelse i köttet. Vi förstå föga djupet af Jesu gudmänskliga personlighet. Men så mycket kunna vi förstå, att då han steg ned ur Fadrens sköte i detta jordelif, kunde detta icke ske utan en djup förnedring eller »utblottelse». Då han nu måste begynna sin väg såsom ett litet människobarn, måste vi tänka oss hans höghet likasom sammankrympt till ett litet frö, som småningom skulle utveckla sig och gro. Han var nu lik en arfvinge

till en stor egendom, som dock såsom ett barn får begynna lära abcd och vara glad att få såsom gåfva eller belöning hvarje öre. Men just genom den lydnad, den trohet och ödmjukhet, som han bevisade, växte han nu oupphörligt, växte i inre renhet, kraft, vishet och skönhet. Han växte genom att likasom andas luften af sin Faders vilja, växte genom det Guds ord han ständigt indrack, växte framför allt genom dess görande. Så utvecklade sig det gudomliga inom honom i ett mänskligt lif. Och så gafs honom småningom allt mer och mer af Fadrens fullhet, af Anden, ända till dess fullmått.

Och härvid hvilade öfver honom oafbrutet Fadrens välbehag, hans, som ser i det förborgade. Af detta kände han sig så lycklig, som en varelse kan känna sig. Detta var hans lust och hans ära. Man plägar i våra dagar flitigt begagna uttrycket att »blifva lycklig» eller »vara lycklig» om det nya troslifvet i människan. Men ofta tager man detta mycket ytligt, såsom en känslostämning, en verkan af någon hastigt öfvergående rörelse. Men påminnom oss, att man blir verkligt lycklig endast genom ett troget fortfarande på denna Jesu väg, lydnadens och ödmjukhetens väg.

Det var nu på denna väg, Jesus-barnet vaknade till det sanna barnamedvetandet: vissheten att vara den himmelske Fadrens barn eller son. När detta medvetande först vaknade i honom, veta vi icke. Då han vid tolf års ålder befinner sig i Jerusalems tempel, har han redan en klarhet och visshet därom. Det är honom det naturligaste af allt att tala om »sin Fader» och »att vara i det som tillhör hans Fader». Sedan tillväxer han oupphörligt i denna ställning. Och det fulla vittnesbördet därom erhåller han af rösten från himmelen, som ljuder öfver honom vid hans dop och vid hans förklaring, och ändtligen, då Fadren uppväcker honom från de döda. Men äfven i lidandets djup, i Getsemane, bevarar han dock detta sonsmedvetande och kan tala därur till sin Fader.

På detta sätt, på denna den fria lydnadens och ödmjukhetens väg, inifrån, vann Jesus likasom sin egen varelse, blef han uppenbarelsen af Fadrens fullkomliga kärlek. Så står han där nu såsom en sol i mänskligheten, såsom en kärlekens källa, såsom den Frälsare, som vi behöfva. Och nu har också Fadren upphöjt honom till sin högra sida, till den plats han för evigt skall intaga. Och allt skall en gång blifva lagdt till hans fötter. Det är af hans regemente, vi hoppas — de af oss, som hoppas något — världens räddning ur det djupa, förfärande elände, hvari den ligger. Vi hoppas af hans »regemente», just emedan han af det han led har lärt »lydnad».

På samma väg, m. å., skola också vi vinna — om vi eljes skola vinna — genom Jesus inne. Huru ofta hör man icke dem som nyss börjat på denna väg klaga öfver sig själfva, öfver brist på kraft, ljus, kärlek, andakt, trosvisshet och dylikt. Och äfven de som äro längre komna måste ofta klaga öfver detta. Men till den som så klagar måste vi säga: Var blott trogen, och äfven du skall växa i visdom och nåd, såsom din Mästare. Hvarje människa är ämnad till något stort och kan blifva det redan här i världen, om ock i det förborgade. Äfven vi kunna få något betydelsefullt uppdrag af Fadren i himmelen, efter vårt mått. Den ena får tio pund, den andra fem, den andra ett. Och alla äro vi därtill kallade att åtnjuta Guds välbehag och känna hans frid. I sin bergspredikan, då Jesus talar om det rätta allmosegifvandet, bedjandet och fastandet, hänvisar han sina lärjungar tre gånger till Fadren, som »ser i det förborgade», och som skall »vedergälla dem uppenbarligen». Och denna vedergällning består närmast och framför allt just i förnimmelsen af Fadrens välbehag. Men hvem uppskattar tillräckligt den lycka, som ligger häri? Hvem söker icke hellre blott att hafva en glad stund i andlig förnöjelse, eller ock i förnöjelse rent af efter världens sätt, äfven om han därvid skaffar sig ett ondt samvete? Hvem söker att uppfylla sin själ med nåd och

frid? Huru många lefva icke på ett sådant sätt, att de blifva allt tommare, att de växa i dårskap och ondska, i inre mörker och ofrid, i likgiltighet och hårdhet!

Slutligen blir frukten af Jesu sinne att få sluta sina dagar i frid, att inbärgas såsom en mognad kärfve, och att få mottaga det vittnesbördet: »Ack, du gode och trogne tjänare, öfver en ringa ting har du varit trogen, jag skall sätta dig öfver mycket. Gå in i din Herres glädje!» Ja, såsom Kristus är upphöjd på Fadrens högra sida, så vill han ock upphöja dem som hafva mottagit hans sinne till att regera med sig, att »sitta med honom på hans tron[1].» Sen, detta är vårt hopp, m. å., att de en gång skola »regera», som här hafva lärt att »lyda». Först så skola vi få ett rätt »regemente» i världen, ett rättfärdighetens och kärlekens regemente. Men innan dess måste det nog en gång blifva riktigt uppenbart, hurudant det regemente är, som olydnadens barn kunna föra, huru de, när de helt få sin vilja fram, lössläppa helvetet på jorden. Först när detta sinne har nått sin djupaste höjd och så blir förnedradt och lydnadens barn därvid hafva lidit det yttersta, kan himmelens kärleksregemente till fullo blifva upprättadt på jorden.

Skulle vi då icke med glädje välja denna väg, som vår Frälsare har gått, lydnadens och ödmjukhetens väg och vägen i Guds umgängelse? Skulle vi icke vilja göra till vår lösen, hvad vi sjunga i en af våra sånger:

Jag vill då lott ej byta med den sin del här får;
Nej, hellre under tårar den ädla säd jag sår,
Blott jag med fröjd får skörda en gång vid vägens slut,
Då världens dårar tagit sin hela fröjd förut.

Amen.

(Ps. 127: 1, 2; 129; 125: 1, 2; 73: 4—6; 48: 7).

---

1) Uppenb. 3: 21.

Ett äkta människobarn.

Första Söndagen efter Trettondedagen.

Helige Gud och Frälsare, upplyft öfver oss ditt ansiktes ljus. Lär oss att känna ditt namn, i hvilket allena är frälsning. Uttag oss från den närvarande onda världen till en vandel inför dig. Var oss nära och gif oss ett hjärteintryck af dig själf, ett sådant som vi kunna bära med oss ut i lifvets strid. Välsigna hvarje efter dig sökande hjärta ibland oss. Hör oss, Gud vår Fader i himmelen.

Text: (se föregående predikan).

Ett uttryck, som man stundom begagnar om människor, särskildt yngre personer, och som vanligen angifver, att det är något godt med dem, någon större kraft, någon betydelsefull egendomlighet, är detta: »Han går sin egen väg.» Detta uttryck angifver, att en sådan människa icke låter sig fjättras af hvarjehanda inflytelser rundt omkring henne, icke af andras dåliga exempel, men det säger tilllika, att hon icke upptager det goda från andra på det sätt, att hon blott eftersäger eller eftergör detta. Hon är »sig själf» i god mening, följer en god inre drift eller ett godt anlag, trots allt som kunde draga henne åt motsatt håll.

Denna egendomlighet tillhör emellertid mer eller mindre allt skapadt, sådant det är efter sin ursprungliga anläggning: det är och bör vara sig självt. Att sålunda

vara sig själf, hafva, såsom man säger, sin särskilda individualitet, är något som af Skaparen är gifvet åt alla.

Det bör emellertid härvid tilläggas, att en sådan individualitet eller särskildhet också har mycket gemensamt med andra, samt att den mycket kan förändras af inflytelser från det ena och andra hållet. Ingenting har blott sin »individualitet». Men aldrig är det meningen med någon varelse, att dess individualitet skall gå under. Aldrig är det så, att hvad som helst skulle kunna blifva hvad som helst. Nej, allt är ämnadt att bevara sig i en viss självständighet.

Om vi äro uppmärksamma på tillvaron, skola vi lätt kunna besanna, att det drag vi här påpekat genomgår hela skapelsen. Guldet, äfven om det sitter inmängdt i stenen eller smältes i elden, förblir dock guld. Den varma hafsströmmen, som uppkommer i söderns haf, går sin egen väg midt igenom hafven upp till höga norden och bevarar därvid i viss mån sin värmegrad. Må man taga ägget efter en svan och lägga det bland en hönas ägg och låta denna kläcka ut det: det blir dock däraf en svanunge. Och om än den nya modren vårdar svanungen efter sitt förstånd, skall hon dock snart till sin häpnad se, huru denne begifver sig ut i vattnet och lämnar sin fostermoder och sina fostersyskon på stranden. Svanungen »går sin egen väg». Tag ett barn, som har i sig anlaget till ett snille eller, såsom vi säga, ett geni, t. ex. ett målaregeni, och låt det fostras i en koja i skogen. Du skall dock få se, att den unge snart röjer sin art. Han tecknar och ritar i sanden eller med ett kol på en trädstubbe. Han letar sig fram, hur han kan, till någon konstfärdighet; han »går sin egen väg».

Om nu detta är fallet redan öfverallt på naturens område, på grund af Skaparens anordning, så är det ännu mer så på det område, som vi i egentlig mening kalla »uppenbarelsens», där Gud, Frälsaren, ingriper i den felutveckling, som har gjort sig gällande i en syndig värld.

När Gud där meddelar sig eller låter människor uppträda i sin tjänst eller tager sina mått och steg för vinnandet af sina ändamål, då går allt detta sin egen väg. Må Abraham bosätta sig bland de hedniska kananeerna, han förblir dock en den sanne Gudens dyrkare. Må Josef skickas bort från sin familj till främmande land och blifva en slaf, en fånge, han går dock öfver allt sin egen väg, och denna väg för honom dit ingen anar, till höghet och till en kallelse af idel välsignelse. Må Moses växa upp vid Faraos hof eller i öknen bland fåren, han förblir dock en Moses, som går sin egen väg, en israelit utan svek, som Gud kan använda till sina högsta uppdrag. På samma sätt är det med den fromme Obadja vid den gudlöse konung Akabs hof[1]). Och må Nikodemus sitta midt i fariseernas råd, han förblir dock en sanningssökare och en Jesu vän.

Många flera exempel kunde anföras på detta ur lifvet och särskildt ur den bibliska historien. Vi skola blott härvid ihågkomma, att, då det är fråga om uppenbarelsens område, som tillika är frihetens, en människa icke blott bär med sig i sig själf eller undfår sin individualitet, utan äfven själf gifver sig den och framför allt har att bevara den på den undfångna grundvalen. Och därför är det på detta område, på frihetens område, en möjlighet, såsom icke på naturens, att förlora sin individualitet; men därmed uppstår också hvad man kallar det »onaturliga». Men hvarhelst i en människa det undfångna anlaget sammanväxer med den egna viljan, där naturen sammansmälter med personen eller bevaras och utvecklas till människans fria egendom, där framkommer det äkta mänskliga, där födes hvad vi kalla en »karaktär». Och detta är något, hvartill himmelen har sin lust. Och i själfva verket måste äfven jorden tacka därför, om detta än icke strax blir fallet. Ty det är just dessa människor, hvilka gå sin egen väg — i god mening — som utgöra hvad skriften kallar

1) 1 Konb. 18: 3 f.

»jordens salt», som räddar den fördärfvade massan från förruttnelse.

Ett exempel på hvad vi här framställt, det mest underbara och lysande bland alla, är vår dyre Frälsare. Han har gått sin egen väg genom världen. Han har från ofvan medfört ned i denna världen den allra högsta natur och sålunda såsom människa undfått denna; men han har ock bevarat och utvecklat detta i obrottslig trohet. Han var själf en varm himlaström, som gick midt igenom jordens ishaf med bevarande af himmelens kärleksglöd. Han var en snöhvit svan eller en fågel Fenix, som bibehöll sin egen art midt ibland ulfvars och ugglors olåt; ja, som, äfven då han förbrändes, uppstod ur sin egen aska. Han var »helighetsgeniet», som af inga mänsklighetens förvillelser bragtes från sin stråt. Och detta var han från början till slut, från krubban till grafven. Och ett märkligt prof på detta möta vi nu i denna dagens text hos gossen eller ynglingen Jesus, då han första gången får besöka Jerusalems tempel. Han »går därvid sin egen väg».

Så framträder han för oss redan i sin ungdom såsom det äkta människobarnet eller »människosonen», såsom han själf vanligen kallar sig. Låtom oss nu med hjälp af denna vår text i honom betrakta

ett äkta människobarn,

en som går sin egen väg, d. ä. Guds väg.

I.

Vi förbigå då härvid — för att blott fästa oss vid några få hufvudsaker — hvad som kunde sägas om den tid af vår Frälsares lif, som förflöt intill hans tolfte år. Det är en tid, hvarom evangelierna intet berätta, men hvarom väl åtskilligt kunde sägas på grund af förmodan och sannolikhet. Vi tala icke heller närmare om hans föräldras fromhet, bevisad t. ex. däri, att de iakttogo de årliga vandrin-

garna till de judiska högtiderna, och hans egen lydaktighet i att underkasta sig den judiska ordningen, så länge dess tid varade, oaktadt allt det urartande, som vid denna tid vidlådde den. Vi dröja blott vid det drag i Jesu ungdomslif, då han efter påskhögtidens slut stannar ensam kvar i templet, låter sina föräldrar begifva sig hem allena och nu förblir i helgedomen eller dess omedelbara närhet natt och dag, begagnande hvarje ögonblick att där lära om sin Fader. Och framför allt stanna vi vid det drag hos honom, då han gifver den återvändande, oroligt sökande modren detta svar: »Hvad vill det säga, att I sökten mig? Visste I icke, att i det som tillhör min Fader bör jag vara?» Han menar ju härmed: »Kunde det vara fråga om att finna mig på något annat ställe än i min Faders tempel.» Detta är det första ord vi höra af honom, som med rätta kallas »Ordet». Det är »Ordets första ord» såsom någon uttryckt det, men som afspeglar hela hans art. Vi kunde vid detta hans svar fästa oss därvid, att det är ett uttryck för hans gudomliga sonsmedvetande. Men vi stanna framför detsamma från den synpunkt, som vårt ämne angifver, och betrakta däri det äkta mänskliga, eller huru Jesus i detta svar visar sig gå sin egen väg såsom en äkta människa.

Hvad är nämligen en människas »egna väg», hennes innersta väsen, det som är hennes »individualitet» — vi tala här om människan, sådan Gud ursprungligen danat henne, eller om det djupaste i människan? Det är den mäktiga, oändligt djupa dragningen till Gud, till medelpunkten för allt lif, icke till jordens, men till hela tillvarons medelpunkt. Det är den dragning, som ligger uttryckt i apostelens ord till hedningarna i Aten: »Gud har gjort hela människosläktet, på det att människorna skola söka Herren; ty i honom lefva vi, röras och äro till; vi äro hans släkte.» Ja, att vara ett Guds släkte, kalladt att medvetet och fritt, i förtroende och kärlek söka Gud, det är människans individualitet såsom människa, det är människo-

släktets egendomlighet, som evigt skall göra människan till människa, som skiljer henne från ett djur, en växt, en sten, och det antingen hon vill eller icke. Det är en välsignad, outplånlig egendomlighet, om hon följer den, men ock en fruktansvärd egendomlighet, som blir människans osalighet, om hon spjärnar emot densamma, som då likasom sliter henne i stycken.

Vi tala nu här icke om hvarje människas särskilda egendomlighet, utan om människosläktets. Denna skulle nu vara människans egna väg, som hon borde gå trots allt, trots den blinda naturen omkring henne, till hvilken hon icke skall nedsjunka, trots alla andemakter omkring henne, som kunna fresta henne till afvikelse.

Men denna egna väg, människans egnaste väg, den har hon icke gått, utan har förfelat den genom missbruk af sin egen frihet; så har mänskligheten blifvit ett afvogt och affälligt släkte. Den har låtit sig ryckas med på främmande vägar, på demoners vägar, i falsk själfupphöjelse, på djuriska vägar och därmed i onaturlig förnedring. Äfven därvid har människan visserligen gått en egen väg, men icke sin egentliga. Och så har hon förlorat sin goda barna-individualitet, sin mänsklighet. Men så har hon också valt sin egen olycka. Vi tala ju om syndens värsta yttringar såsom någonting »omänskligt». Men detta omänskliga är egentligen hela den fallna mänsklighetens art. Vi hafva blifvit ett omänskligt släkte. Och detta är fallet icke minst med vår ungdom.

Men sen nu här i honom, som vi tala om i evangelium, det äkta människobarnet, sen här motsatsen till det omänskliga redan hos den tolfårige ynglingen. Ty hvad är väl hans lif, hans lust, hans allt? Det är hans Fader i himmelen. Kärleken till honom är på en gång den barnsliga, naiva naturdragningen i honom, men tillika hans fasta vilja, hans klara öfvertygelse. Det är en blandning af barnslighet och manlighet i denna hans undrande fråga: »Visssten I icke, att i det som tillhör min Fader bör jag

vara?» Han vore i denna sin kärlek till Fadren redan nu färdig att gifva sitt lif för att få följa denna sin lust. Och dock är detta så äkta barnsligt, så naturligt för honom, som att ett annat barn, som har musikanlag i sig, stannar, ser och hör på ett positiv. Åt denna dragning hängifver han sig alltid och helt, både i det inre och i det yttre, utan tvekan och fruktan, och stannar därvid, så länge han får, så länge omständigheterna och den inre maningen drifva honom. Det är hans egen väg.

Men hvad han så visar såsom en tolfårig yngling, det är blott förstlingen, det är underpanten på hvad han skall blifva hela lifvet igenom. Samma dragning till det som tillhör hans Fader skall han känna och följa på hela sin väg, dragningen till hvad han själf plägar kalla »Fadrens vilja». Denna skall han följa trots allt, trots satans lockelser, världens ondska och hat, trots sina vänners böner, trots den fasa, som hans egen natur känner för lidandet, följa den till korset. Ja, det är hans egen väg, hans individualitet, som stämplar honom såsom Guds Son eller Människosonen. Denna art i honom är hvad vi kallat himlaströmmen i jordens ishaf, den är barnets religiösa genialitet. Ja, det är ett ord från det gryende religiösa geniet detta: »Vissten I icke, att i det som tillhör min Fader bör jag vara?»

Och just i denna sin egendomlighet är Jesus världens Frälsare. Ty hvad var väl mänsklighetens olycka, dess vanära, förbannelse och förtappelse, om icke att hafva öfvergifvit denna väg? Och hvad är dess räddning, om icke att det åter finnes inom henne en människa, som oryggligt går denna väg, en till hvilken därför alla andra kunna återvända, och vid hvilken de kunna fasthålla sig, en som själf icke drages bort af hela världen, men som kan draga allt till sig och med sig.

II.

Vi hafva i det föregående sett, huru Människosonen trots all denna världens ogudlighet, trots sina föräldrars sorg och missuppfattning, vidblir sin egen väg, stannar i sin Faders hus och vid hans ord. Men denna hans väg har ock en annan sida, som bildar ett slags motsats till den förra, men som är icke mindre beaktansvärd. Det heter om honom, att då hans föräldrar funnit honom i templet och han haft det nämnda lilla samtalet med dem, hvari hans inre gifvit sig luft — likasom t. ex. fallet är med svanungen, då denna första gången får se vatten och genast kastar sig däri — att han nu »följde sina föräldrar till Nasaret och var dem underdånig».

Vi se honom härvid således synbarligen uppoffra den djupaste dragning han känner till sin Faders hus, nämligen offra det yttre framträdandet af denna dragning; och så lämnar han templet och Jerusalem och följer sina föräldrar till det lilla fattiga och onda Nasaret. Och där, i stället för att i Jerusalem sitta såsom lärjunge vid de judiska lärarnas fötter, är han sina föräldrar lydig och blir ett riktigt fattigmans-barn, en ringa handtverkares lärling och biträde. Den unge himlaörnen går stilla sin väg fram såsom ett lamm och tjänar fader och moder. Sen här m. å., det äkta människobarnet från en annan sida.

Det äkta mänskliga, som icke behöfver vara en motsats till dragningen till Gud utan som ligger inneslutet däri, är lydnaden för Gud i **allt** — icke blott däri, att man stannar hos honom i hans hus, hans kännbara närhet, utan äfven däri, att man går dit han vill, underkastar sig de prof han förelägger, den ringhet och aflägsenhet från honom han finner för godt att anvisa, den tjänst han föreskrifver, hans tid och stund, och icke griper utöfver detta. Och dit hör, att då man är en människa, tillhörig denna synliga värld, man också ingår under all den gudomliga ordning, som gäller för denna värld, »all mänsklig

ordning»[1]), d. v. s. den som Gud stadgat för människorna. Detta är, såsom sagdt, en annan sida af det äkta mänskliga, men som ligger innesluten i den först nämnda.

Äfven i detta afseende går nu Jesus sin egen väg. »Sin egen» säga vi, ty den är i sanning icke mänsklighetens allmänna väg; hon har vikit af äfven från denna. Hon är upprorisk mot Guds ordningar, äfven dem han stadgat för hennes jordiska lif, hon är högfärdig, självgod, afvog mot ringhet, tjänande och lydnad, hon griper gärna öfver sitt mått och löper före sin tid och stund. I synnerhet kunna vi säga detta om vår tid och vår tids ungdom.

Men sen här den lydige människosonen, som går sin egen väg i djupaste ringhet och bevarar detta intill ändan, ja, ända därhän att han låter sig af onda människor naglas vid korset såsom en missdådare, i lydnad för sin Fader. Men just detta är åter en väg, som är den enda frälsningen för en fallen, förlorad, upprorisk värld. »Fastän han var Guds Son, lärde han af det som han led lydnad; och då han vardt fullkomnad, blef han för alla dem som lyda honom en orsak till evig frälsning.»[2])

III.

Vi hafva ännu att med några ord beröra en tredje sida af det äkta mänskliga hos vår Frälsare. Det heter i vår text, att Jesus »växte till i visdom, ålder och nåd för Gud och människor». Ja, han »växte till», han utvecklades.

Utveckling hör till det mänskliga lifvet, en stilla utveckling efter bestämda lagar. Människan är icke fullfärdig på en gång, hon skall icke taga några våldsamma språng in i fullkomligheten, hon skall växa, hastigare eller långsammare, men dock växa både i det jordiska och i det himmelska. Därför skall hon icke tro sig vara med ens fullkommen eller stanna i sitt lopp. Detta är det äkta mänskliga.

1) 1 Petr. 2: 13. 2) Ebr. 5: 9.

Men sådant är långt ifrån att vara det vanliga bland människorna; nej, de förete just motsatsen härtill. Människan vill, om möjligt, gripa hvad hon tycker vara det fullkomliga med ens, hon vill slippa undan vägen, arbetet, väntan, vill på ett svindlande sätt störta sig in i något slags fullkomlighet, och detta både på det lekamliga och andliga området. Dit hör allt detta svindlande väsen, som utmärker världens människor, särskildt affärsvärlden. Dit hör den samhällsomstörtande, revolutionära anden. Men dit hör ock blott alltför ofta mycket, som tillhör fromhetsvärlden, vi skulle vilja begagna uttrycket den fromma affärsvärlden. Men, m. å., detta är någonting »omänskligt», och dock huru vanligt bland människor!

Men sen här åter den som går sin egen väg, den äkta vägen, den stilla vägen. Han »växte till i visdom, ålder och nåd». Och detta gjorde han i stilla fördoldhet ända till sitt trettionde år, och det oaktadt han visste, huru väl världen behöfde hans ingripande. Men just i detta hans stilla väsen låg räddningen från världens svindel. Just genom detta växande har han själf blifvit den han säger sig vara: »Jag är det sannskyldiga vinträdet; så förblifven nu i mig.»

Men därför växer han också i nåd inför Gud. Han är ett föremål för himmelens välbehag. Och omsider får han af Fadren detta vittnesbörd: »Denne är min älskade Son, i hvilken jag har ett godt behag, honom hören.» Men han växer ock i nåd inför människor. Det vill säga, de måste ofrivilligt känna hos detta barn och denne yngling det ljufva, outsägliga, äkta mänskliga, som på samma gång är det öfvermänskliga. De måste detta, så vida de vilja känna igen sitt eget sanna själf och icke förneka detta. I förra fallet blifver Jesus dem till räddning. Först om de göra det senare: förneka sig själfva genom att misskänna det äkta mänskliga i Jesus, då blifva de fullständigt onda; då förgripa de sig på det allra heligaste, då välja de Barrabas för Människosonen. Men då är också deras egen dom fälld af dem själfva.

IV.

Och nu blott några ord till själftillämpning. Dyraste åhörare, låtom oss se på Jesus. Låtom oss betrakta den bild af honom, som tecknas i vårt evangeliums enkla ord, och låtom vår egen aning och sanningskänsla fullständiga den bild vi här i ofullkomlighet sökt att teckna. Denne Jesus är vår frälsning. Men han är detta icke blott därigenom, att han är kommen, att han står utanför oss, såsom den han är; utan han är frälsningen, i det att vi se på honom och göra detta så, att det han är öfverflyttar sig på oss. Se då på honom, m. å., och det i första hand så, att du känner dig själf, hvad du borde vara, hvad du är och hvad du kan blifva. Se vidare på honom, sådan han i sin rena mänsklighet, offrad för dig, står inför sin Fader dig till godo. Men se ock på honom, så att du upptager i dig hvad han är och förvandlas efter honom. Särskildt vilja vi framhålla detta såsom räddningen för vår tids ungdom; utan att så göra blir den ett förloradt släkte.

Men härvid måste vi tillika säga till hvar och en: Tag vara på din egen väg, gå din egna väg, ja, din egnaste väg. Vandra icke världens väg, den allmänna vägen, följ icke med världsströmmen. Det är den breda vägen, som drager till förtappelse. Världen förnekar den första stora grundvalen för dess tillvaro: att vi äro af Gud, Guds släkte, genom Gud och för Gud; ja, den går härutinnan ända därhän, att hon stundom förnekar Guds tillvaro. I stället vill hon förguda sig själf. Hon uppreser åt sig själf gudar i alla vrår, hon är full med afgudar, såsom fallet var i det stora Aten[1]). Hon dyrkar icke den sanne Guden, unnar sig icke ens en smula söndagsstillhet för detta. Därför, m. å., så sant du vill blifva frälst, så måste du gå din egen väg, skild från världens. följa din innersta dragning till Gud.

1) Apostlag. 17: 16.

Och du skall kunna detta, midt i världsströmmen, genom att akta på hvad som rör sig inom dig i goda stunder, och därigenom att du fattar tag i Jesus, griper hans ord — det står där såsom en klippa midt i världsströmmen — fattar det med tillitens och bönens uträckta hand. Du skall kunna det genom att öfverlämna dig åt honom och åt den stilla inverkan af sanningen i honom. Följ allt hvad som är sant och rätt för dig.

Men tag också vara på din väg, så att den blir en lydnadens väg just i ditt hvardagslif, efter dina förhållanden, så att du lyder fader och moder, öfverhet och ordning, och därvid afvaktar Guds tid, tills han gifver dig större frihet, och växer så i stillhet. Frukta blott att efterapa andra, men frukta ock upproriskheten i hjärtat, egenviljan, hastverket, svindeln. Blif nykter, blif ödmjuk, men så att du vid Jesu hand kan gå din egen väg.

Så skall du gå det igenom, om det också blir en smal väg. Och då världen förgås med dess lusta, dess drömmar och egenmäktiga tilltag, skall du icke förgås. En ny världs ämne utvecklar sig härunder i dig, den oförgängliga världens, likasom i Jesus. Himmel och jord skola förgås — säger han — men hans ord — evighetslifvets oförgängliga säd[1]) — skola icke förgås. Ja, sen på Jesus, gån eder egen äkta väg, särskildt I unga, I som så lätt blifven förförda och bortdragna af världsströmmen. Älsken icke världen, icke heller de ting, som äro i världen. Ty världen förgås och hennes lusta, men den som gör Guds vilja — Guds vilja, det är en människas rätta väg — han förblifver evinnerligen[2]). Amen.

(Ps. 127: 1, 2; 126: 1—3; 68: 4; 71: 6—8; 72: 6).

1) 1 Petr. 1: 23. 2) 1 Joh. 2: 15 ff.

Jesu första under.

Andra Söndagen efter Trettondedagen.

(Ps. 33: 1).

Herren välsigne själf vår ingång och utgång nu och i evighet. Amen.

Hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart? (Domb. 13: 18).

Med dessa ord besvarade en gång en hemlighetsfull främling, som oförmodadt kom på besök hos två fromma israelitiska makar, Manoa och hans hustru, deras fråga efter hans namn. Detta namn syntes dem vara af så mycket större vikt att känna, som främlingen hade att å Guds vägnar bebåda dem, de hittills barnlösa makarna, en sons födelse. De fingo emellertid intet annat besked på sin fråga än det sagda. Men främlingens löfte till dem uppfylldes. Och den son, som gafs dem, blef den bekante Simson, om hvilken vår bibel förtäljer så många sällsamma ting. Hufvudsaken vid alla dessa var emellertid, att Simson genom alla sina egendomliga kraftgärningar uppfyllde en högre kallelse, nämligen att begynna förlossa sitt af hedniska fiender betryckta folk och lyfta det till en högre känsla af sin uppgift såsom ett Guds egendomsfolk, ett verk, som senare fullbordades af profeten Samuel och andra Guds män.

På grund af Simsons stora uppgift var redan bebådelsen af hans födelse förbunden med ett underbart ingripande från en högre värld. Den heliga berättelsen i

Domarebokens 13:de kapitel säger oss, att det var en ängel i människogestalt, som därvid fick tjäna, och som omtalade hvad som skulle ske först för hans blifvande moder, sedan ock för hans fader. Det är vid det senare tillfället fadren dristar sig att fråga efter den obekante, men vördnadsbjudande främlingens namn. Han erhåller då det ofvansagda svaret: »Hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart?»

Därmed har främlingen angifvit, att hans väsen och äfven detta hans framträdande står öfver mänskligt begripande. Men därmed har han ock i själfva verket uttalat ett ord, som städse gäller om alla Guds uppenbarelser, ja, äfven de dagliga uppenbarelserna af vår Skapares godhet och makt, vid hvilka vi hunnit vänja oss, så att vi icke mer tycka dem vara så underbara. Eller sägen, m. å., hvar möta vi icke under, Guds under, om vi kasta en blick omkring oss i vår tillvaro? Dag och natt, sol och stjärnor, vinter och sommar, vårt vakande och sofvande, vårt tänkande och talande — allt är stora tillvarelseunder. Om vi blicka upp, eller ned, omkring oss eller inom oss, så möta oss under. Hela skapelsen är ett under, mänskligheten med hela dess historia är ett under. Är det då något så märkvärdigt, om hvad vi kalla mänsklighetens »frälsningshistoria» också är ett under eller företer under? Dennas förberedelse heter gamla testamentet; skulle då icke detta hafva några under att uppvisa? Och sedan Frälsaren själf, Jesus Kristus — måste icke han vara ett under och göra under? Är det då icke helt naturligt, om vi i den gamla profetiska juldagstexten höra, att hans namn heter »underbar».

Och skulle vi, m. å., behöfva undra alldeles särskildt, om vi i hans historia stöta på ett under af den art, som denna dagens text berör. Om vi undrande härvid skulle fråga: »hvarför — huru», så har han icke annat svar att gifva oss, än ängelen gaf Simsons fader: »Hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart?»

Låtom oss då, hellre än fastna på frågan om undrets möjlighet eller dess »huru», följa de båda makarnas exempel, göra såsom det berättas om dem vid nämnda tillfälle, då de ändtligen började fatta hvem det var, som hade talat till dem. De »föllo ned till jorden på sina ansikten». Ja, tillbedjom, såsom Manoa, den Underbare. Och hörom så — om möjligt med tillbedjande sinne — vår texts enkla berättelse om vår Frälsares första under.

Text: Joh. 2: 1—11.

Och på tredje dagen vardt ett bröllop i Kana i Galileen, och Jesu moder var där. Och äfven Jesus vardt bjuden och hans lärjungar till bröllopet. Och då vin fattades, sade Jesu moder till honom: De hafva intet vin. Jesus sade till henne: Kvinna, hvad har jag att göra med dig? Min stund har ännu icke kommit. Hans moder sade till tjänarna: Hvad helst han säger eder, det gören. Men efter judarnas reningssed voro där stående sex vattenkrukor af sten, rymmande hvar för sig två eller tre metreter. Jesus sade till dem: Fyllen krukorna med vatten. Och de fyllde dem ända till brädden. Och han sade till dem:Ösen nu uti och bären till värden. Och de buro. Och när värden hade smakat på vattnet, som hade blifvit vin, och han icke visste hvarifrån det var — men tjänarna, som hade öst vattnet, visste det — kallade värden till sig brudgummen och sade till honom: Hvar man sätter först fram det goda vinet, och när de blifvit druckna, då det som är sämre. Du har gömt det goda vinet ända till nu. Detta sitt första tecken gjorde Jesus i Kana i Galileen och uppenbarade sin härlighet; och hans lärjungar trodde på honom.

Underbare Frälsare! Öppna våra ögon för dina under, för dig själf, världens största under och för undren i ditt ord.

I.

Det är, såsom vi ofta haft tillfälle att påpeka, något mycket lärorikt att söka förstå betydelsen af vårt kyrkoår och anordningen af dess texter, särskildt evangelierna. Vi se i dem Frälsaren, Jesus-solen, majestätiskt gå sin bana

fram på vår världs andliga himmel, likasom vår jordiska sol under det borgerliga årets lopp tillryggalägger sin bana på den himmel vårt öga kan se. Den som älskar eller åtminstone vördar Frälsaren får därvid följa honom, världens ljus och lif, Fadrens högsta uppenbarelse i världen, dess största under, hela den väg han tillryggalagt här på jorden, från — skola vi säga om honom såsom om andra människor — »från vaggan till grafven»? — nej, det passar ju icke om honom, utan »från krubban till korset», böra vi säga. Underbar är början på hans väg; ännu underbarare dess slut, helst som vi ju icke få stanna vid »korset», utan måste stiga högre upp, om vi vilja finna slutet på hans bana, upp »till himmelen». Ja, allra riktigast måste vi säga om honom: Början på hans väg var himmelen, och därför måste slutet på densamma också blifva himmelen. Blott gick den därvid förbi (eller såsom vi säga »via») krubban och korset.

Ja, det var en underbar väg. Och åt alla dem som vid talet därom stanna blott vid sina frågor om »huru» allt detta kunnat ske eller möjligheten däraf — af detta himmelens besök på jorden — har han intet annat svar att gifva, än ängelens till Manoa: »Hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart?» Och detsamma gäller om hvarje särskildt under på hans väg.

Så hafva vi nu åter, m. å., i detta vårt kyrkoår efter adventstiden, den förberedelsetid, som afbildar det gamla testamentet, fått vid julen se vår Frälsares hulda barnagestalt i krubban, och våra barn — om icke vi själfva — hafva jublat därvid och så på sitt sätt instämt i änglarnas jubel[1]). Vi hafva sett honom sökas och äras till och med af ifrån fjärran kommande hedningar, men ock förföljas af sina egna, och dock bevaras genom sin Faders hand. Vi hafva på nytt hört, huru han fick sitt under-ljufva Jesusnamn, på ängelens ord. Och vi hörde förra söndagen om hans heliga barndom och om hans första barnaord till sin

1) Jfr Matt. 21: 16.

Faders ära: »huru han måste vara i det som tillhör hans Fader». Nu i dag stå vi åter framför hans första under, som han gjorde vid ett bröllop i Kana i Galileen. Och nog är det ett under, denna hemlighetsfulla förvandling af vatten till vin, som vår evangelist omtalar. Men hvad är detta mot hela hans underbara person, det gudomliga världsundret? Är det underligt, om en sådan person gör underbara verk?

Och dock hafva vi i vår tid anledning nog att fråga människorna: »Tron I på detta under?» Och du, m. å., tror du därpå och på din Frälsares under i allmänhet? Och om du tvekar med svaret, så fråga vi åter: »Tror du ej, att sådana behöfvas?» Se, hela vår värld är — såsom vi sagt — ett Guds under. Men nu finnes också i denna värld något som — om vi så våga säga — är underligare än alla Guds under, något som vi människor ställt till och som heter: det onda, förvridningen af Guds heliga ordning, otacksamhet mot alla Guds under. Därmed är ett oändligt virrvarr och elände, en förtviflad oregelbundenhet inkommen i Guds goda värld, vår värld. Och då vi nu sucka under detta — ofta utan att rätt veta eller vilja erkänna orsaken — så vill Gud i sitt underbara förbarmande hjälpa oss från detta elände. Och då är det som det måste komma till hvad vi vanligen kalla »under», men som egentligen blott är nya under bredvid de gamla, visserligen i sitt framträdande synbart mera utomordentliga än de vanliga. Men — såsom vi sade: synden är en utomordentlig förvändning af allt hvad naturligt är. Den är — för att tala i likhet med vår text — en förvandling af vin i vatten, af bättre i sämre. Då måste Gud, när han skall ställa till rätta all denna förvändning, göra tvärtom. Eller med en annan bild: Människorna hafva förvandlat sig själfva till djur, ja vilddjur; så måste då Gud förvandla vilddjur till människor. Detta är visserligen ett under; men är det icke naturligt att så måste ske? — I detta ljus vilja vi nu något närmare betrakta detta vår Frälsares första under.

II.

Vi fråga därvid först: Hvar sker detta hans första under? Det sker i en stilla familjekrets. Man har anmärkt, att det likasom bildar en öfvergång från Jesu obemärkta lif i hemmet till hans offentliga verksamhet, och att det därför är likasom ett kärlekens afsked åt hemmet, åt moder och fränder. Men hvad vi nu här vilja stanna för är, att det sker i kretsen af Jesu vänner, som bjudit honom till sig, och af hans första lärjungar, som äro bjudna med honom. Och i en sådan krets är den egentliga härden för hans under. Väl gör han stundom sina under äfven inför andra, dock sällan med andra än dem som redan hafva någon begynnande tro på honom. Men han gör det då blott i förbigående, såsom ett vittnesbörd, för att draga nya människor till sin lärjungakrets. Men låta de sig icke dragas, så måste han lämna dem åt sin egen väg. Men i sina lärjungars och vänners krets förblifver han beständigt, och där är, såsom sagdt, den egentliga härden för hans under, undrens värld. Där är och förblifver han den trofaste och på oberäkneliga vägar hjälpande vännen.

Men särskildt vilja vi märka på, att detta under sker vid ett bröllop; och nog måste det hafva varit ett gudfruktigt brudfolk, som bjudit Jesus med moder och lärjungar till sin högtid, och nog har det gått gudfruktigt till därvid. Härmed ärar nu Jesus äktenskapet. Och detta är icke en ringa ting, eftersom ju äktenskapet är en grundval för hela vårt samhällslif och bör vara så äfven för Guds rike ibland oss. Vet du hvad ett verkligt äktenskap är, m. å.? Det är icke någon flyktig kärleksböjelse, icke någon härd för dina lustar, icke heller någon affärssak, låt vara, att människorna ofta göra det till något sådant. Men i sig själft är det en helig Guds stiftelse, till makars inbördes fostran och hjälp både för deras timliga och eviga varelse, och till evighetsvarelsers födande och deras fostrande för tid

och evighet. Äktenskapet är alltså en helgedom, där Gud skall tjänas och äras. Och därför skall det ingås inför Gud och i Gud. På bröllopet, för att icke säga redan vid trolofningen, skall Jesus bjudas med; och icke blott såsom gäst för dagen, utan för att följa med och bo i det nya hemmet. — Har det skett så hos eder, I makar, som i dag och många gånger hört om bröllopet i Kana och huru Jesus där blef bjuden med sina lärjungar?

Se, där, i ett sådant hus, vill Jesus förblifva och göra sina under.

III.

Men hvari består nu egentligen detta hans under? Och härmed sammanhänger på det närmaste frågan: Hvad betyder det egentligen?

Han »förvandlar vatten till vin», därvid blifver det enligt evangelistens berättelse, om vi ock icke begripa »huru». Men »hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart?» För stort är det i alla händelser icke för honom. — Emellertid tyckes nog för mången en sak sådan som den vid bröllopet inträdande bristen på vin hafva varit något alltför obetydligt för att vara ett föremål för Jesu undergörande verksamhet. Alltså är detta för somliga alltför stort, för att han skulle kunna göra det; för andra åter för litet, för att det skulle passa för honom. Och för andra åter synes det — såsom man får höra eller läsa — alltför opassande att på en gång gifva ett sådant öfverflöd af vin: sex fulla krukor, flera hundra liter. Ja, så har man alltid mångfaldiga anmärkningar vid hvad Jesus gör eller säges hafva gjort. Men han gör ändock som han vill. Vår uppgift är blott att taga emot och söka förstå, hvarför han gör just så. Vilja vi det icke, så blir det vår egen skada.

Emellertid är det nu här icke så svårt att förstå, att detta under i första hand är en kärlekens hjälp för dem som bjudit Jesus till sig, en hjälp i brudfolkets förlägenhet;

och de hörde nog icke till de rika. Så är det ock ett svar på Jesu moders bön; eller skulle han, som hörde kananeiskans rop, icke hafva något annat svar till sin moder än blott ett afvisande? Därvid kunna vi särskildt erinra, såsom man gjort, att Jesus möjligen oförmodadt kommit till Kana och då visserligen blef inbjuden i sin moders sällskap, men i grunden kom med sina fem nya lärjungar såsom en något opåräknad gäst, och att detta var orsaken därtill, att det så snart blef slut med bröllopsvinet. Huru skulle han då hafva kunnat lämna sina vänner utan hjälp? Så hjälper han då, på det sätt han finner att det nu bäst anstår honom, just i det ögonblick då han står i begrepp att tillträda sitt profetiska ämbete. Han gör det med sin underbara makt, i uppblickande till sin Fader.

Och på samma gång tackar han för denna inbjudning. Och huru frikostig är ej därvid hans bröllopsgåfva: sex kärl, fulla med yppersta vin, kanske motsvarande antalet af de opåräknade gästerna. Naturligen — anmärka vi i förbigående — var detta vin icke ämnadt att förbrukas på stället, utan en gåfva, som skulle räcka för en längre tid. — Så visar han sin kärlek, människovänlighet och frikostighet mot de vänner, som bjudit honom, och därtill får den underbara makt han äger i sin person tjäna.

Men härmed har han gifvit en gåfva åt flera än dessa bröllopsgäster. Han har därmed gifvit alla sina vänner ett löfte, en underpant därpå, att han vill — när han får vara med — under liknande omständigheter komma med sin hjälp. Dock alltid på sina egna oberäkneliga vägar, underbara eller mera vanliga, allt efter sitt behag, men så att han därvid alltid »uppenbarar sin härlighet».

Och därjämte har nu detta under, denna förvandling, en djupt symbolisk betydelse, såsom man från äldsta tider insett. Vi kunna ju med skäl säga, att vattnet — huru stor Guds gåfva det än i sig är — dock är en bild af det hvardagliga i vårt lif; vinet åter en bild af det högtidliga, helgdagliga. Och finge vinet vara blott en helgdagssak

och därvid begagnas icke i strömmar, utan i djup tukt och måttlighet, så vore det ock en Guds gåfva. Men nu är det på alla håll så missbrukadt, att själfva bruket däraf på allvar kan sättas i fråga. Emellertid, bilden eller symbolen står kvar. Och den säger oss, att Jesus vill — där han får och kan — förvandla, underbart förvandla hvardagligt till helgdagligt, hvardagsmänniskan till en helig gudsmänniska, och i allmänhet omgestalta hela vårt lif. Detta vill han göra med alla de sina.

Men härvid kunna vi nu särskildt åter tänka på äktenskapet. Hvarje sådant börjar ju med ett mer eller mindre högtidligt bröllop. Men det förblifver icke alltid bröllopshögtid, det blir hvardagslif, möda och arbete, nöd och sorg, ja, synd och svaghet. Men just då är det som Jesu hjälpande och förvandlande makt skall visa sig. Nu vill han visa, huru han kan allt förvandla, huru han genom allt vill fostra, tukta, men ock vid allt glädja, hjälpa, trösta, försörja. Han vill lära både fattiga och rika att rätt bära rikedomen och fattigdomen. Ja, han vill alltid förvandla vatten i vin, sorg i glädje, hvardagslif i helgdagslif, strid och ofrid i frid, »Guds frid». Hören det, fattiga och rika: Guds frid ämnar han eder.

Och till detta vill han använda sin underbara makt, vishet och godhet. Ja, det är just hans frälsareuppgift, hans underbara frälsareuppgift, att omgestalta vårt arma, i synd och elände nedsjunkna lif: att förvandla olyckliga till lyckliga, och framför allt syndare till rättfärdiga.

Huru många exempel på dylika under vet icke Guds rikes historia att förtälja. — Hören då detta, I makar, fattiga och rika, höga och låga. O, vissten I hvad detta innebär, I som sucken under hvardagslifvets tyngd eller tomhet eller hvad I kallen »olycka» — då bjöden I i denna dag, med tårar öfver eder försummelse, Jesus till eder.

Men hafven I försummat och försummen fortfarande detta, då mån I skylla eder själfva, om där i hemmet icke sker några under, om vatten förblir vatten eller till och

med vin förvandlas i vatten, om nöd och sorg förblir nöd och sorg, om hvardagligt förblir hvardagligt, om kanske — trots all lyx och bekvämlighet — allt slutligen blir tomt, kallt, hvardagligt, fattigt och utan frid.

IV.

Och nu blott några ord om sättet för Herrens under och hvem som får det verkliga gagnet af dem.

Vi tala då härvid icke om självfva undrets »huru» eller natursidan däraf. Vi erkänna villigt, att vi icke begripa den. Men vi begripa ju lika litet naturens innersta lifsverk i axet eller bäret eller drufvan. Nog af, att det är lika lätt eller möjligt för Guds Son detta under, som för naturen att på några veckor eller månader låta ett snöbetäckt eller ödsligt och kalt fält öfversvalla af böljande säd eller af lysande frukter.

Men vi vilja säga ett ord om hvad vi kunde kalla andesidan af undret, den moraliska ordningen därvid. Den består korteligen däri, att Herren gör allt i sin stund och efter sitt behag. Icke en gång hans egen moder får därvid bestämma honom. Hon får till och med en allvarlig tillrättavisning, då hon »i naturen» vill mana fram hans görande.

Orsaken till den skarpa tillrättavisningen är väl den, att hon innerst icke blott begär en liten hjälp för det närvarande tillfället, utan likasom vill säga: »Min son, begynn nu dock en gång att visa dig såsom den du är, såsom Messias.» Vi tro, att hon är föranledd till sådana tankar af hvad hon nyss torde hafva hört om Johannes Döparens vittnesbörd, äfvensom däraf att Jesus nu kommer, omgifven af en krets lärjungar, andra möjliga orsaker att förtiga. Därvid uppvaknar då minnet af allt hvad hon bevittnat vid hans födelse, och därmed alla hennes, den israelitiska kvinnans, stora Messias-förhoppningar. Det är såsom frågade hon, alldeles såsom en af Jesu lärjungar långt senare

frågade: »Skall du då icke nu uppenbara dig för världen?» eller: »Skall du icke nu begynna upprätta riket åt Israel?» [1]) Och det är på dessa hennes innersta tankar han svarar: »Kvinna, hvad har jag att göra med dig; min tid är ännu icke kommen.» [2])

Men däremot hör Jesus sin moders bön, så vidt den gäller den tillfälliga hjälpen och allt hemställes till honom. Att nu Maria förstår detta, trots den stränga tillrättavisningen, det märka vi af hennes trosord till tjänarna: »Hvad han säger eder, det gören.» Och det är hennes storhet, att hon gör detta. Och nu handlar Jesus i sin makt, tyst och obemärkt, så att hvad som sker till och med skulle kunna gå förbi människors uppmärksamhet. Värden vid bröllopet vet intet däraf, och med honom många af de andra.

Härmed blir nu detta under, hvad beträffar själfva sättet, åter en bild af Guds välgärningar, gamla eller nya, rundt omkring oss. Lären af detta; så ske dessa: i sin tid, såsom Gud vill, och då tyst och hemlighetsfullt, såsom gräsets växande, så att de fåvitska intet märka däraf, utan se däri blott naturens verk eller tillfälliga händelser, en lycklig stund eller dylikt. Allenast den som är vis aktar därpå och märker det[3]).

V.

Alltså, hvem förstår nu detta under, hvem får gagnet däraf, hvad blir nyttan däraf till sist?

Vi hafva svaret härpå i slutorden af vår text: »Och hans lärjungar trodde på honom.» Däribland var visserligen ock hans moder. Alltså Jesu lärjungar, de som lyssnat till hans kallelse och begynt öfvergifva — om icke allt, så dock något af hvad som förut var deras allt, för att följa honom, de förstå hans under. Världen förstår

1) Joh. 14: 22; Apg. 1: 6.
2) Man jämföre härmed Jesu svar till lärjungarna i Apostlag. 1: 7.
3) Jfr Hos. 14: 10.

det icke — världsmänniskan, afbildad i texten genom värden vid gästabudet, hon som går sina egna vägar och efter sina egna tankar.

Påminnom oss hvad vi sagt, att det var i kretsen af Jesu lärjungar han gjorde detta under. De hade redan en begynnande tro på honom. Nu vill han föra dem från tro till tro, och närmast till en fullt afgjord tro på honom såsom Messias. De hafva redan trott Döparens vittnesbörd om honom. De hafva sedan sammanträffat med honom själf och därvid fått känna det underbara intrycket af hans person och hans hjärtekännare-blick. Nu få de ock, vandrande vid hans sida — hans, som redan har deras hjärtan — genomgå en första erfarenhet af nöd och underbar hjälp, och detta befäster på ett grundläggande sätt deras tro på honom. Det är minnet af denna trosafgörelse inom evangelisten Johannes själf och inom hans medlärjungar — en erfarenhet, hvarom de säkert talade vid hvarandra — som afspeglar sig i dessa textens ord: »Hans lärjungar trodde på honom.»

Och nu, m. å., vet du hvad tro är? Och skall du i denna dag förstå detta Jesu under, så att du föres ett steg framåt i tron? Tro är — såsom vi älska att ofta upprepa det — att en människa, en varelse, som inom sig har en ande från Gud, vill lyssna till denna sin egen osynliga varelses behof och därigenom vill lyfta sig till och umgås med en högre, osynlig värld och sin osynlige Gud och Fader i himmelen. Otro är däremot att icke vilja detta, icke vilja komma upp öfver det synliga med dess lust och nöd, öfver hvad man kan se med sina ögon eller räkna ut på sina fem fingrar. Blott den som så tror skall kunna förstå Guds under. Den som icke tror skall se dem och dock icke se dem, till och med förargas på dem. Men den som tror, han skall i och genom dem, genom alltid nya under, föras till Jesus, till tron på Jesus, Guds högsta under. Och därför, m. å., är icke första frågan för dig, om du tror på Jesus, eller att han är Guds Son och

gjort de och de undren — nej, därom är icke först frågan, utan frågan är den: Ser du med någon undran och beundran de dagliga Guds-undren omkring dig, ser du hans eviga makt och gudom i hans gärningar såsom Skapare? Ser du dagens och nattens under, sommarens och vinterns under, lifvets och dödens under? Och ser du vidare hans under i dig själf, i din kropp, med ögon, öron och alla lemmar, och i din själ, med dess sinnen, känslor, tankar?

Och känner du härvid några själsbehof, eller undrar du på, kanske förargas öfver den som visar sådana? Känner du framför allt det förvända, det vidunderliga i din egen varelse, att du, just du, är en syndare mot Gud, af naturen kall, likgiltig, otacksam mot honom och benägen att bryta hans ordningar, kanske på det mest vanvettiga sätt. Känner du icke detta, då förstår du ej något i andliga ting. Men känner du detta, så förstår du, såsom af sig självt, att du behöfver Guds under till din frälsning, och framför allt Frälsaren själf. Då förstår du hvad det vill säga, att du får komma till honom, och att den som kommer till honom kastar han icke ut. Ja, du förstår, att han till och med vill komma till dig, om du bjuder honom, och att du, såsom Maria, får tala vid honom om allt, till och med i oförstånd, om stort eller smått, om vatten eller vin, och särskildt om din synd och all den nöd den bragt öfver dig. Har du begynt att göra detta, så tag blott tillika emot hans tillrättavisningar, och lär af dem att icke »fara i höjden» med dina begär. Lär att vänta på din Guds stund, hans sätt. Lär, hur han kommer tyst, omärkligt, kanske synbarligen på helt vanliga vägar, under det du begär ovanliga, ja, kommer på ett sätt, så att du knappt märker, att det var han som hjälpte dig.

Lär framför allt, huru han vill allt förvandla, framför allt dig själf, ditt hjärta, från svart till hvitt, från demon till ängel. Ja, lär att läsa både utan och innan den gamla trospsalmen (sv. psalmen 239 v. 4—6):

4. Han utser tiden att hugsvala,
Han skickar väl det nyttigt är;
Hvad vi af troget hjärta tala,
Det märker strax vår Fader kär:
Så kommer Gud, förrän vi tro,
Och skänker hugnad, tröst och ro.

5. Tänk ej uti din motgångs timma,
Att du af Gud förgäten är:
Han skingrar sorgen som en dimma
Och har dig alltid lika kär;
Tänk: tiden snart förbyter sig,
Och motgång är föränderlig.

6. Det kostar Gud ju ganska ringa,
Den fattige att göra rik,
Den rike att till armod bringa,
En hög den låge göra lik;
Ty Gud, den högste Underman,
Upphöja och förnedra kan.

Och framför allt lär, och lär det till och med af värdens vid bröllopet ord, att Herren »gömmer det bästa till sist». Världen gör tvärtom: Där måste det gå från ljus och lek och gästabud till mörker, sorg, hunger och död. Men Jesus förvandlar hela detta lifvet med dess möda, sorg, död till en genomgång till — lifvet.

Och frågar du nu ändtligen åter, hvarför allt detta måste så vara, eller huru det är möjligt, att han så kan göra, så blir hans svar i denna dunklets värld, där vi skåda allt blott såsom i en spegel: »Hvarför frågar du efter mitt namn, ändock det är underbart? Jag är och vill förblifva en fördold Gud, en underlig Frälsare.»

Så bedja vi då dig, du underbare Gud och Frälsare: Lär oss, arma, kortsynta människor att i rätt underkastelse böja oss för dig, din osynliga makt och gudom. Lär oss först i vårt elände och vår synd att rätt behöfva dig.

Huru förunderligt, att vi skola hafva så svårt att lära detta! Lär oss att söka dig enträget, i förtroende, och låt oss finna dig. Hjälp oss i all vår nöd, i det stora och lilla. Tag bort vår skuld, äfven om den ligger som ett berg öfver oss, och framför allt förvandla oss till håg och sinne, vilja och tankar. Skapa i oss, o Gud, ett rent hjärta och gif oss en ny, viss anda. Gör oss i dag bättre än i går, och i morgon bättre än i dag. Och ändtligen gör det sista bättre än det första, ja, det sista allra bäst. Gif oss då att, efter allt dunkel, få skåda din härlighet ansikte mot ansikte, och att då med alla dina trogna evinnerligen få tacka och lofva dig för alla dina under. Ja, lofva Herren, min själ, och förgät icke hvad godt han dig gjort hafver. Amen.

(Ps. 239: 1—3; 239: 4—7; 68: 4, 5; 240: 4—6; 237: 4).

Framträngandet till Jesus.

Tredje söndagen efter Trettondedagen.

Herre, samla du oss alla
Kring ditt dyra nådesord.
Likt ett vårregn låt det falla
På vårt hjärtas torra jord.
Värdes oss din Ande sända
Och din eld ibland oss tända,
Mätta ljufligt de elända
Med ditt dyra nådesord.

Vi sjunga ofta den ibland oss välbekanta sången:

»Ingen hinner fram till den eviga ron,
Som sig ej eldigt framtränger»,

och hvilken slutas så:

»Men här gäller tränga, ja, tränga sig fram,
Eljes är himlen förlorad»[1]).

Denna sång, som framvuxit ur en nitälskande lärares erfarenhet[2]), och särskildt dess sista vers, påminner oss i eldiga ord om det djupa allvar, som fordras för vår frälsnings vinnande. Den beskrifver detta allvar bland annat

---

1) Denna sång sjunges allmänt i den lilla landtförsamling, där denna predikan är hållen, stundom äfven vid gudstjänsten. Den återfinnes bland annat i den lilla sångsamlingen »Sabbatstoner», N:o 42.

2) Lars Linderot.

med ett i sången ofta återkommande ord: »tränga sig fram». Det är i samma syfte som vår Frälsare också bjuder sina lärjungar, eller dem som söka honom, att »gå in genom den trånga porten», och på ett annat ställe säger han ännu kraftigare: »Vinnläggen eder om (eller kämpen för) att komma in genom den trånga porten»[1]). Han antyder därmed, att det finnes hinder och svårigheter för denna ingång, som man icke kan komma igenom utan den allvarligaste ifver och ansträngning, visserligen en ansträngning på det rätta sättet. För att ännu mer inskärpa och bestyrka denna sanning vilja vi höra hvad en gammal erfaren lärare i en af våra andaktsböcker talar om samma sak. Den salige gudsmannen Roos säger i en af sina betraktelser öfver Luk. 13: 24:

»När Herren Jesus vill omvända en människa, så finner han henne trotsig och misströstande, lättsinnig och otrogen, intagen af lustar och räddhåga, kortligen såsom en människa, hvars hela natur är fördärfvad. Men när han nu, såsom Paulus säger i Fil. 3: 12, med sin gudomliga kraft »fattar» en sådan människa, så fattar han henne från flera sidor. Han låter henne känna sin vrede, dock med måtta. Han låter hos henne en fruktan för döden och helvetet uppkomma, och därvid verkar han en åstundan efter nåden och ett hopp att kunna vinna den. Han låter henne erfara den stora makt synden har öfver henne, låter henne se in i hennes själs afgrund och upptäcker för henne, huru bottenlöst hennes fördärf är; men tillika ställer han för hennes åtanke löften om bönhörelse och drifver henne till ett träget och ifrigt suckande och bedjande. Han visar sig genom ordet för henne på korset, på härlighetens tron och på domstolen. Han låter henne ock skåda omkring bland människor och där betrakta exempel till uppmuntran och varning. Han låter henne göra försök att hjälpa sig själf, men låter henne därefter

1) Matt. 7: 13, 14; Luk. 13: 24.

erfara, att hon därmed ej blifvit förbättrad; men också låter han henne stundom få förnimma tröst samt erfara någon bönhörelse. Han låter henne anfallas af satan och afvänder åter dessa anfall i rättan tid. Han pålägger henne äfven yttre lidande och borttager det åter i rättan tid. Genom alla dessa efter hvarandra följande och stundom sammanträffande upplysningar och erfarenheter blir den dessutom ännu oöfvade själen, som icke rätt kan bedöma en del häraf, försatt i trängsel. Hon vill ingå i Guds rike och märker, att porten eller ingången är trång. Men emedan hon dock vill tränga sig igenom, eftersom hon vet, att helvetet är bakom och himmelen framför henne, och hon har hopp därom, att det skall lyckas henne, så »vinnlägger hon sig», det är, hon griper sig an, hennes angelägenhet blir stor, hon beder ifrigt, hon klappar likasom med våld på nådens dörr, hon gör flera försök, af hvilka en del lyckas, andra misslyckas. Såsom en kämpande höfves, är hon, till dess hon uppnått sitt mål, återhållsam i allting, som skulle kunna hindra henne från att uppnå detsamma»[1]).

På detta sätt, med denna tänkvärda betraktelse, beskrifver denne lärare för oss något af hvad vi kalla »framträngandet till Frälsaren».

Men på samma gång som i detta tal om »framträngandet» visas oss, huru allvarligt en människa måste bemöda sig om sin frälsning, ligger också däri, att hon har en nådens rätt att närma sig sin Frälsare och söka sin frälsning, och att hon med mycken tillit och frimodighet, ja, om hon eljes förmår, med barnslig dristighet, får söka denna frälsning. På detta framträngande till Gud eller Frälsaren har skriften mångfaldiga exempel, både i gamla och nya testamentet. Vi behöfva ju blott visa på de bekanta orden af patriarken Jakob: »Herre, jag släpper dig icke, med mindre du välsignar mig», eller på den kana-

1) Se Roos: Aftonbetraktelse för d. 17 Januari.

neiska kvinnan och på många andra. Särskildt visar oss vår text i dag i den spetälske och i höfvitsmannen från Kapernaum två exempel på själars framträngande till Frälsaren. Det tyckes nu visserligen såsom skulle dessa själar egentligen icke befinna sig i hvad vi kalla frälsningsnöden eller frälsningskampen; men de äro åtminstone såsom i en förgård till denna, och vi kunna nästan vara förvissade om, att de sedan trängde sig igenom denna förgård fram till den egentliga frälsningen. I alla händelser äro de märkliga exempel på hvad vi kalla »framträngandet till Jesus». Låtom oss då med ledning af dessa bilder i vår text i dag tala om detta ämne. Och låtom oss särskildt härvid lägga på hjärtat betydelsen af bönen, som just är det innersta, innerligaste uttrycket för detta framträngande.

Text: Matt. 8: 1—13.

Men när Jesus gick ned från berget, följde honom mycket folk. Och se, en spetälsk man kom och tillbad honom och sade: Herre, vill du, så kan du göra mig ren. Då räckte Jesus ut handen och rörde vid honom, sägande: Jag vill; blif ren. Och strax vardt han ren från sin spetälska. Och Jesus sade till honom: Se till, att du säger det för ingen; utan gå bort och visa dig för prästen och offra den gåfva, som Moses har påbjudit, till ett vittnesbörd för dem. Men när Jesus hade gått in i Kapernaum, kom en höfvitsman till honom och bad honom, sägande: Herre, min tjänare ligger hemma förlamad och plågas svårligen. Och Jesus sade till honom: Jag skall komma och bota honom. Då svarade höfvitsmannen och sade: Herre, jag är icke värdig, att du går in under mitt tak, utan säg allenast ett ord, så varder min tjänare helbrägda. Ty äfven jag är en människa, som står under befäl och har krigsmän under mig, och jag säger till en: gå, och han går, och till en annan: kom, och han kommer, och till min tjänare: gör det, och han gör så. När Jesus hörde detta, förundrade han sig och sade till dem som följde honom: Sannerligen säger jag eder: Icke ens i Israel har jag funnit så stor tro. Men jag säger eder: Många skola komma från öster och vester och sitta till bords med Abraham, Isak och Jakob i himmelriket, men rikets barn skola varda utkastade i mörkret utanför; där skall

gråten och tandagnisslan vara. Och Jesus sade till höfvitsmannen: Gå: såsom du trodde, så ske dig! Och i samma stund vardt hans tjänare helbrägda.

Framträngandet till Jesus i bönen, se där alltså, dyra å., hvad vi i dag vilja tala om. Och vi vilja därvid ställa detta tillrop till hvar och en af eder: Tväng dig fram!

I.

Vi stanna då till en början framför det första exemplet i vår text på ett sådant framträngande, nämligen vid den spetälske, hvilken visar oss, huru en människa tränger sig fram till Jesus i sin egen nöd.

Denne spetälske i vår text var en bland de icke så få medlemmar af Israels folk, som drabbats af den fruktansvärda hemsökelse, hvilken bestod i den så kallade spetälskan, eller, såsom den också plägade benämnas: »Guds slag», Guds gissel. Denna sjukdom var och är en förfärande företeelse, den är likasom en förruttnelse af människan, ännu då hon lefver, en död under själfva lifvet; och den var åtminstone i forntiden efter vanliga förhållanden betraktad såsom obotlig. Den förde ock med sig, att den spetälske måste afskiljas från andra människor och fick pläga gemenskap endast med sådana, som voro lika eländiga som han själf, angripna af samma sjukdom. Spetälskan var en bild i köttet af en förlorad människas ställning, af en förtviflans ställning, af förtappelsen, och den var själf en förgård till denna förtviflan. Den var en begynnande evighetsdom redan i detta lifvet. Därför träffade denna dom bland Israels folk — detta folk, hvilket var såsom ett fält för uppenbarelsen af Guds rättfärdighet just i det yttre — företrädesvis sådana människor, som på ett synnerligen trotsigt sätt satt sig upp emot Gud och hans ordningar, och träffade då t. o. m. konungar och profetlärjungar[1]). Men icke alltid var det möjligt, åtminstone

1) Jmfr 2 Kon. 5: 27; 2 Krönik. 26: 16—21.

för människoögon, att upptäcka någon sådan särskild orsak till hemsökelsen. Den blef då ett af de mest förfärande uttrycken för den allmänna dom, som hvilar öfver mänskligheten i det hela. Någon gång lågo ännu hemlighetsfullare orsaker bakom densamma, såsom vi se af den fromme Jobs märkvärdiga historia. I alla händelser var spetälskan, där den framträdde, en spegelbild för alla, både sjuka och friska, af mänsklighetens elände och af Guds rättfärdighets dom.

Det var nu ej att undra på, om en människa, som befann sig i en sådan nöd, antingen nedsjönk i hopplös förtviflan eller också, om hon icke gjorde detta, sökte eller famlade efter hvarje skymt af hjälp, som hon kunde upptäcka, vare sig hos människor eller hos Gud. Hjälp gafs också någon gång; men då var det Gud, som ensam förbehöll sig att hjälpa, dock så, att han stundom äfven sände heliga gudsmän, profeter, som hade kraft i hans namn att bota äfven från detta onda. Vi se exempel härpå i profeten Elisas' märkvärdiga historia. Så torde ock denne spetälske i sitt elände hafva gjort många sådana försök, frågat kanske både den ene och den andre bland människor, som han trodde möjligen kunde hafva något hjälpmedel. Sannolikt hade han ock någon gång vågat ropa till Israels Gud och sökt tränga sig fram till honom i tanke på hans forna under. Men hittills hade allt sådant varit förgäfves; himmelen var såsom tillsluten för honom, och hans dagar »försvunno såsom en rök» i hans elände och suckan[1]).

Dock, helt och hållet förgäfves hade nog icke denna hans lidandestid varit; vi kunna taga nästan för alldeles afgjordt, att under densamma småningom en långsam förändring hade skett inom honom själf i hans eget innersta. Han har börjat att dö bort från sitt forna lif, som sanno-

1) Jmfr Ps. 102: 4 ff. och Ps. 88, hvilken senare anses syfta på en spetälsks djupa elände.

likt varit ett lif i synd och värld. Han har under den stränga tuktan börjat ödmjuka sig för Guds mäktiga hand; och måhända hade en eller annan hoppets stråle om något slags utväg ur hans elände begynt lysa för honom.

I en sådan ställning, i alla händelser en ställning af djup förödmjukelse, når honom nu ryktet om »profeten från Nasaret», som uppträdt i Israel. Han har icke kunnat höra mycket om honom, ty det är i början af Jesu verksamhet som sammanträffandet mellan Jesus och den spetälske äger rum, såsom vi se af parallelstället till vår text i Lukas' 5:te kap.[1]). Men hvad han hört är nog för att upptända hoppets gnista i honom, upptända en outsäglig aning om, att dock måhända en hjälp finnes för honom. Alla underrättelser han kan få i sin närvarande afskilda ställning griper han såsom den hungrige. Och ändtligen är det så långt kommet med honom i hans inre, att han känner, att han måste »tränga sig fram» till Frälsaren.

Men detta var icke så alldeles lätt. Jesus själf vistades ju på jorden för att »uppsöka» de eländа, och därför vandrade han omkring öfver allt i landet, än i Judeen, än i den ena ändan af Galileen, än i den andra; och på samma gång måste han stundom fly både undan fienders stämplingar och t. o. m. undan sina vänner, på det att icke någon köttslig vidhängsenhet vid honom måtte få öfverväldet. På detta sätt var han ständigt på rörlig fot; aldrig visste man rätt, hvar man skulle finna honom. Så t. ex. då han vistades invid sjön Genesaret, måste hans lärjungar ständigt hafva en båt till hands, på det han, när han ville, skulle kunna komma undan de folkskaror, som vanligen omgåfvo honom[2]). Därför måste den spetälske sannolikt någon tid söka och vänta efter tillfälle att sammanträffa med honom. Dock, nu till sist möter honom, såsom man säger, »lyckan», ett tillfälle erbjuder sig, han

1) Jmfr författarens »synoptiska framställning» af Jesu lif.
2) Mark. 3: 9.

hör, att Jesus är i närheten. Det är den goda stunden, som nu bjuder sig åt honom.

Men nu stöter han på en ny svårighet. Han är ju enligt Moses' lag, som var så strängt inplantad i en israelits medvetande, förbjuden att nalkas andra friska människor. Och dock kan han icke nöja sig med att blott på afstånd anropa Jesus, såsom senare några andra spetälske gjorde. Nej, om det eljes skall lyckas honom att få hjälp, måste han »tränga sig fram» och låta honom se sitt elände och kasta sig för hans fötter. Det är ett vågspel. Han kan ju, innan han kommer fram, blifva bortdrifven af de omgifvande. Men hans nöd drifver honom kraftigare till Jesus, än lagens bud afhåller honom från Jesus; och han känner, att faran ej är så stor, ty han har ej mycket att våga och förlora. Ungefär såsom de spetälske, som omtalas i profeten Elisas historia[1]), hvilka, uthungrade, våga sig in i fiendens läger, i det de säga: »låta de oss lefva, så lefva vi, och dräpa de oss, så dö vi», så tänker han: Det må gå huru det vill, jag måste försöka. Han tänker: Är Jesus den profet man säger honom vara, då — om han renar mig, så är jag ren, och då kan han väl på något sätt genom sin makt och sitt förbarmande skydda mig mot människors domar. Hvarom icke, så gånge mig huru det vill. Så har han lärt sig att i sitt inre tänka stort om Jesu makt och nåd, om han eljes är den ryktet säger honom vara. I alla händelser är det ett som står för honom: Jag måste tränga mig fram till honom. Och så vågar han en dag detta vågspel. Med sin egendomliga dräkt — ty en spetälsk måste gå klädd i rifna kläder och med utslaget hår, så att han skulle vara igenkännelig för alla — skyndar han åstad, innan någon kan hindra honom, midt igenom den folkmängd, som enligt Mattei berättelse omgifver Jesus. Utan att någon hunnit lägga något hinder i vägen för honom, står han där plöts-

1) 2 Kon. 7: 4.

ligt midt framför Frälsaren. Och då han nu kommer fram, heter det enligt Markus' berättelse, att han »kastade sig ned för honom på jorden», kastade sig likasom i vägen för Herren.

Se här, m. å., detta är hvad vi kalla ett »framträngande» till Jesus. Men detta var dock till en början endast ett yttre framträngande; men det förutsätter dock ett inre sådant. Den spetälske har trängt sig fram till Jesus äfven i sitt hjärta. Ty äfven där funnos hinder för och afstånd från Frälsaren och från Gud. Den långa lidandestiden hade ju kunnat aflägsna honom äfven från Gud, om han tagit sitt lidande i bitterhet och endast såsom grymhet och oförrätt. Han kunde hafva stannat i otro, afvoghet eller slö likgiltighet. Men äfven där icke så är, finnes det dock i människohjärtat en inre aflägsenhet från Gud, då människan känner, att Gud är fjärran ifrån henne och hon fjärran ifrån Gud, och hon icke vet, om hon skall våga nalkas honom. Men äfven genom dessa inre hinder tränger sig den spetälske fram. Han sporrar sitt hjärtas kraft, dess ödmjukhetskraft, bönekraft och troskraft. Och under det han på detta sätt uppväcker sitt inre i förhoppningsfull ödmjuk tro, afklädes han allt mer hvarje anspråk på något såsom sin rätt, men ock hvarje tvifvel på hjälparens makt och godhet. Denna inre ställning finner sitt uttryck i dessa sköna ord: »Herre, vill du, så kan du göra mig ren». Detta är enkla, men outsägligt talande ord, ord, som äro afklädda allt utanverk. Det är endast själfva saken, som i dem framstår: hans nöd, hans ödmjukhet och hans förtroende; men allt detta i sin fulla innerlighet och kraft. Till detta inre framträngande har det kommit med honom under hans trängsel. I denna trängsel har han tappat bort allt utanverk, och endast han själf står där qvar, naken och eländig, men uti sin djupaste verklighet, i sitt ropande efter hjälp och i ödmjukt förtroende; och med detta tränger han igenom alla hinder — likasom kilen genom trädet — och fram till Frälsarens

fötter. Hans ord innehålla likasom en fråga till Frälsaren, och det är en närgående fråga: »Herre, du har makten i din hand. Kan du nu, då du ser en eländig såsom mig, kan du eller kan ditt hjärta vara sådant, att du icke skulle vilja hjälpa?» Se, detta är nu »bönens framträngande». Och då denna hunnit tränga sig fram på detta sätt, blir den hörd — i den goda stunden.

Det heter, att Jesus »varkunnar sig öfver honom[1]) och tager på honom», rör vid honom. Detta sista var något särskildt stort; ty att röra vid en spetälsk, det var efter lagen att orena sig själf på det allra djupaste. Men Jesus är mer än lagen. Han öfvervinner här lagen eller »fullbordar» den. Han lär med sitt exempel hvad det betyder, att »barmhärtigheten berömmer sig emot domen»[2]). Han visar, att han väl kan höra, hjälpa, rena den spetälske, men själf icke kan orenas af honom. Och så säger han sitt: »Jag vill, var ren.» Och det heter, att i samma stund han sade detta, försvann spetälskan från den sjuke, fastän hans kropp förut var »full däraf», och han var ren. Huru detta hans renande tillgått, hafva vi icke att tala om. Det är ett Guds under. Blott så mycket kunna vi förstå enligt skriften, att Jesus »tagit på sig» hans spetälska och förtärt den i sin rena helighetsglöd. Ty han var ju den, om hvilken det heter i samma kapitel hos vår evangelist: »Han har tagit på sig våra krankheter, och våra skröpligheter har han burit»[3]).

Så har då den spetälske genom sitt framträngande funnit hjälp för sin kropp, för sitt outsägliga elände. Men hvad som är större: Han har i och med detsamma kommit in på frälsningens väg. Om han än icke i detta ögonblick kan kallas »frälst», är han dock inne på frälsningens väg; ty han har genom detta under blifvit fästad vid Jesus för tid och evighet. Dock är ännu frälsningens verk visst icke på långt när fullbordadt i honom. Detta

1) Mark. 1: 41. 2) Jak. 2: 13. 3) Es. 53: 4; Matt. 8: 17.

se vi af det följande. Frälsaren förbjuder honom att för närvarande omtala hvad honom vederfarits för någon annan än prästen. Men det heter, att »han går ut och begynner omtala det öfver allt». Följaktligen begår han en bestämd olydnad mot sin hjälpares ord, och det är just ett uttryck för en ofullbordad ställning. Det visar, att han ännu, trots den nöd han gått igenom, behöfver gå i skola under ny tuktan, som säkert icke heller i sin tid uteblifver.

Men nu, sedan vi betraktat denna bild och sökt göra den lefvande för oss, lärom oss af detta den spetälskes framträngande att själfva tränga oss fram till Frälsaren. Men, säger du kanske: »Behöfver jag så tränga mig fram till honom? Jag är icke spetälsk såsom denne.» Men käre, säg: Har icke äfven du någon nöd, som liknar den spetälskes? Jo, du har en nöd, lika stor eller större, fastän du kanske icke känner den. Ja, just du, som icke vet eller känner någon sådan nöd, är i nöd, såsom den som sofver i ett brinnande hus. Men just därför att så mången är i inre nöd utan att veta det, därför måste Herren ofta till uppväckelse sända en alldeles påtaglig och handgriplig yttre nöd, såsom sjukdom eller olycka, hvilken träffar människan, utan att hon alls tänker därpå, slår ned på henne såsom blixten från himmelen. Om något sådant träffar dig, m. å., kom då ihåg, att det är en påminnelse om den djupare nöd, som är i ditt hjärta. Men om du nu varit eller är i någon sådan yttre nöd, så fråga vi dig: Går du ock med densamma till Frälsaren? Och om du går till honom, ja, kanske tränger dig fram till honom, har du ock börjat att genom din nöd förstå din egentliga nöd, att du i själfva verket bär inom dig döden, den andliga dödens spetälska, att du har inom dig en krankhet, som långsamt men säkert tär på din varelse eller omärkligt »hårdnar till» densamma, förvållar din förhärdelse? Tänk efter, om du förstått detta af de hemsökelser, som träffat dig i lifvet.

Men sedan vi så frågat, vända vi oss nu till dem som börjat känna någonting af en sådan inre nöd, och vi säga till dem: Träng dig fram ännu närmare till Frälsaren. Träng dig till en början igenom de yttre hinder, som möjligen finnas för detta. Det kan ju vara någon människa, som hindrar dig på ett eller annat sätt. Eller det är ett yttre afstånd, som hindrar dig att höra det Guds ord, som du måhända tycker vara för dig nödvändigt. Eller det är såsom om det icke vore dig möjligt att vinna tillräcklig tid och stillhet för att tränga dig fram till Frälsaren. Men du måste öfvervinna dessa och dylika yttre hinder. Och de äro på långt när icke så svåra, som man föreställer sig vid första anblicken. Eller det är inre hinder, som det gäller att öfvervinna: en tröghet, en domning, som ligger öfver din varelse, eller falsk blygsel och ett högmod, som gör, att du icke gärna vill erkänna dig för hvad du är; och framför allt otron på den gudomliga barmhärtigheten och villigheten, och som kanske finner ett slags stöd i själfva Guds lag, såsom den spetälske hade ett hinder i lagens förbud att nalkas Frälsaren. Men käre, träng dig igenom dessa hinder fram till Frälsaren. Sök detta möte med honom, detta hjärtemöte, denna »goda stund», då du kan tala vid honom och säga honom såsom ett barn all din nöd. Tag för dig alla hans löften, bilderna af hans barmhärtighet, som möta dig i evangelium, och låt detta hjälpa dig att tränga dig fram. Och när du kommit till den punkten, att du verkligt kan möta honom i ditt hjärta, då skall svaret icke dröja. Du skall åtminstone till en början få känna ett »varkunnande» af honom, en »vidröring» af honom, och undfå ett ord af honom. Saliga stund, saliga ord, då han säger till en själ, som känner, huru oren hon är ända ned i djupet: »Jag vill, var ren. Själ, du är frälst genom min barmhärtighet.»

Men, m. å., det är icke blott i begynnelsen, då själen söker sin frälsning för första gången, som en sådan nöd

kan träffa en människa, hvilken drifver henne till ett framträngande till Frälsaren. Den första nöden kan komma igen i andra former. Den gamla spetälskan kan bryta fram i nya gestalter, som förfära själen, då hon trodde sig vara löst från sitt förra onda. Själen kan på nytt komma att känna sig öfvergifven af Herren, då hon trodde sig för alltid få vara hos honom. Eller det är någon särskild brist i det andliga eller något djupt behof efter någon nådegåfva, som trycker själen, något som hon känner, att hon måste hafva för sin ställning, om hon skall lefva, gå framåt, fylla sitt uppdrag. Då kan det blifva ganska trångt för en människa, och det både för andra och tredje gången. Eller det kan vara en nöd i det lekamliga, såsom fattigdom, familjeolyckor, långvarigt kroppsligt lidande, som drabbar äfven en troende själ. Det är icke hvad nöd som helst, som är af den art, att den tvingar en människa till ett »framträngande». Men äfven då det gäller ett skenbart ringa ting, kan nöden blifva så stor, att den blir henne en nöd likasom till döds. Men nu, hvem du än må vara, som känner en sådan nöd, vare sig för andra eller tredje eller fjärde gången, till dig våga vi ock säga: »Träng dig fram till Frälsaren.» Men låt det blott gå riktigt djupt med din nöd, så att du får se hvad som ligger i roten af densamma eller hvad den uppenbarar hos dig, hvilka djup, som du icke kunnat ana. Sök att få riktigt reda på, hvarom frågan är mellan dig och din Frälsare. Men sedan du fått reda på detta, träng dig fram till Frälsarens hjärta. Öfvervinn hvarje afstånd, öfvervinn ovärdighetsmedvetandet, som kanske är dig såsom en spetälska, som tyckes stänga dig från honom. Kom ihåg, att han icke är »de helbrägdas utan de krankas läkare»[1]. Träng dig fram till ödmjukheten, till detta sinne, som säger ur hjärtats hela fullhet: »Vill du», Herre, »vill du blott, så kan du göra mig ren.» Måhända måste du, innan

1) Matt. 9: 12.

det kan komma till detta, möta den gudomliga viljan i gestalten af en helighetens dom öfver dig själf, som bortsköljer eller bortbränner mycket af din egen vilja. Men genom detta skall det komma till ett fullt öfverlåtande i dig, till ett »Herre, vill du, så kan du». Det kan blifva en lång kamp, innan det kommer till denna enkla, fulla bön: »Vill du, så kan du», uttalad omedelbart inför Frälsaren. Eller du kan måhända tränga ännu längre fram. Du kan våga bedja, utan alla villkor, ett »hjälp mig, Herre!» Då är det »en god stund»; grip den, håll den fast. Och han, inför hvilken du då står ansikte mot ansikte, skall icke dröja att svara. Huru detta svar skall lyda står icke i en annans makt att säga. Men säkert är, att det skall innebära en hjälp, sådan som endast Frälsaren kan gifva. Men har du fått ett svar, o, så använd då detta bättre, noggrannare, lydaktigare, än den spetälske gjorde. Gå icke strax ut och omtala det, men lyd Anden, som bjuder dig att göra det ena eller det andra, lyd Anden, äfven om han bjuder emot din allra bästa egna vilja. Och låt din uppgift hädanefter blifva att i en sådan obetingad lydnad för Anden lefva ett lif i tacksägelse.

II.

Vi hafva nu betraktat den ena bilden i vår text, bilden af framträngandet till Jesus i den egna nöden. Låtom oss ännu stanna ett ögonblick framför den andra bilden, som möter i höfvitsmannen från Kapernaum. Den afmålar för oss: Framträngandet till Jesus för andras del, i andras nöd. Och var det så, att i den förra bilden det var en spetälsk, en den eländigaste bland människor, som var vår läromästare, en så att säga »halfdöd» människa, så är det denna gång en — hedning. Är det icke märkvärdigt, att evangelium framställer för oss sådana bilder till läromästare? Men så är det öfver allt. Frälsaren bjuder oss att lära af liljorna på marken och fåglarna under himmelen, af hvarje händelse och förhållande i lifvet,

t. o. m. af en orättfärdig domare, af tjufvens nattliga inbrott och dylikt. Så låtom oss då stanna såsom lärjungar inför denne hedning.

Emellertid är denne hedning icke främmande för Israels Gud. Säkert har han själf »trängt sig fram» till honom. Därom förvissar oss bland annat det vittnesbörd han får, då några judar säga om honom: »Han är värd, att du gör honom detta, ty han älskar vårt folk, och det är han, som har byggt synagogan åt oss»[1]). Han har sålunda uppoffrat icke så litet af sin förmögenhet för att ära Israels Gud. Sannolikt har han många gånger tillbedit i hans tempel i hedningarnas förgård. Han har, lik den höfvitsman, som omtalas i Apostlagärningarna, »mycket bedit och fastat och gifvit allmosor»[2]).

Emellertid är det denna gång icke hans egen angelägenhet, som drifver honom fram, utan en annans, som ligger honom om hjärtat, en tjänares, som han älskar mycket, och som är djupt lidande, måhända i de allra häftigaste smärtor. Det hör till det ädla i hans ställning, att han, ehuru hedning och krigare — man kunde ju vänta, att han såsom sådan vore en hårdhjärtad människa — dock lärt barmhärtighet, aktning för människan, äfven för slafven, så att han själf vill gå och söka hjälp för honom. Äfven han har hört om Jesus, och detta är mindre underligt, då han bodde i Kapernaum och Jesus redan tidigt besökte denna stad. Denna händelse synes dessutom, enligt hvad Lukas' evangelium gifver vid handen, hafva tilldragit sig något längre fram i Frälsarens historia[3]). Emellertid har höfvitsmannen hittills aldrig kommit sig för att personligen närma sig Jesus. Sannolikt har han hört honom tala, men icke vågat vända sig vidare till honom. Men nu drifver honom en annans nöd längre fram, och detta därför, att han gör dennes nöd till sin egen. Det är hans kärlek och

1) Luk. 7: 5. 2) Apg. 10: 1 ff.
3) Jfr ofvannämnda synoptiska framställning.

barmhärtighet, som drifver honom längre fram, såsom det icke sällan inträffar i Guds rikes historia.

Men se, nu då han så vill tränga sig fram, är det genast ett hinder, som möter honom. Han har ju af sin beröring med judarna lärt, att hedningar och judar egentligen icke kunna umgås med hvarandra, att han, ehuru en romersk höfding, i självfva verket icke har någon rätt, åtminstone enligt judarnas tankar, att närma sig någon mera högtstående jude. Och i sann ödmjukhet upptager han denna åskådning i sitt inre. Han låter det gälla, att han icke är värd att utan vidare närma sig åtminstone en obekant israelit, som står så högt, som denne profet från Nasaret gör enligt hans tankar. Men se, trots detta hinder, som ligger i självfva hans ödmjukhet, tränger han sig dock fram till Jesus. Huru tillgår nu detta? Jo, hans tro finner en utväg. Hvilken denna är, se vi, om vi jämföra Lukas' fullständigare berättelse. Den består däri, att han begagnar sig af »medlare», några af judarnas äldste, som äro honom bevågna. Genom deras bemedling tränger han sig nu med sin nöd fram till Jesus. Och se, äfven detta verkar, Jesus erbjuder sig att komma och bota hans tjänare.

Men nu, när höfvitsmannen ser Jesus komma, uppstår för honom ett nytt hinder. Han gripes af en särskild känsla af sin ovärdighet; han kan dock icke mottaga Jesus i sitt hus eller besvära honom att gå så långt som till sitt hem. Men äfven genom detta hinder finner han väg och tränger sig fram. Åter igen sänder han några vänner till Jesus, som föra hans talan. Och dessa skola säga, att höfvitsmannen icke ens vill eller vågar begära, att Jesus gör sig mödan att gå till hans hus. Nej, »säg endast ett ord» — så låter han sina förmedlare bedja — »så varder min tjänare helbrägda». Sålunda begär han en hjälp, som skall kosta Herren den minsta möjliga möda, och hvarigenom denne undviker att ens komma i någon beröring med den hjälpsökandes ovärdighet. Han kallar sig själf, kunna

vi säga, i stället för »hans nåd», såsom människor stundom låta kalla sig, »hans ovärdighet». »Säg allenast ett ord» — så mycket tycker han dock, att han vågar begära: ett ord, taladt på afstånd. Det är en bön såsom den kananeiska kvinnans, som, nöjd med att räknas såsom en hund, beder endast om »några smulor, som falla från barnens bord». Men redan detta ord, denna »smula» skall i sig hafva kraft nog att hjälpa honom i hans nöd. Till ett sådant förtroende har han, midt i den djupaste ödmjukhet, trängt sig fram.

Och härtill hjälper honom dessutom en enkel slutsats: »Jag är själf en människa, som vet hvad det vill säga att lyda; och jag har också tjänare, som genast lyda på min befallning. Alltså måste du, store herre, endast behöfva sända ditt ord, din befallning, och denna skall genast finna tjänare tillreds, som uträtta den». Vi se, huru hedningen icke har svårt att tro, att det finnes osynliga tjänare åt människors barn. Den tidens hedningar stodo närmare sanningen, än mången otrogen kristen. Att tvifla på en osynlig värld af öfverjordiska makter föll icke ens en vanlig hedning in.

Och se, höfvitsmannen har rätt. Det behöfves icke mer än ett ord af Jesus. Trots sitt misstag, att han icke är värd att mottaga Jesus i sitt hus — trots detta misstag, om vi så skola kalla det, ty det ligger något både sant och icke sant däri — har han dock funnit det rätta, något som ligger ännu djupare, och därmed gått längre in i tron och sanningens kännedom, än någon annan på den tiden. Han har härmed kommit Jesus själf så nära, som det nu är möjligt.

När han nu trängt sig fram så långt, då möter honom ock Jesus där. Och såsom Jesus varkunnade sig öfver den spetälske, så varkunnar han sig öfver denne höfvitsman och hans tjänare. Han ingår i denna ställning af ovärdighet, i hvilken den bedjande ställt sig. Han går icke in i hans hus; men han möter honom med hvad han be-

gär: med sitt ord. Såsom det heter i en psalm: »han sände sitt ord och gjorde dem helbrägda»[1]), så heter det ock här. Med sitt: »ske dig såsom du tror», skickar han höfvitsmannens budbärare åstad. Och då de komma hem, finna de tjänaren tillfrisknad. Men tillika gifver Jesus höfvitsmannen mer än han begär. Han gifver honom ett loford för hans tro, såsom ingen annan i Israel fått det. Huru litet förstå icke vi att bedöma hvad verklig storhet är. Men Jesus vet det och gifver också storheten, trons storhet, dess fördolda storhet, sitt erkännande.

Men, m. å., också du är kanske kommen därhän, att du är i nöd, icke blott för dig själf, utan också för andra. Det är ett framsteg i ställningen, när man är i nöd för andra; man visar sig då hafva vunnit en viss trygghet för egen del, åtminstone så, att man icke glömmer allt annat för sig själf, så att åtminstone andra kunna få ett rum i hjärtat. Man icke blott »tror», utan man »älskar». Det är då kanske andras själanöd, som trycker dig, anhörigas, närståendes själanöd. O, det är en stor nöd att se andra gå på den väg, som icke är god, sedan man själf lärt känna, hvilket elände och hvilka faror detta innebär. Eller det är andras yttre nöd, kroppsnöd, t. ex. ett barns, en närståendes sjukdomslidande. Huru kan icke detta blifva en nöd för en annan. Eller du drifves af kärleken att i ren barmhärtighet åtaga dig en annan, gå i ansvar för honom, kanske gå utöfver din egen makt. Och du vet på detta sätt, hvad andras nöd kan blifva för en nöd för dig.

Men se, om du nu är i denna välsignade kärleksställning, så heter det till dig: »Träng dig fram till Frälsaren.» Ja, träng dig fram. Och lär därvid af denne hedning så väl som af den spetälske. Lär först och främst ödmjukhet, lär dig i sanning förstå din ovärdighet. Och denna känsla af ovärdighet skall skydda dig för hvarje

1) Ps. 107: 20.

oförsynthet i framträngandet, den oförsynthet, på hvilken naturen, den syndiga naturen, så lätt faller, då hon får höra något om de stora löften och rättigheter vi hafva. Ja, det är mycket i naturen, som behöfver rensas bort, då människan vill tränga sig fram till Guds nåd. Och dock, lär dig att finna en väg fram genom alla hinder äfven från din egen natur, din ovärdighet, dina misstag. Och se, kärlek och ödmjukhet i förening skola lära dig att finna en sådan väg. Säg till din Herre: »Herre, jag begär icke det eller det, att du kommer på det ena eller andra sättet; kom blott på något sätt, på ditt sätt. Säg ett ord, svara mig på min bön, låt mig dock förstå dig, att det är nåd i din tuktan, att du vill välsigna den, att du dock på sistone vill hjälpa.» Måhända behöfver du lära länge, innan du så kan tränga dig fram till trons innersta och därmed till Frälsarens fördoldhet. Men var viss, att, då du trängt dig fram, så långt du behöfver, möter Jesus dig, såsom han mötte den från honom aflägsne höfvitsmannen. Och det skall ljuda till dig: »Såsom du tror, så ske dig.» Ja, det skall ske, såsom det någonstädes heter: »Han skall göra utöfver allt hvad vi kunna bedja eller tänka»[1]). Och han skall göra detta så, att vi måste se det komma från honom, såsom ett svar på våra böner.

Det är i sanning saligt att så hafva fått tränga fram gång efter annan till Frälsaren. Då skall en människa slutligen komma till hvad vi ville kalla en hvilande ställning, då hon icke längre behöfver tränga sig fram för hvarje gång, utan då hon är Frälsaren så nära, alltid så nära, att hon såsom en vän, en förtrogen, kan umgås med honom. Då hon kommit dit, kan hon genom Andens outsägliga suckan hviska i hans öra hvad hon vill säga; och han skall svara, emedan han själf känner sin egen Andes suckan[2]). Dock, detta är en ställning, om hvilken vår text i dag icke gifver anledning att tala. Vi röra blott vid

1) Efes. 3: 20. 2) Rom. 8: 26 f.

den och säga: Salig är den som »trängt fram» till Frälsaren; men ännu mer salig är den som hvilar i ett ständigt förtroligt umgänge med honom.

Huru mycket har nu icke bedits på jorden under de årtusenden jorden stått, bedits i ett sådant framträngande — och vi våga väl säga: bedes i denna dag — trots allt vanhelgande af bönen, som också förekommit och förekommer. Vår Frälsare låter oss själf ana, hur mycket som bedits, och huru det upptagits af honom, då han säger i en märkvärdig liknelse: »Skulle icke Gud hämnas sina utkorade, som ropa till honom natt och dag»[1]). Och han säger profetiskt i bild detsamma, därmed att han visar Johannes, huru en ängel står och upphämtar de heligas böner och lägger rökverk från himmelen till dessa böner och så låter den gemensamma rökelsen uppstiga, och det kommer svar från himmelen genom tordön och röster och ljungeld och jordbäfning[2]). Ja, alla dessa, som så trängt sig fram till Frälsaren, äro i åminnelse för honom. Dessa äro »de många», om hvilka han talar i den sista versen af vår text, som »skola komma från öster och vester och sitta till bords med Abraham, Isak och Jakob i Guds rike».

Men på samma gång, huru varnande tillägger han icke: »Rikets barn skola varda utkastade i mörkret utanför; där skall gråten och tandagnisslan vara.» Hvad vill detta säga annat, än att det skall finnas många, som haft de allra högsta och yppersta nådetillfällen, men icke begagnat dem, icke trängt sig fram till Frälsaren; att det skall finnas många, som visserligen tagit de yttre förmånerna af en sådan nådeställning, dragit ära och fördel däraf, men dock i hjärtats innersta förblifvit kalla, hållit sig på afstånd från sin Gud och aldrig närmat sig honom själf med sitt hjärta. Och detta, m. å., att hafva en nådeställning och dock förblifva kall och främmande i sitt hjärta

1) Luk. 18: 7. 2) Uppb. 8: 3—5.

för Gud, det är en förbrytelse, som skall straffas med uteslutande från Guds rike.

O, m. å., I hören alla utan undantag i en viss mening till »rikets barn». I hören Guds ord, när I viljen, och därmed står eder frälsningen närmare, än I kunnen ana. Må det då en gång icke heta om eder: »Rikets barn skola utkastas i mörkret utanför.» Viljen I icke detta, så trängen eder då fram i dag, i den dag som nu är, såsom frälsningssökande själar, trängen eder fram till Jesu hjärta och gören detta allt fort, ända till dess det kommer till det saliga slut, som skriften utlofvar, att I »vinnen eder tros mål, edra själars frälsning». Amen.

(Ps. 194: 1; 191: 1 —5. Sången: »Ingen hinner fram till den eviga ron, som sig ej eldigt framtränger» och 68: 4, 5; 191: 6—9; 194: 4).

På färden med Jesus.

Fjärde söndagen efter Trettondedagen.

(Ps. 33: 1).

Lär oss, Herre, att så bedja och tänka. Och gif oss nu nåd att mottaga ett rätt intryck af ditt heliga ord till vår tros uppväckande och stärkande. Vi bedja så för denna församling och för alla som i dag äro församlade till gudstjänst. Hör oss, du församlingens Herre, och välsigna oss.

Text: Matt. 8: 23—27.

Och då Jesus steg i båten, följde hans lärjungar honom. Och se, en stor storm uppkom på hafvet, så att båten öfverhöljdes af vågorna; men han sof. Och hans lärjungar gingo fram och väckte honom, sägande: Herre, hjälp; vi förgås. Och han sade till dem: I klentrogne, hvarför ären I rädda? Då stod han upp och näpste vädren och hafvet, och det vardt alldeles lugnt. Men människorna förundrade sig och sade: Hvad är denne för en, att både vädren och hafvet äro honom lydiga?

Då jag vid betraktandet af denna text sökte afvinna densamma något innehåll till en predikan, kom det mig före, huru jag för några år sedan fick i min hand en kristlig tidning, utgifven på tyska i Frankrikes stora hufvudstad och som bar den älskliga titeln: Das Schifflein Christi, d. ä. Kristi lilla farkost. Denna tidning var en röst ur den lilla protestantiska och särskildt den luterska kyrkan i det stora katolska landet. Och den bar på sitt första blad en enkel titelplansch, föreställande ett skepp

midt i stormen. Tidningens namn var tydligen hämtadt från den urgamla användningen af skeppet såsom en bild af Kristi kyrka; och användningen af denna bild har säkert framför allt uppkommit af den händelse, som omtalas i vår text. Kristus har själf gifvit oss denna bild eller symbol af sin kyrka, likasom i gamla testamentet Jehovah i den brinnande busken gifvit en bild af sitt sanna Israel. Denna tydning af händelsen i dagens text är urgammal, men sanningen, som däri uttalas, är något evigt nytt. Så vilja vi då i dag på nytt framdraga denna gamla symbol och däraf söka hämta uppbyggelse och uppmuntran. Blott vilja vi gifva densamma ett uttryck, som passar icke endast för Kristi församling i det hela, utan äfven för den enskilda själen, och sålunda tala om detta ämne:

På färden med Jesus.

I.

Först måste vi emellertid därvid påminna, att icke alla människor, som bära Kristi namn, kunna sägas vara med på denna färd; och detta borde väl knappast behöfva anmärkas. Vår text talar ju om »Jesu lärjungar», som följde honom i båten; och hvilket litet antal de voro, veta vi ju, äfven om vi till dem räkna den vidsträcktare kretsen af hans vänner. Det behöfdes, då Jesus vandrade i världen, och behöfves ännu i dag en afgörande vändning, en evighetsafgörelse för att blifva en Jesu lärjunge. Det behöfves ett »uppbrott» ur världslifvet, hvardagslifvet. Man måste blifva »gripen» af Jesu person och ord i kraft af en egen inre längtan efter frälsning. Så måste man hafva begynnt en färd med honom — icke blott lifvets allmänna färd från vaggan till grafven — den är ju blott en nödtvungen färd — utan en frivillig färd, ut från den onda världen, hän mot en högre värld, mot den ljusa, saliga evigheten, därvid man anslutit sig till Jesus såsom den ende, säkre ledsagaren. Äfven om man icke vunnit klarhet i alla möj-

liga frågor om honom, måste man dock hafva kommit till honom såsom till själarnas Frälsare.

Nu veta vi ju — det är ingen hemlighet — huru många som öppet äro emot Jesus, som icke vilja veta af att gifva honom någon ära såsom världsfrälsaren. Men ännu flera finnas, som äro likgiltiga för honom; och huru många halfva, haltande finnas icke, som väl mången gång önska sig en bättre ställning i sin inre människa, men som aldrig komma till något afgörande. Äfven sådana människor hafva nu visserligen sina erfarenheter af stormar och nöd, af lifvets vedermödor. Men dessa erfarenheter röra sig vanligen på ett värdsligt område, äro icke en kamp med och för Jesus och innebära därför icke den saliga genomgång, som vår text omtalar. Därför, m. å., vill du hafva någon del i hvad Jesu lärjungar erforo af sin Mästares underbara hjälp, och vill du i dag hafva någon verklig välsignelse af vår text, så fråga dig först: »Är jag med Jesus, har jag brutit upp med honom? Är jag i hans farkost?» Hvarom icke, så se till, att du gör ett sådant uppbrott, att du blir en Jesu lärjunge.

Men dessa alla som äro med honom, de äro hans följe i hans farkost. Skeppet självt, det är hela den nådesanstalt, hvarmed han omsluter dem, den nåd och kraft från honom, som bär dem, det är han själf i allt detta, han, omslutande dem med sin kärlek. Ja, det ena med det andra: hans nådesanstalt, hans lärjungar och han själf, det är hans kyrka, hans skepp, hvilket innesluter dem som äro på färd med honom. Detta skepp är en väldig farkost, så stor, att icke ens alla på densamma veta om hvarandra; hvar och en färdas på sin afdelning, i sin vrå af det stora skeppet. Ja, hvar och en kan för sig liknas vid en liten farkost. Och dock sammanhänga alla med hvarandra. Men i världen ser denna farkost mycket ringa ut, den är såsom en båt ute på det villande hafvet.

II.

Och huru går det nu på denna färd med det stora skeppet och den enskilda lilla farkosten? Du må, m. å., vid en sådan fråga icke stanna blott vid din egen lilla värld, utan vid Kristi kyrka, så vidt som din Frälsare är dig kär.

Vi kunde med anledning af vår text genast svara på denna fråga: Det blir storm på denna färd. Men vi vilja icke strax säga detta; det vore icke utan vidare sanning. Ty färden med Jesus är ofta en ljuflig och salig färd. Och hvarför? Jo, just emedan den är »en färd med Jesus» och därmed mot den ljusa, saliga evigheten. Genom gemenskapen med honom har färden i sig ett evighetsinnehåll, lifvet har fått en evighetsbetydelse. Redan i själfva färden ligger det något tillfredsställande, något mättande för den evighetstörstande anden. Det blir en stillhet i själen från den stund hon anslutit sig till Jesus. Frälsarens ord till samaritiskan sannas åter och åter: »Den som dricker af det vatten, som jag gifver honom, han skall icke törsta till evig tid, utan det vattnet blir i honom en källa med springande vatten till evigt lif»[1]. Ja, människan i Jesu sällskap får en känsla af sitt evighetsvärde, och detta har en sällhet med sig. Fråga dessa lärjungar, som färdas i Jesu farkost, om de vilja bortbyta sin ställning, och de skola svara med Petrus: »Herre, till hvem skola vi gå? Du har det eviga lifvets ord»[2]. Eller höra vi icke dessa lärjungar vid ett annat tillfälle, då de få se en skymt af sin Mästares härlighet, säga till honom: »Herre, här är oss godt att vara»[3]. Och innan han skiljes från dem, säger han till dem: »Friden lämnar jag åt eder, min frid gifver jag eder»[4]. Så är då Jesu lärjungars färd i deras Herres gemenskap och inbördes med hvarandra på det hela en salig tillvaro. Och så kunna långa, jämförelsevis ljufliga tider förflyta. Och Mästaren kan efter

1) Joh. 4: 14. 2) Joh. 6: 68. 3) Matt. 17: 4. 4) Joh. 14: 27.

dem fråga de sina: »Har något fattats eder?» [1]) Det är med denna färd likasom då man färdas på våra stora vatten: Hvad kan vara ljufligare än en sådan färd på en klar och stilla sommardag?

Men sedan vi sagt detta, måste vi nu ock tillägga: Det kommer dock stormar på denna färd, och det af en alldeles egen art.

Och icke blott detta, utan vi säga: Det måste komma sådana förr eller senare. Och hvarför? Jo, just emedan Jesus är med och emedan det är fråga om hans skepp — i denna värld. Ty hvad är väl denna värld? I sanning ett stormande haf. Världens lustar och begärelser äro lika vindar, som icke kunna vara stilla. Skriften säger: »Den ogudaktige är såsom ett upprördt haf, som icke kan vara stilla och hvars vågor vräka upp slam och dy» [2]). Och öfver detta haf råder han, som kallas »världens furste», eller som bär det betecknande namnet »fursten öfver luftens makt» [3]). Vet du, m. å., hvad detta namn betyder? Det betyder, att han har makt öfver hvad vi kunna kalla »den andliga atmosfären» eller luftkretsen i världen. Och därför kan han där i sin ondska uppväcka rasande stormar. Därför skildras världsmakterna, på skriftens djupa, profetiska språk, såsom vilda djur, som stiga upp ur det stormande hafvet [4]). Och en röst, som talar i Uppenbarelsebokens syner, utropar vid ett särskildt tillfälle: »Ve jorden och hafvet! Ty djäfvulen har stigit ned till eder i stor vrede, vetande, att han icke har lång tid» [5]).

Det är ur denna värld Jesus har kommit att frälsa mänskligheten. Men därför måste han öfvervinna densamma, omintetgöra dess fördärfliga väsen. Och därför är hans rike, hans regemente, icke af denna värld, och de som tillhöra honom äro uttagna ur världen [6]). Och därför råder en motsats, en fiendskap, ja, en dödlig fiendskap mellan

1) Luk. 22: 35. 2) Es. 57: 20. 3) Efes. 2: 2
4) Dan. 7: 2 ff. 5) Uppb. 12: 12. 6) Joh. 17: 16. Gal. 1: 4.

honom och denna värld såsom värld, med dess furste och dess barn; ty så länge världen vill vara värld, måste den ju försvara sig själf. Och därför uppväcker världen stormar för att förgöra Jesus och hans farkost.

Och Gud tillstädjer detta, ty det är på denna väg Jesus skall öfvervinna världen, och på samma väg hans lärjungar skola göra det med honom. »Tron skall öfvervinna världen», och det är just genom en kamp mot världen som tron skall framkallas, utveckla och bevisa sig. Kampen, stormarna äro dess prof och öfning. Och »segern, som öfvervinner världen, är vår tro» [1]).

Hvad särskildt Jesu lärjungar angår, så är hos dem från början ännu så mycket kvar af världen, så mycket högmod, självsäkerhet, falska föreställningar, otro och klentro, som behöfver sållas bort genom stormen. Allt detta måste i sin tid blifva uppenbart för dem själfva och blir uppenbart genom stormen, såsom vi ju i vår text se förhållandet vara med lärjungarnas klentro.

Och hvari består nu stormen? Vi upprepa först hvad vi sade i begynnelsen: Det är här icke fråga om lifvets vanliga stormar, vanliga olyckor, motgångar, sjukdom, farsoter, krig och dylikt, som skaka världens eller den enskilda människans tillvaro i dess fogningar, och af hvilka hemsökelser alla få lida, om än stormarna för Jesu lärjungar ofta anknyta sig till sådana yttre stormar. All sådan yttre nöd beror på tidslifvets allmänna stränghet och nyckfullhet gentemot alla sina barn och på dessa själfva. Och äfven Kristi lilla farkost får lida med af detta. Men för den är det dock egentligen fråga om något annat, något som är egendomligt för densamma just såsom Jesu farkost i världen. Och därvid ville vi nu särskildt framhålla tvänne företeelser: förföljelse och villfarelse och därmed sammanhängande inre strider och söndringar i Jesu församling.

Hvad det första af dessa stycken angår, så behöfva vi ju knappast mera än peka på den kristna kyrkans hi-

1) 1 Joh. 5: 4.

storia, begynnande med hvad som berättas om vår Herre själf i evangelium. Hvad har hon icke haft att genomgå af förföljelsestormar i sina första århundraden, äfvensom vid reformationstiden, och hvad har hon icke att genomgå i nästan hvarje hedniskt land, där kristendomen först predikas. Äfven vi hafva ju läst eller hört berättas om sådant i våra dagar från våra egna svaga missioner. Och det är nog på grund af egna erfarenheter som våra trosbröder i ett annat land hafva tecknat såsom sinnebild på sin tidning ett litet skepp i stormen och kallat denna tidning och därmed sin församling för »Kristi lilla farkost».

Men hvad vi kanske snarare behöfva erinra om är, att sådana förföljelser oupphörligt pågå i det fördolda midtibland oss, rundt omkring de små farkosterna. För hvarje gång en människosjäl verkligen skall ryckas ut ur världen, blir det någon häftigare eller lindrigare storm, inom eller utom, framkallad af ondskan, och detta kanske upprepade gånger. Måhända träffar mitt ord, då jag säger detta, mer än ett hjärta ibland oss. Vi våga t. o. m. sätta ett frågetecken framför den människas kristendom, som icke vet af något i denna del. Det är ett »måste» i detta, icke blott en tillfällighet; och hvad som ännu icke är, det kan i sin tid komma och skall komma — i det enskilda och allmänna. Kristi kyrka på jorden har ännu icke nått hamnen. Och hennes Herre har förespått, att hennes sista dagar i denna världstiden eller eonen skola blifva mycket stormiga. För närvarande är det nog jämförelsevis lugna dagar, men tecken fattas icke till storm: moln, tung luft, ovädersfåglar. Och äfven inom Kristi församling finnas tecken, som båda, att storm nästan är nödvändig: svaghet, sömnaktighet, veklighet, söndring. Och denna storm torde blifva svår, ja, fruktansvärd. Men såsom för församlingen så kan det ock blifva för den enskilde kristne.

Men vi måste nu något beröra äfven det andra slaget af stormar: villfarelsens stormar.

Kristi kyrkas skepp är hans nådesanstalt. Och därvid är hans ord, hans sanning en hufvudsak. Eller om vi kalla församlingen en byggnad, så är Kristi sanning dess grund. Men denna sanning är förhatlig för fienden, strider mot världens väsen och angripes därför af henne. Ett sådant angrepp är desto lättare att göra, som sanningen är något osynligt och icke något i vanlig mening ovedersägligt, odisputabelt; snarare ter den sig ju ofta för världen såsom en dårskap. Så uppträda nu andar, anderiktningar, som angripa kristendomens grundsanningar, Kristi person och verk, Guds ords höga majestät och auktoritet. Vi kunna här åter peka på kyrkans historia, men ock på våra dagars företeelser. Det går stundom därhän, att snart sagdt all Guds sanning förnekas eller förvrides till något annat. Villfarelser, gröfre eller finare, uppträda, utifrån världen och inifrån de kristnas hop, ur hjärtats vrånghet. Och sådant rycker många med sig. Det är stundom, såsom skakades allt, skakades tron själf i de trogna. Hvilken sållning kan icke härvid uppstå! Och häraf uppväxa strider, söndringar, partier, upplösning af de heligaste band.

Men sådant behöfves, m. å. Det skall därigenom blifva uppenbart, hvilka som verkligen tro, och huru mycket de verkligen tro. Och äfven i sanningens uppfattning och förkunnelse i världen inblandar sig under tidernas lopp osanning och halfsanning eller slagg. Till detta anknyter sig villfarelsen, eller ock gör den allt misstänkt och tvifvelaktigt för de enskilda bristernas skull. Och då Kristi kyrka har en mänsklig gestalt, mänsklig sammansättning, är det icke svårt att finna sådana enskildheter, och att af dem få anledning göra det hela misstänkt och skymma blicken för det väsentliga. Det är icke svårt att angripa utanverken till ett fäste, att peka på grofheten af ett skeppsskrof eller ojämnheterna hos teglet och stenarna i en väldig götisk byggnad med förbiseende af det hela, det stora, af idéen, som behärskar det hela. Så kunna villfarelserna

blifva ganska farliga för de svaga och kortsynta, skaka deras byggnad intill grunden. Men dessa skakningar äro dock hälsosamma och nyttiga för sanningens barn.

Ändtligen kunna vi ock för den enskildes del tala om stormar, som bestå i frestelser, anfäktelser, samvetets anklagelser, och detta särskildt i sammanhang med någon yttre nöd, och i all synnerhet i dödens nöd.

Sådana äro Kristi kyrkas stormar. Och svåra kunna de blifva och skola blifva, äfven de sista i ändens tid. Men Kristus säger dock till sina lärjungar: »Frukten icke!»

III.

Huru går det nu med Kristi kyrka i dessa stormar? Eller huru har det gått och skall det gå? På denna fråga gifver vår text ett lärorikt och härligt svar.

Det uppstår till en början stor ångest och fruktan bland Jesu lärjungar. Det synes, som vore Herren frånvarande, sofvande. Man kan därför icke tänka på honom såsom närvarande. Man söker länge nog att hjälpa sig med naturliga krafter. Men slutligen kommer man dock ihåg, att han ju måste vara närvarande och att ingen hjälp finnes utan honom. Det blir då ingen annan råd än att kalla på honom, väcka honom upp, ropa till honom hvar för sig och gemensamt, och man måste därvid vidgå och förödmjuka sig öfver sin fruktan, sin ångest. Då står han ändtligen upp, näpser först klentron och sedan stormen och bjuder vädret att åter blifva lugnt. Se, detta är en gammal historia. Så var det, så är det, och så skall det vara.

Låtom oss först göra oss riktigt närvarande, att det en gång var så, skedde så, som vår text berättar. Det är ju en verklig händelse, icke en skön saga. Och det var icke heller en blott tillfällighet, att stormen då stillade sig, utan det skedde genom Jesu kraft. Ja, han hade verkligen den makten. Skulle vi behöfva tvifla på detta, vi,

som i vårt århundrade se, hvilken stor makt redan vi svaga människor kunna vinna öfver naturens krafter, huru vi t. ex. genom elektricitetens underbara verkan kunna öfvervinna de största afstånd, huru man kan stilla stormande vatten genom att gjuta olja därpå, huru man t. o. m. kan framkalla regn. Visserligen se vi ock därvid vår inskränkthet, vår vanmakt. Men hvad vi se borde vara nog att visa oss, hvilka krafter som finnas och hvad anden genom dem kan behärska och uträtta. Skulle vi nu icke lära något af allt detta äfven för tron? Skulle vårt århundrades stora upptäckter blott tjäna tviflet och icke äfven tron? Då vore vi i sanning otacksamma barn. Vi syndare förmå, äfven utan gemenskap med Gud, att bevisa stora krafter. Och han, enfödde Sonen, han, som stod i ständig gemenskap med Fadren, Skaparen, han som såg in i människors hjärtan, han skulle icke hafva en blick in i naturens krafter, en hvad vi kalla »intuitiv blick», och därigenom behärska dem såsom ingen annan? Ty visserligen skedde äfven hans verk genom naturens krafter eller genom en makt öfver dessa krafter, och således, från en högre synpunkt sedt, naturligt och lagenligt. Detta förringar icke det underbara i hans verk.

Så görom nu denna Jesu makt för oss närvarande och lefvande! Och se, Jesus är densamme än i dag och är i denna dag hos de sina äfven i de andliga stormarna. Och därför skall man i dem göra samma erfarenhet af hans underbara makt. Visserligen skall äfven vid dem mycken ångest och fruktan blifva uppenbar, helst om man ännu alls icke är van vid dem. Behöfva vi säga dig detta, m. å., om du har någon erfarenhet af färden med Jesus, att du är svag, fruktande, klentrogen? Och Herren är ju för visso ofta såsom frånvarande eller fördold. Och hans fördoldhet är djupt pröfvande. Och dock är han oss nära. Han är nära i världens stormar med samma evighetslugn, som när han sof på skeppet, hvilket höll på att fyllas af vågorna. Men vi glömma så ofta att förverkliga för oss

denna hans närvaro, att handla med honom såsom närvarande. Men slutligen framtvingar dock nöden ett rop till honom, nödropet. Och särskildt måste det i nöden komma äfven till ett gemensamt ropande bland Jesu lärjungaskara. I nöden blir det gemenskap, där det kanske förut var söndring. Man igenkänner hvarandra gent emot den gemensamma faran och fienden. Tron flammar upp. Och om det än sker med ångest, under klentro, med ett »Herre, vi förgås», så flyr man dock till honom.

Och se — nu vaknar han, eller enligt en annan liknande berättelse: han kommer vandrande på hafvets vågor. D. v. s. han visar sin närvaro. Huru gör han detta i den andliga verkligheten? Han gör det på många sätt. Han länkar skickelserna till de sinas tjänst, så att förföljelsens böljor stilla sig. Han uppväcker goda andar, som få makt öfver människorna. Han bortrycker förföljarna eller vänder deras eget sinne till det bättre — man tänke härvid på Sauli omvändelse. Ofta sker sådant på de mest oväntade vägar. Ty Herren kan inverka icke blott på jordens fyra väder, utan på alla människors andar, ofvanifrån och inifrån. Och sådana vändningar på jorden föregås af strider och segrar i andevärlden [1]. Och under stormen stärker Herren de sinas frimodighet och tro, så att de triumfera äfven öfver död och kval.

Och hvad beträffar villfarelserna, så vet dock Herren att i sin tid näpsa deras böljor. Skickelsen visar deras tomhet, deras försvarare falla, deras makt utarbetar sig. sanningsmänniskor uppväckas, som nedtysta lögnen. Tviflets vågor lägga sig, de anfäktade hjärtan få ro. Herren själf ter sig för själarna i sitt ljus. Så har det gått, så skall det gå.

Och så blir det på sistone lugn, stort lugn, efter alla stormar; och efter den sista stormen, för den enskilde och för församlingen, blir det ett evighetslugn. Det måste så blifva, likasom det måste komma storm. Detta är him-

1) Jfr Uppb. 12: 17 o. följ.

melens seger, det godas seger, hans, som är den siste, såsom han är den förste. Så blef det för Kristus själf på uppståndelsens morgon, hvilken tillika var en segerstund för hans lärjungar, ett stort lugn efter en fruktansvärd storm. Så blef det allt emellanåt ett lugn äfven för den första församlingen i dess stormar. Skönt heter det i Apostlagärningarna, sedan Sauli fiendskap blifvit bruten: »Så hade nu församlingen frid öfver hela Judeen och Galileen och Samarien, uppbyggande sig och vandrande i Herrens fruktan, och tillväxte genom den Helige Andes bistånd» [1]). Så gafs ock efter förfärliga stormar lugn åt reformationens kyrkor. Så skall det ock gå för dig, du stormdrifna själ. Hör, hvad profeten säger till Israel: »Du arma, af stormen jagade, af ingen tröstade, se, jag skall lägga dina grundvalar af safirer och dina tinnar af rubiner och dina portar af karbunklar och hela din mur af ädla stenar. Du skall vara fjärran från ångest, ty den skall icke hinna dig. Intet vapen, som göres emot dig, skall hafva framgång, och hvarje tunga, som upphäfver sig emot dig i dom, skall du döma brottslig. Sådan är lotten för dem som tjäna Herren, och sådan deras lön från mig, säger Herren» [2]). Ja, så skall det gå för dig, du kristna kyrka, du Kristi lärjunge. Vi kunna profetera detta för dig med Mästarens ord. En gång skall han visa sig på himmelens skyar med stor makt och härlighet och utsända sina änglar att församla hans utvalda från himmelens ena ände till den andra.

Och därför frukta icke, du lärjungasjäl, utan tillbed i denna dag din Herre! Fråga icke med undran: »hvem är du, att vädret och hafvet äro dig lydiga?», utan säg hellre med rösten från himmelen: »De öfvervunno för Lammets blods skull och för deras vittnesbörds ords skull, och därför att de icke hafva älskat sitt lif intill döden.» Ja, säg redan nu med blick tillbaka på dina små lifserfarenheter:

1) Apostl. 9: 31. 2) Es. 54: 11 o. följ.

Pris vare dig, att sorg och nöd
Jag äfven fått förnimma!
Du efter stormar solen bjöd
Långt härligare glimma.
Du väcker opp
Mitt döda hopp,
Du tröst och hjälp bevisar.
Mitt hjärta, Gud,
Mitt böneljud,
Mitt hela lif dig prisar!

Amen.

(Ps. 227: 1, 2; 227: 3—6; 127: 4; 223: 5—8; 210: 9—11).

Det ondas hemlighet.

Femte Söndagen efter Trettondedagen.

Text Matt. 13: 24—30.

En annan liknelse framställde Jesus för dem, sägande: Himmelriket är likt en man, som hade sått god säd i sin åker. Men när folket sof, kom hans ovän och sådde ogräs midt ibland hvetet och gick sin väg. När nu säden växte upp och bar frukt, då syntes ock ogräset. Och husbondens tjänare gingo fram och sade till honom: Herre, sådde du icke god säd i din åker? Hvarifrån har han då ogräs? Och han sade till dem: En ovän har gjort detta. Och tjänarna sade till honom: Vill du då, att vi gå och hämta det tillhopa? Men han sade: Nej; på det att, när I hämten ogräset tillhopa, I icke mån tillika med detta upprycka hvetet. Låten båda växa tillsammans intill skörden, och i skördetiden skall jag säga till skördemännen: Hämten först ogräset tillhopa och binden det i knippor för att uppbränna det, men samlen hvetet i min lada.

O människa, hvem är du, som vill tvista med Gud[1]).

Till det myckna onda, som sker i världen, hör icke minst det, att människor så ofta pläga anklaga Gud för det onda och säga: »Hvarför tillåter han så mycket ondt att ske? Ja, hvarför har han skapat sådana varelser, som blifva så onda?» I synnerhet om man hör talas om en evighetsdom öfver det onda, om huru de onda männi-

1) Rom. 9: 20.

skorna måste drabbas af en evighetsolycka, frågar man gärna: »Huru har Gud kunnat skapa varelser, som han förutsett skulle blifva så olyckliga?»

Nu måste vi visserligen, m. å., vid sådana frågor framför allt påminna oss, att det är fåfängt af oss människor i vår litenhet att vilja utgrunda tillvarons djupaste hemligheter och Guds eviga rådslag. Vi måste en gång för alla afstå från anspråket därpå, åtminstone i vår närvarande tillvaro, och nöja oss med, om det är något, ja, mycket, som vi dock kunna förstå. Och så mycket viktigare är det, att vi riktigt söka taga reda på detta, på hvad vi med visshet veta verkligen **är**, och att vi göra oss detta till godo.

En hjälp härvid är bland annat denna vår text, som i en liknelse innehåller en sammanträngd profetisk historia om Guds församlings utveckling i världen intill änden, just i denna församlings förhållande till det onda, som uppträder inom henne. Och därmed öppnar denna liknelse vår blick äfven öfver hela världsloppet. Låtom oss rätt begagna oss af en sådan hjälp.

Framför allt hafva vi då — det säger oss denna liknelse, så väl som vårt djupaste sanningsmedvetande — att från början hålla fast, att, huru än saken må te sig för vår kortsynta blick, ingen skuld kan falla på Gud. Han måste dock till sist hafva rätt och behålla rätten.

Men vidare hafva vi att komma ihåg, att Gud gifvit vissa sina skapade varelser frihet eller förmågan att välja mellan ondt och godt. Detta är nu visserligen en punkt, hvarom människor så gärna vilja tvista med Gud. »Hvarför skall han väl hafva gifvit varelser denna frihet, som de så illa kunna missbruka?» Och dock är det ju uppenbart för den som vill tänka nogare efter, att frihetens gåfva just är en gåfva från Guds högsta kärlek. Utan denna funnes ju intet andligt lif, utan endast viljelösa kroppar eller växter och djur, som lyda den blinda naturlagen eller naturinstinkten. Den som så frågar kan lika så gärna fråga: »Hvartill tjänar det, att jag är människa?

Hvarför är jag själf icke hellre ett djur eller ett träd eller en sten?» Säg: Vill du då verkligen hellre hafva din plats i stallet bredvid kreaturen eller ligga såsom en sten på åkern, än att vara människa? Redan en vis hedning sade dock, att han bland de tre stora ting, för hvilka han ville tacka gudarna, först af allt tackade för att »vara människa och icke djur». Och tänk dig nu denna vår jord utan människor? Huru ofullkomlig skulle den icke vara? Betänk ock, att just däri, att du är människa, ligger, att du kan blifva något stort. Därigenom kan du veta om världen, utforska jordens och himmelens lagar. Såsom människor kunna vi upprätta ordnade samhällen, uppbygga väldiga städer, göra förundransvärda uppfinningar o. s. v. Men visserligen kunna vi ock såsom människor blifva någonting djupt eländigt, olyckligare än de blotta naturvarelserna: detta följer af det förra.

Se, detta är alltså den oblidkeliga verklighet, som vi icke kunna komma ifrån: Jag måste nu en gång vara människa och därigenom blifva antingen något stort eller ock någonting eländigt. Vill någon klaga häröfver, så gör han det i samma dårskap, som om någon ville bita i en klippa, därför att hon stode honom i vägen, eller smäda himmelen, därför att den är honom för hög. Vill du i denna del göra en verkligt förnuftig fråga, så fråga då hellre: »Hvarför vilja icke jag och andra människor det goda och rätta, då vi kunna det, då vi hafva valet fritt?» Ja, hvarför väljer man att vara oärlig, då man kan vara ärlig? Hvarför att vara en drinkare, då man kan vara nykter? Hvarför att bannas och svärja, då man kan tala mildt och vänligt? Sådana »hvarför» kunde fortsättas i oändlighet. Och dessa äro de stora »hvarför», som vi skola vända mot oss själfva.

Göra vi nu en gång detta, så kan det möjligen sedan tillstädjas oss att komma med andra »hvarför». Till exempel ett sådant som detta: »Hvarför tillstädjer Gud sådana varelser att lefva, som visa sig välja det onda? Hvar-

för dödar han dem icke strax genom olyckor, pest, hunger, eller genom sin blixt från himmelen?» Vi kunde emellertid till en början svara på en sådan fråga: »Vi undra, huru många människor då skulle blifva kvar på jorden.» Men vi vilja icke gå vår text i förväg. Vi skola nu öfvergå till dess betraktande och därvid följa den i spåren och söka hämta svar på följande fyra frågor: Hvarifrån är det onda? Hvarför får det finnas till? Huru vidt är det tillåtet? Och hvarthän leder det till sist? Men må Herren öppna oss ögonen att förstå den frigörande sanningen.

I.

Hvarifrån är alltså det onda? Till en början är det ju uppenbart, att Gud icke är upphofvet därtill. »Himmelriket (d. ä. Guds regering på denna jorden) är ju likt en man, som sådde endast god säd i sin åker.» Detta är nu visserligen i liknelsen egentligen sagdt om Kristi församling på jorden. Men vi kunna helt naturligt däraf sluta, att, då i liknelsen talas om »en ovän», som sår ogräs bland hvetet, så var äfven denne ovän, för så vidt han är en Guds skapelse, en gång en god säd, som Gud sådde i sin åker. Det kan icke vara annorlunda. Fasthållen nu detta, och vi hafva redan svar på många frågor. Och är Gud A och O, begynnelsen och änden, så måste visserligen, såsom allt godt begynt från honom, till sist det goda segra genom honom i hans värld.

Men hvarifrån är då det onda? »Då folket sof, kom en ovän och sådde ogräs midt ibland hvetet och gick sin väg.» Alltså då det är fråga om det onda i Kristi församling eller i mänskligheten, så är det »från en ovän». Det är något främmande, i andra hand inkommet, ett fördärfvande af ett godt verk, ett nattens, icke ett dagens verk.

Men hvarifrån är då ovännen? Detta är nu visserligen en fråga, som närmast icke hör till vår text. Men

vi vilja ändock söka att gifva ett svar därpå. Om denne ovän en gång, såsom vi nyss antydt, var en god säd af Gud, ett »rikets barn», så är han hvad han nu är af sig själf, därför att han icke ville vara hvad han var, icke ville vara Guds tjänare, utan sin egen herre, och därmed blef en Guds ovän. Om vi nu vilja spörja, hvarför han detta ville, så måste vi ju egentligen nöja oss med att vänta på svaret, till dess han själf eller andra Guds ovänner få svara inför Gud på den frågan, hvarför de ville vara detta. Eller hvar och en som icke står i vänskap med Gud må först fråga sig själf: »Hvarför nöjer jag mig med att hafva det så?» Och begära vi från annat håll ett svar på denna fråga beträffande ovännen, så måste vi nöja oss med hvad skriften säger: »Han blef icke bestående i sanningen»[1]). Och för att förstå, hvarför detta kunde tillåtas honom, måste vi nöja oss med, att han därvid fått åtnjuta den »frihetens rätt», om hvilken vi nyss hafva talat.

II.

Men vi fråga nu vidare: Hvarför tål då Gud en sådan ovän, hvarför tillintetgör han honom icke eller förhindrar sådan hans ondska? Hvarför förhindrar han honom åtminstone icke att anstifta detta onda på jorden? Dock innan vi begynna svara på dessa frågor, så frågom oss först själfva: Hvarför hafva vi människor tillstadt honom att tränga in bland oss med sitt onda? Hvarför sof folket och vakade icke och lämnade honom därigenom rum att så sitt ogräs? Och hvarför tillåta vi, att detta oupphörligt upprepas ibland oss? Hvarför lyssnade vi och lyssna alltjämt till det onda såsom till något godt? Må hvar och en som vet med sig någon afvikelse i lifvet från det godas väg först svara härpå. Och om han då icke sanningsenligt kan svara därpå något annat än detta: »ack, jag lät bedraga mig, jag var så dåraktig, så lättsinnig, så ond,

1) Joh. 8: 44.

att jag trodde det ondas röst i stället för det godas», så kan han däraf förstå, att vi icke heller hafva något annat svar att gifva på den frågan: »Hvarför tillstadde Gud det onda att först komma i världen?» D. v. s. det var vår egen ondska han tillstadde. Visserligen ligger en smula ursäkt däri, att det dock kom från »ovännen». Men det blir dock alltid en skuld kvar för människan, en skuld, som i någon mån är en gemensam skuld. Och för denna är hvar och en skyldig att först göra redo och att besvara den frågan: Hvarför har du ådragit dig denna skuld?

Och vill du då fråga: »men hvarför tillstädjer Gud oss detta», så blir svaret: Han låter oss åtnjuta vår frihetsrätt. Och säg, ville du hafva afstått från denna? Vill du väl nu afstå från den frihet du har? Räknar du icke friheten bland ditt högsta goda, som du fasthåller nästan lika hårdt som lifvet? Ropar icke hela världen på frihet och klagar, om man vill röra vid denna klenod? Blir alltså icke till sist svaret på vårt »hvarför» detta: Gud har gifvit oss endast det godt är och bland detta goda friheten; men vi hafva missbrukat hans gåfvor. Och han har i outsägligt tålamod fördragit detta. Han har så låtit oss visa hvad vi vilja. Se där det ondas upphof och förklaring i vår värld, så långt vi hafva rätt att begära en förklaring. Och månne icke däri ligger en anvisning till förklaringen äfven af det onda, som är före och utom vår värld? O människa, hvem är då väl du, som vill tvista med Gud?

Se, detta är mänsklighetens historia, likasom kyrkans. Det är historien om alla villfarelser, affall från och förvridningar af sanningen. Blott må vi anföra såsom ännu en ursäkt, att ingen af oss till en början rätt förstått hvad det onda innebär. Och detta är ju vår lycka, ty eljes hade vi blifvit lika satan. Så har det onda kommit in i hvarje hjärta, och så hafva onda människor kommit in i de godas samfund. Och så går det allt fort; ty vår liknelse är icke en historia endast om något som en gång förefallit, utan

om något oupphörligt fortgående. Himmelriket är alltid likt en man, som sår god säd i sin åker. Det kommer alltid med nya, goda begynnelser eller ansatser, det begynner alltid från början med hvarje människa och hvarje tid. Men ovännen var och är också oupphörligt verksam att utså sitt ogräs, hvarhelst det goda visar sig. Och människorna äro alltid villiga att mottaga hans utsäde eller försumliga i att bevara det goda.

Men intet i världen kan stå stilla, allt växer, allt utvecklas. Så äfven godt och ondt. Och om därför än i början det ondas rätta art är fördold, så visar sig denna med tiden, så väl som det godas. Ty det finnes visserligen icke blott ondt i världen utan också godt. Den goda säden är där och kan icke utrotas. Och när nu det onda visar sin rätta art, då förskräckas de goda däröfver och fråga sitt: »hvarifrån, hvarför?» Och då blir svaret till dem: »Det är från ovännen. Det är satans verk, det hör honom till.» Förskräckliga ord att tänka på för hvar och en som gör det onda, om han eljes ville besinna det. I alla händelser blir det mildaste svaret detta: Det onda är allas deras verk, som vilja höra ovännen till och gå hans ärender.

Men då blir nu åter frågan för de goda, för Guds tjänare: Skall det onda tålas, då det finnes? Och hvarför? Och husbondens tjänare gå åstad och klaga inför honom och vilja gärna bruka den makt de hafva för att utrota ogräset. Men se här, m. å., just på denna punkt uppenbarar sig skillnaden mellan gudomligt förstånd och mänskligt förstånd. »Hvarför skola vi icke gå och hämta det bort?» — så fråga tjänarna. Men svaret blir det redan antydda: »Låten det njuta frihetens rätt.» Eller husbonden uttrycker här svaret på ett något annat sätt: »Nej, på det att I icke, när I hämten ogräset tillhopa, mån tillika med detta upprycka hvetet.» Se här åter en världshemlighet, kärlekens hemlighet. »Det kan» — vill husbonden säga — »bland detta ogräs finnas hvete, som kunde

fördärfvas, om ogräset för hastigt och skoningslöst bortrycktes». Huru då detta? Utan tvifvel dels emedan det ogräs, hvarom här är fråga, till en början har en viss likhet med hvetet. Men vidare ock emedan de båda äro med sina rötter så sammanknippade, att de svårligen kunna skiljas från hvarandra vid ett uppryckande. Och ändtligen kunna vi tänka oss, om vi taga uttydningen till hjälp, att det ännu finnes möjligheter kvar i ogräset till dess förvandling eller öfvergång till hvete. I alla händelser, huru vi nu må tänka oss den här antydda faran för hvetet, så är hufvudsaken denna: Husbonden är framför allt rädd om hvetestråna, om sina barn, »rikets barn». Han har en faderlig ömhet om dem, om hvarje den spädaste begynnelse eller möjlighet till det goda. För deras skull är det då egentligen han har — hvad? Jo, tålamod med det onda[1].

Vi hafva sagt, att vår liknelse egentligen gäller den kristna församlingen. Men månne icke detta husbondens svar går djupare, går tillbaka ända till begynnelsen, till den frågan: »Hvarför tilläts det någonsin finnas onda människor?» Och blir då icke, med ledning af liknelsen, svaret detta: Var det icke därför, att det eljes icke skulle kunnat finnas några goda människor, emedan det då icke hade funnits några fria varelser? Men Gud har ömhet om de goda, han vill, att de skola finnas. Eller om vi fråga: »hvarför fick det någonsin finnas en satan?» — blir icke svaret härpå detta: »Det skulle eljes icke hafva fått finnas några goda änglar.»

Hafva vi nu härmed svarat på alla frågor? T. ex. hafva vi fullständigt svarat på den frågan, hvarför en ängel blef en satan? Nej. Men äro vi väl skyldiga att svara på detta? Är han icke själf skyldig detta svar? Men husbonden var dock den som sådde god säd.

---

1) Jfr Rom. 9: 22 f.

Ja, se där, m. å., ett världssvar på frågan om det onda: Det goda förutsätter frihet; frihet innebär möjlighet till det onda. Hvarför det onda missbrukat friheten må det svara på själft. Men när en gång det onda finnes bredvid det goda, då fordras — på det att det goda icke må fördärfvas — tålamod, gudomligt tålamod.

Eller säg, o människa, om Gud förfarit med dig så, som du kanske tycker, att han bort förfara med det onda, om han dräpt dig, så snart det onda visade sig hos dig, hvart hade det tagit vägen? Hade det då någonsin kunnat finnas en god varelse på jorden? Och säg vidare: När Gud understundom slår till med sin tuktan och med en dom öfver det onda, när han skickar öfver oss människor pest, krig och dylikt, hvad göra vi då? Tacka vi honom, eller ropa vi och klaga och bedja och önska blott befrielse från detta? Och se vi icke då onda och goda nödgas lida med hvarandra? Kunna vi icke af detta sluta oss till orsaken till Guds tålamod? Är han icke tålmodig just för att bevisa den skonsamhet, som vi själfva önska, och på det han icke med ogräset må upprycka hvetet? Skulle vi då icke själfva förfara efter samma regel? Skulle vi icke själfva öfva tålamod, framför allt i vår inre dom? Och skulle vi icke unna andra hvad vi unna oss själfva? Vi hafva nyss frågat hvar och en: Hvad hade du varit, om Gud strax hade träffat dig med sina slag? Tänkom oss nu ett annat fall: Hvad hade det blifvit af Saulus, om Gud genast hade slagit honom med sin dom? Hade vi någonsin då ägt en Paulus, som blef hedningarnas apostel, missionären för vår världsdel, och som med sina skrifter ännu i dag är ett ljus för hela världen? Tänkom oss då också andra, som väl nu äro onda, men som kunna blifva räddade såsom han. Och tänkom oss, att dessa åtminstone kanske äro andra till väsentligt gagn, till tuktoris, till pröfning, eller ock till lekamligt stöd. Och om än af de onda endast somliga räddas, andra icke, hafva icke de

senare ett visst anspråk på att njuta samma frihetsrätt, att hafva sin »tålamodstid»? Om vi nu vid alla dessa frågor icke kunna svara på allt, icke begripa alla gudomliga afsikter, men vi dock förstå något och ana mycket, skulle vi icke därmed kunna tills vidare låta oss nöja?

III.

Men vi komma nu till vår tredje fråga: Huru vidt har Gud tålamod med det onda?

Vi svara härpå först: Han har det aldrig så, att han någonsin gillar det onda eller kallar det godt. Han ser det alltid såsom det är, i all dess afskyvärdhet. Om människor lida däraf, så lider han så mycket mer. Ja, han »hatar» det[1]). Och detta gäller icke minst det onda, som ännu finnes hos »rikets barn». Han lider äfven af dem. Höra vi icke vår Frälsare utbrista i denna klagan öfver sina lärjungar: »O, du otrogna släkte, huru länge skall jag vara med eder? Huru länge skall jag lida eder?»[2]). Ja, just hans barn behöfva icke minst hans tålmodiga öfverseende[3]).

Men Gud har endast »tålamod» med det onda, och han arbetar däremot med all sin makt; men han gör detta på sina vägar. Och huru långväga anlagda äro icke dessa vägar. De kräfva stundom århundraden eller årtusenden. Men därigenom möter han det onda i dess egen utveckling, och på detta sätt gäckar han tusen gånger dess rådslag. Man tänke blott på Herodes' anslag mot Jesus-barnet. Gud vill därför ock, att hans barn skola arbeta däremot på ett rätt sätt, på vägar, som likna hans. De skola icke blott skilja det onda från sitt eget hjärta, utan äfven afskilja det från sin gemenskap, i den mån de kunna. Men härvid äro förhållandena olika i olika tider af hans församlings utveckling. Annat var förhållandet i den lilla enkla och jämförelsevis rena apostoliska försam-

1) Ps. 5: 6. 2) Matt. 17: 17; jfr Mk. 8: 21. 3) Luk. 18: 7.

lingen[1]). Och annat är förhållandet i våra stora, förvecklade och med all möjlig världslighet och ondska uppblandade folkkyrkor o. s. v. Det behöfves en särskild Andens visdom för att härvid handla rätt i olika tider och förhållanden, i det offentliga och det enskilda.

Vidare få vi aldrig glömma, att det onda delvis får sin dom genom Guds skickelser redan i denna tiden. Detta sker på otaliga sätt, icke minst genom de onda själfva. De få vara hvarandras tuktoris.

Vidare är det onda belagdt med Guds hotelser. Och hvilka förfärande hotelser höra vi icke uttalas mot detsamma redan i det gamla testamentet. Man tänke blott på Moses' lags afslutning med alla dess förbannelser[2]). Men ännu fruktansvärdare ljuda dessa hotelser i det nya testamentet: »Den som icke tror Sonen, han skall icke få se lifvet, utan Guds vrede blifver öfver honom.»

Och slutligen kommer dock efter allt tålamod en skördetid, då det onda skall fullkomligt afskiljas. Så är då Guds tålamod mot detsamma inskränkt inom bestämda gränser. Skulle nu icke en syndig människa, som själf hvarje ögonblick behöfver Guds tålamod, vara tillfreds med detta?

IV.

Fråga vi nu ändtligen, hvarthän det onda leder, då dess dom slutligen är inne, så gifver vår text detta svar: »Det kastas i elden, i eldsugnen, till orten för den gudomliga straffdomen.» Huru förfärande, om vi göra allvar med dessa Frälsarens ord! O, att vi här kunde tala ett ord till människornas samvete! Men hvad skall en människa säga mera, än hvad vår Herre själf har sagt i denna liknelse och vid andra tillfällen?

Så bringar då det onda en människa dit hon icke vill eller anar. Hon blir genom dess öfvande allt ondare,

1) Jämför Matt. 18: 15—20; 1 Kor. 5 och predikan öfver 1:a årg. af de nya texterna på 22 söndagen efter Trefaldighet.

2) 3 Moseb. 26: 14 f.; 5 Moseb. 28: 15 f.

så att hon efter någon tids förlopp är långt mera förhärdad och oåtkomlig för sanningen än förut. Och i samma mån blir hon allt olyckligare. Och under det hon syndar på nåden och missbrukar det gudomliga tålamodet, »samlar hon åt sig själf vrede på vredens dag»[1]. Hon kan väl under tiden brukas af Gud till åtskilligt godt, äfven till att tjäna hans sak och hans barn; men slutligen kastas hon dock bort såsom ett odugligt verktyg[2].

Skulle vi nu klaga öfver detta såsom något orättvist? Skulle vi klaga öfver, att varelser, som en gång hafva varit en god säd, begåfvade med möjligheter till allt godt, som hafva haft alla möjliga nådetillfällen, tillfällen att blifva heliga och saliga, ja, blifva lika himmelens änglar, att dessa, då de icke vilja det goda, icke vilja tjäna Gud — att dessa, sedan de en gång hunnit blifva vederstyggliga och afskyvärda inför Gud och människor, nu också blifva förkastade? Skulle människor i allmänhet hafva rätt att klaga däröfver, de som dock äro så angelägna att »blifva af med» andra, som besvära dem, ja, som bygga stora fängelsepalatser för att där innesluta dem de måste frukta? Eller skulle de rättfärdiga klaga däröfver, som just genom Guds tålamod, hvilket är gemensamt för dem och de onda, fått rum till frälsning, och som nu, tuktade, renade och bepröfvade genom alla strider och motsatser, skina såsom solen i deras Faders rike, frigjorda från alla hinder? Eller skulle de förkastade själfva kunna klaga öfver någon orättvisa? Skulle de hafva rätt att fråga Gud: »Hvarför har du skapat oss?» Måhända skola de till en början göra detta. Ty där de äro skall det vara »gråt och tandagnisslan», det vill säga icke blott sorg, utan en vanmäktig förtviflans raseri. Men till sist skola dock alla nödgas gifva Gud äran; ty det heter ju, att »i Jesu namn skola alla knän böja sig, deras som äro i himmelen, på jorden och t. o. m. under jorden». Huru nu detta skall tillgå,

1) Rom. 2: 5. 2) Jfr Es. 10: 12—17.

eller huru det då skall te sig, det veta vi icke, förstå vi icke, skola vi icke nu förstå. Men därom kunna vi alltid vara förvissade, att ingen enda af dem som kunnat frälsas skall förgås[1]). Väl skola många förföras af andra och lida för andras skull; men de skola dock aldrig göra det utan egen skuld. Och så länge något hos någon ännu är att rädda, skall Gud hafva tålamod. Ja, hans tålamod, hans ömhet om de goda är en borgen, att han vet att bevara och rädda allt godt. Han söker den borttappade penningen med lika omsorg, som en fattig kvinna söker en silfverpenning bland tio.

Så gifvom då Gud äran, m. å., fruktom hans dom, varom vaksamma, användom hans nåd, lidom med tålamod, förbidom hvad han skall göra, och låtom oss först och sist anse vår Herres tålamod för vår frälsning[2]) Amen.

(Ps. 328: 3; 120: 1—7; 21: 2; 50: 4, 5; 102: 5).

1) Jfr Amos 9: 9. 2) 2 Petr. 3: 15.

Lön, arbete och nåd.

Söndagen Septuagesima.

Text: Matt. 20: 1—16.

Jesus sade: Himmelriket är likt en husbonde, som gick ut bittida om morgonen för att lega sig arbetare för sin vingård. Och när han hade kommit öfverens med arbetarna om en penning för dagen, sände han dem till sin vingård. Och när han gick ut vid tredje timmen, såg han andra stående fåfänga på torget och sade till dem: Gån ock I uti vingården, och hvad skäligt är skall jag gifva eder. Och de gingo. Och när han åter gick ut vid sjette och vid nionde timmen, gjorde han sammalunda. Och när han gick ut vid elfte timmen, fann han några andra stående fåfänga, och han sade till dem: Hvarför stån I här hela dagen fåfänga? De sade till honom: Emedan ingen har legt oss. Då sade han till dem: Gån ock I uti vingården, och hvad skäligt är skolen I få. Och när det hade blifvit afton, sade vingårdsherren till sin förvaltare: Kalla fram arbetarna och gif dem deras lön, begynnande med de sista intill de första. Och de som hade kommit vid elfte timmen gingo fram och fingo hvar och en sin penning. Men när de första kommo, menade de, att de skulle få mer, och fingo äfven de hvar sin penning. Men när de hade fått den, knorrade de mot husbonden och sade: Dessa sista hafva arbetat en enda timme, och du har gjort dem lika med oss, som hafva burit dagens tunga och hetta. Då svarade han en af dem och sade: Min vän, jag gör dig ingen orätt; kom du icke öfverens med mig om en penning? Tag det som är ditt och gå. Men jag vill gifva åt denne siste lika mycket som åt dig. Eller må jag icke göra hvad jag vill i det som är mitt, eller ser du med ondt öga, att jag är god? Alltså skola de sista vara de första, och de första de sista; ty många äro kallade, men få utvalda.

I.

Hvad skola vi då få? d. v. s. Hvad lön skola vi få?

Så höra vi Petrus fråga i slutet af Matt. 19:e kapitel, nyss före hvad som i vår text omtalas. Det är en fråga, som han ställer till Jesus strax efter det samtal Mästaren hållit med den rike ynglingen, åt hvilken han sagt: »Sälj allt det du har och kom och följ mig.» Då nu den unge mannen gått bort bedröfvad, uttalar Petrus i sina medlärjungars namn till Jesus denna fråga: »Se vi hafva öfvergifvit allt och följt dig; hvad skola vi då få?»

Vi skola icke tänka, att denna fråga af Petrus var så alldeles dåraktig. Ingen finner ju det dåraktigt att så fråga, då det gäller jordiska ting. Hvar och en frågar så, då han deltager i ett arbete. Hvar och en som genom långvariga studier förbereder sig på ett ämbete tänker på hvad han skall få för ersättning. Då en handlande med stor möda och fara tager in varor, beräknar han hvad han skall vinna. Då en bonde kör sin säd till staden, säger han inom sig: hvad skall jag få därför? Det är sant, att det blandar sig lätt synd i sådana frågor; men de äro icke i och för sig oberättigade. Nåväl, om det så är i lekamliga ting, skulle det då vara en oberättigad fråga på det högre lifvets område? Nej, det vore tvärtom att önska, att många frågade på fullt allvar: »Hvad skall jag få i den andra världen, när jag kommer dit?» Men nu är det tyvärr så, att många lämna hvarje fråga alldeles därhän, just när det gäller deras högsta angelägenhet, eller också om de tänka något i den vägen, mena de, att detta skall gå likasom af sig själft. Men är det väl så? Skall man utan något vidare undfå det högsta, undfå själfva saligheten? De flesta sätta sig aldrig in i hvad det vill säga att undfå den eviga saligheten, och i denna tanklöshet ingå många i evigheten. Hvilken dårskap att icke verkligen göra sig reda för hvad man där skall få. Så gjorde

nu icke Petrus och hans medlärjungar, och däruti handlade de mycket klokt. De hade nästan alldeles lämnat åsido att fråga efter den rent jordiska lönen; i stället hade de vändt sina blickar till något högre. Och de förstodo väl, att de måste få detta såsom en särskild nådegåfva. Det var icke något, som de beräknade skola komma så alldeles af sig själft. »Hvad skola vi få af Gud» frågade de, »vi som hafva öfvergifvit allt och följt dig?»

Petrus och hans medlärjungar hade vuxit upp i gamla testamentets tid, och den tiden gaf icke några alldeles klara utsikter på det kommande lifvet. Man visste, att man skulle få lefva i de dödas rike med sina fäder, antingen lycklig eller måhända icke så lycklig, men man visste icke rätt, huru det skulle vara där. Man kunde visserligen genom profeterna erhålla några skymtar af det eviga lifvet hos Gud, isynnerhet då, när kärleken till Gud fattade de heligas hjärtan med någon synnerlig kraft. Då väcktes en aning hos dem, att de icke ens efter döden kunde upphöra att vara med Herren, sin Gud. Men i andra stunder sjönk deras medvetande ned i ett dunkel, och de sågo för sig endast det skumma dödsriket.

Men när Kristus kom, öppnade sig en helt annan utsikt för människorna. Hans lärjungar, som sågo honom och hvad som var i honom, sågo hans under och hörde hans ord, om hvilka de kunde säga: »du har det eviga lifvets ord», de förstodo, att han kom från Fadren, från en himmelsk värld. Och de lärde sig också förstå, att han skulle upprätta ett himmelskt rike. Huru detta rike nu skulle blifva, därom förstodo de icke mycket; men så mycket förstodo de, att det skulle vara något annat än denna ondskans och skuggornas värld, något från himmelen, med något af himmelsk kraft, himmelskt ljus och lif. Och på det riket fästade de sin blick och sitt hopp. För detta rike, som de väntade, hade de öfvergifvit snart sagdt alla tankar på det närvarande. Men nu stodo de frågande inför detta som skulle komma: »Huru skall det blifva, hvad

skola vi få där?» Och att deras fråga icke var alldeles oberättigad, visar Jesu svar, som är ett mycket nådigt och huldrikt svar. Han gifver dem en härlig utsikt och säger: »I, som hafven efterföljt mig, skolen i den nya födelsen, när Människosonen skall sitta på sin härlighets tron, sitta äfven I på tolf troner och döma Israels tolf släkter.» Han talar i detta ord om något som han kallar »den nya födelsen», här icke i meningen af den enskilda människans pånyttfödelse, utan därmed betecknande världens pånyttfödelse, då denna jord skall förvandlas till en himmel eller en himmelens förgård. »Jag skall då» — säger han — »sitta på min härlighets tron, och då skolen I dela den med mig: I skolen sitta på troner bredvid mig och vara såsom furstar och regenter i den nya skapelsen.»

Detta var sålunda den lön lärjungarna skulle få, därom fingo de nu en aning. Men det var ändock en fara med vid denna lärjungarnas fråga, en fara, som Frälsaren antyder i slutorden af sitt löfte. Han tillägger till detta: »Men många de första skola vara de sista, och de sista de första.» Och det är till en närmare upplysning om och varning för denna fara, som han tillägger den följande liknelsen, hvilken utgör dagens text, och som oskiljaktigt sammanhänger med det föregående genom ordet: »Ty himmelriket är likt en husbonde» o. s. v. Låtom oss nu närmare betrakta denna liknelse.

II.

Om vi därvid utgå från Petri fråga eller från att vi göra denna samma fråga: »hvad skola vi få därför», »hvad skall komma oss till del däruppe på den andra sidan grafven», hvad lär oss väl denna liknelse?

Till en början låtom oss icke glömma, att den lär oss, att vi måste göra ett arbete för detta goda, som vi skola få, ett arbete åt den himmelske husbonden. Vi hafva redan sett, att Jesu lärjungar hade ganska väl förstått detta. De hade »öfvergifvit allt» för att sluta sig till sin Mästare.

Detta kan Petrus göra gällande, och däri säger han sant, åtminstone till en viss grad. Han hade nog icke fullt förstått, huru han ännu hade mycket kvar att öfvergifva, men han hade åtminstone börjat med öfvergifvandet i verk och gärning. Han hade lämnat sin båt, sitt fiske, sitt hem för att följa Jesus. Han hade slutit sig till Mästaren för att vara en lärling åt honom. Det blef från denna stund hans såväl som hans medlärjungars egentliga lifsarbete att vara lärlingar åt Jesus. De vandrade med honom, de hörde honom, och de gjorde hvad han sade dem. Vi upprepa, att dessa lärjungar ännu icke förstodo, att mycket återstod för dem att öfvergifva. Men de fingo snart lära sig detta. Mästarens död, Mästarens uppståndelse och framför allt den helige Andes utgjutelse lärde dem något mera. De fingo ett arbete vida större, än de någonsin tänkt: De måste gå ut från sitt folk och land, förkastade af sina egna, de måste gå ut i den mörka hednavärlden och förkunna evangelium om riket. Och vid detta arbete hade de att lida outsägligt både invärtes och utvärtes. Om vi särskildt följa apostelen Paulus, den efter de andra kallade apostelen, på hans resor, berättade i Apostlagärningarna, så se vi hvad det var för arbete dessa första lärjungar hade att utföra. Paulus talar om, huru han gått fram under mödor, slag, fängelse, uppror, vakande, fastande o. s. v.[1]).

Ett något liknande arbete har nu hvar och en af oss att göra. Vi hafva hvar och en att verkligt ansluta oss till Jesus såsom lärlingar. Vi hafva att vandra med honom dag för dag och steg för steg i vårt inre och lära hos honom att läsa, begrunda, gömma hans ord. Och sedan hafva vi att bekänna honom inför världen i vårt lif. Detta är det »löpande på vädjobanan», som vår epistel omtalar, det kämpande, hvarvid det gäller att löpa och kämpa på rätta sättet. Utan att vi verkligen vilja gå in i detta arbete, detta Mästarens egentliga arbete, är det alldeles förgäfves för oss att fråga efter hvad vi skola få

1) Se 2 Kor. 6: 11.

för lön på den andra sidan. Då gäller om oss det gamla ordspråket: »Den late dör öfver sin önskan.» Vi kunna gärna erkänna, att ingen, som vänder sitt sinne åt det eviga, i början kan fatta hvad det innebär för honom att på detta sätt ansluta sig till Frälsaren. Ingen vet hvad Mästaren ännu kan hafva för arbete för honom att uträtta. Men hvar och en måste erbjuda sig åt husbonden till det arbete han vill hafva gjordt, och det med en liknande villighet som hans första lärjungar. Men därvid böra vi besinna, att det arbete, som skall göras, är framför allt ett arbete på oss själfva, under hvilket Mästaren själf vill och måste arbeta på oss. Se, detta är det första vi hafva att lära: Vi måste ingå i Mästarens arbete, ett arbete, hvars art och mått vi lämna åt honom att bestämma; och detta så, att vi tillika lämna oss själfva åt honom, att han därvid må göra sitt arbete på oss.

III.

Men nu komma vi till liknelsens andra hufvudsak. Det är, som vi sagt, en fara förbunden med denna fråga efter lönen. Och detta är den faran, att man vid sitt sökande efter det himmelska goda dock stannar till hälften vid en jordisk uppfattning däraf, begynner att fatta denna lön, att beräkna den på ett jordiskt sätt, begynner så att säga att »köpslå med Gud». Man vill hafva betalning i den mening som man vill hafva den på jorden. Man fattar arbetet såsom en dagsverkstjänst åt Gud. Man begär af honom det eller det goda redan nu. Man begär framgång i det timliga, man begär de och de andliga nådegåfvorna, och man räknar i någon mån på samma sätt med afseende på evigheten. Man ser på andras arbete och jämför sig med dem; de hafva gjort mindre, därför skola de hafva mindre lön. Man börjar så räkna sig förnämligare än andra; det

1) Se 2 Kor. 6: 11.

uppstår likasom en andlig »förnämhet» i själens inre åskådning.

Men sen, mina dyra å., på det sättet vill Gud icke hafva saken. Man glömmer, då man på detta sätt begynner räkna med honom, att det himmelska goda icke kan vara en lön i vanlig mening. Det är icke så, som när vi på jorden göra ett arbete, hvarvid detta medför ett visst gagn för den som får det gjordt och denne är pliktig att ersätta lika med lika. I den meningen kan ingen göra något slags arbete åt Gud, ty han behöfver ju intet. Och hvad skulle i värde vara jämlikt med den lön han ämnar gifva åt de sina? Den lönen är ju en evighet af glädje och härlighet. Och nu, hvad skulle vi kunna göra i detta usla korta lif af några dagar eller år, som uppvägde en himmel med evighetens härlighet. Just därför att lönen, som Gud ämnar gifva, är något så öfversvinneligt stort, betyder olikheten mellan den enes och andres arbete här på jorden så litet. Det blir allt såsom ett intet i jämförelse med lönen.

Dessutom har arbetet på jorden egentligen en helt annan betydelse än att uppväga lönen, än att vara lika mot lika. Hvad är nämligen betydelsen af vårt arbete på jorden, den himmelske husbondens arbete? Vi hafva redan antydt det, då vi sade, att det egentligen är ett arbete på oss själfva, ett arbete för vår egen inre människas utveckling. Och vidare är det arbete vi göra det prof, hvarigenom vi visa den himmelske husbonden hvad vi duga till. Detta kunna vi nu göra på mycket olika sätt, och därvid betyder olikheten i arbetet så litet. Längden af tiden t. ex., under hvilken man arbetat, afgör icke så mycket; icke heller de olika ställningar, i hvilka man stått. Hvad som egentligen betyder något är den trohet hvar och en bevisar i det som blifvit honom anförtrodt. Och huru denna vårt arbetes innersta beskaffenhet skall mätas, det skall endast Gud afgöra, han som ser till hjärtat. Ingen

må tillåta sig att på förhand efter yttre utseende uppmäta värdet af sitt arbete.

Hörom här en berättelse om den helige Antonius. Denne man drog sig redan i ungdomen undan till ödemarken för att riktigt fly bort från världen, vara ensam med Gud och ägna sig åt det himmelskas tjänst. Då han nu hade lefvat flera år på detta sätt i ständigt bedjande, försakande och uppblickande till himmelen, fick han en dag en uppenbarelse, att han skulle gå in i en stad och där uppsöka en man, som var himmelen lika nära eller närmare än han. När han då gick åstad, visades han af den inre rösten till en fattig handtverkare, som satt vid sitt arbete, synbarligen alldeles lik en vanlig arbetare. — Se, så är det. Så litet kan t. o. m. en helig människa afgöra, hvilkens arbete är af mesta värde inför Gud. Därför är det så dåraktigt, om någon låter något slags andlig förmätenhet intaga sitt hjärta.

Vi hafva sagt, att det egentligen är troheten i arbetet som afgör dess värde. Men härvid hafva vi särskildt att taga i betraktande en synpunkt, som vår text vill framhålla. Denna trohet sammanhänger väsentligen med det olika sinne, hvarmed en människa uppfattar sin ställning och sitt arbete. Om någon på ett eller annat sätt begynner köpslå med Gud med afseende på lönen och beräknar den efter egen förtjänst, så är just detta en otrohet, ett misskännande af tjänareställningen och medför en skada, som nedsätter en människas person och arbete. Om hon än icke därigenom blir alldeles förkastlig för Gud, så är det dock en skada för hennes inre. Å andra sidan: Om ett arbete, låt vara i och för sig litet och obetydligt, blott göres i djup ödmjukhet, utan anspråk, så att man öfverlämnar dess bedömande helt åt Gud, så är detta välbehagligt i Guds ögon; just den ringhetsställning man i sitt hjärta intar är något stort, som ökar värdet af arbetet. På detta sätt kan ett både stort och långvarigt arbete blifva till sitt värde nedsatt, och tvärtom ett synbarligen

obetydligt och kort arbete blifva förökadt i värde. Så blifver den ene arbetaren förnedrad, i det han upphöjer sig själf, och den andre blir upphöjd, i det han förnedrar sig själf. Må vi väl besinna detta: Arbetet såsom blott arbete har aldrig i och för sig värde inför Gud. Arbetet är ämnadt till ett prof för oss själfva och till en utveckling af oss själfva. Och därför är arbetets egentliga frukt den andliga vinning vi göra i vårt innersta väsen inför Gud.

Detta är nu hvad vår liknelses andra hälft vill lära oss. Vingårdsmannen i liknelsen är naturligtvis Herren Gud själf, arbetarna äro de enskilda människosjälarna. Dessa kallas alla af Herren till arbete, framför allt till detta inre arbete, hvarom vi talat. Vingården är hela det område, inre och yttre, som Gud upplåter åt människorna till arbete, framför allt deras egna själar. Låtom oss icke tro, att vi blott skola arbeta på andra; nej, vårt arbete bör framför allt gälla oss själfva. De olika timmar, på hvilka husbonden kallar oss, äro alla de olika förhållanden i lifvet, inom hvilka vi människor manas att tjäna Gud. Denna olikhet kan vara mångfaldig. Den består icke allenast blott däri, att den ene blir tidigt omvänd och den andre sent; detta är blott e t t sätt att förklara de olika timmarna. Dessa kunna ock motsvaras däraf, att den ene har en synbarligen större kallelse, den andre en mindre. En är kallad till apostel, en annan är präst i en liten landsförsamling, en tredje är blott en dräng eller torpare. De olika timmarna kunna ock beteckna olika tider i Guds rike. En t. ex. lefver i en svårare och mörkare tid, då det gäller att bryta väg för evangelium; en annan lefver i en tid, då han blott tyckes hafva att taga emot det som är vunnet af andra. Vid allt detta råder en stor olikhet såsom emellan ett arbete under tolf timmar och under en timme.

Men nu, enligt liknelsens slut få alla dessa olika arbetare, som arbetat under så olika tidslängd, dock samma lön. Därmed är icke sagdt, att så a l l t i d skall inträffa, att det aldrig kan blifva någon olikhet mellan arbetarna; utan

vi påminnas blott, att det kan inträffa, att ett långt arbete icke får större lön än ett kort och tvärtom. Särskildt säger oss det drag i liknelsen, att alla få samma dagspenning, att det väsentliga goda, den väsentliga lönen, själfva det eviga lifvet — och detta gifves ju redan här i tiden — att detta är någonting lika för alla trogna. Att ärfva saligheten är en gemensam nåd för alla, liksom det här på jorden är gemensamt för alla att se samma sol, att andas samma luft, trampa samma mark. Och se, redan denna dagspenning eller detta gemensamma goda är något oändligt mer än värdet af allt arbete och därför en lön utöfver all förtjänst. Det är såsom evigheten i förhållande till några timmar. Hvad blir väl då olikheten mellan tolf timmars och en timmes arbete i förhållande till evighetens lön? Det är icke större skillnad än olikheten mellan en liten backe på jorden och ett högt berg i förhållande till solen och afståndet från solen. Kullen och berget äro båda såsom små sandkorn. Och bergstoppen får icke mer af solen, därför att den är några tusen alnar närmare, än den öfriga jorden. All storhet, all olikhet försvinner inför det eviga, det omätliga.

Hvad särskildt beträffar samtalet i liknelsen mellan husbonden och de knorrande arbetarna, så böra vi fatta detta icke bokstafsmässigt, utan såsom en omklädnad för en sanning. Och denna sanning är den, att många arbetare kunna hysa mycket dåraktiga tankar om sin storhet, sin förtjänst, sitt värde, och möjligen taga dessa tankar med sig in i evigheten. Men på samma gång säger liknelsen, genom husbondens bestraffande af dessa tankar, att en människa en gång måste afklädas alla sådana tankar och detta måhända af domaren själf under en djupt förödmjukande näpst. Men på samma gång säges det oss, att det finnes mycket ringa tjänare, hvilka i sin ringhet dock arbetat troget utan alla anspråk, och som därför skola få erfara husbondens godhet utöfver alla både sina egna och andras tankar. Detta hindrar nu visserligen icke, att ett

långt och stort arbete, som är gjordt i full anspråkslöshet, kan vara af ännu större värde.

Hvad alltså vår liknelse egentligen vill lära oss är, såsom sagdt, detta: Då vi fråga efter den eviga lönen, måste vi, jämte det att vi först ingå i vår Herres arbete, också afkläda oss alla anspråk, all jämförelse, och endast öfverlämna oss åt vår husbondes godhet. Och sen, d. å., i något af de stycken, som höra till denna väg, felar vanligen en människa. Antingen felar hon däri, att hon alls icke frågar efter den eviga lönen. Eller också felar hon däri, att hon väl, som det tyckes, frågar efter det eviga, men försummar själfva arbetet, och just det arbete, som är henne gifvet, arbetet på sig själf. Eller också felar hon på det sättet, att, fastän hon icke försummar arbetet, hon i stället blir själfbelåten, anspråksfull, förnäm och härsklysten mot andra. Så låtom då varna oss af denna liknelse. Allt sådant måste bort, det ena med det andra: likgiltigheten, lättjan, anspråksfullheten — eller också skola vi på ett eller annat sätt komma på skam inför evigheten. Och om det är någon grundskada i oss på det ena eller andra sättet, skola vi måhända mista all lön.

Vilja vi alltså sammanfatta den lärdom som liknelsen vill gifva oss, så är det denna: Himmelriket är en lön för ett arbete, men på samma gång en lön af nåd. Och detta framför allt därför, att himmelrikets arbete aldrig kan begynnas af någon utan genom Guds nåd. Själfva kallelsen till himmelriket är en nåd, och därför blir också lönen en nåd. Eller vi kunde i tre ord sammanfatta hela ämnet för vår predikan: **lön, arbete, nåd.**

Och nu, min dyre å., hvem du än må vara, hör ännu en gång en kallelse till dig från den himmelske husbonden: Gå åstad och arbeta i hans vingård. Du som ännu icke

har arbetat i den himmelske husbondens tjänst, gå dock en gång åstad. Många timmar hafva kanske redan gått förbi af din dag och det lider till aftonen. Skynda dig därför in i hans arbete, medan du ännu har tid. Ty ve dig, om aftonen bryter in öfver dig och du icke har gjort något arbete för himmelen. — Och du som har börjat, som redan arbetat en eller annan timme eller många timmar, tröttna icke. Det kan komma stunder af mörker, då det nästan synes dig, som vore det hopplöst att arbeta. Men blif icke förfärad; gör ditt arbete till slut. Du har sett, huru Herren hitintills hulpit; han skall ock hädanefter hjälpa. — Men du, som under ditt arbete fått någon hög tanke om dig själf, den må sitta hur djupt eller fördoldt som helst — o, lägg bort denna höga tanke. Hade du än arbetat som en Paulus, så säg ändock, i känslan af ditt arbetes ringhet, af den nådens rikedom, som kallat dig, och af den öfversvinneliga storheten af den lön, som framräckes ofvanefter: »Jag räknar det allt för ett intet, på det att jag dock först och sist må vinna Kristus och varda funnen i honom, icke hafvande min rättfärdighet, som kommer af något mitt verk, utan den som kommer af Jesu Kristi tro, om jag så må få komma till uppståndelsen från de döda, till det eviga lifvets delaktighet.» Amen.

(Ps. 206: 1—3; 144: 5—8; 144: 1; 144: 9, 10; 454: 6, 7).

Hindren i vårt hjärta för Guds ords växt.

Söndagen Sexagesima.

(Sv. Ps. 21, v. 1, 2).

Barmhärtige Gud, du som i denna dag låter öfver hela jorden på tusen platser förkunna ditt heliga, saliggörande evangelium — ja, mångenstädes just predikas öfver denna samma vår text om ditt heliga ords utsäde — vi bedja dig: välsigna ditt ord, välsigna dessa gudstjänster allestädes med din Helige Andes närvaro och kraft! Gif dina arbetare, dina såningsmän, nåd och frid af höjden. Öppna åhörarnas hjärtan, att de villigt och djupt mottaga hvad du vill säga dem. Gif dem, gif oss uppriktighet till att se de hinder, som ligga i vägen för ditt ord, men gif oss ock ett lefvande begär att växa i nåden genom ditt heliga ords kraft. (Sv. Ps. 21, v. 3).

Text: Luk. 8: 4—15.

Då nu mycket folk kom tillhopa och de från den ena staden efter den andra gingo till honom, sade han i en liknelse: En såningsman gick ut till att så sin säd. Och när han sådde, föll somt vid vägen och vardt nedtrampadt, och himmelens fåglar åto upp det. Och somt föll på hälleberget, och då det hade gått upp, förtorkades det, ty det hade icke någon vätska. Och somt föll midt ibland törnena, och törnena växte med upp och förkväfde det. Och somt föll i den goda jorden, och det gick upp och bar hundrafaldig frukt. Då han sade detta, ropade han: Den som har öron till att höra, han höre! Då frågade hans lärjungar honom, hvad denna liknelsen betydde. Och han sade: Eder är gifvet att förstå Guds rikes hemligheter, men de andra genom lik-

nelser, på det att de, seende, icke skola se och, hörande, icke skola förstå. Men liknelsens betydelse är denna: Säden är Guds ord; och de vid vägen äro de som höra; sedan kommer djäfvulen och tager bort ordet ur deras hjärta, att de icke skola tro och varda frälsta. Men de på hälleberget äro de som, när de hafva hört, mottaga ordet med glädje; och dessa hafva ingen rot, hvilka tro till en tid, men i frestelsens stund affalla. Och det som föll bland törnena äro de som, sedan de hafva hört, gå bort och förkväfvas af bekymmer och rikedom och lifvets vällust och bringa intet till mognad. Men det som föll i den goda jorden äro de som, när de hafva hört ordet, behålla det i ett rättsinnigt och godt hjärta och bära frukt i tålamod.

Ja, saliga äro de som höra Guds ord och gömma det.

I.

»En såningsman gick ut för att så sin säd, och när han sådde, föll somt vid vägen och vardt nedtrampadt och somt på hälleberget och förtorkades och somt bland törne och förkväfdes» — detta är ju en sorglig tafla, m. å., redan om den skulle måla endast en yttre verklighet, sorglig icke minst för såningsmannens egen del. Man kunde blott därvid måhända anmärka, att det var en besynnerlig såningsman, som på detta sätt likasom bortkastade sitt utsäde. Ty han borde väl först hafva undersökt och beredt jordmånen och sått endast där, hvarest han kunde vänta någon frukt. Men om vi tillägga ett litet drag till liknelsen, så bringa vi kanske densamma att bättre motsvara hvad den är ämnad att afbilda.

Tänkom oss, att det vore en rik, ädelsinnad och frikostig husbonde, som själf hade en mängd andra saker att sköta till sina medmänniskors tjänst, och som därför måste lämna och hade lämnat åt sina tjänare det förtroende-uppdraget att efter samvete och bästa förmåga bereda hans jord, plöja, gräfva o. s. v. Han ville sedan i förtroende till dem låta så, hvarhelst de sade jorden vara beredd; och de skulle själfva till uppmuntran få hälften af afkastningen. Tänkom oss, att det var efter ett sådant förbere-

dande arbete, som nu såningsmannen på husbondens befallning gick ut för att så. Men förberedarna hade vårdslösat sitt uppdrag; de hade icke velat göra sig besvär vare sig med att uppbryta stengrunden, där den fanns, eller rensa på djupet, eller att inhägna och skilja åkern från vägen. De hade väl gjort ett slags plöjning och förarbete, som syntes ofvanpå, men det hade icke trängt ned på djupet. Så hade de åtminstone handlat i allmänhet; men några hade dock på sina ställen gjort ett redligt förarbete.

Nu kommer emellertid såningsmannen och gör såsom husbonden befallt; han sår i förtroende öfver allt, där det synes plöjdt. Men det går, såsom ofvan sades, att det mesta utsädet förspilles, nämligen till följd af tjänarnas vårdslöshet och lättja, opålitlighet och otacksamhet. I detta fall vore ju husbonden ingenting att undra öfver, om icke möjligen öfver hans stora ädelsinthet; men så mycket mer hade man skäl att harmas öfver uselheten, lågheten, samvetslösheten hos dessa tjänare, som så illa lönade hans godhet. — Och likväl, m. å., huru ofta möter oss icke redan på det världsliga området, i handel och vandel människor emellan, en sådan samvetslöshet i alla möjliga former!

Men oändligt mycket sorgligare blir den ofvannämda skildringen och oändligt mycket straffvärdare den skuld, som i densamma antydes, om vi nu besinna, att denna skildring är beskrifning, vår Frälsares egen beskrifning på, huru det gick och alltjämt går med hans eget eller hans Faders ädla himmelriks-utsäde i världen, i människornas hjärtan. »Säden är Guds ord», säger vår Frälsare. Och Guds ord eller, såsom det också heter, »ordet om riket», det är icke blott de svarta bokstäfverna i våra biblar och psalmböcker eller de svaga ord, som vi präster uttala från predikstolen, utan med »Guds ord» menas alla dessa lefvande sanningar, som Gud har öfverlämnat åt vårt släkte genom sin Sons uppenbarelse, dessa sanningar, som tala om hans eviga faderskärlek, hans frälsningsråd, om allt hvad han har gjort och gör för oss i oändligt förbarmande,

men också om hvad han begär af oss, därest vi verkligen vilja äga detta hans förbarmande. Guds ord är allt hvad han talat om vårt frälsningsbehof och om sin frälsarebarmhärtighet, om tro och kärlek, om hoppet på ett evigt lif genom Kristus, om himmel och helvete, om salighet och dom. Och dessa sanningar, de ljuda emot oss i kristenheten på många vägar: i hem, i skola, i kyrka, i böcker, i predikningar, i samtal, så att ingen kan undgå att höra.

Denna säd är det, m. å., som den himmelske såningsmannen utsår, hvarhelst det finnes någon möjlighet att så. Han väntar därvid, att det skall finnas jord beredd för hans utsäde hos en och hvar och af en och hvar. Han väntar, att alla hans förberedande nådesinrättningar skola hafva fått göra sitt verk. Och vi veta ju, hvilka dessa äro. De äro: samvetsrösten inom oss, hans skaparegodhet utom oss, som dagligen uppehåller och försörjer oss, hans lag och bud, som vi känna från barndomen, vårt hjärtas djupaste behof af lycka och frid, Guds skickelser, anblicken af vårt lifs förgänglighet, så äfven den lilla bokstafskunskap, som vi fått om Frälsaren, och det intryck, som hans bild måste göra på oss. Detta och annat, som kunde nämnas, är ämnadt till förberedelser för det egentliga evangeliet om Jesus Kristus, den egentliga himmelriks-säden. När nu detta evangelium kommer till oss med evighetens majestät och kraft, med himmelsk barmhärtighet och ljufhet, har han då icke, vår Herre och Frälsare, rätt att vänta att hos hvar och en af oss finna en beredd jord snart sagdt allestädes i hans kristenhet?

Så sår han nu ut sitt evangelium i förtroende till oss människor, som ju äro danade efter hans bild, återlösta med hans blod, som »bära evigheten i hjärtat», såsom skriften säger, och äro nämda efter hans namn. Men om det nu går såsom liknelsen säger: »somt föll vid vägen och förtrampades, somt föll på hälleberget och förtorkades, och somt föll bland törne och förkväfdes», o, då är detta en skuld och en skada öfver all beskrifning. Ty hvad

innebär väl detta? Jo, det vittnar om huru förvändt vårt eget släkte handlar rundt omkring oss, det innebär, att Guds kärlek på oss till en stor del blifver förspilld. Det innebär den svartaste otacksamhet, en svekfullhet i vårt hjärta och ett lättsinne, som är värdt det svåraste straff. Det innebär ett bortkastande af vårt eget evighetslif, en skuld, samkad upp till himmelen. Och det vittnar om tusenden af förlorade människosjälar, själar, som icke hafva velat offra något verkligt arbete på sin egen frälsning från själafiendens makt.

Ja, det är en begråtansvärd skildring denna liknelse, om den är en verklighet. Och hvem vågar säga, att Frälsarens ord icke äro en verklighet? Det är såsom om himmelen därvid såge ned på jorden och sade suckande: »Tre fjärdedelar af mitt trogna arbete på människobarnen, af mitt solsken och mitt regn öfver jorden, af mitt tålmodiga väntande på människorna synes vara förgäfves.» Och det är ju icke underligt, om himmelen måste så sucka, när t. o. m. våra skalder, då de tala om sina djupaste intryck af verkligheten i sina ljusaste stunder, klaga på ett liknande sätt, såsom det sker i den bekanta sången: »Hvi suckar det så tungt uti skogen?» Där talas det ju om huru, »när dagens sol begynner att försvinna och alla klara stjärnor börja brinna», himmelen väl visar sig ren och spegelklar och en skara af goda änglar tyst far därunder, men huru de då måste gråta silfvertårar öfver jorden. Ty heter det:

»Då ser i himlens spegel sin bild den arma jord
Och finner sig så dyster och förkastad;
Hon täljer alla synder, all lögn och flärd och mord,
Hvarmed hon är se'n tusen år belastad.
Då far en dödens rysning igenom hennes märg,
Då bedja alla dalar, då bikta alla bärg,
Då suckar det så tungt uti skogen.»

Ja, det är ett ord från människohjärtats djupaste känsla af vårt släktes skuld och elände.

Se detta, m. å., är en sorg, som vi gemensamt borde känna på denna söndag, Sexagesima, med dess välbekanta text om såningsmannen. Och då jag i dag börjat med att tala i detta syfte, så var meningen därmed, att vi skulle icke blott höra och läsa denna text såsom en gammal, utnött lexa; nej, utan att vi skulle känna med vår Frälsare något af hjärtesmärta öfver oss själfva och vårt släkte, höra detta evangelium med dess liknelse om möjligt med en hjärtetår, såsom den för visso en gång uttalades med hjärtetårar af såningsmannen själf. Kunde det blott komma därhän med oss, så hade vi därmed ställt oss åtminstone på hans sida, och vi liknade då icke dem, som »med seende ögon icke se och med hörande öron icke höra».

Men, mina älskade, icke behöfver det alltid förhålla sig på det sätt, hvarpå liknelsen talar om den ofruktbara jorden, icke vill vår Frälsare hafva det så. Han har ju också ett godt ord att säga oss i sin liknelse, ett ord om den goda, djuprensade, väl beredda jorden, som bar hundrafaldig frukt. Hvarför skulle det icke kunna vara eller blifva så just med oss? Och när han till sist i liknelsen utropar: »den som har öron till att höra, han höre!», så betygar han ju därmed, att han uttalat denna liknelse icke såsom en kall beskrifning på någonting som så är och måste så vara, utan att han uttalat den såsom en sin kärleks ömmaste varning till alla som höra, till de tusende åhörarna där på Genesarets strand och till oss i denna kyrka, på det att de så väl som vi icke måtte vårdslösa hans ord på sätt som skildras i de tre första bilderna, utan att vi alla måtte öppna våra hjärtan till en god jord för himmelrikets utsäde. Ty det är ju icke gudlösa föraktare af Herrens ord, som han talar till, utan just ordets hörare.

Så vilja vi då i dag hufvudsakligen begagna vår text till en sådan förmaning. Vi vilja låta den säga, ja, om möjligt, ropa till oss: »Varen ordets görare och icke allenast hörare, bedragande eder själfva.» Vi vilja säga detta till oss själfva och hvarandra. Vi pläga ju hvarje söndag

läsa bönen: »Lofvad vare Gud och välsignad i evighet, som oss med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat. Hans gode Ande stadfäste detsamma i våra hjärtan, att vi icke må vara ordets glömska hörare, utan dagligen tilltaga i tro, hopp, kärlek och tålamod.» Se, där bedja vi just om dessa frukter, som vår Mästare talar om. Bevisom nu, att vi haft och hafva någon verklig mening med denna bön.

Så vilja vi då rikta vår blick på dessa ordets görare, som skildras i den sista bilden, och söka likna dem. Men låtom oss ändock icke halka förbi de tre första bilderna, utan med hjälp af dem besinna, huru allvarsamt vi måste taga det, om vi vilja komma till att bära frukt; och utan frukt är ju allt hörande förgäfves.

Så låtom oss då med hvarandra betrakta

de hinder, som vi måste tränga oss igenom, om vi vilja, att himmelriks-säden, Guds ord, skall bära frukt i vårt hjärta till evigt lif.

II.

Det första hindret, m. å., är det flacka världssinnet, som gör, att man alls icke stannar för att mottaga något djupare intryck af Jesu ord.

Detta sinne, detta hjärtelag är i vår liknelse afbildadt med den del af åkern, som »låg utmed vägen», såsom det heter. Man kan härvid fatta själfva bilden något olika. Man kan tänka sig, att felet var, att åkern på detta ställe alls icke hade blifvit upplöjd och därför var hård liksom vägen bredvid, så att säden alldeles icke kunde tränga ned däri. Eller man kan fatta det så, att plöjningen väl icke var försummad, men att det icke fanns någon hägnad mellan vägen och åkern, och att därför vårdslösa vandrare trampade på säden, strax den var sådd, hindrade den så att gro och dessutom tilltrampade åkern, så att den icke blef mjuk nog att låta någon säd växa. Allt nog, i hvilketdera fallet som helst blir säden liggande ofvanpå utan

kraft att tränga ned, och så blir den ett lätt och välkommet rof för de hungriga fåglarna, som ju hafva skarpa ögon, och som, därför att de plötsligt komma farande ofvanifrån, äro så svåra att hindra äfven för en vaksam såningsman.

Detta är nu en bild af ett människohjärta, ett världsligt hjärta, som icke vill förstå, att dess evighetssak är någonting mera än hvarje alldagssak och att det därför måste i dess lif blifva en afgörande skillnad mellan hvad som hör till Guds rike och till världen. »Vägen» är en bild af världen med dess alldagslopp, dess buller och bång, dess sus och dus, dess ut och in, dess arbete och brådska, dess ängsliga bekymmer, dess jagande efter lust och förtjänst, dess prat och förtal o. s. v. Må nu vara, att en del af allt detta — en del säga vi — kan hafva sin rätt, sitt rum och sin tid. Men vårt egentliga evighetslif är det icke. Det är icke »evighet» däri; och Gud har dock nedlagt evigheten i människans hjärta.

»Åkern vid vägen» åter är en bild af världsmänniskan eller af människor, som ännu sitta fast i ostörd förbindelse med världen. Det finnes väl en jordmån i dem, ett djup i det fördolda, där någonting kunde sås. Men de hafva icke stängsel mellan detta och vägen, det har icke fått komma till något verkligt evighetsintresse hos dem. Världen är hufvudsaken: dagens angelägenheter, dagens arbete och nöjen. »Dagens nyheter» är det man helst hör på. Tidningar, som handla om dessa, äro kanske mera lästa och dryftade i ett sådant hem, af sådana människor än bibel och bönbok, måhända hafva de alldeles trädt i stället för Guds ord.

Väl hör en dylik människa emellanåt ett Guds ord; vana, sed och ställning fordra ju detta. Ja, hon läser kanske eller låter läsa för sig en bön, en betraktelse; men det sker icke med något evighetsintresse. Det är icke en annan värld, evighetsvärlden, som hon därvid låter tränga in på sig. Hon lösgör sig icke därvid från världen, från hvardagsintresset och hvardagstankarna; och därför blir det

ej någon kraft i hörandet och läsandet, ingen groddkraft. De världsliga tankarna och intressena behärska henne förut och efteråt, ja, kanske under Guds ords hörande och läsande, och de förskingra intrycket och borttaga t. o. m. själfva minnet af ordet. Allt detta mångahanda tjänar därvid så förträffligt själafienden i hans älsklingsverk: att förhindra människorna från att »tro till frälsning». Och han som med vaket öga spejar från ofvan, lik roffågeln, han märker lätt, om det därvid behöfves någon alldeles särskild inverkan från honom för att förhindra ett kraftigare intryck af Guds ord. Då ställer han i vägen något särskildt hinder, upptänder något mäktigare världsligt begär och bortdrifver så från det obevakade hjärtat det för honom så förhatliga Guds-ordet.

Känner du, m. å., i denna bild igen någonting i ditt eget hjärta, så vakna upp öfver dig själf! Här är i sanning ett hinder att öfvervinna, om Guds ord någonsin skall bära frukt i dig.

Och huru skall nu detta ske? Låt mig gifva dig några antydningar därom. Du måste en gång gifva rum i dig just för evighetsintresset bredvid de andra intressena; dessa andra intressen måste »maka åt sig» en smula. En annan värld måste gå upp för din blick ofvanom denna värld. Åt denna högre värld och dess angelägenheter måste du begynna att lämna rum och tid, ägna arbete och eftertanke. Ja, Guds ord, ordet om riket, måste få ett verkligt rum i dig. Du måste sitta ned vid Guds ord, böja dig inför dess majestät och låta det tala just till dig. Du måste skaffa dig en afskild helgedom i ditt hjärta, såväl som afskilda stunder i ditt yttre lif — för Guds ord. Om möjligt, behöfver du äfven ett särskildt yttre rum, en vrå åtminstone, till detta. Och som mången fattig människa saknar ett sådant rum, borde — låt mig här upprepa en gammal önskan! — våra kyrkor alltid stå öppna för dem som ville söka ett sådant rum, och de borde då äfven begagna sig af detta.

Men inifrån detta afskilda rum, i hvilket du mottager och gömmer Guds ord, från denna helgedom — låt vara, att den blott kan få finnas i hjärtats innersta — måste du nu besluta dig att låta ordet verka utåt i ditt hvardagslif. Du kan väl icke med ens blifva lyftad upp öfver jorden, blifva tagen bort ur världen med alla dess omsorger. Men du kan begynna att låta ett evighetsintresse tränga in i allt. Hvardagslifvet måste, såsom vi sagt, begynna »maka åt sig» för evigheten, i dina tankar och i ditt tal. Det måste ske en omhvälfning, en verklig inre »revolution», i dig, det måste blifva en smula djup i dig, i dina tankar, i allt hvad du gör.

Kan du icke besluta dig för detta, nåväl, då kan icke heller Guds ord i dig bära någon frukt, någon evighetsfrukt. Det kan icke ens få utveckla sin första groddkraft.

III.

Men detta flacka världssinne, som vi nu talat om, det är blott det första hindret för Guds ord. Ett annat sådant hinder är den obrutna hjärtegrunden, som gör, att äfven när man stannat för några intryck af Guds ord, dessa likväl icke kunna äga någon varaktighet.

Detta hjärtelag är i vår liknelse afbildadt med den del af åkern, som hade kvar i botten en obruten stengrund, fastän det ofvanpå fanns något mjuk jord, men långt ifrån tillräckligt för att lämna säden tillfälle att utveckla de djupa rötter, som den behöfver för att stå emot sommardagens hetta och torka. Väl fanns det vid säddens tid någon fuktighet, och solens sken på den grunda jorden alstrade ymnig värme, och så kunde det blifva en hastig växt uppåt, alldeles som i ett drifhus. Men solens glöd uttorkade snart denna fuktighet, och där var icke rum för någon grodd, så att rötterna kunde skjuta ned på djupet och där hämta någon näring; därför torkade snart hela växten bort.

Åter se vi nu här, dyraste åhörare, en sorglig, men träffande bild af människohjärtat, och det kanske äfven sedan nådens första verk där fått någon ingång och ett evighetsintresse vaknat, så att i hjärtat icke mera råder endast det flacka världssinnet. Ja, vi se här en träffande bild af ett människohjärta, där grunden är obruten. Och hvad mena vi nu med den obrutna hjärtegrunden?

Den består i bristen på verklig självkännedom och därmed verklig syndakännedom. Man har icke velat — och alltid är det härvid fråga om »viljan» — gifva sig själf med hela sitt syndadjup till spillo för den dömande lagens ord, som lyder så: »Förbannad vare hvar och en som icke blifver vid allt det, som står i lagen» [1]). Och därför finnes ännu icke i hjärtat något djupare behof af försoningens nåd. Så blir man då icke heller genom undfången syndaförlåtelse fäst vid Frälsaren med en oändlig tacksamhetsskuld, som känner sig villig att offra allt. Men bredvid detta kan det ändock vara mycket intresse för andliga ting, någon smula kännedom af brister och fel och framför allt glädje och förnöjelse öfver allt det goda, som Kristus och kristendomen synas gifva. »Värme, glädje och ömma rörelser, det är hvad som utmärker ett sådant själstillstånd. Man känner ofta igen det på de lätt flytande tårarna, benägenheten för andliga förlustelser, beroendet af andligt umgänge, ett ifrigt verkande utåt o. d., men icke på det djupa, stilla umgåendet med Gud och med sitt eget inre.»

Hvad blir nu profvet för en dylik andlig ställning? Vi kunna säga med vår text, som talar om att denna växt »står till en tid»: Profvet blir närmast »tiden», hvardagslifvet, aflägsnandet från vänner, andliga förnöjelser och dylikt. Därunder uttorkar småningom den lilla kraft, som man aldrig lärt sig att underhålla genom att »gå på djupet», och man kallnar så af och söker sig ersättning på annat håll. Kanske släpar man sig fram en tid med bibehållande af vissa yttre former för gudaktigheten.

1) Gal. 3: 10.

Men vår text framhåller ett ännu svårare hinder eller prof: »frestelsen», som den säger. De andra evangelisterna tala på detta ställe om »bedröfvelse och förföljelse för ordets skull». Det blir nämligen i sin tid fråga om att taga på sig något af »korset», som hör till Kristi efterföljd, att vilja offra något för honom, att vilja stå fast i sin tro gent emot smälek, ringaktning och dylikt. Men nu visar det sig, att det icke finnes något djupare band med Frälsaren. Väl söker man hos honom tröst, glädje, ljuflighet, men han har icke blifvit omistlig såsom syndaförlåtare, såsom själens lif och allt. Då nu förnöjelse och glädje tagas bort och försakelser synas träda i stället: människors ovilja, allahanda svårigheter, trångmål m. m., då släpper man sitt lösa tag, då tar man anstöt på tron och återvänder, åtminstone i hjärtat, till världen.

Känner du nu igen dig själf, m. å., på något i denna skildring, så — upprepa vi: vakna upp öfver dig själf! Här är åter ett hinder att öfvervinna, om Guds ord skall bära frukt i dig. Och huru skall du kunna öfvervinna det?

Jo, begynn en gång att frukta för någonting som heter »ytlig kristendom», och begynn att frukta för något i tiden omkring dig, som så kan kallas. Ack, vår tid har sina alldeles särskilda faror i detta afseende. Den är så rik på hvad vi skulle vilja kalla »förlustelse-kristendom», ytlig verk-kristendom, uppjagad känslo-kristendom och bjuder vårt ytliga sinne på detta. Men frukta, begynn att frukta för detta, för ett kristendomsväsen, kristendomstal utan verklig kraft. Begynn därför att gå mera till dig själf, att känna djupare efter, huru det står till med dig; då skall nog snart »stengrunden» i dig låta känna sig. Gif vidare Guds ord ett djupare rum i dig och var icke rädd, om det visar sig, att du måste gå igenom något som man kan kalla »den andra väckelse» — den första var därför icke alldeles förgäfves — och om du måste underkasta dig att se din tro på dig själf ramla. Gå nu blott helt igenom detta och gå med detta riktigt fram till din Fräl-

sare. Fall så ned för korset och lär hvad »korset» betyder för din frälsning. Slå dina armar, dina trosarmar riktigt omkring korset och bind dig så vid din Frälsare med oslitliga kärleksband. Då kan du inför korset fatta ett evighets-uppsåt att hellre öfvergifva allt än Jesus. Då kan du blifva villig att »taga korset på» för hans skull och i hans kraft. Så skall du komma undan faran af ytlighetens hinder och korsets förargelse.

Men, käre, kan du icke besluta dig för att så låta det gå på djupet, då skall Guds ord icke heller i dig kunna bära en mognad evighetsfrukt. Du går förlorad för det eviga gudsriket trots alla dina goda känslor, rörelser, uppsåt och verk.

IV.

Men ännu kan det i hjärtat ligga ett hinder kvar för Guds ord, nämligen rötterna till de fördolda skötesynderna, som där slumra i djupet, men som vid den första väckelsens ifver icke hunnit att blifva uppenbara. Om nu dessa rötter få blifva kvar och växa upp, så förkväfva eller i alla händelser förhindra de den gudomliga säden.

Detta är i vår text afbildadt med den del af åkern, där säden föll »midt ibland törne», det vill säga bland i jorden dolda, icke genom plöjning upprensade törnerötter, som därför fingo växa upp samtidigt med säden, ehuru denna för öfrigt hade god jord. Därvid är att märka, att vilda naturväxter ofta äga starkare växtkraft än den ädla säden. De undantränga så denna, de växa samman öfver den och förkväfva den.

Se här ännu en bild af människohjärtat. Äfven där, hvarest tom världslighet och ytlighet icke vidare äro frestelser, äfven där Guds ord har fått allvarlig ingång, där slumrar dock i djupet en fara; och den heter dubbelhet, oredlighet inför sanningen. Hvilka äro nu närmare dessa hjärte-törnen, som vår Frälsare omtalar? Han säger det själf i uttydningen, och vi kunna icke tyda det bättre.

De äro, säger han — särskildt om vi jämföra de andra evangeliernas ordalag — »tidslifvets omsorger och bekymmer, rikedomens svek och lifvets vällust». Märken väl dessa uttrycksfulla ord af Jesus. Därjämte finnas nog flera andra hinder, som Frälsaren här icke nämner. — Men här är nu att märka, att dessa törnerötter, icke såsom i det första och andra fallet, från början alldeles förhindrat sädens växt. De hafva tillsvidare fått träda tillbaka för en allvarlig omsorg om själens frälsning. Men det har icke blifvit någon grundgående brytning med dessa synder, och efteråt har man icke noga aktat på deras rörelser i det inre; och så hafva de i smyg skaffat sig en ny hemlig inflytelse i hjärtats djup. Dels är det förvärfsbegäret, dels slafvandet under brödbekymren med allehanda vackra namn och former, såsom sparsamhet o. s. v., dels njutnings- och bekvämlighetslustan, som blifva de törnen, hvilka förhindra och slutligen förkväfva himmelrikssäden.

Ty veten, mina älskade, denna himmelrikssäd behöfver för sin växt en stor hjärtats frihet och ledighet. Just därför fäster Guds ord vår blick på den himmelske Fadrens omsorg om oss och vill så befria oss från de jordiska bekymren. Och vidare fäster det vår blick, detta ord, på de jordiska ägodelarnas opålitlighet, på »rikedomens svek», som det heter, och på den världsliga lustans orenhet och flyktighet. Därmed vill ordet lösgöra vårt hjärta från allt detta och lyfta vår blick upp till högre omsorger och till himmelens fröjder och rikedomar. Guds ord kräfver ett barnsligt troende och försakande hjärta, som skaffar med flit, med fruktan och bäfvan, men ock med glad förtröstan sin frälsning. När man nu icke vill genom ordets kraft låta bringa sig till detta, utan envisas att behålla sitt eget sinne och ursäktar och försvarar det inför sig själf, så godt man kan, då tager det gamla väsendet allt mera makten i hjärtat, och slutligen förkväfves det fria, friska himmelrikslifvet.

Känner du, m. å., igen dig i något af denna skildring — och den träffar in på blott alltför många, som en gång begynt ett lif i Anden — känner du igen dig, så vakna upp öfver dig själf, innan det blir för sent!

Och huru skall du nu kunna öfvervinna detta sista hinder? Du måste begynna akta på allt i ditt lif, som är synd eller leder till synd, som gör dig dubbel, oärlig, som tynger din ande, som gör dig lättjefull, försumlig, egensinnig och hvad det må vara. Du måste begynna att kämpa mot detta i Guds ords kraft, med bön och vaksamhet. Men framför allt måste du öfverlämna allt sådant åt Gud att döma och öfvervinna. Härvid är det som »utrifvandet af ögat och afhuggandet af handen» komma ifråga. Och hvad du själf icke förmår eller har mod att offra, det måste du bedja Gud om, att han tager ifrån dig. Framför allt se på din Frälsares kors och död och bed om hans hjälp att gå i döden med honom. Då skall han också taga dig på orden och icke skona dig. Så gjorde han med de första lärjungarna: När han själf gick till korset, tog han dem med till korset, och där skedde en omplöjning hos dem, som gjorde en ände på hela deras världsbegär, på själfva deras ytliga uppfattning af Mästarens rike såsom ett rike till hälften af denna värld. Men när han så hade fått ombilda dem, då blefvo de också tillgängliga för att med honom upplefva en uppståndelsens morgon och undfå den Helige Ande af himmelen.

Så skola också, käre åhörare, dina hjärtetörnen kunna utrensas. Men vill du icke underkasta dig denna rensning, då skall icke heller i dig Guds rikes säd bringa någon frukt till mognad för evigheten.

V.

Och nu ändtligen, sedan hjärtats åker har blifvit på det sätt vi sökt beskrifva hägnad, bruten, rensad och det får så fortgå — ty ett fortgående arbete på det inre är

nödvändigt — kan det komma till en verkligt fri och frisk växt för himmelen.

Nu gäller det blott att växa såsom liljorna på marken, som »icke arbeta ej heller spinna», och som »den himmelske Fadren ändock kläder, så att icke ens Salomo i all sin härlighet var så klädd som en af dem» [1]). Nu gäller det blott att låta solen skina på dig, Guds kärlekssol, som aldrig försummar sig någon morgon, att indricka regnet från himmelen, andeordets rena strömmar, och att så vänta i tålamod på fruktens tid. Ty tålamod behöfs det ännu. Märk väl, huru vår text i de sista orden just lägger vikt vid detta: »att bära frukt i tålamod». Ja, säden måste stå öfver vår och sommar intill hösten, och därvid måste den fördraga mången ovädersdag, många stormar, mången tryckande hetta. Det tjänar ändock allt, enligt lagen i både naturens och andens värld, till befordrande af växten. Under allt detta skjuter säden stilla och säkert upp i strå, i ax, i mognadt hvete. Hvetet, frukten, kommer sålunda helt naturligt fram på sin plats och i sin tid i axet. Det är icke alls fråga om några storverk. Det gäller allenast att troget göra hvad kallelsen kräfver, men göra det i Anden, i evighetssinne och därunder bära hvad dagen bringar, stundom suckande, stundom jublande, blott tjänande Herren Kristus af villigt hjärta, seende på mönstret af hans heliga förebild.

Äfven nu kan det blifva olika frukt — såsom det heter i de andra evangelierna — »dels trettiofaldt, dels sextiofaldt, dels hundrafaldt». Detta beror framför allt på styrkan af tron, kärleken, hoppet, bönen, glädjen, tålamodet. Men ängsla dig icke, kära själ, öfver detta. Räkna icke kornen i ditt lilla ax. Var blott stilla, trogen, tålig, och väx. Det går med dig såsom med säden: Ju mera den mognar, dess mera gulnar strået, och axet — ju fullare och mognare det är — desto djupare böjer det sig stilla ned mot jorden,

1) Matt. 6: 28, 29.

en ljuflig bild af den mognande själens ödmjuka självförgätenhet. Men under det att så den utvärtes människans fägring förgås, kläder i stället den himmelske Fadren dig invärtes i sin himmelska dräkt: i ande, i ljus, i kärlek, i ödmjukhet, och du blir skön inför Gud. Det går med dig då, som det heter i den lilla bekanta sången, där det frågas:

I liljor, så små,
hur kunnen I få
en klädnad så präktig? O, svaren därpå!
Ej spinnen I så,
ej sömmen därpå,
och kungar ej äro så klädda ändå;

och hvarvid dessa tänkas svara:

»Jo, ser du, vi se
mot himlen och le;
Vår Fader oss kläder, förr'n därom vi be.
Var stilla som vi.
Hur skön skall du bli,
när Herren dig kläder sin mantel uti!»

Och nu, mina älskade, har jag icke mer att i dag säga eder om denna text. Blott det vill jag påminna särskildt mina församlingsbor från landet, så många som äro här: Betrakten landtmannen! Nu kommer snart våren; då kunnen I få se honom därute på åkern, huru noga han arbetar, huru mycken möda han gör sig. Och sen, därigenom förvandlas de nyss snöbetäckta eller svarta, kala fälten — eller t. o. m. om det vore en ljunghed, som han arbetar upp — de förvandlas till fält, som svalla öfver af himmelens välsignelse.

Viljen I icke, kära församlingsbor och andra åhörare, göra eder lika mycket besvär för edert hjärtas åker, där dock fråga är om en evighetsfrukt, om en skörd utan återvändo? Kännen dock edert ansvar i denna del, men

kännen ock den himmelska nåd, som hvilar öfver oss alla, och sen till, att det blir ett helt verk på edert hjärtas åker, att eder hjärtesäd icke står där borttynande genom någon stengrund eller hindrad af några törnen. »Ja, sen till», säger apostelen, »att vi icke förlora det vi hafva arbetat, utan att vi få full lön.»

Men du, Guds helge Ande, kom,
Slit sönder satans snara;
Det ord vi fått af Herranom
Uti vår själ bevara;
På det en hvar må heliggjord
Lofsjunga Gud med gamman,
Och Jesu Kristi dyra ord
Oss leda allesamman
Till himlens glädje.

Amen.

(Ps. 138: 1, 2; 201: 1—4; 328: 3; 141: 9—14; 120: 1, 2).

Kärlekens väg.

Fastlagssöndagen.

Det är en skön tanke, m. å., och det ligger måhända en högre ledning däri, att man på Fastlagssöndagen valt till episteltext det storartade kapitel ur Pauli första bref till de Korinter, som handlar om kärleken. Man har därmed likasom gifvit hela den kyrkliga fastlagstiden, med dess gudstjänster, till öfverskrift dessa ord: Om kärleken. Och därom talar ju också hela denna tid, från Jesu förutsägelse om sitt lidande i denna söndags texter intill det ögonblick, då vi höra vår gudomlige Förlossare på korset utropa: »Det är fullkomnadt!» Ty däruti står kärleken, icke att vi hafva älskat Gud, men att han har älskat oss och sändt sin Son till en försoning för våra synder.

Men märkom väl: Det är härvid fråga om den gudomliga kärleken. Och hvilken förunderlig kärlek är icke denna! Det är nästan, såsom vore den moder till grymheten. Den är åtminstone, mänskligt sedt, grym mot sig själf. Han, som är bäraren för denna kärlek, han gifver sig ju till pris åt det grymmaste dåd, världen någonsin sett. Och är det icke nästan, såsom hade han själf framkallat detta, då han gifver sig in i en sådan hop af onda människor, då han hardt nära hetsar dem på sig och handlöst gifver sig i deras händer? Ja, är det icke grymhet mot dessa onda människor att så gifva deras ondska tillfälle att utbryta?

Men tillika höra vi i dagens text, att allt detta är ett Guds råd, således ett rådslut af den gudomliga kärleken. Det sker allt »till fullbordande af hvad som är skrifvet i profetian». Guds kärlek måste då alltså fordra något sådant. Men är icke detta grymhet? Och dock, kan Guds kärlek, Kristi kärlek, vara annat än den verkliga, den äkta kärleken?

Det måste då vara vår uppgift i vårt lif, och särskildt under en tid såsom fastlagstiden, som har denna öfverskrift: »om kärleken», att söka förstå denna kärlek. Ty hafva vi icke förstått dess väsen, m. å., den verkliga, frälsande kärlekens väsen — hvilket, i korthet uttryckt, är intet annat än korset — förstått det så, att vi åtminstone begynt tillämpa detsamma på vår egen lefnadsväg, då är det föga värdt med vår kristendom, och då är det icke heller värdt för oss att tala något om kärleken. Vi tala då såsom blinda om det vi intet förstå. Och vi äro då inne på det sken och den förfalskning, för hvilken apostelen varnar, då han säger: »Om jag talade med människors och änglars tungor, men hade icke kärleken, så vore jag en ljudande malm eller en klingande bjällra.»

Så låtom oss då med hvarandra bedja Gud, att vi dock en gång, med hjälp af den heliga passionstiden och dess vittnesbörd om korset, må erhålla en rätt blick på den gudomliga kärlekens hemlighet.

Text: Luk. 18: 31—43.

Då tog Jesus till sig de tolf och sade till dem: Se, vi gå upp till Jerusalem, och allt skall fullbordas, som är skrifvet genom profeterna om Människosonen; ty han skall antvardas åt hedningarna och begabbas och skymfas och bespottas, och sedan de hafva gisslat honom, skola de döda honom, och på tredje dagen skall han uppstå igen. Och de förstodo intet häraf, och detta tal var dem fördoldt, och de fattade icke hvad som sades.

Och det begaf sig, att, när han kom nära Jeriko, satt en blind vid vägen och tiggde. Och när han hörde folket gå förbi, frågade han hvad detta kunde vara; och de berättade för honom,

att Jesus från Nasaret gick förbi. Då ropade han och sade: Jesus, Davids son, förbarma dig öfver mig! Och de som gingo förut näpste honom, att han skulle tiga, men han ropade mycket mer: Davids son, förbarma dig öfver mig! Då stannade Jesus och befallde, att han skulle ledas till honom. Och då han kom fram, frågade han honom, sägande: Hvad vill du, att jag skall göra dig? Och han sade: Herre, att jag må få min syn. Och Jesus sade till honom: Haf din syn; din tro har hulpit dig. Och strax fick han sin syn och följde honom, prisande Gud. Och allt folket, som såg detta, lofvade Gud.

I.

»Se, vi gå upp till Jerusalem» — i detta ord kunna vi sammanfatta den förkunnelse af korset, som på denna dag och i dess texter möter oss vid ingången till fastlagstiden. Och därmed är också uttalad den gudomliga kärlekens väg till syndares frälsning.

Jerusalem var ju den plats, hvarest det måste fullbordas, som skulle vederfaras världens frälsare. Hvarför just i Jerusalem? Jo, det var ju fråga om en sammanstötning, en kamp på lif och död, mellan mänsklighetens fördärf och räddaren från detsamma, mellan den urartade mänskligheten och Människosonen (den äkta människan), mellan själfvet och kärleken. Och ingenstädes kunde detta ske så som i Jerusalem, då Jesus i rätta stunden uppgick dit. I honom var nämligen den gudomliga kärleken mänskliggjord, förkroppsligad, i honom klappade det gudomliga hjärtat i ett mänskligt hjärta. Han var därför människan, såsom hon skulle vara midt i syndarevärlden, Människosonen. Denne skulle nu bryta syndens makt i världen. Och detta kunde icke ske utan en sammanstötning mellan båda, i hvilken kärleken skulle blifva offret. Ondskans hela djup måste utgjuta sig öfver kärleken, och denna måste stå fast endast i sig själf inför denna makt. Men då måste kärleken blifva offret. Och det rätta stället för detta var Jerusalem.

Jerusalem var ju från en sida sedt världens hufvudstad. Det var den andliga världsstaden, under det Rom var världens världsliga hufvudstad. Jerusalem var den gudomliga uppenbarelsens hufvudsäte. Ingenstädes kunde man såsom der känna och dyrka Gud. Dess tempel, dess lärare voro ämnade till en sanningens källa i mänskligheten. Men just därför kunde också på intet ställe såsom där lögnen och ondskan taga sitt högsäte, vi mena nämligen ondskan i sitt djup, den förfinade, i andlig dräkt höljda ondskan. Och så hade det blifvit. Huru ofta hade icke profeterna förgäfves uttalat Guds varningsrop till detta brottsliga Jerusalem. Jerusalem hade dräpt Guds profeter. Och nu hade där uppvuxit ett släkte, som redan Johannes Döparen betecknade såsom ormar, huggormars afföda, ett släkte färdigt att fylla sina fäders mått, att samka öfver sig allt rättfärdigt blod, som var utgjutet på jorden.

Kunde därför ondskan brytas på detta rum, i Jerusalem, då var ondskan i världen bruten i sitt djupaste djup. Och därför skulle den Rättfärdige offras just i denna stad, blifva offret för Jerusalems ondska. I Jerusalem klappade, så att säga, ondskans hjärta. Här skulle därför ondskan mötas af det gudomliga hjärtat. Här skulle detta hjärta brista i döden, genomstunget af ondskans pilar. Men här skulle också ondskans hjärta skakas i sina grundvalar och begynna brista i ånger öfver sin skräckfullaste blodsgärning. Det var till tecken häraf hällebergen remnade vid den Korsfästes ord: »Det är fullkomnadt.» Jerusalem var den punkt i det stora människohafvet, där den rätte Jonas skulle kastas i ondskans vågor för att af dem uppslukas, men icke kunna behållas utan åter uppkastas.

I Jerusalem var för öfrigt icke blott judarnas makt och ondska representerad. Äfven Roms hedendom hade där ett högsäte med ståthållaren Pilatus såsom sin målsman. Därför kunde i Jerusalem såsom ingenstädes judarnas och hedningarnas ondska sammansluta sig till ett, och

därför se vi Jesus i vår text förutsäga, huru judarna blott skulle taga första steget till fullbordande af Guds råd. De skulle öfverlämna Människosonen åt hedningarna. Men hedningarna skulle fullborda dådet. De skulle »försmäda och begabba och hudflänga och döda honom». — Men se, längre kommer icke ondskan. »Tredje dagen skall han uppstå igen.» I denna Jesu förkunnelse, som just är uttalad, då han, någon vecka före sitt lidande, bryter upp från Efrem, hans sista lugna tillflyktsort efter Lasari uppväckelse och det raseri, som däraf framkallats — i denna förkunnelse hafva vi just uttalad på en gång ondskans hemlighet, makt och seger, och kärlekens hemlighet, makt och seger, dess hemlighetsfulla väg till seger genom dödens uppoffring.

Och hvad är nu, om vi närmare vilja tillse detta, denna kärlekens hemlighet, Guds och Kristi kärleks hemlighet? Månne väl det att tänka godt om allt, hoppas det bästa af allt, att se den glada glänsande hedendomen såsom något förträffligt och blott förbättra och fullända detta och så göra sig till världens gunstling och välgörare? O nej, m. å. Kärlekens, den heliga kärlekens väg var till en början att se och att blotta det bottenlösa djup af ondska, som var i allt detta, att uppenbara världens ondska, såsom den var, och visa hvad den var i stånd att göra. Men i och med detsamma gälde det för kärleken att icke hopplös öfvergifva denna värld, icke draga sig tillbaka i sin egen fullkomlighet eller i vrede tillintetgöra en sådan värld; utan det gälde att förblifva i villighet att offra sig för henne, i visshet om att på denna väg besegra och frälsa henne. Och huru skulle nu detta kunna ske i förening med hvartannat, huru skulle Jesus på en gång kunna gifva detta sanningsvittnesbörd och detta kärleksoffer? Han skulle det genom att under hela sin väg begagna myndigheten af sin Faders ord, säga människorna sanningen till det yttersta och därvid stödja sig på ingen annan makt än renheten af sin egen person och väg och

makten af de gudomliga verk, de välgörandets under, Fadren gifvit honom att öfva. Men under detta skulle han tåla alla ondskans stämplingar och angrepp och slutligen i renaste kärleksvillighet fullkomligt prisgifva sig åt dess hatfulla makt. Se detta var kärlekens hemlighet.

Men hvad var nu, å andra sidan, ondskans hemlighet? Den var först att kunna hata själfva denna kärlek, att icke bevekas af detta heliga lif, af alla dessa ord och gärningar från himmelen, att kunna så sätta sig fast i sitt eget, att man hellre bortdref sanningen ur världen, än man lät sig rubbas ett enda steg ur sin ställning. Och vidare var denna ondskas hemlighet, såsom vi redan antydt, att framträda i en förklädnad. Den kom icke i dessa vanliga utbrott af den mänskliga ondskan, af dess lidelser och lustar, såsom dryckenskap, otukt, svärjande och smädande, o. s. v. Nej, man gömde dessa lidelser i hjärtat, höll dem inom tillbörliga gränser. Och öfver detta drog man täckelset af ärbarhet och fromhet, ja, af glödande nit för sanning och gudaktighet. Det är denna tomma form af det goda, som ondskan påtagit sig och under hvilken hon är i stånd till allt, det är det själlösa andliga formväsendet och dyrkan af denna form och af sig själf i formen, det är detta, som är ondskans hemlighet i mänskligheten. — Vi mena visserligen icke — vare det fjerran ifrån oss att säga — att formen i och för sig är något förkastligt. Huru skulle lifvet någonsin kunna sakna form? Och hvilket stöd för lifvet är icke formen. Men det är den tomma formen af det goda, då denna är öfvergifven af lifvet och fientlig mot lifvet, som är ondskans hemlighet. Och då gränsar denna förklädda ondska, i sitt hycklande skenväsen, till den sataniska ondskan. Blott det är ännu skillnaden mellan det mänskliga och det sataniska onda, att det förra ännu går fram i självbedrägeri, i en viss okunnighet, och därför i det längsta har någon ursäkt och så kan blifva föremål för kärlekens förbön: »Fader, förlåt dem det, ty de veta icke hvad de

göra.» Lögnens fader åter förskapar sig i full medvetenhet till en ljusets ängel.

Men för att nu fullkomna målningen af denna ondskans hemlighet — hvad är dess vapen, dess makt? De äro listen och lögnen, hånet och grymheten, våldet och mordet. »De skola begabba, hudflänga och döda Människosonen», säger Jesus. Och vidare visar han oss, huru denna makt består i ett förbund mellan judar och hedningar. Men detta är intet annat än ett förbund mellan den i andlig form förklädda världsligheten och den öppna världsligheten. Och hvad är frukten af ett sådant förbund? Att blifva i stånd att gemensamt dräpa Människosonen, sanningens konung, och därmed, hvad på ondskan ankommer, utrota kärleken och sanningen från jorden.

Och dock, hvilken vanmakt i denna ondskans makt! »På tredje dagen skall han uppstå igen», han den smädade, gisslade, dödade. Men se här i stället kärlekens makt. Den uppenbarar och fulländar sig på denna väg. Den får tillfälle att så visa sin allra innersta art. Ty hvar blef det uppenbart såsom här hvad vår epistel vittnar, att »kärleken är tålig och mild, kärleken afundas icke, kärleken förhäfver sig icke, han uppblåses icke, han skickar sig icke ohöfviskt, han söker icke sitt, han förtörnas icke, han tillräknar icke det onda, han gläder sig icke öfver orättfärdigheten, men han gläder sig med sanningen. Han fördrager allting, han tror allting, han hoppas allting, han lider allting.»

Låtom oss dock stanna ett ögonblick framför några af dessa ord om kärleken. »Kärleken tror allt.» Visar sig icke detta i Guds och Jesu Kristi kärlek? Hvem har kunnat såsom Jesus tro, att bakom allt detta förderf i människorna ännu dock finnes något att rädda? Och hvem kan och vill i denna tro såsom han lida allt, lida alla hatets och hånets och grymhetens styng och dock hoppas allt, viss om sin seger genom att lida allt? Men därför

är också denna kärlek oöfvervinnelig. Den har i sig ingen brist och därför intet, som kan nås af förgängelse, annat än det jordiska omhöljet af syndigt kötts liknelse. Och därför kan denna kärlek icke dö annat än för ett ögonblick. Han uppstår igen, ehuru begrafven i ondskans vågor, i gudomlig segermakt.

Och nu åter, hvilken kärlekens hemlighet och segermakt uti den ur döden återuppståndne! Då han nu segrat öfver sina fiender, då tänker han på intet ondt, utan är villig att helt förlåta allt, att upptaga sina hatare i nåd och hela alla deras brister. Ondskans förfärlighet och storhet vill han endast använda till dess eget bästa: till att därmed öfvertyga världen om hennes synd för att så i grund kunna förkrossa henne och därpå i grund hela henne. Därför skickade han sina sändebud till judar och hedningar med bättringens och nådens budskap och fortfar därmed genom århundraden intill denna dag. Och allt detta för att — evig som han själf är vorden genom uppståndelsen från de döda — föreviga sin kärlek till dem som en gång i tiden voro hans fiender.

O gudomliga kärlek, tillbedjansvärda kärlek! Och för en sådan kärlek är du, o människa, arma syndbesmittade, usla människa, ett föremål. Och du är dess föremål, du värld, du lekande och flärdfulla, du ondskefulla, svekfnlla, hatfulla värld! »Så älskade Gud världen, att han utgaf sin ende Son, på det att hvar och en som tror på honom icke skall förgås utan få evinnerligt lif.»

Men i sanning ett gåtlikt tal för denna värld! Huru skulle väl hon förstå något sådant, hon som icke förstår sitt eget väl, utan blindvis rusar i fördärfvet. Blind är hon, blindare än den blinde, som satt vid vägen, där Jesus gick fram. Ty hon har aldrig förstått att göra bruk af detta rop, som var hans hjälp: »Jesus, Davids Son, varkunna dig öfver mig!» Nej, världen behöfver först i grund helas från sin blindhet för sitt eget tillstånd. Och därtill behöfvas nya kärleksoffer. — Ja, icke ens Jesu egna lär-

jungar, som följde honom på vägen till Jerusalem, förstå ännu denna kärlekens hemlighet; ty äfven de känna icke rätt sig själfva. Hvad Jesus förkunnade var, heter det, »dem så fördoldt, att de icke förstodo hvad som sades». Äfven de förstå det icke utan att vara omedelbara vittnen till sin Mästares offer och, under det de gå med honom på vägen till korset, känna sin delaktighet i världens skuld mot honom.

II.

Sedan vi nu sökt att kasta en blick in i den gudomliga frälsarekärlekens hemlighetsfulla väg, sådan den är i Jesus själf, fråga vi oss vidare: Hvad är det väl, hvartill denna kärlek inbjuder dem som äro dess lärjungar, dem som tro på kärleken? Ty att kärleken verkligen vinner sådana lärjungar, och det midt i själfvets och skenets värld, det se vi i Jesu exempel, se det just i denna text, där han vandrar till det brottsliga Jerusalem, åtföljd af en liten trogen lärjungaskara. Men hvartill inbjuder han nu denna skara? Man torde säga: »att blott taga emot denna hans kärlek, att njuta den och vara salig däri». Visserligen, han bjuder de sina en kärlek, som sträcker sig så vidt som himmelen, som räddar dem ur all synd och bär dem i all nöd och är trofast intill ändan. Men är det väl endast detta, hvarpå han bjuder: att taga allt, hvad hans kärlek vunnit, såsom sitt, att slå sig ned i ro och njuta detta och så ingenting vidare? Nej, så är det icke, m. å. Vi kunna till en början fråga, äfven om vi stanna därvid, att det endast gäller att »mottaga»: Är det möjligt att ens rätt mottaga den gudomliga kärleken, utan att med detsamma i sitt hjärta ingå på dess väg? Och kan man behålla kärleken utan att gå dess väg. Måste det icke vara kärlekens väg, på hvilken kärleken bjuder dem som tro? Visserligen. Det kan dock icke vara annat än en världslag, att kärleken bjuder på kärlek. Men kärlek är ju — såsom vi se i Jesus — icke blott att

sitta stilla och mottaga och låta sig betjänas, utan den är att själf offra och tjäna. Det kan då icke annat vara, än att det är äfven på detta, som Jesus bjuder sina älskade lärjungar, då han bjuder dem sin kärlek.

Kan väl detta tydligare uttalas än i de ord, hvarmed Jesus i dagens text öppnar sin lidandesförkunnelse: »Se, vi gå upp till Jerusalem»? Hittills hafva vi i dessa ord blott gifvit akt på hvad de innebära angående hans eget uppgående till Jerusalem. Men låtom oss nu äfven stanna för det lilla ordet »vi». Ty med detta ord bjuder tydligen Jesus sina lärjungar på samma väg som sig själf.

Vi sade, att redan det första mottagandet af kärleken måste ske på en kärlekens offerväg. Och hade icke Jesu första lärjungar fått besanna detta? De hade ju måst offra, då de slöto sig till Mästaren från Nasaret, icke blott sin jordiska ställning, hem och bekvämlighet o. d., utan hvad mera är, de hade steg för steg måst uppgifva sina fördomar, sina ledares gunst och sina jordiska förhoppningar. Det var en sanning, om än blott en begynnande sanning, hvad Petrus sade till Mästaren: »Se, vi hafva öfvergifvit allting och följt dig.» Och Jesus gifver dem i sina sista stunder detta vittnesbörd: »I ären de som med mig förblifvit i mina frestelser.»

Men nu, då Mästaren själf ingår i fulländningen af sin egen kärleksväg, hvad gäller det icke för lärjungarna för att blifva honom trogna! Hvilka gäckade förhoppningar, hvilka smärtor! Att se honom, den älskade Mästaren, allas hjälpare, fångslad, hånad, hudflängd, dömd, korsfäst, synbarligen icke kunnande hjälpa sig själf! — Och nu, sedan han är uppstånden och har utrustat de sina med sin Ande, hvad gäller det icke nu för att vara trogen! Petrus och Johannes blifva själfva fängslade och hudflängda i Jerusalem, Petrus måste fly från denna mördarestad, den äldre Jakob blifver där halshuggen, den yngre Jakob där störtad utför templets tinnar. Och då nu dessa apostlar och lärjungar vandra ut kring hela världen med

kärlekens vittnesbörd, hvilken törnig och blodig väg hafva de icke att gå. Och detta är icke en väg, som de hafva skapat sig själfva, utan just den, på hvilken Mästaren inbjuder dem. Det är det nödvändiga kärleksoffer, genom hvilket världen måste lära sig, ända från det första abcd, att förstå den obekanta Kristi kärlek, genom bilden af hans sändebuds kärlek.

Men är då icke, frågen I, sedan den kristna kyrkan sålunda blifvit grundad genom martyrernas blod i de första århundradena, detta deras verk för följande släkten blott att mottaga och njuta af? Visserligen. Världen har mottagit det och njuter dess frukter. Men fåfängt är detta mottagande och njutande, om det icke sker på kärlekens väg. Och aldrig har detta mottagande skett i någon sanning utan på samma väg. Kärleken blifver sig själf icke olik, och världen blifver icke heller sig själf olik. I hvarje släkte har kärleken att begynna med samma arbete likasom på nytt. Och därtill kommer, att det är en sorglig nödvändighet i den syndiga, svekfulla världen, att allt godt förfalskas. Därmed uppkomma då nya former af världsväsen, ännu mera förvecklade, ännu farligare än själfva den judiska formdyrkan i fariseismen. Dessa former kunna sammanfattas i detta ord: den kristna världen. Men därmed beredes då också en ny egendomlig kamp för kärleken.

Men huru, frågen I, har då denna nya form af värld kommit till stånd? Den har kommit och kommer till stånd just därigenom, att man tager kärlekens färdiga verk, kärlekens frukter, utan kärleken själf, utan kärlekens väg. Kristi apostlar och blodsvittnen hade brutit väg för Kristi sanning i världen. Världen hade däraf skakats i sina grundvalar. Då, hvad gör världen? Hon böjer sig för kristendomen, går in därpå, går in i kyrkan, tror, bekänner; men — o svekfullhet — hon förblifver värld. Världen sätter sig i besittning af kristendomens skatter, dess lärosanningar, dess barmhärtighetsverk, dess guds-

tjänster. Hon antager detta såsom sin dräkt, visar sig verkligen omklädd och i en ny skepnad, men — förblifver värld. Det är på denna väg den romerska påfvekyrkan blifvit hvad hon är, hvad Uppenbarelse-boken skildrar: skökan höljd i guld och perlor, och icke blott i detta, utan i munkkåpor, biskops- och påfvemantlar. Så har, m. å., Rom, det hedniska Rom, blifvit ett nytt Jerusalem.

Hvad hafva nu därigenom Jesu lärjungar fått för en ny uppgift? Åter den gamla: att genom lidande och kärleksoffer blotta och bryta denna ondskans djuphet, denna formkristendom. Blott har uppgiften blifvit ännu mera förvecklad. Så har det åter ljudit från Mästaren till lärjungarna: »Se, vi gå upp till Jerusalem.» Och hvilka offer har detta icke kostat den verkliga Kristi församling! Hvilka tårar och blodsströmmar, vida stridare än de som gjutits i kampen mot hedendomen. Men ock hvilken kärlek, som bedt ännu på bålen för den vilseförda kristna världen och måst småle åt själfva den förföljande fromhetens »heliga enfald»[1]).

I dessa kärleksoffer har ock vår Luther — trons predikare — gjort sin insats genom sitt vittnesbörd och lif. Han var väl icke den förste i den romerska kyrkan och måhända icke heller den störste, som gått den vägen. Men det var honom af Gud gifvet att slå de sista väldiga slagen med den sanningens murbräcka, som skulle bryta det nya romerska Jerusalems allenavälde på jorden.

Men nu var Luthers verk gjordt och den gudomliga sanningens och barmhärtighetens rätt åter häfdad på jorden. Var då icke ändtligen detta något som världen i frid kunde taga och njuta såsom ett färdigt verk? O nej, kärleken blifver sig lik och världen blifver sig lik. Vi kunde här upprepa och utspinna samma förfalskandets historia. Men vi skona för denna gång våra ömtåliga

1) Man tänke på riddaren Hieronymi af Prag ord, då han, ännu på afrättsplatsen, såg en beskedlig bonde bära fram ris till hans bål.

protestantiska öron och fatta oss kort. Nog af, världen har åter förstått att buga sig för sanningen, att sätta sig i besittning af det arf, kärleken förvärfvat med sina offer, att taga den färdiga formen af den renade sanningen, och så har hon åter — förblifvit värld. Så har det uppkommit en protestantisk värld med sina nya hufvudfästen, sina Jerusalem.

Hvad följer nu häraf, om icke att kärleken haft att åter börja sin kamp på nytt, sin kamp på lif och död, för att häfda sin sanning. Vi, m. å., vi, som lefva i denna dag, vi tillhöra ju den protestantiska kyrkan eller — hvad som är detsamma — den protestantiska världen. Men just där ljuder för oss — om vi tro, om vi äro Jesu äkta lärjungar — denna fastlagsförkunnelse: »Se, vi gå upp till Jerusalem.»

Men förgätom icke därvid först och sist: denna kärlekens kamp måste begynna i vårt eget hjärta och där fortfarande utkämpas. Äfven där finnes ett Jerusalem, där kärleken måste segra genom lidande. Och detta begynner genom en förkrosselsens själfdom. Vi måste se hvad vi själfva äro. Vi måste fatta, i outsäglig smärta, att vi tillhöra en mänsklighet, som bär i sig lögnens och hatets helvetesrot, och att vi i oss själfva bära denna rot. Vi måste se oss själfva i denna rot såsom kärlekens fiender och mördare och sanningens förfalskare. Vi måste se, hvilket sken det är i den kärlek, som uppväxer endast ur vår egen natur, och hvilken tom form i vår egen själfgjorda gudaktighet. Då, m. å., när våra ögon börja öppna sig för detta djup af elände i oss, när vi börja känna vår förblindelse och ropa med den blinde framför Jeriko: »Jesus, Frälsare, varkunna dig öfver mig», då får kärleken rum i oss, då öppnar den våra ögon, då brister vårt hjärta under tyngden af vår skuld — mot kärleken. Men nu visar sig ock kärleken i dess frälsare-härlighet, som förlåter alla synder och helar alla brister.

Men är härmed allt färdigt för oss, m. å.? Nej, nu begynner först rätt kärlekens kamp mot hvarje form af värld inom och utom oss. Nu gäller det att lära den »kärlek, som är tålig och mild, icke afundas, icke förhäfver sig, icke uppblåses, icke skickar sig ohöfviskt, icke söker sitt, icke förtörnas och icke tillräknar det onda; som icke gläder sig öfver orättfärdigheten men gläder sig med sanningen; som öfverskyler allting, tror allting, hoppas allting, lider allting». Hvilken kamp, hvilken skola för den, som tror. Den ene kan icke förutsäga för den andre, hvilken gestalt denna kamp skall taga. Den tager de allra finaste gestalter, tränger sig in i de ömmaste förhållanden, bryter naturens starkaste band. Och smärtefullast blifver denna väg, då det gäller att kämpa mot förfalskningar på självfva fromhetens område.

»Ett hårdt tal» — sägen I — »är detta, hvem kan lida det?» Nåväl, viljen I icke lida det ens såsom tal — för att icke tala om, att I flyn dess verklighet i lifvet — viljen I icke ens upptaga i eder bilden af, aningen om denna kamp såsom något stort och heligt, så veten I icke heller hvad kristendom är, hvad kärlek är, då tillhören I ännu den lögnaktiga och hatfulla världen, I mån vara hvilka I viljen.

Men viljen I blott upptaga i eder lärobilden af den äkta kärleken, då skall den också föda i eder en kärlekens väg, om än i svaghet. Och hafven I, stapplande eller krypande, begynt denna väg, så varen frimodiga. Det heter ju: »Se, vi gå upp till Jerusalem.» Och detta innebär, att I icke gån allena. Jesus går med eder. Och han är icke blott dödad; han är uppstånden ur döden. I skolen ock segra och uppstå med honom ur döden. Sen blott till, att I renen eder med honom till en allt renare kärlekskamp.

Men därigenom att de troende lärjungarna, hvar för sig, i sin tid och sin ställning, förblifva trogna i kärleken, därigenom bevaras också den lilla vittnande lärjungaskaran

i världen. Och så beredes väg för kärlekens stora slutsegrar i de yttersta tiderna. Ty ännu, m. å., är det icke slut med kärlekens stora världsstrider. Det återstår ännu en världskamp. Ännu måste kärleken och världen sammandrabba i ett Jerusalem. »Allt måste ännu fullbordas, som är skrifvet i profeterna», heter det i vår text. Och mycket är ännu icke fullbordadt. Då skall det behöfvas en lärjungaskara, som går upp med Jesus till Jerusalem, och som förstått kärlekens väg. Men saliga de som lida för rättfärdighetens skull, ty dem hörer himmelriket till.

Vi begynna i dag kyrkans fastlagstid. Åter går Jesus i sin lidandesförkunnelse fram genom en förblindad värld. Hon vet icke, denna böljande skara på vägar och gator, för att icke säga i våra kyrkor, hvem hon har ibland sig. Och därför vållar hon honom och hans folk ännu i dag nya offer. Men så skall »Kristi lidande fullbordas»[1]).

Men var det i denna dag någon som satt vid vägen, suckande öfver sin blindhet, längtande efter helbrägdagörelse, må han veta, att syndares Frälsare går där fram. Må han då ropa sitt: »Jesus, min själs Frälsare, varkunna dig öfver mig». Men må han ropa om den verkliga helbrägdagörelsen, om att få se sig själf och få förstå kärlekens väg. Men denna heter i dag såsom i går: korset.

Eller, m. å., det finnes de ibland oss, som våga räkna sig bland den lilla lärjungaskara, som, helad af Jesus från sin blindhet, går med honom, fastän bäfvande, upp till Jerusalem. Nåväl, han har vår väg i sin hand. Han skall föra den igenom. Och då ligger bortom eller ofvan eller inom detta korsets Jerusalem ett annat Jerusalem, uppståndelsens Jerusalem, det himmelska, hvilket är allas vår moder. Dit gick Jesus själf genom korsets Jerusalem; det var för dess glädje han föraktade föraktet och led korset. Dit gingo hans apostlar, blodsvittnen, lärjungar från alla tider. Där är deras samlingsort, deras hem. O

1) Koloss. 1: 24.

Jerusalem, om jag dig förgäter, så varde min högra hand förgäten! Det är därför ett segerrop, icke mindre än en lidandesförkunnelse detta ord, som vi ur vår text hafva framburit till eder i dag, och hvarmed vi sökt måla för eder kärlekens väg, detta rop: Se, vi gå upp till Jerusalem.

Och nu till sist låtom oss en och hvar intrycka i vårt hjärta en hufvudsumma af den lärdom, vi hafva att hämta af denna vår Frälsares lidandesförkunnelse i dag, genom den gamla välkända versen:

Har du, människa, ett hjärta.
Är din bäste vän dig kär,
Känn din syndaskuld med smärta,
Ty för den han korsfäst är.
Såsom Jesu kärlek var,
Aldrig någons varit har.

Amen.

(Ps. 80: 1, 2; 78: 1—4; 94; 78: 5, 6; 80: 8—10).

Den messianska frestelsen.

Första söndagen i Fastan.

Herre, vår Frälsare: öppna vårt öga till att se din härlighet; helga våra läppar till att tala om dig; upplåt vårt öra till att rätt höra din sanning. Förblif så i vårt hjärta med din frid och din segerkraft. Amen.

Text: Matt. 4: 1—11.

Då vardt Jesus förd af Anden upp till öknen, på det han skulle frestas af djäfvulen. Och när han hade fastat i fyrtio dagar och fyrtio nätter, blef han hungrig. Och frestaren gick fram och sade till honom: Är du Guds Son, så säg att dessa stenar skola varda bröd. Men han svarade och sade: Det är skrifvet: »Icke af bröd allenast lefver människan, utan af hvart och ett ord, som utgår af Guds mun». Då tog djäfvulen honom med sig till den heliga staden och ställde honom på templets utsprång och sade till honom: Är du Guds Son, så kasta dig utföre; ty det är skrifvet: »Han skall gifva sina änglar befallning om dig, och de skola bära dig på händerna, att du icke skall stöta din fot emot någon sten». Jesus sade till honom: Det är ock skrifvet: »Du skall icke fresta Herren, din Gud.» Åter tog djäfvulen honom med sig upp på ett ganska högt berg och visade honom alla riken i världen och deras härlighet och sade till honom: Allt detta skall jag gifva dig, om du faller ned och tillbeder mig. Då sade Jesus till honom: Gå bort, satan; ty det är skrifvet: »Herren din Gud skall du tillbedja, och honom allena skall du dyrka.» Då öfvergaf djäfvulen honom; och se änglar gingo fram och tjänade honom.

Förunderliga berättelse! Huru många frågor uppväcker den icke hos en tänkande läsare. Han må väl spörja, hvem han är, denne frestare, som vågar träda inför Guds Sons ansikte med sina försökelser. Han kan fråga, huru frestelsen närmare tillgått: om den varit en rent inre tilldragelse, onda inviskningar, i likhet med många af våra frestelser, eller om den försiggått på den yttre världens område? Har Jesus sett frestaren; och om så skett, har det varit med kroppens ögon eller blott i en syn, en sådan som profeterna haft? Då det vidare heter, att frestaren »fört Jesus med sig» dit och dit, har detta skett på det sättet, att han vandrat tillsammans med honom såsom en vanlig människa, eller har det skett genom ett underbart bortryckande, ett sådant t. ex. som omtalas om evangelisten Filippus?[1]) Vidare: Kunde Jesus frestas, så att frestelsen var för honom en verklighet och icke blott ett sken, såsom om man frestar en människa att olofligen tillägna sig penningar, sedan hon redan långt förut lärt att akta pänningen för intet? Och om än Jesus kunde frestas, kunde han också falla för frestelsen, och huru skulle det då hafva gått med världens frälsning? Ändtligen hvad betydelse har frestelsen för honom själf, och hvad värde har den för oss? Allt detta är frågor, på hvilka vi dels kunna med någorlunda visshet gifva ett svar, dels blott uttala sannolika gissningar eller ock gifva intet svar. Vi skola emellertid för denna gång lämna många af dessa frågor och egentligen söka att intränga i självfva berättelsen, sådan den möter oss i vårt evangelium.

I.

Omedelbart efter sedan Jesus i dopet genom en röst från himmelen mottagit försäkran om sin sons-ställning och om Fadrens välbehag öfver den väg han hittills tillryggalagt, drifves han af Anden, som nu i ett fullmått hvilar

---

1) Apg. 8: 39.

öfver honom, ut i öknen. Och detta sker med den bestämda afsikt hos den gudomliga skickelsen, att han där skall »frestas af djäfvulen», d. v. s. han skall där bepröfvas och befästas i sin messianska medlareställning till det verk han nu går att utföra.

Hvarför skulle han alltså frestas? Jo, hela hans lif såsom den andre Adam var en godtgörelse för hvad den förste brutit, och på samma gång en grundläggning af någonting nytt, en ny mänsklighet. Den första människan och i honom mänskligheten hade icke bestått det prof, som henne förelagts, och därmed hade i mänskligheten grundlagts en felutveckling, som, därest icke någon hjälp kom emellan, skall leda till det förfärligaste slut. Men här stod nu den som skulle förändra hela denna felutveckling och leda mänsklighetens väg uppåt i stället för nedåt. Visserligen var på denna grund Jesu hela lif i syndens värld en frestelse. Men i den tilldragelse, som ligger framför oss, samlar sig dock frestelsens makt på en särskild punkt och med särskild kraft, just då Jesus står i begrepp att beträda sin offentliga väg. Han skall på denna punkt likasom ansikte mot ansikte möta mänsklighetens arffiende, den fallne öfverängeln, honom, som genom att besegra människan i den första frestelsen blifvit »denna världens furste» och en herre öfver »luftens makt», såsom skriften säger[1]). Denne skall därvid få uppbjuda all sin list och till en viss grad äfven sin makt, icke till en lindrig frestelse, såsom den första var, utan till det mest genomgripande prof af Jesu trohet mot sin frälsareväg. Ty frestarens afsikt är just att på ett eller annat sätt afvända honom från denna väg.

Emellertid beredes Jesus först på denna frestelse genom en fyrtio dagars fasta och ensamhet i öknen. Han skulle därunder lära sig att i en fullkomlig tro umgås med sin Fader och den himmelska världen och lefva alle-

1) Joh. 14: 30. Efes. 2: 2.

nast af dess gemenskap och kraft. Så skulle han vinna ett fullständigt oberoende i sin ande af den lägre naturen, af kroppens behof: af köld, hetta, hunger o. s. v. Han behöfde detta, han som sedan natt och dag skulle vara alla till hjälp och tjänst och från hvilkens ande och tro kraft ständigt skulle utgå. Hans kropp fick härvid icke vara honom till något slags hinder, utan skulle vara ett villigt redskap — vi kunde säga »en elektrisk ledare» — för anden. Han skulle därvid själf riktigt lära hvad han sedan framhåller för frestaren: »att människan lefver icke allenast af bröd, utan af hvart och ett ord, som går från Guds mun». Han skulle i egen erfarenhet tillägna sig hvad redan den gammaltestamentliga tron på ett förberedande sätt kunde säga: »Om än min kropp och min själ försmäkta, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen.»

Hvilka förunderliga dagar dessa Jesu fyrtio fastedagar! Hvilket umgänge måste han därvid icke hafva öfvat i sin ande med himmelen, hvilka böner hafva icke uppstigit från hans varelses djup, huru har han icke ransakat skrifterna, som han från sin ungdomstid säkert bevarat i sitt minne med en klarhet och säkerhet såsom ingen annan! Huru har han icke därvid skådat in i hela den Messias-väg, som var honom förelagd i profetian, och ingått däri med hela sin vilja! Huru har han icke redan i sitt inre afvisat hvarje afvikelse från denna väg! Men allt detta har skett i tron. Han har icke skådat himmelen öppen öfver sig, han har icke sett änglarna omkring sig, utan han har i tron vakat, bedit och kämpat sig igenom. Och huru hafva därvid icke hans stora förebilder, t. ex. Moses och Elias, stått framför honom i deras underbara vägar, deras vandring genom öknar och frestelser, och uppmuntrat och styrkt honom! På detta sätt beredd och härdad möter han nu sin fiende ansikte mot ansikte.

II.

Efter slutet af dessa fastedagar drager sig nu den gudomliga andekraft, som Jesu tro nedkallat till hans uppehållande, tillbaka, och han får därvid känna hela tyngden af sin mänskliga naturs svaghet. Den kroppsliga hungern griper honom. Han har därvid riktigt fått känna en stackars hungrande människas behof af bröd och lärt varkunsamhet äfven med detta.

Denna ställning af köttets svaghet begagnas nu såsom en anknytning af frestaren[1]). Han framträder till honom — vi lämna därvid oafgjordt, i hvad gestalt det sker; säkert sker det dock icke i hans egentliga mörka och vidriga gestalt — och bjuder honom nu — på hvad? Att hjälpa sig själf, att stilla sin hunger genom ett under, genom att förvandla stenar till bröd. Han vädjar därvid till hans persons höghet. Ty det är icke något tvifvel om denna han uttalar, då han säger: »är du Guds Son», utan en påminnelse om just det vittnesbörd han nyss erhållit från himmelen om detta[2]). Men han manar honom att rätt använda denna ställning och den makt han har; icke passar det för honom, Guds Son, att förblifva hungrande?

Det kunde vara mycket att säga om frestarens afsikt med denna försökelse. Vi säga här blott korteligen: Han vill locka Frälsaren till ett missbruk af hans messianska ställning, vill locka honom in på egenmäktiga vägar och att i förtid undfly den honom förelagda pröfningen och lidandet och att icke vänta på Guds tid. Och han vill detta under sken af den oskyldigaste självhjälp; Jesus skall blott i nödens stund helt naturligt begagna den ställning och makt han har för egen räkning. Men visserligen ligger bakom detta afsikten att förleda honom till en inre brytning med Fadrens vilja. Och det icke blott för detta enda tillfälle, utan han vill förleda honom att begynna en väg i denna riktning. Ty frestaren förstår nog, att den

1) Ebr. 5: 2. 2) Matt. 3: 17.

ställning, hvari Jesus nu befinner sig, hungrande i öknen, är något honom af Gud förelagdt och hvarur han icke får hjälpa sig själf. Med ett ord, frestaren vill förföra honom till en afvikelse från lydnadsvägen i lidande, till att gå en helt annan stråt än den Jesus själf angifver, då han betygar: »Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Sonen kan intet göra af sig själf, utan hvad han ser Fadren göra»[1]).

Ännu klarare framstår för oss naturen af denna frestelse, då den möter Jesus på korset och från människor. Där heter det ju ock till honom: »Hjälp dig själf. Är du Guds Son, så stig ned från korset»[2]). Hvad var väl detta ord annat än en försökelse att undandraga sig hvad som var själfva återlösningens kärna: dödslidandet på korset.

Jesus inser också genast hela vidden af denna frestelse: att den blott var begynnelsen till en brytning med hela den trosväg, som var honom förelagd. Han afvisar därför ögonblickligen hvarje skymt af ingående på densamma. Men han gör detta lika litet i egen kraft som han velat hjälpa sig ut ur hungern genom egen kraft. Han griper därvid såsom sitt stöd och fäste, sin sköld och sitt vapen, sin Faders ord. För hans inre blick ligger gamla testamentet såsom en uppslagen bok. Han har ständigt lärt sig att umgås därmed såsom med sin Faders bud, löfte och vägvisning. Säkert har han särskildt nu under sin ökenvistelse genomtänkt berättelsen om Israels vandring i öknen och huru det därvid af Gud underbart uppehållits och beskyddats. Ur detta rika förråd af gudomlig sanning griper han nu genast med säker hand just det ord, som bäst passar för honom i detta ögonblick. Och hvar skulle han finna detta, om icke just på något ställe, som talar om Israels ökenvandring. Ett sådant ord af Guds egen mun finner han i 5 Moseboks 8:de kapitel. Där läser han, »att Herren lät Israel hungra och gaf det manna att äta för att låta det förstå, att människan lefver icke

1) Joh. 5: 19; jfr Ebr. 5: 8; Fil. 2: 8. 2) Matt. 27: 38.

allenast af bröd, utan af allt det som utgår af Herrens mun». Detta ord förstår Jesus att till fullo tillämpa på sig själf. Om någon, så äger han rätt att tillägna sig Guds löften till Israel, han som är den äkta Abrahamssonen, Israels hufvud, och som nu af Guds egen Ande är ledd ut i öknen. Därvid intager han dock en ställning full af ödmjukhet. Han säger icke, att han, Guds Son, lefver af allt det som utgår af Herrens mun, utan att »människan» så gör. Så fattar han detta ord såsom ett riktigt trosord för sig såsom en människa. Han afvisar därmed i detta fall allt användande af sin makt såsom Guds Son och tillägnar sig blott rätten att såsom en människa bland andra åtnjuta kraften af Guds löfte.

Och hvad menar han närmare med »det ord från Guds mun», af hvilket människan lefver? Han menar därmed hvarje gudomligt löfte, som förkunnar, att Gud uppehåller alla sina skapade varelser, och framför allt människorna, om de äro på hans vägar. Man jämföre här flera ställen i det gamla testamentet, t. ex. den psalm, där det heter: »Se, Herrens öga är vändt till dem som frukta honom, till dem som hoppas på hans nåd; han vill rädda deras själ från döden och behålla dem vid lif i hungerns tid»[1]). Eller vi skulle kunna säga: Jesus menar det gudomliga skapareord, som genomtränger hela tillvaron och gifver lif åt alla och allt[2]). Och skulle Gud härvid behöfva för ett visst tillfälle tala något särskildt ord, så vet Jesus, att han så gör.

Genom denna vädjan i barnslig tro till sin Faders ord har han i detta frestelsens ögonblick i fullkomlig trohet bevarat sin förnedringsväg och betygat, att han i allt vill förblifva på densamma. Men därmed har han också uttalat ett trosord till efterföljelse för alla Guds älskade, särskildt om de i hans tjänst blifvit införda på förnedringens och lidandets vägar.

1) Ps. 33: 18. Jfr Ps. 104: 27. 2) Jfr Joh. 1: 3, 4. Ps. 33: 6.

III.

Genom detta svar från Guds Son är frestaren afväpnad i denna första frestelse. Vi kunna, m. å., föga fatta, hvilken andemakt ett Guds ord är i andarnas värld, icke minst gent emot de onda andarna. Det träffar dem såsom ett spjutstygn eller en blixt från himmelen.

Men frestaren har dock genast till hands en ny form af frestelse. Och han hämtar denna på sitt sätt ur själfva Jesu seger i den första frestelsen. Han vet, att människan städse är tillgänglig för frestelse från två sidor, till höger och till vänster. Den första frestelsen var likasom en försökelse till afvikelse åt vänster eller till otro. Luther säger om densamma: »Den första anfäktningen syftar på förtviflan och är den svarte djäfvulen, som folk känna till och kalla för djäfvulen.» Nu har Jesus besegrat denna genom Guds ord och tron. Nå väl, han skall då i stället frestas genom själfva tron och ordet. Så skall han frestas genom en afvikelse till höger, såsom Luther åter säger: »Den andra frestelsen utgår på förmätenhet, är en skön hvit och helig djäfvul.» Han skall frestas till öfvertro eller öfverdåd genom ett missbruk af Guds ord.

I öfverensstämmelse härmed förvandlas i ett ögonblick skådeplatsen för frestelsen, alldeles såsom man kan se detta ske i ett skådespel. Frestaren för Jesus med sig — kanske genom plötsligt bortryckande — från öknen, denna plats för ensamhet, kamp och hunger, till »den heliga staden», till Jerusalem, denna plats för så många stora Guds uppenbarelser, och till något upphöjdt ställe på själfva tempelberget. Huru passar icke en sådan plats till denna »trosfrestelse».

Här upprepar frestaren nu åter sitt: »Är du Guds Son», men bjuder denna gång icke Jesus att hjälpa sig själf ur någon nöd, utan att visa sig stor, att kasta sig utför den höjd, på hvilken han står, i tron på ett Guds löftesord. Och han förstår härvid att välja ett af de härligaste, ur den 91:a psalmen, som i de allra högsta uttryck talar om trons trygghet under Guds beskärm, ja, som lofvar den

troende, att han skall bäras af änglar i nöden, så att han icke skall stöta sin fot mot någon sten. Härvid är det, såsom ville han uttala ett gillande af den tro Jesus bevisat i sitt första svar och nu bjuda honom att i denna tro också utföra en riktigt väldig trosgärning.

Men hvad skulle väl, enligt frestarens förespegling, meningen hafva varit med en sådan förment troshandling? Ty allt hvad en människa skall göra måste dock hafva någon förnuftig afsikt. Vår berättelse lämnar oss öppet att gissa detta. Vi kunna förmoda, att därmed bjudes Jesus att göra »ett tecken», ungefär ett sådant tecken »från himmelen», som hans fiender sedermera affordra honom till bevis på hans messianska värdighet[1]). Det är, såsom om frestaren ville säga: »Du vet, du som med rätta heter Guds Son, att ditt folk väntar Messias kommande från skyarna. Nå väl, kom nu så till dem, kom såsom den människoson, som profeten Daniel omtalar[2]). Förtro dig åt din Gud och våga något riktigt stort i denna tro. Så skall du från början vinna ditt folk på ett helt annat sätt, än om du skulle uppträda i ringhet. Se, Gud lofvar, att änglarna skola bära dig på sina händer. Du är på en helig plats; stig ned från den och tag denna psalmens ord såsom vingar för din tro. Ty sannerligen, det ordet gäller om dig, du Guds Son, såsom om ingen. Och du skall själf i denna trosgärning hafva ett vittnesbörd om hvem du är.

Huru fint anlagd var nu icke denna frestelse, huru andlig synes den icke vara. Men den är dock en frestelse till en fullkomlig afvikelse från den smala och raka förnedrings- och lydnadsväg, som är förelagd Frälsaren. Åter skall han gå fram utan sin Faders anvisning i ett egenmäktigt, godtyckligt handlande; han skall missbruka sin tro till ett skåde-under, han skall gå in på den falska Messias-väg, som hägrar för fariseerna och hela hans folk.

1) Jfr Matt. 16: 1. 2) Jfr Daniel 7: 13 o. ff.

Än klarare framstår för oss naturen af denna frestelse, då vi längre fram se Jesu fiender träda fram till honom och säga: »Mästare, vi vilja se tecken från himmelen»[1]).

Jesus inser också strax hela väsendet af denna frestelse, och själfva Guds-ordet bländar honom därvid icke. Väl förblir han i barnslig tillit äfven vid detta ord; men i helig vishet läser han bredvid detsamma ett annat, som begränsar det första, gifver det sin tillbörliga inskränkning. Så låter han icke fienden taga Guds-ordet ur händerna på honom, utan fattar blott fastare och djupare uti detsamma. Han likasom säger: Ett skriftord får icke tagas allena med förbiseende af alla andra. Skriften är ett lefvande helt, och allt skall förstås i sammanhang med hvartannat.

Jesus finner nu detta skriftord i samma bok som det, hvarmed han afvärjt den första frestelsen. Han finner det i det sammanhang, där Gud talar till sitt folk om de tio budens rätta tydning[2]), de tio buds, som han här åter låter Moses upprepa inför sitt folk. I förklaringen öfver dessa ställer nu Herren i början af kapitlet 6 främst det stora ordet om kärleken till Gud öfver allt. I sammanhang härmed manar han Israel att i sitt land troget bevara alla Herrens ord, att vid njutandet af det goda Gud gifver icke förgäta honom, utan frukta och dyrka honom och icke gå efter andra gudar, och att det därvid icke må »fresta honom», såsom dess fäder gjorde. Hela dess lif skall vara ett uttryck för denna kärlek och denna lydaktiga barnaställning till Gud. Detta allt tillämpar nu Jesus på sig. Denna väg, menar han, har jag att gå. Jag skall i kärlek till min Fader bevara alla hans ord och vägar, således icke våga något på egen hand, eller utfordra hans skydd, där jag icke har hans befallning, och så fresta honom. Han skall gifva mig allt, utan att jag själf tager något.

Så bevarar Jesus åter den väg, som är honom förelagd, den jämna vägen i barnslig tro, men utan allt trosöfver-

1) Jfr Matt. 12: 38 o. 16: 1. 2) Jfr 5 Mos. 5 kap. o. följ.

mod. I tron ålägger han sig den djupaste självtukt, lydnad och förbidan. Och dock uppgifver han intet af sin trostillit. Vi se honom därför längre fram, när stunden är inne, komma om natten i stormen till sina försagda lärjungar, gående på hafvets vågor. Men nu är icke någon sådan stund. Frestarens tillbud är icke något Guds Andes drifvande. Han afvisas med sitt bländverk, däri han velat visa sig såsom en riktig ljus-ängel, genom det näpsande ordet: »Herren din Gud skall du icke fresta.»

IV.

Så är åter fienden slagen, hans list är afslöjad inför den barnsliga lydnaden. Men ännu har han dock en frestelse i beredskap. Båda de föregående hafva rört sig på ett mera inre område. Nu skall den yttre världen med all sin glans framträda såsom en frestelse. Jesus skall möta världsmaktens frestelse, den som varit satans eget egentliga fall.

Åter förvandlas härvid skådeplatsen. Jesus föres på ett högt berg, och där visas honom alla riken i världen och deras härlighet. Huru sker väl detta? Vi kunna svara: Det sker med en viss hjälp af det yttre, som här erbjuder sig för Jesu ögon. Från det höga berget ser man säkert åt alla sidor. Man ser städer, åkrar och vingårdar, slott och fästen. Och med hjälp af detta framgycklar frestaren för Jesu blick såsom i en trollspegel en bild af all upptänklig världens härlighet. Han låter draga förbi Frälsarens syn konungapalats, kostliga måltider, segrande härar, lysande triumftåg o. s. v. Och härvid uttalar han nu detta löfte: »Allt detta vill jag gifva dig, om du faller ned och tillbeder mig.»

Man kan vid denna frestelse framställa hvarjehanda ytterligare frågor. T. ex. kan frestaren verkligen tro på, att Jesus skall kunna förledas till ett sådant knäfall? Och är det någon mening, någon sanning i hans löfte? Kan och vill han gifva Jesus någonting sådant som all världens här-

lighet? Vi svara: Möjligheten, att Jesus skulle låta sig förledas af något sådant, framträder för oss bäst, om vi tänka oss frestaren antaga gestalten af en ljusets ängel. Då ligger det ju nära, att en människa djupt ödmjukar sig för ett sådant väsen från en högre värld, såsom vi stundom se profeterna göra[1]). För öfrigt är härvid det yttre nedfallandet mera någonting tillfälligt. Hufvudsaken är, att detsamma tjänar såsom ett uttryck för, att Jesus skulle vilja ingå på satans och världens vägar och sinne. Frestaren menar: Vill du vinna världen, som ju är ämnad till ditt rike, skall du lätt göra detta genom att välja den väg jag vill anbefalla dig, låta dig helt rådas och ledas af mig.

Hvad beträffar frestarens förmåga att bortskänka världen, så har han visat den i många fall. Han har ju blifvit »världens furste»; och åt huru många af de stora i världen har han icke såsom sådan bortskänkt rike, makt och härlighet, när de velat ingå på hans vägar och i hans tjänst. Naturligen kan han göra detta endast för en tid, så länge hans makt varar. Men med denna inskränkning kan han göra mycket. Han skulle sålunda hafva kunnat göra Jesus till en annan Alexander eller Cæsar eller Napoleon. Och just detta var ju hvad Israel ville hafva: En konung efter denna världens sätt. Med denna frestelse möter honom också sedan hans eget folk, ja, i viss mån hans lärjungar[2]).

Jesus ser emellertid hela djupet af denna frestelse och på samma gång det bländverk, som därvid möter honom. Luther säger därom: »Denna försökelse af den högsta, himmelska, nästan gudomliga djäfvulen är helt grof och vill föra in i afguderi.» Jesus vet visserligen, att han är en konung, att både himmel och jord äro hans rike, men han vet ock sin väg till sin konungatron. Hans rike är icke af denna världen[3]). Det är genom djupaste förnedring och lidande han skall vinna sin värdighet och genom

1) Uppenb. 22: 8. 2) Joh. 6: 15. 3) Joh. 18: 36.

inre segrar. Så skall han vinna ett andligt, ett verkligt och förblifvande världsherravälde; i sin tid skall detta varda honom gifvet af den evige Fadren själf[1]). Denna väg har han redan villigt beträdt i sitt inre, och med afsky vänder han sig därför bort från det bländverk, den trollvärld, det lögnaktiga välde, som frestaren bjuder honom. Och han gör detta med ett kraftigt: »Gå bort, satan!» Detta är nu icke så att förstå, att han först nu, då han nämner fienden vid namn, igenkänner frestaren. Han var ju af Anden drifven ut i öknen för att af denne försökas. Och detta hade han nog från början förstått. Men först nu, sedan fienden riktigt blottat sig själf, hade Jesus rätt att kalla honom vid namn och bortvisa honom. Jesu egen vedervilja för honom är nu ock stegrad till det yttersta, och så afklipper han då med sanningens makt all vidare beröring med frestaren, just då denne tyckes bjuda honom det högsta han kan gifva.

Äfven nu sker detta afvisande genom ett skriftord, och detta är hämtadt ur samma kapitel, som det närmast föregående och ur samma sammanhang. Där säges, att Israel skall älska och tillbedja Jehova allena och inga afgudar. Men hvad frestaren nu har bjudit Jesus är just ett öppet afguderi, ett tillbedjande af värld och satan och ett anbud att taga ur deras hand hvad Herren allena skall gifva. Genom sitt »Herren allena skall du tjäna» påminner också Jesus frestaren om arten af dennes eget fall; men själf förblifver han nu såsom alltid i sin ande kvar såsom en lydig tillbedjande son inför Fadren allena.

För detta ord, denna sanning, hämtad ur själfva tillvarons djup, måste nu fienden i all sin list och makt, sitt hädiska öfvermod ovillkorligen vika. Han känner sig träffad däraf såsom af ett svärd, han måste fly undan det ljus, som framglänser ur Jesu tillbedjande ande. Så lämnar han honom — visserligen blott för en tid — för att

1) Dan. 7: 14; Fil. 2: 9 f.

på nytt återkomma genom människors frestelser, ända till den stund, då han ännu en gång skall få försöka sitt yttersta: det ögonblick, som Jesus själf kallar stunden för »mörkrets makt»[1]).

I stället framträda nu Guds änglar och »betjäna» Jesus. De visa honom sin hyllning såsom sin rättmätige furste, de ställa sig till hans förfogande och bringa honom säkert nu det bröd för hans hungrande lekamen, som satan bjudit honom att själf i förtid taga. Från detta ögonblick vet sig Jesus förfoga öfver änglarnas tjänst och kan säga till sina lärjungar: »Från denna stund skolen I få se himmelen öppen och Guds änglar fara upp och ned öfver Människosonen»[2]). Hvilken seger är nu icke härmed vunnen! Den innebär för Jesu egen person en fulländning, som höfves honom, då han skall anträda sin offentliga Messias-väg, och den gifver honom ett berättigadt herravälde öfver all fiendens makt. Från denna stund måste satan fly för hvarje ord af Jesus. Denne har gått in i den starkes hus och bundit honom själf och kan nu fråntaga honom allt hans bohag. Och nu kan Jesus säga, äfven då han går till mötes den sista frestelsen: »Världens furste kommer, men i mig har han intet»[3]).

Men detta allt är en seger för hela mänsklighetens räkning, för mig och dig, m. å. Äro vi än fallna varelser, så hafva vi här en upprättare ur vårt fall. Vi behöfva blott se på Jesus, lämna oss åt honom, tillbedja honom och förblifva i honom, så hafva vi seger. Ingen frestelse skall få komma öfver oss utan genom hans tillstädjelse. Intet skall få fresta oss öfver förmågan. Han skall bedja för oss såsom för Petrus, då satan vill sålla oss. Huru oändligt förveckladt frestarens nät än må vara, huru himmelsstormande hans makt, skall dock barnslig tro och lydnad komma honom på skam. »Såsom genom en öfverträdelse fördömelse kom öfver alla människor, så har ock genom

1) Luk. 22: 53. 2) Joh. 1: 52.
3) Luk. 11: 22. Jfr Joh. 12: 29 o. 14: 30.

en rättfärdighet rättfärdiggörelse till lif kommit öfver alla människor. Ty såsom genom den ena människans olydnad de många hafva blifvit gjorda till syndare, så skola ock genom den enes lydnad de många göras rättfärdiga»[1]).

Till sist vilja vi blott anföra följande sköna ord af Luther med anledning af änglarnas framträdande till Jesus: »Detta är nu skrifvet oss till tröst, att vi må veta, att när en djäfvul anfäktar oss, så tjäna oss däremot många änglar. Ja, om vi ridderligen strida och blifva beståndande, så låter Gud oss icke lida brist, utan förr måste änglar komma från himmelen och baka vårt bröd, fylla våra visthus och tillaga vår mat samt tjäna oss i alla våra behof. Detta är skrifvet för vår och icke för Kristi skull, hvilken icke behöfde något. Hafva nu änglar tjänat honom, så kunna och måste de äfven tjäna oss.» Så må vi då uppmuntrande tillropa hvarandra:

Tag trones sköld, bind Andens svärd,
O kristen, vid din sida
Och gack att så mot kött och värld
Med heligt allvar strida!
Den intill döden trofast är,
Han en gång lifvets krona bär,
Som Herren Jesus gifver.

Amen.

(Ps. 71: 1; 70: 4—7; 124: 2; 216: 4—6; 230: 6—8).

1) Rom. 5: 18.

Andlig skönhet.

Andra söndagen i Fastan.

Text: Matt. 15: 21—28.

Och Jesus gick därifrån och drog sig undan till Tyri och Sidons trakter. Och se, en kananeisk kvinna kom från dessa gränstrakter och ropade och sade: Herre, Davids son, förbarma dig öfver mig; min dotter är svårt besatt af en ond ande. Men han svarade henne icke ett ord. Då gingo hans lärjungar fram och bådo honom och sade: Skilj henne från dig; ty hon följer oss efter med rop. Och han svarade och sade: Jag är icke utsänd utan till de förlorade fåren af Israels hus. Men hon kom och tillbad honom, sägande: Herre, hjelp mig. Men han svarade och sade: Det är orätt att taga barnens bröd och kasta det åt hundarna. Men hon sade: Ja, Herre; ty äfven hundarna äta ju af de smulor som falla ifrån deras herrars bord. Då svarade Jesus och sade till henne: O kvinna, din tro är stor. Ske dig såsom du vill. Och hennes dotter blef helbrägda från den stunden.

Himmelska frälsarekärlek! Du som alltid går omkring för att söka det borttappade, kom ock till oss, kom till våra landsändar i denna världsöken! Kom och lär oss att känna vår nöd, om vi ännu icke känna den; och låt dem som behöfva din hjälp känna, att du möter dem och är dem nära. Ja, låt dem som längta efter dig äfven i dag få höra ditt välsignade ord: »Ske dig såsom du vill.» Amen.

Det borde icke lätteligen vara möjligt att läsa eller höra denna berättelse, utan att erhålla ett intryck af dess skönhet, dess andliga skönhet. Man behöfver, för att få detta intryck, icke hafva »skönhetssinne», vara »estetisk» i vanlig mening. Man behöfver blott en verklig känsel för andliga ting, något som kan finnas äfven hos den på de sköna konsternas område alldeles främmande. Däremot finnes det ofta hos s. k. konstälskare en sinnets råhet, som gör dem okänsliga för andlig skönhet. Vi minnas måhända den gamla berättelsen om de romerska soldaterna, som efter eröfringen af en grekisk stad spelade tärning på en af de grekiska målarnas mästerstycken, utan att ana dess värde. En liknande råhet är visserligen möjlig gent emot den skönaste andliga tafla.

Men det är dock icke nog med att finna en biblisk berättelse skön. Evangelium är icke en sak endast att »beundra» och njuta af; det fordrar först och sist efterföljelse. Dess skönhet får endast vara en uppmuntran till detta. Så är det då nödigt att vid hvar och en af evangelii sköna taflor verkligt göra sig reda för, hvari dess skönhet närmare består, hvad den har att säga oss, hvad den erbjuder oss för nåd, och hvad den ställer för kraf på oss. Låtom oss från denna synpunkt med hvarandra fördjupa oss i betraktelsen af den sköna berättelsen i vår text.

I.

Hvad är nu det så egendomligt sköna i denna berättelse? Det är kvinnan framför Frälsaren, just denna hednakvinna i denna särskilda belägenhet, stående framför Frälsaren, som befinner sig just här i hennes närhet, som möter henne med sin vishet och barmhärtighet och bevarar sin öfvermänskliga ställning gentemot det mänskliga medlidandet hos sina lärjungar, af hvilka han är omgifven. Det är skönt att betrakta denna kvinna, där hon i sin moderskärleks nöd ropar efter Frälsaren, förföljer honom

och slutligen hvilar nedböjd inför honom med sitt: »Ja Herre, dock likväl.» Och det är skönt, ännu skönare, att se denne Frälsare, som först synes undandraga sig henne, men slutligen möter henne med sitt ord, det ord som visar, att han genomskådat hennes hjärta och nu öppnar för henne hela sitt hjärta, detta ord: »O, kvinna, din tro är stor, ske dig som du vill.» Låtom oss nu först närmare betrakta denna Frälsarens skönhet.

Det lider redan mot slutet af hans verksamhetstid bland sitt folk. Han har länge arbetat i Judeen och Gallileen. Nu drager han sig undan för en tid, både emedan han själf behöfver detta till någon inre hvila, och emedan hans lärjungar behöfva ett mera ostördt umgänge med honom. Han gör det också för att undgå sina fienders afvoghet. Han begifver sig då till en aflägsen ända af sitt land, invid de gamla städerna Tyrus' och Sidons område, för att strax därefter vända sig till en annan aflägsen landsända. Fadrens Ande säger honom härvid, hvart han skall gå. Han går visserligen icke på »hedningarnas väg», i någon motsats till sitt eget förbud för sina lärjungar[1]; men han går dock i närheten af ett hednaland, så nära, att en stråle af hans härlighet kan tränga äfven dit in. Den gudomliga skickelsen har härmed samma mening, som då den en tid förut bjudit honom att taga sin väg genom samariternas land[2]. Den vill äfven nu bereda honom ett möte med en kvinna, hvilket, så kort och obetydligt det än synes vara, dock skall blifva af världshistorisk betydelse. Och Jesus går såsom ett barn, lydig sin fader. Är det icke skönt att skåda ett barn som går att uträtta sin faders ärende, utan att se till höger eller venster?

Det är ock skönt att se honom på denna väg, vandrande bland sina lärjungar, såsom en herde bland sina får. Och skönt är det att se honom villig att lyssna till det behof, som den himmelske Fadren för i hans väg, till ropet

1) Matt. 10: 5. 2) Joh. 4: 1 ff.

af ett förloradt får. Eller är det icke skönt att se en herde, som i vildmarken finner ett förirradt får, hvilket fastnat i törnen, eller ligger sargadt på marken, och att se, huru han lutar sig ned öfver detsamma för att hjälpa det upp eller taga det i sina armar?

Men vändom oss nu för ett ögonblick till kvinnan. Vi se hos henne först moderskärlekens skönhet. Detta är den första kraft, som drifver henne åstad. Och den är hos henne stegrad till det yttersta. Hon måste ju klaga: »Min dotter är svårt besatt af en ond ande.» Hvad vi nu må tänka om det s. k. besatta tillståndet, så är det tydligt af berättelsen, att Jesus själf här erkänner sig stå framför en förfärlig verklighet från den onda andevärlden. Han säger nämligen, enligt Marci berättelse, till sist till kvinnan: »Den onde anden har gått ut från din dotter»[1]). Huru måste icke sådant såra ett modershjärta: att se ett älskadt barn i en sådan yttersta nöd. Men af denna nöd drifves hon nu åstad, villig att, om så skall vara, gifva sin egen person till spillo för att kunna bereda dottren hjälp. Har du någonsin, m. å., sett hvad en moder kan offra för sitt barn? Hon kan måhända därvid fela i mycket; men hvem vågar neka, att det är något förunderligt skönt i den offrande moderskärleken.

Men detta är dock endast en naturlig skönhet, en sådan som finnes äfven hos djuret. Dock få vi icke därför förneka dess verklighet, hvilken icke är något annat än en droppe af Skaparens egen kärlek. Men se nu här hos kvinnan något ännu större. Hennes moderskärlek drifver henne till Gud. Ty då kvinnan kommer till Jesus, så kommer hon till Gud. Icke så, att hon skulle veta, att Jesus är af gudomligt väsen; därom veta våra skolbarn mera än hon. Men hon tror, att det finnes en Israels Gud, som förmår hjälpa henne; och hon tror, att Jesus är sänd af honom, såsom en gåfva till de arma. Hon tror detta af

1) Mark. 7: 29.

hvad hon hört om hans oförlikneliga makt och kärlek, för hvilka icke ens döden utgör något hinder, och som visar sig så nedlåtande mot alla. Ty hans rykte har ju gått ut långt öfver Judeens landsändar, och sannolikt hafva äfven landsmän eller grannar till henne någon gång trängt sig fram till Jesus och erhållit någon hjälp. Så vågar hon sig då också fram till honom. Och hon har icke bedragit sig, såsom vi så ofta göra, då vi gå långa vägar för att uppsöka en medmänniskas råd och hjälp.

I detta sitt sökande är hon nu åter skön. Ty hon börjar ana sin inre storhet, sin gudlikhet, som gifver henne rätt att nalkas Gud; hon tvingas att ana den, just därigenom att hennes tro på Guds kärlek så djupt sättes i fråga. Gudsbarnet, ängelen, börjar redan att blicka fram i henne.

Vi se nu henne vidare i sitt sökande icke afskräckas af den tystnad, som möter henne, eller däraf att Herren synes gå undan henne, slutligen afvisar henne, ja, rent af tyckes på det djupaste såra henne. Hvaraf kommer denna hennes dristighet? Häri möter oss, jämte trons aning af människans storhet, äfven trons förödmjukelse. Denna erkänner väl sin djupa ovärdighet och kan därför icke såras äfven af det mest förödmjukande ord, men den håller dock fast vid sitt väsentliga värde såsom en Guds skapelse, och från denna fasta punkt höjer den sig öfver förödmjukelsen till det gudomliga förbarmandet och låter sig på grund af denna sin ställning icke af något afskräckas. Se, en själ, som så verkligt närmar sig till Gud, intager en sådan sann ställning, hon är också skön inför honom.

Men är det nu af henne själf allt detta kommer? Nej, det framkallas allt af den gudomliga kärleken, som uppsöker henne och drager henne till sig, och af den uppfostrande visheten, som icke gifver vika för ögonblickets nöd, icke nöjer sig med att handla i vanligt mänskligt medlidande, utan ser efter det som större är. Såsom det är solen, som framkallar blommorna i deras skönhet, så är

det här Frälsarens kärlek, som framkallar trons och förödmjukelsens skönhet hos kvinnan; och därmed uppenbaras hans egen skönhet ännu mer.

Vi sade, att han »ser efter hvad större är». Och hvad är detta? Frälsaren vill icke afhjälpa endast kvinnans dotters sjukdomsnöd och därmed hennes egen moderssorg, fastän han icke heller vill förgäta denna. Utan han vill hjälpa kvinnan att komma till sig själf, komma till sitt sanna evighetsbehof, och därmed att komma till en utveckling af sin sanna storhet och kraft, och det så långt det är henne möjligt på hennes närvarande ståndpunkt. Detta hennes egentliga själf i dess makt är hennes tro. Ty genom tron föres människan från ett blott naturligt in på ett öfvernaturligt område, där just hennes eget djupaste behof blifver uppenbart och kan blifva tillfredsställdt. Det är dit Jesus egentligen vill föra henne. Ty en djupare nöd än en dotters djupaste lekamliga elände är dock den egna själens nöd. Och därför är nödropet för den egna själens räddning af oändligt större betydelse än ropet för en dotters sjukdomsnöd. Frälsaren vill föra kvinnan åtminstone in på vägen till detta djupare behof.

I sin behandling af kvinnan, då han vill föra henne till denna punkt, är nu Frälsaren stor, skön, beundransvärd. Han drager sig stilla steg för steg tillbaka från hennes närmande, för att kunna locka henne allt längre fram i tron. Och när han nu ändtligen har bragt henne dit han vill, då fattar han fast fot. Och där står han, den evigt starke och barmhärtige, han som alltid är viss på sig själf, som aldrig handlar blott på försök. Han, som var redo att gifva sig i döden för hela mänskligheten, huru skulle icke han vara redo att möta en människosjäl, som ropar till honom! Så står han då där med evighetens lugn, med sitt öppnade gudomliga hjärta, och blickar ned på den framför honom liggande kvinnan. Där, framför honom, framför hans fötter, har nu också hon fattat fast fot, sedan hon trängt igenom alla hinder af egen ovärdighet och af

hans tillbakadragande. Ur sitt hjärtas djup ser hon upp till honom med dessa ögon, som skriften kallar »dufvoögon», den förödmjukade syndarens bedjande ögon, som hafva i sig en tjusning för himmelen, såsom barnets öga för modren[1]). I dem skådar den himmelske Fadren redan något af sin egen bild. Han ser i dem andens sökande efter sin Guds hjärta och ser denne ande redan i obetingad underkastelse hvila i stilla väntan vid den gudomliga kärlekens fötter. Denna kärlek har ju själf sagt: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade; kommen, och I skolen finna ro till edra själar»[2]). Skulle han då icke älska att se en sådan själ komma till sig?

På detta sätt mötas då dessa två: själen och Frälsaren, dessa, som äro danade för hvarandra, såsom två verkligt älskande, såsom moder och dotter, såsom fadershjärtat och den förlorade, men återfunne sonens hjärta. De mötas i detta ord från den ena: »Ja, Herre, dock likväl», och detta svar från den andre: »O, kvinna, ske dig som du vill.» Och detta möte har en skönhet, i hvilken det lyster himmelens änglar att skåda in[3]).

II.

Vi hafva nu sökt betrakta den kananeiska kvinnans bild i dess andliga skönhet. Men vi skulle ju icke stanna vid ett blott betraktande. Vi hafva ju framför allt att akta på det uppfordrande, som ligger i denna bild. Hvari består nu detta?

Till en början se vi denna kvinna taga en annans nöd, visserligen ännu blott en lekamlig nöd, så djupt, att den likasom sammanväxer med henne själf. Och hvad är det som verkar denna hennes sammanslutning med sin lidande dotter? Det är kärleken. Men nu blifver ju vidare denna i kärleken burna gemensamma nöd för henne en trossak. Hon går med densamma till Gud eller Guds

1) Jfr. Höga V. 4: 1. 2) Matt. 11: 28 f. 3) 1 Pet. 1: 12.

sändebud. Hon kunde ju hafva stannat vid att behandla densamma endast såsom en naturlig sak; hon kunde hafva förblifvit i sitt land och där sökt endast en vanlig hjälp, eller, då en sådan icke gafs henne, kunde hon hafva förtviflat eller förblifvit lidande i en stum djurisk undergifvenhet. Så göra många i sin nöd. De äro och förblifva ett slags högre djur, njuta såsom djuret, älska såsom djuret, lida och dö såsom djuret. Men den kananeiska kvinnan, denna hednakvinna, väljer något bättre än detta. Hon kommer med sin nöd inför Gud och väljer därmed att vara en människa inför Gud. På denna grund står hon upp och går ut från sitt land bort till profeten i Israel. Hennes tro gör vägen till Guds sändebud för henne lätt, och denna tro söker och finner näring uti allt hvad hon genom ryktet hör om honom. Ur denna kärlek och denna tro födes nu vidare den djupa ödmjukhet, som kommer henne att villigt böja sig i stoftet under hvarje förnedring, som henne vederfares. Väl är ännu icke det personliga syndmedvetandet, denna ödmjukhetens djupaste jordmån, hos henne fullt utveckladt. Det är icke för sin egen synd hon kommer till Frälsaren, såsom kvinnan i ett af dagens andra evangelier[1]). Men så mycket djupare är hennes känsla af sin ovärdighet i allmänhet. Hon vördar Israels Gud och därför hans folk. Men själf är hon icke af detta folk; och långt ifrån att låta någon s. k. »nationalstolthet» försvaga sitt medvetande af detta, känner hon sig, såsom en främling, på ett långt afstånd från Israels Gud. Men midt i denna ödmjukhet kan hon ändock tro på, att det hos honom finnes en nåd äfven för henne. Hennes eget hjärta älskar; det har utvalt den goda delen: att älska. Just därför kan hon tro på kärleken hos en annan, hos Gud och hans sändebud; och därför kan hon hoppas på hjälp af dem. Så finnes hos henne »dessa tre»: Tron, kärleken och hoppet[2]). Men den störste bland

1) Luk. 7: 37 ff. 2) 1 Kor. 13: 13.

dessa, kärleken, är i henne grunden till allt. Det är detta, som gör henne så skön, så andligt skön, och däri är hon en förebild äfven för oss.

Därmed hafva vi nu sagt hvad det är, hvari vi närmast borde och kunde efterfölja henne. Vi skola låta den nöd, som trycker oss, eller andras nöd, som omgifver oss, blifva oss en kärlekssak, en trossak, en bönesak, en förödmjukelsens sak. Och vi behöfva ju icke gå långt för att träffa på en nöd, som vi kunna begagna på detta sätt. Vi behöfva icke strax gå in på ett högre område, på den andliga nödens; vi behöfva blott gå till hvardagslifvets område, sådant det ter sig för alla människor, äfven för hedningarna. Men just däri ligger roten till vår skuld, att vi låta det som där möter oss gå oss förbi utan frukt. Vi äro af naturen likgiltiga för högre ting; detta må vara ursäktligt. Men nu kommer den yttre nöden till oss såsom ett rop från Gud. Och mot detta rop tillsluta vi våra öron. Nöden blifver oss icke en verklig förödmjukelse, ej heller sökandet efter hjälp ett ämne för tro, kärlek och hopp. Och så blifver det i första hand vår skuld, icke att vi icke äro »kristna», utan att vi icke ens äro såsom »hedningar», som i sin nöd taga sin tillflykt till Gud eller längta efter honom.

Men det ligger dock ett ännu högre kraf på oss eller för oss i vår ställning. Vi äro dock icke egentliga hedningar, vi äro ju »kristna». Man tvekar nästan att uttala ett sådant ord, ty det är dock endast en half sanning för de flestas del[1]) Att vara kristen innefattar nämligen icke blott att vara döpt och hafva kunskap om Kristus, utan det består äfven i en frivillig hjärtats bekännelse till honom; men en sådan finnes sannerligen långt ifrån hos alla. Om vi nu emellertid säga, att vi äro kristna, så säga vi dock icke därmed, att vi äro för mer eller bättre än hedningarna. Men hvad som är visst är,

1) Jfr Rom. 2: 28, 29.

att oss är tillbjuden en bättre nåd; men därmed är också ett större kraf ställdt på oss. Hvarför kom nämligen Kristus? För att frälsa det förlorade, våra förlorade själar. Så är då krafvet gent emot Kristus, att vi måtte vilja blifva oss själfva inför Gud, d. v. s. komma till medvetande däraf, att vi äro »själar», dyrbara själar, att vi hafva det allra djupaste värde, att vi hafva inom oss en klenod, låt vara att den är nedsjunken i dyn. Men däraf följer, att vi också äro i en outsäglig nöd, att vi äro i fara att förlora vår klenod. Eller vi kunna ock uttrycka det med ord, lånade ur vår text. Också vi hafva en dotter, som är svårt besatt af en ond ande; ja, vår själ är denna dotter, som lider af en ond ande och hvars nöd vi skulle känna såsom vår egen. Huru mycken anledning hafva vi icke att känna denna vår nöd, huru bjärt sticker den oss icke ofta i ögonen. Vi se den åtminstone på andras synd, som förekommer oss förskräcklig och vämjelig. Vi se syndens förbannelse rundt omkring oss. Men vår självkärlek hindrar oss att se, huru mycken del vi själfva hafva i allt detta. Men låtom oss dock en gång öppna våra ögon för denna vår nöd. Huru hälsosamt skulle icke detta vara, huru skulle det icke genast rensa den kvafva, fördärfvade luft, i hvilken vi lefva! Vi skulle genast nödgas bryta upp ur vårt land och gå, äfven vi, såsom kananeiskan, till Gud. Och hafva vi icke något, som för oss banar väg till honom? Hafva vi icke hört ryktet om den kärlek, som är i Kristus uppenbarad, icke blott den kärlek, som helar en och annan från kroppens sjukdom, utan den som förblödde på korset, för att kunna förlåta och borttaga våra synder? Ställer icke detta ett kraf på oss att förstå vårt eget värde såsom återlösta?

Och nu visar oss kananeiskan ännu vidare vägen. Hon visar oss, huru vi med vår arma själ och alla dess synder hafva att tränga oss fram genom alla hinder, med hjälp af alla de exempel på detta framträngande, som

vi hafva framför oss, huru vi hafva att tro på den gudomliga kärleken, äfven då den är som allra djupast förborgad, ja, huru vi hafva att tränga oss ända fram till Guds hjärta, icke förblifva på ett afstånd från honom, utan söka ett möte omedelbart mellan vårt eget svaga, oroliga, tviflande hjärta och det evigt starka, trofasta, gudomliga hjärtat, för att där finna hvila. Huru skön, huru ljuflig blifver icke människosjälen inför Gud, när det kommer därhän med henne!

En helig gudsman har på följande sätt beskrifvit denna människans väg till Frälsaren, då hon kommer för att bedja om hjälp för sin af fienden fördärfvade och plågade dotter, själen. »Här får nu viljan en gudomlig hunger och törst, en invärtes åstundan efter Guds nåd och lifvets vatten. Här begynner själen att se hvad hon är, och huru hon ligger fången i Guds vrede. Hon får syn på sina styggelser och sin vanskaplighet, så att hon utbrister: I sanning sedan jag har vändt tillbaka, vill jag ångra mig, och sedan jag kommit till besinning, vill jag slå mig på länden[1]). Hon ser, att hon står i dödens och helvetets gap, omringad af de onda andarna, hvilka alltjämt föra sina begär in i människorna och ingifva dem allehanda tankar till deras fördärfvande, så att hon måste utropa: Mina fiender äro starka och mäktiga, men jag är bekymrad och sörjer öfver min synd[2]). Då försjunker din viljas nyfödda ande i den allra blottaste ödmjukhet[3]), och Jesu Kristi ande fattar denna din viljas förödmjukade ande, omfamnar honom och kysser honom ljufligt, att han icke må råka i fördärfvets graf[4]). Han införer honom i sin kärlek, så att själen får känna honom väsentligen. Däraf blifver hon lefvande, och anden finner däri hela sitt lif[5]). Här uppgår då i själen en anblick af gudomlig fröjd, som kommer människan

1) Jer. 31: 19. 2) Ps. 38: 19 f. 3) 2 Sam. 15: 26.
4) Luk. 15: 20. 5) Es. 38: 16 f.

att ingå i en djup botfärdighet. Hon ångrar det onda hon gjort och erfar en outsäglig hunger och törst efter Gud och hans nåd, likasom hjorten törstar efter friskt vatten. Och i denna sin hunger och törst äter och dricker och åtnjuter hon Kristi kött och blod på ett himmelskt, för allt förstånd förborgadt, men sannfärdigt sätt[1]), såsom trädets grenar väsentligen undfå trädets saft och lif, och likasom lemmarna i kroppen så väsentligt äro förenade med hufvudet, att de blifva delaktiga af dess inflytelser»[2]).

Har det nu kommit till detta saliga möte mellan själen och Frälsaren, så återstår dock ännu ett steg att taga, hvari kananeiskan äfven kan tjäna såsom en förebild. Det var, såsom vi sett, den lägre naturliga kärleken för en annan, som dref kananeiskan att i tron söka Guds hjälp. Det var emellertid en ofullkomlighet hos henne, att hon icke ännu var kommen till begäret efter en högre hjälp. Hennes eget sanna »jag» var ännu icke rätt kändt för henne, och därför icke hela hennes egentliga nöd, själanöd. I detta skola vi nu, såsom vi förut sökt beskrifva, gå framom henne. Vi skola i kärlek till vår egen själ söka vår själs frälsning i tron. Men sedan vi funnit denna frälsning och äro trygga i trons frid — dock icke därför uttagna från den fruktan och bäfvan, i hvilken vi städse skola arbeta på vår frälsning[3]) — så skola vi återvända till kärlekens deltagande för andra, för den dotter, som plågas af den onde anden. Och hvem är väl denna dotter? Eller skulle vi icke snarare kunna fråga: Hvem är icke en sådan dotter? Se dock, m. å., omkring dig en hel värld, som enligt apostelens ord är »i det ondas våld»[4]). Och huru många af den världen stå oss icke nära äfven efter naturen. De äro kanske vårt eget kött och blod, barnet, som vi fått oss anförtrodt, ma-

1) Upp. 2: 7, 17.
2) Joh. 15: 5. Se boken »Sanningens väg», pag. 38 ff.
3) Filip. 2: 12. 4) 1 Joh. 5: 19.

kan i vår famn, fader eller moder, som gifvit oss lifvet, vännen eller grannen, med hvilken vi dagligen umgås. De äro kanske aktningsvärda, älskvärda människor på sitt sätt. Men vi måste dock känna, att ett fattas dem. Såsom nu Jesus en gång sade till sin moder invid korset om lärjungen bredvid henne: »se, din son», så säga vi till dig om alla dessa förlorade omkring dig: »Se, din dotter». Denna dina medmänniskors nöd, m. å., har du nu att göra till din egen, om du vill följa hednakvinnans exempel. Och om du icke strax kan omfatta all denna nöd, så är det redan något stort, om du kan göra någon eller någras nöd verkligt till din egen. Men du får dock aldrig stanna endast vid något; du får icke förglömma, att du är en lem i en hel mänsklighet, för att icke tala om Guds församling, dessa alla, för hvilka din Frälsare lär dig att bedja: Förlåt oss våra skulder.

All denna nöd kan nu tyckas ligga såsom ett skyhögt berg mellan mänskligheten och Gud. Men då gäller det att med densamma tränga fram till Gud. Och det icke blott en gång, utan åter och åter, för hvarje ny dag, och för hvarje gång nöden på ett nytt sätt möter oss, mänsklighetens, hednavärldens, kristenhetens nöd. Det gäller, att jag bär denna nöd såsom en lem af det hela och under densamma ropar till Gud ur djupen. Man behöfver icke åtaga sig att i det yttre ingripa hjälpande i allt; nej, man skall icke egenmäktigt åtaga sig något. Man skall tro sig själf om litet eller intet. Går man åstad i tillit till sig själf, om än i välmening, då är man icke täckelig eller skön inför Gud. Nej, man skall känna sin vanmakt mot det onda i världen såsom kananeiskan kände det. Men just därför skall man vädja till den Allsmäktiges kraft, i den makt, som tron gifver, i känslan af sin ovärdighet, och dock med frimodig vädjan till den gudomliga kärleken. Lärom oss att förstå innebörden af detta kananeiskans ord: »Ja, Herre, dock likväl.» Vi kunna här öfversätta det så:

»Herre, det är sant: Vi människor äro ett uselt släkte, vi synas icke stå att hjälpa, våra synder äro stora upp till himmelen och tyckas gå öfver ditt tålamod, och vårt hjärtas hårdhet står icke att omtala. Men, Herre, för din barmhärtighets skull, för din Sons skull, gör nåd med oss!» Om vi så bedja, då skola äfven vi i sinom tid få höra svaret från vår Herres mun: »Ske dig, såsom du vill.»

Säg nu icke, m. å., vid detta: Jag kan icke så göra, jag kan icke blifva såsom kananeiskan, icke tro såsom hon eller älska såsom hon, än mindre känna mig såsom en syndare efter Kristi lära och tro på honom. Säg hellre: »Jag vill icke.» Felet är icke, att den kristna uppenbarelsens sanningar äro för höga, så att vi icke kunna fatta dem, eller dess bud för svåra, så att vi icke kunna fullgöra dem. Nej, felet ligger djupare. Se på denna hednakvinna. Hon vet ännu föga eller intet om kristendomens läror och bud. Men hon lider nöd, hon har ett kännande hjärta, hon tager denna nöd efter hjärtat och går därmed till Guds sändebud. Om vi nu icke göra detta, så är det därför, att vi icke vilja vara oss själfva, icke vilja känna krafvet inom oss själfva såsom odödliga andar. Vi vilja blott kännas vid vår utvärtes människa eller det som är »klädedräkten» på vår egentliga varelse. Och därför komma vi icke ens med så mycket som en hednings tro till honom, som dock hvar och en kristen människa kan veta vara Guds sändebud till hvars och ens frälsning. Och så sker oss då såsom vi vilja, likasom det skedde kananeiskan såsom hon ville. O, skuld, omätliga skuld öfver oss kristna människor! Nineves män skola uppstå i domen med detta släkte och fördöma det. Den kananeiska kvinnan, som lät sig kallas en hund och ändock förblef vid Jesu fötter, skall uppstå i domen med detta släkte och fördöma det.

Men du, o själ, som vill stå upp och gå till din fader, vore det ock först i denna dag, du som begynner att höra din dotters skri, vare sig utom eller inom dig, och ropar

om hjälp för hennes del, var vid godt mod. Din hjälpare har redan sett dig, han har gått ut för att möta dig, han närmar sig redan dina gränser, om du ock ännu vore i ett hednaland. Han är dig nära, han är vid ditt hjärtas dörr, han hör det rop, som där uppstiger. Han hör dig, såsom en moder hör sitt barns skri. Ske dig såsom du vill, ske dig såsom du vill! Amen.

(Ps. 191: 1—6; 191: 9; 196: 3, 4; 196: 6).

"Vann Kananeiskan, så vinner ock jag."

Andra söndagen i Fastan.

Hjälp mig, o Jesu, att framåt jag ilar,
Låt i ditt blod mig bli tvagen och ren.
Lös mig från allt, att vid intet jag hvilar,
Förr'n jag, du vintråd, fått blifva din gren.
Visa mig tydligt mitt djupa elände,
Allt rödj ur vägen, som hindrar din hand;
Gör på min jämmer en nådefull ände,
Sätt du mitt kallnade hjärta i brand.

Fästa mitt hopp helt vid visshetens ankar,
Låt mig erfara hvad Anden förmår.
Styr mina ord, mina flyktiga tankar,
Led mig, o Jesu, jag stapplande går.
Låt mig förlora, på det jag må vinna;
Lär mig af hjärtat att bedja och tro;
Låt utur själen all otro försvinna,
Borttag allt det som vill hindra min ro.

O, att mitt hjärta din blodskraft erfore;
O, att jag hölle med allvar din lag!
O, att dock korset min hvilostad vore,
Ty utan dig är jag kraftlös och svag!
Jesu, som gifvit mig viljan, gif styrka,
Ingjut i själen ditt lif och din frid,
Sätt mig i stånd att af hjärtat dig dyrka
Och gif mig seger i hvarje min strid.

Hör, o min Jesu, min suckan och kvida;
Stärk, o du hjälte, mitt sviktande hopp.
Sök mig, du herde, ditt får dig vill bida;
Väck, o Guds kärlek, mig rättsligen opp.

Gif med din kunskap ock kraft åt mitt hjärta,
Att jag ej synes blott utvärtes din.
Fria mig du från all fruktan och smärta;
Säg mig, att himlen för din skull är min.

Jesu, du vill mig ju nådigt hugsvala;
Grufligen kväljer mig syndenes håg.
Låt mig snart se dig och höra dig tala,
Skynda att stilla den stormande våg.
Mildaste Jesu, dig värdes förbarma.
Dölj ej ditt ansikte längre för mig.
Ädlaste rikdom för andligen arma,
Fyll den utarmade själen med dig.

Ömmaste Jesu, jag vet ju ditt hjärta,
Ömka dig öfver min elända själ.
Gör du själf nådigt ett slut på min smärta;
Förr blir det aldrig i grunden dock väl.
En gång du sade, som tröstfullt jag minnes:
»Folket kan dö, om det icke får bröd.»
Jesu, det måste då gå dig till sinnes,
Att jag till själen är stadd uti nöd.

Värdes, o Jesu, allt framgent mig hjälpa,
Värdes hugsvala och trösta min själ,
Och hur än satan mig söker att stjälpa,
Var du min borg och min klippa likväl.
Om till en tid du ock djupt dig fördöljer,
Kommer väl också förvissningens dag.
Hjälpen på bönen omsider ju följer:
Vann Kananeiskan, så vinner ock jag.

(Text: se föreg pred.)

När man har framför sig en gammal välkänd text, som hvar och en är väl bekant med och öfver hvilken han mångfaldiga gånger hört predikas, frågar man sig gärna, huru man nu åter skall kunna finna någon ny synpunkt, hvarigenom den skall kunna blifva framställd till uppbyggelse, så att något verkligt kommer fram därur. Ty om Guds ord skall vara något verkligt för oss, måste det ju dock vara ett friskt och lefvande intryck däraf, som

vi för hvarje gång få, eljes sjunker det ned för oss till ett tomt ord. Men när man så tänker, huru man skall kunna förnya det gamla gudsordet, känner man ofta, att det allra naturligaste sättet dock är, att den gamla berättelsen göres ny, att den berättas om igen, får träda fram lefvande i sin första, ursprungliga gestalt. Och så har man då i självfva verket intet annat än att gå tillbaka till självfva berättelsen och söka tränga sig in och lefva sig in i dess djup och söka att göra såsom man gör med en gammal förträfflig tafla, som är urblekt af tiden: Man skaffar sig en målare, som blott uppfriskar färgerna i den gamla taflan, så att man må kunna betrakta den på nytt såsom i dess första dagar. Mången gång äro färgerna på de bibliska taflorna på detta sätt urblekta; icke i och för sig självfva, men i tidsmedvetandet genom vanan att umgås med dessa berättelser på ett hvardagligt sätt. Så låtom oss då söka »att friska upp färgerna» på de gamla taflorna, på det att, om möjligt, denna tidens människor måtte få se dem i deras första, lefvande gestalt.

Låtom oss försöka göra på detta sätt i dag. Men låtom oss då också se till, att vår egen ande vid hörandet må blifva frisk och ny, att det blir en friskhet i hörandet, ett friskt och lefvande begär efter sanning. Ty vi hafva ju också ett ansvar för huru vi höra, hvarför också Jesus säger till sina åhörare: »Sen till, huru I hören; ty med det mått, hvarmed I mäten, skall det tillmätas eder»[1]).

Och för att vinna en sådan friskhet i hörandet låtom oss söka göra för oss närvarande, att kananeiskan i självfva verket är eller borde vara bilden af oss självfva, af vår egen själ, och att hela berättelsen egentligen löper ut just i dessa ord, med hvilka den lilla sången slutade, som vi tagit till begynnelse: »Vann Kananeiskan, så vinner ock jag.» — Och nu, låtom oss gå till självfva berättelsen och följa densamma i spåren.

1) Mark. 4: 24 och predikan på 22 söndagen efter Trefaldighet.

Jesus har, såsom vår berättelse säger, dragit sig undan till gränsen af det judiska landet. Det är nämligen så med honom vid denna tid af hans lif, då det begynner lida till slutet, att han känner sig allt mer främmande bland sitt folk, ja, såsom en därifrån utstött. Han börjar betrakta sig såsom en förjagad. Nyss har han visserligen gjort ett mycket stort under, det största och offentligaste af alla hans under, då han bespisat de femtusen på den östra sidan af sjön Genesaret. Och detta under skulle hafva kunnat bana honom vägen till tronen i Jerusalem, om han velat följa de hänryckta folkmassorna. Men han undviker sådant, ty detta var icke hans väg. Nej, det var lögnens furstes väg, på hvilken denne gärna velat förhjälpa Messias till härlighet utan kors, och hvilken han frestande ställt honom i utsikt, då han visade honom alla riken i världen och deras härlighet. Men denna väg flyr Jesus; och därigenom beredes hans folk, som ville göra honom till konung, en missräkning, och därför förlorar han dess gunst. Det uppstår en misstämning äfven bland dem som velat hylla honom. Också de stores misstänksamhet ökas, så mycket mer som det nyss förefallit ett samtal mellan dem och Jesus om de judiska reningarna — om hvad som verkligen är renhet, om det består i »tvagna händer» och dylikt eller i något annat och bättre — därvid Jesus bestraffat deras bundenhet i det utvärtes. Efter detta känner sig Jesus behöfva, t. o. m. för sin egen trygghet, aflägsna sig för en tid från den egentliga skådeplatsen för sin verksamhet, från Galileen.

Men på samma gång han sålunda måste draga sig undan från sitt hittillsvarande arbete, visar det sig dock, att den gudomlige Anden har något annat för honom att göra. När han går bort, drifver Anden honom sakta och leder honom bort åt vester och nordvest till Tyri och Sidons landsändar. Han går, »drifven af Anden»[1]), icke därför att han nu från början klart vet hvad som här vän-

1) Jfr Luk. 4: 1.

tar honom — ty han har ju aflagt sitt gudomliga allvetande — men han går, emedan han känner, att Anden drifver honom. Han går i lydnad. Och därvid är det då ett rent naturligt behof för hans ande att få njuta af ensamheten och af ett mera ostördt umgänge med lärjungarna, från hvilka han snart skall skiljas.

Så kommer han då på gränsen till det hedniska landet. Det är en lydnad äfven i detta. Han håller sig strängt vid den väg Anden visar honom; han går till gränsen, men icke in i det främmande landet.

Under tiden, medan detta händer, medan Jesus blir drifven till denna punkt, och äfven långt förut, har den gudomliga skickelsen beredt åt honom ett annat värf. Låtom oss kasta en blick på, hvilka långväga förberedelser den gudomliga skickelsen har begagnat för detta verk. I de trakter, som gränsa till de nejder, där Jesus nu befinner sig, i det gamla feniciska landet, hade i forna tider bott kananiter, invånare, tillhörande det folk, som, åtminstone så vidt det bodde inom Kanaans gränser, var dömdt att utrotas af Israel för sina synders skull. Men Israel hade illa fullgjort detta uppdrag, såsom människan ofta gör med sitt uppdrag att utrota eller låta utrota sina andliga fiender, sina synder. Af detta folk hade nu i äldre tider uppväxt de stora, mäktiga handelsstäderna Tyrus och Sidon. Dessa hade emellertid illa begagnat sin nådatid, sin makts dagar; de hade svårt syndat mot Herren i högmod, vällust och ohejdad mammonstjänst. Derför måste från något håll domen komma öfver dem. De måste bringas ned i förnedring och ringhet. Så hade ock skett genom främmande eröfrare. Tyrus och Sidon, de forna rika handelsstäderna, voro på Jesu tid knappast mera att nämna. De hade blifvit förstörda, och blott en ringa kvarlefva återstod af dem. Och det folk, som ännu fanns kvar i deras landamären, kunde jämföras med stubben af en stor, väldig stam, som blifvit afhuggen[1]).

1) Es. 6: 13.

Men se, på denna stubbe växte dock ett och annat skott, som hade ett högre lif i sig. Ett sådant skott hade den fattiga enkan i Sarpat varit, hos hvilken profeten Elias gästade[1]). Och nu möter oss ett annat dylikt i denna kananeiska kvinna i vår text. Hon var — heter det — »en grekisk kvinna», d. v. s. en som till sin börd sammanhängde med grekiska invandrare, men på samma gång härstammade hon från de gamla »syrofenicerna»[2]). Hos denna kvinna hade nu genom denna förnedring, som drabbat hennes folk, och i sammanhang med andra tidens trångmål, kallats till lif ett högre, djupare själsbehof. Måhända skulle hon aldrig, om hon lefvat under Tyri och Sidons mäktiga dagar, då dessa städer kunde berömma sig af sin rikedom och sin handel, hafva kommit till rätta; måhända skulle då aldrig något djupare behof hafva kommit till sin rätt i henne. Men nu var det förnedring och nöd i landet, och just därför kunde hennes högre människa få luft. Säkert hade hon under dessa tider blifvit bekant med Israels förhållanden, särskildt med Israels Gud. Hon hade hört grannar och människor, som kommo och gingo genom hennes landsändar, tala om Israels Gud, Israels historia, templet i Jerusalem, Israels förväntningar, om en Israels konung, som skulle komma o. s. v., och hon hade ihärdigt begagnat hvarje tillfälle att finna en liten ljusstråle för sin själ. Hon hade på gränsen samtalat med israelitiska kvinnor, som hon kunnat träffa, och hon hade säkert i sitt hjärta lämnat sina afgudar och dyrkade, om icke i det yttre, åtminstone i sitt hjärta, Israels Gud. Och hon visste, såsom vi sade, säkert något angående Israels förhoppningar om en konung.

Så långt hade det kommit med henne, då det tillstötte en ny nöd. Hon hade en dotter, måhända hennes enda, säkert en af hennes lifs ljufvaste blommor, som ofta tröstat henne i detta lifvets vedermödor. Men denna dot-

1) 1 Kon. 17: 8 ff. 2) Jfr Mk. 7: 26.

ter drabbas nu af sjukdom, och det af den svåraste beskaffenhet. Hon »plågas af en ond ande». Vi skulle måhända hafva sagt om denna sjukdom, att dottren »hade fallandesot», var »sinnessvag» eller dylikt. Men modren kallar det icke så, utan säger, att hon är »svårt besatt af en ond ande». Och säkert uttryckte hon sig därvid icke så orätt, som mången nu skulle kunna tänka.

Hvarför skulle nu denna nya nöd drabba denna stackars fattiga, förnedrade kvinna? Ja, det visste bäst den gudomliga kärleken, som skickade detta. Den förberedde nämligen just genom detta något annat stort, en ny beröring mellan sig och denna kvinnas hjärta. Den onde ande, som plågade hennes dotter, självfva helvetets makter, skulle bana väg till henne för himmelen. Genom sorgen blir kvinnans hjärta, modrens hjärta, småningom allt mjukare. Hon har ju blifvit tagen på det allra ömmaste, och hennes kärlekskänsla, hennes moderskänsla uppöfvas på det allra mäktigaste just genom att se dottrens lidande. Och under det hon så själf allt mer lär att älska och att lida i kärleken, lär hon också, utan att själf förstå det rätt, att tänka sant och värdigt om den gudomliga kärleken, att ana, att det finnes också en sådan, en gudomlig moderskärlek, att vädja till. Många suckar har hon säkert på detta sätt lärt sig att uppsända till Israels okände Gud. De syntes visserligen hafva varit förgäfves; men de voro dock icke förgäfves; ty det ligger alltid en hemlig, uppehållande kraft i bönen. Och denna kraft uppehåller henne ock så till vida, att hon icke går under, icke förtviflar, intill dess den goda stunden är inne.

Men nu är denna »goda stund» ändtligen inne, då himmelen skall möta henne. Denna stund var förberedd från två håll, dels genom hennes växande nöd och dels genom Israels otacksamhet. Ty just därigenom, att Israel skjuter Frälsaren ifrån sig, banas väg för detta hans möte med den lidande hedniska kvinnan. Vi hafva förut talat om, huru Jesus, redan till hälften utskjuten från Israel, be-

gifvit sig undan för att söka ensamheten, och huru han af Anden drifvits till de trakter, där kvinnan bor. Det heter i Marci evangelium, att Jesus kommit dit i den bestämda afsikten att »få vara dold». Han följer därvid sitt eget hjärtas drift: behofvet af ensamhet; men det lyckas honom ändå icke att blifva alldeles fördold[1]). Ryktet har gjort honom känd, hvart han kom. Och ryktet, skadligt som det ofta är, är dock stundom af stor betydelse just för evangelii utbredande. Detta rykte har redan nått kvinnan. Ryktet om Jesus af Nasaret har gått ut öfver Judeen och Galileen; det har gått omkring just i dessa trakter[2]). Och nu får kvinnan höra äfven det ryktet, att Jesus är i närheten. Allt hvad hon hört om honom har gifvit henne förhoppningar och väckt nya behof hos henne. Och nu när hon får höra, att han är i närheten, tänker hon: »Nu eller aldrig».

I minnens kanske, m. å., att vi för några söndagar sedan betraktade ämnet: »Träng dig fram» eller »framträngandet till Frälsaren»[3]). Här få vi se ett exempel på, huru ett sådant framträngande tillgår. Kvinnan tränger sig alltså på Jesus. Och så blir han i första hand gäckad i sin önskan att få vara fördold och ostörd. Men han får också en ersättning. Det ligger någonting rörande i detta: Han söker vara fördold och så få vederkvickelse, men han får det icke. Men i stället skickar Fadren kvinnan till honom och vederkvicker hans hjärta med en kärleksgärning mot henne.

Säkert kommer kananeiskan till Frälsaren, under det han går på vägen. Dock vågar hon icke genast närma sig honom, utan hon ropar till honom på afstånd, såsom det höfdes en kvinna då för tiden gent emot en man, i synnerhet en hednisk kvinna gent emot en jude. Och detta synes henne säkert alldeles i sin ordning och motsvarande hennes ovärdighetskänsla gent emot den store

1) Mark. 7: 24. 2) Jfr Matt. 4: 24.
3) Se 3:e sönd. efter Trettondedagen.

mästaren från Israel. Hon ställer sig alltså på afstånd och åkallar honom; och hennes tro lär henne att begagna en benämning på honom, som är den bästa hon vet: »Jesus, Davids son». Namnet »David» är henne utan tvifvel väl bekant. Hans namn har icke förbleknat. Det var ännu kändt för hela Israel, och därför ock för Israels grannar. Hon har hört, att den konung, som väntades, måste vara »Davids son», och hon tager i sin tro detta för gifvet. Och så är då namnet »Davids son» icke ett tomt ord för henne. Det är ett verkligt tros-ord, åtminstone ett tros-försök, genom hvilket hennes tro bemödar sig att erhålla ett fäste. Eller vi kunde säga, att detta namn blir henne en klippa, på hvilken hennes tro söker få fäste. Hon vädjar med detta ord till honom själf, till hvad han är — till frälsarekonungen — och därjämte till hans barmhärtighet. »Jesus, Davids son», säger hon, »förbarma dig öfver mig; min dotter är svårt besatt af en ond ande». Såsom vi redan nämnt, lär henne moderskärleken att vädja till en annans kärlek. Hon framställer helt enkelt den nöd, som kväljer hennes eget modershjärta, inför den som hon tänker dock måste hafva barmhärtighet, om han skall vara en gudasänd konung. Så finner hon vägen till att söka hjälp.

Men här skall nu försiggå något underligt. Det skall visa sig, att himmelens tankar icke utan vidare äro desamma som människors goda tankar. Därför svarar Jesus, Davids son, henne först icke ett ord. I sanning underligt från barmhärtighetens sida! Hvarför detta? Närmast måste vi säga, att det var en inre lydnad hos Frälsaren mot Anden. Anden förbjöd honom att säga något. Men hvarför förbjöd honom då Anden detta? Det låg däri en fostrande vishet för kvinnan. Anden, som ser hvad som är i hennes hjärta, som ser, att här är något att göra af, att hon kan bringas till en mycket högre ställning, än hon nu intager, denne Ande vill också bringa henne högre, vill föra henne närmare Jesus. Bland annat

vill Anden föra henne längre fram i bönen. Hon beder visserligen redan nu; men det är ännu blott enstaka rop hon nu uppgifver; och Anden vill föra henne in i bönens helgedom, till en bön, som förblifver. Därför måste hon sättas på ett prof. Hon måste lära att anstränga sin tro till det yttersta. Men detta åter sammanhänger med Jesu ställning till hednavärlden i allmänhet. Hednavärldens stund är ännu icke kommen; men den är dock snart inne. »Min stund är ännu icke kommen», sade Jesus till sin moder, då dock hans stund att hjälpa var mycket nära[1]). Så ock här; det var icke tid eller stund för Jesus att hjälpa denna enskilda kvinna, så vidt hon betraktades i allmänhet såsom en hednisk kvinna. Men det kunde dock, fastän stunden icke var kommen för hednavärlden i det hela, finnas hednahjärtan, som skyndade framför stunden, framför sin tid, som voro att likna vid brådmogna frukter om våren eller sommaren. En sådan brådmogen, en åtminstone i det närmaste mogen frukt, en före sin tid skyndande själ var denna kvinna; och Anden, som ser detta, vill fullborda denna mognad och vill just genom att framvisa henne såsom en brådmogen frukt aftvinga den gudomliga kärleken den hjälp, för hvilken, på det hela taget, stunden ännu icke var kommen.

Stannom här ett litet ögonblick. Vi vilja icke i dag göra många tillämpningar, utan lämna åt eder, m. å., att själfva uppsöka dem; men ett och annat vilja vi här och där påpeka. Vi säga då: Förstå, kära själ, huru Herren vill föra dig genom nöden, genom den nöd, som drabbat dig eller kommer att drabba dig, genom din egen nöd eller andras nöd, som stå dig nära, dina barns, dina närmastes nöd, förstå hvad han menar med en sådan nöd, att han menar alldeles detsamma som med kananeiskan, då han förberedde detta möte mellan henne och den gudomliga kärleken. Och om du länge, såsom du tycker,

1) Joh. 2: 4

ropat förgäfves på hjälp, så förstå hvad den gudomliga kärleken menar med denna sin tystnad.

Kananeiskan låter emellertid icke afskräcka sig af Frälsarens ord. Hennes behof af hjälp är därtill alldeles för stort, och hennes tro har redan fattat för djupt fäste i hvad hon vet om Israels Gud, för att hon skall låta afskräcka sig. Hon fortfar att ropa på afstånd. Men detta framkallar ett litet mellanstycke, en förhandling mellan Jesus och lärjungarna. Dessa uppträda nämligen såsom förmedlare mellan Jesus och kvinnan. De visa sig härvid synbarligen barmhärtigare än den gudomliga barmhärtigheten. De känna sig så besvärade, så rörda af kvinnans ropande. De visa Jesus på henne, likasom om han icke hört henne, och vilja förmå honom att antingen afvisa henne eller, såsom de nog egentligen mena, hjälpa henne. »Hon följer oss efter med rop», säga de, »skilj henne därför från dig», nämligen genom att gifva henne ett svar. Men då få de höra ett märkvärdigt ord: »Jag är icke utsänd utan till de förlorade fåren af Israels hus.» Det är såsom ville han säga: »Den där kvinnan hör icke till mina får, med henne har jag icke nu att göra.» Detta är egentligen ett upprepande af hvad Frälsaren förut sagt, då han första gången skickade ut lärjungarna på deras profresa: »Gån icke bort på hedningarnas väg, utan gån hellre till de förlorade fåren af Israels hus»[1]. Detta ord från Frälsaren var icke något förhastadt ord; ty hedningarnas stund var ännu icke kommen, åtminstone icke på andra vilkor, än att en eller annan hedning skyndade framför sin stund. Men just därför fanns det förhållanden, der detta Frälsarens svar icke var det sista ordet. Det var sant, att han i allmänhet icke var sänd annat än till de borttappade fåren af Israels hus. Men det kunde finnas undantag eller, såsom vi kallat det, »brådmogna frukter» inom hednavärlden, som därför redan kunde sägas i anden höra till »Is-

1) Matt. 10: 5.

raels hus». Och Jesus vill med detta ord och hela sitt beteende gifva lärjungarna för all framtid en lärdom om ställningen bland människor och om sitt sätt att gå till väga med dem.

Emellertid hvad som ligger i Jesu svar och hvad som ligger utöfver hans svar förstå icke lärjungarna i första hand, utan bringas därigenom endast till tystnad. De hafva intet vidare att svara på Mästarens ord. Och hvad skola de svara från sin ståndpunkt? Ty i själfva verket är Mästarens ord ett äkta gammaltestamentligt ord. Israel visste sig ju vara mer än andra folk, och att Gud utvalt det och icke andra till sitt folk. Sådana tankar hyste nog lärjungarna i grunden, och nu få de höra dessa tankar framställas likasom på sin spets, i all sin kalla nakenhet. Det är lagens, den förberedande lagens stränghet, som här möter dem; men de skulle tillika lära, att det finnes något högre än lagen. Lärjungarna äro sålunda bragta till tystnad, men så är icke modren. Lärjungarna hafva nämligen blott blifvit helt flyktigt berörda af en annans nöd; men modren bär sin egen nöd, och den låter icke så lätt tysta eller afspisa sig. Ty nog tröttna människor lätt vid andras nöd, men icke så den nödlidande själf vid sin egen.

Så drifves då kvinnan ännu ett steg framåt. Hon har stått på afstånd och där hållit ut med sitt rop. Nu kommer hon in i huset och faller ned för Jesu fötter. Därmed har hon kommit honom nästan så nära hon kan föras af den gudomlige Anden, som drifver henne. När hon nu så är kommen riktigt nära, när hon ligger för Jesu fötter, då är hennes ställning en rätt ställning. Och då blir hennes bön så enkel, så djup den kan vara. Den består i detta enda: »Herre, hjelp mig.» Hon har nu blott detta lilla enkla ord kvar af sitt myckna ropande. Men i detta hennes »Herre» ligger dock hela hennes tro kvar på att han är hjälparen. Och i hennes »hjälp mig» ligger hela hennes vädjan om bistånd i hennes nöd, hennes

kärleksnöd. Och i ett enda sådant: »Herre, hjälp mig», när det kommer fram med hela innerlighetens och verklighetens kraft ur ett lidande, blödande människohjärta, i dessa tre ord — eller vore det ock blott ett enda ord: »hjälp!» — ligger det en omätlig kraft; ett sådant ord borrar sig genom alla stängsel, in i det gudomliga hjärtat.

Dock det återstår ännu ett steg för att kvinnan skall hafva kommit ända fram, så långt hon kan komma och skall komma. Och till detta steg, detta allra yttersta närmande, skall nu ett afvisande ord leda henne. Jesus upprepar vid kvinnans begäran ungefär detsamma som han sagt lärjungarna; men han upprepar det i en annan form, en mycket mera förödmjukande form. Han säger: »Det är icke passande att taga barnens bröd (d. v. s. israeliternas) och kasta det för hundarna (d. ä. hedningar, sådana som du).

Stannom här åter ett ögonblick och frågom oss, eller låt mig fråga dig, m. å.: Har du någon gång fått ett sådant ord af din Frälsare, rönt ett sådant bemötande med tystnad eller tillbakavisande, ett det mest förödmjukande tillbakavisande, så att han låtit dig känna din ovärdighet på det mest förödmjukande sätt och nedsatt dig till den oduglige, som intet är värd att få? Lär dig då här, huru godt det gör ett människohjärta att gå igenom ett sådant afvisande af den gudomliga kärleken just i nödens ögonblick, huru ett sådant afvisande är menadt att »närma», i i stället för att afvisa.

Det var ju i sanning ett förödmjukelsens ord, detta ord om »hundarna», ett ord, som tyckes trycka kananeiskan så djupt ned, att hon icke skulle kunna röra sig vidare. Och dock är det »under» detta ord ett litet rum. Och man vet ju, att ett litet djur, såsom t. ex. en hund, behöfver blott ett litet rum för att tränga sig fram. Det finnes alltså verkligen en liten öppning i Jesu ord, men den är mycket trång. Det är just »den trånga porten». Det är ju icke förgäfves det heter: »Den porten är trång

och den vägen är smal, som drager till lifvet, och få äro de som finna honom»[1]). Ja, här står kvinnan framför den trånga portens allra trängsta öppning. Vi hafva sagt, att det är »ett litet rum» under det förödmjukande ord, som Frälsaren yttrat; och i själfva verket kunna vi säga, att med sitt afvisande ord har han dock, rätt sedt, lagt ett svar på kvinnans läppar. Och hon förstår också att taga det. Hennes tro och hennes ödmjukhet finna svaret och finna den trånga öppningen. Men märkom väl: »hennes tro och ödmjukhet i förening». Dessa båda måste nämligen vara förenade. En tro utan ödmjukhet är ett missfoster. Vi upprepa det ännu en gång — och det just med hänsyn till vår tids företeelser: En tro utan ödmjukhet är ett missfoster.

»Det är icke passande att taga brödet från barnen och kasta det för hundarna.» Vi sade, att i detta ord har Frälsaren »lagt svaret i kvinnans mun». Det afvisande ordet är på samma gång ett handtag för henne. Det kan ju därmed vara sagdt: Du har då ändock kanske något slags rätt, något slags tillgång till en gunstbevisning, en tillgång sådan som hundens. Ty hundarna äro ju ock Guds skapade varelser, stundom på sitt sätt medlemmar af huset. Nu väl, kvinnan behöfver icke mera och icke lång betänketid. Hon gör anspråk just på denna rätt, denna allra minsta rätt, intet mera, men icke heller något mindre. Hon begär icke att få taga något bröd, utan blott hvad man gifver åt hunden. Man kastar ju smulor åt honom. Och en sådan smula är i själfva verket redan kastad åt henne, just därigenom att Frälsaren kommit till dessa trakter. Han behöfver ju icke uppoffra en enda dag, en enda timme för att komma till henne; han behöfver icke taga ens ett enda steg, ty hon ligger ju för hans fötter. Hon begär alltså blott att få taga den smula, som är kastad åt henne. Se, sådant har kananeiskan lärt

1) Matt. 7: 14.

af detta ordet om hundarna. Och med blick på henne kunna vi säga: Lär af hunden, af din egen hund, om du har någon, att gå till din Gud. Lär af honom den dristighet, som höfves dig, lär af honom både ödmjukhet och dristighet. Du kan lära af allt, af hunden, likasom af fåglarna under himmelen. Så gör kvinnan.

Men på samma gång hon gör detta, gifver hon sig hel och hållen åt sanningen. Hon gifver sig ned i den förödmjukelsens verklighet, som är ställd framför henne. Hon är en den ringaste af Guds skapade varelser och vill vara så. Intet mer, men också intet mindre. Och just i denna verklighet ligger en styrka för henne, en klippfast grund, på hvilken hon kan hvila, och från hvilken hon icke låter rubba sig, icke ens af det gudomliga afvisandet. Och nu är hon kommen just dit hon skall komma, så nära hon kan komma, åtminstone efter den förberedande ställning, hvari hon står. Och så kommer då hjälpen; och nu så mycket härligare, ju mera den är fördröjd. Den kommer med ett ljufligt loford till henne från sanningens mun: »O kvinna, din tro är stor, ske dig som du vill.»

Hvilken ersättning har icke kvinnan härmed fått för sin allvarliga genomgång! Hvilken ersättning i ett sådant loford af Frälsaren själf, ett sådant erkännande, i hvilket hela himmelen, ja, evigheten, måste instämma. Kvinnan har genom detta ord fått ett ordensmärke, som icke skall tagas ifrån henne i evighet. Och hvilken ersättning har hon icke fått äfven i den utveckling, hvartill hennes tro kommit genom denna genomgång. Huru tacksam måste hon icke hafva kännt sig. Ja, hon har blifvit en af dessa väldiga, som rycka himmelriket till sig[1]). Hon har skyndat framför hela hednavärldens stund. Hon är en brådmogen frukt, och Frälsaren tager henne i sin hand och gläder sig öfver henne såsom öfver en mat, som vederkvicker hans hjärta[2]).

1) Matt. 11: 12. 2) Joh. 4: 34.

Så har då denna kvinna genom en lång förberedelse, som sträcker sina rötter årtusenden tillbaka, genom sina långa lidandesdagar och lidandesnätter, som hon utstått vid sin dotters bädd, dock bragts till beröring med Frälsaren så nära som hjärta mot hjärta. Och hon har bragts till en fulländning af sin tro efter sin närvarande ståndpunkt. Detta är den första frukten af denna händelse.

Men därjämte hafva också Jesu lärjungar undfått en lärdom. Och hvilken välsignad lärdom, som skulle följa dem genom hela deras verksamhet! De hafva fått se hvad som finnes i hednavärlden midt under Israels otacksamhet. Egendomsfolket tyckes nästan vara förstockadt, tillspillogifvet; det finnes knappast någon där, som vill tro. Men se, det finnes därute i hednavärlden själar, som dock äro värda att fångas för Mästaren. Och hvilket prof har icke gifvits lärjungarna på Frälsarens sätt att gå till väga och på huru de själfva i framtiden hafva att gå till väga i handlandet med människosjälar. Vi sade nyss, att lärjungarna hörde gamla testamentet till och hade judiska föreställningar om sina företräden och dylikt. Nu få de en gång se det gamla testamentet i hela dess stränghet och afslutenhet, men ock på samma gång se, att det finnes någonting utöfver detta, en kärlek, som går utöfver Israel ut till hedningarna, till människorna utan åtskilnad. De få se åtminstone en glimt af hvad de i framtiden hafva att hopsamla, om än hela Israel skulle förkasta Mästaren. De hafva ock lärt hvad tro är, en tro, som går öfver deras tro, och hvad sätt Mästaren har att framkalla denna tro. Men därmed att lärjungarna få se detta, erhåller också hela mänskligheten en gåfva. Den får se en tafla, en bild, som innehåller lärdom för alla tider. Den får lära en väg till Frälsaren genom nöden, en väg till Frälsarens hjärta, en väg genom afvisande, genom förödmjukelser, en väg, på hvilken man tränger sig fram till frälsare-hjärtat. Och huru många hafva icke, lysta af kananeiskans exempel, gått denna väg.

Käre åh., har du ock lärt af kananeiskan att gå denna väg? Har du icke lärt det ännu, så försök det nu, begynn att lära i dag, där du står bredvid henne. Gifve Gud, att du stode där lika ödmjuk som denna kvinna, som nu är upphöjd såsom ett helgon i himmelen, att du stode där såsom ett läraktigt barn inför hennes bild. Säg, har du trängt din Frälsare nära, beder du i din nöd? Eller du har kanske ingen nöd, som trycker dig? Men säg, har du då icke någon nöd för din själ? Kan man icke kalla din själ för din dotter? Och är hon icke i mångens hus en dotter, som kväljes af en ond ande? Eller har du aldrig känt, huru mycket ondt du har inom dig i din själ, huru bunden hon är af själfviskhetens ormkyla, huru full af bedräglighet och upproriskhet, huru synden har derinne sina djupa rötter? Har du icke känt något af dessa mörka band, som binda dig? Ack, du är, äfven om du icke vet det, i själanöd, en djupare själanöd, än du anar. Men skulle du känna denna din själanöd, följ då den väg, som kananeiskan gått; träng dig fram till Frälsaren.

Men kanske har du aldrig känt någon invärtes nöd, och just därför har du blifvit slagen med utvärtes nöd eller skall du blifva slagen däraf. Du blir hemsökt med fattigdom eller sjukdom eller ditt barns sjukdom eller förlusten af ditt barn eller hvad det må vara. Nu väl, se då i denna nöd en uppenbarelse af din verkliga nöd, en bild af din inre nöd. Det är ett sår, som Herren slagit dig, för att öppna hjärtat till känsel för dina verkliga sår. Om du känner någon sådan nöd, låt den icke gå dig förbi utan att framkalla hvad den skulle. Gå icke hit och dit till människor. Träng dig fram till din Herre, som är densamme i går och i dag och i all evighet. Håll ut hos honom och ödmjuka dig inför honom. O, att du ville lära att ropa, att verkligt ropa till honom. Du kan vara viss, att Jesus skall höra dig på något sätt och icke låta dig frestas öfver din förmåga. Han vill ju ditt bästa.

Men därför vill han icke blott det goda du vill; han vill det bästa för dig, han vill föra dig så långt fram du kan komma. Om du blott vill gå denna kananeiskans väg, vare sig din nöd är en inre eller en yttre, skall du lära dig att bedja, att tro, att ödmjuka dig, att komma nära din Frälsare, att lära känna hans hjärta. Och dessa lärdomar äro mer än allt hvad man får lära i någon skola på jorden.

Men hvad Herren Jesus på detta sätt vill lära människor genom nöden, den ena och andra människan, det vill han, det måste han också göra med det hela, med folken, med mänskligheten i stort. Mänskligheten är också sjuk in i det allra innersta, fastän hon icke känner det. Men ju mera känslolös hon är, desto mera måste Herren tala till henne genom nöd, ja, fruktansvärd nöd. Och sådan nöd, samhällsnöd, skall otvifvelaktigt litet hvar få känna på, både vårt folk och andra folk. Vi hafva intet annat att vänta än nöd öfver folken och mänskligheten. Om de rika och stolta hednastäderna Tyrus och Sidon måste ned i stoftet och känna nöden, så måste också våra städer och folk känna den. Det är en alltför stor känslolöshet i människorna, en för stor lättsinnighet och hårdhjärtenhet, för att vi skulle vänta något annat än nöd. Men på samma gång är det en nåd att veta, att det är den gudomliga kärleken, som sänder denna nöd. Och det är saligt att veta, att midt under denna nöd vägen dock alltid är öppen för den, som vill, till Guds fadershjärta. Hjälpen finnes för den ensamma troende och bedjande själen. Ja, om än mången förbittras och smädar Herren i nöden, kan dock den enskilde troende tränga sig fram till honom och finna hjälp. Det skall visserligen städse blifva så äfven i nödens dagar, att det endast är ett undantag, att människor tränga sig fram till Gud; men dessa undantag skola dock kanske icke blifva så få som man tror. Vår berättelse om kananeiskan är tillika ett vittnesbörd om, att i förhållanden, där man minst väntar det,

finnas själar, som äro mottagliga för Herren, men mottagliga kanske först då, när nöden blir som störst. Ja, denna berättelse är en predikan om, att Herren har de sina i hednavärlden, bland de djupast sjunkna och bortkomna, och tillika en predikan om, att han känner de sina och icke skall öfvergifva dem i den djupaste nöd. Då nöden är som störst, kommer han »till gränsen», i nödens närhet, och hjälpen är för dörren. Och dessa, som han känner såsom sina, som i nöden låtit sig drifvas till honom, de äro dock hans glädje, hans ära. Om det är saligt för en människosjäl att här undfå hjälp, att få höra detta ord af Frälsaren: »ske dig som du vill», så är det icke mindre saligt för Frälsaren att gifva hjälp och att uttala ett sådant ord. Ja, han glädes, såsom endast den gudomliga kärleken kan glädjas, då han får säga detta ord om en människa: »Din tro är stor, ske dig som du vill.»

Och därför, m. å., säg till dig själf, tag med dig detta ord i dag såsom det sista, det ord, som mött oss i vår betraktelse, och sök att sammanfatta däri bilden af kananeiskan och allt hvad du genom henne ville lära dig; säg till dig själf och göm det i ditt hjärta: Vann Kananeiskan, så vinner ock jag. Amen.

(Ps. 194: 1; 223: 3—8; 187: 7, 8; 96; 216: 7, 8).

Verkligheten af en ond andevärld.

Tredje Söndagen i Fastan.

Text: Luk. 11: 14—28.

Och Jesus utdref en ond ande, och den var döfstum. Och det begaf sig, att när anden hade gått ut, talade den döfstumme, och folket förundrade sig; men några af dem sade: Med Beelsebul, de onda andarnas furste, utdrifver han de onda andarna. Och andra frestade honom och begärde af honom ett tecken från himmelen. Men han, som visste deras tankar, sade till dem: Hvart och ett rike, som är söndradt mot sig själft, varder förödt, och hus faller på hus. Men är äfven satan söndrad mot sig själf, huru skall då hans rike hafva bestånd, emedan I sägen, att jag utdrifver de onda andarna med Beelsebul? Men om jag utdrifver de onda andarna med Beelsebul, med hvem drifva då edra barn dem ut? Därför skola de vara edra domare. Men om jag utdrifver de onda andarna med Guds finger, så har ju Guds rike kommit till eder. När den starke, väpnad, bevakar sin gård, är hans egendom fredad, men så snart den som är starkare än han kommer öfver honom och öfvervinner honom, tager han bort alla hans vapen, på hvilka han förtröstade, och skiftar hans byte. Den som icke är med mig, han är mot mig, och den som icke församlar med mig, han förskingrar. När den orene anden har farit ut från människan, vandrar han genom torra platser och söker efter hvila, och då han icke finner någon, säger han: Jag vill vända tillbaka till mitt hus, hvarifrån jag utgick. Och när han kommer, finner han det sopadt och prydt. Då går han och tager med sig sju andra andar, som äro värre än han själf, och de gå in och bo där, och den människans sista varder värre än det första. Och det begaf sig, att då han sade detta, upphof en kvinna sin röst ur hopen och sade till honom: Salig är den kved, som har burit dig, och de spenar, som du har diat. Men han sade: Ja, saliga äro de som höra Guds ord och gömma det.

Vi lefva under detta lif i ett stort dunkel. Vi se ganska litet af den sanna verkligheten, af de hemliga krafter, som innerst behärska lifvet och bestämma dess rörelse. Detta är fallet redan på det yttre lifvets område. Våra ögon skåda jorden med dess åkrar, ängar, skogar och sjöar; de se blommorna blomstra och säden växa. Men hvilka hemliga krafter finnas icke i naturens stora verkstad bakom detta yttre, dem vi icke se! Ja, det egentliga lifvet se vi icke i naturen. Vi se icke ens luften, hvars tillvaro vi dock förnimma på annat sätt; vi se icke dessa hemlighetsfulla krafter, som vi kalla elektricitet och magnetism; och dock måste vi erkänna, att de finnas till. Till följd af denna vår kortsynthet kunna vi lätt råka i många falska inbillningar, och så hafva människor gjort i alla tider.

Men på samma sätt är det nu också inom ett högre område, inom den mänskliga frihetens värld. Där se vi människor lefva och röras, handla och vandla, göra godt och ondt. Men vi veta föga om de hemliga bevekelsegrunderna till deras handlande och om allt hvad som ligger bakom detta i deras uppfostran och inre historia. Vi se icke heller de osynliga makter, som möjligen stå bakom människorna själfva, dem omedvetet, och inverka på dem.

Och likväl kunna vi hafva en aning om dylika hemliga makter, fastän ingen naturvetenskap upptäcker dem, lika litet som man upptäcker själen genom något mikroskop eller träffar henne genom någon dissekerkníf. Och tillika säger oss Guds ord, att det finnes andar, bättre och sämre andar, hvilka behärska människorna eller inverka på dem. Och särskildt dessa sämre andar kunna enligt detta ord alldeles taga människor i sitt våld, fjättra dem, göra dem sjuka eller vansinniga.

Vi hafva härpå ett exempel i den text, som föreligger oss. Vi se där en människa, som är döfstum, hvilket berodde därpå, att hon var behärskad af en ond ande eller demon. Så trodde åtminstone de människor, som omgåfvo denna lidande medmänniska, likasom i allmänhet den gamla

tiden hade mera tro på sådant, än den närvarande. Och om det än stundom blandade sig mycken vidskepelse i en sådan tro, så var den dock icke alltid falsk. Och i detta fall bekräftar nu Jesus den föreställning man hade om den sjuke. Och vid ett annat tillfälle säger han, utan att hafva hört någon annans föreställning om saken, om en kvinna, som han stod i begrepp att bota: »Borde icke denna Abrahams dotter, hvilken satan har hållit bunden, lösas från denna boja på sabbatsdagen?»[1]) Ja, han talar stundom till andarna och bjuder dem gå ut. Därmed visar han sig hafva makt öfver dem, vara i besittning af en högre ande. Detta var så klart för hans samtida, att det aldrig föll dem in att förneka verkligheten af hans makt; blott påstodo somliga af dem, som voro hans fiender, att den mäktigare ande, han hade, också var en ond ande.

De äro nu visserligen i våra dagar många, som neka tillvaron af en dylik andevärld. Om de än icke våga alldeles neka tillvaron af en osynlig Gud, så vilja de dock icke veta af några högre andeväsenden, som stå emellan honom och oss, sådana som t. ex. änglarna. Och om man möjligen tål att höra talas om dessa, helst för de små barnens räkning, så vill man dock på inga vilkor tro tillvaron af några onda andar eller af en deras furste. Hvarför förefaller det nu mången så omöjligt att tro på detta? Något verkligen förnuftigt skäl för en sådan otro finnes icke. Ingenting är naturligare, än att det finnes högre begåfvade varelser än vi människor, vi som dock i all vår storhet äro så obetydliga. Man vill ju stundom icke ogärna tro på tillvaron af varelser på andra planeter och stjärnor. Hvarför skulle det då icke finnas varelser, som på ett helt annat sätt äro oberoende af de jordiska skrankorna, än vi äro det. Vår själ, ehuru nu beroende af en kropp, visar sig dock till sin egentliga natur vara af helt annat slag.

1) Luk. 13: 16.

Och finnes det en gång högre andliga väsenden, så är det ju ingen rimlig grund att förneka, att sådana också kunna vara både onda och goda, likasom vi människor. Och om vår egen ande fortfar att lefva efter döden, så kan ju möjligen denna vår ande fortfara att vara ond och därmed antalet af onda andar mångfaldigt förökas.

Att sådana andeväsen, ifall de finnas, stå i något sammanhang med vår värld, ligger också helt nära. Hela skapelsen bildar ett enda stort sammanhang. De aflägsnaste stjärnor på himlahvalfvet hafva dock något förhållande till vår jord. Men på samma gång är det naturligt, att det skall vara en skiljemur mellan oss och andarnas värld, likasom i allmänhet mellan olika lifsområden. För en lägre varelse är det mer eller mindre svårt, ja, stundom rent af omöjligt, att fatta den högre.

Men hvarför nekar man då tillvaron af andar? Något verkligt tanke-skäl därför finnes, såsom vi sett, icke. Det måste alltså vara något hjärte-skäl därför. Det är ett liknande skäl, som när någon har en dödlig sjukdom, men gärna vill lefva, och därför på inga vilkor vill tro den som säger honom, att han är dödligt sjuk. Han tror det icke, ty han vill icke tro det, äfven om de starkaste skäl tala därför. Alldeles på samma sätt är det med en människa, som mer eller mindre uppenbart är »sjuk» af det onda eller behärskad däraf. En sådan vill helst inbilla sig själf och andra, att det icke finnes något ondt, allra minst onda makter, ett helt det ondas rike. Det onda skulle på detta sätt blifva henne ett alltför stort majestät, alltför fruktansvärdt. Hon skulle nödgas rädas därför och möjligen tvingas att göra bättring. Tagom exempel af en människa, som brukar svärja. Vanligen tror hon, att detta icke betyder någonting, emedan de andar hon åkallar icke finnas till. Trodde hon på allvar på dem, skulle hon svårligen åkalla dem. Nu åter kan hon gifva fritt lopp åt sitt onda hjärtas lust i detta afseende.

Ännu ett annat skäl kan anföras, hvarför det ligger så nära att förneka den onda andevärlden. Om denna makt finnes och är hvad den är, en ondskans och lögnens värld, så måste det helt naturligt ligga i dess eget intresse att så mycket som möjligt få vara fördold. Ju hemligare en tjuf kan drifva sitt spel, desto mäktigare är han. Och så äro ock lögnens andar allra mäktigast, om ingen tror, att de finnas till. De kunna då bit för bit taga från människan allt godt och all sanning i henne och därvid insöfva henne i idel ljufliga drömmar, när hon tror, att ingen fara är å färde, att ingen makt finnes förutom hennes egen, att hon är vaken och klok nog att själf bäst veta, huru det skall gå henne både i tid och evighet. Ja, m. å., så är det, så vilja människorna hafva det. Men den som en gång fått sina ögon öppna måste ropa till dem: »O, I dåraktiga, vanvettiga människor, om I blott visste hvad eder frid tillhörer; men nu är det fördoldt för edra ögon!»

Men föga bättre än ett uppenbart förnekande af andevärlden är en tro på densamma, vare sig den onda eller den goda, som blott sitter i förståndet, en tro, som man har, därför att nu en gång så är den rätta läran, men af hvilken hjärtat och lifvet alldeles icke beröras, en tro, som icke medför något flyende för det onda eller något verkligt öfverlämnande i det godas makt. En sådan tro var just de judiska skriftlärdes tro. För dem var det ingen fråga, att det ju finnes onda andar. De hade t. o. m. namn på den öfverste af dem. Men — o, blindhet, o, vansinne — i denna sin tro förklarade de om Jesus, i hvilkens mun ingen synd vardt funnen, mänsklighetens välgörare och Frälsare, att han stod i förbund med de onda andarnas furste.

Huru var det nu möjligt, att det kunde komma till någonting sådant: att tro på Gud, på andar, onda andar, en ond andefurste, att vara skriftlärd, hafva nit om Gud, och likväl med allt detta vara så stockblind, så ond, så djäfvulskt ond, att man rent af hatar mänsklighetens Fräl-

sare och försmädar honom, i det att man kallar hans skönaste verk, hans under, hans välgärningar, hans befrielser af sjuka och besatta för verk af den onde? Ja, så må vi väl fråga och stå villrådiga om svaret; och dock gifver vår text verkligen ett svar. Där talar Jesus om, »huru en oren ande, när han har farit ut från en människa, vandrar genom torra platser och söker efter hvila. Och då han icke finner någon, säger han: Jag vill vända tillbaka till mitt hus, hvarifrån jag utgick. Och därpå tager han med sig sju andra andar, som äro värre än han själf, och de gå in och bo där, och så varder den människans sista värre än det första». Och hos en annan evangelist tillägger Jesus: »Så skall det ock gå med detta onda släkte»[1]).

Dessa sista ord gifva oss anledning att närmare tänka på det judiska folket. Detta hade under forna tider varit på många sätt behärskadt af den onde. Afgudadyrkan och ett ogudaktigt väsende hade, trots den gudomliga uppenbarelse, som Herren gifvit dem, där blifvit rådande, såsom vi se både af den bibliska historien och af profeternas skildringar. Då hemsöktes detta folk af Guds tuktan. Fiender bortförde det i fångenskap. Detta verkade. Det inträdde en viss bättring i folket. Och då en del däraf fick återvända ur fångenskapen, blef det aldrig fråga om något återfall i det forna afgudaväsendet och de grofva synder, som därmed sammanhängde. I stället blef hos många ett stort nit om Gud och hans lag rådande. Men det hade dock icke i djupet och i det hela blifvit någon verklig bättring i folket. De onda rötterna voro kvar. Man började att behaga sig själf i den förbättring, som inträdt. Detta varsnade snart mörkrets ande och kom nu igen. Han fann rummet tillredt för sig. Då tänkte han: Jag skall icke fresta dem på samma sätt som förr; de hafva blifvit för kloka att längre tro på de stumma afgudarna. Jag skall i stället begagna mig af deras tro på

1) Matt. 12: 45.

Gud, deras nit för hans lag, för sabbaten och dylikt. Jag skall göra dem högmodiga öfver detta, stolta i sin egen rättfärdighet, jag skall göra dem till orättfärdiga bokstafsträlar. Jag skall omskapa deras tro efter mitt sinne, jag skall sammanblanda sanning och lögn. Så skall jag behärska dem genom själfva Guds ord, genom deras tro, nit och gudstjänst. Skönt, nu har jag funnit det! Nu skall jag hämta mig sju af mina klokaste andar, som förstå sig på sådant andligt bedrägeri. Vi skola tillsammans riktigt bevara tron i folket, den tro vi skapat. Ingen kättare skall där få uppstå. Enhvar, som motsäger vår tro, skall dö. Och så skola vi vara herrar evinnerligen. Icke Gud själf skall kunna utdrifva oss. Vi skola sätta emot honom hans eget ord och dyrkan af honom.

Så skedde det. Sådan var judafolkets historia, en verklig historia och icke en saga. Det var fariseernas historia, och detta är förklaringen på deras förunderliga handlingssätt mot Jesus. Därför stod Guds Son midt i sitt egendomsfolk, och hans egna anammade honom icke. Nej, det skedde såsom satan hade sagt: »Icke Gud själf skulle kunna utdrifva honom.» Och det var striden mot denna andemakt, detta slags gudaktighet, som kostade Guds Sons lif. Men hvilken seger vann han icke genom detta offer, huru många befriade han icke? Och likväl, då han genom detta offer till en viss grad hade utdrifvit den onde från sitt folk, nämligen från alla dem som trodde på honom, kom likväl en ännu värre förhärdelse för detta folk eller en besättelse af ännu sju andra andar. Dessa förstockade folket mot evangelii predikan, som skedde genom den Helige Ande i apostlarna, upphetsade det till blodiga förföljelser mot Jesu församling och eggade det till krig mot det världsbehärskande Rom, i det de inbillade det, att Gud dock måste hjälpa ett sådant rättfärdigt folk. Och så lyckades fienden att störta detta folk i det djupaste elände; det slaktades millionvis och såldes till hed-

ningarna i hundratusental. Och de onda andarna ropade för andra gången sitt »hurra, nu är segern vår!»

Men gifve Gud, att det vore slut på satans illistiga funder med detta hans mästerverk! Dock det finnes något, som är värre än detta. Han har förstått att nästla sig in i själfva kristenheten, i den kristna kyrkan, och där taga med sig sju andar, ännu värre än de förra. Och hvad heta dessa? Jo, de heta »förfalskare af själfva den kristna tron, kärleken och hoppet, af nitet för kyrka och sakrament». Huru mycket kunde nu icke sägas om detta! Men måhända skulle många af oss ej kunna lida eller förstå det, och därför tala vi endast i korthet och pekande på hvad som ligger öppet för hvar man. Det finnes ju nu människor, människor i mängd, som känna sina tre trosartiklar, besöka gudstjänsten, ordentligt gå till nattvarden och hoppas på saligheten. Och dock kunna sådana människor vara fientliga mot sanningen och mot den verklige Frälsaren. Rör blott vid någon deras ögonsten, deras världskärlek, egenkärlek, penningekärlek, låt blott deras innersta människa komma fram, och du skall få se demonen, som behärskar dem. Där finnes i dem ännu en alldeles obruten kärlek och tillit till dem själfva, en obruten högfärd, afund, vrede och girighet. Men ofvanpå allt detta bära de dock sin kristendom såsom ett täckelse. Och detta i många olika grader; de äro mer eller mindre religiösa och ifriga. Se, detta är den gamla historien, som Frälsaren berättar i slutet af vår text, om anden, som kommer igen med sju andra andar. Och äfven bland eder, m. å., torde det väl finnas de som äro kristna, t. o. m. nattvardsgäster, på detta sätt.

Men, frågen I mig, hur kan väl Gud i himmelen, som allt ser och förmår, tillåta något dylikt? Han kan det, emedan människorna i grunden vilja så hafva det. Han måste lämna friheten sin rätt och låta den gå sin gång, intill sin tid. Och det är därför egentligen han, som har rätt att fråga oss: Hvarför viljen och gören

I det så? Men han skall dock uppenbara allt och döma allt i sin tid. Och dessutom beställer han alltid sina vittnen mot det onda. Då det i judendomen var kommet till det yttersta, då framträdde Johannes Döparen, Guds ende Son och hans sändebud såsom vittnen mot det onda. Och så har det alltid skett i kristenheten tid efter tid. Och hafva vi i denna dag inga andra vittnen, så är evangelium självt, som läses i våra kyrkor, och icke minst denna dags evangelium, ett vittne bland oss och mot oss. Den som vill och kan taga det, han tage det! Men den som är ond och vill vara ond, han förblifve ännu ond![1]).

Emedan det nu är så, att människor kunna neka andarnas tillvaro eller, i ett slags tro på Gud, förkasta hans egen Son, sin Frälsare, så är det icke något under, om de förneka det befrielseverk han utför. Vi se exempel äfven på detta i vår text. Där berättas om en människa, som af Jesus blifvit befriad från en ond ande, som talar efter att hafva varit stum och sålunda är ett ögonskenligt bevis på, att Guds hand här har haft sitt verk; men allt detta får ändock icke gälla såsom Guds verk, utan måste heta satans verk.

Och hvad är nu i denna dag förnyelsen af detta? Jo, när man ser människor i ett hus, i ett samhälle, blifva verkligt omvända till Gud — vi tala icke här om skenomvändelser — och gifva tecken därpå, att de begynna fråga efter Gud, när man hör dem tala efter att hafva varit stumma, fråga efter det eviga lifvets väg, upphöra med mörkrets ofruktbara verk, med det tomma världsväsendet o. s. v. och ändock ser illa på detta. Ty när sådant sker, hvad döma i allmänhet världens människor därom, äfven människor, som dock kanske emellanåt knäböja vid Herrens bord och bekänna sig till honom? Tusen gånger har man midt i kristenheten förklarat dylika omvändelser för en olycka, en dårskap, som man icke nog djupt kan beklaga. Ja, man har stundom, på det sätt som kunnat ske,

1) Upp. 22: 11.

ordentligen förföljt sådana människor eller på alla möjliga sätt sökt förkväfva det Guds verk, som i dem rört sig. Men så har ju den gamla historien åter blifvit upprepad och bekräftad, då man sade om Jesus: »Med de onda andarnas furste utdrifver han de onda andarna.»

Men I som så gören, veten I hvad I dermed gören? Jesus visar, hvad ett sådant beteende innebär, i de ord, som han talar till sitt försvar. Han talar om, »huru ett rike icke kan vara söndradt mot sig självt»; huru det måste vara »Guds rike», som öfvervinner ondskans starka andemakt. Han frågar sina vedersakare: »Om jag utdrifver de onda andarna med Belsebul, med hvem drifva då edra barn dem ut?» Härmed syftar han på vissa svaga försök, som stundom gjordes af rättrogna judar, att med anropande af Jehovahs namn bota sjuka eller besatta, hvilket ock någon gång lyckades. När sådant skedde, voro de skriftlärda mycket angelägna om att tillskrifva detta Israels Guds makt. Men huru gjorde de nu gent emot Jesus, hvilkens makt var så ögonskenligt af Gud? Här måste allt vara af den onde, emedan det icke gick i deras fåra. Alldeles på samma sätt handlar nu världsmänniskan. Hon måste dock själf i många fall erkänna hvad som är rätt, erkänna att ordning, måttlighet o. s. v. är något godt. Men om nu detta möter henne på ett sätt, som är henne för högt, då förklarar hon det vara af ondo, kanske vara skrymteri och falskhet. Men borde man icke kunna inse, att det ena som det andra är af samma källa? Hvarför dömer man sant i det ena fallet och så lögnaktigt i det andra? Borde man icke förstå, att man härmed undergräfver och fördärfvar allt som är rätt?

Men Jesu ord, som han talar till sitt försvar, innebära äfven, att ett sådant förnekande af det godas makt är en strid mot »Guds rike». Det finnes dock ett sådant rike, som ingen kan göra om intet med all sin ondska, och detta går alltjämt fram i sin kraft och räddar hvad som låter sig räddas. Det är »den starkare, som här och där

går in i den starkes fäste och borttröfvar hans byte». Detta rike kom med Jesus till världen, och ingen kunde hindra honom att gå fram sin väg och utföra sitt verk, eller hindra de människor, som ville det, att sluta sig till honom. Ej heller har någon kunnat hindra den Korsfästes ord att gå ut öfver hela världen. Så är det ock i dag. Trots allt motstånd predikas evangelium, och människor varda frälsta. Och vill man fråga, huru detta sker, så är det enkla svaret: Guds rike är ibland oss. Så se då, o människa, mot hvad du strider, om du strider mot det goda hos dig själf eller andra.

Men, frågar du kanske: Huru skall jag då blifva fri från den förfärliga ondskans makt, om hvilken du talar? Vi svara: Se först en gång rätt hvad som är af Gud och hvad som är af den onde. Döm dig själf och annat omkring dig i världen, döm ondskans rot i dig, ditt högmod, din själfkärlek och världskärlek. Gif sedan rum i dig för Guds rikes makt. Böj dig för denna makt och lämna dig i den starkes hand. Det är fråga om ett inre uppgifvande af dig själf, alldeles såsom när man uppgifver en belägrad stad.

Men framför allt, om det skall komma ens till någon början hos dig, så låt det icke stanna vid blotta rörelser af det goda inom dig. Hör hvad Jesus säger till denna kvinna i vår text, som ropar till honom i förtjusning öfver hans ord och prisar hans moder salig. Han säger: »Ja, saliga äro de som höra Guds ord och gömma det.» Så hör då Jesu ord; men icke blott hör det, utan göm det, såsom man gömmer ett sädeskorn, som man vill hafva att växa, gömmer det icke blott i boden utan i åkern. Göm Jesu ord; men allt hans ord. Vakta dig för att använda Guds ord endast till hälften, ty så kan äfven satan använda Guds ord till att fresta och bedraga[1]). Göm Guds ord. Då skall ordet blifva en makt i dig, starkare än hvarje annan makt. Och salig är du då! Ingen satans makt eller list, icke allt hans våld eller raseri skall kunna

1) Jfr Matt. 4: 6.

fördärfva dig. Du är hos den starkare, för hvilken han måste fly, fly för Guds ord i honom! Huru stark du då är, det säger dig ett heligt vittnesbörd, taladt redan af gamla testamentets ande[1]: »Den som sitter under den Högstes beskärm och hvilar under den Allsmäktiges skugga, han säger: 'I Herren har jag min tillflykt och min borg, min Gud, på hvilken jag förtröstar'. Ty han skall befria dig ifrån fogelfängarens snara, ifrån fördärfvets pest. Med sina fjädrar skall han betäcka dig, och under hans vingar skall du finna tillflykt; hans sanning är sköld och skärm. Du skall ej behöfva frukta för nattens fasor, icke för pilen, som flyger om dagen, för pesten, som går fram i mörkret, för farsoten, som ödelägger om middagen. Om ock tusen falla vid din venstra sida och tiotusen vid din högra sida, skall det dock icke drabba dig. Du skall blott skåda därpå med dina ögon och se de ogudaktigas lön. Ty du har sagt: 'du, Herre, är mitt hopp', den Högste har du gjort till din tillflykt. Ingen olycka skall vederfaras dig, och ingen plåga skall nalkas din hydda. Ty han skall gifva sina änglar befallning om dig, att de skola bevara dig på alla dina vägar. De skola bära dig på händerna, så att du icke skall stöta din fot emot någon sten. På lejon och huggormar skall du gå, du skall trampa på unga lejon och drakar. — Han håller sig intill mig, därför skall jag (Herren) befria honom; jag skall beskydda honom, ty han känner mitt namn. Han åkallar mig, därför vill jag svara honom; jag är med honom i nöden; jag skall rädda honom och låta honom komma till ära. Jag skall mätta honom med långt lif och låta honom se min frälsning.» Amen.

(Ps. 191: 1, 2; 191: 3—6; 191: 9; 196: 3, 4; 194: 4).

1) Dav. Ps. 91.

Hjärtats sökande af Gud.

Midfastosöndagen.

(Ps. 205: 1).

Text: Joh. 6: 1—15.

Därefter for Jesus öfver det galileiska hafvet vid Tiberias. Och mycket folk följde honom, emedan de sågo de tecken, hvilka han gjorde med de sjuka. Och Jesus gick upp på berget och satte sig där med sina lärjungar. Och påsken, judarnas högtid var nära. Då nu Jesus upplyfte sina ögon och såg, att mycket folk kom till honom, sade han till Filippus: Hvarifrån skola vi köpa bröd, att dessa må äta? Men detta sade han för att försöka honom, ty själf visste han hvad han ämnade göra. Filippus svarade honom: Bröd för två hundra pänningar äro icke nog för dem, så att hvar och en af dem kan få ett litet stycke. Då sade till honom en af hans lärjungar, Andreas, broder till Simon Petrus: Här är en pilt, som har fem kornbröd och två fiskar, men hvad förslår detta för så många? Men Jesus sade: Låten folket sätta sig ned. Och mycket gräs var på det stället. Då satte sig männen ned till ett antal af vid pass fem tusen. Och Jesus tog bröden, tackade och delade ut åt dem som sutto, likaledes ock af fiskarna, så mycket de ville. Och när de voro mätta, sade han till sina lärjungar: Samlen tillhopa de öfverblifna styckena, att icke något må förfaras. Då samlade de dem tillhopa och fyllde tolf korgar med stycken, som hade blifvit öfver af de fem kornbröden efter dem som hade ätit.

När nu människorna hade sett det tecken, som Jesus hade gjort, sade de: Denne är för visso den profet, som skulle komma i världen. När då Jesus förnam, att de ämnade komma och taga honom med våld för att göra honom till konung, drog han sig åter undan till berget, han själf allena.

Gud har gjort hela människosläktet, på det att människorna må söka Herren, om de tilläfventyrs kunde känna sig för och finna honom, ehuru han icke är långt borta från hvar och en af oss; ty i honom lefva vi och röra oss och äro till[1]).

Så talade en gång apostelen Paulus till staden Atens hedniska inbyggare om deras lefnadsmål. Hafven I, m. å., någonsin med verklig uppmärksamhet läst detta märkliga tal i Apg. 17, 22 ff.? Paulus vädjar i detsamma till människohjärtats djupaste behof och medvetande af hvad som är sant och rätt och bjuder sina åhörare på grund af detta att söka Gud.

Gud har gjort hela människosläktet, på det att de må »söka Herren». Ja, så är det. Så hafva vi att på nytt säga till hvarje släkte, att upprepa hvarje söndag. Och så må vi säga till vårt eget hjärta. Utan ett sådant sökande lefva vi väl ett slags lif, men det är icke värdt att kallas ett lif.

Det var för att föra oss till detta sökande och därmed till det sanna lifvet som Kristus kom till världen. Därför lefde och lärde han, därför dog han. Därför gjorde han sina tecken och bland dem det stora under, som i dag föreligger oss: bespisandet af flera tusen menniskor. Därför sammanknöt han ock med detta under ett märkligt tal om sökandet af det sanna lifvets bröd i honom själf. Så låtom oss då, med anknytning till detta hans under och tal, också vi i dag tala med hvarandra om:

Huru Gud i Jesus Kristus vill blifva sökt och funnen såsom våra själars lif.

I.

Det berättas, att en hednisk vis en gång blef tillfrågad, om han kunde svara på den frågan, hvad Gud är. Han begärde då en dags uppskof med svaret. Men därpå begärde han två dagars uppskof och så åter fyra; och

1) Apg. 17: 26—28.

hvarje gång han tillfrågades, begärde han dubbelt så långt uppskof. Och då man slutligen frågade honom om orsaken till detta, svarade han: »Ju längre jag begrundar denna fråga, desto omöjligare synes den mig att besvara.» Denne hedning var efter sin ståndpunkt en vis man. Ingen människa kan rätt utsäga hvad Gud är. Emellertid behöfva vi, som känna Guds uppenbarelse, icke blifva lika svarslösa som hedningen. Och skulle vi, på grund af denna uppenbarelse, med någon tilltalande bild vilja svara på denna fråga, så skulle vi kunna säga: Gud är ett enda stort, brinnande hjärta, som vill gifva sig och åter gifva sig åt sina skapade varelser. Eller, uttryckt med skriftens ord: Gud är kärleken.

Gud vill alltså »gifva sig» åt oss människor; men han kan icke gifva sig, utan att människan mottager honom. Och då människan är ganska främmande för ett sådant mottagande, så vill han fostra henne därtill; sådant är hans hjärta. Han vill fostra oss till hjärtan, som älska honom, som i kärlek söka honom. Han själf i sitt osynliga, oändliga väsen vill blifva sökt af oss. Själf är han oss nära med tillbudet af sin kärlek. Men vi, huru långt äro icke vi från att söka honom! Den fallna människan har aflägsnat sig från honom, hennes hjärta är vändt från honom, är kallt, själfviskt, ja, t. o. m. fientligt. Därför måste Gud på tusen vägar föra människohjärtat tillbaka till sig. Hela hans världsstyrelse är därpå anlagd. Och dock ser det ofta ut, som vore det förgäfves. Därför heter det i våra ingångsord nästan klagande: »Gud har gjort människosläktet på det att de må söka honom, om de tilläfventyrs (om möjligt) kunde känna sig för och finna honom, ehuru han icke är långt borta från hvar och en af oss.» Ja, hela anläggningen af vår varelse, Guds dagliga handlande med oss, hans dukande af vårt bord, hans skickelser, lust och nöd, allt går ut därpå att kalla oss till detta sökande. Han för oss i nöd och hjälper oss ut ur nöden, på det att vi må märka hans hand. Men

huru svårt visar det sig icke att bringa oss att märka något af Guds hand. Sådan är världens gång i stort äfven bland hedningarna. Gud låter sig icke bland dem vara utan vittnesbörd. Än mer var det så bland Israels folk. Gud gaf sig vittnesbörd genom ord och tecken. Huru talar icke hans hjärta till Israel genom hela dess historia och alla dess helige mäns ord! Men på ett nytt sätt tedde sig detta Guds sökande af människor, då Jesus Kristus kom i världen. I honom framträdde själfva det gudomliga hjärtat i en människa. Nöden i världen var då stigen till en stor höjd. Men huru öfverflödade icke Jesu kärlek till alla; han »gick omkring, görande väl och hjälpande alla». Han öppnade sin famn för hela världen, ropande: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade.» Hvilka nådens ord flödade icke från honom till alla, äfven de mest förlorade syndare. Det var som ville han utgjuta hela sitt hjärta inför människor, för att bringa dem att söka Guds kärlek.

Men drogs man då icke till att söka honom? Eller huru togs han emot i världen? Förunderligt. Så främmande var världen för Gud, att hans Son knappt fann ett rum i henne. Redan då han föddes, fanns det icke »rum i härberget» för honom; men detta var dock mera en bild af verkligheten. Sedan måste han såsom barn fly från sitt eget land och därpå växa upp undangömd i det aflägsna Nasaret. Ändtligen när han offentligt uppträdde i sitt rikes hufvudstad, möttes han med ovilja. Han måste börja med en rensning af sin Faders hus[1]). Och redan detta, som borde hafva kommit hans folk att igenkänna honom såsom Guds sändebud, bragte honom fiendskap; sedan dess var han alltid såsom en främling i denna stad. För sina fienders afund måste han draga bort från Judeen[2]); och då han nu kom till Galileen, förföljde honom fiendskap äfven dit. Hans förelöpares, Johannes Döparens, död var ett förebud till hvad som väntade honom själf.

1) Joh. 2: 13 ff. 2) Joh. 4: 1 ff.

Väl visade sig i begynnelsen en viss förtjusning hos många öfver hans uppträdande[1]. Men denna var endast såsom en opålitlig halmeld, och de styrande i folket förblefvo fortfarande afvogt sinnade mot honom. Då han nästa gång kom till Jerusalem, vid den andra påskhögtiden, sökte man döda honom, emedan han vågat göra ett tecken på en sabbat[2]. Nu hade sedan dess mer än ett år förgått. En tredje påskhögtid förestod. Jesus vill nu icke åter vid densamma gå till Jerusalem. Men ändock se vi skaror följa honom i Galileen. Var då icke detta ett sökande efter honom? Vi skola i det följande se, huru härmed förhöll sig.

Vi finna nu af vårt evangelium, att Jesus vid denna tid drager sig undan med sina lärjungar till »den andra», d. ä. östra stranden af sjön Genesaret. Hvarför? Han lydde därvid en inre maning. Han kände behof af hvila både för sig själf och för sina lärjungar[3]. Men han gjorde det äfven, emedan han icke ville, att folket utan afbrott endast skulle höra på honom och se hans tecken. De voro alltför benägna att stanna vid hans yttre verk, såsom vi särskildt se af hvad som berättas i slutet af vår text. Allt ville så gärna blifva för dem endast ett skådespel, en förlustelse. Så ville han då unna folket någon tid till att gå in i sig själfva och taga vara på hvad de fått, och därmed att komma till ett verkligt sökande af Gud, den osynlige, och af hans eget osynliga väsen.

Emellertid då man nu fick reda på, att Jesus hade farit öfver sjön Genesaret, följde man honom på nytt, dels samma, dels nya människor. Snart såg han sig därför åter omgifven af stora skaror. Då han nu upplyfte sina ögon och såg det myckna folket, »ömkade han sig» öfver dem, hans kärleksömma hjärta rördes öfver deras nöd[4]. Och han beslutar sig för att göra ett nytt under inför

1) Joh. 4: 45. 2) Joh. 5: 16.
3) Mark. 6: 31. 4) Matt. 15: 32.

deras ögon. Hvarför? Först och främst drefs han därtill af en ren yttre barmhärtighet. Folket hade flera dagar varit hos honom. Många hade föga eller intet mat med sig och ledo redan hunger. Men därjämte var hans afsikt att söka draga dem till Gud genom en stor uppenbarelse af sin härlighet och genom att därtill anknyta nya lärdomar. Det är något särskildt rörande vid detta under, att det skedde vid annalkandet af den påskhögtid, då Jesus själf icke kunde vara i Jerusalem. Där skulle således hans folk icke få höra hans röst; men till en ersättning gifver han dem nu en högtidsmåltid därute i ödemarken. Så öppnar han då sin hand och spisar sitt folk såsom en huld fader. Först talar han med sina lärjungar och frågar dem, hvarifrån man skall få köpa bröd åt alla dessa, likasom visste han icke hvad han själf ämnar göra. Det är såsom ville han faderligt leka med lärjungarna. Men egentligen vill han göra dem uppmärksamma på hvad som är i fråga. Lärjungarna tycka nu, att det är alldeles för mycket att tänka på ett sådant bespisande. Därtill skulle behöfvas väl »två hundra penningar» eller, såsom vi skulle säga, ungefärligen ett par hundra kronor. En lärjunge gifver honom emellertid ett slags anvisning. »Det finnes här en pilt, som har fem kornbröd och två fiskar; dock (tillägger han) hvad förslår det bland så många?» Men Mästaren bjuder, att man skall begagna sig af detta förråd. Han välsignar det, och se, det räcker till att bespisa alla.

Hvad menar han nu med detta tecken? Vi hafva sagt: »Han söker sitt folk och vill föra dem till sökandet af Gud.» Han säger därmed: »Sen, huru jag är den som har i min hand lifvets krafter. Sen, hvem I hafven ibland eder.» Han säger genom en bild: »I mig lefven I, rörens och ären till. Så söken då mig.» Detta under var i viss mån någonting olikt alla andra. Sina flesta under gjorde Jesus endast på enskilda lidande och i stor fördoldhet. Men denna gång bespisar han helt offent-

ligt en stor skara. Intet under skedde så offentligt som detta. Det bildar också en medelpunkt i Jesu verksamhet, det var en högtidlig vädjan till hans folk och hade högst betydelsefulla följder. Det är därför berättadt af alla våra fyra evangelister, särskildt af Johannes, som eljes icke plägar upptaga hvad de andra berätta. Ja, med detta under vill Jesus bringa sitt folk att söka sig. Dock icke såsom de vilja. De vilja stanna vid att förundra sig öfver tecknet och att vänta på nya tecken. De vilja gerna hafva dagligt gästabud. Då vilja de bära honom på händerna och göra honom till sin konung. Men detta är icke att söka honom. Ty den som söker Frälsaren, han vill komma till honom med sitt hjärtas behof, lära af honom, undfå nåd af honom, och kommer därför gärna ensam, ja, vill själf blifva buren af honom, lik ett sargadt får. Då är man icke så fallen för att beundra honom, utan hellre att klaga sin nöd för honom. Därför drager han sig undan folkets sökande, går afsides upp på berget och bjuder folket att begifva sig bort. Och då han sedan snart därefter åter möter dem i Kapernaum, gör han inga nya under, utan talar till dem om sig själf såsom lifvets bröd, själens bröd. Så vill han då härmed vända dem från det yttre till det inre och pröfva, om i dem finnes något verkligt behof af Gud. Han vill icke, att de skola bedraga sig med sitt löpande efter hans yttre tecken.

Men då är det snart slut med den yttre förtjusningen. Det blir en sållning bland hans åhörare. Det visar sig, att hans ord icke blott dragit till honom, utan äfven stött bort från honom. Till och med några af hans lärjungar gå bort ifrån honom[1]). De kunna icke lida detta hans tal om sig såsom ett lifvets bröd, ty de hafva intet behof däraf. Så blifva då i allmänhet endast de kvar hos honom, som vilja söka honom invärtes, som kunna säga med Petrus: »Herre, till hvem skola vi gå? Du har det

1) Se Joh. 6: 41, 52, 60, 66.

eviga lifvets ord»[1]. Se, på detta sätt blifver det uppenbart, om de vilja söka, verkligt söka, så att de kunna finna.

Tron I nu, m. å., att Jesus handlar på annat sätt i denna dag med de skaror, som komma till honom? Nej, han vill ingenting annat hafva af oss, än att vi söka honom, verkligt söka honom. Han fortsätter därför med att dagligen bevisa oss sina välgärningar för vår yttre människa. Han fortsätter att låta sitt ord predikas för oss. Vi få höra om hans frälsningsgärningar för oss, vi få fira jul, fastlag, påsk och pingsthögtid. Och detta är, om vi förstå det, måltider, som han bereder åt oss. Men det är icke nog, att vi höra och se allt detta och deltaga i dylika högtidsmåltider. Han begär af oss därjämte ett särskildt sökande. Vi förlora oss så lätt i det yttre, äfven i det yttre högtidsfirandet. Vi vilja så gärna göra honom till en konung efter våra tankar, vilja måhända göra mycket både af honom och för honom i ord och åthäfvor. Men frågan är dock åter och åter, om vi själfva komma till honom såsom sökande. Därför sänder han ock sina särskilda bud till oss, särskild både nöd och hjälp. Han vill föra oss i ensamheten med sig; därför drager han sig undan för oss och låter kanske den yttre gestalt, hvari han först mötte oss, ja, äfven de andliga öfningar, hvari vi trodde oss finna honom, kännas tomma och otillfredsställande. Men därmed vill han just locka vår osynliga varelse att söka honom, den osynlige, på ett ännu innerligare sätt. O, det är ett djupt, hemlighetsfullt ting, detta hjärtats invärtes sökande af Gud!

Finnes det nu, m. å., många Gud-sökande, Kristussökande bland oss? Eller, då ju ingen bör tänka blott på den andre: är du en sådan sökande? Om man skulle fråga dig: »hvad är det du egentligen vill i denna världen», skulle du kunna svara därpå: »Jag söker min Fräl-

1) Joh. 6: 68.

sare»; eller: »Jag har funnit honom, men jag söker honom på nytt för hvarje dag»? Ty det är ju visst, att ingen någonsin får upphöra att söka honom. Söker du då honom, i det du såsom lärjungarna vandrar med honom? Och har du efter ditt första sökande bestått några nya prof, då han velat föra dig närmare till sig från det utvärtes till det invärtes? Förstod du, när man påpekade detta för dig? Eller gick du då bort, likt många af Jesu lärjungar, då han talade till dem om sig såsom lifvets bröd? Eller är detta Petri ord ditt hjärtas ord: »Herre, till hvem skola vi gå, du har det eviga lifvets ord»? Du behöfver icke svara någon annan på dessa frågor, men du behöfver svara dig själf och din Frälsare. Men gifve Gud, att jag i dag kunde säga detta: »söken Herren», så att det med en hemlighetsfull kraft droge eder, m. å., efter sig, såsom när man säger till en som tappat något, i det man visar honom på ett ställe, där han skall återfinna det: Sök! Eller såsom man säger till en, hvilken man låter ana, att här är någon skatt att finna: Sök!

Men det torde ock vara någon, som vill hafva någon upplysning om hvad detta vill säga, eller huru han skall söka. Detta är nu visserligen något ganska hemlighetsfullt och invärtes i själens djup, som icke rätt låter sig beskrifva. Det säger sig nästan själft, huru det skall gå till, blott att själfva sökandet en gång vaknar, i det människan lämnar rum för den Gud, som söker henne. Men känner sig någon enda behöfva någon anvisning, så må vi försöka att gifva en sådan, innan vi sluta.

Tag dig, m. å., hvarje dag en stund, då du går för dig själf. Sök dig någon vrå inom eller utom huset, där du kan få vara alldeles allena. Sätt dig där ned och betänk, att Gud icke är fjärran ifrån dig. Framför allt är han dig nära i sitt ord. Tag därför för dig något af detta ord, något litet stycke, någon vers, eller t. o. m. någon liten psalmvers, som du minnes. Betrakta detta och sök att med hjälp af detta möta din Gud med ditt

innersta hjärta. Då du nu gör detta, så säg till Gud på det allra barnsligaste: »Herre, lär mig att söka dig, hjälp mig att finna dig. Du är icke fjärran ifrån mig, men jag är fjärran ifrån dig; o, närma mig till dig.» Gå icke från en sådan stund, vore den ock aldrig så kort, förrän du känner dig hafva undfått något för ditt inre, förrän du förnimmer en kraft i din själ, likasom hade du ätit något. Betänk, att det är fråga om att »äta» något af »lifvets bröd».

Gör på samma sätt nästa dag och påminn dig därvid hvad du hade före i går, hvad du då lärde eller erfor. Fortsätt på detta sätt och låt det blifva en sammanhängande tråd af sådana stunder, som genomgå ditt lif. Begagna därtill i synnerhet de stunder du kan hafva på söndagen. Besöker du gudstjänsten, så sök där framför allt att möta din Gud[1]. Men begagna i synnerhet därtill din ensamhet. Sök åter och åter på nytt verklig mat för din själ, själaföda och umgängelse med din Gud. Sök ljus och hjälp för dig själf, för dina behof och synder. Förtro dig åt din Gud i allt, men sök ock att blifva honom lydig i allt. På detta sätt skall ditt lif få en färg af gudsökande, som snart skall genomtränga allt.

Hur enkelt är nu icke allt detta! Och för att göra det ännu enklare för dig, kan du därmed jämföra, huru det går till i ditt timliga lif. Sätter du dig icke hvarje dag ned för att äta, och det mer än en gång? Du skaffar dig till detta en stund, under hvilken du lämnar allt annat. Därpå står du upp — med eller utan tacksägelse — och går till ditt vanliga arbete. På söndagen besöker du kanske en kyrka eller något annat ställe för andakt. Med detta har du emellertid icke kommit längre än folket, som såg Jesu under eller hörde honom i synagogan. Men säg, går du nu under allt detta med din innersta män-

1) Jfr predikningarna öfver de nya texternas 1:a årg., första Adventsöndagen.

niska till Gud, till Guds bord, för att finna, för att smaka en verklig själsnäring? Besinna dock, att Jesus sade just till detta folk, som gick efter honom: »Verken icke för den mat, som förgås, utan för den mat, som förblifver till evigt lif. Utan att I äten Människosonens kött och dricker hans blod, hafven I icke lif i eder.» Det är alltså något osynligt, invärtes, något mer än det yttre ordet, som du skall söka. Det är ett inre »verkande», en inre gärning, hvarom det är fråga. Och detta måste lika oaflåtligt upprepas, som människans verkande för den mat, som förgås. Det måste komma till en verklig och fortfarande förening mellan dig och Frälsarens eget lif.

Betänk, att han är dig nära, men att du är fjärran ifrån honom. Därför heter det: »Om de kunde känna sig för och finna honom.» Ja, huru nära är han icke! I honom lefver du, rör dig och är till. Det är verkligen såsom vi sjunga i en af våra psalmer:

Jag ser hans spår, hvarhelst en kraft sig röjer,
En blomma doftar och ett ax sig böjer.
Uti den suck, jag drar, den luft, jag andas,
Hans kärlek blandas.

När du tager ett ord af din Gud i dina tankar, då tager du det andliga brödet i din mun. Och huru nära är dig icke detta ord i din mun och i ditt hjärta [1]). Men ät nu också detta bröd, svälj ned det i din inre varelse. »Utan att I äten Människosonens kött och dricken hans blod, hafven I icke lif i eder.» Men hans kött och blod, det är hans ord. Vänj dig, då du hör detta ord, vid att icke tänka eller akta så mycket på, huru det talas, hvem som talar det; se blott städse till, att du, du själf, får äta något. Ty värr kan en människa blifva såsom ett bortskämdt barn, som icke vill äta den tarfliga hvardagsmaten. Ett sådant måste man ofta genom stränghet

1) Rom. 10: 8.

tvinga att nöja sig med hvad som helst, som tjänar till verklig föda. Se till, att du icke är ett sådant bortskämdt barn. Ät hvad dig gifves. Och handla på samma sätt med din Herres åminnelse, hans lekamen och blods måltid. Äfven där undfår du honom i sanning endast genom ett invärtes ätande. Se då framför allt därpå, att det kommer till detta. Möt honom med din själs mun.

Utan att I äten Människosonens kött och dricken hans blod, hafven I icke lif i eder. O, det går dig aldrig väl i den tillkommande världen, utan att du kommit till detta ätande. Här nere kan du möjligen lefva ett drägligt lif utan detta genom njutande af Guds yttre gåfvor; men att i döden och efter döden befinnas icke hafva detta lif, icke hafva sökt Guds hjärta, icke öppnat sitt eget hjärta för Gud, det är att själf hafva stängt för sig det gudomliga hjärtat, den gudomliga lifsvärlden. I den världen skall det visserligen firas högtidsmåltider; men de skola endast bestå af »lifvets bröd.» Och där finnes därför icke rum för den, som icke redan här har vänjt sin mun vid detta bröd.

Men betänk dock, hvilken måltid detta månde vara, denna himmelska måltid, om hvilken Jesus talar[1]). Tänk dig hvad han skall hafva att gifva, han, som har »lifvet i sig själf», han, som dagligen mättar hela världen med sina håfvor, som kunde mätta många tusen människor med några bröd, han, som sänder oss sommarens ljufliga frukter, och som redan här låter oss smaka det ord, som är sötare än honung; ja, hvad skall icke han kunna gifva, då han får öppna hela sitt hjärta eller sin rikedom för dem, som icke mera kunna missbruka hans goda! Tanken därpå borde kunna försätta en människa i hänryckning. Redan gamla testamentets heliga utropade: »Inför ditt ansikte är glädje till fyllest; ljuflighet, Herre, är i din högra hand evinnerligen[2]).

1) Matt. 8: 11 m. fl. 2) Ps. 16: 11. Jfr 17: 15.

Vill du nu en gång äta af denna fullhet? Eller vill du inför densamma stå såsom en hungrande? O, sök då Herren, intill dess du kan säga: »Jag har funnit honom, jag har smakat, huru ljuflig Herren är.» Då skall du för visso ock säga: »Jag söker honom på nytt och finner honom på nytt och söker och finner honom åter på nytt. Han är nu mitt lif. Jag vill nu lefva icke för den mat, som förgås, utan för den som förblifver till evig tid. Jag vill lefva af honom, i honom, för honom och hos honom.»

Amen.

(Ps. 205: 1, 2; 153: 7—11; 205: 5—9; 160: 3).

Räddningen ur döden.

Femte söndagen i Fastan.[1])

1. Rör, o Jesu, sjelf min tunga,
När jag tala vill om dig.
Hör den röst, som vågar sig,
Fast i svaghet, om dig sjunga,
Om hvad du för oss utstått,
Din förtjänst och våra brott.

2. O, min själ må visst betagas
Utaf häpnad, när jag ser
Dig från himlen komma ner,
Och hur strax för dig tillagas
Armod, ränker, flykt och kval,
Jämmer, plågor utan tal.

3. Själf du hördes dig beklaga:
»Kulor hafva räfvarna,
Nästen ega fåglarna,
Dit de kunna tillflykt taga;
Jag på jorden intet fann,
Där mitt hufvud hvila kan»[2]).

4. Satan djärfdes äfven ställa
För dig, Jesu, många nät,
Till att snärja dina fjät[3]);
Han försökte dig att fälla.
Men'skor gjorde liksom han;
Men du härlig seger vann.

5. Tack, min Jesu, för din kvida,
För din möda, kval och nöd!
Tack för bittra korsets död,
Som för mig du velat lida!
Tack för smälek och förakt,
Som du hafver på dig lagt!

6. Gif, att din förnedring blifver
Mig en väg till ära, fröjd[1]);
Att i dig jag, väl förnöjd,
Verldslig lusta från mig drifver;
Att jag, upphöjd af din hand,
Flyttas må till himlens land.

Text: Joh. 8: 46—59.

Jesus sade: Hvilken af eder öfverbevisar mig om synd? Om jag talar sanning, hvarför tron I mig icke? Den som är af Gud, han hör Guds ord; därför hören I icke, emedan I icke är en af Gud. Då svarade judarna och sade till honom: Säga vi icke med rätta, att du är en samarit, och att du har en ond ande? Jesus svarade:

1) Hållen i Uppsala Tref. kyrk. 1895.

2) Luc. 9: 58. 3) Luc. 4: 2—13; Ebr. 4: 15. 3) 2 Cor. 8: 9.

Jag har icke en ond ande, utan jag ärar min Fader, och I vanären mig. Men jag söker icke min ära; en är, som söker den och som dömer. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid. Judarna sade till honom: Nu förstå vi, att du har en ond ande. Abraham och profeterna dogo, och du säger: Om någon håller mitt ord, skall han icke smaka döden till evig tid. Icke är väl du större än vår fader Abraham, som är död? Äfven profeterna äro döda. Till hvem gör du dig sjelf? Jesus svarade: Om jag ärar mig sjelf, så är min ära ingen; min Fader, hvilken I sägen vara eder Gud, är den som ärar mig. Och I kännen honom icke, men jag känner honom; och om jag säger, att jag icke känner honom, så blir jag lik eder, en lögnare, men jag känner honom och håller hans ord. Abraham, eder fader, fröjdade sig, att han skulle få se min dag; och han såg honom och vardt glad. Då sade judarna till honom: Femtio år är du icke ännu, och Abraham har du sett? Jesus sade till dem: Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Förr än Abraham var född, är jag. Då togo de upp stenar för att kasta på honom. Men Jesus gömde sig undan och gick ut ur templet.

Mina dyra åhörare! Vi hafva uppläst hvad vi kalla vår evangelietext; och vi säga, att den är ett evangelium. Men är det verkligen så? Det upplästa bibelstycket tyckes ju handla allt igenom om en bitter strid, som pågår mellan tvänne parter. Å ena sidan står där en, ensam mot många, och han beskyller de andra för att »alls icke känna Gud», ja, för att vara lögnare; och han har nyss förut sagt dem något, som var ännu värre, han har i det föregående af vårt kapitel sagt somliga af dem, att de voro t. o. m. »af den fadren djäfvulen». Den andra parten åter kan sägas kasta hans ord tillbaka i hans ansikte och svarar: »Nej, det är du, som har en ond ande.» Och det hela slutar nästan såsom en mordscen: den ena parten står där med stenar i händerna, färdig att döda den andra, och denna nästan flyktar undan dem ut ur templet. Är detta evangelium?

Och dock framblixtra ur detta mörker ord, som berättiga oss att begagna detta namn; t. ex. detta Jesu utta-

lande: »Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid.» Ja, det är visserligen ett evangelium. Men huru förunderligt är det icke med allt det andra, som omgifver detta ord!

Dock om vi flytta oss litet längre fram i tiden, blir kanske ställningen klarare för oss. Vi veta, att vi knappt tvänne veckor härefter skola fira »Långfredagen», årets allvarligaste högtidsdag. Vi samlas då omkring ett kors, omkring en afrättning, och denna är nu verkligen hvad vi kallat en »mordscen». Ty den afrättade är en oskyldig. Nu flyr han icke längre. Nu låter han sig tagas, bindas, ransakas, dömas och dödas. Han dömes af skenheliga domare, af en domare, som tvår sina händer och säger, att han är »oskyldig till denne rättfärdiges blod». Och så korsfästes han under sina fienders hån och triumf.

Nu fråga vi eder: Är detta evangelium? Och vi måste ju svara utan betänkande: Ja, det är kristendomens evangelium. Nu sker det som vår höga epistel förkunnar: »Kristus är kommen att vara en öfverstepräst»; och därför, just därför befriar han, renar han oss från synd; men han gör detta, i det att han själf bär synden, världens synd, och utgjuter sitt blod till vår frälsning.

Om vi nu betänka detta, om vi rätt sammanställa händelserna med hvarandra, finna vi lätt, m. ä., hvilken fruktansvärdt allvarlig sak kristendomen eller »evangelium» är, det räddande evangelium. Det är sant, det är, detta evangelium, »det allra ljufvaste på jorden. Det är fridens och salighetens budskap. Det förkunnar nåd för de förlorade, läkedom för sjuka och sargade, rikedom för de fattiga. Ja, evangelium är »en Guds kraft till frälsning». Däruti är lif; Kristus har »framburit lif och oförgänglighet i ljuset genom evangelium». Men detta har han gjort — glömmom det icke! — i en värld och för en värld, som ej ligger där lik en sjuk, hvilken blott väntar på läkaren och mottager honom, när han kommer, med öppna armar, utan för en värld, som ligger i det onda, i döden,

men på samma gång är höljd i ett skenlif och ligger där i självförblindelse, och som därför till en början icke vet eller vill veta, hvari hon är fallen, och därför spjärnar emot sin läkare.

Så är då evangelii väg i denna värld alltigenom en strid med ondskan, döden, förblindelsen. Kristus är lifvet, han är försoningen för världens synd, men han är det genom döden, korsets död. Och evangelium om honom går fram genom motstånd och smädelser, mellan »upplyftade stenar och svärd», ja, mången gång på en blodbestänkt väg.

Och dock förnekar detta evangelium aldrig sin natur af ett salighetens budskap, lika litet som Kristus själf, äfven då han hänger på korset, upphörde att själf vara ett sådant budskap. Nej, han hade ord, fulla af nåd och sanning icke blott för sina älskade, för sin moder och sina lärjungar, utan för sina fiender, ja, för missdådaren, som hänger vid hans sida. Och därför höra vi honom i denna dagens evangelium midt ibland dessa fiender, som slunga emot honom smädelsens stenar och spjut, säga till dem: »Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid.»

Skulle vi därför i dag vilja gifva ett sammanfattande uttryck af hvad både dagens evangelium förkunnar och hvad evangelium i allmänhet är, så att det blir den fulla sanningen, måste vi säga: Evangelium är förkunnelsen om **räddning ur döden.** Det är om detta ämne vi i dag vilja försöka tala några ord.

I.

Om vi nu alltså skulle ur denna text uttaga endast denna utsaga: »om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid», och så i följd däraf tala endast om lif, så skulle vi väl därmed kunna säga någon sanning, men icke själfva sanningen. För att vi skola finna denna, måste vi taga med det andra i vår text, hvad som omgifver det nämnda ordet, talet om striden, smädelserna, de

upplyftade stenarna o. s. v. Ja, vi måste göra allvar just med detta Jesu ord: »Han skall icke se döden.» Hvad betyder väl detta, om icke att löftet ej är taladt till människor, som redan äro i en lifsvärld och njuta lif, utan till sådana som behöfva tagas ut »ur döden» och därför nu befinna sig »i döden».

Om vi icke ville göra på detta sätt, om vi skulle tala endast om lif, skulle vi, för att begagna en jämförelse, handla ungefär på följande sätt: Tänkom oss en konung, som vore omgifven på alla sidor af upproriska undersåtar — fastän han ändock vore starkare än de — och som lägrat sig i en fästning. I hjärtat hade han endast milda och fridsamma tankar om dessa upproriska; men han förstod väl, att de först måste tuktas och böja sig under honom. Tänkom oss nu, att en af hans tjänare — i idel välmening — ginge ut till fienderna därutanför och sade dem blott detta: »Eder konung vill eder intet ondt, förliten eder på honom! Kommen, han förlåter eder.» Och så öppnade han porten till fästningen och bjöd dem komma in, väpnade, med sitt onda, okufvade sinne. Vore detta icke ett slags förräderi, ett välment förräderi mot konungen? Helt annat vore det, om han, sänd af konungen, sade på detta sätt: »Läggen ned edra vapen! Erkännen eder såsom upproriska! Gifven eder åt konungen på nåd och onåd! Kommen, bedjande och knäfallande, till stadens port! Där skall han möta eder med förskoning.» Se, detta vore sanning och rättfärdighet.

Så, mina älskade, måste vi tala i dag. Evangelium är visserligen en lifsförkunnelse, men som begynner med att tala om döden och först sedan om räddning ur döden.

Ty sen, det är verkligen så med oss, såsom skriften säger: »Vi äro döda i öfverträdelser och synder»[1]). Ja, äfven innan detta tydligen trädt fram i bestämda öfverträdelser och synder, bor af naturen döden i våra hjärtan.

1) Efes. 2: 1.

Detta är likaså visst, som att döden, den lekamliga döden, regerar öfver allt hvad människa heter, gammal eller ung. Ja, m. å, så förödmjukande detta må låta eller, som vi säga på det mera lärda språket, så »paradoxt» detta må låta om oss lefvande här på jorden, t. ex. om en ungdom synbarligen full af hälsa och lif, så motsägande än detta må tyckas, att här är »döden», är det dock så. Vi höra ju en gång det ordet af Jesu mun: »Låt de döda begrafva sina döda»[1]). Och en annan gång säger han till människorna omkring honom: »Om I icke tron, att det är jag, skolen I dö i edra synder»[2]).

Men för att denna bittra sanning måtte kunna bättre få rum i oss, vilja vi erinra om, att döden dock visserligen finnes i oss i olika gestalter och grader. Det är oss kanske icke så svårt att erkänna, att dessa, som gå på mördares vägar — något som ju ty värr ej är så alldeles sällsynt här i världen — att de äro döda i öfverträdelser och synder. Det är oss kanske ej heller så svårt att erkänna, att dessa judar med stenar i händerna omkring världens Frälsare, med sina falska vittnen och sin dödsdom öfver honom, att de äro döda i öfverträdelser och synder. Och kanske är det icke så svårt att erkänna detta om lastens trälar bland oss, om dessa raglande och svärjande människor, som vi möta på våra gator, fastän detta sällan går oss riktigt djupt till hjärtat, så att vi betänka hvad det innebär. Men det kostar mera på oss, det går icke så lätt att erkänna, att också andra, beskedliga människor äro i döden. Och dock hvad voro dessa brottets barn en gång annat än beskedliga människor, »oskyldiga barn i vaggan», såsom vi säga. Men äfven då fanns döden nog där. Den hade blott icke trädt fram i det uppenbara. Men huru oförmodadt och hastigt kan den icke ofta framträda. Och om vi allvarligt tänka tillbaka på vår egen erfarenhet af oss själfva och andra: huru tanklös människan

1) Math. 8: 22. 2) Joh. 8: 24.

är i begynnelsen af sin väg, huru bortvänd från det högre lifvet och de högre intressena, huru tidigt äfven ganska svåra oarter göra sig gällande; om vi betrakta denna massa af hvardagsmänniskor, som icke kunna komma upp med sina tankar ur mullen, ur att blott lefva för förvärf, för nöjen, för den jordiska framtiden o. s. v., då kanske det skall blifva oss möjligt att erkänna, att här råder en död, en död för det högre lifvet i Gud. Ack, att vi blott kände detta med riktig smärta och förfäran! Var det icke om sådana där beskedliga hvardagsmänniskor Jesus sade: »Låt de döda begrafva sina döda»? Herren har själf i en syn, som han förunnade profeten Hesekiel i det gamla testamentets dagar, gifvit oss en gång för alla en bild af huru mänskligheten i stort taget ser ut inför honom. Vi minnas måhända den märkvärdiga synen i Hesekiels 37:de kapitel, då profeten blef, såsom det heter, »i anden» förd ut på ett stort fält, som låg fullt med dödas ben, och Herren sade till honom: »Dessa ben äro Israels barn»[1]). Således, självfva egendomsfolket såg så ut i Guds ögon.

Det förvillande härvid är blott, att denna död är höljd af ett skenlif, ett lägre lif, som bär döden inom sig. Och detta skenlif förstår att utsmycka sig med hvad vi kalla »dygder», ja, äfven med »religion», med vissa religiösa begrepp och öfningar. Vi veta ju hvad hedendomen — och hvarför icke säga den kristnade hedendomen — i den vägen har åstadkommit. Och detta blir nu olyckligtvis ett hinder för oss att upptäcka och erkänna döden inom oss.

Och dock därhän måste det komma, m. å., om det skall blifva fråga om en »räddning ur döden». Men här är det nu, som evangelii strid begynner — den om hvilken vi talat i vår inledning. Här tages icke blott Guds räddande kärlek, utan dess kärleksoffer, i anspråk. Här måste evangelii sak stundom likasom prisgifva sig själf åt döden för att kunna upptäcka döden.

1) Hesek. 37 v. 1, 2 och 11.

Sen på dessa judar. Där står han, som i sanning är lifvet, midt ibland dem. Hans kärleksverk vittna för dem om lif, ja, om seger öfver all mörkrets makt. Hans ord andas lif. »Aldrig har någon så talat som denne man», så måste deras egna tjänare vittna. Men när denne lifvets herre rör vid detta, att de som äro omkring honom behöfva »räddas från döden», då råka de rent af i raseri, De — Abrahams barn — skulle befinna sig i döden? De kunna icke ens tåla att höra talas om en »frigörelse» genom honom. Blotta tanken, att de skulle vara »trälar», sårar deras nationalstolthet — o, hvilket hinder har icke denna stolthet bland andra stoltheter varit för sanningen!

Och därtill kommer, att han, som säger dem detta, har en så ringa skepelse. Han är ju uppvuxen midt ibland dem, ja, han är en man ur folket. De kunna peka på hans stad i Galileen, det obetydliga Nasaret. De kunna peka på hans far, mor och syskon. Han är icke ens »skolad» såsom en vanlig lärare. Han har icke ens ålderns auktoritet. Vore han ändock 50 år, kunde det betyda någonting. — Och nu hans ord skola rädda från döden? Hvilken dårskap, hvilket vanvettigt öfvermod! Sen, sådant måste han bära, som är lifvet. Åt detta motstånd måste han slutligen offra sig själf i döden för att, om möjligt, uppenbara djupet af den död, i hvilken hans folk ligger.

Men sådan, m. å., är evangelii väg. Det måste, när det träder fram i världen, röra vid döden just i de gestalter, där den förefinnes, vare sig i brottets eller hedervärdhetens, vare sig i nationalstolthetens eller frihetsyrans, lärdomshögfärdens eller småsinnets, hvardaglighetens och jordbundenhetens eller det religiösa nitets former. Och därvid måste det komma, detta evangelium, i samma ringhetsgestalt, som Mästaren hade. Evangelium är från himmelen. Men det måste framträda icke såsom vore det fallet ned från himmelen, utan såsom uppvuxet ur jorden. Det kommer alltid i gestalt af det mänskliga. För att begagna en jämförelse kunde man säga, att evangelium midt i denna

värld växer upp såsom ett barn i en röfvarkula, ett barn, som är af alldeles annat släkte och annan art än de andra omkring det. Detta barn kan nu, när det skall fostras upp, alls icke böja sig under röfvarnas seder och ok. Det måste vittna däremot, till en början tyst, sedan högt. Är det då att undra på, om detta barn blir hatadt t. o. m. af sin egen fosterfader? Ja, sådant är evangelium Det är ett barn, som växer upp bland människor, som äro »nedanefter». Om nu detta evangelium, eller dessa »evangelii barn», som äro födda af dess kraft, icke alls kunna gå in på detta »nedanefter», om de alls icke, såsom man säger, kunna erkänna den »nivå», på hvilken människorna vilja lefva; om de hafva helt andra intressen och kraf, om de vilja uppåt och åter uppåt, är det då att undra öfver, om de ses med undran, om de icke blifva rätt tålda? Evangelium liknar en dufva, som måste lefva och växa upp bland roffåglar, eller såsom Jesus säger: »Hans lärjungar äro som lamm bland ulfvar.»

Besinnen t. ex. hvad det kostar, att bringa evangelium i sin första begynnelse till hedningarna, som dock äro människor af samma kött och blod som vi. Vi höra allt emellanåt vittnesbörd därom. Just dessa hedningars skenlif, den religion de äga, hela deras förvända lifsåskådning är likasom ett oöfvervinneligt hinder för evangelium. Och ändock tro sig dessa hedningar om allt godt, tro sig kanske t. o. m., såsom kineserna, utgöra »det himmelska riket».

Ja, så är det; och — vi må väl säga »ve» därvid — så är det äfven i kristenheten, där det ännu icke har skett en öfvergång från döden till lifvet. Måste vi icke — för att röra vid döden just omkring oss — säga till människorna äfven här i denna lärdomsstad: »Edert vetande, eder lärdom, eder ungdomskraft och edra mödor äro, om I icke hafven Kristi ord i eder, icke annat än död inför Gud.» — Gifve Gud, att vi vore ett bättre och ädlare släkte än dessa judar i Jerusalem — eller stode högre genom vår tids bildning — så att icke äfven vi mötte detta

evangelii budskap med ovilja, ja, med stenar i händerna, på det sätt vår tids förmildrade seder tillåta: med föraktets eller ringaktningens stenar eller på något annat sätt, efter som vår civilisation medgifver, åtminstone så, att vi lämna detta evangelium åt sitt öde för att blott fortsätta vår egen väg!

II.

Och dock, m. å., skall midt i denna världens död evangelium förkunnas såsom räddning ur döden.

Men när detta på fullt allvar skall komma i fråga, när en människa riktigt fått se döden i sig själf och, sedan hon för egen del blifvit uttagen ur döden, nu kan se den med öppna ögon hos andra, då känner hon det alldeles såsom profeten Hesekiel kände det, när han i anden stäldes på det stora fältet, fullt med dödas ben, och en röst sade till honom: »Tror du, att dessa ben kunna varda lefvande?» Han måste svara: »Herre, Herre! Du allena vet det.» Därmed vill han säga: Skall det ske, så måste det ske genom ett Guds under, ett lifvets nyskapelseunder. Ja, det kan ske först därigenom, att han, som är lifvet, har blifvit infödd i detta dödens slägte, att han, som var före Abraham, före hela detta slägte, nu såsom en lem af detta slägte har genom döden återförvärfvat det rätt till frälsning ur synd och död.

Men icke ens så vore denna räddning möjlig, om det icke äfven i dessa människosjälar, som vi med rätta kallat »döda», funnes någonting annat att vädja till än blott döden, om det icke funnes i dem något af Gud, en grund från honom — kanske fördold för människorna själfva — något som vi kunna kalla »en evighet i dem»: samvetskrafvet på rättfärdighet och hjärtebehofvet af lif. Här gäller det därför, att evangelium, det räddande evangelium, så handhafves, att det kan betyga sig själft inför denna grund i människorna eller, såsom apostelen säger, »inför deras samvete».[1]) Och det

1) 2 Kor. 4: 2.

måste betyga sig så icke blott med ord, utan med helighetens, kärlekens och sanningens personliga bild. Det måste vädjas i lifvets namn till denna fördolda lifskänsla i människan.

Och därjämte kommer nu också något annat till hjälp åt lifvet. Ty döden i människan är dock icke blott synd och ondska, utan den är också olycka och elände. Förr eller senare måste det kännas så, kännas i »de döda» en dödstomhet, ett inre armod. Därtill förer också den omständigheten, att människorna i sitt skenlif bereda hvar andra outsägliga smärtor, förödmjukelser och gäckanden Ja, vi kunna säga, att snart sagdt hela vårt jordelif är anlagdt på någonting sådant. Så får denna människovärld utseende icke blott af ett fält, fullt med dödas ben, utan af ett slagfält, fullt af sårade och kvidande människor. Där vandra icke blott förlorade söner, som svärma bland sina sällskapsbröder, sjungande och lekande, utan där finnas också förlorade söner, som måst stiga ned för att vakta svin eller ligga på sjukhus och i fängelser.

Där kan nu lifvets räddande verk rätt begynna. Här är rum för hvad vi kalla kärlek. Och kärlek, m. å., den är ändock lifvets egentliga väsen och dräkt. Den är den högtidsdräkt, som lifvet bär under denna ringhetens klädnad, som vi talat om. Och när blott stunden är inne, kan det få kasta af sig något af denna klädnad och stå där i sin egentliga dräkt, i kärlekens konungsliga gestalt, såsom Jesus, när han står framför en sjuk, framför en lidande. Ja, t. o. m. då han står midt ibland sina fiender, har han ännu detta nådesord att uttala: »Om någon håller mitt tal, skall han icke se döden till evig tid.» Hvilket förunderligt drag i detta vårt evangelium! Han bjuder i kärlek de bittraste gudsfiender lif. Och för öfrigt se vi ju i själfva verket städse den räddande kärleken i honom sänka sig ned så djupt som möjligt, till och med till en människa på afrättsplatsen. På en sådan finner den korsfäste röfvaren världens Frälsare korsfäst bredvid sig, så

att han icke behöfver mer än ett enda ödmjukt ord för att finna honom. Ja, sedan Jesus kommit, tränger evangelium med kärlekens makt, stundom objudet, in i sorgens boningar, sänker sig ned till förtviflade hjärtan, stiger ned till de döende på dödsbädden. Evangelium öppnar himmelrikets portar för hvem som vill. Det är icke mer någon åtskillnad. Evangelium frågar icke efter »död eller lefvande», efter mer eller mindre död, om vi så må säga, efter döda eller halfdöda. Det ljuder ett underbart rop ut i världen: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder»[1]. Ja, nu möter fadren den förlorade, återvändande sonen på halfva vägen och öfverraskar honom med att upptaga honom såsom son. Och han är därvid så god, att han inför den, som icke fallit lika djupt, ser ut såsom vore han nästan »för god». Ja, nu sträcker sig lifvet, lifvets räddande nåd, tillbaka t. o. m. till forna släkten, till Abraham, som längtat efter lifvets fullhet och som nu får fröjdas åt dess ljus. Och se, nu kommer detta evangelium med sin räddande kärlek till dig, min åhörare, till dig, hvem du än må vara, huru bortkommen, huru sargad, huru oren, huru död du är eller må känna dig, kommer just till dig. — Så är evangelium räddningen ur döden.

Men härvid har det nu en annan kamp att kämpa, och det åt mer än en sida. Det har en kamp att kämpa mot hjärtats otro, klentro och tvifvel. Det har ock en kamp att kämpa mot sveket i hjärtat, det svek, som blott vill komma ur nöden, men icke ur döden, ur eländet, men icke ur synden. Det har äfven en kamp att kämpa mot »de rättfärdiga, som icke behöfva bättring», som tycka, att nåden är för frikostig, att fadren är »för god», som icke vilja ställa sig i jämbredd med dessa usla, som det nu är fråga om att rädda. Nu begynna de fariseiska smädelserna mot »publikaners och syndares vän».

1) Math. 11: 28.

Så fortgår evangelii strid, och så uppstå i denna strid oupphörligt hvad vi kunna kalla kriser i världen. Här inträder en kris, där döden fullständigt stöter bort ifrån sig lifvet; här en annan, när någon vaknar med förfärans skri ur döden och med bitter förödmjukelse börjar räcka upp sin hand mot lifvet. Här inträda kriser, där tron måste tränga sig igenom sin egen död, genom fördömelsens mur, som stänger mellan syndaren och lifvet, tränga fram till att fatta lifvet. Här inträder den nyss nämnda krisen, där den självrättfärdige förargas öfver himmelens kärlek och glädje, öfver att nödgas jämföra sig eller blifva jämförd med »publikaner och syndare». Här inträder en kris, där det blir fråga om att riktigt släppa det gamla lifvet, att, såsom Frälsaren säger, »mista sitt lif för att finna det»[1]). Här inträda kriser, där de stora krafven, tacksamhetskrafven, ställas på den frälsta människan, kriser, där det gäller kärleksoffer. Se, detta är något af den stora kampen i världen. Den pågår i det tysta och i det uppenbara. Har du känt den kampen ännu, min åhörare? Har du gått igenom något däraf? Och huru har du gått igenom den? »Hör du» — så frågar Herren — »oss eller våra fiender till?»[2]).

Äfven i dag har detta ord ljudit ut bland oss, hans ord, som sade: »Hvilken som håller mitt tal, han skall icke se döden till evig tid.» Och hvar finna vi nu detta tal, detta underbara lifsord i världen? När det första gången talades om detta, behöfde man icke leta därefter; då ljöd det rundt omkring i Israels alla landsändar, både genom Mästaren själf och genom de lärjungar, som voro sända af honom. En hvar israelit kunde minnas något Jesu ord, som passade just för honom, vare sig farisé eller publikan, rik eller fattig, sjuk eller frisk, präst eller lekman, åldrig eller barn. Det var måhända stundom bittra ord,

1) Math. 16: 25. 2) Josua 5: 13.

men ändock blandade med ljufhet. Det var idel bitterljufva ord, sådana som hvar och en kunde minnas och fatta.

Och är det icke så äfven bland oss, m. å.? Hafva vi icke detta ord »i vår mun och i vårt hjärta», såsom apostelen säger, åtminstone i vårt minne ända från barnaåren? Hvarje söndag ljuder det på nytt bland oss. Och vi hafva det i otaliga böcker och skrifter. Men hvad som fattas är just detta begagnande af ordet, d. v. s. detta gripande, detta fasthållande däraf, detta »hvilande» inför det, detta böjande därunder, korteligen att detta ord blir först och främst en sanningsmakt öfver oss, som kommer oss att vakna, och sedan en klippa, på hvilken vi stå, samt slutligen den konungsligt regerande härskaremakten i hela vårt lif. Låtom det blifva så för oss, m. å.! Med mindre äro vi icke hulpna. Vilja vi verkligen stanna blott inför det ord vi hafva hört i dag, skola vi finna först och främst, att det är liksom en »väckareklócka» för oss, som säger oss: »Nu är stunden till att uppstå af sömnen». Men vi skola finna, att det också är »en uträckt hand», en varm kärlekshand att fatta, så att vi icke behöfva sjunka, där vi stå. Vi skola finna, att det är »ett svärd», som åtskiljer själ och ande, märg och ben, men ock att det är »en balsam», som helar de djupaste sår, ett ord, som dödar och som gifver lif. Vi skola måhända bäfva tillbaka för detta och anse, att det är »vågsamt» att fatta uti det, att det är såsom att gå till döden. Men det är dock att gå till lifvet genom döden. Och det är ännu mera vågsamt att icke fatta det. Ty då är där »död, blott död». Ja, vi skola få känna, att, om det är ett ord, som vi måste »hålla», så är det också ett ord, som »håller oss», eller som bär oss.

Låten mig till sist såsom en belysning af detta ords kraft att icke blott vara någonting som vi skola hålla, utan som håller oss, berätta för eder en gammal, skön saga

från österlandet. — Det fanns en gång en man, som hette Kristoforos; men han hade likväl aldrig tänkt på eller gjort sig reda för hvad hans namn innebar. Han var en synnerligen stark man, starkare än alla andra, så att alla förundrade sig däröfver. Men likväl längtade han efter — såsom det ju är en otillfredsställd längtan i hvarje människohjärta — att finna någon som var starkare än han och som han kunde få tjäna. Så begaf han sig då till en konung, som han hört sägas vara mycket mäktig och tapper, och blef tagen i tjänst hos honom, Men en gång fann han — ty denne konung var en kristen — att, när djäfvulens namn nämndes, gjorde konungen korstecken framför sig, såsom man plägade i gamla tider. Och när Kristoforos frågade hvad detta betydde, fick han till svar, att konungen fruktade Guds fiende, satan, och därför begagnade han detta tecken såsom ett skydd. Då tyckte Kristoforos, att denne konung icke var nog mäktig. Och så begärde han att blifva fri från sin tjänst för att gå till denne andre mäktigare, som konungen fruktade, och försöka tjäna honom. Snart mötte han denne mäktige konung, som var fruktansvärd att se, och blef tagen i hans tjänst, erhöll ett annat namn, Reprobus, och såg sin herre uträtta många förskräckliga gärningar.

Men en dag märkte han, att då konungens väg förde honom till en plats, där ett kors var upprest, stannade han och tog en lång omväg för att slippa gå förbi detta. »Hvarför», frågade tjänaren då konungen, »gör du så?» Denne ville till en början ej svara. Men då mannen förklarade sig ej vilja stanna kvar, om han icke fick ett svar, sade konungen till sist: »Jo, därför att jag fruktar för korset och framför allt för honom, som blef korsfäst därpå.» Då öfvergaf vår »herre-sökare» denne herre för att gå till den mäktige, som var korsfäst. Han vandrade nu omkring bland människobarnen men fick länge gå förgäfves. Ty det var många, som icke hört talas om den konungen

eller åtminstone icke visste riktigt besked om honom. Men ändtligen kom han till en gammal man, som bodde afsides och som kände den Korsfäste. Denne man sade honom, att han måste tro på denne konung, blifva stilla där han nu befann sig och börja bedja och fasta o. s. v. Det gjorde nu mannen, men han var icke nöjd därmed. Han frågade den gamle, om han icke kunde göra något annat för att tjäna denne herre. Då sade den gamle till honom: »Här är en stor, bred flod, öfver hvilken ingen spång finnes. Där skall du bygga dig en hydda och bära alla öfver floden, som vilja komma däröfver, och detta skall du göra för konungens, den Korsfästes, skull. Mannen sade, att han gärna ville göra så. Därpå byggde han sig en hydda vid flodstranden och bar så med sina starka armar mången trött vandrare öfver och var många till stort gagn.

Men en dag, då han stod på stranden, fick han höra en späd barnröst, som han tyckte komma från den andra sidan, säga: »Bär mig öfver!» Han begaf sig genast öfver floden, men fann ingen. Då lade han sig ned att hvila och hörde ånyo samma röst tre eller fyra gånger upprepa sin bön och såg ett litet barn, som mildt och kärleksfullt betraktade honom och sade: »Bär mig öfver!» — »Gärna!» sade mannen, och så begynte han bära barnet öfver. Men när han hade kommit midt i den skummande och brusande floden, började barnet blifva bäraren så tungt, att hans krafter icke räckte till; och det blef allt tyngre och tyngre, så att han slutligen måste stanna. »Hvem är du?» frågade han ändtligen. Då sade barnet: »Jag är den som är Herre öfver himmel och jord. Därför är jag så tung». Sedan böjde han mannens hufvud under floden och sade: »Jag döper dig till Faderns och Sonens — det är mitt — och den Helige Andes namn.» När nu vår bärare, uppkommen på stranden, ville sjunka ned och tillbedja barnet, då var det försvunnet. Men en röst sade: »För att du skall få veta, hvem du burit, så sätt en torr gren i jorden,

och den skall grönska.» Så skedde. — Men, heter det, i sagan, han hade nu på nytt fått namnet Kristoforos och förstått hvad det betydde. Och ett säkrare tecken än den grönskande grenen hade han i sitt hjärta på hvad han genomgått. Ty hans egen själ hade nu begynt att lefva, grönska och blomstra. Han hade nu erfarit den fulla sanningen af hvad vi i dag lärt i evangelium. Och detta skall också du, m. å., få erfara från den stund du verkligen begynt att med ditt hjärta gripa detta Jesu löfte: »Den som håller mitt ord, han skall icke se döden till evig tid.» Ja, fatta och behåll Kristus i ditt hjärta, då skall du omsider med fullaste förvisning kunna instämma i detta den gamla trosvisshetens ord: »Jag skall icke dö, utan lefva och förkunna Herrens gärningar.»

Se, dörren är öppen, och vägen är fri!
Hvi vill du då längre i fängelset bli
Och vara så bunden till hand och till fot,
I stället att taga din frihet emot,
Som bjudes för intet?

Och Kristus är dörren[1]; gå in genom den!
Han ensam är vägen till himmelen än[2],
Han ensam kan frälsa din fattiga själ;
Ty hvad du gjort illa, det gjorde han väl,
För evigt, för evigt!

Och Kristus är död, på det du skulle få
Från döden till lifvet med honom ock gå.
Din skuld han afplanat och uppfyllt Guds bud,
Och Gud är nu åter din nådige Gud,
I Kristus försonad[3].

Så lef till Hans ära och fröjda dig nu,
Ty hvem har väl orsak till fröjd, om ej du?
Hvad hindrar dig nu till den Frälsare fly,
Hvars nåd och hvars kärlek hvar morgon är ny?
Se, dörren är öppen!

1) Joh. 10: 9. 2) Joh. 14: 6. 3) 2 Cor. 5: 19.

Och skulle se'n satan dig bringa i nöd,
Så säg till ditt hjärta: se, Kristus är död!
Nu slipper jag dö, ty han dog ju för mig
Och bragte mig lifvet; — dess fröjdar jag mig
I tron på min Jesus?

Amen.

(Sv. Ps. 323: 1, 2; 125: 1—5; 94; 211: 4, 5; 125: 6).

Skall jag bekänna mig vara ett Guds barn?

Femte söndagen i Fastan.

(Text: Joh. 8: 46—59 se föreg. pred.).

Vårt evangelium omtalar en bitter strid mellan kärleken och självförblindelsen. Å ena sidan står kärleken, som strider för Guds sak genom sanningen, genom sanningens ord och sanningens vittnesbörd. Å andra sidan står där förblindelsen, som strider genom hat, smädelse och lögn. Men denna strid och särskildt denna ondskans hatfulla kamp mot kärleken gifver tillika anledning till den allra härligaste uppenbarelse af kärleken: kärlekens bekännelse om sig själf. Jesus likasom lyfter sig upp på sina egna vingar under denna strid. Han reser sig, majestätisk och konungslig, öfver smädelsen såsom Guds Son. Och då han så reser sig, ser man i anden, huru hans hufvud räcker upp i himmelen; och man ser honom där omgifven af lifvets strålande krona och bärande lifvet, det eviga lifvet i sin hand. Hvilken bekännelse aflägger han icke om sig själf! Å ena sidan detta: »Förr än Abraham var född» — förr än någon människa var till — »**är** jag» — såsom den är, om hvilken psalmen säger: »Du, Gud, är från evighet till evighet.» Å andra sidan detta ord: »Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid.» Med det ena ordet räcker han upp i evigheters evighet, och med det andra visar han sig hålla i sin hand lifvets krona och lifvets gåfva för alla människor. Vi skulle

kunna säga, att denna hans bekännelse under denna strid är något så stort, så underbart, så ensamt i sitt slag, att själfva smädaren borde kunna komma till tro på honom blott genom detta enda ord, genom det omedelbara intrycket af den gudomliga sanningskraften och det gudomliga majestätet i detta hans vittnesbörd om sig själf.

Men denna strid mellan kärleken och självförblindelsen upprepar sig oupphörligt på jorden. Guds folk, Guds barn hafva egentligen ständigt en lika eller liknande ställning som deras Mästare. Huru skola de nu förhålla sig i denna strid? Skola de också låta den framkalla en sådan bekännelse som Mästarens bekännelse om sig själf, en bekännelse om hvad de äro och hvad de hafva? Detta gifver oss anledning att i dag tillämpningsvis framställa den frågan:

Skall jag bekänna mig vara ett Guds barn?

Och vi fråga så med ledning af denna vår Frälsares mäktiga bekännelse om sitt sonsförhållande till Fadren.

I.

Vi svara först på denna fråga: I alla händelser är det ju naturligt, att det första för en människa är: icke att bekänna sig såsom ett Guds barn, utan att **vara** ett Guds barn. Detta är ju så enkelt, att ett barn kan förstå det: Jag måste först vara det som jag bekänner mig vara. Och därför är den första frågan denna: Är jag verkligen ett Guds barn? Och därpå kunna vi svara särskildt med hjälp af dagens text: Jag är detta endast såvidt jag är det genom den enfödde Sonen, och jag kan vara det endast genom honom. Han är »den enfödde Sonen»: den hufvudlärdomen skola vi hämta ur denna text, såsom i allmänhet ur Johannes' evangelium. Han är af evighet, förrän Abraham, förrän någon af oss, förrän denna världen såg ljuset. Stannom dock för detta hans

ord: »Förrän Abraham var född, är jag.» Det betecknar hans eviga tillvaro, likasom då han talar om sig såsom »enfödde Sonen, som är i Fadrens sköte». Han är hos Fadren och med Fadren den förste och den siste[1]). Och därför är allt, som är, endast genom honom; och är någon ett Guds barn eller skall någon blifva det, måste det vara genom den enfödde Sonen.

Emedan han nu är den enfödde Sonen, är han också på jorden det eviga lifvet, såsom han säger i vår text: »Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid.» Hans ord är lifvet. Ja, hans ord är lifvet och han själf är lifvet på ett så omfattande och storartadt sätt, att detta lif räcker in i de dödas värld. Ty det heter af hans egen mun: »Abraham, eder fader, fröjdade sig, att han skulle få se min dag; och han såg den och vardt glad.» Det är såsom ville han säga: »Abraham längtade efter att få upplefva min tillkommelse i köttet. Men så länge han lefde här på jorden, fick han endast längta, ja, han fick dö i denna längtan. Men så kom den dag, då min sol uppgick; och då lyste den t. o. m. dit ned eller dit öfver till den bortgångne patriarken och till alla, som på något sätt liknade honom, den sken in till dem med sina strålar och gaf dem lif och glädje, såsom fåglarna fröjda sig i morgonljuset.» Till den grad är Jesu ord och hans person lifvet. Och genom att »hålla detta hans ord», genom att först och främst mottaga det och sedan fasthålla och gömma det, därigenom blir man lefvande, ett Guds barn, såsom Abraham blef ett sådant dels genom att, medan han lefde, hålla fast löftets ord i trogen väntan och bidan; dels genom att ännu i de dödas värld få mottaga det fulla ljus, som strålade från enfödde Sonens uppenbarelse i köttet.

Du måste således, m. å., för att vara ett Guds barn, hålla Jesu ord eller gömma det. Men betänk hvad detta

1) Uppb. 1: 17.

innebär: »Hvilken som gömmer mitt tal.» Det är visserligen icke så, att därtill fordras några alldeles utomordentliga storverk, som endast några få kunna utföra. Det är, detta Jesu ord, icke något som är oss fjärran, så att man behöfver stiga upp i höjden eller fara ned i djupet för att finna det; utan det ord en människa skall hålla är »hardt nära henne, i hennes mun och hennes hjärta»[1]. Men å andra sidan är det visst, att vid detta hållande af Jesu ord hela hjärtat måste vara med, hjärtats hela djup. Där måste ordet gömmas. Där innanför får icke gömma sig något annat, något eget, utan där innerst skall ordet gömmas. Det måste blifva så, att detta Jesu ord likasom träder i stället för det egna hjärtat, att hjärtat afstår sig självt och sin makt åt Jesu ord, så att detta får blifva det styrande i människan, själfva hennes lifs grund. Men då blifver också detta ord lifvet i hjärtat. Hjärtat blir lefvande. I stället för stenhjärtat får människan ett kännande hjärta. Och det uppstår då i hjärtats innersta, i stället för denna hos människor så vanliga skygghet för Gud och andliga ting eller kallsinnighet och hårdhjärtenhet, som kan gräma en kännande människa in i hjärtat, i stället uppstår ett alldeles nytt förtroende-förhållande till Gud, ja, ett barna-förhållande. När man en gång verkligt fått sin blick på detta ord, så hungrar man därefter; man läser och hör och hör och läser, men framför allt: man gömmer. Man blir lik de idislande djuren. Dessa djur äta, och när de ätit, idisla de, och när de idislat, äta de. Det är denna märkvärdiga art att idisla, som, enligt Moses' lags dom, gör dem till rena djur[2]. De flesta djur voro ju enligt lagen orena, men just denna karakter att idisla var ett hufvudkännetecken på de rena djuren. Och de äro i så många afseenden en bild just af en människa, sådan som Jesus beskrifver henne i vår text med de orden: »Om någon

1) Rom. 10: 8. 2) 3 Mos. 11: 3 f.

håller mitt ord, gömmer mitt tal, skall han icke se döden till evig tid.» Ja, sådana människor »äta» af sig själfva Guds ord; de låta det icke »proppas» i sig af andra, utan söka det, såsom det hungriga djuret söker föda. De söka upp sanningen, om den finnes i ringare grad eller större grad; ja, om det vore endast ett enda strå att hämta af en predikan, så gripa de efter detta strå, just därför att de hafva ett sådant begär efter Guds ord och Guds sanning. De finna denna sanning midt ibland sådant som de icke kunna äta, såsom djuren göra på marken.

Det första vi därför vid besvarandet af vår fråga ville säga är detta: Var en sådan människa, som på det sättet tager emot och gömmer Guds ord. Då är du, eller då blir du ett Guds barn.

II.

Detta är således det första, som i den sak vi här tala om kommer i fråga: att i sanning vara ett Guds barn. Men hvad som därnäst är viktigt är nu icke närmast att bekänna sig vara ett Guds barn, utan att **blifva förvissad** därom af Herren själf.

Att blifva ett Guds barn, det sker, åtminstone vanligen, såsom när ett frö gror och en planta växer upp ur fröet, det sker i det tysta, i det förborgade, så att början icke ens skönjes af människan själf. Men det får icke stanna vid denna fördoldhet. Man skall ock komma till medvetande, ja, till en förvissning om sitt barnaskap. Denna skall man dock icke taga sig själf, icke heller skall man söka den från andra människors vittnesbörd; ty alla människor äro mer eller mindre opålitliga eller lögnaktiga[1]). Därför skall icke heller någon människa hålla sig för mer än hvad hon får vittnesbörd om af sin Gud. Och därför skall man, då man, såsom vi i det föregående framhållit, begynt gömma Guds ord, ställa sig inför detta ord självt

1) Jfr Ps. 62: 10.

och låta det tala, ställa sig inför Anden, som talar i ordet, ställa sig där frågande, bedjande och väntande och gifva noga akt på hvad Anden talar, på hvad man af honom får veta. Ty det är en sak att i allmänhet höra och läsa Guds ord och en annan sak att verkligt »få ett ord af Gud». Säg, har du, käre åhörare, någonsin fått ett ord, sagdt just till dig af din Gud? Har man fått ett sådant ord, då gäller det att gifva akt därpå och gömma det såsom en ädelsten i sitt hjärtas skattkammare. Då får man vittesbörd af Gud, ehuruväl icke strax det högsta, fulla vittnesbördet. Nej, på det sättet tager icke Anden »munnen full» — utan sakta, eftersom människan tål och kan taga emot, kommer vittnesbördet. Först får man ett djupt och smärtsamt vittnesbörd om, huru förlorad, huru eländig man är. Sedan får man ett hopp om, att det ändock finnes räddning ur detta elände. Så begynner man i fruktan och bäfvan tro; så växer denna tro till visshet, full visshet, segrande, jublande visshet, orubblig visshet. På det sättet födes vissheten inifrån. Den växer, såsom allt lif skall växa. På detta sätt får människan vittnesbörd af Gud.

Och då blir det med henne såsom med Jesus, att hon icke »prisar sig själf» [1]. Nej, den verkligt troende människan prisar icke sig själf, icke ens inför sig själf. Tvärtom, hon blir rädd för att äfven inför sig själf prisa sig. Såsom Fadren ärar Jesus genom de verk han gifver honom att göra, så är det ock Fadrens Ande, som skall gifva lärjungen vittnesbörd i hjärtat. Men vi veta ju, huru Jesus af Fadren får ett stigande vittnesbörd. Redan från det han är ett barn om tolf år, kan han säga till de sina: »Visste I icke, att i det min Fader tillhör, bör jag vara?» Han känner således redan då sig själf såsom »Guds Son». Därpå får han ett högre vittnesbörd. När han undfått den heliga döpelsen vid Jordan, säger rösten från ofvan om honom: »Denne är min älskade Son, i hvilken jag har

1) Joh. 8: 54.

ett godt behag.» Samma vittnesbörd gifves honom ock på förklaringsberget, men på ett högre sätt, i det han därvid ser sig omgifven af himmelska andar. På detta sätt växer äfven för honom vittnesbördet i klarhet och styrka. Så ärar Fadren honom. Och så får han äfven inför människor allt större och större verk att utföra, ända till dess Fadren gifver honom vittnesbörd genom att, då Sonen uppgifver sin Ande på korset, låta solen förmörkas och jorden skälfva. Och en gång skall han, Sonen till ära, då han uppenbaras i sin härlighet, skaka, ja, ända in i det innersta röra både himmel och jord[1]). — Så skall vittnesbördet komma äfven till dig, m. å., så skall du få det af din Gud.

III.

Har nu en människa en gång på detta sätt fått denna visshet af Gud, så är det likväl icke genast hufvudsaken, att hon vittnar om sig själf inför andra; utan hufvudsaken är, att hon låter vittna om sig. Äfven här gäller det gamla ordspråket: »Låt icke din egen mun prisa dig, utan låt en annan prisa dig.» Jesus säger äfven särskildt med afseende på detta: »Om jag ärar mig själf, så är min ära ingen; min Fader är den som ärar mig.» Och dock skall det naturligtvis en gång komma till ett vittnesbörd äfven inför världen om en människas barnaskap, såsom Jesus gaf ett sådant om sig. Men detta måste komma, såsom det alltid säges oss, af vårt väsende och våra gärningar.

Hvilken stor förändring blir det icke i en människas väsende, när det sker med henne en verklig omvändelse, ja, äfven när det blott hunnit till en verklig väckelse. Blir det icke en genomgripande förändring i väsendet, så är det icke någon verklig omvändelse eller väckelse. Och detta nya väsende, som kommer till stånd i omvändelsen,

1) Ebr. 12: 26 f.

är Jesu eget väsende. Hurudant detta är, uttrycker Jesus med dessa ord i vår text: »Hvilken af eder öfverbevisar mig om synd?» Detta ord ställer han fram för sina motståndare, och de kunna icke motsäga honom. Nu är det visserligen sant, att ett Guds barn icke får säga sig vara utan synd; det vore icke för ett Guds barn sant att så säga. Jesus har ju lärt sina lärjungar att bedja: »Fader, förlåt oss våra skulder.» Men i en viss mening, i sitt lif och sin gärning, bör en Jesu lärjunge kunna säga något liknande. Hans lif skall vara en kamp mot synden, en seger öfver synden, ett afläggande af synden. Ja, det skall kunna komma därhän med ett Guds barn, hvartill det hade kommit med profeten Daniel, om hvilken det så skönt står i hans bok, att när hans motståndare vid den persiske konungens hof gjorde allt för att finna någon sak med honom, för hvilken de kunde anklaga honom, så »kunde de intet annat finna mot honom än hans gudsdyrkan»[1]). Ja, så skall det vara med ett Guds barn, en Jesu lärjunge. Det skall komma därhän, att världen icke, trots sina skarpa ögon, kan upptäcka något egentligt fel med honom, annat än hans religion, hans »öfverdrifter», som det heter, hans »besynnerligheter» i det andliga, att han icke är likasom världen.

Vittnesbörd för Jesus voro också, såsom vi redan nämnt, hans verk, de verk, som Fadren gaf honom. Det att kraft ständigt stod honom till buds: kraft att hjälpa, att tjäna, och att han gick omkring och nedlät sig till alla, att ingen var utesluten från hans hjälp, icke syndare, icke spetelska, icke förtviflade hjärtan — det var det stora vittnesbördet, på hvilket han pekade, då han sade: »Jag vittnar icke om mig själf, utan de verk Fadren gifvit mig vittna om mig.»

Så skall ett Guds barn framför allt vittna om sig genom de verk, de tjänandets verk, som Fadren gifver det att göra. Ett Guds barn har visserligen icke sådana stor-

1) Dan. 6: 5.

verk att utföra som Mästaren; det vore ju för mycket begärdt. Men hvarje Guds barn har sitt lilla verk här i världen, om detta än vore i det yttre något så ringa och oansenligt som att göra skor eller att sköta en spisel eller att mata och mjölka kreaturen i ladugården. Det blir dock ett Guds verk, om det göres i tron och för Jesu skull såsom ett tjänandets, hjälpandets, ödmjukhetens, redlighetens verk. Och allt emellanåt gifver Gud åt de sina särskilda verk att uträtta, såsom att hjälpa sjuka, att visa sig dubbelt tjänstaktig gent emot denna världens människor o. s. v. Sådana verk gifver den himmelske Fadren sina barn att göra genom den ställning, i hvilken han sätter dem här i världen och genom särskilda skickelser. Och just dessa verk, som han gifver dem att göra, de skola framför allt utgöra vittnesbörd om deras barnaskap. Genom dessa verk, banar en Jesu lärjunge väg för det vittnesbörd han har att afgifva inför världen, såsom också Frälsaren säger till de sina: »I ären världens ljus; så låten nu edert ljus lysa för människorna, att de må se edra goda gärningar och prisa eder Fader, som är i himmelen.»

Däremot, mina älskade, utan dessa tjänandets verk hvad gagnar en bekännelse med orden, att jag är ett Guds barn? Om världen kan straffa mig för synd, ja, kanske för vanliga världsliga synder, sådana som till och med världen dömer: för girighet, orättrådighet, högfärd, vrede — hvad annat ser hon då i mig än sig själf, sin egen bild? Och om man än därvid lagt bort vissa grofva synder, hvilka ändock icke beröra självfva den innersta naturen, hvad är detta annat än något utanpå, ett utanpåväsen, såsom världen också mycket väl ser? Nej, mitt pris är intet, om jag prisar mig själf. Och är mitt pris utan mitt väsens och mina gärningars vittnesbörd, så är det blott mitt eget, och så är det intet, enligt Jesu ord. Och världen är mycket skarpsynt och dömer ofta ganska rätt i detta afseende, fastän hon visserligen icke därigenom blir rättfärdig, utan omedvetet dömer sig själf.

IV.

Men har det nu kommit därhän, att jag så banat väg och banar väg med mitt väsende och mina gärningar, så skall det visserligen komma till ett bekännande äfven med orden. Men naturligen är det då icke i första hand fråga om ett bekännande af hvad jag själf är. Ty detta har en underordnad betydelse. Det har alls icke samma betydelse som då Jesus måste vittna om hvem han var; ty han är ju det eviga lifvet, och det är just genom att tro på hvad han är, som man får det eviga lifvet. Nej, hvad ett Guds barn med orden skall vittna om är om hvad som är sanning och rättfärdighet inför Gud. Men detta visserligen så, att man vittnar om detta, eftersom människor kunna mottaga det och äro värda att mottaga det. Ty det heter just om detta vittnesbörd: »Gifven icke det heliga åt hundarna, och kasten icke edra pärlor för svinen.» I detta vittnesbörd ingår då naturligen också ett vittnesbörd om Herren, Fadren och Mästaren, om hvad han är; men ock ett vittnesbörd mot det som är orätt i världen, och detta är en af de viktigaste sidorna af ett Guds barns vittnesbörd.

Om sig själf skall ett Guds barn vittna endast då, när detta kan tjäna, verkligt tjäna Guds sak. Så t. ex. när det kan och får vittna om lyckan och saligheten att vara ett Guds barn och därmed kan locka någon att söka detta. Men framför allt — glömmom icke detta — gäller det att vittna, där det kostar något att så vittna. Och detta skola vi åter lära af Jesu exempel i denna vår text.

Sen där, huru han bekänner hvem han är; men hvad kostar det honom icke! Det kostar honom bittra smädelser: att han är en samarit och har en ond ande eller är ursinnig. Och slutligen är det äfven vid detta tillfälle hardt nära att kosta honom hans lif. Ja, till sist kostar

det honom verkligen lifvet. Det är ju därför han blir dömd, att han bekänner sig vara Guds Son och Israels konung. Det ena fäller honom inför judarna, det andra inför hedningarna. Men äfven då det kostar honom som mest, blir han sig själf trogen. Och därför står hans vittnesbörd om honom själf fast ännu i dag, trots alla smädelser; han står där inför världen såsom den ende Sonen i Fadrens sköte. Ja, sen, detta har han med sitt dyrköpta vittnesbörd förvärfvat, att han står där evigt inför världen såsom Frälsaren för den som så vill mottaga honom.

På det sättet, när det kostar något verkligt offer, är det som det gäller att bära vittnesbörd till och med om sig själf, Gud till ära. Det är genom en sådan bekännelse, en bekännelse förenad med ett verkligt varande, ett nytt väsende och ett heligt lif, som det lidande för sanningen uppkommer, hvilket just har ett uttryck i vår text och i denna söndag. Ty om man ville gifva denna söndag en öfverskrift, vore det denna: »Om den bekännande sanningens lidande i syndens värld.» Och det lidande, som på det sättet uppkommer, är det äkta lidande, hvarom Petrus talar, då han säger: »Om någon lider såsom kristen, skämme han sig icke, utan prise Gud för detta namn. Ty om I blifven smädade för Kristi namns skull, saliga ären I»[1]). Att förhålla sig rätt i ett sådant lidande, det är en af de allra högsta och svåraste uppgifterna för en Kristi lärjunge; men det är ock »nåd inför Gud». Och därom säger samme apostel: »Då hvilar härlighetens och Guds Ande öfver en kristtrogen.»

»Hvilken som mig bekänner inför människorna, honom skall jag ock bekänna inför min Fader och inför hans änglar», säger Frälsaren. Ett sådant löfte har den äkta bekännelsen. Och en sådan vikt fäster Jesus därvid. Men

1) 1 Petr. 4: 16, 17.

skall bekännelsen icke vara blott en snart vissnande blomma, som förtorkas, när solen går upp[1]), så måste den hafva en djup rot, hafva sin grund i ett verkligt väsende och varande, hafva sin rot framför allt i Guds eget vittnesbörd. Men, ack, huru gärna blandar sig icke hjärtats svek med i vår bekännelse, i den bekännelse, som frambäres i denna värld! Bedjom då, att vi äfven vid bekännelsen af vår Frälsare eller, när så skall vara, om oss själfva, måtte blifva bevarade från hjärtats svek, måtte blifva äkta bekännare, som han kan prisa saliga. Och för att vara en verklig bekännare, för att afgifva ett verkligt vittnesbörd om sig såsom ett Guds barn, måste man — hörom det ännu en gång: först och främst vara ett hans barn genom att gömma Jesu ord och sedan blifva förvissad därom af Gud själf; vidare måste man vittna med sitt väsen, hvilket måste gå före orden, och med de verk Fadren gifver att göra, och sedan ändtligen med de rätta orden och med det i ett rätt sinne burna lidandet för sanningen. — Och nu ställom till sist för våra hjärtan apostelen Pauli ord: »Med hjärtats tro varder man rättfärdig; med munnens bekännelse» — såsom kronan på hjärtats tro — »varder man frälst.» Amen.

(Ps. 86: 1; 89; 94; 97: 4, 5; 91: 7).

1) Mark. 4: 6.

Den heliga måltiden.

Palmsöndagen[1]).

Text: 1 Kor. 11: 23—29.

Jag har från Herren undfått, hvad jag också har meddelat eder, att Herren Jesus i den natt, då han vardt förrådd, tog ett bröd och tackade och bröt det och sade: Tagen, äten. Detta är min lekamen, som brytes af eder; gören detta till min åminnelse. Sammalunda tog han ock kalken efter måltiden och sade: Denna kalk är det nya förbundet i mitt blod; gören detta, så ofta I dricken, till min åminnelse. Ty så ofta I äten detta bröd och dricken denna kalk, förkunnen i Herrens död, till dess han kommer. Därför, hvilken som ovärdigt äter detta bröd eller dricker Herrens kalk, han varder saker på Herrens lekamen och blod. Men pröfve en människa sig själf, och äte så af brödet och dricke af kalken. Ty den som ovärdigt äter och dricker, han äter och dricker sig själf en dom, emedan han icke dömer rätt om Herrens lekamen.

I vårt dagliga lif intaga våra måltider ett mycket betydande rum. De äro ju ett vilkor för hela vår tillvaro, och de äro tillika en väsentlig del af vårt yttre lifs vederkvickelse och glädje. Vi äro därför angelägna att anordna dem, så att vi däraf må hafva största möjliga gagn och trefnad; och de återkomma regelbundet flera gånger om dagen.

1) Hållen inför skolungdom.

Genom en gudomlig försyns omsorg står också städse den behöfliga måltiden åter tillreds för oss, till och med för de fattiga. Om än somliga därvid få vidkännas många svårigheter eller till och med brist och somliga få underkasta sig förödmjukelsen att taga sina måltider af andras godhet, så måste vi ju dock bekänna, att vi åter och åter på något sätt erhålla vårt nödvändiga uppehälle. Och är än detta tarfligt nog, så smakar det desto bättre. Få af oss tänka rätt på, hvilken välgärning de åtnjuta i de dagliga måltiderna. De behöfde kanske, för att rätt kunna besinna detta, att gå igenom någon strängare nödens skola. Otacksamhetens synd följer denna Guds nådegåfva åt likasom andra hans gåfvor.

Men äfven andra synder tränga sig in vid våra måltider, såsom t. ex. omåttlighet och njutningslusta. Huru ofta blifver icke maten i och för sig en hufvudsak, och den egentliga hufvudsaken, den inre välsignelse vi borde hafva af Guds gåfva, träder tillbaka. För huru mången är icke hvarje andlig sida af måltiden — t. ex. bordsbönen, hvilken borde vara ett verkligt anropande af välsignelse öfver vårt ätande — något som alldeles har bortfallit? För andra är bordsbönen endast en fullkomligt betydelselös vana. Huru måste man icke med smärta höra barn sladdra fram en bordsbön utan all mening. Men de få icke lära bättre. Dock, det hvilar en dom öfver föräldrar och barn, att ett sådant tomt formväsen tillåtes. Hvarför bedjen I då icke själfva, I fäder eller mödrar, bordsbönen högt, för att så lära edert hus att göra allvar därmed?

Vid våra måltider har särskildt den inbördes gemenskapen en icke ringa betydelse. Måltiden är, äfven om man icke tänker därpå, ett ständigt samband för ett hus, den är en oupphörligt återkommande familjefest, dit husets skingrade medlemmar samlas genom och omkring den gemensamma gudsgåfvan. Bland annat är det ju oss af en icke ringa betydelse att blifva bjudna till måltid

hos någon, som har något värde eller anseende för oss. Man räknar detta såsom en synnerlig högtid. Och skall en festlighet vara rätt fullständig, så bör den i allmänhet vara förenad med en festmåltid. Låt vara, att synd och öfverdåd därvid förekomma, som borde och kunde vara borta i ett kristet land; den tanke eller idé, som ligger till grund för detta bruk, är dock något betydelsefullt.

Skulle nu — fråga vi — allt detta icke hafva någon motsvarighet på ett högre område, i vår gemenskap med en högre värld, i vår religion? Skulle där icke något möta, som motsvarar våra måltider? Mänsklighetens historia svarar »ja» härpå. Själfva hedningarna, t. ex. greker och romare, hade ju måltider, helgade åt gudarna. Detta visar åtminstone behofvet af religiösa måltider. Sådana möta oss också på den religions område, som grundar sig på en särskild gudomlig uppenbarelse, till en början i gamla testamentet. I den af Israels Gud anordnade offertjänsten förekommo bland annat s. k. tackoffer eller fridsoffer, hvilka alltid voro förenade med en måltid. Sedan en israelit gifvit sitt offer åt Gud och offret nu var Guds egendom, återgaf Gud en del däraf åt den offrande, på det att denne därmed skulle hålla högtidsmåltid. Därvid fick då den offrande betrakta sig såsom en »Guds gäst». Han fick därtill inbjuda fränder och vänner, och särskildt manades han att inbjuda de fattiga, enkor och faderlösa, och med dessa äta med fröjd inför sin Guds ansikte. På detta sätt genomgicks hela den israelitiska gudstjänsten af offermåltider[1]).

Bland dessa andliga festmåltider var den måltid, som firades vid den årliga påskhögtiden af hela folket, synnerligen betydelsefull. Folket firade då likasom en familjefest i den himmelske Fadrens och Konungens åsyn och omkring hans altare. Och till densamma knöto sig de viktigaste erinringar af Guds välgärningar. Vår helige

1) Jfr 5 Mos. 12: 11—18; 16: 11, 14.

Frälsare, som frivilligt gått in under alla lagens förpliktelser, firade också med sitt folk denna högtid, och han gjorde detta särskildt nyss före sin död tillsammans med sina lärjungar. Därmed gaf han en gång för alla en helgd och en bekräftelse åt dylika måltider. Men icke blott detta. Han talade ju också om, huru det innersta förhållandet till honom var att betrakta såsom en andlig måltid, ett »ätande af hans kött och drickande af hans blod»[1]). Man kan kalla detta för en bild; men bilden tyder ju dock på en högre verklighet. Äfvenså talade han mer än en gång om den tillkommande evigheten såsom en måltid, som man skulle »fira tillsammans med Abraham, Isak och Jakob i himmelriket», eller vid hvilken hans lärjungar skulle »sitta med honom till bords i hans rike», ja, då han till och med själf skulle »betjäna sina tjänare», hvilka troget hade väntat honom. Och då han firade den sista påskmåltiden med sina lärjungar, talade han uttryckligen om, huru han med dem skall »dricka ett nytt vin» i Guds rike[2]).

Men det stannar icke vid detta, vid denna andliga måltidsgemenskap med Jesus här i denna världen och denna saliga, stora bordsgemenskap i den tillkommande världen. Den religion, Jesus instiftade på jorden, Jesu Kristi religion, skulle icke ens på jorden sakna sin yttre högtidsmåltid. Just vid det tillfälle, då Jesus firade det gamla testamentets förnämsta måltid och därvid gifver de sina utsikten på en himmelsk måltid, stiftar han för sin församling på jorden det nya förbundets måltid till ett evärdligt bruk bland de sina. Den skulle vara såsom en mellanlänk mellan det gamla testamentets och himmelrikets måltid. Och att det låg något verkligt och oförgängligt i denna stiftelse, det kunna vi förstå däraf, att den aldrig försvunnit från jorden, utan att den heliga nattvardens måltid ännu firas öfver hela kristenheten och där betraktas såsom något dess allraheligaste.

1) Se Joh. 6 kap. och Midfastosöndagen.

2) Luk. 13: 29; 22: 18, 30.

Äfven vid denna måltid får en deltagare betrakta sig såsom »en gäst» hos Gud, sin Frälsare. Ja, Frälsaren har lofvat, att, ehuru osynlig, träda i en verklig gemenskap med de sina. Han är själf mänsklighetens stora offer, gifvet åt Gud, i det han såsom sann människa gifvit sig åt Gud till offer i vårt ställe. Men Gud gifver honom och Jesus gifver sig själf i denna måltid tillbaka åt de sina. Och på det att gemenskapen med honom, den inre sidan af nattvarden, måtte framstå desto klarare, är den yttre måltiden såsom sådan något så obetydligt, att den knappt kan kallas en måltid. Det nya förbundets måltid — kan man säga — endast »snuddar» vid det utvärtes. Det yttre därvid är ämnadt endast till en liten handräckning, för att göra gemenskapen med himmelen desto verkligare.

Man har nu visserligen i Jesu församling uppfattat denna stiftelse olika. Man har på olika sätt velat föreställa sig den gemenskap med Frälsaren, som här äger rum. Man kan nu betrakta vissa af dessa olika uppfattningar såsom brister eller till och med villfarelser. Men man kan också betrakta dem på ett annat sätt. Man kan se dem såsom olika grader eller former af en kärlek, som i olika djup och innerlighet söker uppfatta denna Frälsarens gåfva[1]. Säkert är, att hufvudsaken icke är den, huru man uppfattar den heliga nattvarden, utan att man i densamma söker en verklig gemenskap med Frälsaren, att man tror på en närvarande Frälsare, betraktar sig såsom hans gäst och af honom väntar och begär välsignelse.

Frälsaren har särskildt vid den heliga nattvarden fästat betydelsen af en sin åminnelsemåltid. »Detta gören till min åminnelse», säger han. Men hans åminnelse är en allvarlig sak. Vi kunna ju icke minnas Jesu död, utan att på samma gång ihågkomma, att den är vållad af oss, af

1) Jemför den sköna framställningen i J. Dillners »Konfirmations- och skriftetal», n:o 21.

våra synder. Ja, han har dött den grymmaste död genom människohänder, och hans död är det största brott, som någonsin blifvit begånget i mänskligheten. Och i detta hafva vi alla mer eller mindre vår del. Men å andra sidan få vi minnas hans död såsom en försoning för alla brott, äfven de svåraste. Den som första gången kommer till den heliga nattvarden får där nedlägga alla sitt lifs synder såsom försonade och förlåtna. Och på samma sätt får han ständigt på nytt komma till denna måltid. Ja, du får minnas, käre nattvardsgäst, att du är älskad af din Frälsare, så högt älskad, att han dött för dig, att han städse lefver för dig. Men du måste då också påminna dig, att du är förpliktad att lefva ett lif likt hans, att aflägga synden, att offra dig åt honom, att bekänna honom.

Ja, stor är det nya testamentets förbundsmåltid i all sin enkelhet. I alla tider har denna af Guds barn betraktats såsom en helgedom och skänkt tusende af dem glädje och frimodighet. Hafven I icke känt det så, m. å.? Och särskildt I unge, som någon gång varit där, känden I icke, hvilken storhet som där upplåter sig för eder, känden I det icke så åtminstone första gången, äfven om I sedan varit eder Frälsare otrogna? Och I unge, som ännu icke varit där, rör sig icke någon längtan i eder efter denna måltid, såsom efter något stort? Eljes förstån I icke ännu det bästa i lifvet.

Emellertid är det icke underligt, att man betraktat denna måltid så helig, att man uppskjutit den, tills en viss mognad inträdt i en ung människas lif, på det hon åtminstone måtte med någon besinning nalkas detta heliga bord. Den äldsta kyrkan tillät ju inga andra att vara närvarande därvid än själfva deltagarna. Hedningar och affälliga kristna voro uteslutna från en sådan närvaro. Så är det då helt naturligt, att man med nattvardens första åtnjutande förbundit en förberedelsetid. Men säg, unge vän, huru betraktar du denna förberedelsetid; är den dig helig, såsom

nattvarden själf? Och söker du att blifva en helig människa? Och du, som stundom är en nattvardsgäst, huru förhåller du dig dessemellan. Vandrar du såsom en Jesu lärjunge och Jesu bekännare? Du kan icke göra detta, utan att vara stadd uti ett växande i nåd, en sträfvan till ett ständigt förinnerligande af ditt förhållande till Frälsaren, ett allt ifrigare närmande till honom. Och då är du icke heller en alltför sällsynt gäst vid denna måltid. Du kan då icke nog tacka och välsigna din Frälsare för en sådan nådestiftelse. Men är det icke något verkligt hjärteförhållande till din Frälsare, något lefvande umgående med honom, ett inre ätande af honom, då är det bättre och sannare, att du icke deltager i det yttre nattvardsfirandet.

Vi hafva i begynnelsen af vår lilla utläggning i dag talat om synder, som förbinda sig med våra vanliga måltider. Men hvad äro dessa mot de synder, som begås vid nattvarden? Hvilken otacksamhet, hvilken likgiltighet, hvilken skrymtaktighet, hvilket oskickligt väsende förbinder sig icke med mångas nattvardsfirande och särskildt de ungas! Och huru många synder begås icke, sedan man första gången firat den heliga nattvarden. I stället för att då begynna ett verkligt kristendomslopp, en vandring i Kristus, kastar man sig i världen med alla dess synder och laster, och så ljuger man inför sin Frälsare och vanärar hans namn. Men sådant har sin dom. Apostelen talar ju icke förgäfves om, »huru de, som ovärdigt äta och dricka, äta och dricka sig själfva en dom». Och han säger, att många i församlingen, hvilka kommit in i ett vårdslöst väsende vid nattvarden, blifvit sjuka och till och med dött iförtid till följd af ett sådant ovärdigt åtnjutande af Herrens måltid[1]). Så var då viss, m. å., att nattvardens ovärdiga åtnjutande straffar sig själft, åtminstone genom inre domar, inre sjukdom, ett inre förslöande; och hvem vet,

1) 1 Kor. 11: 30.

huru många af de yttre lidanden, som människor måste vidkännas och som de räkna blott såsom naturliga, äro följder af försyndanden på det inre området? Se därför till, käre unge vän, att du, så visst som det är välsignelse att hemta vid nattvardens begående, icke vänder dess välsignelse till förbannelse. Tänkom också därpå, att vår Frälsare en gång sade, att människor skola komma till honom och säga: »Vi hafva ätit och druckit med dig, och du har lärt på våra gator»; men han skall säga till dem: »Jag kände eder aldrig.» Och betänken, huru han säger i en annan liknelse: »Ingen af dem som här försummat min inbjudning skall smaka min nattvard.» Tänk, om du, m. å., en gång skulle få erfara på dig uppfyllelsen af detta ord! — Så säga vi då om den heliga nattvarden: *Saliga* måltid, *heliga* måltid, *fruktansvärda* måltid! Kom därtill, du som hungrar och törstar; men rör icke därvid, du ohelige; du kan bränna dig därpå såsom på en eld.

Vi kunna icke sluta denna vår betraktelse öfver den heliga nattvarden utan att tillägga ännu ett slutord. Vi stå ännu i dag, på Palmsöndagen, vid ingången till denna vecka i vårt kyrkoår, som vi företrädesvis pläga kalla *den heliga veckan*. Den är ju utmärkt af Jesu lidandes och uppståndelses högtid. Därför hvilar en särskild helgd däröfver, och därför *hvila* en del af våra arbeten, t. ex. undervisningen i våra skolor, under en hel veckas tid. Men sägom, m. å., skall denna vecka *för oss* också blifva en helig vecka? Detta sammanhänger därmed, hvad Jesus, hvad korset, hvad uppståndelsen och hvad den heliga nattvarden hafva erhållit för betydelse för oss. Låten mig, till inskärpande af denna betydelse, för eder anföra några ord, som talades för ungefär tre fjerdedels århundrade sedan. Då lefde i Tyskland en ärevördig katolsk prest, sedan biskop, som år 1810 på en Långfredag talade till ungdomen i en af Tysklands universitetsstäder. Vi kunna ännu läsa dessa hans ord i hans efterlämnade skrifter, och vi

vilja afsluta vår betraktelse med att anföra dem i sammandrag[1]). Han säger:

»Hvad jag förut har talat till de fullvuxna, måste jag i dag säga till de unga, ty kärleken tvingar mig. Kommen, kära barn, med mig och lären den sanna visheten vid korsets fot. Det kunde måhända tyckas eder, mina kära, såsom voren I ännu icke mogna till att betrakta Kristi kors. Kanhända skulle det synas mången äldre, såsom borde man snarare föra barnen till krubban än till korset. Och visserligen är barnet Jesus och gossen Jesus en skön spegelbild för barnen. Visserligen synes det till och med för många fromma, såsom gjorde man bättre i att föreställa Jesus för barnen såsom barnavän än såsom en korsfäst. Och detta är sant, att det är ett ljufligt skådespel att se Jesus, omgifven af mödrar och barn. Och det ligger en hög vishet i de orden: 'Förmenen dem icke, ty sådana hörer himmelriket till', och: 'Om I icke blifven såsom barn, skolen I icke komma in i himmelriket'. Men det oaktadt säger jag likväl: Äfven för barnen, för ungdomen är den sanna visheten att lära endast vid korsets fot. Då jag var en gosse om tio år och i München studerade de första grunderna, besöktes vår skola stundom af en from prästman. Denne sade en gång: 'Kära barn, i dag skulle jag vilja skänka hvar och en af eder en den skönaste bok; viljen I väl mottaga den?' Då gladde vi oss alla, och hvar och en var beredd att utsträcka sin hand för att mottaga sin bok. Men då visade han oss på en bild af den Korsfäste, som hängde i skolan, och sade: 'Detta är eder bok, som är ett helt bibliotek för hela världen, äfven för barn.' — Så kommen då och lären vishet vid korset.»

1) J. M. Sailer † 1832 såsom biskop i Regensburg. Jämför hans »Homilien auf allen Sonn- und Festtagen des Kirchenjahres», första bandet, 35:e talet.

»Lären först att där förstå hvad kärlek är. Kristus lämnade sin himmel för att uppsöka och frälsa oss. Han sade: 'Jag vill uppsöka mina bröder och föra dem hem till min Fader.' Och så dog han för att finna de förlorade och frälsa dem. Detta kan ingen människa fullkomligt förstå, således icke heller I. Men behållen blott hvad jag nu säger eder. Tron, på det att I mån förstå det; tron, till dess I sen det. Hållen eder vid Jesu ord: 'Så älskade Gud världen.' Lären däraf hvad kärlek vill säga. Synden har slitit oss ur den himmelske Fadrens armar. Då kommer den förstfödde och rycker oss ur syndens gap och för oss åter i Guds armar.»

»Lären vidare vid korsets fot den visheten att älska honom, som först har älskat eder. I älsken edra föräldrar, emedan I hafven dem att tacka för lifvet. Men Kristus förvärfvade, skänker och bevarar åt eder det eviga lifvet. Viljen I då icke älska honom?»

»Lären vidare vid korsets fot den visheten, att hvar och en skall taga sitt kors på sig, efterfölja Jesus och dö på sitt kors. Hafva då också barn ett kors? Ja, och detsamma som vi alla. Att dö från den egna viljan, som strider mot Guds vilja, det är vårt kors. Lären att lyda, det är att dö från eder egen vilja. Och detta måste ske, på det en gudomlig vilja må blifva lefvande i eder. Jesus var lydig intill korsets död. Han hade ingen egen vilja, hvarken i lifvet eller i döden. Fadrens vilja var Jesu vilja.»

»Lären ändtligen den visheten vid korsets fot att bedja. Kristus uppgaf anden, bedjande: 'Fader, förlåt dem. Fader, i dina händer befaller jag min ande.' Lären då att samla edra hjärtan, upplyfta dem till Gud, förena dem med Gud. Då har hopknäppandet af edra händer fått sin verkliga betydelse. Den som beder såsom Kristus, han kan lida och dö såsom Kristus. Ja, lären att bedja.» — Så långt den nämnde katolske prästen.

Så använden då, älskade åhörare, den heliga veckan framför allt till denna öfning: Lären, huru högt I ären älskade, lären att älska, att i lydnad och ödmjukhet bära korset och att bedja. Och när I firen den heliga måltiden, så firen den framför allt genom att lära detta. Så, men också blott så, skolen I blifva skickliga att en gång sitta till bords i Guds rike.

Men Du, Herre Jesus, tala du själf genom ditt kors till oss alla och särskildt till våra unga, våra barn. Lär dem att känna och älska dig. Lär dem att rätt uppskatta din heliga åminnelsemåltid. För dem till dig, ja, för dem hem till dig. Amen.

(Ps. 157: 1—3; 150: 1—4: 157: 16—18).

Försoningen.

Långfredagen. (Högmässan).

O, Jesus, du som först har älskat oss, älskat oss in i döden, du som kom till oss för att evigt blifva i oss, du som står för våra hjärtans dörr och vill där ingå, kom och tala till oss genom denna din kärlek, klappa på våra hjärtan, välsigna oss. Amen.

Text: Den femte akten af lidandeshistorien.

Han är försoningen för våra synder, men icke allenast för våra, utan ock för hela världens[1]).

Så uttalar sig den apostel, som Jesus älskade, som stod hans hjärta synnerligen nära och därför såg djupare in däri än kanske någon annan. Det är därför denne lärjunge, som meddelat oss så mänget egendomligt ord både af och om Jesus. Det är han, som visat oss in i gudomsväsendet, i Fadrens sköte, och där låter oss upptäcka sin Mästares eviga begynnelse. Det är han, som omtalar Mästarens bön om att återfå den härlighet, som han hade hos Fadren, förrän denna världen var. Det är han, som visar oss Mästaren i djupaste tjänareskepelse, tvående sina lärjungars fötter. Det är ock denne lärjunge, som stod under Jesu kors och där hörde honom tala till sig och gifva sig uppdrag att taga vård om hans moder. Där såg han ock till sist en krigsknekt genomstinga den Korsfästes hjärta och såg från detta hjärta utgå »blod och vatten». Och då han berättar detta, tillägger han: »Den

1) 1 Joh. 2: 2.

som har sett detta har vittnat därom, och hans vittnesbörd är sant, och han vet, att han säger sant, på det att ock I skolen tro.» Det är utan tvifvel i blick på denna händelse han ock sedan betygar i sin epistel: »Denne är den som har kommit medelst vatten och blod, Jesus Kristus, icke med vatten allenast, utan med vattnet och blodet.» Så är det ock i Johannes' evangelium vi höra detta vittnesbörd från Döparen: »Se Guds lamm, som borttager världens synd.» Ett af dessa många egendomliga och märkvärdiga ord af Johannes är nu detta: Han är försoningen för våra synder, men icke allenast för våra, utan ock för hela världens.

Vi vilja låta detta ord vara en öfverskrift till vår betraktelse i dag. Må det bidraga att bringa densamma nära till oss. Hvad skulle det eljes gagna oss att fira Långfredag och höra de gamla berättelserna om Jesu lidande, därest icke detta finge komma oss nära, nära såsom brödet i den hungriges mun? Vi hafva ju förut hört Mästaren säga: »Utan att I äten Människosonens kött och dricken hans blod, hafven I icke lif i eder.» Dessa ord, som, då han sade dem, voro höljda i ett dunkel, erhålla på Långfredagen sin belysning. Det är denne på korset blödande Frälsaren, som måste blifva oss en verklig lifsnäring. Utan detta hafva vi intet verkligt lif. Hans död måste blifva oss till lif. Och den skall blifva detta, om vi omfatta den såsom »försoningen för våra synder».
Låtom oss då fördjupa oss i betraktelse af Jesu lidande från denna synpunkt:

Han är försoningen för våra synder, men icke allenast för våra, utan ock för hela världens.

I.

Låtom oss därvid först stanna framför detta ord: För våra och hela världens synder.

»Världens synder»: fruktansvärda verklighet! Det är en verklighet, som är uppenbarad i hela världens hi-

storia, i världens blodröda missgärningar, i alla dess brott, dess synder, otaliga såsom sanden i hafvet. Och detta är en daglig historia, som var i går, är i dag och skall fortgå i morgon. Men aldrig framträdde väl denna historia i en så sammanträngd gestalt, i så bjärta, vi må väl säga, »svart-röda» färger, som på den första Långfredagen. Låtom oss blicka in i evangelisternas skildring af denna Jesu smärtedag.

Jesus är fängslad och dömd af judarnas stora råd såsom en hädare af Gud, emedan »han sagt sig vara Guds Son». Men han är ju också Guds Son. Alltså, han är dömd, emedan han sagt sig vara den han är, det hvarom hela hans lif vittnar. Så hafva då de människor, som skulle stå högst i upplysning i världen och bäst kunna förstå denna sak, dömt honom, sanningens vittne, såsom hädare. De hafva dömt lifvets Herre till döden. De vilja hafva lifvet och sanningen bort ur världen. Se där världens synd!

De gifva sig nu ingen ro, förrän de fått utföra denna dom och bragt honom ur världen. Så föra de honom till en annan domare, som skall döma i sista hand, och där lyckas de utföra sin vilja genom list och trug. Väl är denne andre domare icke af deras folk och åsikter. Han är en romare, tillhörande tidens mest ordnade samhälle, som framför andra skall representera lag och rätt i världen. Han är därjämte en bildad man. Och likväl dömer denne Jesus till döden, fastän han erkänner honom såsom oskyldig och t. o. m. hyser en dunkel fruktan att i honom döma en »gudason», ja, fastän han blifver varnad utifrån och inifrån. Han dömer honom af feg fruktan för en folkhop, som han föraktar, och för en kejsare, som är en af mänsklighetens afskum. Så förråder han rättfärdighetens sak. Se där världens synd!

Och bredvid dessa domare står en hop, som genast är färdig att gå deras ärenden, och det på det råaste och grymmaste sätt. Denna hop, judar och hedningar

bredvid hvarandra, göra sig ett nöje af att smäda, pina, trampa under sina fötter en lifdömd fånge. Se där världens synd! Och då han nu slutligen skall skaffas ur världen genom ett straff så grymt, som människor kunnat uttänka det, då hånar man honom i hans sista stunder och förvänder själfva hans klagoord i spott. Man är så likgiltig för hans lidande, att man inför hans ögon kastar lott om hans kläder. Och den stora hopen gör sig af hans kval endast ett skådespel. Ja, till och med en usling, som är korsfäst bredvid honom, gör sig ännu ett sista nöje och en ära af att deltaga i det allmänna hånet. Och bakom denna hop står en af hans egna lärjungar, som öfverlämnat honom i dessa människors händer för värdet af trettio silfverpenningar. Se där världens synd!

Men vid sidan af dessa hädare och förrädare stå nu äfven hans andra lärjungar. Och dessa äro i profvets ögonblick färdiga att förbittras på sin Mästare. Och hvarför? Just därför att han lider och under det han lider allt för denna förfärande synd. De förstå icke, att han måste lida, vilja icke förstå det. Och i allas deras hjärtan kan man läsa en half förnekelse af honom, öppet uttalad af en bland dem: de vilja eller våga icke rätt kännas vid att en gång hafva varit en sådan människas lärjungar. Se här världens synd!

Ja, världens synd, men ock vår synd. Så måste vi se det. Äfven här gäller det att äta sanningen. Då först blifver denna historia verklig för oss, när vi, såsom man säger, »äta upp» den såsom vår egen gärning. För att bättre förstå detta, tänkom oss just nu en Jesus, uppträdande i mänskligheten. Tänkom oss honom midt ibland oss, seende all denna världens, all kristenhetens ondska ned i botten. Hvilka synder skulle han icke se på det andliga, det kyrkliga området. Hvilket skrymteri. hvilken lättjefull försummelse af Guds tjänst, hvilket förräderi under tjänande endast af den egna fördelen. Om han nu uttalade detta i ansiktet på de i det andliga styrande,

eller de som kalla sig »fromma», med samma skoningslöshet, i hvilken han talade till judarnas öfverste, hvilken dödlig fiendskap skulle han icke då ådraga sig, hvad skulle man icke kunna göra honom! Och om han nu lika frimodigt uttalade sig mot våra samhällssynder, begångna af styrande och styrda, af rika och fattiga, hvad skulle icke detta komma att kosta honom! Om han vände sig mot en af vår tids kräftskador, den hänsynslösa tidningspressen, och blottade dess synder, huru skulle han icke blifva »stenad» af dess härolder! Och huru många skulle väl tåla att höra sanningen af honom om deras hvardagslif? Ja, hvem vet, hvad som skulle ske mot honom i en tid, då det icke behöfs mera, än att en furste blifver en smula misshaglig för ett parti, och genast kan han vänta sig ett skott genom hjärtat af den förste, som möter honom.

Och huru många vänner skulle väl en sådan underlig människa kunna vinna och behålla, som uppträdde i den djupaste ringhet, med dessa gamla fordringar, uttalade i hela deras stränghet: att »hata fader och moder och hustru och barn och sitt eget lif»; en, som till sist skulle synas beröfva äfven de sina alla förhoppningar, lämna sig till pris åt sina fiender bland herrarna och hopen och öppna för sina vänner utsikt på just detsamma? Huru mången vän skulle icke framstå som en förrädare i en sådan afgörelsens stund. Ja, hvad skulle du eller jag vara eller kunna vara i en sådan stund, innan den stora lösningen på en sådan lifsgåta framträdde?

På detta sätt skola vi se saken. Då skola vi se »världens synd», detta haf af synd, denna väfnad, i hvilken vi alla äro inflätade med tusen band, som hafva sina rötter i allas våra hjärtan. Sådan är världens synd och vår synd.

II.

Men för denna synd är det nu han lider, nämligen för att verkligen bära och borttaga den, öfvervinna den och så förvandla denna värld, dessa syndare till motsat-

sen af hvad de äro, till rättfärdiga och heliga. Ja, »så älskade han denna värld, att han utgaf sig för henne.» Så är han försoningen för världens synd.

Men huru är han väl detta? Huru är detta möjligt? Ja, det är en fråga. Det är något så underbart, att det icke är underligt, om mången icke alls förstår det, och om andra missförstå det. Man skulle vara böjd att säga, att man måste »unna människor att missförstå det» — så underbart är det — åtminstone om de kämpa för att förstå det. I alla händelser äro vi alla såsom små barn inför denna sanning: försoningen. Dock låtom oss söka att tala därom på barnavis, utan att dock uppgifva eftersträfvandet af ett fullkomligare förstående. Ty en apostel säger ju: »Varen icke barn i förståndet, utan i förståndet varen fullkomliga.»

Låtom oss fråga oss: Hvad är väl försoning i världen mellan människor? Härom kan talas på mer än ett sätt. Det är en skillnad, då fråga är om försoning mellan enskilda personer och försoning mellan en brottsling och ett samhälle. Låtom oss till en början tänka på det förra slaget af försoning. Hvad är försoning, om en person förolämpat en annan, och den förfördelade har hela rätten på sin sida? Vi kunna ju säga, att försoning då består däri, att den felandes hjärta blifver brutet, så att han inser och erkänner hvad han felat och, så vidt han förmår, söker godtgöra sitt fel. När detta sker, då förlåter ju gärna den förolämpade — om han eljes är en god människa — förlåter äfven det som icke kan godtgöras; och så är saken försonad. För hjärtats skull hos den förödmjukade felande — hvilket visserligen har med sig en grundförändring i hela hans ställning — blifver saken försonad.

Betraktom nu hvad som sker i Kristus. Mänskligheten såsom en enda person har förolämpat Gud så djupt som det är möjligt. Den har förgripit sig på honom själf, utan någon sak å hans sida. Eller skulle icke han, om

det behöfdes, kunna taga himmel och jord till vittne, att han är utan sak gent emot människorna? Skall här någon försoning ske, då måste mänsklighetens hjärta blifva brutet. Men se här, i Kristus är den som är »mänsklighetens hjärta». Han står i ett hemlighetsfullt sammanhang med hela släktet. I honom är lifvet, medelpunkten för all lifsströmning i mänskligheten[1]). Och se, detta »mänsklighetens hjärta», Jesus Kristus, står här på sin försoningsdag kännande och erkännande hela mänsklighetens synd. Icke sin egen synd, ty han lefver och lider utan synd, men mänsklighetens, hans eget släktes synd. För att kunna göra detta har han måst känna denna synd i hela dess djup. Han har känt den under hela sitt lif såsom en tryckande börda, som låg på honom, som omgaf honom på alla sidor. Hvilken tyngd bar han icke i detta? Då Johannes Döparen ser honom, varseblifver han i honom med profetisk blick »Guds lamm, som bär världens synd». Men nu till sist bryter denna synd in öfver honom såsom en flod. Det är ju en skillnad mellan en fara, som hotar, och dess verkliga inbrytande. Redan den hotande faran kan vara förfärlig nog. Men nu bryter världssynden in på honom såsom en flod. Det är icke blott det grymma yttre lidandet han härvid har att känna, utan den djäfvulska ondska, som ådrager honom detta. Och i denna känner han hela syndens afgrundsdjup, det svarta, afskyvärda, för Gud vämjeliga däri. I detta djup nedsänkes hans fina, rena, oändligt känsliga varelse. Och vi upprepa: Han känner detta nu icke allenast såsom något som hotar honom, hvilket han ju känt hela lifvet igenom. Han ser det icke, såsom när någon står på hafvets strand och förfäras för dess vilda vågor, utan såsom när man nedsänker någon i ett djupt vatten. Han erfar uppfyllelsen af en lidande mans profetiska ord i det gamla testamentet: »Jag har sjunkit ned i djupa vatten, och svallet vill

1) Jfr Joh. 1: 4.

fördränka mig»[1]). Detta var den stund, för hvilken han fasade redan under sin lefnadsdag, och som han, om möjligt, undanbad sig, ändock han under hela lifvet hade burit världens synd. Men nu, från detta nu, känner han, han som är mänsklighetens hjärta, i fullaste mening dess synd. Han känner och erkänner den inför Gud, såsom någonting som han själf har burit och genomlefvat.

Och se, från detta hjärta skall nu utgå ett liknande kännande och erkännande i hela mänskligheten. Detta begynner redan med den ene röfvaren vid hans sida, det fortsätter med Petri tårar och fortplantar sig sedan till de botfärdiga i Jerusalem o. s. v. Så är och blir i och genom honom mänsklighetens hjärta brutet. Och om än detta hos andra icke når lika djupt som hos honom och sker endast småningom, så, såsom vi sade, för hjärtats skull förlåter dock Gud den brottsliga mänskligheten. Detta är försoning.

Dock, vi sade, att försoningen har flera sidor. Den har icke blott en personlig, utan ock en samhällssida. Då saken gäller en brottslings försoning med samhället, blifver ju egentligen icke fråga om den brottsliges hjärta, utan om godtgörelsen, betalningen, straffet för den kränkta rätten. Och här, när fråga är om mänsklighetens synd, då står ju gent emot denna den gudomliga världsordningen, det gudomliga rikets lagar, som äro brutna och kränkta till det yttersta. De hafva ett kraf på obrottslig lydnad. Och då de äro brutna, stå de där såsom idel domar öfver den brottsliga mänskligheten.

Men se här försoningen: Han, som är försoningen för världens synder, han fullgör på ett fullkomligt sätt denna världsordning och lider dess dom. Han ingår under hela sitt lif, ett lif utan fläck, i lydnad för alla sin Faders ordningar. Han böjer sig äfven under den judiska lagen med alla dess mångfaldiga små och stora stadganden,

1) Ps. 69: 3.

ända från barnets omskärelse intill ätandet af påskalamms-måltiden. Vi kunna blott till en ringa grad följa vår Frälsare på denna hans fullkomliga lydnadsväg. Men ett uttryck för densamma är detta hans ord till Döparen: »Det höfves oss att uppfylla all rättfärdighet.»

Och nu på hans försoningsdag se vi honom »lydig intill korsets död». Äfven denna lydnad är honom förelagd, och han går villigt in under dess kraf. Och han bevisar därvid ett sinne utan vank. Se detta hans tålamod, denna den fullkomliga undergifvenhetens tystnad! Se här »lammet, som tiger för den som klipper det och icke upplåter sin mun», såsom profeten säger. Ja, äfven mot sina fiender förblifver han den förbarmande kärleken, han har för deras räkning endast förböner. Och intet knot uppstiger i hans hjärta mot den Fader, som ålägger honom denna lydnad. Äfven i smärtans djupaste mörker kallar han honom »sin Gud» och frågar honom endast ödmjukt, hvarför han öfvergifvit honom.

Och likväl förblifver han under allt detta sanningen och bevarar sanningens majestät. Han betygar sig inför sin domare vara »sanningens konung»; och äfven då han är på väg till afrättsplatsen, vänder han sig till dem som klaga öfver honom och bjuder dem att »icke gråta öfver honom, utan öfver sig själfva».

Så härdar han ut ända till sista ögonblicket, till dess han fullbordat allt, äfven det att i sin brännande törst låta sig svalkas endast af ättika och galla, intill dess han kan säga: »Det är fullkomnadt.» Då gifver han frivilligt sin ande, när denna affordras honom, och lämnar den i fullasta sonsförtroende i sin Faders händer. Så har han blifvit »lydig intill döden». Se detta är en godtgörelse för mänsklighetens olydnad. Om människor icke vilja erkänna detta, så ser dock Fadren i himmelen det så.

Under det han bevisar denna lydnad, bär han nu ock det fruktansvärdaste lidande af domen öfver synden. Allt det elände mänskligheten synd dragit öfver henne

lider han. Ty hvad är det grymma straff och den plåga till kroppen han lider annat än något som mänskligheten dragit öfver sig själf. Med all dylik tortyr, som mänskligheten ådömer sina barn, erkänner hon ju, att dessa äro värda sådant, att hon är värd något dylikt. Därför lider också han detta.

Men på samma sätt är det djup af andligt lidande, i hvilket han nedsänkes, endast ett syndastraff, som mänskligheten själf dragit öfver sig. Synden bär ju kvalet i sig själf. Och öfver detta syndahaf hvilar den gudomliga afskyn, vämjelsen, vreden, förbannelsen. Och äfven detta bär han såsom mänsklighetens förtjänta lidande. Så är han försoningen för vår synd.

Men från detta, från hans lydnad och lidande, utgår nu en förunderlig, omskapande makt öfver den brottsliga mänskligheten, den makt, som skall föra henne till något liknande. Från försoningen utgår kraften till det som skall göra det möjligt för mänskligheten att blifva delaktig i försoningen eller att, såsom det heter, »låta försona sig med Gud». Härom vilja vi då till sist tala ännu några ord.

III.

»Låten försona eder med Gud», så ljuder det nu ut kring världen från Försonarens kors. Ty se, ändock han är försoningen, kan likväl en människa lefva och dö oförsonad med Gud. Detta se vi på de fiender, som omgifva Jesu kors, och som förblifva hans fiender. De se ju intet af försoningen, ändock de stå omkring Försonaren. Och äfven den obotfärdige röfvaren, som hänger bredvid honom, dör oförsonad med Gud. Och huru många tusen människor hafva icke sedan dess så lefvat och dött. Bör då icke detta uppväcka hvar och en, när han står inför Försonaren, till att med bäfvan fråga: »Huru skall då jag blifva försonad med Gud?»

Vi svara denna gång i största korthet. Det måste ske därigenom, att i oss sker en efterbildning af försoningen i Kristus, att denna får afspegla sig i oss. Just på detta sätt blifver Kristus icke blott försoningen för oss, utan äfven i oss.

För detta är åter äfven korsfästelsens dag urbilden, likasom synden och försoningen på den finna sitt högsta uttryck. Betraktom åter denne botfärdige missgärningsman vid Jesu sida. Här är det djupaste kännande och erkännande af synden; och det icke blott af den egna, utan af den gemensamma synden. »Vi lida (säger han) det våra gärningar äro värda.» Men hvaraf kommer detta erkännande? Det är verkadt af Jesu lidande, är såsom en afspegling af detta, eljes skulle det aldrig hafva kommit till stånd i denne man. Och då han nu sålunda villigt lider sitt straff, korsfästelsens grymma straff, då godtgör han lagens kraf, både den borgerliga och moraliska. Äfven här gå »lydnad» och »lidande» hand i hand. Och ändtligen bevisar han äfven den lydnad, som är den högsta af alla: »trons lydnad»[1]). Han tror på den osynlige Frälsaren, beder till den Korsfäste såsom till en konung och Frälsare. Att Jesus är detta, det är något som han måste »tro». Ty fastän han ser Jesus bredvid sig, ser han i honom Frälsaren endast med trons öga. Men äfven detta är en afspegling af Jesu tro, hans tro på den osynlige Fadren. Ty äfven för honom är ju Fadren dold bakom lidandets djupa mörker. På detta sätt blifver nu missgärningsmannen försonad med Gud.

Och på detta sätt skall hvarje människa, som vill blifva försonad med Gud, blifva det. Hon skall erkänna att Golgatas, Gabbatas, Jerusalems synder, Petri synd, ja att världens synd är hennes. Hon skall erkänna Judas' synd såsom sin. Och i detta erkännande skall hon lida, icke något självtaget lidande, utan just det som varder

1) Rom. 1: 5.

henne ålagdt. En människa kan redan under lifvet vara naglad vid ett kors, både genom sjukdom och andra smärtsamma förhållanden, eller hon kan blifva det genom de smärtor hon har att genomgå vid sin död. Det ena som det andra skall hon villigt lida. Och äfven om hon skulle blifva nästan skonad från lidande och blott hade att se på andras lidande, så skall hon ingå däri med sitt hjärta och erkänna: »Vi lida alla hvad våra gärningar äro värda.» I detta sinne skall hon ock ingå i lydnad, och det just i det lilla kall, som är henne förelagdt, i daglig trohetsöfning. Och i detta sinne skall hon villigt hängifva sig i döden. Men allt detta skall verkas i henne, i det hon låter Jesu försoning afspegla sig i hennes hjärta. Så blifver hon, så blifva jag och du, »försonade med Gud». Till den grad beror allt, äfven att vi låta försona oss med Gud, på honom, som är försoningen för våra och hela världens synder.

Och nu ännu blott ett: Tänker du, m. å., ofta på döden? Frågar du dig då, huru du skall bestå inför evighetens dom? Gör dock detta. Och vill du hafva ett svar på denna fråga, så är det i sin djupaste grund detta: »Kan jag i denna stund säga med den botfärdige missgärningsmannen: 'Vi lida det våra gärningar äro värda?' Kan jag säga detta, i det jag villigt ingår på allt hvad lifvet förelägger mig att lida? Kan jag lyfta min trosblick till korset med hans bön: 'Herre tänk på mig'? Är mitt hjärta sålunda brutet och försmält af elden från mänsklighetens hjärta?» — Är du så försonad i ditt hjärta med Gud, med lifvet, med döden, med lidandet genom honom, som är försoningen, då hvilar ock öfver dig i hvarje stund detta hans ord, det ord, som sades till den botfärdige missgärningsmannen i hans sista timmar: I dag skall du vara med mig i paradiset. Amen.

(Ps. 76: 1, 2; 92; 94; 75: 1; 79: 1—3; 76: 8).

Vunnen vid Jesu graf.

Långfredagen (Aftonsången).

(Ps. 98: 1—5).

Text: Joh. 19: 38—42.

Men Josef från Arimatea, som var en Jesu lärjunge, fastän i hemlighet, af fruktan för judarna, bad därefter Pilatus att få taga Jesu kropp, och Pilatus tillstadde det. Alltså gick han och tog Jesu kropp. Äfven Nikodemus, som första gången hade kommit till Jesus om natten, kom och bar en blandning af myrra och aloe, vid pass ett hundra skålpund. Så togo de nu Jesu kropp och svepte honom i linnebindlar med de välluktande kryddorna, såsom judarna hafva för sed att tillreda till begrafning. Men i den trakt, där han var korsfäst, var en örtagård, och i örtagården en ny graf, i hvilken ännu ingen hade blifvit lagd. Där lade de då Jesus, för judarnas tillredelsedags skull, emedan grafven var nära.

Vi äro på denna heliga aftonstund åter ställda inför Jesu graf. Två personer draga därvid särskildt vår uppmärksamhet till sig: Josef af Arimatea och Nikodemus. Den ene kallas i evangelium redan en Jesu lärjunge, ehuru hemligen. Den andre har åtminstone varit benägen för Mästaren. Han har kommit till honom såsom en frågande, han har tagit honom i försvar inför sina otrogna ståndsbröder. Men nu, vid Mästarens graf, framträda de båda såsom bekännare af honom, såsom hans förklarade vänner. De visa sig afgjordt och djupt vunna för honom. På ett något liknande sätt har det nyss gått den hedniske höfvitsmannen, som var ställd vid Jesu kors. Hvad intet ord

eller under från Jesus förmått, det uträtta hans sista stunder, hans kors, hans graf. Detta gifver oss en osökt anledning att inför Jesu graf betänka, huru en människosjäl kan blifva

vunnen vid Jesu graf.

I.

Jesus i grafven — det är ett under öfver alla under. Redan Jesus på korset är ett under, ett himmelens och jordens under. Men där lefver han dock ännu, andas, talar. Skall han verkligen dö på korset, skall han icke till sist begagna sin makt och stiga ned därifrån, såsom fienderna hånande bjuda honom, eller skall han icke förvandla korsets träd till vingar åt sig och på dem lyfta sig upp till himmelen?

Men nej, han dör. Han är nu ett lik, stum, orörlig. Man tager honom ned från korset. Han bäres, lindas, nedlägges i grafven och gömmes undan människornas blickar för att — såsom det synes — efter hand glömmas, såsom alla andra. Ja, detta är i sanning ett under, då fråga är om Guds enfödde Son, som vandrat på jorden. Här må vi väl säga med den psalm vi nyss sjungit:

O, sorg och nöd!
Se Kristus död
Och uppå korset dräpen!
Den har visst en själ af sten,
Som ej varder häpen.

Är nu icke fiendernas seger fullständig, dödens, helvetets seger?

Och dock bevisar sig snart Jesu graf såsom en makt. Redan hans uppgifvande af sin ande, i det han såsom en son befaller den i sin Faders händer, har framkallat en tro och bekännelse till honom hos den hedniske höfvitsmannen vid korset. Men nu vinner hans graf en ny seger. Den nödgar två af hans fördolda vänner att framträda i ljuset. Och de göra nu mera för den döde än någon

annan af hans vänner. Den ene af dem vågar sig träda inför den hedniske ståthållaren och begära att få begrafva hans döda kropp. Och båda mötas de sedan vid korset, täfla med hvarandra i kärleksbetygelser mot den döde och offra på honom sådana omkostnader, som förekommo endast vid en furstes graf.

Hvad framkallar väl detta? Eller vi fråga först: Hvad har hittills hindrat de båda från att öppet bekänna sig till Jesus? I hufvudsak har det varit fruktan för människor, fara för mistandet af den egna äran. Kanske har också någon ovisshet rådt i deras hjärta om hvem han verkligen är, och de hafva därför icke kunnat helt och öppet hängifva sig åt honom. Först grafven förmår bryta igenom dessa hinder. Nu har världens ondska blifvit så uppenbar, att de förlorat all lust att vidare bekymra sig om hennes vänskap. Jesu oskuld har betygat sig intill det sista, själfva den hedniske domaren har betygat den, och själf har Jesus ända in i döden icke upphört att kalla Gud »sin Fader». Och Fadren har talat till hans rättfärdigande genom stora tecken: genom solens förmörkande och jordbäfningen i hans sista stunder. Den dödes kropp har nu fått en helgd för dessa båda hans vänner, som tvingar deras hjärtan till den högtidligaste kärleksbevisning. Och då han är död, kan ju också världens fiendskap hafva fått nog, så att de icke hafva så mycket att frukta. Kanske sväfvar också dunkelt någon af de profetiska bilderna om den lidande Herrens tjänare framför dem. Och ord af honom själf, förut oförstådda, såsom då han talade till Nikodemus om att »Människosonen måste upphöjas likt kopparormen i öknen, för att man genom tron på honom må få evigt lif»[1]), börja framträda i högre klarhet. Allt nog, grafven segrar, och de båda framträda såsom bekännare af Jesus.

1) Joh. 3: 14 f

Hvilken betydelse skall nu icke detta hafva för de båda männen i det kommande. Deras gamla människa, deras människofruktan och världskärlek, har likasom stigit ned i grafven med Jesus. Så kan då uppståndelsen, då den inträder, bringa dem ett fullt lif. Ty grafven ensam har visserligen ännu icke kunnat föra dem till en full trosställning. Men en personlig afgörelse inom dem har inträdt, och denna möjliggör lifvets fulla uppenbarelse. En gång skola de erkänna, att de måste räkna Jesu graf eller ståendet vid densamma såsom själfva öfvergångspunkten i deras lif.

II.

Nu låtom oss söka oss en tillämpning af detta.

Äfven vi hafva Jesu graf ibland oss. Vi ställas i dag på nytt inför densamma, eller den likasom öppnar sig inför oss, låt vara, att den längesedan är tom; han har dock legat där och ligger där kvar i anden. Många människor stå med oss vid denna graf — vi kunde ju kalla oss »hedningar», ty vi äro kristna af hedningarna. Och mången torde ännu kunna kallas en hedning äfven efter hjärtat. Ja, hedniskt väsen bor rundt omkring oss och låter höra sig på våra gator. Hvad kunna nu dessa, som i dag stå omkring Jesu graf, säga sig själfva? Kunna de väl säga sig fria från den skuld, som hvilar öfver den fruktansvärda mordgärningen på Golgata?

Men skall nu icke äfven i dag grafven bevisa sig såsom en makt? Vi veta ju, huru en bortgångens graf, en väns, en moders, har en hemlig inverkan med sig. Om icke förr, så träder där fram mycket, som man syndat eller försummat i lifvet mot den bortgångne. Man kan nu icke mera disputera med honom, icke motsäga hans vänliga förebråelser och gömma sig bakom något sårande ord. Den bortgångnes bild talar såsom från en osynlig värld. Inför en graf har mången sålunda ändtligen blifvit bruten i sitt hjärta, mången olydig son, som förr aktade

för intet alla sin moders böner och förmaningar, blifvit vunnen. Till och med mördaren har kanske inför den dödades lik icke längre kunnat förneka sin missgärning.

Men här stå vi nu inför Jesu graf. Det är mer än en moders, en vanlig väns. Hvad säger den till oss, hvad säger den till dig, som ännu är för honom främmande? Den säger: »O människa, det är din synd, som har bragt den renaste och heligaste varelse, som trampat vår jord, ned i denna smälek, detta lidande, ned i grafven. Och där ligger all din skuld liksom samlad i hans döda kropp. Och den vittnar inför Gud genom hans heliga, dödade lekamen och genom hans ande, som lefvandegjord ingått i den himmelska världen. Ja, han är en anklagare, ett vittne mot dig.»

Tänk dig blott, att du hade lefvat samtidigt med honom, tänk dig, att du, just sådan du nu är, hade lefvat bredvid honom, vare sig såsom en jude af folket eller af prästerna, eller såsom en hedning, en domare eller en krigare, hur skulle du hafva handlat mot honom? Säkert hade du icke varit en af hans lärjungar, därest du nu icke är det. Om du hade stått vid hans kors eller vid hans graf, skulle du hafva stått där i en oändlig sorg eller bland de likgiltiga eller bland dem som här trodde sig hafva vunnit ett segerbyte?

Ja, det behöfves i sanning icke mycken eftertanke, för att en människa skall känna sig skyldig inför Jesu graf. Så vakna då en gång upp öfver detta. På det sättet kan du ändtligen blifva »vunnen» vid hans graf, om det får gå dig genom märg och ben hvad den betygar. Ja, säg med de ord du nyss sjungit i psalmen:

Oss syndare
Bör slikt ej se
Förutan gråt och tårar;
Ty det är vår ondska stor,
Som Guds Son så sårar.

Och dock ligger Jesus i grafven icke allenast för att anklaga; nej, egentligen är han där för att fria oss. Han

har på korset bedt för sina fiender, och ur grafven talar ju denna bön ännu kraftigare till oss. Hör ur hans graf detta hans ord: »Fader, förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra.» Kan detta icke tala till dig? Hör hvad psalmen säger:

Han trädde fram
Ett menlöst lamm,
Och lät sitt blod utgjuta,
Att vi nåd och salighet
Må för hans skull njuta.

Om du så, vore det ock först vid hans graf, kan i medvetande af din skuld riktigt tro på hans barmhärtighet, då är du »vunnen». Så gå då icke bort härifrån, du människobarn, eller från denna dag, utan att hafva fått mottaga ett sådant intryck från din Frälsare, utan att hafva gifvit dig skyldig, fallit ned för honom, hyllat honom såsom din Jesus.

Men det är icke blott hedningar eller fiender, som hafva något att lära vid Jesu graf, utan äfven hans halfva vänner, hans hemliga lärjungar, sådana som de båda, som möta oss i vår text. De äro icke främmande för honom, men stora hinder ligga ännu i vägen för en full hängifvelse. Det gamla väsendet lefver ännu i djupet af deras hjärtan, i människofruktan, världskärlek, girighet, otrosbekymmer, ett häftigt sinne, dubbelhet och mera sådant. Så kunna de ännu icke bekänna sin Frälsare med sitt lif, eller det finnes åtminstone en ständig motsägelse i deras lif mot deras bekännelse.

Men se, nu talar hans graf till dem. Huru har han icke varit trogen intill ändan mot sin kallelse och mot den mänsklighet han skulle återlösa, och hvilket tålamod och öfverseende har han icke visat mot sina svaga vänner. Och måste de icke alla säga sig, att äfven de genom sin svaghet äro mer eller mindre skyldiga i hans död? Äfven Petrus har icke velat kännas vid honom, då han stod inför sina domare. Ja, äfven Jesu vänners otrohet har medver-

kat vid hans korsfästelse och död. Men nu säger hans graf, att han begär något annat af dem. Han begär ett helt nytt väsen, en öppen och ogrumlad bekännelse, han begär trohet intill döden. Ja, han vill, att vi skola dö med honom. Du måste, käre lärjunge, stiga ned i grafven med din Herre för att begrafva dig själf, ditt gamla halflif. Det måste komma till någon fullare afgörelse för dig, såsom med de tvänne rådsherrarna, till någon bekännelse, något offer. Hvari detta skall bestå, det skall ditt eget hjärta och samvete säga dig lika naturligt, som dessa båda kunde säga sig själfva hvad de nu hade att göra. Kanske har du därvid att begynna med att blifva trognare mot din åminnelse af någon död, att begynna att ångra dig inför någon bortgångens graf. Eller har du att ödmjuka dig gent emot någon ännu lefvande. Eller du har att göra ett erkännande inför dig själf, som afkläder dig din skenbara rättfärdighet och alla ursäkter. Eller du har att bryta något farligt band, eller att offra något af ditt käraste. Eller du har närmast blott att böja dig inför din Gud, som nyss tagit något ifrån dig; du står vid en graf, och du måste lära dig att vara nöjd med din Guds vägar. Gå in på detta offer, som föreligger dig. Räck fram åt din Frälsare vid hans graf hvad han har att fordra af dig, och du skall få räkna hans graf som en välsignad genomgång till lif, och du skall få erfara, huru evighetslifvet kan komma till ditt hjärta med en ny kraft.

Men ty värr, de finnas nog, som icke i denna dag skola låta sig vinna vid Jesu graf, lika litet som hans fiender i Jerusalem. Måste vi icke säga om dessa senare, att de »förhärda sig vid Jesu graf». På sin höjd talar den blott så till dem, att de söka anställa vakter vid densamma, för att ingen må våga bryta dess insegel. Så finnes det nog ännu i dag mången, som blott vill vakta Jesu graf, som tror, att han är död för alltid, och vill hindra hvarje ord om en uppståndelse att uppstiga därifrån. Men förgäfves är sådant vaktande. Han är dock uppstånden och faren till

himmelen. Huru förfärande skall det icke vara för dessa hans fiender, judar och hedningar eller namnkristna, att en gång möta honom, då han skall komma igen för att döma lefvande och döda. Icke förgäfves heter det i Uppenbarelsens bok: »Se, han kommer med skyn, och allas ögon skola se honom, och de som hafva stungit honom, och alla släkten på jorden skola jämra sig.» Vill du nu icke, min dyre åh., en gång befinnas bland dessa, så låt i dag »vinna» dig. Kanske står du i dag för sista gången vid Jesu graf en Långfredagseftermiddag. Måhända skall din egen graf vara den nästa, som talar till dig. Men huru skall du icke välsigna denna dag, om den fått se dig »vunnen vid Jesu graf», om den fått blifva för dig såsom en öfvergång från död till lif. Så vare då vårt sista ord till dig i dag en önskan, att du dock snart må kunna instämma i den bekännelse, som möter oss i en af våra passionssånger:

Hvem är den man, som gifvit sig
I dödens kval, o själ, för dig?
Jo, Jesus Kristus är hans namn,
Och frid du finner i hans famn.

När uti lagens spegel klar
Du ser din våda uppenbar,
Du ser Guds vrede och hans hot,
Och för din själ du ej vet bot;

Se då på denne Mannen här,
Som hade syndaren så kär,
Att syndens straff för dig han bar
Och blef din tillflykt, ditt försvar.

I blodet, som från korset rann,
Din syndaskuld, ditt straff försvann.
Försonad inför Gud du står
Och fristad har i Jesu sår.

(Ps. 100: 2; 98: 1—5; 98: 11, 12; 101: 3).

Lifvets seger i dödens värld.

Påskdagen.

O Gud, vår Fader i himmelen, vi tacka dig, att du låtit en lifvets dag uppgå öfver denna dödens värld, sedan årtusenden fått vänta därpå under dödens träldom, och att vi höra till de lyckliga människor, som i denna dag få fira denna lifvets dag, uppståndelsens högtid. Men vi bedja dig, att du ville lära oss, att, då vi tala om vår uppståndne Frälsare, vi icke må förgäta, att han ock är »den Korsfäste». Lär oss, att vi icke kunna undfå honom såsom uppstånden förutan korset, och att vi därför, om vi skola kunna mottaga något af honom, måste gifva vårt eget lif åt honom. Välsigna oss ock nu ur hans lif med tillflöden af hans lifskraft, med heliga lifsintryck. Hör oss i vår uppståndne Frälsares namn.

Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger?

Så lyder den förundransvärda slutsats, till hvilken apostelen Paulus kommer efter sin framställning af läran om uppståndelsen i det märkliga femtonde kapitlet af första Korintierbrefvet. På många sätt har han sökt framlägga de oryggliga grunderna för denna lära. Han har vädjat till historiens vittnesbörd, d. v. s. till deras vittnesbörd, äfven ännu lefvandes, som hafva sett Jesus vara uppstånden. Han har vädjat till sina läsares egen erfarenhet af Kristi uppståndelses kraft. Han har talat om

uppståndelsens inre nödvändighet såsom en länk i Guds världsregering. Han har sedan visat, huru man rätteligen bör föreställa sig, att den en gång skall kunna tillgå. Slutligen skildrar han med några ord, huru det skall te sig, då denna underbara verklighet en gång blifver uppenbar. Därpå griper han ett Herrens ord ur det gamla testamentet, en profetia ur Hoseas underbara bok, och säger: Då skall det fullbordas, som är skrifvet, hvad en af Guds män i det gamla förbundets dagar skådat i anden: »Döden är uppslukad i seger. Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger?»[1]).

Det är ett underbart ställe, detta profetställe. Det talar om Israels folk såsom dödt i sina synder, såsom en skara, som för sina missgärningars skull med nödvändighet måste gå genom död, och dock huru det såsom genom ett under hemtas upp ur döden. Herren själf, som fört det i döden, vill vara »en död för dess död» och så återföra det till lifvet. Men hvem af det gamla testamentets heliga kunde väl ana, hvilken uppfyllelse detta ord skulle få, och särskildt huru denna uppfyllelse skulle begynna. Men nu sedan Kristus gått genom död till uppståndelse, då förstod apostelen, huru redan förstlingsuppfyllelsen af denna profetia inträdt, huru grunden var lagd till Israels och hela världens uppståndelse ur döden, huru det »lifsägg» var frambragdt, ur hvilket lif skulle framgå i oändlig kraft och fullhet.

Men hvad hade icke detta kostat! Vi kunna korteligen uttrycka det så: »Det hade kostat själfva 'Lifvet' lifvet». Ingenting mindre än detta. »I voren döda genom öfverträdelser och synder», så måste det sägas till hela världen[2]). Därför måste världen hämtas upp ur döden af en som, ehuru han var lifvet självt, gick ned i döden. Då vi nu glädja oss öfver att seger är vunnen, att »Lifvet är uppenbaradt», må vi icke glömma detta: hvad det kostat

1) Hos. 13: 14. 2) Efes 2: 1.

»Lifvet». Och låtom oss icke heller glömma hvad det kostat en sådan som Paulus att kunna uttala detta segerord: »Du död, hvar är din udd?» Äfven han har måst gå genom en död. Och detta redan vid sin omvändelse. Men äfven sedan har han måst säga: »Jag dör hvar dag»[1]. Därför skola äfven vi icke kunna tillägna oss detta ord med någon sanning, utan att det måste kosta oss något. Utan detta skall själfva ordet om lifvet blifva oss ett dödt ord.

Då vi därför i denna dag sjungit om lifvet och nu på nytt gå att sjunga därom, må bakom detta stå ett lif, som vill offra sig i lof och tack. Må vi vara en offrande och bedjande församling, icke blott en sjungande och hörande. Bedjom Gud om detta. Och låtom oss i detta medvetande nu åter sjunga en af våra påsksånger:

(Ps. 109: 4, 5).

Text: Mark. 16: 1—8.

Och då sabbaten var förliden, köpte Maria Magdalena och Maria, Jakobs moder, och Salome välluktande kryddor för att gå och smörja honom. Och på första dagen i veckan kommo de till grafven mycket bittida, då solen gick upp. Och de sade till hvarandra: Hvem skall åt oss vältra bort stenen från grafvens dörr? Och när de sågo upp, sågo de stenen vara bortvältrad; ty han var ganska stor. Och när de hade kommit in i grafven, sågo de en ung man sitta på högra sidan, klädd i hvit fotsid klädnad; och de vordo förfärade. Men han sade till dem: Varen icke förfärade. I söken Jesus från Nasaret, den korsfäste. Han är uppstånden, han är icke här. Se rummet, där de hade lagt honom. Men gån bort och sägen till hans lärjungar och till Petrus, att han går före eder till Galileen. Där skolen I få se honom, såsom han har sagt eder. Och de gingo ut och flydde ifrån grafven, ty bäfvan och häpenhet hade kommit öfver dem, och de sade icke något för någon, ty de voro förskräckta.

Låtom oss nu i medvetande om denna sanning: att »lifvet segrar endast genom död», tala med hvarandra och glädjas med hvarandra öfver

1) 1 Kor. 15: 31. Jfr predikan på 1:a söndagen efter Trefaldighet i samlingen öfver de nya texternas första årgång.

Lifvets seger i dödens värld.

I.

Det bör ju icke vara någon af oss obekant, att det är en dödens värld, i hvilken vi lefva. Ingenting säger detta bättre för oss än Långfredagens tilldragelse. Väl hade förut tusen gånger tusen grafvar vittnat om detta, bortdöende släkten, som slukats af död i alla former. Man hade längesedan lärt känna döden såsom en »förskräckelsens konung» i världen. En af jordens mäktigaste härskare hade ju, då han såg sin här samlad inför sig, som han kunde räkna i hundra tusental, måst gråta i det vissa medvetandet, att inom femtio år knappt någon af dessa mera skulle finnas bland de lefvande.

Men hvad betydde denna yttre död, om icke bakom densamma lurade den egentliga »döden». Att en ande af den höghet som människan, med sådana lifskrafter och sådant lifsbegär i sin varelse, på detta sätt var hemfallen åt döden, det kunde icke bero på någonting annat, än att hon själf fritt hade gifvit sig i dödens våld, att döden blifvit insläppt i hennes ande, syndens död. Denna hade ju ock redan uppenbarat sig däri, att människorna icke ens voro nöjda för hvarandras räkning med den blotta vanliga döden. Nej, de hastade äfven att döda hvarandra. Och då det tillgick som värst, hade de orättfärdiga dödat de rättfärdiga. Så hade icke blott »sotdöden», som vi kunde kalla »den svarta döden», gått genom världen för att taga sina rof, utan äfven den »blodröda» döden. Ja, mänsklighetens väg var tecknad af en blodström, och bland annat en ström af de heligas blod. »Guds helgons död» vittnade framför allt om döden i världen.

Men nu var det kommet till en punkt, då denna död skulle uppenbaras i sin fulla höjd. Det skulle visa sig, att denna värld till den grad var en dödens värld, att döden var i stånd att döda själfva Lifvet, att den fullkomligt

rättfärdige måste blifva ett blodigt offer för den fullkomliga orättfärdigheten. Se, detta var döden i dess mest förfärande form. Nu var det såsom hade döden segrat i världen. Ty hvad skulle det väl blifva af en sådan mänsklighet? Hvad skulle det blifva, om en sådan makt som den judiska fariseismen och den hedniska orättfärdigheten och våldet, sådana dödens människor, som hade dömt Jesus till döden, stodo såsom segrare i världen? Hade icke då Jesu ord fått en oinskränkt uppfyllelse: »Har detta skett på det färska trädet, hvad skall då ske på det torra?» Måste det icke då gå hela världen såsom det gick Israel vid Jerusalems förstöring, och ingenting mindre?

Vi se också därför Jesu lärjungar, som likväl ännu hade känsel kvar för lif och rättfärdighet, stå såsom döda vid sin Herres kors och graf. Allt var såsom dödt för dem i och med honom. De stå där med en stum fråga: »Hvad skall väl blifva af allt detta?»

Och likväl — o under! — hade just nu lifvet begynt att segra i dödens värld. Till en början hade ju Jesu eget lif varit en segerväg. Vi tala därvid icke om hans segrar öfver mänsklighetens yttre elände, öfver sjukdomen och själfva döden, hvilka ju dock, äfven de, tydde på seger. Vi tänka egentligen på, huru den inre döden aldrig fått någon som helst makt med hans själ. Ingen frestelse, ingen ondska, hade fått makt öfver honom, ingen otålighet, intet hat hade fått inrymme i hans hjärta, ingen skugga fallit öfver hans kristallklara varelse. Icke ens i det sista, då ju dock alla ondskans och hatets makter stormade in på honom och väl bland annat sökte förmå honom att hata det släkte, som korsfäste honom, nej, icke ens då fick döden någon makt öfver honom. Han förblef i lifvet, emedan han förblef i kärleken. Och hans sista svar på allt var denna oskuldens och kärlekens barnabön: »Fader, förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra.» På honom uppfylldes dessa ord: »Kärleken är stark såsom döden, dess

glöd är en Herrens låga, så att starka vatten icke kunna utsläcka den eller strömmar förkväfva den»[1]).

Just därför hade Jesus segrat öfver synden i världen öfver döden i människan. Därför hade, redan då han vandrade på jorden, hans ord varit »evigt lif». Genom dem hade mången förlorad son, som varit död, »fått lif igen», såsom Jesus uttrycker det i liknelsen[2]). Och hos andra hade åtminstone lifsfrön blifvit utsådda. På detta sätt hade han samlat en lärjungakrets, till hvilken han hade kunnat säga: »Jag lefver, I skolen ock lefva; jag gifver dessa mina får evigt lif.» Väl var denna krets liten, men den var det enda lefvande i världen. Ty, låtom oss icke bländas af tidens afgud: »flertalet» — majoriteten. Hade han icke förmått samla detta lilla mindertal i världen, så hade det varit förbi med världens räddning. Det var denna skara, som nu stod sörjande vid hans graf. De stodo där »såsom döda»; ja väl, och dock var en lifsgnista kvar i dem. Ty kärleken till den döde Mästaren lefde ännu i dem, och tron därpå, att han var »rättfärdig», om de än icke förmådde tro, att han var »lifvet». Men det var dock en farlig ställning, i hvilken de befunno sig, ty hoppet i dem var nästan dödt; och det är sant hvad man anmärkt, att tron på längd icke kan lefva utan hoppet. Emellertid den tro och kärlek, som var i dem, utgjorde dock en lifsrot, ur hvilken lifvet kunde gå fram. Men för närvarande voro de såsom döda, och deras egen inre ställning afspeglade sig i deras kvinnors ord, då dessa kommo till grafven: »Hvem skall åt oss vältra bort stenen från grafvens dörr?»

Men äfven han själf är ju död, han, på hvilken dock allt beror? Ja, för ögonblicket är han död. Men äfven denna hans död för ögonblicket är en lifvets seger. Det är ett majestät däri. Den är något frivilligt. »Jag har makt både att låta mitt lif och att taga det igen», hade

---

1) Höga Vis. 8: 6 f. 2) Luk. 15: 32.

Jesus sagt. Denna hans död var ett uttryck för kärlekens prisgifvande af sig själf för att kunna öfvervinna, ett lifsverk. Den var ju en död **för** dödens värld.

Och därför var det omöjligt, att ett sådant lif skulle kunna behållas af döden. Ett lif, som aldrig hade nåtts af någon den minsta skugga från den verkliga döden, skulle det kunna dö? Försök hundra gånger att nedtrycka ett torrt trädstycke — hvilket ju är lättare än vatten — under vattnet, det skall dock lika många gånger komma upp igen. Så var det med Jesus, af människohand gifven i dödens våld. Här hade döden fått ett byte, som var dess egen undergång. Döden hade, för att tala med profeten Hoseas ord, själf fått i sig ett förgift eller en pest. Kan väl en människa sluka en stor kvantitet gift, utan att dö? Så var det omöjligt, att döden skulle kunna uppsluka »lifvet», utan att själf gå under. Döden hade uppslukat Jesus, det är sant; men det kostade dess lif. Här gick ordet i fullbordan: »Död, jag vill vara dig en pest. Döden är uppsvulgen i seger.» Och nu måste lifvet gå fram ur döden, om möjligt dubbelt lefvande, dubbelt bepröfvadt såsom lif. Ty det hade ju bevarat sig i själfva dödsrikets gap. Såsom en annan Jona stiger Jesus upp ur hafsdjurets buk.

Så går då Jesus fram ur dödsriket och grafven. Lifvet segrar: Detta är Påskens stora förkunnelse. Det är blott någonting särskildt anmärkningsvärdt härvid, att uppenbarelsen af denna lifvets seger i själfva segerns ögonblick likasom blott »snuddar vid» den yttre världen. Egentligen hör den till den högre, osynliga världen. Och därför kan ingen af våra evangelister egentligen förtälja om själfva uppståndelsen. De tala väl om åtskilliga omständigheter därvid, t. ex. huru en ängel steg ned och vältrade stenen från grafven, eller huru kvinnorna komma och finna stenen afvältrad och grafven tom. Men de tala icke om, huru Jesus själf framgick ur grafven. Detta skedde utan några

jordiska vittnen och skulle därför bevittnas endast genom en helig tystnad och genom följderna.

Men det är icke slut härmed. Hade lifvet segrat redan under sin jordetillvaro och i själfva döden, huru mycket mer måste det segra genom sin uppståndelse ur döden. Dessa föregående segrar voro, såsom vi sagt, en »lifsrot»; huru skulle de då kunna annat än skjuta upp i blommor, då uppståndelsesolen uppgick. Det var därvid, såsom om en ny vår inbröt öfver den i dödens vintersömn liggande världen.

Så se vi då visserligen Jesu vänner fattas af en viss förfäran vid den tomma grafven och gå därifrån med undran. Men detta är blott den första lifsberöringen. Och varsamt fortsätter lifvet sin meddelelse steg för steg — alldeles såsom när man varsamt underrättar en svag eller sjuk om en stor glädje — genom det änglabudskap vår text omtalar, genom milda, vänliga uppenbarelser för en och annan i lärjungakretsen, för större grupper däraf, och slutligen för alla, tills den ene kan hälsa den andre med detta rop: »Herren är uppstånden.» Då lefva de alla på nytt, lefva af hans oförgängliga lif, och det fullbordas hvad han sade till sina lärjungar: »I skolen se mig; ty jag lefver, I skolen ock lefva.»

Och denna lifsmeddelelse sker, under det väktarna vid grafven falla ned »såsom döda» och Jesu fiender, som få höra, att han är borta ur grafven, gripas af en ännu djupare hjärtats förstening och förhärdelse, ett tecken, att uppståndelsen icke blott är »en lifvets lukt till lif», utan ock »en dödens lukt till död»[1].

Och huru visade sig icke sedan lifvet mäktigt i dessa lärjungar. De hade stått såsom döda och vanmäktiga vid Jesu graf och inneslutit sig af fruktan för hans fiender. Nu gå de glada och frimodiga ut för att vittna om honom, vittna äfven i döden. De gå med glädje den väg Mästaren

1) 2 Kor. 2: 16.

själf gick till korset. Att vi i denna dag kunna tala om lifvet, att lifsbudskapet utgått från den första lilla lärjungahopen till hela världen, därför hafva vi näst lifvets Herre själf att tacka hans första lärjungar. Huru denna lifsväg tedde sig för dem, uttalar Paulus i ett kort ord: Vi äro »såsom de som dö, och se, vi lefva»[1]). Därmed betygar han, huru lifvet har segrat i döden; och det är därför han utropar det jubelord vi hört i våra ingångsord: »Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger?»

II.

Men här möter oss nu en mäktig invändning: »Skulle det vara sant, att lifvet har segrat? Nej, det har så långt ifrån segrat, att denna värld ännu är dödens värld likaså mycket som förut. Jorden öppnar sig och slukar släkte efter släkte, tusentals grafvar bäddas hvarje dag öfver hela jorden. Ja, döden, låt vara att den är syndens lön, härskar såsom förut, och därtill mördandet och självmördandet nästan värre än förut. Skall detta vara lifvets seger?» Denna invändning uttalar verkligen en sorglig sanning. Och ännu sorgligare är det, att icke blott den lekamliga döden sönderslitter människors jordiska varelse och bäddar kropparna i grafven, utan dödsriket slukar ock i sitt mörka djup tusentals själar. Men hvarför sker detta? Jo, därför att evighetslifvet enligt sin natur icke kan segra, icke heller vill segra längre, än den mänskliga friheten tillåter. Och den fallne syndaren har i alla händelser kvar den sorgliga friheten att stå lifvet emot. Lifvet gaf sig frivilligt och det måste mottagas frivilligt. Därför måste det kämpa för sin seger i hvarje enskild människa, från släkte till släkte. Det är en kamp på lif och död just om din och min själ. Därför kunna vi icke säga annat än så: Lifvet har segrat, så långt friheten medgifvit. Det har segrat i Jesus Kristus själf och i alla dem som trott på honom; och de äro visser-

1) 2 Kor. 6: 9.

ligen en skara, som ingen kan räkna. Men de äro en skara, som dels tillhör den osynliga världen, dels är förborgad i den närvarande världen. Låtom oss icke bländas af hvad ögonen se eller af flertalet. Dessa som tro äro verkliga segervinnare, de bilda ett lifsrike i världen.

Men så långt friheten förhindrar lifvet, härskar visserligen ännu döden. Och dock har lifvet inkräktat äfven på detta dödsområde. Döden har måst tillåta tillvaron af lifsförsamlingen med dess lifsordningar midt i sitt rike på jorden. Och ehuru döden sprutat stora vattenströmmar öfver lifvets barn, har han dock icke förmått förgöra dem[1]). Lifsförsamlingen har måst gå fram genom strömmar af sitt eget blod, och ändock lefver den. Vi hörde ju nyss apostelen utropa: »Såsom de där dö, och se, vi lefva.»

Så har lifvet uppenbarat sin kraft just i sitt tålamod under lidande och död. Och ständigt har det gått ut på nya eröfringar bland dödens barn. Missionshistorien, ja, hela världshistorien är en kamp mellan lifvet och döden, ett upprepande af Jesu väg, hans, som vann lifvet i döden. Så har då lifvet fått visa sig segervinnande i kamp mot frestelse, hat och förföljelse intill blods. Det har segrat, så att kärleken och sanningen icke gått under i världen. De »lefvandes» släkte har fortplantat sig och utbredt sig öfver hela jorden. Det har fullbordats, att hvetekornet, som föll i jorden och dog, just därigenom icke blef allena, utan bar mycken frukt[2]). Väl har det funnits ögonblick i världen, då döden synts hafva återvunnit sitt allenavälde. Men alltid har det visat sig, att det ock fanns en begrafd lifsrot, som spirat upp vid sommarfläkten af nya påskvindar. Och ännu vänta vi — visserligen först en mörkrets stund, en stor världens »Långfredag» — men ock en »påskmorgon»: de rättfärdigas uppståndelse, då allt lif, som vuxit upp i världen, skall träda fram segrande, och då Kristi lifsordningar genom lifvets barn skola införas i världen.

1) Upp. 12: 15. 2) Joh. 12: 24.

Huru skola icke då våra ingångsord uppfyllas: »Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger?» Detta är vårt hopp, hvilket vi förvänta, för hvilket vi lefva och strida, vi som tro på en uppstånden Frälsare.

III.

Men under det vi vänta på denna lifvets seger, gäller det nu att taga vara på det lif, som är, och att detta tränger igenom och får segra just i denna vår värld, framför allt i den enskilde. Ett uppståndelselif måste komma fram i oss. Och detta kan ske. Men huru skall det ske? Ja, så må väl den fråga, som vet, huru vanmäktig en människa är, och som har en aning om hvad lifvet är. Det är visserligen en strid på lif och död om min och din själ.

Vi befinna oss i dödens värld. Men glömmom icke, att denna framför allt bor i oss själfva. Människan kallas ju »en liten värld». Så är det då just i oss fråga om en verklig öfvergång från döden till lifvet. I oss äro dödens gärningar, sådana som apostelen omtalar i Gal. 5: 19: »Köttets gärningar äro uppenbara, och de äro skörlefnad, orenhet, liderlighet, afgudadyrkan, trolldom, fiendskap, trätor, afundsjuka, vrede, partisinne, söndringar, tvedrägt, afund, mord, dryckeslag, gillen och annat sådant»[1]. De äro ofta förklädda, men stundom ock helt nakna i all sin styggelighet. Men i oss finnas ock döda gärningar, hvilket är något annat än »dödens gärningar»[2]. De bestå i former af det goda, men som äro utan ande och lif. Det finnes ett slags gudaktighet, en tro, som dock är en död gärning[3]. Allt detta, denna död i oss i alla former, måste dö, där lifvet skall segra. Har Kristus dött, så måste också vi dö. Det gäller ju räddning ur döden. Därför måste Johannes Döparen gå fram med sin skoningslösa bättringspredikan och sätta yxan till roten på allt ofruktbart väsen. Och vi måste möta honom och låta

1) Jfr Rom. 7: 5. 2) Ebr. 6: 1. 3) Jfr Jak. 2: 17.

domen gå öfver oss. Syndasmärtans död måste gå öfver oss. Kristi kors måste blifva oss såsom en död. Men just då, när vi tycka oss sjunka ned i död och dom, när allt synes oss omöjligt, då gäller det att tro, att Kristus är uppstånden, att lifvet ändock har segrat. Ja, det gäller att tro på honom, som »gör den ogudaktige rättfärdig»[1]).

Men sådana genomgångar kunna behöfvas mer än en gång. Sen på Jesu lärjungar. De voro ju i Jesu sällskap; men det fulla lifvet var ändock icke i dem. De hade hört Döparen, men de hade ändock icke till fullo dött. Äfven hos Kristus sökte de ännu ett lif efter denna världens sätt. Därför var i dem så mycken svaghet, äresjuka, självsökande, tvifvel, ja, motsägelser till och med mot Mästaren själf. Från allt detta måste de dö. Och detta följde med, då Mästaren gick i döden. Han tog det med ned i sin graf i skoningslös kärlek. Just därför att de icke förut voro helt döda, blef hans död dem så förkrossande. De hade icke förstått hans väg, lifvets väg. Men de voro honom dock i hjärtat trogna i döden, följde honom, så godt de förstodo, i döden, och så fingo de del både af hans död och af hans lif.

Men, mina älskade, huru mycket lärjungalif af samma art finnes icke ännu kvar bland oss. Huru mycken andlighet, som har smak af denna värld, där icke Kristi ödmjukhets, sannings och självförsakelses ande ligger på djupet. Det är en blandning af två världar; och därför, huru litet förstår man icke af Kristi väg. För att säga något exempel: Huru ofta vilja vi icke genomdrifva andliga företag på världsliga vägar, med världsliga tillställningar, i stället för med tro, bön, bekännelse, lidande och väntande. Hvilken makt har icke egennyttan, vinningsbegäret, äfven bland andliga människor. Huru behåller man icke i det längsta sitt eget lif, sitt eget sinne och väsen.

1) Rom. 4: 5.

Men därför måste så ofta förkrossande slag träffa äfven våra andliga människor och företag. Därför måste Herren hemsöka oss med tvungna lidanden. Men om han så gör i sin kärlek, så låtom oss »gå honom till mötes» och genom död gå in i lifvet. Och när vi hafva dött, så förblifvom såsom döda, »räknom oss såsom döda»[1]), förblifvom i en offerställning under korset, i ett lif, som är ett utgifvande, såsom Mästarens lif var det. O, har du fått något af lif, så gif det ut för honom. »Utgifven eder lekamen till ett offer», säger ju apostelen.

Så måste vi lära det himmelska lifvets väg, som just är detta: »att varda funnen i honom, icke hafvande sin egen rättfärdighet, att känna hans uppståndelses kraft och hans lidandes delaktighet, vorden lik hans död». Med denna väg kommer då visserligen också mången yttre välsignelse, så mycket som skall komma och vi kunna mottaga. Se, allt detta måste vi lära, om vi »icke skola få någon skada af den andra döden», af domselden, om vi skola hinna fram till »uppståndelsen från de döda»[2]).

Men hvarhelst detta får ske, där skall lifvet ännu framträda i segerkraft och bevisa sitt segerlopp. Se på den första pingstdagen, huru lifvet sprider sig från lärjunge till lärjunge. Hvarest lifvet finnes, där tänder det också lif. Men hvilka eldar har icke ännu vår tids andlighet att genomgå för att komma därhän. Vi hafva redan talat om den stora »Långfredagen». Den kommer icke blott för världens ondskas skull, utan ock för de frommas svaghets skull. Dock vi tro på en påskmorgon.

När man söndag efter söndag ser de människoskaror, som samlas i Guds hus, frågar man sig ofta: Hvad hafva de verkligen i behåll af det ord de höra? Och när man skall tala till dessa skaror, då frågar man sig ofta: Huru

1) Rom 6: 11. 2) Upp. 2: 11; Filipp. 3: 11.

skall jag kunna lyckas att göra något intryck på dessa många öron och hjärtan, som äro så vana vid att »höra» och just därför också så vana att »icke höra», fastän med hörande öron? Man vet ju dock, att människor hafva intet af Guds ord, om de icke däraf mottaga verkliga lifsintryck. Å andra sidan känner man, att man intet förmår, vore det ock med det allra bäst öfvervägda eller mäktigaste ord, utan att man får räkna på verkliga lifsbehof och alltid nya friska lifsbehof. Huru ordet ljuder, gifver det dock intet genljud, därest det icke i människornas inre finnes något som gifver genljud eller någon verklig hvad vi kalla »ressonans». Och man behåller dock intet, om man icke vill taga emot det till hjälp för lifvet.

Men visserligen gifver också själfva lifvet, det yttre lifvet, med sin bistra verklighet, med synd och död och nöd och arbete och möda, en väsentlig hjälp till uppväckande af sådana alltid nya lifsbehof och hjälp att söka något verkligt för lifvet. Då vi nu hafva talat till eder i dag, m. å., och sedan skiljas från eder, så räkna vi på sådana lifsbehof. Men om du, käre åhörare, på lifvets högtidsdag icke får någon välsignelse för lifvet, så fråga dig själf, om det icke är ditt eget fel. Fråga dig, om du verkligen är en »lefvande» eller åtminstone »lifsbehöfvande» människa, en som lefver för — lifvet?

En annan tanke, när man ser människor i ett Guds hus på jorden, är denna, som David uttalar i en af sina psalmer, måhända just till betänkande för tempelbesökare: »Herre, hvem får bo i din hydda? Hvem får dväljas på ditt heliga berg?»[1]). Ja, hvem af oss skall en gång undfå denna nåd? Säkert är, att det icke skall ske utan en afprofning. Och hvad skall då gälla i denna? Intet annat än uppståndelselif, en kristendom i hjärta och lif, ett utgifvande af sig själf till ett lefvande offer. Blott den som utgifvit skall undfå. Och blott den som här

1) Ps. 15: 1.

undfår lifvet skall där ärfva lifvet. Och hvad är det vi kalla »uppståndelselif»? Apostelen uttrycker det med dessa ord: »Kristi kärlek tvingar oss, i det vi hålla så före, att en har dött för alla, och därför hafva alla dött. Och han har dött, på det att de som lefva icke mera må lefva för sig själfva, utan för honom, som för dem har dött och uppstått.» Gå, m. å., med detta lifsord ut i lifvet, såsom Paulus gjorde det, ut i den nyktra, bistra verkligheten, och sök att steg för steg förverkliga det. Ja, lef ett sådant lif, ett uppståndelselif, i Jesu namn och gemenskap. Då skall du ock allt mer, jublande, kunna i lif och död instämma i denna segersång: »Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger.» Amen.

(Ps. 102: 1; 102: 2—4; 329: 3; 109: 4, 5; 103: 2, 3; 102: 5).

Lärjunga-erfarenheter på vägen.

Annandag Påsk.

Text: Luk. 24: 13—35.

Och se, två af dem gingo samma dag till en by, vid namn Emmaus, som ligger sextio stadiers väg från Jerusalem. Och de talade med hvarandra om allt detta, som hade skett. Och det begaf sig, att, under det de talades vid och rådgjorde med hvarandra, nalkades Jesus själf och gick med dem; men deras ögon voro förhållna, så att de icke igenkände honom. Och han sade till dem: Hvad är detta för tal, som I hafven eder emellan, där I gån och ären bedröfvade? Då svarade den ene, som hette Kleopas, och sade till honom: Är du allena främling i Jerusalem och vet icke hvad som där har skett i dessa dagar? Och han sade till dem: Hvad då? Och de sade till honom: Det som har skett med Jesus från Nasaret, som var en profet, mäktig i gärning och ord inför Gud och allt folket, och huruledes våra öfverstepräster och rådsherrar hafva utlämnat honom att dömas till döden och korsfäst honom. Men vi hoppades, att han var den, som skulle förlossa Israel; men med allt detta är det i dag tredje dagen, sedan detta skedde. Men äfven några kvinnor af de våra hafva gjort oss bestörta; då de bittida om morgonen hade kommit till grafven och icke funnit hans kropp, kommo de och sade, att de ock hade sett en syn af änglar, hvilka hade sagt, att han lefver. Och några af dem som voro med oss gingo bort till grafven och funno det vara så, som kvinnorna hade sagt, men honom sågo de icke. Då sade han till dem: O, I oförståndige och senhjärtade till att tro på allt hvad profeterna hafva talat! Måste icke Kristus lida detta och ingå i sin härlighet? Och han begynte med Moses och alla profeterna och uttydde för dem det som i alla skrifterna rörde honom. Och de nalkades byn, dit de gingo,

och han låtsade, att han ville gå längre fram. Och de nödgade honom, sägande: Blir kvar hos oss; ty det lider mot aftonen, och dagen nalkas sitt slut. Och han gick in för att blifva kvar hos dem. Och det begaf sig, att, då han satt till bords med dem, tog han brödet, välsignade, bröt det och gaf dem. Och deras ögon öppnades, och de igenkände honom, och så försvann han ur deras åsyn. Och de sade sins emellan: Var icke vårt hjärta brinnande i oss, då han talade med oss på vägen och uttydde för oss skrifterna? Och i samma stund stodo de upp och gingo tillbaka till Jerusalem och funno de elfva församlade och dem som voro med dem, och dessa sade: Herren är för visso uppstånden och har blifvit sedd af Simon. Och de andra förtäljde, hvad som hade skett på vägen och huru han vardt igenkänd af dem, då han bröt brödet. (Ps. 112: 9.)

Välsignade och högtlofvade Frälsare, du som nalkades dina lärjungar på den ensliga vägen till Emmaus, då de utgått från det brottsliga Jerusalem och från dess högtidsfirande skaror och i stilla sorg samtalade om dig! Vi bedja dig, om du finner bland oss något sådant lärjungahjärta, om blott ett enda, om blott två eller tre — ja vi bedja dig: var nära detta hjärta eller dessa hjärtan, som äro församlade kring dig. Amen.

I.

Hvem bland oss, m. å., kan väl läsa eller höra det gamla välbekanta evangeliet på Annandag Påsk, utan att få ett intryck af dess skönhet — om han eljes icke hunnit att i världens ytlighet få sina sinnen förslöade för allt hvad verklig skönhet heter. Det är ju ett skimmer af himmelsk älsklighet, ljufhet och vänlighet utbredt däröfver. Det är något, som tilltalar själfva den naturliga skönhetskänslan. Det är hvad vi kunna kalla »helig poesi» i denna berättelse. Ja, den har en viss likhet med en saga, en helig saga, som anslår till och med ett barnasinne. Och dock, just i denna skönhet, detta för inbillningskraften tilltalande ligger något förföriskt — nämligen på grund af människohjärtats egen lust att låta förföra sig. Det ligger

vid en sådan berättelse så oändligt nära att, utan vidare, taga densamma endast i dess skönhet, öfverlämna sig åt en stunds betraktelse däraf, njuta ett ögonblick däraf, svärmiskt tycka sig själf vandra med Frälsaren på vägen till himmelen, o. s. v. och så glömma, hvilka verkligheter, hvilka allvarliga, förfärande verkligheter, som ligga bakom densamma, och till hvilka förfärande verkligheter den bildar inledning. Ett kors, en afrättning, med alla upptänkliga förfärelser, ligger vid denna vägs början — i Jerusalem. Och i detta samma Jerusalem, dit de två lärjungarna återvända, vänta dem nya erfarenheter af samma slag. Vilja vi därför icke bedraga oss själfva vid betraktelsen af en sådan text, så sökom att försätta oss in i den lefvande verkligheten och varom på vakt mot det egna hjärtat, att det icke förvandlar för oss denna verklighet i en dröm, af hvilken vi, då vi vakna, skola äga lika litet, som vi äga af en vanlig dröm.

Redan de första orden i texten erbjuda oss en hjälp i detta afseende, d. v. s. till att komma verkligheten på spåren. Ty hvilka voro väl de personer, som fingo upplefva de sköna erfarenheter, dem texten skildrar? Månne hvilken som helst af de mångtusende invånare och främlingar i Jerusalem, som där vid denna tid firade den judiska påskhögtiden? Nej och åter nej. Det heter, att det var »två af dem, som på densamma dagen (två dagar efter Jesu korsfästelse) gingo till en by nära Jerusalem». Och i dessa ord, väl förstådda af evangelisten Lukas' läsare, ligger ju, att dessa två voro Jesu lärjungar. Måhända var till och med evangelisten själf en af dessa, den onämnde, i det han, enligt våra evangelisters bruk, då de någon gång tala om sig själfva, i helig anspråkslöshet, undviker att nämna sig själf vid namn. Han var i detta fall, såsom en grekisk proselyt från utlandet, närvarande i Jerusalem vid denna märkliga högtid. Vare nu härmed huru som helst, de två hörde till den lilla, afsöndrade krets, som i barnslig tro slutit sig omkring den underbare och dock af världen så föraktade eller hatade Jesus af Nasaret. Och

huru mycket svagt och orent det än vidlådde denna krets, ett hade dock alla dess medlemmar gemensamt och som skilde dem från människor i allmänhet: de hade i Jesus af Nasaret erhållit en ny medelpunkt för sitt lif, deras tankar och begär rörde sig med lefvande intresse kring honom, ty de sågo i honom uppenbarelsen af Guds frälsande nåd för Israel — det folk de tillhörde, eller till hvilket de anslutit sig — och fullbordan af de stora löften, Gud gifvit åt detta folk, och som inneburo dess upphöjelse till högsta härlighet, ja, som förlorade sig i en storhet, hvilken icke lät sig öfverskåda. Han var för dem, såsom de säga i texten, »en profet (ett Guds omedelbara sändebud), mäktig både i gärningar och ord för Gud och allt folket». De hoppades, »att han skulle vara den, som skulle förlossa Israel». Och denna anslutning till honom skilde dem, såsom vi sade, från världen omkring dem, äfven den religiösa världen, som ock vid denna tid väntade uppenbarelsen af ett Guds rike i Israel men var så främmande för dettas ande, att den fullkomligt misskände, att det just var i Jesus af Nasaret, som detta rike erbjöd sig åt världen. Det var således tvänne medlemmar af denna mot den allmänna världsströmmen så motsatta krets, och hvilkas hjärtan därför nyss hade blödt eller ännu blödde med det hjärta, som förblödt på korset — under det att världen snarare gladdes däråt eller likgiltigt åskådade det — för hvilka Jesus så ljufligt uppenbarar sig. Och därför lämna dessa blödande hjärtan gärna det stora brottsliga Jerusalem och öfverlämna sig därute på vägen åt sina tankar, samtal och sorger. Redan däri ligger för många af oss, m. å., en inre dom, och för alla en fråga till själfpröfning. — Och nu, låtom oss vidare betänka afsikten med denna Jesu uppenbarelse för sina lärjungar i sammanhang med de föregående händelserna.

Afsikten var ingen mindre, d. v. s. det behöfdes för dessa lärjungar intet mindre, än att föras tillbaka till den medelpunkt, hvarom vi nyss talat, och som de just

höllo på att förlora; ty så djupt voro de skakade i sitt lifs grundvalar af dessa dagars händelser. Och på hvad sätt voro de så nära att förlora denna sin medelpunkt, tron på den gudomliga uppenbarelsen i Jesus af Nasaret? Jo, de hade sett denna uppenbarelse, denne profet förkastad, trampad under fötterna af sitt eget folk, af människor, på hvilka de hittills trott sig kunna lita såsom på sanningen själf. »Denne profet (säga de) hafva våra öfverstepräster öfverlämnat i dödens dom och korsfäst honom.» Att världen, det bästa i världen de visste, var sådant, det hade de dock ej kunnat ana. Och då det nu så visade sig, då var det, såsom hade de därmed förlorat allt fotfäste under sina fötter. Och detta framför allt därför, att därmed sammanhängde ett skakande af deras förtroende till Jesus själf. Ty han hade ju icke blott blifvit så behandlad; han hade låtit sig så behandlas, Han, som de visste äga en sådan makt, en makt öfver självfva naturens krafter. Det var ju dock, såsom hade han icke mera någon makt, såsom vore han den svagare, såsom hade det onda triumferat öfver det goda, såsom vore Gud icke mera Gud, eller såsom vore Jesus icke den gode, den underbare de hade trott och vore därför af Gud öfvergifven. Och då, hvad vore all världen för dem? Är det sanning, så måste de fråga sig, att man har korsfäst honom, honom, såsom en missgärningsman, och han har låtit sig korsfästas? Och då, hvad är nu sanning, hvad är rättfärdighet, ja, hvad är Gud? Se, detta, m. å., är en ställning, då man verkligen förlorat fäste under sina fötter. Ty är man en gång vorden villrådig om hvad som är godt eller ondt, och om hvilketdera som är det mäktigaste, då är man utan fäste; och då är man med detsamma lätt ett rof för ondskan eller för den själsmördande tanken: sköt dig nu själf, bäst du kan. Då är man ett skepp utan styre, som är färdigt att af den första våg vräkas på den första klippa och förgås. — I en sådan ställning, då är det i sanning

icke tid eller rum för poetiska betraktelser, då är det fråga om att rädda lifvet.

Men att dessa lärjungar kunde komma i en sådan inre ställning, så förlora sitt fäste, det visade vidare på en högst väsentlig brist i deras föregående ställning — en omständighet, som åter bör för oss vara en mycket närgående anledning till eftertanke. Denna brist kan korteligen så uttryckas: De saknade inblick i det rikes ordning, som Jesus var kommen att upprätta, i den högre världs lagar, hvilken han tillhörde. Och därför förstodo de icke den stora grundlag, som han sedan upprepade gånger hos dem inskärper: »Måste icke Kristus (Messias) sådant lida och sedan ingå uti sin härlighet» (jfr texten v. 7, 46). De förstodo icke, att detta rike var så heligt, så olikt denna världen, och denna världen så fruktansvärdt bortkommen från detta rikes natur, att riket vid sin uppenbarelse måste råka i en dödlig sammanstöt med världen, att det himmelska goda måste på fullaste allvar förkastas och lida i denna värld, ja, synbarligen gå under. Först så skulle riket eller den som de utvalt till medelpunkt blifva den verkliga världsmedelpunkten. Men var detta en genomgång för honom, då måste också de som tillhörde honom dragas med in i samma erfarenheter, såsom planeterna måste följa den sol, omkring hvilken de kretsa. Men detta förstodo de icke, och detta var den okunnighet, det oförstånd, den »galenskap», i hvilken de voro fångna, och hvilken Jesus sedan förebrår dem.

Men då vi kalla detta okunnighet, oförstånd, böra vi besinna, att denna till en del var självförvållad. De läste och hörde Moses och profeterna, som just vittnade om dessa sanningar. Deras historia var full af händelser, som kunde lära dem, huru det goda, huru Guds sändebud, måste lida i världen. Och därtill hade de nu haft Jesu eget vittnesbörd, på hvilket de ju trodde, och som förklarat och inskärpt detsamma, och det gång på gång. Att detta icke hade funnit något fäste i dem, det var en sen-

hjärtenhet till att tro, som kom af det mänskliga hjärtats ovillighet att underkasta sig de gudomliga ordningarna, framför allt att lida, förnedras, offra det närvarande o. s. v. Och detta hjärta understödjes härvid af världen och ej minst af den andliga atmosfären i världen, som är full af tusentals fördomar, full af skrymteri och självbedrägeri och bland annat full af hundratals falska utläggningar just af Moses och profeterna eller af det gudomliga ordet i allmänhet, och hvilket allt bildar lika många snärjande band eller skymmande töcken för det i sig själft så bedrägliga mänskliga hjärtat. Af denna världens eller världsandens surdeg voro nu dessa och alla Jesu lärjungars hjärtan mer eller mindre besmittade, ja, besmittade in i märg och ben. Och på grund häraf var ock deras lärjungaförhållande till Jesus, trots deras stora hängifvenhet åt honom, ett orent förhållande. De skilde icke tillräckligt honom från denna världen, lika litet som sig själfva; de trodde på världen, på samma gång de trodde på honom. Makten af det världslif — vi vilja kalla det den »omedelbarhet» — i hvilken de uppväxt, var icke bruten i dem. Och därför hoppades de på samma gång något af Jesus och af världen; de ville hafva honom in i världen, världen skulle, sådan hon var, blifva helgad och förhärligad af honom, under det sanningen var, att i stället världen först måste förkasta och utstöta honom och så blifva dömd i honom och ett helt annat, en annan värld och världsordning komma till stånd genom honom. Därför blef nu ock Jesu egentliga lif, hans innersta ande någonting utanför dem, och de stodo i ett yttre och halft världsligt förhållande till honom. Han var icke öfvervärldslig för dem, hvilket just är detsamma som, att han icke helt var uti dem. Och därför då han nu var af världen förkastad och genom död borttagen från världen, då trodde de sig hafva förlorat honom, då är han — död för dem. Ja, sådan var den nödvändiga frukten af den ställning de

intogo och af den gudomliga skickelsen, hvilken går sina vägar, människorna må tänka, huru de vilja — frukten var denna tanke: Jesus är död och därmed punkt, och därmed också slut med sanning, rättfärdighet, lif och lycka på jorden. Men därhän måste det gå med en sådan ställning; frukten måste mogna. Så måste världslifvet — omedelbarhetslifvet — brytas just i Jesu lärjungar. Först så kommer man verkligen till tron på Jesus Kristus, den verklige öfvervärldslige Jesus Kristus, på samma gång man förlorar tron på världen.

Men hvad var nu under all denna väsentliga brist och svaghet dock dessa lärjungars förtjänst eller ljussida, hvarigenom de skilde sig från världen? Det var deras hjärteförhållande till Jesus och därmed till Gud i honom, detta hjärteförhållande, som bundit dem vid den lefvande och ännu band dem vid den döde. Allt hvad stort, ädelt, sant, de någonsin kunnat tänka sig, hade de funnit i honom, och detta höllo de fast. Det var deras hjärtas val, under det tusende af deras landsmän hade valt att i honom se allt lågt, föraktligt, förhatligt, demoniskt, man kunde tänka. Och däri låg, att dessa senare själfva voro och ville vara det onda, som de sågo i Jesus, under det de förra voro eller ville blifva det goda och ädla, de sågo i Jesus. Jesu lärjungar sågo sin innersta lifsbild, sitt begär återspegladt i Jesus; och därför se de ännu efter döden i honom den rättfärdige och profeten, och ett skimmer af hopp från hans ord ligger öfver deras molnhöljda synkrets. Men i samma mån som lärjungarnas begär hade en släktskap med fiendernas, var äfven Jesus för dem främmande. Detta var deras fara, en fara, som hade kunnat sluta med deras undergång, om icke den gudomliga kärleken i rätta ögonblicket, just då det gamla lifvets fotfäste var dem undanryckt, hade kommit dem till hjälp. Hos dem var nämligen något att hjälpa, hos de andra icke.

Ja, Jesus kommer i rätta stunden sina sviktande lärjungar till hjälp och visar dem därmed, att han icke är död utan lefver — detta är hufvudlärdomen af denna sköna berättelse. Och huru mycket vore icke därvid att vidare tala om, t. ex. om hans underbara visdom i sättet att gå till väga, om detta hemlighetsfulla närmande, detta fördröjande, detta fattande af saken inifrån, detta småningom skeende upplysande och upptinande af deras hjärtan genom att förinnerliga det ord de hade i sin kunskap. Och sedan om detta outsägliga, oefterhärmliga i den Uppståndnes sätt att göra sig igenkänd för dem genom att lyssna till deras bön, blifva en stund när dem, och nu i sista ögonblicket hans försvinnande, hvarigenom han just förhindrade, att de åter neddrogo hans väsen i världslighet. Ty så tedde han ju sig och förblef för dem öfvervärldslig, osynlig — såsom han ville, att de härefter skulle fatta honom. De voro nu förvissade, inifrån förvissade, af själfupplefd erfarenhet förvissade, att han lefver. De voro förvissade, såsom inga ord af andra, inga bevis hade kunnat göra det. Allt sådant skulle hafva förblifvit för dem något otillfredsställande. De hade därom måst tänka hvad de så betecknande uttalade: »Några kvinnor af våra hafva förskräckt oss, de där bittida om morgonen hade kommit till grafven. Och då de icke funno hans lekamen, kommo de och sade, att de ock hade sett syn af änglar, hvilka hade sagt, att han lefver.» Ja, andras sägande hade de haft, men därmed icke hvad de behöfde. Men nu, genom den Uppståndnes sätt att handla, var saken höjd öfver allt tvifvel, och detta på ett blifvande sätt. Och ehuru han själf försvann för dem, eller just genom detta, blef han upphöjd för dem på ett sätt som aldrig tillförene. Och nu ägde de Jesus Kristus i sitt hjärta, i det ord han hade gjort lefvande i dem och som upptändt dem, nu ägde de honom andligt. Nu lefver han uti dem, såsom han lofvat (Joh. 14: 23). Och därför, m. å., kunna de icke mera förlora honom, han kan icke mera dö från dem. Och med detta uppgår nu för deras blick hela den nya värld, hvil-

ken han tillhör; ja denna värld lefver redan i dem, bland annat med den heliga brödrakärlekens lif, som förer dem tillbaka med bevingade steg till lärjungakretsen i Jerusalem, och som förenar dem i den gemensamma fröjden öfver den Uppståndne.

Allt detta är nu visserligen i dem ännu blott begynnelser. Men det är dock verkliga lifskraftiga begynnelser till ett nytt evighetslif, som de förr ej lefvat. Ty vi måste, om vi icke vilja missleda oss själfva, på det bestämdaste åtskilja tvänne stadier i Jesu lärjungars lif: det ena då de ägde honom utom sig på ett halft världsligt sätt och därför så, att han kunde blifva död för dem. Och det andra då de ägde honom uti sig öfvervärldsligt och andligt och på ett oförlorbart sätt. Och mellan dessa båda, m. å., ligger en död, en lärjungadöd med Jesus. Först ur denna lärjungadöd födes det fulla Kristuslifvet.

II.

Så hafva vi i korthet sökt införa eder, m. å., i en betraktelse af vår texts historiska framställning, som skulle kunna leda oss till förstående af dess insida, af de lagar, efter hvilka människohjärtat utvecklar sig och enligt hvilka Gud hjälper det till utveckling på den goda, den eviga vägen. Och nu skulle det tillkomma oss att föra detta oss ännu närmare genom några tillämpningar, som kunde visa oss på motsvarande ställningar, där vi kunna påräkna ett liknande förande af den gudomliga huldheten till inre klarhet, visshet, kraft och frimodighet.

Först må vi då framför allt åter erinra eder, m. å., att här är fråga om lärjunga-erfarenheter, och att således ingen har rätt att af detta göra någon tillämpning på sig, som icke trädt eller vill träda i ett verkligt lärjungaförhållande till Frälsaren, eller såsom vi uttryckt det: göra honom till sitt lifs medelpunkt eller åtminstone göra sitt förhållande till Gud till sin hufvudsak och lifssak. Det

kan och får härvid icke blifva fråga om blott någon tro i allmänhet, såsom alla hafva det, utan om ett mitt, just mitt personliga hjärteförhållande till min Gud — hvilket visserligen är möjligt i många grader af kraft och klarhet.

Vidare påminna vi, att vi icke få sammanblanda dessa Jesu lärjungars erfarenheter på vägen till Emaus med hvarjehanda erfarenheter af vanliga olyckor, sorger och förluster i världen. Här är fråga om lärjungasorger, sådana som beröra förhållandet till Jesus. — Att äfven vanliga sorger hafva sin betydelse, att Gud genom dem söker bryta hvad vi kallat »omedelbarhetslifvet», och att han är barmhärtig och medlidsam mot allt hvad sorg och lidande heter, är en annan sak; men en särskild gudomlig ömhet hvilar öfver lärjungasorger. Och blott så vida som vanliga sorger beröra eller öfvergå till en lärjungasorg, d. v. s. skaka tron på Gud och Frälsaren, få de likhet med det som vår text skildrar.

Ändtligen påminna vi, att hvarje lärjungaförhållande till Frälsaren i början är och måste vara ett svagt och orent förhållande, ett mer eller mindre världsligt, emedan det ju begynner i ett hjärta af världen, som skall uttagas från världen, och som af natur, uppfostran och den andliga atmosfär, i hvilken det lefver, är på tusen sätt på det djupaste besmittadt. Det är därför fara värdt, att flertalet af Jesu lärjungar i denna dag stå i detta halft världsliga lärjungaförhållande, detta andliga omedelbarhetslif. Och det är redan en lycka, ett framsteg, om de befinna sig i en kris, där det gamla börjar dö och förvissna i dem. — Och nu ett försök till några exempel på en dylik kris eller öfvergång.

Vi kunna tänka oss en människa, som från barndomen stått i ett visst lärjungaförhållande till Frälsaren. Hon har hört om honom och barnsligt trott på honom. Det har aldrig kommit i hennes tanke att draga något i tvifvel, som sagts om honom. Hon har barnsligt bedit till honom, han har varit henne såsom en god vän, som hon tackat för allt

godt. Hvarifrån det onda kommit, har hon ej nogare tänkt på, likasom hela hennes förhållande till Gud är ytterst oklart och hon därunder så tämligen förblir lik andra människor. Men nu möter henne i lifvet någon klok människa eller någon bok, som plötsligt uppdagar för henne en helt ny vishet. Det hon lärt i katekes och biblisk historia framställes allt blott såsom barnsagor. Världen sköter sin gång Gud förutan lik ett urverk. Människor få styra och ställa bäst de kunna. Jesus af Nasaret var en vis och god man, som dog för 1800 år sedan. Att han skulle vara uppstånden — ja så trodde man förr i världen, och så tro några enfaldiga än i dag. Men »tro du mig», heter det, »han är och förblifver död. Tänk och lef du såsom andra kloka människor. Och hvad lifvet efter detta beträffar, så — kommer dag, kommer råd; sörj du för den dag, som är». Om nu, m. å., den unge, som hör sådan visdom, icke är af sanningen, då hör han gärna detta tal. Han gläds att få blifva fri från de band i tanke och handling, som förut bundo honom, han gläds att blifva vis, att få lefva fritt i världen. Och så farväl med Jesus af Nasaret; må han gärna förblifva i sin graf. — Och så, ja så är den som så tänker själf död för det högre lifvet, en förlorad son bredvid de tusen andra i världen förlorade.

Är åter den som får höra en dylik ny visdom ett sanningens barn, då förfäras hans hjärta öfver detta tal. »Kanske är det sant», tänker han. Det säges med så många klara bevis, så dristig tillförsikt. Men hans hjärta blöder därvid. Ty han älskade dock hvad man håller på att rycka ifrån honom. Och nu begynner en strid inom honom, den svåraste han hittills varit uti. Han tänker, frågar, läser — och nu, hur går det? Ja, för dem som redan genomgått något sådant behöfva vi ju icke säga det. De kunna säga sig det själfva. Må de ock vittna därom för andra. Men för dem som till äfventyrs äro stadda i denna kris ville vi peka på evangeliets ord: »Och hände sig, då de talades vid och rådgjorde med hvarandra, nalkades ock

Jesus och gick med dem.» Det kommer den stund, då Jesus Kristus själf bevisar sig såsom lefvande. Yttre bevis hjälpa här icke, andras ord hjälpa icke, därest icke han själf ter sig såsom den lefvande. Följ, du tviflande, därför den anvisning, som ligger i berättelsen uti vårt evangelium, och säg bedjande: »Herre Jesus, lefver du, så visa det för mig på något sätt, och jag vill tro dig.» — Men har du genomgått en sådan kris, sannerligen du har det icke förgäfves. Du äger nu tron på ett nytt, ett verkligare sätt. Omedelbarhetslifvet är brutet. Och du har någon erfarenhet af detta ord: »Var icke vårt hjärta brinnande i oss, då han talade med oss i vägen och uttydde oss skrifterna?»

Men vi tänka oss ett annat själstillstånd. Det är en människa, som erfarit en viss uppväckelse. Hon har begynt söka Gud. Hennes själs frälsning har blifvit henne en hufvudsak. Jesus är hennes lifs medelpunkt. Men hon står dock till honom i ett mycket ofullkomligt förhållande. Hennes kristendom är bunden vid vissa former, personer och öfningar. Hon sammanhänger ytterligt med sina fromma vänner. Deras omdöme är henne en hufvudsak. På yttre fördel och fortkomst ser hon ännu såsom något högviktigt. För försakelse, lidande och talet därom har hon en stor skygghet. Såsom Kristus för lärjungarna i texten egentligen var profeten från Nasaret, men icke känd såsom försonaren, medlaren och konungen, så är han för henne hufvudsakligen den, som förlåter henne hennes synder och skaffar henne nåd och salighet hos Gud. Men med det dagliga lärandet i hans skola och med den fullkomliga underkastelsen under hans regemente står det ännu svagt till. Men nu gör skickelsen en brytning i denna halfva ställning. De former och öfningar, i hvilka en sådan människa hittills rört sig, börja kännas henne tomma och andelösa. Hennes vänner svika henne. Lyckan går henne emot. Lidanden drabba henne. Hennes inre glädje och frid tagas ifrån henne. Det är henne, såsom vore hon utstött från Guds nåd, såsom hade hon kanske aldrig verkligen hört

Kristus till. Hennes eget forna lif är såsom dödt för henne. Men Kristus är henne ock såsom död. — Min åhörare, känner du igen något af detta tillstånd? Du tror dig hafva förlorat honom. Och se, han är dig i självfva verket närmare än någonsin. Under det du går bedröfvad och likasom bort från honom, nalkas han och går med dig. Stilla talar han till ditt hjärta sanningar, som du icke förr förstod eller ville förstå, sanningar besläktade med denna: »Måste icke Kristus sådant lida och sedan ingå uti sin härlighet?» Och om du nu vill vara en verklig lärjunge, då lär du att på ett helt annat sätt älska hans ande än förr, såsom lärjungarna älskade den främmandes ande, innan de igenkänt honom; du lär dig utgjuta ditt hjärta för honom i ett inre bedjande, som förr var dig främmande; du kan icke mer läsa och höra såsom förr, men i stället förinnerliga sig sanningarna i dig. Och hvad du så lärt, känner du, att du äger på ett verkligare sätt än förr. Om du nu gör sådana dyrbara erfarenheter, så bed den som du nu börjar umgås med på ett nytt sätt: Herre, blif du när mig på detta sätt; och han skall blifva när dig. Eller om han försvinner, skall han blifva när dig på ett ännu högre sätt. Och genom hans närvaro skall din sorg och din fattigdom vändas i fröjd och rikedom.

Men nu kan detta vålla nya förvecklingar. Din nya ställning blifver icke förstådd. Du blir mer och mer såsom en ensam främling i världen, ja, bland dina forna vänner. Du måste känna på ett sätt du icke anade, huru fruktansvärdt litet sanning det finnes i världen, i kristenheten. Eller det kommer verkliga nödens och förföljelsens tider, såsom de visserligen skola komma, tider då blodsdådet i Jerusalem upprepas och Jesu lärjungar måste vara beredda på allt. Men hvad gäller? Hvad menar Herren med sådant? Han vill taga ifrån de sina hvarje världsligt fotfäste, hvarje köttsligt stöd, hvarje förvärldsligad gestalt af honom själf; han vill uttömma deras hjärtan på allt orent, på det att han må blifva för dem rent öfvervärldslig och med denna sin gestalt

fylla deras hjärtan med himmelsk eld, gifva dem fäste ofvan världen, på det att de, under det att hela världen likasom störtar tillsammans under dem, dock må äga Kristus och hans rike på ett sätt, som icke kan förloras. Först då, m. å., äro de verkliga andemedlemmar af det rike, som icke kan bäfva, och som i sin tid skall uppenbaras i sin härlighet.

Och nu, m. å., vi hafva åter firat en påsk. Hvad borde väl vara det intryck vi hafva kvar från denna lifvets högtid? Månne icke detta: Det finnes dock en lefvande Gud. Hvilken tröst, hvilken oändlig trygghet för alla dem som vilja hafva en Gud, d. v. s. en lefvande Gud, i hvilken och inför hvilken de kunna lefva. Men hvilken dom för alla dem som icke vilja veta af någon Gud eller blott vilja hafva en Gud i fjärran, som lämnar dem i fred, så att de slippa att lefva i honom och inför honom. Hvilken dom, att han dock är, är såsom den lefvande, från hvilken de därför icke kunna blifva lösa i lif eller död. Det är fruktansvärdt, säger skriften, att »falla i lefvande Guds händer».

Och hvad säger oss vidare denna påsk? Det finnes en lefvande Frälsare. Hvilken tröst för dem som vilja hafva en Frälsare, en verklig Frälsare. Han skall ock frälsa dem; blott att detta skall ske på vägar, som han själf vill, och så att han frälsar dem helt, frälsar dem ut af världen och ut från sig själfva. Men hvilket ansvar för alla dem som icke vilja veta af en Frälsare, åtminstone icke en som frälsar ur denna värld och ur det nedre Jerusalem. Han finnes dock; de kunde hafva honom, men de vilja icke. »Hade jag icke kommit», säger han, »och talat med dem, så hade de icke synd.»

Ja, det finnes på vandringen en ledsagare, på det böljande världshafvet en styrman, som bjuder sig åt hvarje människa att föra hennes lifs farkost. Man kan då genom honom gå det igenom. Det är hvars och ens skuld, om han icke det gör. Kunde man i det gamla förbundets tider

känna sig trygg under skyddet af uppenbarelsens Gud, huru mycket mera sedan han är uppenbarad såsom den lefvande Frälsaren. Gud är vår tillflykt och starkhet, en hjälp uti de stora bedröfvelser, som oss uppå komna äro (Ps. 46, 1). Den som betror åt honom sitt lifs farkost — säkert, och såsom endast den kan det, som håller världens styre i sin hand, skall han föra den igenom — till den hamn, dit han själf har gått. Detta lär han oss i två korta ord, lätta att minnas, svåra att fasthålla i detta dödslif; men salig den som dem hör och gömmer. **Jag lefver**, säger han. **I** — som mig tillhören — **skolen ock lefva.** Amen.

(Ps. 110: 1. 2; 108: 1—5; 112: 9; 111: 9. 10; 108: 6).

Frukter af uppståndelsen.

Annandag Påsk. (Aftonsången).

Se, dörren är öppen, och vägen är fri;
Hvi vill du då längre i fängelset bli
Och vara så bunden till hand och till fot,
I stället att taga din frihet emot,
Som bjudes för intet?

Och Kristus är dörren; gå in genom den!
Han ensam är vägen till himmelen än,
Han ensam kan frälsa din fattiga själ;
Ty hvad du gjort illa, det gjorde han väl,
För evigt, för evigt!

Och Kristus är död, på det du skulle få
Från döden till lifvet med honom ock gå.
Din skuld han afplanat och uppfyllt Guds bud,
Och Gud är nu åter din nådige Gud,
I Kristus försonad.

Så lef till hans ära och fröjda dig nu,
Ty hvem har väl orsak till fröjd, om ej du?
Hvad hindrar dig nu till den Frälsare fly,
Hvars nåd och hvars kärlek hvar morgon är ny?
Se, dörren är öppen.

Och skulle se'n satan dig bringa i nöd,
Så säg till ditt hjärta: Se, Kristus är död!
Nu slipper jag dö, ty han dog ju för mig
Och bragte mig lifvet; — dess fröjdar jag mig
I tron på min Jesus!

Text: Apg. 10: 34—43.

Då öppnade Petrus sin mun och sade: I sanning inser jag, att Gud icke har anseende till person, utan i hvarje folk är den som fruktar honom och öfvar rättfärdighet honom täckelig. I kännen det ordet, som han har sändt till Israels barn, bebådande frid genom Jesus Kristus, som är allas Herre, det tal, som har utgått öfver hela Judeen, begynnande från Galileen, efter den döpelse, som Johannes predikade, om Jesus från Nasaret, huru Gud har smort honom med den Helige Ande och kraft, han som vandrade omkring och gjorde väl och botade alla som voro öfverväldigade af djäfvulen, ty Gud var med honom. Och vi äro vittnen till allt hvad han har gjort både i judarnas landsbygd och i Jerusalem; honom hafva de ock upphängt på trä och dödat. Denne har Gud uppväckt på tredje dagen och låtit honom varda uppenbar, icke för allt folket, utan för oss, som i förväg hafva af Gud varit utvalde till vittnen, och som åto och drucko med honom, sedan han hade uppstått ifrån de döda. Och han bjöd oss predika för folket och betyga, att han är den af Gud bestämde domaren öfver lefvande och döda. Honom bära alla profeterna vittnesbörd, att hvar och en som tror på honom skall få syndernas förlåtelse genom hans namn.

I.

Det ligger en djup tanke till grund för den anordning man gjort i våra texter, då man förenat denna nu upplästa text med påsken. Den talar nämligen om »frukter af uppståndelsen». Och detta icke blott om sådana som bestå i höga lärosanningar, hvilka sammanhänga med och följa af läran om uppståndelsen, utan om frukter i lefvande lif, frukter, uppenbarade i människosjälars lefvandegörande. Vi se i denna text uppståndelsens kraft bevisa sig på de första hedningarna. Och därmed se vi begynnelsen af hednamissionen, en begynnelse, som sker af apostelen Petrus redan före den egentlige hednaapostelen Pauli verksamhet. Denna händelse står just såsom ett exempel på, huru evangelium begynner att öfvergå från judar till hedningar, sedan de förra afgjordt visat sig förkasta evan-

gelium. Huru skulle nu icke en sådan händelse vara betydelsefull för oss, hednakristna, vi som nu i denna dag skörda de mogna frukterna af hvad Kristi apostlar sådde bland hedningarna.

Men innan vi komma till själfva talet om dessa uppståndelsens frukter, visar oss vår text någonting annat, som föregår detta. Vi få en inblick i en stor, betydelsefull sanning, som ofta icke nog behjärtas, och som icke nog kan behjärtas. Hvilken är väl denna? Vi möta den i det som säges oss om hedningen Kornelii ställning före sin omvändelse genom Petri predikan. Och vi lära af denna ställning, att Gud äfven där, hvarest han ännu icke fått meddela sin fulla nåd eller de verkliga frukterna af uppståndelsen, ja, hvarest Jesus Kristus ännu icke är känd, åtminstone icke i sitt sanna väsen, dock kan hafva ett nådens verk, genom hvilket människor inför hans ögon blifva — väl icke »välbehagliga»; detta är måhända ett för högt uttryck — men »täckeliga» (ordagrannt »anammeliga»), d. v. s. blifva sedda med nåd, komma i nådig åtanke hos honom. Och sådana människor gifver han i sin tid den fulla nåden.

En sådan i Guds nådiga åtanke varande människa var nu den romerske höfvidsmannen (kaptenen) Kornelius, om hvilkens märkvärdiga omvändelse till Kristus det kapitel talar, ur hvilket vår text är hämtad. Han hade såsom en rå hednisk krigare kommit från Italien till staden Cesarea, de romerska ståthållarnas vanliga säte i Palestina. Möjligen hade han redan från hemmet medfört något vaknadt inre behof, kanske t. o. m. någon kunskap om judendomens sanningar. Men sedan han kommit i mera omedelbar beröring med judarna, hade han blifvit gripen af hvad han fått höra om deras Gud och så börjat tillbedja honom och därigenom naturligen nödgats släppa den egentliga afgudadyrkan och det gröfsta af hedendomens väsen. Och han hade såsom en s. k. »proselyt» förenat sig med judarna, dock utan att antaga omskärelsen och det strängare iakttagandet af den judiska lagen; och så räknades

han ännu såsom en hedning, icke såsom en jude. Denna hans ställning såsom en s. k. »portens proselyt» antydes med orden: »Han var from och gudfruktig»[1].

I denna ställning tjänade nu denne man med hela sin själs allvar Israels Gud. Och såsom en samvetsgrann och god husfader hade han dragit med sig hela sitt hus. I synnerhet visade sig hans fromhet i ifriga böner, fastor och i allmosegifvande åt fattiga judar. På detta sätt stod han såsom ett skönt exempel midt ibland andra hedningar och särskildt bland sina soldater. Troligen var han icke alldeles obekant med ryktet om Jesus[2], den store profeten, som hade blifvit korsfäst i Jerusalem. Han kunde ju mycket väl hafva hört något om honom genom de krigare, som varit med vid Jesu kors. Var det så, då hade han därigenom säkert icke blifvit afvogt stämd mot honom, utan snarare uppfyllts af undran, beundran och längtan; men något närmare visste han ännu icke.

Det är nu en sådan människa Petrus i sitt tal kallar »täckelig» inför den Gud, som »icke ser efter personen». Himmelens blickar voro i nåd fästade på honom, väntande på den rätta stunden att vidare meddela sig åt honom. Men huru många sådana torde det icke hafva funnits och ännu finnas bland hedningar, muhammedaner och judar, ja, midt i kristenheten, människor, för hvilkas innersta kristendomen i sin kraft och sanning ännu icke är uppenbarad, och detta af flera skäl, bland annat kanske därför, att de aldrig sett någon verklig kristendomens kraft i deras lif, som bekänt densamma, utan idel världssinne, partisinne, andelöshet, bokstafstjänst, småsinne, halfhet, ja, t. o. m. orättfärdigheter, hvilka de själfva, ehuru utanför kristendomen, icke skulle vilja tillåta sig. Och dock finnes kanske hos dessa människor en dragning till Gud och den osynliga världen, en öfning af ett hjärteförhållande till den Osynlige, en verklig, icke mekanisk bön, om än i stort

1) Apg. 10: 2. 2) Jfr Apg. 10: 36 f.

dunkel och svaghet, och en öfning af människokärlek. Och med detta kan vara förenadt en ödmjukhet, ett oskrymtadt väsen och ett uppoffrande sinne, som är något helt annat än det fariseiska bedjandet och allmosegifvandet under idel självsökande. Ja, vi våga säga, m. å.: Gifve Gud, att vi bland oss kristna blott hade många sådana Kornelier! Huru mycket högre stå icke dessa än de flacka världsmänniskorna och otrosmänniskorna, och högre äfven än de som hafva en tro utan någon kraft. Att sådana människor, om de lämna detta lifvet utan att hafva undfått evangelii ljus, i en annan värld skola undfå detta högre ljus, det kunna vi hålla lika så visst, som den enkla sanningen, att »Gud icke har anseende till person». Kunna de kallas »täckeliga» (anammeliga) för Gud, så kan han ju icke förkasta dem, om de än lefvat och dött i mycken okunnighet och brist.

Vi säga detta icke till försvar för dem som hålla sig fjärran från den fullare sanningens anammande, då de hafva den, utan till uppmuntran för ännu frågande själar, till vidgande af våra hjärtan och till förödmjukelse för hvarje fariseiskt sinne, som trotsar på sin tro och sina gärningar, utan att stå i en verklig inre ställning af ödmjukhet, gudsfruktan och människokärlek. Vi säga det i samma mening som Kristus sade: »De män af Nineve skola uppstå i domen med detta släkte och fördöma det.» Och åter säger han om en hedning: »Jag har icke funnit så stor tro i Israel. Men jag säger eder: Många skola komma från öster och väster och sitta till bords med Abraham, Isak och Jakob i himmelriket»[1]).

II.

Men på samma gång vi nu frimodigt bekänna denna sanning, hvilken Petrus själf i vår text synes uttala med en viss förvåning, såsom ett nytt ljus, som uppgått för

1) Jfr predikan öfver de nya texternas 1:a årg. på 10:de sönd. eft. Trefaldighet.

honom, i det han säger: »i sanning inser jag, att Gud icke har anseende till person», så lära vi dock af det följande i vår text och af berättelsen i dess helhet, att en sådan ställning som hedningen Kornelii, oaktadt den är god för sin tid, dock icke är den fulla och hela frälsningsställningen, utan att till densamma i sin tid måste komma något mer, något väsentligt, som fördjupar, förinnerligar, förandligar och vidgar den till den egentliga kristliga nådes- och barnaställningen. Och detta nya är ordet om syndernas förlåtelse i och af Jesus Kristus, hvilket just är en frukt af hans uppståndelse.

Af detta ord var nu den unga kristna församlingen af troende judar i Jerusalem, Judeen och Galileen i besittning. Vår märkliga berättelse visar oss, huru denna sanning sändes till Kornelius medelst apostelen Petrus genom Guds nådefulla ledning. Men hvilket förunderligt nedlåtande visar han icke därvid. Han har nämligen vid denna nådesbevisning ett dubbelt motstånd att öfvervinna. Å ena sidan känner han väl sin lärjunges verkliga och berättigade samvetsbetänkligheter att inträda i ett hedniskt hus och i närmare umgänge med hedningar, hvarvid det i synnerhet kunde komma i fråga att äta en mat, som för en jude måste betraktas såsom oren, t. ex. något som på minsta sätt innehöll något blod. Vi känna ju väl den gammaltestamentliga lagens stränghet i dylika frågor[1]). Å andra sidan står den fromme hedningens anspråkslöshet och skygghet, som icke vågar tänka sig ett besök af en jude och därför icke vågar påkalla någon sådans hjälp, oaktadt sin längtan efter högre ljus, hvilken säkert afspeglar sig i hans ifriga fasta och bön[2]).

Den förra svårigheten öfvervinner Guds nedlåtande genom den syn, som meddelas Petrus. Denne ser tre gångår efter hvarandra ett fat nedsänkas från himmelen med alla möjliga rena och orena djur och hör därvid det

1) 3 Mos. 11; 17, 8 ff. 2) Apg. 10, 30.

ordet ropas till sig: »Hvad Gud har renat må ej. du anse oheligt.»

Den senare svårigheten öfvervinner Guds nedlåtande genom en annan syn, som meddelas några dagar före Petri, i hvilken Kornelius ser en himmelsk gestalt komma till sig och säga: »Din bön är hörd, och dina allmosor äro ihågkomna inför Gud. Sänd därför till Joppe och kalla till dig Simon, som ock kallas Petrus; han gästar i garfvaren Simons hus vid hafvet; när han kommer, skall han tala med dig.» Och detta kommer nu Kornelius att våga sända ett bud till Petrus. Och det märkliga är, att Petrus erhåller sin syn just då budbärarna från Kornelius stå för dörren. Och under det han begrundar synen, säger Anden till honom: »Se, tre män söka dig. Stå därför upp och stig ned och gå med dem utan att tvifla; ty jag har sändt dem.»

Ett sådant nedlåtande tillmötesgående gent emot både hedningens och lärjungens svaghet var vid denna tid från Guds sida nödvändigt, emedan han själf hade upprest skiljemuren mellan judar och hedningar för att under förberedelsens tid bevara ett renare område för sin uppenbarelse. Denna åtskillnad hade emellertid å båda sidor stegrats genom människors hårdhjärtenhet, understundom till verkligt nationalhat. Nu kunde den därför icke nedbrytas utan gudomlig hjälp[1]). Och därtill begagnar Gud den »åskådningsundervisning», som består i synen.

Men å andra sidan finna vi också hos såväl Petrus som Kornelius den största mottaglighet och läraktighet för den gudomliga undervisningen. De äro genast färdiga att uppgifva sina betänkligheter och sin skygghet, då den gudomliga rösten talar till dem. Huru mycket ädlare bevisa de sig icke därmed vara, än mången kristen i våra dagar, som i den ringa begynnelse han äger tror sig i besittning af hela sanningen och icke söker, längtar och beder efter något mera, och å andra sidan ädlare än sådana, som,

1) Efes. 2: 14.

i självbelåtenhet med den högre sanning de äga, se med ringaktande ned på andra och stöta dem ifrån sig med sin hjärtehårdhet, eller som icke använda den sanning de äga för hjärtat och lifvet, utan på sin höjd i ett yttre nit för densamma förlora sig i förståndsspörsmål och skolstrider om dess lydelse.

Och hvad är nu det nya, som Petrus har att förkunna Kornelius? Det är ordet om Jesus, ett enkelt och kort ord, men fullt af sanning och kraft: om hans underbara person och sändning af Gud, hans utrustning med helig Ande, hans predikan och verk, huru han förkastats af sitt folk och lidit en smädefull död, men ock huru Gud ärat honom genom uppståndelsen. Allt detta kan lärjungen betyga såsom »vittne». Vidare har han att förkunna om den höghet Jesus intager såsom domare öfver lefvande och döda, och huru han med gudomlig maktfullkomlighet utsändt sina lärjungar till budbärare om allt detta. Och slutligen förkunnar han, huru alla profeter betyga, att syndernas förlåtelse genom Jesu namn meddelas åt hvar och en som tror på honom[1]).

Kort är, sade vi, denna predikan, men full af kraft. Det är idel verklighet i hvarje ord. Apostelen har ju fått en eldstunga, och hvarje hans ord är därför såsom en elektrisk gnista, som går igenom de hörandes själ och ande, ja, in i märg och ben[2]). Vi sakna visserligen i denna apostelens första predikan för hedningarna, om den jämföres med hans föregående predikningar i Jerusalem[3]), den förkrossande sanningen om den blodsskuld, som hvilar öfver människor genom delaktighet i Jesu korsfästande. Och om vi jämföra epistlarna, så finna vi i denna Petri predikan visst icke samma utförliga framställning om Jesu person och försoningsverk som i dem. Men det nämnda förkrossande ordet behöfves icke här, emedan Petrus nu

1) Man jämföre härvid Jer. 31: 31—34; Mik. 7: 18 ff., m. fl.
2) Ebr. 4: 12. 3) Jfr Apg. 2: 22 ff.

icke har att göra med samma hjärtehårdhet som hos judarna i Jerusalem, och emedan denna sanning ligger för djupt för hedningens fattning. Och dock saknar apostelens tal icke en förödmjukande erinran om synden, då han nämligen talar om, att hufvudsumman af förkunnelsen om Jesus är, att han gifver syndernas förlåtelse. Och Jesus blir tillräckligt upphöjd för hedningens närvarande fattning, då han får veta, att frälsning vinnes endast genom Jesu namn och genom tron på honom. Kornelius och hans omgifning taga också dessa apostelens ord med djupaste vördnad, huru otroliga de än må lyda, ty väg är redan beredd i deras hjärtan genom deras djupa längtan efter sanningen. Och Gud meddelar dem därför oförbehållsamt de nya andekrafter, som utgå från den Uppståndne. Och de låta sig utan tvekan döpas och förena sig med den ringaktade kristna församlingen och erhålla nu inom dess sköte förökadt ljus, helst Petrus stannar kvar hos dem i några dagar.

III.

I denna framställning om Kornelii benådning blir det oss nu klart hvad som förstås med det i egentlig mening kristliga, hvilket ännu fattades Kornelius, men som var nödvändigt för hans öfvergång från en blott förberedande ställning till den fulla frälsningsställningen. Det är erfarenheten af syndaförlåtelse genom tron på Jesu namn. Men detta samma är just hvad som fattas många fromma och gudfruktiga människor bland oss, för att icke tala om de rent världsliga människorna eller sådana som endast efter orden berömma sig af tro och syndaförlåtelse. Men hvari består då närmare denna syndaförlåtelse genom tron?

Vi böra härvid först påminna oss, att syndernas förlåtelse förutsätter en verklig kännedom af den skuld, orenhet, förnedring och vanära, som hvilar öfver mig både såsom en i synd född människa och till följd af de syn-

der jag själf begått, vare sig gröfre eller finare. Synden sitter i mitt kött och blod, omgifver mig på alla sidor och följer i mina spår. Detta måste jag lära mig inse och erkänna. Denna syndakännedom kommer dels genom beröringen med Mose's lag, dels ock från samvetet, och icke minst genom själfva den första beröringen med Jesus[1]. Om denna syndaskuld hade Kornelius åtminstone någon kännedom och oroades däraf, och detta var säkerligen en af hufvudorsakerna till den längtan och det sökande, som uppenbarade sig i hans böner, fastande och almosor. Men nu förkunnas honom »syndernas förlåtelse».

Och hvad är då, fråga vi ännu en gång, denna? Den är enligt ordets egentliga betydelse ett »lösgifvande från synderna», en befrielse från den dom och de band, som synden innebär, eller, enligt ett annat bibliskt uttryck, »en rening af samvetet», ett borttagande af de brännmärken synden däri lämnat, ett befriande från den inre pinande känslan af orenhet, förnedring, ovärdighet, aflägsenhet från Gud, och i stället försättandet i en ställning af frihet, renhet, frid och frimodighet.

En sådan syndaförlåtelse bjudes först en människa »genom Jesu namn», d. v. s. genom hänvisning på hela hans person och verk, hans välförhållande och lidande såsom en godtgörelse åt Gud och hans heliga ordning, på hans medlande inför Gud, hans nådefulla kallelse. Du får — säger evangelium — fatta allt detta, hvad han är och har gjort, såsom ditt. Du bör känna, att det är dina synder, som kostat honom allt detta, men ock att de genom allt detta äro borttagna i honom. Du får, du skall göra allt detta till ditt, du skall gå in i hans rättfärdighet, lydnad och lidande med din andes vilja, öfvertygelse och förtroende; då tror du på honom. Och detta räknas dig till rättfärdighet; din tro räknas dig till rättfärdighet, eller — hvad som är detsamma — hvad Kristus är och gjort

1) Jfr Petri ord i Luk. 5: 8.

räknas dig till rättfärdighet genom din tro. Gud ser dig icke längre i din egen synd, utan i Kristus, i din tro på honom. Åkalla Gud i Jesu namn genom en sådan tro; betänk hvad det är att vara döpt i hans namn eller till delaktighet af honom och att i den heliga nattvarden få mottaga hans blod till syndernas förlåtelse. Fördjupa dig med din tro i allt detta och hvila därvid, och du har syndernas förlåtelse. Du behöfver icke vänta därpå under en lång botgöring, icke först godtgöra för dina synder för att undfå denna förlåtelse, utan du får taga, mottaga förlåtelsen af Jesus Kristus såsom hans fria gåfva. Och om du icke strax kan känna kraften af detta, så tro dock på denna underbara, osynliga nåd; håll den fast i andens tillit till Guds löfte, sänk dig in däri med din själs begär och förbida bedjande, att Gud i sin stund förvissar dig om hvad du undfått.

Hören härom ett ord af vår lärofader Luther, som själf kämpat så mycket för vinnandet af denna tro. Hans ord äro mycket upplysande, blott att man därvid icke förbiser andra sanningar, som därmed stå i sammanhang, och blott man betänker, att han, när han sätter »känslan» emot »tron», egentligen menar en känsla af ett mera ytligt slag, icke den allra innersta samvetskänslan, hvilken alltid är på trons sida. Vi läsa följande hans ord i en predikan på påskdagen:[1]) »Tron är så beskaffad, att den icke känner efter någonting, utan låter förnuftet fara, tillsluter ögonen, öfverlåter sig helt och hållet åt ordet, samt i lif och död följer och rättar sig därefter. Känslan åter fattar ingenting mer, än hvad man med sitt förnuft och sina sinnen kan fatta, såsom hvad man hör, ser, känner eller eljes med utvärtes sinnen förnimmer. Känslan är alltså mot tron och tron mot känslan. Därför blir tron i Ebr. 11: 1 sålunda förklarad: 'Tron är en viss tillförsikt

1) Jfr Luthers Evangeliepostilla, utg. af Ev. Fosterl.-stift. Påskdagen. 1, § 12.

om det som man hoppas, en öfvertygelse om ting, som icke synas'. Ty om man med lekamliga ögon såge Kristus sväfva uppe i himmelen, såsom man ser solen, så behöfde man icke tro det. Men att Kristus är död för våra synders skull och för vår rättfärdighets skull uppstånden, det ser och känner man icke och kan icke heller med förnuftet begripa det. Därför måste man här gå från känslan och rent af fatta ordet med hörseln, såsom det lyder, samt likasom inskrifva det i sitt hjärta och hålla sig fast därvid, om där ock icke vore något sådant utseende, som skulle mina synder vara från mig tagna, utan jag kände dem ännu hos mig ... Jag måste hålla mig fast därvid, att synden, döden, helvetet äro öfvervunna, om jag ock skulle tycka mig känna, att jag var i syndens, dödens och helvetets våld. Ty ehuru känslan af synden ännu är kvar hos oss, sker det dock endast för att drifva oss till tron och göra henne stark, på det vi tvärt emot all vår känsla må anamma ordet och därefter alltid stödja våra hjärtan och samveten vid Kristus. Så förer nu tron tvärt emot all känsla och förnuft helt tyst och stilla genom synden, döden och helvetet. — Därpå få vi se vår förlossning och skola då först fullkomligt erfara hvad vi hafva trott, nämligen att döden och allt ondt är öfvervunnet.»

Men visserligen kommer det härvid väsentligen an därpå, att tron är en verklig tro. Dit hör, att hon hvilar på ett personligt hjärteförhållande till den Osynlige, att hon verkligt står inför honom. Så var det med Kornelius. Och vidare måste hon, såsom vi nämnt, hafva till sin förutsättning ett verkligt erkännande af synd, som innebär en brytning med det onda, så vidt man känner det. Och då man får höra om Jesu lidande, måste man med smärta erkänna, att det egentligen är jag, som har vållat detta, jag som kostat detta. Och då jag hör om hans rättfärdighet, måste jag ingå däri med mitt hjärtas kärlek såsom något som jag varit förpliktad

till och numera också är förpliktad till såsom mitt lifs lag, men som jag också får anse såsom min egendom. Och jag måste afstå från hvarje egenvilligt bemödande eller begär att urskulda eller själf rättfärdiga mig, men ock från allt tvifvel på Jesu kärlek och rättfärdighet, och helt öfverlämna mig i barmhärtighetens hand, i Jesu hand, i Guds fadershand, viss att han gifver och verkar allt hvad jag behöfver. Jag måste öfverlåta mig åt makten af hans nådesförsäkringar i det gamla och nya testamentet[1]). Men jag får icke söka tilltvinga mig någon känslans visshet, förrän Gud gifver den, men så mycket vissare fasthålla Guds ord och löften.

Denna tro är nu en sådan brytning i djupet med människans själf, hennes fall, hennes egenmäktighet, att Gud kan se det såsom om detta icke funnes till. Den är ett sådant ärande af Gud[2]), att den innebär en godtgörelse af den vanära jag förut tillfogat honom. Och när förlåtelsens kraft intränger i själen från Gud, då sker där en underbar förvandling. Det är då såsom när en fånge löses från sina band, får utgå fri och i stället för fångvaktarens och medfångars mulna ansikten får se sina vänners blida ansikten, får afkläda sin fångdräkt och vända allt hvad till fängelset hörer ryggen. Och allt godt, som hittills blott i svaga begynnelser rört sig i själen, blir nu stärkt och stadfäst. Men detta allt sker i den invärtes människan. Och det är en särskild nåd, när det också vederfares den yttre. Röfvaren på korset bredvid Jesus befrias icke från korset; men han dör på korset såsom en benådad syndare med det eviga lifvets hopp. Ändtligen får ock en människa genom syndaförlåtelsen något af den Helige Andes gåfva, såsom det följande af berättelsen i Apostlagärningarna säger: »Medan Petrus ännu talade dessa ord, föll den Helige Ande på alla dem som hörde

1) Jfr t. ex. de ofvan anförda ställen i Jer. 31; Mik. 7; Ps. 103 m. fl.
2) Rom. 4: 20.

hans tal.» Visserligen får hon detta endast i det mått hon kan mottaga och som Gud vill gifva, men hon får dock Jesu Ande, nya testamentets Ande, barnaskapets Ande, hvarom vi här icke vilja tala närmare, då det ligger utom vår text[1]). En människa, som har fått syndernas förlåtelse, är »en kristen». Hon har det nya lifvet, den Uppståndnes lif, hon är ett »Guds barn».

Men kan hon nu också veta detta, och vågar hon uttala det? Visserligen, om än icke i första ögonblicket, då hon öfverväldigas af den nya erfarenheten eller denna sakta och stilla smyger sig öfver henne. Men då hon småningom kan besinna sig, då måste hon med ödmjuk tacksamhet och Gud allena till ära förundra sig öfver hvad som skett och känna, att hon är en ny människa. Bekänna det får hon ock, dock icke frambära det när som helst och inför hvem som helst. Hon skall framför allt bära det såsom en förborgad klenod; men hon skall kunna bekänna och visa något af hvad hon har, när så behöfves, när Guds ära så fordrar. Att det nu för henne måste begynna ett nytt lif, en ny väg, att nya kraf ställas på henne, nya faror och strider möta henne, det är en annan sak, hvarom vi här icke hafva att tala.

De som nu hafva genomgått dessa erfarenheter, de utgöra tillsammans, hvar de finnas, Kristi sanna församling, de äro en kropp och en ande i Kristus, de må hafva varit eller vara judar eller hedningar, bildade eller obildade, höga eller låga.

Men här stanna vi, frågande: Äro de ock många som erfarit detta, eller hvar äro de? Dock härpå svare hvar och en för sig själf och inför Gud. Men låtom oss ej glömma att erinra därom, att det ock i denna sak finnes mycken hjärtats villfarelse. För att icke tala om dem som icke vilja veta af ordet om en verklig syndaförlåtelse,

1) Se predikningar öfver de nya texternas andra årgång, sönd. efter Nyårsdagen: »Gif mig din Helige Ande».

så är det blott allt för mången, som hvilar på en blott förståndets kännedom därom och en tro i kunskapen, utan någon lifvets genomgång. Andra taga de första svaga nåderörelser de erfara för en sådan genomgång. Andra stå väl i ett sökande, men bindas och hindras af något i dem själfva, något som de icke vilja släppa, t. ex. af fruktan för den smälek, som vanligen åtföljer ett helt öfverlämnande åt Frälsaren.

Men det finnes ock andra, som kanske helt ärligt säga sig själfva: »Till denna nådeställning har jag ännu icke kommit, men jag begär och söker den af allt hjärta.» Vid ett sådant sökande behöfver man icke förfäras, om man söker med en Kornelii uppriktiga sinne. Man behöfver icke ängsligt framtvinga några erfarenheter. Men väl bör man sträcka sig framåt, framhålla för sitt hjärta sin synd och Guds löften, bedja med allvar, öfva sig i att tro det blotta ordet och att vandra rättskaffens. Och man bör vara uppmärksam på de hinder, som kunna finnas, och söka undanrödja dem. Då står man kanske närmare Guds nådestund, än man anar. Ju mera man kan förblifva i ett stilla öfverlåtande, i lydnad för de gudomliga dragningarna och tillsägelserna, desto bättre, desto säkrare och fortare når man målet. Låtom oss då, mina älskade, samla våra själars kraft i bön om denna saliga erfarenhet: syndernas förlåtelse i Jesu namn. En sådan bön möter oss i följande sköna ord ur en af våra andaktsböcker:

Kom, du sälla frihetsdag,
Då min boja varder krossad.
Glad, min Jesus, skall jag då
Lofva dig, af dig förlossad;
Dig, hvars kärlekskraft allena
Gjort mig fri, att dig rätt tjäna.

Amen.

(Ps. 141; 110: 7).

Otrosgrunden i människohjärtat.

Första söndagen efter Påsk.

(Ps. 134: 2).

Text: Joh. 20: 19—31.

På aftonen samma dag, den första i veckan, då dörrarna, där lärjungarna församlades, voro stängda, af rädsla för judarna, kom Jesus och stod midt ibland dem och sade till dem: Frid vare med eder! Och när han hade sagt detta, visade han dem sina händer och sin sida. Då vordo lärjungarna glada, att de sågo Herren. Då sade Jesus åter till dem: Frid vare med eder! Såsom Fadren har sändt mig, så sänder ock jag eder. Och när han hade sagt detta, blåste han på dem och sade till dem: Tagen den Helige Ande. Hvilka I förlåten synderna, dem äro de förlåtna, och hvilka I behållen dem, dem äro de behållna. Men Tomas, en af de tolf, som kallas Didymus[1]), var icke med dem, när Jesus kom. Då sade de andra lärjungarna till honom: Vi hafva sett Herren. Men han sade till dem: Utan att jag ser märket efter spikarna i hans händer och sticker mitt finger i märket efter spikarna och sticker min hand i hans sida, tror jag det alls icke. Och åtta dagar därefter voro hans lärjungar åter inne och Tomas med dem. Då kom Jesus, när dörrarna voro stängda, och stod midt ibland dem och sade: Frid vare med eder! Därefter sade han till Tomas: Räck hit ditt finger och se mina händer, och räck hit din hand och stick henne i min sida, och blif icke otrogen utan trogen. Och Tomas svarade och sade till honom: Min Herre och min Gud! Jesus sade till honom: Emedan du har sett mig, tror du; saliga äro de som icke se och dock tro.

1) Namnen Tomas och Didymus betyda båda tvilling.

Så gjorde ock Jesus i sina lärjungars åsyn många andra tecken, som icke äro uppskrifna i denna bok. Men dessa äro uppskrifna, på det att I skolen tro, att Jesus är Kristus, Guds Son, och att I genom tron skolen hafva lif i hans namn.

I.

Herre, dina ögon se efter tron[1]).

Det var en ond tid i Israel, då detta sades af profeten Jeremia. Det var en tid, då, såsom det heter nyss förut, »man måste löpa omkring på gatorna i Jerusalem och söka på dess torg, om där möjligen funnes någon enda, som gjorde rätt och sökte sanning», men då man måste klaga öfver falskhet och otro hos alla. Det var en tid, då Herren måste klaga, att »han slog sitt folk, men de kände ingen smärta därvid; han tuktade dem, men de ville icke taga någon varning. De gjorde sina ansikten hårdare än sten och ville icke omvända sig.» Och detta gällde icke blott om den oförståndiga mängden, utan äfven de stora och visa i Israel, som borde känna sin Guds lag, hade allesammans »sönderbrutit sitt ok och sönderslitit sina band». Därför var ock domen nära för dörren.

Men äfven i en sådan ond tid skådade Herren dock ut efter den minsta gnista af något verkligt godt och lofvade att se det med nåd. Han befallde sin profet att söka efter, om det fanns någon enda, som ville öfva rättfärdighet, så ville han för en sådans skull ännu vara nådig. Framför allt var det »tro» Herren härvid sökte, tro i gamla testamentets mening: förtroende till Gud, trohet, redlighet, som grundade sig på ett hjärteförhållande till Jehova, den osynlige Herren. Ty veten, m. å., detta förhållande, trosförhållandet till Gud, var och är städse den enda fullt pålitliga grunden till någon trohet och redlighet i människan.

Och hvarför är det så? Jo, grunden till allt ondt är otron. Vårt släktes syndafall har sitt ursprung i otro,

1) Efter nya öfversättningen: »Är det icke trohet, Herre, dina ögon söka?» Jer. 5: 3.

på samma gång det består i en tro på lögnen. Läsom berättelsen härom i bibelns första boks 3:e kapitel, samtalet mellan ormen och de första människorna, och I skolen finna detta. Vi läsa där om en Guds befallning till de första människorna, som de skulle lyda och hålla, äfven då de icke sågo honom, d. v. s. i tro. Frestaren åter söker göra denna befallning först tvifvelaktig, sedan osann, han vill fästa deras blick vid det synliga och vid själfupphöjelsen och inkastar så i deras hjärtan otrosfröet, som de villigt upptaga och som sedan uppväxer i olydnad. Sedan dess finnes nu en otrosgrund i människohjärtat och i mänskligheten. Denna består i en ovillighet och oförmåga att fasthålla det osynliga och eviga och i en förundransvärd benägenhet att tro på det synliga, på allt som är bedrägligt och bländande; och därmed sammanhänger en lögnaktighet och slingeraktighet i hjärtats djup. Detta bildar likasom en stengrund i människohjärtat, en isskorpa, som hindrar all växt af det goda. Det är i det naturliga hjärtat såsom i världens nordligaste trakter. Där kan man visserligen få se en smula gräsväxt under sommarens långa och heta dagar. Men intet träd kan där växa, ty den så kallade »kälen» i jorden tinar aldrig upp, och därför kan ingen växt slå djupare rot. På samma sätt kan aldrig något verkligt godt riktigt rota sig i ett människohjärta, så länge otrosgrunden ännu finnes kvar. Hören detta med djupt allvar, m. å. Så är det i hvar och en af oss, en sådan grund bära vi uti oss.

Men just därför söka Herrens ögon efter tron. Tron är nämligen den enda, verkliga motsatsen till denna otrosgrund, den enda, verkliga hjälpen för vår varelse. Hören då detta och tagen det icke lätt och ytligt; menen icke, att tron utan vidare finnes i oss. Tron — förtroendet till vårt lifs Gud, vår Fader i himmelen — är väl i sig det naturligaste af allt, men efter vårt syndafall är den oss det svåraste af allt.

Men någon torde härvid icke utan skäl fråga: Kan tron ens komma till stånd hos oss, då det redan finnes i

oss en sådan otrosgrund? Vi svara: Det kan ske genom Guds underbara nåd, men också endast så. Och det är just i detta syfte han ständigt arbetar på oss. När han skapade vår varelse efter sin bild, då nedlade han i densamma en trosgrund. Att nu återställa densamma, återväcka den till lif, och att därför uppbryta otrosgrunden, det är hans mål med oss.

Detta var just betydelsen af patriarken Abrahams väg. Han är trons fader och därför stamfader för en ny mänsklighet. Honom till evärdlig ära heter det: »Abraham trodde Gud, och det vardt honom räknadt till rättfärdighet»[1]). Men hvilken lång och djup väg hade han icke att vandra för att komma till trons fullbordan. Genom honom blef emellertid en trosgrund lagd inom hela hans släkt, det folk, som härstammade från honom. Och denna inplantades på nytt släkte efter släkte genom Jehovas ord, icke minst det ord, som berättade om Abrahams tro och trosväg. Och nu blef frågan för hvarje hans efterkommande att välja mellan tro och otro, att behålla den gamla otrosgrunden eller att låta i sig uppbryta en ny trosgrund.

På Jeremias tid fanns nu ock verkligen ett fåtal af Israels folk, som trodde, bland dem framför allt den lidande och klagande profeten själf. Men det var dock ett sådant fåtal, och dessa förmådde så litet göra sig gällande, att det till sist — alldeles såsom vid Sodoms förstöring — icke kunde blifva fråga om ett räddande af det hela, utan blott af dessa få. Men ur detta fåtal uppväxte dock efter domstiden ett nytt, ett återställdt Israel.

II.

I detta af den babyloniska fångenskapens nöd tuktade och genom återförandet ur denna fångenskap upprättade Israel blef det nu åter fråga om att uppväcka och bevara tron. Men åter kom släktets förtviflade ondska till uppenbarelse, åter växte otrosgrunden. Då Jesus, den utlofvade

1) 1 Mos. 15: 6.

Frälsaren, ändtligen kom i världen, var det en tid, ondare än i Jeremias dagar.

Men åter hette det då: »Herrens ögon se efter tron.» Och nu var det fråga om något mera än i Jeremias dagar. Nu var fråga om att tro på Jesus såsom en uppenbarelse af Fadren och att ingå i hans sinne. Därpå arbetade Jesus under sitt kötts dagar. Hos den kvinna, af hvilken han skulle födas, måste redan den israelitiska tron hafva hunnit till en viss mognad. Men huru mycket hade hon icke sedan att lära för att komma till trons fullbordan. Ja, hon måste se svärdet gå genom både sin och sin sons själ[1]). Och Jesus själf måste lära att vandra i tron, i den fullkomligaste tro. Ända från barnaåren, då han växte upp i sin ringhet i Nasaret, såväl som från det ögonblick då frestaren i öknen föregycklade honom den synliga världens tjusning, till den stund, då han i dödens smärta tillitsfullt utropade: »Fader, i dina händer befaller jag min ande», måste han vandra i tron. Men därmed blef också en ny trosgrund lagd i vårt släkte, en fullkomligare än hos och genom Abraham. Jesus är »trons begynnare och fullkomnare»[2]). Och allt hvad han talade och gjorde under sitt lif gick ut på att uppväcka, rena och stärka tron hos de människor, som ville mottaga hans inverkan. Huru ofta upprepar han icke detta ord till människorna: »Tro; ske dig, som du tror» o. s. v. Därför omtalas det såsom den förnämsta frukten af Jesu första under vid bröllopet i Kana: »Hans lärjungar trodde på honom.» Och i berättelsen om den kunglige tjänstemannen och den hedniske befälhafvaren i Kapernaum eller om kvinnan, som rörde vid Jesu klädesfåll, om fadren, som gråtande förde sin fallandesjuke son till Jesus, om de blinda, som trädde fram till honom för att blifva botade o. s. v. — öfver allt talas det om tron. Mer än hundra gånger nämnes bland annat ordet tro i Johannes' evangelium. Och i slutorden af vår text heter

1) Luk. 2: 35. 2) Ebr. 12: 2.

det ju: »Alla dessa tecken äro uppskrifna, på det att I skolen tro, att Jesus är Kristus, Guds Son, och att I genom tron skolen hafva lif i hans namn.» Ständigt sågo Jesu ögon efter tron och prisade tron, hvarhelst han mötte den.

Synnerligen var detta fallet vid Jesu umgänge med sina egna lärjungar. Hvilken trosöfning var icke deras vandring med Mästaren. Huru måste de icke därvid bära något af den smälek, som hvilade öfver honom. De måste »förblifva med honom i hans frestelser». De måste mottaga bestraffning för sin otro och klentro. Men till sist kunde dock Jesus inför Fadren gifva dem detta loford: »De ord, som du har gifvit mig, har jag gifvit dem, och de hafva mottagit dem och förstå i sanning, att jag har utgått från dig, och tro, att du har sändt mig»[1]).

Men hvilken möda hade icke Jesus härvid för att få dessa, som trodde, fullkomligt frigjorda från otrons grund i deras innersta. Och hvilken otrosgrund mötte han icke härvid i hela sitt folk. Den mötte honom i Nasaret, då han växte upp och då han första gången där predikade[2]). Ännu mera mötte den honom i hans folks hufvudstad och bland dess ledare. Den låg där såsom en isskorpa, som hindrade hans ord att komma till någon växt, så att endast några gröna strån kunde spira upp. Just därigenom blef tron en så mycket allvarsammare sak äfven för det lilla fåtalet af troende. De måste stå ensamma mot hela sin samtid. Och så se vi dem då i vår text, sedan Jesus blifvit förkastad af sitt folk, utstötta med honom; och nu på tredje dagen efter hans blodiga död äro de församlade i tyst bäfvan, inom lykta dörrar, »af fruktan för judarna».

Men äfven från en annan sida var tron för Jesu lärjungar icke någon lätt sak, nämligen gent emot deras eget hjärta. De hade från början af Jesu uppträdande lyssnat till honom och trott på honom. Men hvilken otrosgrund

1) Joh. 17: 8. 2) Jfr Luk. 4: 16 f.

var dock icke kvar i botten hos dem, eller — något som är detsamma — hvilken tro på världen. Därför kunde på länge tron icke erhålla något fullt fäste i dem. De trodde på Jesus såsom Messias, men såsom en Messias på jorden eller efter världens art, icke såsom en Messias, som skulle dö och uppstå och så först grunda ett andligt rike ofvanefter. Och dock måste det i dem komma äfven till denna tro. Därför hade de måst fira en långfredag med sin Mästare. Och sannerligen, icke firade de den likasom vi såsom en högtidsdag, utan såsom en verklig sorge- och smärtedag, vid det verkliga korset, under det att smärtan öfver Mästarens förkastelse gick såsom spikar och spjut genom deras egen själ. Först så kunde otrosgrunden i dem riktigt komma i dagen och brytas upp. Då visade sig, huru deras tro höll på att blifva om intet. Det sannades i någon mån, hvad Jesus sagt i liknelsen om säden, som såddes på stenhällen. Tron höll på att förtorkas, därför att den icke hade nog djup jord. Blott Jesu outsägliga trohet och förbön hos Fadren räddade härvid hans egna. Men nu, sedan otrosgrunden på detta sätt blifvit uppbruten, gällde det på uppståndelsens dag att åter uppväcka den bortdomnade tron. Och det är härom, som påsktidens evangelier och särskildt detta vårt evangelium handlar. Men härvid kommer åter otrosgrunden i dagen.

III.

Redan hade kvinnorna, som på påskmorgonen kommo till Jesu graf, bådat för lärjungarna, att de hade sett en syn af änglar, som sade dem, att han lefver. Men därmed hade ännu icke tron fått makt i lärjungakretsen. Väl hade de på aftonen samlat sig, men inom lykta dörrar, fulla af fruktan såsom skrämda får. De hade icke behöft att så frukta, om de verkligen hade trott Jesus vara uppstånden. Då komma två lärjungar hem från Emaus och förtälja om en uppenbarelse af den Uppståndne. Lärjungarna höra detta, förundra sig, men ännu är det såsom om detta icke

riktigt får rum i deras inre. Då ändtligen står Jesus midt ibland dem. De tillslutna dörrarna öppnas icke, men ändock är han där; och nu talar han till dem och bjuder dem att se hans händer och hans sida. Se, detta allt behöfdes för att öfvervinna otrosgrunden i dem; att de icke blott en och en, utan alla på en gång få se honom själf.

Och nu går allt hans handlande med dem ut på att i dem riktigt uppväcka tron. Han hälsar dem med frid. Därmed vill han öfvervinna den bäfvan och skygghet, som ännu bor i deras hjärtan, bor där äfven såsom en fruktan för honom, deras egen Mästare. De hafva ju alla varit honom i någon mån otrogna, fastän de alla med en mun lofvat att vara honom trogna i döden. Deras samvete vittnar emot dem, och de förstå ännu icke djupet af hans förlåtande kärlek. Men nu kommer denna fridshälsning till dem såsom ett budskap från det försonade brodersoch fadershjärtat. Emellertid, enligt Lukas' berättelse tro lärjungarna först, att de »se allenast en ande». Så måste då Jesus taga och äta i deras åsyn och låta dem vidröra sig, och han måste likasom öfvertala dem, sägande: »Anden har icke kött och ben, såsom I sen mig hafva.»

Ja, sådan otrosgrund finnes i själfva Jesu lärjungar, otro på det gudomliga lifvets kraft, otro på, att anden är herre äfven öfver den döda lekamen, något som dock deras Herre förut talat om och visat prof på. Först sedan de sett detta i honom själf och trott, kan han nu lofva dem själfva Anden och sända dem åstad till hans och deras verk, hvilket de trott vara om intet. Men detta verk blir nu icke heller att med svärdet strida för ett jordiskt rike, utan att i hans namn »förkunna bättring och syndaförlåtelse» och ett nytt lif och därmed grundlägga Jesu andliga herradöme i världen.

Dock, äfven efter denna stora Jesu uppenbarelse för tio af sina lärjungar, är väl med den otrosgrunden fullkomligt öfvervunnen i lärjungakretsen? Nej, ännu skall det visa sig, huru djupt den sitter. Tomas visar oss detta.

Han hade i sin själs otrosmörker hållit sig afsöndrad från de andra lärjungarna och därför icke fått med af Mästarens första uppenbarelse bland dem. Nu då de alla med en mun kunna betyga honom, att de »hade sett Herren», vidblifver han dock denna sin mening: »Utan att jag ser märket efter spikarna i hans händer och sticker mitt finger i märket efter spikarna och sticker min hand i hans sida, tror jag det alls icke.» Sen här otrosgrunden. Den består visserligen icke hos Tomas i ovillighet att tro, såsom hos fienderna; men det är dock något af samma slag. Det är naturens motvilja att uppgifva sig själf, sitt beräknande, sitt seende på det yttre. Det är en olydnad mot Guds tillsägelse, ett tvifvel på hans allmakt.

Men är väl detta något som finnes blott hos Tomas? Nej, det är blott samma rot, som funnits hos alla lärjungarna. Äfven de hade behöft se. Om Tomas ensam hade sett före dem, hade de väl därmed trott? Nu skulle denna gemensamma otrosrot ännu en gång uppenbaras.

Men sen nu, på hvad sätt Herren uppenbarar den. Hvilken mildhet och skonsamhet bevisar han icke därvid; men på samma gång låter han tviflaren veta, huru han känner allt, och förstår så att förödmjuka sin lärjunge på det allra djupaste. »Stick dina händer i hålen efter spikarna», säger han till Tomas, och visar därmed, att han hört denna hans fordran, som just ådagalägger höjden af hans otro. Men så hinner han också ned till botten af denna och upprycker den så med roten. Ty då Tomas ändtligen utropar: »min Herre och min Gud!», då har han likasom kastat upp otrons rot ur sig, då är hjärtats isskorpa fullkomligt smält. Och nu kan han blifva den förste, som hälsar sin Mästare med det tillbedjande uttrycket: »Min Gud!» Men de andra, som bevittnat denna sin medlärjunges förödmjukelse och den nya trosfödelsen i honom, dela nog något af hans genomgång och föras ett steg framåt i tron.

Jesu förebråelse vid detta tillfälle till den troende lärjungen angifver emellertid, hvilken möda detta kostat honom. »Nu tror du», säger han, »nu ändtligen». Och då han därpå fortsätter: »saliga äro de som icke hafva sett och dock trott», påminner han om, att detta var en högre salighet, och att det verkligen varit en mistning för Tomas att icke tro utan sådant uppenbart seende.

Men nu säger oss Johannes, att han skrifver om allt detta, på det att hans läsare »skola tro, att Jesus är Guds Son och så hafva lif i hans namn». Därmed betygar han för dem, för oss, hvilken hufvudsak tron är för oss, att på den beror allt.

IV.

»Herrens ögon se efter tron»: månne det icke alltså är på samma sätt äfven med afseende på oss? Ack, äfven nu är det en ond tid såsom i Jeremias dagar och i dagarna under Jesu vandring i köttet. Förfärande ondskans makter regera i mänskligheten. Herrens domar äro oss kanske närmare än vi tro. Men äfven nu letar Herren efter tron, äfven om den blott finnes hos några få. Och han arbetar för att uppväcka och fullkomna den och att samla de troende. Men hos huru många förblir det icke härunder vid ett ständigt: »jag vill icke». Isskorpan, stengrunden gifver sin art åt hela deras hjärta och lif. Ja, likasom äfven i den heta södern is och snö aldrig smälter på de höga bergstopparna, så är det hos dem midt under allt det ljus och den värme, som utgår från evangelium.

Men äfven där någon tro finnes, menen I väl, att icke länge samma otrosgrund är kvar? Ofta har tron blott tagit ett ganska ytligt fäste. Man tror på en Jesus, som skall »göra lycklig» för stunden, på jorden eller på jordiskt sätt. Men världssinnet är kvar. Och man söker icke en hel förvandling till ett himmelskt sinne. Man vill hafva en Jesus, som tillåter köttet att vara i fred. Man nöjer sig med att tro något litet, under det att en grund af otro

blir kvar i hjärtat. Ack, tänken icke för högt om eder själfva, I, som menen eder tro. Hafven I väl ännu genomgått den verkliga långfredagen, en dag, på hvilken otrosgrunden blifvit blottad i eder, så att tron, som I menat eder hafva, hållit på att blifva om intet? Väl eder, om I genomgått sådant utan att förlora tron, genom eder Mästares trohet och förbön! Då är det visst, att eder påsk icke skall dröja, eller kanske har den redan kommit. Men äfven därvid skall det behöfvas nya uppenbarelser af den Uppståndne för eder, och det gång på gång, tills den fulla trosbekännelsen kommer fram ur eder, och innan I ären mogna till eder pingsthögtid. Ännu bo kanske Tomas-orden: »utan att jag ser hålen efter spikarne i hans händer och sticker min hand i hans sida», i edert hjärta eller rufvar en sådan Tomas-tanke i det mörka, okända djupet.

Men frågen I mig nu: »Hvad är då härvid att göra? Jag känner och lider af otron, jag känner såsom en dödssvaghet i mitt hjärta. Jag vet väl, att jag har allt i min Frälsare; men huru skall jag blifva däraf delaktig? Huru skall jag få känna den fulla vissheten om förlåtelse för mina synder, huru skall jag blifva född till ett verkligt lif, huru skall jag få Anden?» Vi svara: Genom tron. Och tron är fasthållandet af det osynliga, af Guds kärlek och makt, sådan den redan gifvit sig tillkänna i hans ord och i tusen vittnesbörd. Tron är fasthållandet af Guds ord och lydnad för hans tillsägelser, ja, vi våga säga, »blind lydnad, blindt förtroende», ödmjuk, barnslig lydnad. Blott så uppgifver man otrosgrunden i sig, när man mottager och behåller det som redan gifvits. Det gjorde icke Tomas; han fordrade ännu något mer. Tag därför och använd det som gifvits dig, m. å., såsom Tomas skulle hafva trott utan att se. Fasthåll detta, om ock under väntan och bäfvan. På detta sätt skall tron växa i dig och bekräftelsen och lifvet komma. »Upphör att begära» — nämligen begära något annat, än det Gud har gifvit eller vill gifva dig. Upphör att i din oroliga natur begära, vore

det ock det bästa: »att få se Frälsaren», om han icke vill låta sig se. Han är dock lika verkligt, lika visst uppstånden, lika mycket för dig. Om du icke tror på detta sätt, så fördröjer du din egen fortgång, såsom Tomas ännu under åtta dagar fördröjde sin trosfödelse. Och äfven om du genom din klentro aftvingar Herren en uppenbarelse af sig själf, så ådrager du dig därmed en otrosnäpst af honom.

På sitt sätt är tron det enklaste af allt. Den är vårt hjärtas djupaste behof, och Gud, på hvilken vi skola tro, är oss det närmaste af allt. »Han är mera i oss själfva, än vi äro det», har någon sagt[1]). Därför ligger det ett barn i dess okonstlade naturlighet och oskuldsfullhet så nära att tro, och detta är dess storhet. Men vi hafva växt ifrån barnet, blifvit »stora och kloka», och så gör vår konstighet, vår självgodhet tron för oss till det svåraste af allt. Och dock måste det komma därtill — vi måste blifva barn och tro såsom barn — om vi skola frälsas.

Men om du verkligt tror, m. å., och är stadd på trons väg, salig du! Att tro är att äga Frälsaren i ditt innersta, att hafva honom boende i det heliga rum, som är trons säte. Det berättas, att en helig själ, som blifvit pröfvad af svåra anfäktelser och vidriga frestelser, efter detta frågade sin Herre: »Hvar var du väl, när jag erfor allt detta?» Då fick hon detta svar: »Jag var i ditt hjärta.» Att tro är att tillägna sig Herren Jesus i hela hans rikedom och fullhet, är att öppna sig för honom. Att tro är att göra sig beredd för Andens mottagande, för pingsten, för den väsentliga, nya födelsen, som då inträder efter långfredagens och påskens genomgångar, då man bedjande förbidar, såsom den första lilla lärjungahopen. Vår text slutar ju med att betyga: »Genom tron skola vi hafva lif i hans namn», och detta lif kommer genom födelse af Anden. Så blir man beredd till ett

1) Jfr Augustinus' ord: »Interior intimo meo».

verktyg för Herrens Ande, till att blifva »sänd» att förkunna förlåtelsens och det nya lifvets nåd för andra människor. För tron måste fienden vika, och frimodigheten skall inträda i hjärtat. Och i stället för att innesluta mig med andra inom lykta dörrar skall jag nu kunna gå åstad och med öppen mun förkunna om min uppståndne Herre.

Då först är fallets rot, otrosgrunden, i mig öfvervunnen, när jag i tron på den osynlige Frälsaren kan gå fram min väg i en fientlig värld, fattig, lidande, men dock triumferande, i glädje och frid, eller när jag, då jag ser dödens djup framför mig, dock kan kasta mig ned i detta djup, viss, att jag skall falla i en Faders armar. Måhända har jag dessförinnan ett sista pröfvande vägstycke att tillryggalägga, som skall fullborda tron.

Men därvid talas det icke förgäfves i skriften om att »bevara trons hemlighet i ett rent samvete»[1]), så att tron får förblifva i själens djup såsom en afskild helgedom och att intet eget, intet af synd och värld, smyger sig in därvid. Salig den som så lärt att tro! I lifvet, i döden och i domen skåda Herrens ögon efter tron.

Amen.

(Ps. 191: 1, 2; 191: 3—6; 133: 3; 200: 3—5; 191: 9, 10).

1) 1 Tim. 3: 9.

Vår Herde.

Andra söndagen efter Påsk.

(Ps. 205: 1).

O vår Gud! Huru stort, att du vill samla oss omkring dig såsom får omkring sin herde, att vi få höra dig till såsom barnen sin fader! Så gif oss då ock nu att höra din röst såsom en herdes, en faders. Lär oss att blifva stilla inför dig och öppna vårt begär inför dig, att du må få gjuta öfver oss din onämnbara välsignelse.

Text: Joh. 10: 11—16.

Jesus sade: Jag är den gode herden. Den gode herden låter sitt lif för fåren. Men den som är legd och icke är herde, hvilken fåren icke tillhöra, han ser ulfven komma och öfvergifver fåren och flyr, och ulfven bortrycker dem och förskingrar fåren; men den legde flyr, emedan han är legd och vårdar sig icke om fåren. Jag är den gode herden, och jag känner de mina och är känd af de mina, såsom Fadren känner mig och jag känner Fadren, och jag låter mitt lif för fåren. Jag har ock andra får, som icke äro af detta fårahus; dem måste jag ock föra härtill, och de skola höra min röst, och det skall varda en hjord och en herde.

När man vistas i vissa sydligare trakter af vår världsdel, t. ex. i Tyskland, och måhända äfven i några trakter af vårt eget land, händer det stundom, då man vandrar en väg fram, att man mötes af ett egendomligt tåg. I spetsen för detsamma går en man med en staf i handen och

klädd på sitt särskilda sätt. Och efter honom kommer en ofantlig mänd får, som, tätt sammanpackade, följa honom. Till tåget höra ock en eller flera hundar, som oaflåtligen kretsa kring fåren och hålla hjorden tillsammans, i det att de med sitt skällande och hotande hindra hvart enskildt får, som vill stanna eller aflägsna sig från hjorden, att göra detta. Det är ett synnerligen nära förhållande mellan en sådan herde och hans hjord. Han umgås och lefver med fåren, sofver bland dem eller i deras närhet i någon hydda på fältet; i södern kunna ju ock fåren vida mer vistas på fria fältet än hos oss. Herden ingår i fårens egendomligheter och har därigenom en synnerlig makt öfver dem. Ja, han likasom nedstiger till djuren; men därigenom lyfter han ock djuren upp till sig, man kan nästan säga, förmänskligar dem. Han framkallar och odlar hos dem drifter af tillgifvenhet, sammanhållning, förstånd, lydnad. Å andra sidan sörjer han faderligt för dem, skyddar och leder dem. Han tager ock af dem hvad han själf eller hans husbonde behöfver; han är »klädd i deras ull». I österlandet är detta förhållande ännu mer utvecktadt och var så framför allt i forna tider. Man stod där närmare mänsklighetens ursprungliga enkla förhållanden.

Allt detta, som i och för sig är ganska märkligt, blifver ännu märkligare, då vi betänka, att det är en verklig bild af ett högre, ett högsta förhållande, att vår Herre och Frälsare har nedlåtit sig att kalla sig själf »en herde». Men han icke blott kallar sig så, utan han är det ock efter en högre verklighet. Och likaså är förhållandet, då han kallar människorna för »får.» Mänskligheten har verkligen i sig något af djuret, både det ena och det andra djuret. Och särskildt har den i sig icke så litet af fårens art. Å andra sidan hafva vi, såsom skriften säger, »evigheten i hjärtat»[1]). Vi äro på en gång lägre och högre

1) Pred. 3: 11.

varelser. Och redan denna vår varelses dubbla beskaffenhet är någonting förunderligt. Men det underbaraste af allt är, att evighetens Herre nedlåtit sig att stiga ned till oss och lefva bland oss, för att samla människor omkring sig såsom sin hjord. Men så är då ock han allena »den rätte eller gode herden». Och han är detta icke likasom tillfälligtvis, utan på grund af sin ursprungliga ställning, såsom vår skapare och såsom den som bär vår urbild i sig[1]). Han har verkligt inträdt i våra förhållanden. Han var likasom »klädd i vår ull», i syndigt kötts liknelse, och då man såg honom bland oss, kunde man taga honom för att vara en af oss. Han har ätit och druckit, vakat och sofvit, frestats och lidit såsom en af oss. Han har blifvit förtrogen med alla våra förhållanden.

Detta hans nedlåtande var nu förberedt redan långt förut, såsom i allmänhet intet stort och märkvärdigt framträder utan sina förberedelser. Bland Israels folk uppträdde Jehovah i gamla testamentet, visserligen på ett lägre och förberedande, men dock verkligt sätt, såsom dess herde. Och han satte öfver detsamma herdar, som å hans vägnar skulle utöfva hans ämbete, t. ex. konungar, präster och profeter. Så kunde då den gammaltestamentliga tron med sanning säga, då den blickade tillbaka på Guds gärningar mot Israel: »Du ledde ditt folk såsom en fårahjord.» Och t. o. m. den enskilde israeliten kunde med salig trygghet utropa: »Herren är min herde»[2]).

På grund af detta kunde nu också vissa, klarseende människor mottaga och uttala löften af Gud om ett ännu högre herdeförhållande, som skulle inträda. Israels profeter, Esaias, Hesekiel, Sakarja äro rika på dylika utsagor, och man skulle kunna hålla en hel predikan om dessa märkliga förutsägelser. »Herrens härlighet skall varda uppenbarad, och då skall han föda sin hjord såsom en

1) Joh. 1: 3; Kol. 1: 16 f. 2) Ps. 77: 21; 23: 1.

herde», heter det. »Herren skall en gång själf åtaga sig sin hjord, och hans tjänare David skall vara dess herde.» Men denne herde skall dock blifva »slagen med svärd» och »förkastad af sitt eget folk»[1]).

Sådana ord hade nu likasom vuxit in i det israelitiska folkets medvetande. Och därför ljöd det för detta folk med en särskild klang, då nu ändtligen Han stod der, han som, såsom ingen annan, kunde peka på sig själf och säga: »Jag är den gode, den rätte herden.» Och då han nu lefde midt ibland fåren, kunde han, åter profetiskt, utsäga om sig själf det högsta, som han skulle komma att göra för dem? »Jag låter mitt lif för fåren.» Detta var ett ingående i deras förhållande, såsom aldrig tillförene skett af någon herde. Människo-fåren voro ju varelser, som voro hemfallna åt döden; så skulle då ock deras rätte herde dö med dem. Ebreerepisteln uttalar denna inre lag med följande sköna ord: »Då nu barnen hafva samma kött och blod, blef ock han desslikes däraf delaktig, på det att han genom döden skulle tillintetgöra den som hade döden i våld, och på det att han skulle göra alla dem fria, som hela sitt lif igenom af fruktan för döden måste vara trälar; ty änglar tager han sig ju icke an, utan Abrahams säd tager han sig an.» Af dessa ord se vi, att han icke blott skulle dö med fåren, utan ock för fåren: för att befria dem från döden. I det hvardagliga lifvet måste ju fåren dock till sist dö för herden, för att blifva hans näring. Här var det tvärtom; det var just uttrycket för det högre förhållandet. Ty här kunde det sägas till människorna: »Utan att I äten Människosonens kött och dricken hans blod, hafven I icke lif i eder»[2]). Så talade han, då han var ibland oss. Men nu, m. å., ljuder detta hans ord ännu mycket märkligare för oss, se-

1) Es. 40: 11; Hes. 34: 24; Sak. 11: 13: 7.
2) Ebr. 2: 14 ff.; Joh. 6: 53.

dan det blifvit icke blott en förutsägelse utan en verklighet. Han är död för oss. Men han är ock uppstånden för oss. Och nu säga vi om den Uppståndne: Han har bragt oss lifvet genom sin död; och han är nu, såsom den evigt lefvande, vår herde. Och därför har församlingen satt detta evangelium »om den gode herden» under påsktiden, emedan det hör till vår uppståndne Frälsares ära och ämbete att vara vår herde.

Jesus gör sitt förhållande till sin hjord klarare genom en motsats. I de ord, som föregå vår text och tillhöra en annan årgång af dagens evangelier, framställer han sig själf i motsats till tjufvar och röfvare, i vår text i motsats till legoherdar. De förra uttrycken beteckna skadliga och förföriska andar, som intränga bland fåren; det senare åter människor, som stå i ett visst lagligt förhållande till fåren, såsom tjänande, men som dock äro detta på ett mera främmande sätt. De höra till dem som hafva namnet att de lefva, ändock de äro döda. Både det ena och andra slaget funnos före den gode herdens uppenbarelse, och de finnas ock efter honom, och detta till en del såsom en urartning af hans egen ordning. På grund af denna funnos nämligen före honom förebildliga underherdar; så funnos ock efter honom efterbildliga. Det är dessa, som kunna urarta till legoherdar, ja ock till tjufvar och röfvare, och det är icke omöjligt, att båda slagen kunna förenas till ett. De senare komma dock äfven från annat håll än från herdarnas egen hop.

Huru nära en sådan urartning kan ligga i Kristi församling, lär oss apostelen Paulus, då han icke så långt före sin ände varnande påminner de kristna lärarna i Efesus, huru »efter hans bortgång skola inkomma bland dem svåra ulfvar, som icke skola skona hjorden», ja, att »ur deras egen krets män skola uppstå, som skola tala det förvändt är och draga lärjungar efter sig»[1]).

1) Apg. 20: 29, 30, jfr Upp. 3: 1; 1 Joh. 2: 18 f.

Vid den skillnad, som vi här hafva gjort gällande mellan herdar och legoherdar i Jesu hjord, torde dock någon kunna med skäl framkasta den frågan: »Finnes det väl vid sidan af den rätte, den ende herden, som är fårens verklige ägare, några andra herdar än »legda»? Äro icke alla, som hafva någon herdeställning bland fåren, i öfverherdens tjänst och således legda i jämförelse med honom? Finnes det mer än en herde, en som fåren tillhöra? Finnes det någon annan ställning än dennes egen och legoherdarnas och tjufvarnas ställning»? — Det är sant, i strängaste mening finnes det endast en enda herde, och alla andra kunna på sin höjd vara hans tjänare. Men man kan mottaga och förvalta ett uppdrag af honom på två sätt: Antingen i medvetande af sin gemenskap med honom och därför helt och hållet i hans sinne; just därför att man vet, att fåren endast tillhöra honom, kan man tjäna dem för hans skull, utan hänsyn till den egna fördelen, allra minst såsom den första synpunkten; eller ock kan man hafva sin egen fördel såsom den första synpunkten, och därför blott nödtvunget och försumligt göra sin tjänst. Det är nu en gång så, att Jesus har tillkämpat sin hjord en viss yttre tryggad ställning i världen, hvilken medför sina förmåner. Och det har därför ock sina förmåner att hafva en tjänande herdes ställning bland henne. Men frågan blifver då, hvad som är en sådan tjänares hufvudsynpunkt vid sin tjänst.

Sinnelaget hos en tjänare i Jesu hjord pröfvas bäst i nödens dagar, då skador och förförelser intränga bland fåren. Vi se detta på Jesu eget exempel. På hans tid hade herdarna blifvit icke blott legoherdar, utan röfvare och förförare. De hade satt människoläror i stället för Guds bud, och de sökte endast sitt eget, sargande och fördärfvande fåren eller lämnande dem åt sitt öde. Därför såg Jesus sitt folk såsom en öfvergifven och förskingrad hjord, icke blott utan herdar, utan med röfvare ibland sig. Då satte han själf, när ingen annan såg denna skada eller

visste något råd därför, sitt eget bröst mot densamma, lät höra bland sitt folk den sanna herderösten, lärde dem sanningen och vågade därför sitt eget lif. Så hafva ock, uppväckta af hans exempel, andra människor gjort efter honom. Så gjorde en gång Luther i en mörk förförelsens tid. Och så vilja än i dag alla verkliga herdar göra. I alla tider finnas skador bland fåren, och ty värr både legoherdar och röfvare. Och fåren själfva veta då vanligen föga eller intet sitt eget bästa. De äro förvildade och missledda. Så gäller det då för en rätt herde att lida både för dem och af dem.

»Jag är den gode herden; den gode herden låter sitt lif för fåren.» Så sade Jesus, och så gjorde han. Och i detta sitt verk trädde han också inför sin Fader, fårens högste ägare, såsom medlande för dem. De hade på mångfaldigt sätt förverkat sin rätt att vara hans får. Men herden förvärfvade dem denna rätt tillbaka genom sitt blod. Det var ett underbart verk, detta verk: att gifva sitt lif för fåren. Ingen, utom den gode herden själf, förstod det rätt, då det skedde. Och hvem förstår det ännu i dess fulla djup?

Men den gode herden har ock ett annat verk att utföra bland sina får. Han är visserligen en gång död för dem; men han lefver nu evigt med dem. Man kan uttrycka detta hans verk på flera sätt. I vår text omtalar han det själf såsom ett samlande af fåren och ett sitt kännande af dem. I den föregående texten har han beskrifvit detta sitt verk närmast såsom han utförde det bland Israels folk. »Den som går in genom dörren, han är herde för fåren. För denne låter dörrvaktaren upp, och fåren höra hans röst, och sina egna får kallar han vid namn och för dem ut. Och när han har släppt ut sina egna får, går han framför dem, och fåren följa honom, ty de känna hans röst.» Detta är i första hand beskrifningen på, huru Jesus inträdde i sitt ämbete såsom

Israels herde genom Fadrens kallelse, huru hans föregångare, Johannes Döparen, upplät hans folks hjärtan för honom, och huru de förberedda själarna igenkände honom och slöto sig omkring honom, och huru han nu ledde dem under sin vandring i köttet. Det är beskrifningen på, huru Jesus samlade den första lilla lärjungaskaran. Men nu säger han i vår text: »Jag har ock andra får, som icke äro af detta fårahus», nämligen Israel; »dem måste jag ock föra härtill, och de skola höra min röst, och det skall vara en hjord och en herde.» Med dessa »andra får» menar han hela människovärlden, och bland dem äfven oss. D. v. s. han menar alla dem, som i det kommande vilja blifva hans lärjungar. Och till dessa står han i samma hjärteställning, som till sin första hjord i Israel. Men därför att mänskligheten oupphörligt förnyas från släkte till släkte, så säger han oupphörligt till den hjord han redan samlat: »Jag har ock andra får, som jag måste föra härtill.» Så har han väl i denna vår tid samlat sig en stor och väldig hjord; men ändock ljuder ur hans hjärta dessa vidtomfattande ord: »Jag har ock andra får; dem måste jag ock föra härtill.» Och härmed pekar han på missionens stora arbete.

O, det är ett förunderligt ord, detta Frälsarens »måste». Det är såsom ett pulsslag ur hans innersta hjärta, ett uttryck för det kärlekens tvång, som drifver honom. Det är detta »måste», som dref honom ned från himmelen. Och detta »måste» dref honom ock upp på korset. Och sedan detta skett, har denna hans hjärtetanke: »dem måste jag ock draga härtill», blifvit den hemliga dragningskraft, den »magnetiska pol», som drager till honom allt som vill låta sig dragas[1]). Detta hans »måste» drifver honom nu, äfven sedan han är upphöjd från jorden, till fortfarande tålmodigt arbete för människornas frälsning. Och detta

1) Jfr de nya texternas första årgång, predikan på Fastlagssöndagen.

hans »måste» verkar hemligen i alla hans tjänares hjärtan. Närvaron eller frånvaron af detta »måste» utgör åtskillnaden mellan de sanna herdarna och legoherdarna. Och höra vi honom till, m. å., vore det ock blott såsom »får», så verkar det ock såsom en makt i våra hjärtan. Ja, det ligger en hel världshistoria i dessa ord: »Dem måste jag ock draga härtill.»

Men låtom oss nu vidare något ingå i det Herdens förhållande till sina får, som består däri att han känner dem. Detta betyder icke blott, att han »vet om dem», såsom vi t. ex. veta om myggan, som dansar öfver vårt hufvud. Utan det är ett uttryck af en innerlig och förtrolig bekantskap med dem. Det är en hemlighetsfull bekantskap, denna mellan den gode herden och hans får. Den beror därpå, att något underbart har försiggått hos dem i förhållande till honom. Den utgår, denna bekantskap, från hans dragande, hvarmed han har vädjat till deras hjärtans innersta. Och på denna hans vädjan hafva de gifvit honom ett hemligt svar, i det de ingått i en afgörelse för honom. Denna afgörelse hör så till det allra innersta djupet i en människa och växer så stilla fram, att den stundom i början är delvis okänd för fåren själfva, åtminstone till hela sin innebörd. Men herden känner hvad som skett och sker i dem. Och han säger från den stunden: »Denne är min.» Men härmed följer i andra hand ett fårens kännande af honom. I början är det mera ett instinktlikt kännande; sedan blir det allt klarare. Det uppstår inom dem ett bestämdt medvetande, så lydande: »Jag är hans.» Och däraf föddes ett obetingadt förtroende till honom, men som går hand i hand med en lydnadsfull hängifvenhet.

Det finnes visserligen andra goda förhållanden till honom, som äro lägre än detta »kännande», men som icke därför äro att alldeles ringakta. De bestå i den yttre döpelsen till hans namn, i bokstafskunskapen om honom och

måhända en därmed sammanhängande smula af vördnad för honom. Men detta allt är dock något utvärtes, så länge man icke med hela hjärtat dragits till honom och afgjort sig för honom med sitt innersta. Man kommer då aldrig till denna vissa, klara ställning: »Han är min och jag är hans.» Eller ock, om man af sig själf försöker intaga en sådan ställning, blifver det en konstlad, självtagen, ofta öfvermodig visshet. Den sanna ställningen till Frälsaren födes ur själfva sakens natur. Den är såsom spenbarnets och modrens kännande af hvarandra, eller såsom det kännande, som äger rum äfven på djurens ståndpunkt, t. ex. fölets kännande af sin moder.

Det är på denna högre naturväg, som det ock födes en enhet inbördes mellan fåren, människofåren. Det hör ju till en fårahjord att hålla sig tillsammans, att »tätt sammanpackad» följa herden. Så är det ock mellan Jesu får en andarnas enhet i honom. Den behöfver icke först vara en yttre enhet eller en yttre närhet; den är något infödt i själfva väsendet, en andarnas inbördes gemenskap omkring en högre medelpunkt. Låtom oss icke sammanblanda denna enhet i Jesu fårahjord med någon yttre kyrkoenhet. Äfven Israel var en yttre Guds församling, ett slags »kyrka». Och dock heter det just om detta Israels fårahus, att den gode herden där behöfde »kalla sina får vid namn och föra dem ut», äfvensom att de icke »följde de främmandes röst». Våra yttre kyrkosamfund äro att jemföra med fårfållor, som äro inrättade för att samla människor till Kristus, hvarvid det då äfven kan komma i fråga att upptaga förvildade får och med ett slags yttre tvång sammanhålla och fostra dem. Sådana samfund kunna till vissa tider nästan sammanfalla med Jesu fårahjord, eller vara ett »de heligas samfund». Men vanligen och på längden blanda sig helt främmande elementer med, både förvildade får, legoherdar och röfvare. Detta sammanhänger med hvartannat. Där fåren äro för-

vildade, där uppväxa ur deras egen midt legoherdar och röfvare. Visserligen råder ock inom sådana samfund en yttre enhet, en viss ordning och dylikt, som kan vara märkvärdigt nog i sitt slag, och som icke är att ringakta eller bortkasta. I synnerhet om man själf erfarit den gudomliga »kallelsen» inom ett sådant samfund, har man dubbel anledning att akta det[1]). Icke heller är det herdeämbete att ringakta, som finnes inom ett sådant yttre samfund. Äfven legoherdar hafva sin betydelse. Herren måste för vården om sin stora hjord ofta begagna sig af mycket underhaltiga redskap. Han får nöja sig med de bästa han kan få. Äfven en sådan herde kan gifva en viss vård och en viss näring åt hjorden, då han begagnar sig af de redan befintliga nådeskatterna och ordningarna. Likaså är den yttre tillhörigheten till ett sådant samfund, eller att vara kristen i det yttre, visst icke att ringakta. Det innebär en närhet till nåden och medför mångfaldiga välsignande inflytelser från ofvan[2]). Men det är dock, såsom sagdt, något helt annat att höra till den verkliga Jesu hjord, att hafva hört och afgjort sig för hans egen kallelse i hjärtat och att nu af fritt hjärta följa honom på alla sina vägar. Låtom oss aldrig förgäta tillämpningen på oss af apostelens ord: »Den är icke jude — vi böra säga »kristen» — som utvärtes är det, ej heller är det omskärelse — sägom vi »döpelse» — som utvärtes sker på köttet; utan den är jude (kristen), som invärtes är det, och omskärelse (döpelse) är hjärtats genom Anden icke genom bokstafven»[3]). Ur denna hjärtekristendom födes nu ock denna inre underbara andarnas enhet, som ligger så mycket djupare och så vidt utöfver den yttre kyrkliga enheten. Huru stort och skönt är det icke, hvarhelst denna kan och får komma till någon uppenbarelse! Men sådant får

1) 1 Kor. 7: 20 ff. 2) Jfr Rom. 3: 1, 2.
3) Rom. 2: 28 f.

dock icke ske egenmäktigt, utan endast i lydnad för Jesu Ande, eljes blir däraf blott en ny mänsklig enhet, som ofta är sämre, än den man tror sig böra undvika. Och det rätta yttre församlandet af fåren omkring deras herde väntar ännu på sitt förverkligande. Det har »Herden» själf åtagit sig. Han skall föra sin hjord »ur den stora bedröfvelsen», den hjord, som »tvagit sina kläder i hans eget hjärteblod», och samla den kring sin härlighet: en oräknelig hjord af alla folkslag och stammar och folk och tungomål[1]). O, att vi, m. å., må finnas värdiga att upptagas i denna församling!

M. å., du är en människa, du hör till dem som din Frälsare, din Herde vill draga till sin hjord. Därför lefver du i denna världen ditt korta, men så betydelsefulla lif. För detta ändamål har din herde inrättat ditt lif efter sina heliga ordningar, och därför tillhör du särskildt en yttre kyrka, där han ständigt kallar dig till sig. Där lyfter han, manande, sin milda herdestaf, sitt ords herdestaf; där låter han höra sin röst. Vet du, hvem du hör, då du hör Jesu ord, och inför hvilken du står? Judarna visste det icke eller ville icke veta det, då de hade honom midt ibland sig. De till och med förgrepo sig på sin herde. Se till, att du icke gör detsamma utan att veta det. Kanske har du mången gång hemligen berörts af hans röst, kanske darrat i ditt inre inför en osynlig makt. Fly icke undan sådana förnimmelser, utan stanna inför dem, de må kännas dig ljufliga eller förskräckliga. Men din herde har ock en annan staf, som han stundom begagnar. Det är hans tuktans ris. Säg icke, att denna icke kan vara hans staf. Herdarna på jorden begagna ju äfven hundar för att styra sin hjord. Fåren måste höra den stränga rösten, då de icke vilja höra den ljufva.

1) Upp. 7: 9 ff.

Så vandrar du din väg fram eller går på denna världens betesmarker under din herdes ständiga kallande. Men se till, hvad det vid allt detta blifver af dig. Se till, att du blifver ett verkligt får i Jesu hjord, att du gör dig möda att förstå hans röst, ja, hvarje röst från honom, icke blott hvad som behagar dig. Se till, att du icke blir ett olydigt, förvildadt får, som slutligen alldeles förlorar fårets natur och blir likasom ett annat släkte, som icke kan få rum i hans herdehus. Kom ihåg, att han en gång skall »skilja **fåren** ifrån **getterna**»[1]). Se till, att du icke står endast i ett yttre förhållande till honom, så att du väl bär hans namn, men icke hans sinne, och så hvarken känner honom eller är känd af honom. Se till, att du icke en gång, då du står inför honom, får höra det ordet: »Jag känner dig icke.»

Besinna ock, att de som tala till dig Guds ord, de vädja till dig från honom själf. »Vi äro sändebud i Kristi ställe och Gud förmanar genom oss.» Känner du väl hans röst i dem? Äfven på det sättet uppenbarar du, om du hör till hans får.

Och huru står du till de andra fåren i Jesu hjord? Känner du igen dem, och känner du någon andens enhet med dem? De äro svaga i sig självfa; men älskar du dem för din herdes skull? Och vill du tjäna dem, icke blott klandra och döma dem, för hans skull?

Ändtligen en vädjan till dig, i synnerhet till dig, som tillhör landtbefolkningen och därför ständigt har att umgås med de stackars oskäliga djuren, får och fä och andra husdjur, en vädjan, som kan tyckas dig enfaldig, men som dock torde vara mycket välbehöflig. Misshandla och missbruka icke djuren, dessa Guds skapelser; försynda dig icke på dem, utös icke förbannelser öfver dem. Äfven i dem kan du förgripa dig på deras och din herre, och

1) Matt. 25: 32.

dina förbannelser komma tillbaka öfver dig själf. I allt hvad du gör, äfven i din behandling af djuren, afspeglar sig ditt inre. Skriften säger, att »den rättfärdige vårdar sig till och med öfver sitt ök, men den ogudaktiges hjärtelag är grymt». Ja, känn dig själf, m. å., i allt hvad du gör. Hvem är du, hvem tillhör du? Och nu i dag, då åter din herdes röst ljuder till dig, i dag, när du hör denna röst, så förhärda icke ditt hjärta. Amen.

(Ps. 119: 1—4; 50: 3; 50: 4, 5; 119: 5).

Den omistliga glädjen.

Tredje söndagen efter Påsk.

Nåd vare med oss och frid af Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus. Amen.

Fåglarna i skogen höras sjunga,
Sjunga hvar och en uppå sitt vis;
Hvarför vilja då ej gamla, unga
Äfven stämma upp ett Herrens pris?

Hvarför vill sig månget hjärta sluta?
Hvarför går då människan så ljum,
Vill så föga sig i lof utgjuta?
Hvarför är jag själf så trög och stum?

Värm, o Jesu, du mitt kalla hjärta,
Tänd din Helge Andes eld i mig,
Så att jag uti all fröjd och smärta
Aldrig upphör med att lofva dig.

Väck oss alla, Jesu, ur vår dvala,
Håg och krafter till det goda gif,
Lär oss du »med nya tungor tala»,
Gif du själf »de döda benen lif.»

Text: Joh. 16: 16—22.

Jesus sade till sina lärjungar: En liten tid, och I sen mig icke, och åter en liten tid, och I skolen se mig, ty jag går till Fadren. Då sade några af hans lärjungar sins emellan: Hvad är detta, som han säger: en liten tid, och I sen mig icke, och

åter en liten tid, och I skolen se mig, och: jag går till Fadren? Då sade de: Hvad är detta, som han säger: en liten tid? Vi förstå icke hvad han talar. Då märkte Jesus, att de ville fråga honom, och sade till dem: Därom frågen I hvarandra, att jag sade: en liten tid, och I sen mig icke, och åter en liten tid, och I skolen se mig. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: I skolen gråta och jämra eder, men världen skall glädjas; I skolen varda bedröfvade, men eder bedröfvelse skall vändas i glädje. När kvinnan föder barn, har hon bedröfvelse, emedan hennes stund är inne, men när hon har födt barnet, kommer hon icke mer ihåg sin nöd för glädjen, att en människa är född till världen. Så hafven ock I nu bedröfvelse; men jag skall åter se eder, och edert hjärta skall glädjas, och ingen tager eder glädje från eder.

I.

Veten I väl, m. å., hvad denna söndag bär för namn i den äldre kristna kyrkan och ännu i dag här och där i våra kristna kyrkosamfund? Den kallas för »jubilate», d. ä. jublen eller lofsjungen. Med detta namn har man just velat gifva tillkänna, hvilken prägel denna söndag bör hafva enligt sitt evangelium. För öfrigt har ju, såsom vi veta, hela tiden mellan påsk och pingst — denna sköna vårtid äfven i den yttre naturen — af ålder varit den kristna kyrkans särskilda glädjehögtid. Dock är den visst icke den enda glädjehögtiden under vårt kyrkoår. Snarare kunde man kalla hela kyrkoåret för ett jubelår; och, rätt sedt, bringar oss ju hvarje söndag nya glädjeämnen.

Öfver hufvud taget måste väl hvar och en, som har någon verklig kännedom om hvad kristendom är, erkänna, att kristendomen är »glädjens religion». Mångfaldiga uttalanden af vår Frälsare och hans apostlar säga oss detta. Vi behöfva i förra afseendet blott stanna för hvad vi nyss hört i vår upplästa text. Dock låtom oss först tänka på ett ord af Jesus, som han talat någon tid förut angående sina lärjungar. Då någon frågade honom, hvarför hans lärjungar icke »fastade», på samma sätt som Johannes Döparen och hans lärjungar och fariseerna, svarade Jesus: »Huru kan bröllopsfolket fasta, så länge brudgummen är

hos dem?» Han liknar således hela sin vistelse bland lärjungarna — och detta hans umgänge med dem var ju för dem begynnelsen till kristendom — vid ett bröllop. Men om något på jorden är en bild af glädje, så är det väl en sådan högtid; och därför måste vi säga, att knappt något större vittnesbörd kan gifvas därom att en människas trosförhållande till sin Frälsare, d. v. s. hennes kristendom, får vara en ställning af glädje, än att Herren Kristus behagat kalla sig vår brudgum. Nu talar visserligen vår Frälsare både vid detta tillfälle och särskildt också här i vår text om en skilsmässa från sina lärjungar. Dock är denna endast »för en liten tid», heter det. Och därpå säger han: »Men jag skall åter se eder, och edert hjärta skall glädjas, och ingen skall taga eder glädje från eder». »En omistlig glädje» således lofvar Jesus sina lärjungar i gemenskap med sig. Och först detta, m. å.: **den omistliga glädjen,** är den fulla kristendomen.

»Den omistliga glädjen», säga vi — och detta icke blott för det kommande lifvet, för hvad vi kalla »den eviga saligheten». Nej, det är här redan på denna jorden, som Jesus lofvat sina lärjungar denna glädje, ja, dessa första lärjungar, som han lämnade kvar på jorden, midt i den fientliga världen, och som kunde sägas vara belastade med ett oerhördt tungt uppdrag, nämligen att predika Kristi evangelium, evangelium om den Korsfäste, för alla folk — dem är det, säga vi, han lofvar den omistliga glädjen. Så säger ock Paulus, då han på ett ställe sammanfattar hvad som är »Guds rike», d. v. s. hvad som utmärker den genom Kristus komna nya uppenbarelsen af Guds världsregemente, af den rätta ställningen till Gud, i hans lydnad, nåd och skydd: »Guds rike är rättfärdighet och frid, och därtill fröjd i den Helige Ande.» Och därför ropar han till de kristtrogna: »Jag säger eder, mina käraste, fröjden eder i Herren, och åter säger jag: fröjden eder!»

Så kommer ock kristendomens första inbjudning till människorna, evangelii nådeskallelse, oftast under gestalten af en inbjudning till fröjd. Tänken eder Frälsarens ord till den stackars, okunniga samaritanskan. Han säger: »Den som dricker af det vatten, som jag skall gifva honom, han skall icke törsta till evig tid, utan det vatten, som jag gifver honom, skall blifva i honom en källa med springande vatten till evigt lif»[1]. Detta må väl vara en inbjudning till glädje. Och att Jesus håller hvad han så lofvar bekräftas af all mognare kristlig erfarenhet. Huru lätt skulle vi icke kunna framdraga vittnesbörd om detta från kristenhetens alla tider. Och vill du själf, m. å., erhålla ett vittnesbörd om detta, så fråga i denna dag någon person, som du känner, och som du efter ditt samvetes öfvertygelse kan erkänna vara en kristen; han skall säkert betyga för dig, att just med hans kristendomslif begynte för honom hvad han vill kalla verklig glädje. Förut visste han icke hvad detta var. Något sådant har också den kristna kyrkan velat betyga med sitt kyrkoår och särskildt med denna tid mellan påsk och pingst. Hörom ett vittnesbörd om detta från en Guds tjänare af senare tid, som jag lärt känna såsom en af de allvarligaste och strängaste kristna. Han säger:

»Tiden mellan påsk och pingst är kyrkans rätta och höga glädjetid. Ty om vi verkligen tro, att vår Herre Jesus Kristus har uppstått från de döda, så är denna Herrens uppståndelse en aldrig sinande källa till glädje för hvarje sann Herrens lärjunge. Genom Herrens uppståndelse äro vi förvissade, att vi äro försonade med Gud och hafva syndernas förlåtelse. Genom Herrens uppståndelse äro vi förvissade, att den Helige Ande kommer till oss, såsom den Uppståndne har lofvat oss. Genom Herrens uppståndelse äro vi förvissade, att döden ej mer har någon udd eller helvetet någon seger öfver oss, att t. o. m.

1) Joh. 4: 14.

vår lekamen måste uppstå, och att vi hafva den eviga salighetens oförgängliga arfvedel att vänta. Är icke detta glädje öfver glädje? — Så beteckna nu alla namn på påsksöndagarna — och härvid uppräknar han dem — kristendomen såsom den rätta glädjens religion.»

»Huru märkvärdigt är det då icke», fortfar han, »att världen menar, att kristendomen förstör glädjen, ja, såsom man säger, att blotta anblicken af en kristen gör all glädje till intet. Är det verkligen så? Nej, visserligen icke. En människa, som blott hänger hufvudet, en bitter och ovänlig människa kan icke vara en rätt kristen, ty Andens frukt är kärlek, fröjd, frid, långmodighet och mildhet[1]). Och jag måste ur min egen erfarenhet tillstå, att, innan jag kände den sanna kristendomen, visste jag icke hvad som var en sann och rätt glädje; men sedan jag lärt känna den, vet jag detta och skulle icke vilja byta med någon konung. Och jag har t. o. m. funnit de sanna kristna fulla af glädje på sjukbädden och dödsbädden»[2]). — Ja, så är det, m. å., enligt de rätta kristnas vittnesbörd.

Och — för att gå litet längre tillbaka — t. o. m. gamla testamentets religion, som blott var en föregångare till kristendomen, är öfvervägande en glädjens religion. Tänkom på Davids psalmer! Nog innehålla de mången klagan, men de sluta i allmänhet med glädjeljud, och framför allt slutar hela Psaltaren med en rad af jubelpsalmer. I synnerhet när det gamla testamentet i profetisk utsikt blickar framåt till den väntade, kommande messianska tiden, är det fullt af jubel. Vi ha en rad af profetiska jubelpsalmer i vår psaltare, och en af våra vanliga skönaste jubelpsalmer: »Hela världen fröjdes Herren», är blott en omskrifning af en gammaltestamentlig psalm[3]). Och läsen för öfrigt några af de otaliga psalmer och sånger, som uppvuxit på den kristna kyrkans mark, och sen, om icke där öfvervägande och till sist råder en glädjestämning.

1) Gal. 5: 22. 2) Se L. Harms, högmässopredikningar.
3) Sv. Ps. 268 jfr Psaltaren 100.

Nåväl, borde nu icke detta, att kristendomen är glädjens religion, »locka» människorna att omfatta densamma. Glädjen är ändock vårt egentliga lifselement. Efter glädje jaga människorna, hvar och en på sitt sätt, ända från barnet, ja, äfven den yttre skapelsen rundt omkring oss ända ned till djurens ungar. Men människan finner den oftast icke, åtminstone icke mer än för ett flyktigt ögonblick. Och detta därför, att hon icke förstår att söka och finna den rätta glädjen. Men låt det nu vara dig sagdt, käre åhörare, du, som ännu icke erfarit hvad verklig, förblifvande glädje vill säga, låt det vara dig sagdt såsom ett ord från ditt lifs Gud, din Frälsare, och från hans församling: »Vill du finna glädje, hvad vi kallat »den omistliga glädjen», glädje i lif och död, i tid och evighet, så blif en kristen, d. v. s. slut dig till Kristus såsom hans första lärjungar, för att du må se och höra honom, umgås med honom och med honom dela ljuft och ledt. Då skall också det ordet komma att gälla om dig, som han en gång sade till sina lärjungar: att de icke kunde sörja, så länge brudgummen var hos dem. Väl skall han också till dig hafva något att säga om »den lilla tidens» skilsmässa; men han skall ock veta att förkunna om återseendets fröjd och huru då ditt hjärta skall glädjas och ingen skall taga din glädje ifrån dig.

II.

Emellertid vore det mycket ytligt och vilseledande, om vi sade, att kristendomen blott är glädje, eller att människan omedelbart, sådan hon går och står, skulle vara beredd att mottaga kristendomens glädje eller himmelens fröjd. Ett sådant budskap skulle icke föra människorna till glädje, utan blott bedraga dem. Låtom oss då icke göra på detta sätt, utan hellre söka att visa hvarandra vägen, den rätta vägen till glädje.

Om vi med någon uppmärksamhet läsa vår text, finna vi där, huru Jesus uttryckligen säger, att den sanna lär-

jungaglädjen, den omistliga glädjen måste »födas» i människan. Jesus liknar lärjungarnas genomgång till densamma genom skilsmässan från honom vid en födslovånda. Ja, vi kunna säga om den sanna glädjens värld, såsom i allmänhet om förhållandet mellan människans naturliga tillstånd och det verkliga kristendomslifvet, det nya lifvet, att mellan dessa båda områden ligger en födelse. »Det ligger en födelse däremellan», det har blifvit ett heligt ordspråk[1]).

Och denna genomgång sönderbryter hvad vi kunna kalla den »omedelbara» glädjen, omedelbarhetens glädje eller naturglädjen, ja, t. o. m. den blotta naturglädje, som man har af Frälsaren. Den sanna glädjen måste på fullt allvar hafva känt sin motsats, känt hvad det vill säga att hafva sorg i olika gestalter och att hafva öfvervunnit sorgen. Ja, den sanna glädjen måste hafva öfvervunnit själfva möjligheten till vidare sorg; först så blir den »omistlig». Den sanna glädjen måste med ett ord bära inom sig sin öfvervunna motsats. Först så blir den stark, icke spröd, utan hvad vi kunde kalla »kompakt», så att den icke mera kan brytas, utan blir evig till sin art. Sorgen är den mörka dödsskuggans dal, genom hvilken glädjen måste vandra för att blifva härdad och för att man skall lära känna Herren såsom sin herde.

Men sorgen, m. å., den tillhör nu en gång hela människolifvet, det hvarken kan eller får bortresoneras af någon kristendomsförkunnelse. Om det är sant hvad vi sagt, att glädjen är människans egentliga element — vi skulle kunna kalla det hennes »ideala» element — så kan man säga, att sorgen är hennes verkliga, faktiska, hvardagliga element här på jorden efter naturens ordning. Hörom blott hvad gamla testamentets erfarenhet säger: »Människan» — heter det på något ställe — »varder född

1) Jfr predikan på Trefaldighetssöndag.

till olycka såsom fåglarna till att flyga»[1]); och på ett annat ställe möta vi det bekanta uttrycket: »Här är alltid sorg, fruktan, väntan och på sistone döden»[2]). Om vi akta på hvad våra kristliga psalmer säga i denna del, finna vi alldeles samma vittnesbörd. Så börjar t. ex. en af dem:

Ack, hvad är dock lifvet här?
Jämmer, plåga, stort besvär.
När som bäst det varit har,
Vedermöda blott det var[3]).

Med gråt begynner barnet sitt lif, och med tårar stå vanligen människor omkring en medmänniskas dödsbädd. Det vore därför hjärtlöst, om kristendomen icke skulle taga någon hänsyn till den jordiska sorgen. Så se vi då också vår Herre och Frälsare själf gråta med de gråtande. Kristendomen måste således verkligen kännas vid sorgen och lära oss att känna den, att se den frimodigt i ansiktet, för att sedan samma kristendom måtte öfvervinna den genom sitt småleende, sin ljufhet, sin himmelska kraft. Eljes är talet om glädjen blott — såsom någon träffande har sagt om hvarje ytlig kristendomsförkunnelse — att vilja öfvervinna lifvets bistra verklighet med »teaterkrafter», med vackra ord. Men sådant går dock icke för sig.

Låtom oss då, m. å., lära oss af kristendomen att känna, icke blott hvad sorg är så där i allmänhet, utan hvad roten till sorgen är eller hvarifrån den kommer. Ty det finnes ingenting, som låter sig verkligt kännas eller vinnas eller öfvervinnas annat än i sin rot. Och sorgens rot är ju — synden, vår egen och vår gemensamma synd. Det råder ett oskiljaktigt sammanhang mellan synd och sorg. Detta är nu visserligen för mången kanske en helt hvardaglig visa, vid hvilken han redan är trött. Men från själfva saken kommer han ändock icke med detta. Blicka

1) Job. 5: 7. 2) Syr. 40: 2. 3) Sv. Ps. 457.

ut, min åhörare, öfver världen och se, om icke största delen af människornas olyckor och sorger visar ett nästan omedelbart sammanhang med deras synder eller släktets synder.

Men kanske skall ett annat sätt att tala om denna sak förefalla oss mindre hvardagligt: om vi icke tala om sammanhanget mellan synd och sorg utan mellan sorg och någonting annat. Ransakom åter vår text. Då Jesus talar om sina lärjungars genomgång till den omistliga glädjen — en genomgång, som för dem visserligen var den bittraste sorg — leder han deras blickar till något som heter »värld.» Han betygar dem: »Sannerligen, sannerligen säger jag eder: I skolen gråta och jämra eder, men världen skall glädjas.» Det är ett förfärande ord detta, fastän det handlar om »en glädje». Det talar om en glädje, som kommer af den raka motsatsen till lärjungasinnet. Det, hvaröfver lärjungarna sörjde, så att de kunde gråta hjärtat ur sitt bröst — Frälsarens frånvaro eller borttagande — däröfver glädes världen. Och huru bokstafligt sant var icke detta, då det först sades. Judarnas öfverste, som dock firade påsken, såsom de tyckte, Gud till ära, hade icke gifvit sig ro, förrän de bragt Jesus, deras folks välgörare, på korset, och t. o. m. fått vakt utsatt omkring hans graf och tryckt ett insegel på densamma, så att den Korsfäste aldrig skulle kunna stå upp — icke ens genom sina lärjungars bedrägeri — och besvära dem med sina läror och verk samt draga folket till sig. Och när han hänger på korset, då hafva de icke försyn ens för det allra bittraste dödslidande, utan säga: »Tvi dig! Vackert slår du omkull Guds tempel och bygger det upp på tre dagar. Hjälp dig nu själf! Han har tröstat på Gud. Må han hjälpa honom, om han frågar efter honom!» Ja, det var en helvetisk glädjestund, m. å., denna långfredag med sin natt och den därpå följande påskaftonen med sin natt. Visserligen var det blott »en liten tid». Men så trodde icke fienderna. Nej, de väntade sig nu en evärdlig glädje

af detta. Men icke heller Jesu lärjungar trodde, att det skulle vara »en liten tid». Därför var deras sorg såsom en evighetssorg.

Detta var nu världsglädjen, »Jesus-fiendskapens glädje» kunna vi kalla den, likasom å andra sidan »Jesus-kärlekens sorg». Sådan är motsatsen mellan lärjungaförhållandet och världen. Kunnen I nu tänka eder, m. å., att ett sådant sinne som detta världssinne omedelbart skulle kunna öfvergå till den verkliga, omistliga glädjen? Nej, det kan väl lärjungasorgen göra. För den finnes en påskmorgon om en liten tid. Och det behöfves icke mer än ett ord af den Uppståndne, icke mer än att han kallar en lärjunge vid namn, eller att denne känner igen Mästarens röst, förrän sorgen är öfvervunnen och glädjen återfödd. Men för världssinnet är samma påskmorgon ännu en förfäran eller en gåta eller vållar den en förlägenhet, som gifver anledning till något nytt självbedrägeri, ett nytt försvar för den falska ställningen; ännu i dag arbetar ju tviflet på att få bort denna påskmorgon. Och därför, hvad världen behöfver, det är att bli »bruten» i sin falska ställning, sin glädje, sin Jesus-fiendskap eller sitt främmandeskap för honom. Därför måste världen och världsmänniskorna först ned i sorgen, den verkliga, den äkta sorgen, som skriften kallar »sorgen efter Guds sinne», sorgen öfver synden. Hvarom icke, måste världen förgås i sin falska glädje, såsom Jesus sade till fariseerna: »Om I icke tron, att det är jag, skolen I dö i edra synder»[1]).

Men kanske är det som vår text här talar om »världen» likasom på ett för långt afstånd ifrån oss. Vi känna icke riktigt igen oss själfva i denna mörka bild af »Jesus-fiendskap», som glädes, när han går under. Nåväl, detta är världen i sin argaste gestalt, den rätta röfvaregestalten, som hon måste antaga, när Guds skickelser afkläda henne alla lånade kläder. Men vi få dock aldrig glömma, att

1) Joh. 8: 24.

den värld, som gladdes, när Jesus var bragt på korset, hade öfver sig en gudaktighetsdräkt; den firade ju samtidigt påsk, såsom den menade, »Gud till ära». Men vi måste emellertid söka få rätt på världen i dess rot. Och därför fråga vi oss nu: »Hvad är egentligen världen?»

Världen, m. å., är ett samfund af andar, människoandar, evighetsvarelser, som äro skapade för en högre värld, men ännu icke velat se eller känna denna sin högre kallelse, och som därför mer eller mindre afgjordt äro fjättrade af denna synliga värld, dragas till det som är nedanefter, äro jordiskt sinnade, och för hvilka en högre värld med dess lagar, intressen, sorge- och fröjdeämnen ännu icke blifvit den makt, som behärskar hela deras lif. Hvad nu än de lärde må sluta eller gissa om vårt släktes ursprungliga uppkomst och utveckling, om vår kroppsliga människa och dess släktskap med djuren o. s. v. — ett är säkert, enligt kristendomens lära: att vi hafva inom oss en ande, som icke är nedanefter, utan är af Gud och ämnad att lefva för Gud, en ande, hvars tillvaro icke förklaras genom hvad vi kalla evolution (utveckling ur det lägre till allt högre former). Härvid talar kristendomen i själfva verket samma språk som vårt eget innersta hjärta. Så länge nu denna ande blott drages till det som är nedanefter, så länge den icke själf vill komma upp öfver djurlifvet — låt vara arbetsmyrans eller de sluga, intelligenta djurens lif; ty det finnes hos djuren både intelligens och flit, ja, t. o. m. vissa ädlare egenskaper: tacksamhet, lydnad o. s. v., men ande, religion, bön har icke djuret, ty det hör stoftet till — så länge, säga vi, människoanden icke vill komma upp öfver det jordiska lifvet, måste han hålla till godo med att af kristendomen räknas såsom värld. Det måste blifva en brytning med detta lif nedanefter, en frigörelse, innan man kan räknas hafva kommit ut ur och upp öfver denna farliga krets, som heter världen, om hvilken skriften säger, att hon skall »förgås och hennes lusta»[1].

1) 1 Joh. 2: 7.

Och hvarför är då denna värld hvad hon är? Ack, m. å., hvad man än må säga om vårt släktes forntid eller urtid, så är det, enligt kristendomens lära, visst, att vi människor såsom andar äro sjunkna ned ifrån den sanna andliga världen, ned i materien, ned ifrån den sanna glädjens värld. Och därtill äro vi bedöfvade i vårt fall, i vårt nedsjunkande, så att vi icke känna vårt verkliga tillstånd, vårt elände. Och dock bor törsten efter glädje i oss. Just denna törst kommer oss att jaga efter materiens fröjder, efter hvad vi på kristendomens språk kalla »världsglädje»; detta jagande utmärker vårt släkte, men från detta behöfva vi dö. Hvad är nu det rätta kännetecknet på denna världsglädje, hvarpå igenkännes den? Den är icke detsamma som hvarje fröjd öfver jordiska ting öfver hufvud. Nej, visst icke. Världsglädje — det är hvarje fröjd eller sätt att fröjdas, som är ovärdigt den ande, som har fått syn på sitt evighetsvärde, som har sitt ögonmärke ofvantill och står inför Guds ögon. Världsglädje är »hvarje fröjd, som icke kan njutas i Jesu Kristi sällskap, all sådan glädje, vid hvilken man, såsom någon säger, måste blygas vid Jesus Kristus, vid hvilken man icke kan bedja, från hvilken man icke skulle vilja bli bortkallad in i evigheten».

Det är mot denna fröjd kristendomen uppträder, mot hvilken kristendomen, så att säga, »gör front» och kallar den världsfröjd. Om den är det ju Jesus säger: »Ve eder, som nu len; ty I skolen vara bedröfvade och gråta»[1]). Då nu världen hör detta, tror den, att kristendomen är glädjefientlig. Ty den känner icke någon annan glädje än sin glädje. Den vet icke af kristendomens rena, heliga, himmelska, oförgängliga glädje. Så tror den i sin dårskap, att kristendomen vill borttaga all glädje, så blir världen afvog mot kristendomen och begär innerst att bli af med den. Ja, hvem vet hvad världen från denna ut-

1) Luk. 6: 25.

gångspunkt vore i stånd att göra ännu i dag i frestelsens stund!

Emellertid detta är världens dårskap. Ty kristendomen sätter icke mot denna världens glädje blott sorg och dysterhet, utan glädje mot glädje, fastän dessa båda slag af glädje äro hvarandra så olika som eld och vatten. Och därför, m. å., då Herren Gud vill föra en människa till den sanna glädjen, ser det ut, som om han skulle taga ifrån henne all glädje. Därför är genom Guds skickelser vårt lif likasom anlagdt på att störa, förstöra och gäcka människans glädjetörst; men detta blott i den kärleksfulla afsikt, att hon en gång måtte lära sig se saken från roten, se, att världsglädjen är en växt utan rot eller åtminstone en rot, som ej varar längre än några ögonblick, blott »en sommar», och att hon må begära en glädje, som har varaktig rot, evighetsrot, och som icke kan tagas ifrån henne.

Men undan denna bittra självkännedom och världskännedom flyr nu världsmänniskan i det längsta. Hon tror i det yttersta på sin glädje. Hon har på sitt sätt de bästa förhoppningar: Förlusterna tror hon blott vara ett litet fel i räkningen och begynner att räkna på nytt med sina siffror. Eller ock sjunker hon ned, gäckad på allt hvad hon trott vara glädje, i en ofruktbar sorg, som bibeln kallar »världens sorg», och med sammanknäppta händer ropar hon: »Det finnes ingen glädje.» Så kommer denna sorg åstad »döden». Först då människan får en verklig blick på sammanhanget mellan sorg och synd och hvad synd är, hvad världen är: att den bär Kristus-fiendskap i sitt sköte, att sorgen är människans egen skuld, och ser hvad synden i världen kunnat och kan åstadkomma äfven i henne, ser Kristus såsom korsfäst af sig, men ock för sig, då begynner den rätta sorgedagen, då känner människan, att det är nödvändigt för henne att dö från sorgens rot. Och då hon så får en blick på Kristus, för henne korsfäst och död, och på den Uppståndne, först då börjar glädjens dag gry för henne. Nu sker en bryt-

ning i hennes varelses grund, nu sker öfvergången till lärjungaskapet, nu vill hon frivilligt ingå i sorgens skickelser, sorgens fostran. Men nu tändes också glädjen eller till en början åtminstone glädje-hoppet. Det blir rum för något af den omistliga glädjen. — Se, detta är något om vägen till den sanna glädjen.

Men låtom oss härvid icke glömma, att äfven Jesu egna lärjungar fingo gå — och ännu i dag få gå — något af denna väg, och det kanske mer än en gång, innan de komma till den fulla glädjen. Ty Jesu lärjungar hade och hafva ännu i dag, äfven efter den goda begynnelsen, mer eller mindre af världen kvar i sig: ögonblicksväsendet, ärelystnaden, jordbundenheten och hvad det heter. Detta är någonting, som Jesu lärjungar ofta glömma, då de tala om världen. Men detta världssinne i dem måste brytas. Det skedde för de första lärjungarna genom den lilla tiden af Jesu djupaste förnedring i denna värld, hans förkastande af världen. Denna förunderliga genomgång slet ur lärjungarnas hjärtan alla jordiska förhoppningar, den slet bort vänskapen och förtroendet till världen, bandet — kan man säga — med hela världen, till en början med deras eget folk. Men nu kunde i stället himmelen med alla dess krafter, »uppståndelsens värld», öppna sig för dem. Och på dylika genomgångar, på olika sätt, måste hvarje kristen vara beredd. De kunna — för att här tala helt kort — betecknas såsom Frälsarens undandöljande för en liten tid, sedan man lärt känna värdet af att hafva honom hos sig, men så att detta för lärjungen icke synes såsom »en liten tid», utan såsom något som hotar att räcka för alltid och evigt. Eller genomgången kan sägas vara mistningen af det goda, hvarvid hjärtat just nu hänger fast, eller bortsmältandet af den sista slaggblandningen — något som dock kan fordra en alldeles oerhörd hetta.

Frågar nu någon, som kanske just är stadd i en sådan genomgång: »hvarför skall just jag genomgå detta?», svara vi med en from mans ord: »Huru tror du det skulle

se ut på jorden, om det — såsom barnen önska — alltid vore sommar och värme och aldrig vinter och köld, alltid solsken och lugn, aldrig regn, slask och blåst? Skulle då icke vårt klot snart vara förbrändt och hvarje träd och grässtrå afsvedt såsom af eld och skulle icke alla osunda dunster plåga och tillintetgöra både djur och människor? Härpå tvifla vi icke. Skulle då vårt svaga, späda troslif kunna tåla, att nådesolen, Jesus, ständigt skiner öfver oss med sin fulla glans och värme, utan att det tager skada däraf och dess stjälk vissnar? Sannerligen, blott barn kunna tvifla därpå!» »Mina bröder», säger den samme, »det är en sak, som vi aldrig må glömma att påminna hvarandra om: 'Af Guds nåd allena äro vi hvad vi äro.' Men se dig rätt omkring bland de troende: huru hastigt glömma de icke detta. Hastigt skjuta våra plantor upp och innan vi veta af det, börja högmodets ax att visa sig på strået utan kärlekens korn och kärna. Hvad menar du det skulle blifva af oss allesammans, som begynt att älska vår Frälsare, om icke vår dyre Frälsare böjde oss ned i anfäktelsernas och tviflens trångmål? Månne icke mången, mången af oss skulle fara rakt ned i afgrunden såsom fördömda högmodskristna, som toge nåden fåfängligt och glömde nåden, om icke Jesus i förbarmande kärlek åter och åter förde oss in i nödens skola, så att vi blifva sunda i tron och växa den rätta växten både vid tårefloden och nådesolen och lära detta abcd om igen: 'af nåd är jag, hvad jag är'. Eller hvad menar du det blefve af oss, som begynt att älska Frälsaren, om vi alltid skulle lefva i den rika fullheten af barmhärtighet, som han låter oss smaka, om vi hvar dag sutte såsom rika män i öfverflöd på andligt godt. Skulle vi icke snart nog få de tankar, att det är bäst att stanna här nere för alltid? Skulle vi då komma ihåg hvad vår epistel säger i dag, att vi blott äro »främlingar och gäster» på denna jord, som måste draga hem mot det eviga fäderneslandet? Se, därtill äro vi kallade: att vara resande, gäster och främlingar, som

söka vårt fädernesland där, hvarest glädjen växer, den glädje, som ingen kan taga ifrån oss.»

Ja, så talar den kristna erfarenheten, den talar om dessa genomgångar, som vi kallade födelse, glädjens födelse; och för hvarje gång en människa får gå igenom någonting sådant, får hon också mera af den himmelska, den rena, oförfalskade, oförvissneliga glädjen.

III.

Vi skola nu till sist blott säga några ord om, hvari denna glädje egentligen består. Vi hafva rört därvid redan i början.

Vi vilja då säga: Den är först en trons glädje. Denna trons glädje är sammanfattad i dessa ord, som vi alla kunna utantill: »Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Gud Faders kärlek och den Helige Andes delaktighet med oss.» Genom solljuset från denna himmelska trefaldighet hafva Jesu lärjungar nåd för det förflutna, hafva sina synders utplånande; och synderna äro ju roten, som vi veta, till sorgen. Genom nåden är himmelen nu öppnad och en gemenskap knuten med den osynliga änglaskaran, med de saligas andar, med nya förbundets medlare, Jesus, och genom honom med Fadren. Genom nåden har en lärjunge ett nytt lif inom sig, som han delvis tror, men också delvis t. o. m. känner klappa i sitt bröst. Hans själ, ja, hans kropp blir ett Guds Andes tempel.

Och därigenom att himmelen är öppnad för honom, blir jorden en himlaboning, icke ett fängelseland, en Guds skola med lägre och högre klasser, en förgård till den himmelska skolan. Hvad man för öfrigt har i detta lifvet vet man vara Guds gåfva. Den ställning man fått, liten eller stor, är en Guds kallelse, en fostran, hvari jag kan få tjäna honom i trohet, såsom apostelen i vår epistel manar, eller då han på ett annat ställe säger: »I tjänare, I skolen undfå arfvets lön, emedan I tjänat Herren Kristus.»

Och är härvid lifvet mödosamt, nåväl, så är hvar sjunde dag en hvilodag, en festdag, och våra bönestunder äro hvilostunder, sabbatsstunder, feststunder — helst om till de enskilda komma de gemensamma bönestunderna i hemmet eller med andra trossyskon — högtidsstunder, då kristendomens kraft får genomtränga icke blott den enskilde utan äfven hemmet och gemenskapen.

Det vare nu sagdt om trons glädje. Därtill kommer sedan kärlekens glädje. Ty Jesu lärjungar få nu knyta nya gemensamma band med hvarandra, saliga, ljufva, himmelska gemenskapsband, och deras gemensamma samtal, andliga sånger och böner äro för dem rätta glädjeämnen. Därjämte hafva de den kärlekens glädje att få arbeta på och bedja för alla människosjälar, glädjen öfver, när de se någon vända sig till Gud, glädjen t. o. m. öfver hans verk långt bort i hednavärlden. Ja, själfva den yttre skapelsen får för dem en ny ljufhet. De se den annorlunda än förr. Det knytes ett kärlekens band mellan dem och naturen. Hörom åter härom några vittnesbörd från den man, hvars ord vi nyss anförde. »Om du nu ser upp på den af klara stjärnor gnistrande himmelen, så säger ditt hjärta: 'Det är min Guds stol.' Skådar du dig omkring på den skönt smyckade jorden, så heter det i dig: 'Det är min Guds fotapall.' Och de gröna ängarna och skördarna, de grönskande träden och blommorna, fåglarnas lofsång, de svalkande skogarna prisa för dig med hög röst Guds godhet, vishet och härlighet. Och du tillbeder nu den Gud, som går fram på vindens vingar, som låter sin stämma ljuda i åskans dunder och i sina blixtar hugger såsom med eldflammor, så att jorden förskräckes och bäfvar. Huru fattig var du icke fordom, då du i ditt sädesfält såg blott så och så många tunnor, som du kunde tröska, och så och så många kronor, som du kunde få — ty du var föga mer än din boskap. — Så säg, äro icke dessa himmelsfröjder otaliga, så att du nu ser allt med nya ögon?»

Ja, jag måste af egen erfarenhet betyga, m. å., att då jag första gången sedan himmelen öppnat sig för mig, kom ut i naturen en vårdag, så kände jag, att naturen hade fått en helt ny betydelse och röst för mitt hjärta än förut. — Har nu på detta sätt hela skapelsen blifvit likasom ny för dig, då får du ock fröjda dig öfver allt i Guds skapelse, i denna värld, så vidt som Anden och samvetet gifva sitt bifall därtill.

Slutligen har nu en kristtrogen också hoppets glädje, som i korthet är uttryckt i dessa apostelens ord: »I skolen en gång fröjda eder med en outsäglig och härlig glädje, då I vinnen eder tros mål, edra själars frälsning»[1]). Och i detta hopp få själfva »korset och bedröfvelsen» och alla de nya sorgeämnen, som tillhöra kristendomslifvet en ny betydelse. Det, hvaröfver du fordom knorrade, blir nu såsom vänliga slag af din Faders kärlekshand, så att du lär dig, såsom skriften säger, att du icke är »oäkta», utan ett Guds barn, och så att du alltid kan stilla ditt hjärta för honom[2]). Så kommer fröjd till fröjd, och man vet icke, för hvilket man mest skall tacka och prisa Gud: för glädje eller sorg. Om allt detta heter det enligt apostelens erfarenhet: »Men i allt detta öfvervinna vi rikligen genom honom, som har älskat oss»[3]). — Alltså, käre åhörare, du, som är till namnet en kristen, vill du hafva glädje, omistlig glädje, välj då att bli en kristen på allvar.

Men dig, Herre Jesus, tacka vi nu af allt hjärta, att vi genom ditt ord äga ett sådant hopp, att vi en gång skola få fröjda oss i fullkomlig, evig, outsäglig glädje, inför ditt ansikte. Och vi bedja dig: Gif oss din Helige Ande, att vi i sann och uppriktig bot må känna våra synder och i sann tro genom ditt ord undfå våra synders förlåtelse, och att du ville genom din Helige Ande behålla oss i en sådan rätt tro intill ändan och låta oss tillväxa och

---

1) 1 Petr. 1: 8 f. 2) Ebr. 12: 8. 1 Joh. 3: 19.
3) Rom. 8: 37.

stärkas till vår invärtes människa, så att vi under all kamp mot synden, världen och köttet redan här på jorden må lära känna och smaka den sanna glädjen och icke mera finna behag i världens draf. Vi bedja dig: Låt oss i sådan försmak af hvad vi en gång i evighet hafva att vänta. bli allt trognare i att trakta efter den himmelska klenoden. Hjälp oss igenom, så att vi, när vår stund kommer, saligt insomna i dig för att en gång saligt uppvakna efter din bild. Då skola vi se dig och vårt hjärta skall glädjas och ingen skall taga vår glädje ifrån oss.

Hjälp mig, min Jesus, styrk mitt hopp,
Håll mig fast vid din lära;
Och när fullbordadt är mitt lopp,
Gif mig en evig ära.
Min själ uti ditt sköte tag,
Min kropp också, på domedag,
Oändlig fröjd förära.

Amen.

(Ps. 248: 1, 2; 249: 2—5; 247; 1—4; 458: 4—7; 215: 3, 4).

Jesu Andes ämbete.

Fjärde söndagen efter Påsk..

(Sv. Ps. 21: 3).

Text: Joh. 16: 5—15.

Jesus sade till sina lärjungar: Nu går jag till den som har sändt mig, och ingen af eder frågar mig: Hvart går du? Men emedan jag har sagt eder detta, har bedröfvelsen uppfylt edert hjärta. Dock säger jag eder sanningen: Det är nyttigt för eder, att jag bortgår, ty om jag icke bortgår, kommer icke Hugsvalaren till eder; men när jag har gått bort, skall jag sända honom till eder. Och när han kommer, skall han öfverbevisa världen om synd och om rättfärdighet och om dom: om synd, ty de tro icke på mig; om rättfärdighet, ty jag går till min Fader, och härefter sen I mig icke; och om dom, ty denna världens furste är dömd.
Jag har ännu mycket att säga eder, men I kunnen icke nu bära det. Men när han, sanningens Ande, kommer, skall han leda eder till hela sanningen, ty han skall icke tala af sig sjelf, utan allt hvad han har hört, det skall han tala, och det kommande skall han förkunna eder. Han skall förhärliga mig, ty af mitt skall han taga och förkunna eder. Allt hvad Fadren har, det är mitt; fördenskull sade jag, att han skall taga af mitt och förkunna eder.

I.

Det bör icke vara svårt för en människa med någon eftertanke och samvetskänsla att upptäcka, att det är en djupt brottslig värld hon tillhör. Af blodröda synder är både forntid och nutid fläckad. Brott begås till höger och vänster hvarje dag, i alla jordens ändar och bland

alla klasser. Och då hvarje människa är en länk i kedjan af människor och har inom sig samma art, begär, lidelser som andra, bör hvar och en lätt nog kunna känna sin delaktighet i den allmänna brottsligheten, äfven om hon af sin ställning hittills blifvit skyddad för begåendet af verkliga brott. Hon bör då kunna säga, icke blott: »jag tillhör en brottslig värld», utan: »jag och andra utgöra med hvarandra en brottslig värld».

Men brottsligast har denna värld visat sig i sitt förhållande till Jesus, mänsklighetens Frälsare. Jesus, som bar frälsaresprägeln redan i det namn en ängel gaf honom före hans födelse, i Jesus-namnet, och som bar denna prägel i sitt väsen, sina ord och gärningar ända till sitt sista andedrag, denne Jesus blir af sin samtid utstött från jorden, såsom vore han den brottslige, samtiden den rättfärdige, utstött såsom en förbannad och upphängd mellan himmel och jord, såsom vore han icke värd att tillhöra någondera. Men denna samtid var icke något enstaka, icke heller var den ursäktlig såsom en den blindaste och okunnigaste delen af mänskligheten, utan den var af Gud benådad med stort kunskapsljus och borde hafva kunnat vara en bärare af sanning och rättfärdighet i mänskligheten. Men med denna Jesu samtid sammanhänger åter eftervärlden, till en början den nation, hvilken Jesus tillhört, men äfven världsfolken i allmänhet ända till i dag; och med dem sammanhänger vår samtid och inom den du och jag, m. å., med otaliga länkar. Och vi hafva haft tillfälle visa detta sammanhang mångfaldiga gånger. Vi kunna därför icke frisäga oss från vår del i den brottslighet Jesu samtid bevisat i sitt förhållande mot honom.. Nej, vi äro lemmar af en Kristus-fientlig värld.

Emellertid fastän världen — eller vi, som utgöra världen; ty låtom oss aldrig, då vi tala om världen, tänka oss henne blott utom oss själfva — icke velat i Jesus kännas vid sin Frälsare, utan velat lefva ostörd i sitt eget väsen honom förutan, har hon dock icke kunnat nå detta mål.

Hon har icke kunnat fördrifva Jesus från sig, icke ens såsom Frälsare, för att icke säga såsom domare. Till en början har världen icke kunnat hindra, att Jesus, under det han var i köttet, ur världens egen fördärfvade hop, vann och uttog en liten skara, som ville älska, tillhöra och följa honom. Denna skara kunde Jesus före sin bortgång gifva detta vittnesbörd: »I ären icke af världen, såsom jag icke är af världen.» Och likaså har världen icke kunnat hindra, att efter Jesu bortgång denna skara städse förnyat och föryngrat sig i kommande släkter, så att från de första kristnas dagar intill denna dag det finnes människor, hvilkas förhållande till Jesus kan betecknas med de apostoliska orden: »Hvilken I älsken, ändock I icke sen honom; den I ock nu tron uppå och dock icke sen»[1]). Det var denna lilla skara bland Jesu samtida, som, enligt vår texts ord, blef »full af bedröfvelse» i sitt hjärta, då Jesus genom ondskans våld bortrycktes från jorden, under det världen fröjdades. Och denna skara i de kommande tiderna har städse gått såsom en sörjande änka i världen, bedröfvad öfver sin brudgummes frånvaro. Det råder ännu i dag en motsats, en djup motsats mellan världen och dem som icke äro af världen.

Men det är icke nog därmed, att Jesus på detta sätt varit — såsom vi ville kalla det — »outrotlig» ur världen i de sinas personer, i människor, hvilka likasom burit namnet Jesus prägladt på sin panna; världen har icke kunnat hindra hans närvaro i henne äfven på ett annat sätt. Jesus, den af världen korsfäste Jesus, är ock den Uppståndne, den till evighetens förklarade andelif upphöjde, oändligt öfver världen upphöjde Frälsaren. Men i detta sitt andelif är han återkommen i världen. Han är återkommen i Anden. Så är han visserligen i världen osynlig för världen, såsom Anden är, men just därför henne så mycket mer öfvermäktig. Låt vara, att världen icke ser

1) 1 Pet. 1: 8.

honom och därför icke vill tro på honom. Det hjälper henne icke. Han ser henne så mycket bättre; och just därför att han kan såsom osynlig uppmärksamma henne, kan han äfven tala till henne när han vill, tala till det innersta i henne, till hennes egen ande, som hon knappt själf vill erkänna. Bäst som hon går och står, måste hon plötsligt höra sig tilltalad af en röst, kommande »utifrån» eller ock likasom »inifrån henne själf», en röst, som visar sig känna hennes hemligaste uppsåt. Och denna röst är Jesu Andes. I denna gestalt är Jesus icke längre åtkomlig för några fiender, något korsfästande; men i stället kan han så mycket bättre komma åt världen. I denna andetillvaro ingick Jesus just genom sin korsfästelse, uppoffringen af sitt lif i köttet. Världen själf, kan man säga, förhjälpte honom till denna tillvaro. Utan döden hade han icke kunnat komma därtill. Härom vore mycket att säga. Vi måste här inskränka oss att hänvisa på hans eget ord till sina lärjungar i texten: »Eder är nyttigt, att jag bortgår; ty om jag icke bortgår, kommer icke Hugsvalaren till eder; men går jag bort, så skall jag sända honom till eder.»

Genom denne Ande är nu Jesus, den af världen förkastade, ständigt närvarande i världen och för ett ständigt krig med henne. Hon får, hon skall icke vara i fred såsom värld. Detta är hvad han förkunnar sina lärjungar till deras tröst. Han har i detta sitt sista afskedstal, hvarur vår text är hemtad, Joh. 14—17 kap., nyss förut talat om världens fiendskap mot hans lärjungar, dem han uttagit ur världen. Och därpå säger han, såsom triumferande, dem till uppmuntran: »Men när Hugsvalaren kommer, den jag skall sända eder af Fadren, sanningens Ande, som utgår af Fadren, han skall bära vittnesbörd om mig. Men äfven I skolen vittna; ty I hafven varit med mig af begynnelsen»[1]). Och detta ämne: om sin segerrika strid mot

1) Joh: 15: 27.

världen genom Anden, men för de sina och sin egen sak, är det han nu framställer i vår text. Man har kallat detta Andens vittnande i dess olika yttringar för **Andens ämbete**. Låtom oss i dag söka förstå detta något närmare. Och låtom oss därvid till en början tala därom såsom en Jesu Andes strid med världen.

II.

Huru utför då Jesu Kristi Ande denna strid? »När han kommer, skall han straffa — eller 'straffande öfverbevisa' — världen om synd, om rättfärdighet och om dom.» Se där de heliga vapnen i denna strid, som Anden för med världen, se där »Andens svärd», såsom skriften kallar det.

Världen, världsmänniskan vill vara i fred på sin väg, ostraffad i sitt löpande efter sin fåfänglighet, fri ifrån Jesus. Men se, Jesu Ande möter henne vid hvarje steg och straffar henne och talar för henne just om Jesus, den hon förkastat och förkastar.

Och hvad är det då denne Ande har att säga vid sitt straffande, hvarpå skall man igenkänna Jesu Andes röst? Han skall »straffa världen för synd (eller öfverbevisa om synd), ty de tro icke på mig», säger Jesus. Således just då världen löper undan Jesus, möter Anden henne med vittnesbördet om Jesus. Ty ett vittnesbörd om honom är det ju, då Anden straffar för synd på det sätt, att synden just blir detsamma som otro på honom. »Värld» — så ropar Anden in i mänskligheten — »värld, du tror icke på Jesus Kristus. Vet, att det är synd. Värld, du syndar i mycket och mångahanda, både som du vet och icke vet. Men se, allt detta löper ut i en synd, synden framför andra: otro på honom. Såsom judafolkets alla synder genom alla tider till sist samlade sig i den ena synden, att de ropade: 'korsfäst denne, gif oss Barrabas lös', och detta drog förkastelse öfver dem, så går allt hvad du, o värld, syndar ut på samma mål. Värld, du

skall veta, att såsom du lefver, är du i stånd att på nytt korsfästa Jesus. Värld, du är din Frälsares mördare. Så ser, så känner, så räknar Gud dig!» Så, m. å., talar Jesu Ande i världen. Och så gör han hvarje människa utan undantag, hög eller låg, till syndare, till en stor syndare, till en brottsling.

Men du säger kanske, m. å.: »Jag har aldrig hört detta vittnesbörd.» Vi svara: Du har hört det. Om icke förr, så hör du det i dag, då du läser eller hör detta evangelium. Men det är icke första gången du hör det. — Du har firat mången jul, mången påsk, mången pingst, månget kyrkoår. Du har hört mycket om Jesus och Anden, hört, att du bär värld och synd inom dig, hört månget ord, som gick dig inpå lifvet, som gjorde dig bäfvande för dig själf i någon stilla stund. Allt detta var Andens straffande. Och hör du riktigt efter på hvad som ljuder innerst i dig, så är det kanske denna röst: synd, synd, synd, otro, otro, otro; detta står ristadt innerst i dig med eldsskrift, och midt i denna flammar namnet »Jesus» såsom en anklagelse för din andes blick. Låt vara, att du hört detta, såsom om du icke hört. Det blir ditt eget fel. Det blir, om det fortfar så, en synd mot Anden, mot Jesu Ande. Och det är en synd, som är ännu värre än att korsfästa Jesus i köttet. Se till, om icke det att du kan säga: »jag har aldrig hört Andens straffande», om icke denna din egen bekännelse dömer dig just för synd, otrons synd, för en synd, större än de andra.

Men du är kanske, eller du tycker dig vara, en ganska hygglig, rättskaffens och religiös människa. »Jag är icke utan tro på Jesus», säger du. Väl dig, om så verkligen är. Men säg, huru blef du då troende? Var det genom en omvändelse? Var det genom en förödmjukande erfarenhet af otro, af Andens straffande? Kan du säga med blygsel: »O, jag var en gång en otrogen världsmänniska, blind i all min självkära inbillning och rättfärdighet; men Gud öppnade mig ögonen»? Och står du nu i en daglig

trons kamp, på samma gång som i trons frid och fröjd? Se, den vägen måste det gå. Eljes, om din tro blott är en frukt af din yttre ställning i ett kristet samfund och därför är i denna stund hvad den alltid var: ett stillastående ting, en konstgjord blomma utan lif, då är din tro en inbillning, ett själfbedrägeri. Och äfven en sådan tro straffar Anden såsom synd, såsom otro.

Men, min dyre åhörare, då Jesu Ande så straffar dig och alla andra för synd, så förstå, att han gör det af kärlek till dig. Jesu Ande är kärlekens Ande, såsom Gud är kärlek. Han är lik Jesus själf; och huru han älskade, det vet du. Han älskade med ord och gärning i lifvet och i döden. Han älskade äfven dem som korsfäste honom. Och så älskar Anden, ty han är Jesu Ande. Han utgår från Jesu miskundsamma hjärta, han hämtar ur hans fullhet. Då han därför straffar, så är det kärlekens straffande. Det är icke för att fördöma syndaren i hans synd, utan för att rädda honom ur synden, som han straffar. Fly därför icke hans straffande, fly icke från Jesus utan till Jesus. — Men detta skall blifva oss klarare, då vi gå vidare i att betrakta, huru Anden utför sitt straffämbete.

III.

Anden straffar icke blott för synd, han straffar ock för rättfärdighet. Eller — vi böra här för bättre förstående använda ett annat uttryck: Han öfverbevisar världen om rättfärdighet; »ty», säger Jesus — »jag går till Fadren och härefter sen I mig icke». Således möter då åter Anden världen, den mot Jesus afvoga världen, med Jesus, då han öfverbevisar henne om rättfärdighet. Det är nämligen om Jesu rättfärdighet Anden vill öfverbevisa världen, då han öfverbevisar om rättfärdighet. Och det är här vi säga, att Jesu Andes kärlek än mera blir uppenbar.

Då Anden öfverbevisade världen om synd, då var det världen, som blef syndaren. Men då nu Anden öfverbe-

visar världen om rättfärdighet, så kan det — åtminstone icke i första hand — vara världen, som är den rättfärdige. Nej, väl öfverbevisar Anden världen, att det finnes en rättfärdighet i världen. Men denna rättfärdighet, säger Anden, är endast i Jesus. Jesus är den rättfärdige, den Jesus, som världen förkastat. »Värld» — säger Anden — »den Jesus du förkastat och korsfäst såsom den orättfärdige, han är den rättfärdige. Han är den ende i menskligheten, som midt i världen genomfört ett fullkomligt rättfärdigt lif. Just därför var det du icke kunde tåla honom. Han hette »den Helige» från sin födelse. Och helig var han och förblef så befunnen inför Gud till sitt sista andedrag. Och därför, o värld, då han dog för dina händer, förkastad af dig, då gick han till Fadren. Då öppnade sig himmelen för honom, då bjöd Fadren själf honom, denne Människoson, plats vid sin högra sida. Och ett bevis därpå var, att han uppväckte honom från de döda, att man icke mer såg honom på jorden. Grafven var tom. Han var borta för alltid ur dödens område, tagen hem till lifvets värld.» — Med ett sådant språk tala Jesu apostlar, och i dem Anden, till judarna[1]).

Men du säger: »Jag har icke hört detta Andens vittnesbörd.» Hvad? Har du icke nyss firat påsk, uppståndelsens högtid. Hvad sade Anden dig då och alla dessa söndagar efter påsk? Hvad, om icke att Jesus är uppstånden, förstlingen af uppståndelsen, uppståndelsen och lifvet. Men detta är han endast såsom den Rättfärdige. Och än mer, hvarje söndag du firar, är den icke vittnesbörd om uppståndelsen? Firade väl våra hedniska förfäder någon söndag? Eller fira Israels folk eller muhammedanerna söndagen? Blott vi kristna hafva en söndag. Men hvad säger hvarje sådan, hvarje soldag? Att Jesus är uppstånden. Och detta är med andra ord: att han är »den Rättfärdige», rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar.

1) Jfr Apg. 2: 22—24 m. fl.

Har du icke hört detta vittnesbörd, så är det din skuld, din döfhet, ett försyndande mot Jesu Ande.

Dock, Anden stannar icke vid detta, att Jesus själf är den ende rättfärdige, då han öfverbevisar om rättfärdighet. »Värld» — säger Anden — »vet du för hvilket ändamål Jesus är den rättfärdige, d. v. s. hvarför han, den Helige från himmelen, lefde ett rättfärdigt lif här på denna jorden och tillät den orättfärdiga världen att förkasta sig? Värld, vet, att det skedde för att göra dig rättfärdig. Värld, vet, att då Gud såg ned på dig, såg han intet annat än synd, sådant som han måste fördöma. Men se, Jesus framställde inför hans ögon bilden af den Rättfärdige. Detta drog hans nåd och välbehag till sig; öfver den syndiga världen sjunga Guds änglar vid Jesu födelse: »Till människorna ett godt behag.» Och denna sin rättfärdighet vill Jesus hafva öfverflyttad på dig, du värld, du orättfärdiga värld. Och denna sin rättfärdighet vill han göra gällande inför sin Fader, dig till godo. Han vill mana godt för dig, för hvarje orättfärdig. 'Vi hafva en försvarare hos Fadren, Jesus Kristus, den Rättfärdige, som är försoningen för våra synder, och icke blott för våra, utan ock för hela världens'. Värld, det står i en gammal sång: 'Världen i Jesus rättfärdig är vorden, Han på sitt hjärta hvar syndare bar'; och denna sång är sann, om du blott förstår hvad det vill säga: i Honom. I honom, din broder, din konung, ditt hufvud har du rättfärdighet. Så har du då, värld, anbud på att blifva rättfärdig, rättfärdig inför Gud. Men blott genom honom. Och då måste du först blifva orättfärdig inför dig själf. Allt annat, all egen rättfärdighet måste blifva till intet, allt ditt bästa är på sin höjd såsom en rättfärdighetens förgård, men icke rättfärdigheten själf. Du måste lära säga med Paulus, den rättfärdige fariseen, men som i sin rättfärdighet förföljde Jesus: 'Jag räknar allt för skada emot den öfversvinneliga min Herres Jesu Kristi kunskap; för hvilkens skull jag har räknat allt för skada och håller det för af-

skräde, på det att jag må vinna Kristus och varda funnen i honom, icke hafvande min rättfärdighet, som kommer af lagen, utan den som kommer af Kristi tro, nämligen den rättfärdighet, som af Gud kommer genom tron»[1]).

Så talar Jesu Ande. Och är icke detta ett kärlekens vittnesbörd? Visserligen är det ett förödmjukande vittnesbörd. Ty är Jesus den ende rättfärdige, då är världens förkastelse af honom också den största möjliga förbrytelse. Och då är världens rättfärdighet, hvaröfver hon stundom är så stolt, idel orättfärdighet. Detta måste hon inse. Men då får hon inse det, utan att behöfva förtvifla. Anklagelsen vänder sig till frikännande. Jesus är utgifven i döden för våra synder och uppstånden till vår rättfärdighet. Och detta budskap gör ingen åtskillnad mellan större och mindre syndare. »Allesammans äro de syndare och hafva intet att berömma sig af för Gud och varda rättfärdiga utan förskyllan af Guds nåd, genom den förlossning, som är skedd i Kristus Jesus.»

IV.

Om Jesus, om Jesus allena handlar således äfven detta Andens vittnesbörd. »Jesus är den ende rättfärdige, genom Jesus allena kommer rättfärdighet», så talar Jesu Ande. Och världen måste således på nytt vid detta vittnesbörd träda i beröring med Jesus. Och så är det ändtligen äfven vid Andens tredje vittnesbörd, om hvilket det heter: »Han skall öfverbevisa världen om dom, ty denna världens furste är nu dömd.»

»Men» — säger du — »här tyckes ju intet tal vara om Jesus.» Och dock, om vi närmare tänka efter hvad denna dom innebär och huru den tillgår, så är det åter Jesus, som är i fråga. Världens furste, satan, mänsklighetens urförförare och arffiende, är visserligen dömd i himmelen och utkastad ända från sitt affall från Gud. Men i stället har han innästlat sig på jorden och där skaffat

1) Filipp. 3: 8—9.

sig rike och välde. Där har han sedan fallets dag långt ifrån att vara dömd, fast mera varit en herre och konung, »denna världens furste», såsom Jesus själf kallar honom. Och till och med de fromma och trogna hafva mer eller mindre måst sucka under hans välde. Först i Jesus har denna världens furste funnit sin öfverman, den som kunde befalla honom: »gå bort, satan». Först han kunde säga: »Denna världens furste kommer, och i mig har han intet.» Och då nu denna världens furste förgrep sig på Guds Helige och i förbund med världen bragte honom på korset, då drog han domen öfver sig själf just på sitt eget område i världen. Då hjälpte han Människosonen till fulländning. Då gick en människa genom döden till lifvet. Och nu var syndens och dödens välde brutet i hjärtat af mänskligheten, såsom ock Jesus säger ett par dagar förut: »Nu går domen öfver denna världen, nu skall denna världens furste utkastas»[1]). Det var detta, som var världens furstes dom: att blifva utkastad ur sitt fäste i mänskligheten; att hädanefter öfverallt möta en segrare i mänskligheten och se honom undanrycka sig det ena rofvet efter det andra, undanrycka sig de fångar, dem han bundit med starkaste bojor; att veta, att han genom honom skall mista allt och att världen skall blifva ett Kristi konungarike; att se en hvar, som flyr till denne segervinnare, se äfven det svagaste barn, redan nu oöfvervinneligt genom honom. Genom Jesus således är världens furste dömd, hans välde krossadt, så vittnar Jesu Ande.

Men du säger: »Icke heller detta Andens vittnesbörd har jag hört.» Hvad? Har du icke sett Jesu Kristi kyrka resa sig på hedendomens ruiner? Är icke det, att vi sitta här, att i själfva konungaborgen är byggdt ett tempel åt Jesus Kristus, är det icke en dom öfver världsfursten?[2]) Hvad? Alla dessa ur synden räddade och alla dessa räddningsanstalter, alla dessa som dö i glädje och frid, i tron på Jesu namn, är det icke lika många tillintetgörelsedomar

1) Joh. 12: 31. 2) Denna predikan är hållen i Slottskapellet.

öfver världsfursten? Och sedan hela denna skara, som ingen kan räkna, af frälsta andar i himmelen, hvilka visas oss af profetian, och som vunnit seger öfver all satans makt?[1]) Om du icke ser detta, icke vet något däraf för din del, så är det din skuld, är ett försyndande mot Anden.

Så vittnar då Anden på detta sätt, genom detta trefaldiga vittnesbörd, inför världen om Jesus och om synden mot Jesus, om rättfärdigheten i Jesus, om domssegern i Jesus. Och detta vittnesbörd omsväfvar och genomtränger världen på alla sidor. Det går en susning genom världen, det hviskar i mänsklighetens hjärtedjup: »Jesus, Jesus, Jesus, synd mot Jesus, otro på Jesus, rättfärdighet i Jesus, seger i Jesus.» Säg, o människa, har du icke hört detta Jesu Andes vittnesbörd, som vittnar i församlingen?

V.

Hvilken tröst är nu icke detta Andens vittnesbörd för den lilla skara af människor, som icke äro af världen, Jesu ringa skara. Hvilken hjälp för dem i deras ställning. Må de blott aldrig glömma, att äfven de hafva något af världen i sig, och att, så långt detta är förhållandet, de ännu hafva Andens vittnesbörd emot sig.

Men har då icke Anden, Jesu Ande, som så vittnar inför världen, något särskildt att säga äfven denna ringa skara? Jo, huru skulle det annat vara. Det är ju framför allt för deras skull han är sänd. Det är för deras skull han har sitt namn: »Hugsvalaren» eller »Läraren», eller huru man nu vill öfversätta detta af vår evangelist använda sällsamma ord: Parakleten. Deras Jesus är bortgången från dem och världen. Men han kommer åter äfven till dem i Anden. Då Jesus var i köttet, kunde han på långt när icke tala till de sina allt hvad han hade att säga. De voro icke mottagliga därför, och hans eget verk var icke fullbordadt och kunde icke förstås före sin fullbordan. Men Anden, säger han, »han skall vägleda dem till hela sanningen». Huru mycket vore nu icke härom att säga.

1) Upp. 7: 9 ff.; 15: 2.

Ett vittnesbörd om Andens ledande i sanningen hafva vi i våra heliga epistlar, skrifna af Jesu lärjungar efter hans bortgång. De äro Jesu Andes ord genom dem, som fullkomna Jesu egna ord och visa, huru Anden ledt hans lärjungar i sanningen. Och därtill lofvar Jesus dem, att Anden skall »förkunna dem äfven det som skall ske», att han skall vara profetians Ande. Exempel på detta hafva vi i Uppenbarelsebokens heliga syner, som öppna för oss blickar in i församlingens och världens historia intill tidernas ända. Och detta är åter taladt till en af Jesu ringa skara och genom honom till oss.

Men Anden har icke blott en gång talat den fulländade sanningen i världen, talat det nya testamentets ord, som visserligen kunna sägas utgöra »hela sanningen», nemligen så vidt vi behöfva den till vår frälsning. Utan emedan denna sanning är ett omätligt, gudomligt, hemlighetsfullt djup, så öppnar också Anden tid efter annan nya djup i dessa djup för den kommande församlingens blick och för den enskildes blick. Allt eftersom det behöfves, gifver han att förstå hvad han förr har talat. Och så upplyser, vederkvicker, styrker och tröstar han de trognas hjärtan i sanningen.

Men »hvem är då, denne Ande?» frågar du. »Jag förstår det icke. Är han Gud själf, eller är han Jesus själf, eller är han en annan?» Ja, hvad skall en människa säga mer därom än hvad Jesus har sagt: »Han är sanningens Ande, som utgår af Fadren, han är den Ande Jesus sänder af Fadren.» Han är då något som kommer omedelbart från Gud, från Guds heliga ljuslif, såsom sunnanvinden från den varma södern. Och på samma gång kommer han från Jesu heliga hjärta. Han talar intet af sig själf. »Han tager», heter det, »af Jesu fullhet.» Men, tillägger Jesus, såsom för att icke säga för mycket om sig: »Jag säger detta blott därför, att allt hvad Fadren har är mitt.» Således hämtar Anden allt sitt ur Fadrens fullhet. Men Anden är icke blott en vind, som blåser —

låt vara en sommarvind — utan han är en talande och vittnande Ande, en personlig Ande, såsom din och min Ande, så att han kan tala till oss, i oss och genom oss. Hvad kunna vi nu säga om detta, mer än att det är underbart, hemlighetsfullt, och dock en verklighet, midt i hvilken vi lefva. Det är såsom Jesus säger: »Vinden blåser hvart den vill, och du hör dess röst, och du vet icke hvarifrån den kommer eller hvart den far; alltså är hvar och en, som är född af Anden.» Vi se hvarje vår, huru sol och vind göra sitt verk, vi lefva midt i detta verk, vi njuta däraf; men huru litet begripa vi icke däraf. Men på samma sätt lefva vi, omgifna af Jesu Ande. Han vittnar, människor förvandlas, det blir vår, där det var vinter, det blir nyfödelse och lif. Och vi begripa det icke. Eller hvad värre är, vi blifva kanske främmande och utanför allt detta. Men hvems är skulden? Icke Guds, icke Jesu, icke Andens, utan vår egen.

Men hvad hafva vi då att göra för att icke ådraga oss denna skuld? Och hvad böra vi framför allt taga med såsom en lärdom från denna stund, från denna predikan, som ju ock var menad att vara ett vittnesbörd från Anden? Vi hafva att fasthålla, att djupt i hjärtat besinna hvad det innebär, att vi, hvar vi gå och stå, äro omsväfvade, påverkade, beaktade, tilltalade af Jesu Ande, och att denne Ande vill lära oss sanningen först och främst om oss själfva, hvad vi äro. Men därnäst vill han för oss förhärliga, göra stor, dyr och omistlig Jesus, denna människa, som en gång var på jorden, men nu är i härligheten, och genom honom sätta oss i förbindelse med den himmelska, osynliga världen, med Gud själf. Och han vill lära oss, att det är vårt lifs högsta och innersta uppgift att svara mot denna Andes påverkan och på hans tilltal, och att andas denna Andes lifsluft. Och vi hafva att besinna, att på vårt förhållande gent emot denna uppgift afgör sig vårt lifs öde. Antingen blifva vi genom Anden uttagna från världen, rättfärdigade, förandligade,

förhärligade; eller vi motstå Anden och blifva förvärldsligade, förmörkade, förhärdade. Vi hängifva oss åt Anden eller försynda oss mot Anden. Vi prisa Gud i Anden eller vi häda Anden. Vi få i Anden förlåtelse för alla synder, eller vi begå mot Anden den synd, som icke kan förlåtas. Och vi skola påminna oss, att huru vi bete oss, kunna vi icke blifva fria från Jesu Ande och därmed icke från Jesus själf. Han är vår alltid närvarande Frälsare, eller han är vår alltid närvarande domare i Anden. Och när vi sluta detta jordelif, skall han stå såsom vår Frälsare eller vår domare. Och Anden skall då vittna för eller emot oss, vittna ur vårt eget innersta. Och vår egen ande skall nödgas säga ja och amen till detta vittnesbörd.

Hvilken förpliktelse, m. å., och det för nästa ögonblick, för hvarje ögonblick, hafva vi icke alltså att akta på Anden; och hvilket ansvar! Hvilken människa skulle då vilja vara en sådan dåre, att hon inför denna uppgift och detta ansvar förblir likgiltig? Hvem af oss borde icke knäppa sina händer, nedfalla inför Gud och bedja med suckan denna bön i en af våra dyrbara pingstpsalmer:

Kom, helge Ande, till mig in,
Upplys min själ, upptänd mitt sinn,
Att jag i dig må blifva.
Låt lysa lifvets ljus för mig
Och led mig på den rätta stig:
Dig vill jag helt mig gifva.

Uti all sanning led du mig,
Förståndet öppna nådelig
Och lär mig, Gud, din vilja.
Ack, gör mig från all synder ren,
Att jag må följa dig allen,
Allt ondt ifrån mig skilja.

Uppå min sida alltid stå,
Att satan mig ej skada må,
Ej världen mig förföra.
Med minom ande vittne bär,
Att ett Guds barn jag också är,
Det han vill saligt göra.

Ja, Helige Ande, du Jesu Kristi Ande, kom till oss in och blif oss när evinnerligen. Amen.

(Ps. 21: 1, 2; 133; 21: 3; 135: 2—4; 134: 3).

Den stora rättegången mellan Gud och världen.

Fjärde söndagen efter Påsk.

(Ps. 171: 1).

O Herre, öppna för oss din nådekälla, öppna ock våra hjärtan till att mottaga. Gif åt de bedjande hvad de begära, gif oss din välsignelse. Amen.

Må du blifva rättfärdigad i ditt ord och icke blifva straffad, då du dömes.

Detta är ett uttryck i vår bibel, som man plägar räkna till de dunkla. Men på samma gång hör det till dem, som böra vara välbekanta eller lätt igenkännas. Ty vi påträffa det först i den välbekanta botpsalmen, som begynner med orden: »Gud var mig nådig efter din godhet och afplana mina synder efter din stora barmhärtighet.» Där heter det nu vidare: »Mot dig allena har jag syndat och gjort hvad ondt är i dina ögon; på det att du må varda rättfärdigad i ditt ord och icke blifva straffad, då du dömes.» Men därjämte upptager också apostelen Paulus dessa ord i Romarebrefvets tredje kapitel, då han vill tillbakavisa det påståendet: »Kan väl människors otro göra Guds trohet om intet?» Då säger han: »Bort det! Vare hellre Gud sannfärdig och hvar människa en lögnare, såsom det är skrifvet: på det att du må finnas rättfärdig i dina ord och få rätt, när du dömes.» Icke sant, m. å.,

om du något litet har läst din bibel, så har du träffat på dessa ord och kanske stannat undrande inför dem.

Men hvad är det då, som härvid tyckes oss vara det svårbegripliga? Jo, att det talas om huru »Gud dömes» — han, som ju är allas domare. Och likväl finnes det väl knappt någon, som icke någon gång varit med om detta: att döma Gud, d. v. s. att undra på honom och hans vägar och därvid anklaga honom för orättvisa. En gammal berättelse vet ju att tala om den inbilske ynglingen, som tyckte, att hela världen var så dåraktigt inrättad. Han menade bland annat, att de stora pumpfrukterna, som lågo på marken, borde hafva blifvit skapade till att växa på de stora träden och de små ekollonen snarare till att ligga på marken o. s. v. Men — berättas det — han blef kraftigt öfverbevisad om sin egen dårskap, då han själf en dag lagt sig under en ek och ett litet ekollon slog ned på hans näsa och därvid påminde honom, huru hans hufvud skulle hafva blifvit krossadt, därest ollonet i stället varit en stor pumpfrukt. Denna berättelse visar, huru man sedan gammalt varit medveten, att mänskligheten är van att anklaga Gud redan såsom Skapare. Men gent emot detta säger oss nu det anförda språket, att Gud alltid »behåller rätt» emot människorna. Och särskildt vill den nämnda botpsalmen säga oss, huru psalmsångaren i djup botfärdighet erkänner, att det är han, som är syndaren, men Gud den rättfärdige. Däraf hämtar sedan Paulus en allmän tillämpning på allt hvad människa heter.

I dag hafva vi, m. å., en text, som just vill inskärpa denna sanning: Gud är rättfärdig inför människors domar. Men den tager ännu ett steg vidare och visar, huru Gud å sin sida öfverbevisar världen om sin rättfärdighet och att det är världen, som är skyldig inför Guds dom. Låtom oss nu söka närmare göra oss närvarande denna sanning, i det vi uppläsa vår heliga text.

Text: såsom föreg. predikan. (Joh. 16: 5—15).
(Sv. Ps. 19: 8.).

Vårt ämne blifve alltså:

Den stora rättegången mellan Gud och världen eller Gud inför världens domstol och världen inför Guds domstol.

I.

Gud inför världens domstol — ja, huru ofta är det icke så? Vi hafva redan berört, huru därvid tillgår, och upptaga nu saken på nytt.

En allmän anklagelse mot honom är den, att han icke förunnar oss människor att hafva det på långt när så bra som vi önska. Synnerligen frampressar lidandet, fattigdomen, olyckorna och förlusterna, som drabba oss, sådana anklagelser. Eller om man då blir hänvisad därpå, att orsaken till sådant oftast är människans egen skuld och synd, så svarar man: »Men hvarför tillåter då Gud så mycket ondt att ske? Och huru ofta får icke härvid den ene lida för den andres skull.» Svarar man då, att det ju dock är människan själf, som handlar i sin egen frihet, att sammanhanget inom vårt släkte, t. ex. mellan föräldrar och barn o. s. v., fordrar sådant, så kan det heta: »Men hvarför har han då skapat oss sådana, att vi kunna blifva så onda eller att det råder ett sådant sammanhang mellan oss?» Ja, så djupt kunna dessa anklagelser mot Gud öfver världens lopp gå, att man rent af nekar, att det finnes någon Gud, åtminstone en som verkligen styr världen, om han eljes finnes. Man tänker: »Vi äro lämnade att styra oss själfva eller styras af blinda naturlagar.» Och det är icke synnerligen att undra på, om mången tycker sådant vara en eländig tillvaro, som han knappt finner värd att fortsätta, utan hellre vill göra slut på, ju förr desto hellre. Men hvilken anklagelse mot Skaparen att så behandla hans dyrbara lifsgåfva! — Och huru anklagar man icke vidare de gudomliga ordningar, som han stiftat

för människorna, såsom för trånga, för stränga; och så bryter man dem eller söker komma lös från dem, när helst man kan. — Och då Gud nu sänder särskilda vittnesbörd och vittnen om sanningen, så uppreser man sig mot dessa och anklagar dem såsom öfverdrifna eller förnärmande o. s. v. Sådant hafva Guds sändebud mött i alla tider.

Aldrig såg väl mänskligheten i detta afseende något förfärligare, än då världens Frälsare stod såsom en anklagad inför judars och hedningars förnämsta domstolar. I honom stod ju Gud själf i sin fullkomligaste uppenbarelse inför människors dom. Det var en bild eller »typ» af hvad som ständigt sker. Och hvad dom Guds Son därvid fick, det omtalas bland oss från släkte till släkte såsom en ständig anklagelse mot mänskligheten. Och långt ifrån att man slutade med detta, sedan man fällt domen öfver honom, fortsatte världen i samma anda gent emot hans sändebud. Nyss före vår text säger ju Jesus till sina lärjungar: »Emedan I icke ären af världen, utan jag har utkorat eder ur världen, därför hatar världen eder. Hafva de förföljt mig, så skola de ock förfölja eder. De skola utskjuta eder ur sina synagogor, ja, en tid kommer, då hvar och en som dräper eder skall mena sig göra Gud en tjänst. Och detta skola de göra eder, emedan de icke känna Fadren ej heller mig.» Och detta har icke skett allenast bland judar och hedningar. Huru ofta hafva icke Guds sändebud och trogna stått anklagade inför kristenhetens furstar och andliga.

Ja, till och med från evighetens värld höra vi anklagande röster mot Gud. Då Jesus i en bildlig framställning låter den rike mannen i dödsriket bedja, att Abraham må sända Lasarus att varna hans ogudaktiga bröder, så ligger däri en förtäckt anklagelse: »Hvarför komma då icke de döda igen och predika för de lefvande?» — Härmed hafva vi nu anfört blott några få punkter i den anklagelse, som ständigt uppstiger mot Gud från världen.

Men det är icke blott af sina fiender och föraktare Gud blifver anklagad, utan till och med af sina egna barn. Bland annat är hela Jobs bok en berättelse om sådana anklagelser och gifver oss därmed en bild för tusen andra. Huru anklagar man icke Gud för det underbara och gåtlika i hans ledning, att han låter de sina vandra i ett sådant dunkel, i djupa lidanden, i betryck af de onda och mera dylikt, alldeles såsom vore de icke hans barn, och huru kastas icke ett människohjärta därvid mellan tro, tvifvel och trotsighet, mellan undergifvenhet och upproriskhet. Om jag kunde läsa i edra hjärtan, m. å., och uttala edra hemliga tankar, säkert skulle jag då få höra många dylika anklagelser. Kanske äro de halft omedvetna för eder, men de finnas där dock.

Ja, hela den närvarande världstiden är en enda sådan stor rättegång. Gud står inför världens domstol, och världen tror sig hafva rätt mot honom, åtminstone tror hon sig själf vara rättfärdig. — Men det sista utslaget är dock ännu icke fälldt.

Väl kommer härvid ett och annat svar, som rättfärdigar den Högste. Stundom slår ett sådant ned i världen såsom en blixt från himmelen. Eller ock träder någon af Guds vänner fram och rättfärdigar honom. Men sådant räcker dock icke till att nedtysta alla anklagelser. Hafva sådana blifvit gendrifna i dag, så börja de på nytt i morgon. Ett nytt släkte kommer och upptager de gamla anklagelserna, och åter står Gud där inför världens dom.

Så är det i denna dag. Kunde man samla allt som i denna del talas, skrifves och tänkes, hvilkén anklagelsebok skulle man icke få! Ja — »Gud är orättfärdig. Han är icke värd att regera. Världen är rättfärdig, människan skall regera världen. Det onda skall vara godt. Få vi blott vända upp och ned på allt som nu är, styra världen efter vår egen religion eller efter de lagar, som vår egen natur föreskrifver» — sådant får man höra bokstafligen sagdt — »så skola vi hafva en lycklig eller en lyckligare värld.»

II.

Men, m. å., den stora rättegången har ock en annan sida: Världen inför Guds domstol. Vid anklagelser händer det ju ej sällan, att den anklagade svarar med en mot-anklagelse, en s. k. mot-stämning. Och i självfva verket är Guds anklagelse mot världen äldre än hennes mot Gud. Och nu dessutom, då Jesus går bort från världen såsom anklagad, dömd och dödad, då säger han ju, att han går till Fadren och att han därifrån skall sända någon annan — »Hugsvalaren», som skall anklaga, ja, »öfverbevisa världen». Låtom oss då höra hvad sak det är, som denne har att andraga mot världen. Må också Gud blifva hörd i den stora rättegången. Kanske vänder sig då saken till hans fördel.

Det är tre stora anklagelsepunkter från Guds sida, som Jesus i vår text omtalar: »synd, rättfärdighet och dom». Äfven detta bibelställe plägar ju räknas bland de dunkla och svårbegripliga. Men låtom oss dock söka intränga i ett förstående af vår Frälsares ord.

Den första anklagelsen från Gud genom Anden lyder då ungefär så: »Värld, du är en syndare, ja en brottsling, inför Gud.» Och på hvad sätt kommer denna anklagelse till världen? Det är en röst, som ljudit till henne från årtusenden tillbaka, redan genom Guds sändebud i gamla testamentet. Hvilka strafford har världen icke fått höra, icke blott Israel utan äfven hedningarnas världsriken, genom profeterna. Läsom blott deras strafftal i Jesaja, Jeremias och andra öfver Egypten, Assur, Babel och hvad dessa världsriken heta, och I hafven en anklagelse, som räcker upp till himmelen.

Men i synnerhet och vida djupare och mera allomfattande ljuder denna anklagelse i nya testamentet genom evangelii predikan. Just dessa apostlar, som världen förföljer, äro hennes straffpredikanter. Huru står icke Petrus i Jerusalem på pingstdagen och anklagar sitt folk och

dess öfverste för mord på deras egen Messias. Och Paulus träder upp i själfva den hedniska världsvishetens medelpunkt, Aten, och anklagar världen för dess vanvettiga och brottsliga dyrkan af det skapade i stället för Skaparen[1]. Och då Paulus vill riktigt tala ut den anklagelse han har att göra just mot det folk, som haft Guds lag, skrifver han, i det han begagnar idel citat från gamla testamentet, dessa förfärande ord: »Ingen rättfärdig finnes, icke en. Ingen förståndig finnes, ingen finnes, som söker Gud. Alla hafva afvikit, allesammans hafva blifvit onyttiga, ingen finnes, som gör godt, det finnes icke en enda. En öppen graf är deras strupe, med sina tungor bedraga de, huggormars gift är under deras läppar. Deras mun är full af förbannelse och bitterhet. Deras fötter äro snara till att utgjuta blod. Förödelse och elände äro på deras vägar, och fridens väg känna de icke. Guds fruktan är icke för deras ögon»[2].

Och dessa anklagelser hafva sedan blifvit fortsatta af den kristna kyrkan, och det icke blott mot judar och hedningar, utan mot hennes egna medlemmar. Ja, hvarje rätt predikan är en sådan anklagelse, och äfven detta mitt ord i dag vill vara en sådan. »Ja, o värld, du är en syndig, en brottslig värld», så säga vi i dag till eder å Guds vägnar.

Och frågar nu världen härvid efter bevis, så äro de icke svåra att framdraga. De finnas i alla vrår, i husen, såväl som på torg och gator, de äro skrifna inom och utom oss. Ja, man kan taga på dem. Världen är full med ett väsen, som Gud kallar för »ogudaktighet och orättfärdighet», med fåfänglighet, lögn, upproriskhet, orenhet, obarmhärtighet m. m.

Och likväl är icke allt detta själfva medelpunkten i anklagelsen, icke just det Jesus framdrager i vår text såsom den enda stora hufvudanklagelsen. Han säger: »Anden

1) Ap. 2: 22 f. 17: 22 f. 2) Rom. 3: 10 ff.

skall öfverbevisa världen om synd: ty de tro icke på mig.» Denna anklagelse är något egendomligt för evangelii predikan. De andra anklagelserna för orättfärdighet och dylikt utgå från lagen, från Moses, eller äfven från den världsliga rättvisan, hvilken ju i världen vill företräda den Allrahögstes sak. Dock går den världsliga rättvisan icke så vidt och djupt som Moses; ty han berör med sin anklagelse äfven det inre, för den världsliga lagen oåtkomliga området, då han säger: »Du skall icke begära.» Men ännu djupare går evangelium. Det måttar i allt åt själfva hjärtat och framdrager där en ny, hittills oerhörd sak. Den stora världsanklagelsen lyder så: »Värld, du är en syndare, ty du tror icke, tror icke på Jesus Kristus, Guds Son, din Frälsare.»

Men hvad betyder nu närmare detta? Jo, det säger: »Värld, du har midt i dig din Frälsare, hans bild, ord och församling. Däri har du uppenbarelsen af Gud själf, bilden af det eviga goda, och däri finner du frälsning, hjälp mot allt ondt och evigt lif; men du försmår eller föraktar detta. Du stöter bort från dig frälsningen. Det är därför du är sådan du är. Därifrån kommer i denna dag allt ditt elände. Därför måste Gud handla med dig i sådan stränghet. Du kunde vara och hafva det helt annorlunda, än du är. Ja, hvad kunde du icke hafva, om allt detta: dessa millioner biblar, dessa tusentals kyrkor, dessa otaliga inrättningar på kristendomens grund, vore för dig hvad de äro, om evangelii ordning vore din högsta lag.» Säger icke Jesus: »Hade jag icke kommit och talat till dem, så hade de icke synd; men nu hafva de ingen ursäkt.» Ja, o värld, o världsmänniska, du tror icke på din Frälsare: Svara först på denna anklagelse, innan du själf anklagar Gud.

Hvad svarar nu världen på denna anklagelse? Den svarar: »Huru? Skulle detta, att icke tro på Kristus, vara en så stor synd, vara den högsta synden? Nog kan jag vara felaktig i mycket, men detta räknar jag mig icke till

stor skuld. Om jag icke kan tro på allt hvad prästerna säga och alla de dogmer man uppställt, hvad ondt är däri, hvad rår jag för det? Hvem vet, hvad Kristus egentligen var och huru allt därmed förhåller sig och huru mycket är sant af det som står i bibeln?» Så blir korteligen världens svar detta: »Icke jag är syndaren; snarare är Kristus det eller de som föra hans sak. Kanske äro de alla, som föra kristendomens talan, mer eller mindre ljugare och kristendomen själf en osanning.» Så svarade åtminstone judarna på de anklagelser, som Kristus framställde mot dem. De sade: »Vi veta, att du är en syndare.» »Säga vi icke rätt, att du är en samarit och har en ond ande?»[1]) Och Pilatus svarar på hans erinran om att man skall lyda sanningen: »Hvad är sanning?» Detta Pilatusord kan gälla såsom ett allmänt uttryck för världens svar på Guds anklagelse, detta förnäma och föraktfulla tvifvelsord: »Hvad är sanning?» Så ställer man sig på afstånd från allt hvad Guds ord heter, lämnar allt därhän i det obestämda. Och vill sanningen träda en människa närmare inpå lifvet, så vredgas hon. Men hvad betyder detta annat än att, om Jesus Kristus hade stått inför vår dom i denna dag såsom inför Pilati, så skulle man hafva dömt såsom denne gjorde. Hvad hjälper då allt yttre firande af våra helgdagar mer än judarnas firande af påsken samma dag, som de korsfäste Jesus.

Och nu kommer Gud med en ny anklagelse. Han uppträder såsom sin Sons försvarare inför världen. »Anden skall öfverbevisa världen om rättfärdighet, ty jag går till Fadren», så säger Jesus. Ja, så talar Anden: »Värld, Jesus Kristus, den af dig korsfäste, han är dock den ende rättfärdige i världen. Och vill du se ett vittnesbörd härom? Se, han är gången till Fadren.» Hvad ligger nu i detta vittnesbörd? Jo, det säger oss, att Jesus Kristus icke blott har dött för världens synd, utan ock att han är uppstånden,

1) Joh. 9: 24. Joh. 8: 52.

uppfaren till himmelen och sitter på Guds högra sida. Gud har gifvit honom sitt högsta erkännande, han är af Gud upphöjd till en härlighet, lik Guds egen.

Och vill du veta ett vittnesbörd om att Kristus så är upphöjd, så se på hans verk, hans kyrka. Väl är denna i många delar en skröplig uppenbarelse, på grund af dess medlemmars synd. Men så mycket underbarare är, att den dock är hvad den är, att den till denna dag har kunnat hålla tillsammans och utföra sitt verk på jorden. Redan den storartade helgedom, i hvilken vi här befinna oss, är ett vittnesbörd om detta.[1]) Och det vittnesbördet står fast inom Kristi kyrka från alla hennes bekännare: »Jesus Kristus är konungen, den rättfärdige, den från döden uppståndne.» Sammanfattningen af kyrkans vittnesbörd är, att han har rätt vid den dom, som fälles öfver honom. Och därmed bekräftas den förra anklagelsen för otrossynd mot honom. Det frågas på nytt: »Värld, huru har du behandlat honom, den rättfärdige? Och hvilket kraf har han icke på dig i denna dag, om han är konungen på Fadrens högra sida, den rättfärdige, hvilka kraf på din lydnad, din tro och rättfärdighet. Om han stode framför dig i sitt majestät, hvad skulle du hafva att svara honom? Och se, han sitter på sin tron och väntar allenast, till dess att alla hans fiender varda lagda till hans fotapall.»

Men så afgörande, så öfverbevisande denna anklagelse än är, så är det dock icke blott anklagelse i detta Andens vittnesbörd för Kristus. I det ligger något annat, oförväntadt. »Värld» — så säger Anden — »han är rättfärdig, du är den orättfärdige. Men vet, han är rättfärdig, icke dig till doms, utan till frälsning. Han är din rättfärdighet. Det är därför han har kommit och genomkämpat ett helt lif under frestelse, försakelse och lydnad. Därför har han slutligen låtit sig döma såsom orättfärdig och lidit såsom en missgärningsman. Så har han uppenbarat en fullkomlig

1) Predikan är hållen i Stockholms Storkyrka.

kärlek och rättfärdighet. Och detta allt har han gjort i mänsklighetens namn. Han är för dina synders skull utgifven och för din rättfärdighets skull uppväckt. Om du blott vill ödmjuka dig och erkänna rätta förhållandet: din orättfärdighet och hans rättfärdighet, se, då förlåter han dig. Då vill han i sin rättfärdighet tala icke mot dig, utan för dig inför Fadren»[1]).

Hvilken underbar vändning af denna rättegång! Den öfvergår till ett anbud af förlikning, af nåd, visserligen på grund af en obetingad underkastelse under domen. Och därför förnyas anklagelsen, om detta nådesanbud icke antages.

Men på samma gång är denna vändning från anklagelse till nådesanbud ett Guds försvar för sig själf. Därom vittnar apostelen i det nyss anförda kapitlet af Romarebrefvet, då han säger: »Däri» — att Gud framställer Kristus såsom ett försoningsoffer och erbjuder i honom en rättfärdighet utan förskyllan — just däri »bevisar Gud sin rättfärdighet, på det att han själf måtte vara rättfärdig och göra den rättfärdig, som är af Jesu tro.» Ja, i Kristus såsom den rättfärdige försonaren och världskonungen förklara sig alla gåtor uti Guds hemlighetsfulla världsstyrelse, i det att därmed förkunnas, att i Kristus allt kan blifva godtgjordt och tillrättaställdt, alla synder, alla Guds tillstädjelser af det onda, alla lidanden vända till det bästa. Ja, hela jorden kan ännu i Kristus blifva en himmel, såsom det är skrifvet, att »allt skall i honom sammanfattas till ett, både det som är i himmelen och det som är på jorden»[2]). Är icke detta nog till Guds försvar?

Men ännu är det icke alldeles slut på anklagelserna mot världen. Gud har ännu en tredje sådan att framdraga: »Anden skall öfverbevisa världen om dom, ty denna världens furste är nu dömd.»

1) Rom. 4: 25.
2) Ef. 1: 10. Jfr ock Rom. 11: 32 ff.; 8: 28.

»Värld» — säger Anden — »du är dömd», d. v. s. din furste är dömd. »Värld, du må veta, att du icke, när du gör det onda, ensam styr världen. Du har bakom dig en furste, som heter satan. Det är han, som är den egentligen styrande i världslifvet. Det är han, som bedrar dig med sina lögner och sitt mörker, det är han, som förför dig genom de lustar han upptänder. Han har i årtusenden bundit hednavärlden i afguderiets bojor. Han binder och tjusar nu den kristna världen i otro och tvifvel. Detta är en anklagelse mot dig och likväl på samma gång ett slags ursäkt. — Men vet nu, o värld, att denne din furste är dömd. D. v. s. han har förlorat sitt öfvervälde, sedan Kristus är kommen. Förut hade satan en nästan odelad makt i världen. Men nu finnes det en annan världsregent med genomstungna händer. Läs själf hvad som säges därom, i Uppenbarelsebokens 12:te kapitel: 'Nu har frälsningen och kraften och riket blifvit vår Guds och makten hans Smordes, emedan våra bröders anklagare är nedkastad. Och de öfvervunno honom för Lammets blods skull o. s. v.' Och därför skall omsider all världsfurstens makt tagas ifrån honom. Ja, den är tagen ifrån honom och tages steg för steg. Hvarje sanningens och kristendomens seger, hvarje vunnen själ är ett vittnesbörd för denna dom. Och detta allt skall komma till sin fullbordan. All makt skall varda tagen ifrån världens furste. Kristus skall döma honom, och han skall blifva fängslad och bortkastad. I detta ligger nu å ena sidan det saliga för oss, att ingen vidare behöfver frukta för honom. Det är såsom vi sjunga i Luthers psalm:

'Världens furste är nu dömd,
Och hans kraft är tömd.
Han på ett hufvudhår
Oss skada ej förmår.
Ett ord kan honom fälla.»

»Du kan då bli fri, o människosjäl, ja, du är fri — om du nämligen öfverlämnar dig åt Kristus och uppsäger världsfursten din lydnad. Men å andra sidan — och det är ett sista ord ur evangelium, ett hvad man kallar »ultimatum» till världen: alla, som följa honom och låta sig leda af honom, de äro dömda tillsammans med värdsfursten. Ja, världen såsom värld är ohjälpligt förlorad. Hör domen, som afkunnas af Kristus öfver den värld, som föraktar honom: 'Gån bort ifrån mig' o. s. v.» — Ja, så lyder den sista, stora anklagelsen mot världen.

Men Gud var ju anklagad också från de troendes sida. De klaga öfver hans vägar, öfver det dunkel, som hvilar öfver dem. Huru många sådana anklagelsetankar uppstego icke i lärjungarnas hjärtan vid korset, och huru tala icke de två lärjungarna emellan sig på vägen till Emaus: »Vi hoppades, att han var den som skulle förlossa Israel»; men — mena de — det har varit förgäfves.

Men se, äfven till dessa har vår text ett ord att säga. I samma sammanhang, då Jesus talar om anklagelsen mot världen, säger han till sina lärjungar: »Jag har ännu mycket att säga eder, men I kunnen icke nu bära det.» Se, detta är hans försvar för sig själf gent emot de sinas anklagelser. »I kunnen icke nu bära allt hvad jag skulle hafva att säga eder»: det är det stora uttrycket för lärjungarnas ofullkomlighet. Det är därför det går dem såsom det går, det är därför det är så dunkelt för dem. De tåla icke vid att hafva det bättre. Herren måste kalla dem oförståndiga och senhjärtade till att tro.

Men på samma gång tillägger Jesus ett löfte: »När han, sanningens Ande, kommer, skall han leda eder till hela sanningen.» Detta är en ny sida af anklagelsen mot de första lärjungarna: »I hafven ännu icke Anden, hafven ännu icke kommit in i hela sanningen, förstån ännu icke Kristi härlighet.»

Och då Jesus ytterligare tillägger: »han skall tala till eder om det, som komma skall», så är detta en ny an-

klagelse. »I veten icke, förstån icke» — vill Jesus säga — »hvad som skall komma. När det kommer, då skall jag blifva rättfärdigad inför eder.» Men däri ligger tillika ett löfte: »Då skall allt blifva ljust för eder. Växen blott till, gån i Andens skola, biden i tålamod. Slutet skall uppenbara allt.»

Här må vi väl påminna om den lilla välbekanta sången:

Är du trött utaf pilgrimsfärden,
Suckar efter förlossningen,
Lider hjärtat af synden, flärden,
Ja, af vanmakt mot synden än,
Se, besegrad är ändock världen,
Jesus vunnit ock öfver den.

På detta sätt går rättegången sin gång i världen. Världen anklagar Gud, och Gud anklagar världen. Så till vida har Gud alltid sista ordet, att hvarje släkte snart försvinner från jorden och han står där kvar allena, evig och oföränderlig i sina gärningar, sina ord och domar. Men det allra sista ordet är ännu icke taladt. Saken skall förflytta sig inför Kristi domstol. Där skall allt dragas fram i ljuset. »Alla böcker skola varda upplåtna»[1]). Och änden på alla Guds vägar skall blifva uppenbar. Huru skall då icke världen blekna och förstummas. Skriften begagnar ofta ett betydelsefullt ord: »komma på skam». Så skall det ske inför domen. Ja, världen skall blifva till skam. Alla dess anklagelser skola smälta såsom snö för solen. Men huru rättfärdig skall icke Gud framstå med sin Smorde, och huru orättfärdig världen! O, man vågar icke tänka ut tanken på denna sista stora anklagelse, hvarvid världen icke skall kunna svara ett mot tusen.

Men hvilket ord af Frälsaren är icke detta: »Den som hör mitt tal och tror den som har sändt mig, han kommer icke i dom, utan har öfvergått från döden till

1) Upp. 20: 12.

lifvet.» Och åter: »Hvem vill åklaga Guds utkorade? Gud är den som rättfärdigar. Hvem är som vill fördöma? Kristus är den som har dött, ja, än mer, har uppstått, som ock sitter på Guds högra sida och manar godt för oss»[1]). Då skola de rättfärdiga »stå i stor frimodighet», säger redan gamla testamentets vishet[2]). Så må vi då här skynda att komma till honom, den rättfärdige, för att blifva benådade och rättfärdiga. Är han för oss, hvem kan vara emot oss? Låtom hans Ande öfverbevisa oss, låtom oss tro på honom och den Frälsare han sändt oss och förblifva i honom. Ja, förblifven i honom — säger en apostel — på det att, när han varder uppenbar, vi må hafva frimodighet och icke med skam blifva bortvisade från honom vid hans tillkommelse.

Amen.

(Ps. 131: 1—3; 137: 6—8; 1: 1; 172: 6—8; 21: 4).

1) Joh. 5: 24; Rom. 8: 33 ff. 2) Vish. 5: 1 f.

Maningar och anvisningar angående bönen.

Bönsöndagen.

O Gud, all sannings källa,
Jag tror ditt löftesord.
Hvad du har sagt skall gälla
I himmel och på jord:
»Åkalla mig, i nöden,
Så får du hjälp af mig»;
Ja, Herre, intill döden
Vill jag åkalla dig.

»O, du all kärleks, all nåds outtömliga källa, du som aldrig upphör att flöda och alltid är öppen för dem som nalkas till dig! Ack, att alla ville gå till dig och smaka dina håfvor; ty de äro härliga och i dem är ingen förgänglighet, icke heller någon bitterhet!» Så utgöt sig en Guds människa i forna dagar. Vi vilja i dag tillägna oss dessa ord och bedja alltså: Öppna du, o Herre, våra hjärtan för dessa flöden ur din lefvande källa, drag oss till dig, lär oss att bedja till dig, du vår Fader i himmelen.

Text: Joh. 16: 23—33.

Jesus sade: Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Allt hvad I bedjen Fadren i mitt namn, det skall han gifva eder. Hittills hafven I icke bedit om något i mitt namn. Bedjen, och I skolen få, på det att eder glädje må vara fullkomnad: Detta har jag i förtäckta ord talat till eder; men en tid kommer, då jag icke mer skall tala till eder i förtäckta ord, utan öppet förkunna eder om min Fader. På den dagen skolen I bedja i mitt namn, och jag

säger eder icke, att jag skall bedja Fadren för eder; ty Fadren själf älskar eder, emedan I hafven älskat mig och trott, att jag har utgått från Gud. Jag har utgått från Fadren och har kommit i världen; åter lämnade jag världen och går till Fadren. Hans lärjungar sade till honom: Se, nu talar du öppet och säger inga förtäckta ord. Nu veta vi, att du vet allt och icke har behof af att någon frågar dig; därför tro vi, att du har utgått från Gud. Jesus svarade dem: Tron I nu? Se, en stund kommer och har nu kommit, då I skolen förskingras, hvar och en till sitt, och lämna mig allena; dock jag är icke allena, ty Fadren är med mig. Detta har jag talat till eder, på det att I mån hafva frid i mig; i världen hafven I betryck, men varen vid godt mod: jag har öfvervunnit världen.

Ja, Herre, lär oss att bedja!

I.

Om bönen handlar denna söndag enligt sitt namn »bönsöndagen», som är ett fritt återgifvande af dess urkristliga namn »rogate» eller bedjen». Men egentligen talar den — enligt sin plats i kyrkoåret, den heliga påsktiden, denna den kristna kyrkans triumftid, och särskildt enligt denna dagens text — icke om bönen i allmänhet, utan om hvad vi ville kalla »bönen i den inre helgedomen», eller om påskbönen», d. v. s. den bön, som man kan bedja i helig gemenskap med den uppståndne Frälsaren, eller om »bönen i Jesu namn». Och detta är en hög bön, m. å., obekant för många, många kristna, ja, så att de knappt förstå talet därom.

Men allt hvad som hör till det fullkomliga måste ju af oss människor läras och långsamt inöfvas. På alla områden måste vi börja med abcd eller de första handgreppen. Om därför en bild af det fullkomliga ställes framför oss och det då säges till oss: »detta, o människa, kan du, just du, få eller blifva», så ligger ju däri för oss icke något afskräckande, utan en den kraftigaste maning att begynna, eller, såsom man säger, »taga uti med» lärandet. Och är detta högre eller högsta, som bjudes oss, vid när-

mare påseende rent af nödvändigt för oss, då ligger uti dess framställande för oss i själfva verket en befallning till oss om ett sådant begynnande. Därför säger denna söndag, rätt sedt, med sina höga ord om bönen, till oss alla utan undantag: Bed, o människa, begynn dock en gång att bedja, på det att du så må lära att bedja — bedja »riktigt», bedja i Jesu namn.

»Så bed då», m. å. — Men härvid uppstår nu genast frågan: »huru», en fråga som upprepar sig för hvar och en människa särskildt, och för hvar och en många gånger om i lifvet. Och väl den, hos hvilken den frågan åtminstone vaknat första gången.

För en liten tid sedan hade jag den glädjen, att en ung bildad man frågade mig med barnslig öppenhet: »Hur skall jag lära mig bedja med riktig innerlighet?» Jag kände därvid något af hvad Frälsaren omtalas hafva känt, då en ung, rik och ansedd jude ställde till honom den bekanta frågan: »Gode Mästare, hvad skall jag göra, att jag måtte få evigt lif?» Det heter, att Jesus då »såg på honom och älskade honom» (eller såg på honom med kärlekens ömhet). Ty veten, m. å., det är något särskildt ömt för en Guds ords tjänare, då han får en sådan fråga af en ung bildad man — det betyder vanligen något för dennes del; det är hopp, att han då icke är »långt ifrån Guds rike». De flesta människor tänka väl nu för tiden, att religionen och bönen kunna vara goda nog för barn och kvinnor och möjligen för åldringar och obildadt folk. Men se, männen, och synnerligen de kunniga och lärda männen, de hafva annat att tänka på; de äro för förståndiga för sådan känslosamhet, för verkliga för sådan högtidlighet. Men säg, m. å., ifall du skulle vara en bland dem som tänka så: »Var då icke Jesus Kristus, världens Frälsare, en man? Är du kanske mera man än han? Du må nu tänka hvad som helst om hans person, men nog är han dig »en stor man»? Och se, han bad, bad i den tidiga morgonstunden och i den stilla natten, bad ensam och inför sina lärjungar, bad

till och med i det han kastade sig ned till jorden på sitt ansikte; och hans sista ord voro en bön: »Fader, i dina händer befaller jag min ande.» Och han säger till sina lärjungar — alla mer eller mindre stora män: bedjen. Och behöfver jag nämna för dig namn på stora män i kyrkans och världens historia, som bedit och räknat bönen såsom sin högsta ära och lycka? Nåväl, är du en större man än alla dessa? Tro då snarare om dig själf, att det är »omanligt» eller hellre »omänskligt», om en man icke beder. Och var glad, om du i den delen får blifva och kan blifva såsom ett barn. Ja, därom gäller det i sanning: »Utan att I omvänden eder och varden såsom barnen, skolen I alls icke inkomma i himmelriket.»

Om alltså själfva frågan om bönen ännu aldrig vaknat inom dig, om du kanske t. o. m. var så olycklig i lifvet, att du icke ens hade någon moder eller anhörig, som lärde dig barnabönens första handgrepp, eller om du längesedan glömt bort eller lagt bort sådan enfaldighet, så låt mig säga dig i Jesu namn — bedjarens framför alla — att du är en arm människa, vore du än aldrig så kunnig eller duglig eller rik eller förnäm eller stark. Du vet ju dock, du människomask, att du när som helst kan blifva sjuk, hjälplös, fattig, öfvergifven. Du kan när som helst dö och afklädas allt hvad du är eller har på jorden och blifva till stoft till din yttre människa. Men då måste din arma själ inför evighetens dom. Och hvart vill du då taga vägen i den omätliga rymden och inför den Eviges åsyn utan bön, utan hjälp från den som är högre än du? Se, hela ditt inre eller högre lif beror af bönen. Om den ock icke är själfva lifvet eller hjärtat i det inre lifvet — ty detta heter snarare tron — så är den dock lifvets första och oupphörliga pulsslag. Och därför har den som icke beder längesedan gripits af den sjukdom, som vi ville kalla »andlig hjärtförlamning», han lefver icke mer, han är såsom död. Hans lif på jorden är därför blott ett skenlif; inför himmelen är han död.

Så begynn då åtminstone en gång att fråga efter, huru du skall bedja. Om icke för något annat, så finnes det väl nog i detta arma jordelif af nöd och elände, åtminstone rundt omkring oss, som borde drifva oss människor att se oss om efter en högre hjälp. »I världen hafven I betryck», säger Jesus i vår text äfven till sina lärjungar. Och de visste dock, hvar de hade hjälpen: i honom, som öfvervunnit världen. Men världen själf utanför Jesu lärjungakrets har idel betryck med sig just såsom »värld» — och vet icke om denna hjälp. »När det varit som bäst, har det varit möda och arbete», så vittnar en gammal erfarenhet. Och åter en annan: »Här är alltid sorg, fruktan, ängslan och på sistone döden.» I bästa fall står allt på den osäkraste mark. Hvad låge då närmare äfven för världen (världsmänniskan) än att redan för att få något slags trygghet fly till honom, som öfvervunnit världen. Och vid minsta tanke på en annan värld, på evigheten, borde detta säga sig självt. — Så mycket om nödvändigheten att bedja.

II.

Men har nu en tanke och en vilja till bön vaknat hos dig, huru skall du då bära dig åt? — frågar du kanske.

Ja, så behöfver du måhända fråga. Ty — skam att säga för en kristen människa — är det dig troligen i början, när det blir fråga om bönen, såsom skulle du leta dig väg i ett obekant land eller tala på ett främmande språk eller göra de första handgreppen i ett handtverk. Du vet hvarken tankar eller ord eller sätt. Men »försök» dock. Och det är godt, om du därvid har det minsta minne af huru du en gång bad såsom barn. En läkare i vår hufvudstad, nu bortgången, blef en gång kallad till ett sjukt ungt fruntimmer. Han märkte snart, att döden var henne nära. Han ville dock icke rakt fram säga henne detta; men han hade tillräckligt medvetande af sakens allvar för att vilja gifva henne en påminnelse. Han tog därför hennes händer,

lade dem tillsammans och sade: »Om ni nu minnes någon af edra barnaböner, så bed den.» Det var ju ett godt ord af en läkare. Gifve Gud, att många af dem sade så mycket till de döende.

Men låt nu vara, att bönen är något alldeles nytt för dig; försök dock. »Gå in i din kammare och slå dörren till», såsom din Frälsare säger. Samla där all din kraft på detta ena. Tänk noga efter hvad ditt hjärta djupast begär. Och säg så ut detta för dig själf i tydliga ord. Säg det sedan till din Gud såsom talade du till en människa. Säg det många gånger — men kom ihåg, att du talar till alla konungars Konung. Slå ned din blick inför honom, såsom publikanen gjorde. Ja, för honom må du gärna böja knä. Och det är en välsignad stund, när en människa första gången i ensamhet böjer knä för alla konungars Konung. Kom så ihåg, att han lofvat höra hvarje allvarligt menad bön — på något sätt. Han skall icke låta dig sakna uppmuntringar. Gif då akt på hans svar.

Men detta är nu blott den allra första begynnelsen till bön. Det gick kanske ganska dåligt, alldeles såsom den första lektionen i ett nytt ämne. Det hjälper sannerligen icke med ett enda enstaka försök, lika litet som det är nog med en enda lektion, när man vill lära ett främmande språk. Fortsätt därför på detta sätt, som vi anvisat. Bed minst två gånger om dagen, morgon och afton — det behöfs i början yttre regler för allt lärande. Och låt därvid småningom allt flera af ditt lifs angelägenheter komma till tals inför din Gud. Kom ihåg, huru det heter i den sköna bönepsalmen:

»Gif akt uppå ditt lefnadslopp:
Hvad har du väl till själ och kropp
Utaf dig själf? Allt är ett lån,
Allt gifs, allt kommer ofvanfrån,
Mer än du själf dig önska vet,
Och först och sist din salighet?

Sök därför efterhand att få »allt», hela ditt lif, fram inför Gud i bönen. Och »först och sist din salighet». Ja, bed om din själs frälsning, och därför om din egen omvändelse från världen och fåfänglighetslifvet till Gud och evighetslifvet, om kännedomen af dig själf och dina synder, om dina synders förlåtelse och om att Gud måtte skapa i dig ett nytt, rent hjärta. Och bed till Frälsaren, eller för Frälsarens skull.

Men till hjälp vid detta måste du ock läsa din Guds ord just om bönen. Din bibel är dig kanske också ett obekant land. Men läs nu hvad Frälsaren säger om bönen i sin Bergspredikan. Läs en och annan af Davids psalmer, som passar för dig, t. ex. den 130:de »Ur djupen ropar jag till dig, Herre», o. s. v. Eller läs i din psalmbok någon kärnpsalm. Men du måste äfven härvid lära dig läsa, såsom en abcdarie. När du första gången skall läsa i din bibel, så kan du det icke. Om någon verklig bibelläsare skulle höra dig, måste han säga: »Du kan icke läsa; det är för kallt, där är intet eftertryck, du förstår icke hvad det gäller, det är en plåga att höra en sådan läsning.» — Därför öfva dig att läsa, verkligt läsa; läs, såsom en törstig dricker. Du kan därvid nog också behöfva ett godt råd af någon, som förstår hvad bön och bibelläsning vill säga. Och det är åter en välsignad stund, när en människa första gången ödmjukar sig till att fråga om råd i sin själs angelägenheter. — När du nu kommit till fortsatta, allvarliga böner i denna del, då först är du rätt på väg till bönens helgedom. Och när detta blifvit dig ett tvingande behof, då är du redan vid porten till densamma. Och när du nu får erfara de första djupare bönhörelserna, får förnimma något af hvad syndaförlåtelse och nytt lif vill säga, då har du redan — utan att kanske själf veta det — passerat porten till helgedomen. Och nu skall du få känna, huru bönen börjar likasom gå af sig själf.

III.

Vi hafva hittills blott berört bönens första grad, hvad vi kunde kalla dess förgårdar, eller »proselytbönen». — Vi hafva uppehållit oss länge nog vid detta, emedan de ju städse äro så många, som ännu behöfva passera denna grad, och de behöfva bäst hjälpen. Redan på detta trappsteg fordras beslutsamhet, allvar och ihärdighet, eljes är det fåfängt med våra försök. Men nu måste vi söka komma ett steg framåt. Därmed att en människa passerat hvad vi ville kalla »bönens port» (eller syndaförlåtelsen och lifständelsen), är hon inne i hvad vi kunna kalla bönelifvet. Och nu måste hon begynna bedja på ett annat sätt. Nu kan hon, nu får och skall hon begynna tacka Gud. Nu skall det heta: »Lofva Herren, min själ, och allt det i mig är lofve hans heliga namn; lofva Herren, min själ, och förgät icke hvad godt han har gjort, han som förlåter dig alla dina missgärningar och helar alla dina brister», såsom vi läsa i den 103:e psalmen. Och när en bedjare, som genomgått hvad vi ofvan talat om, läser denna psalm, då känner han, att hela hans själ säger »ja och amen» därtill. Från denna stund skall ock tacksägelsen blifva en grundton i hans bön, ja, om möjligt börja hvarje bön — såsom ock Luther börjar sin sköna morgon- och aftonbön med orden: »Jag tackar dig, o Gud, min käre himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son.» Kan du denna bön, m. å., och läser du den rätt och ofta?

Hvad du nu har fått af Gud skall du alltså tacka för. Men du har mycket mer än detta att få och begära. Nu måste du lära känna hela det nya andelifvets rikedom, framför allt Guds kärleks rikedom och visdom och makt i Kristus Jesus. Därför måste du lära känna Gud i allt hans ord och alla hans vägar. Framför allt måste du blifva bekant med din Frälsares lif, hans kärleksord och bud, hans sätt att umgås med människor, att tänka och döma om allt. Ja, du måste såsom en lärjunge lefva igenom

din Frälsares lif med sina lärjungar. Du har detta hans lif i evangelierna — lär att läsa dem. Och under ljuset och makten af detta lif måste du ställa hela ditt lif, dina ord, tankar och begär. Och allt detta måste taga gestalt af bön i dig. — Nu är det då icke nog med bön två gånger om dagen, utan ditt lif måste blifva uppfylldt af bön, åtminstone af bönesuckar, t. ex. sådana som dessa: »Herre, bevara mig, helga mig, lär mig, led mig, hjälp mig.» Detta »bedjande i anden» måste blifva lifvets underström, äfven under arbetet — det behöfver därför icke taga bort tid från arbetet, såsom denna världens människor frukta, som dock kasta bort så mycken tid. Tvärtom, såsom bedjare skall du arbeta både trognare och friskare. Bönen blir nu något som »bär ditt lif».

Det nya lifvet medför mycket som är nytt: nya glädjeämnen, nya sorgeämnen, nya förhoppningar, nya farhågor. Det öppnar nya djup både ofvan och nedan. Icke minst allvarsamt är det med upplåtandet af det egna hjärtats djup i en stigande självkännedom. Därvid förekomma pröfvande erfarenheter. Där visar sig en hjärtats ostadighet, svaghet, kyla och mera sådant, som förskräcker den nu ömt kännande själen. Det är icke alltid så lätt att bedja — det kommer tider af andlig torka och mattighet — man vet icke rätt hvad eller huru man skall bedja, man är förströdd och kall i bönen. Men ändock måste du bedja, kära själ. Du måste »bedja dig igenom» allt detta. Är du nu trogen i detta, så föres du af Guds goda hand framåt till nya bönegrader eller böneklasser. Vi vilja här tala om blott en enda af dessa — med anledning af vår text: bönen i Jesu namn.

IV.

Vi vilja därvid icke förbise, att en människa i kristenheten, som ju från barndomen får lära om Kristus, död och uppstånden, ända från början af sin böneväg får och kan vända sig till Frälsaren eller till Gud för hans skull.

Så kan man då, om man så vill, tala om en lägre bön i Jesu namn, en sådan bön redan i förgården och porten till bönens helgedom.

Ännu tydligare är det, att det egentliga bönelifvet alltigenom beror på en närmare kännedom af Frälsaren. Och dock kommer det nog äfven inom detta till den stund, då dessa Jesu ord till sina lärjungar kunna tillämpas på den bedjande själen: »Hittills har du icke bedit om något i mitt namn. Bed, och du skall få, på det att din glädje må vara fullkomnad.» Ty nu blir frågan om en högre art af bön.

Är det icke förunderligt, att Jesus har måst säga ett sådant ord till sina första trogna lärjungar? De hade dock säkert bedit ganska mycket, de hade i åratal umgåtts med Jesus såsom med en vän och lärare, till och med i hans namn öfvat kraftverk; men ändock hade de icke riktigt bedit i hans namn. Hvaraf kom sig detta? Naturligen framför allt däraf, att han ännu icke själf var förhärligad och gått tillbaka till Fadren, så att de nu visste honom vara där och kunde ställa honom framför sig såsom Medlare. Men härmed sammanhängde ock två andra hinder hos dem själfva. De hade ännu icke riktigt djupt förstått hvad världens ondska ville säga, huru långt den kunde gå i hat mot deras Mästare. Och i sammanhang härmed visste de icke, huru svaga de själfva voro, just emedan de ännu hade ett visst sammanhang med världen och hoppades på henne. Därför behöfde de icke heller ännu Jesus i hela djupet af hans försonande kärlek och hans himmelska, helgande och världsöfvervinnande kraft. Detta, det ena med det andra: hvad Frälsaren var, hvad de själfva voro och behöfde, förstodo de först vid korset, vid påsken, himmelsfärden och pingsten. Men sedan de varit »förskingrade» och Mästaren ensam kämpat kampen för dem, men ock åter församlat och upprättat dem, nu var det slut med all deras tillit till sig själfva. Nu kunde de icke heller

hoppas något mer af världen. Men nu var Mästaren i sin osynliga härlighet för dem allt, och alla deras intressen och förhoppningar hade sammansmält med honom. De voro såsom korsfästa med honom, men ock uppståndna med honom. Och nu kunde de bedja, såsom aldrig tillförene, i hans namn. Och i denna bön blefvo de världsöfvervinnare och buro Kristi evangelium ut i hela världen. Läsen t. ex. slutet af Efesernas tredje kapitel — Pauli bön, där han böjer sina knän inför Fadren — så sen I — åtminstone till orden — hvad en apostolisk bön i Jesu namn var.

Hämtom häraf en tillämpning. På samma sätt kan en Jesu lärjunge i denna dag känna och älska Frälsaren och hafva fått nåd genom honom, utan att ännu på långt när känna till allt hvad han har i honom och hvad han behöfver. Och detta framför allt på grund af en bristande utveckling, beroende på en kvarvaro af egenhetslifvet, af självtillit och världskärlek. Därmed är behofvet af den himmelske Frälsaren ännu icke moget och hjärtat icke öfverlämnadt åt hans allenavälde. För att komma därhän behöfves det ännu djupa genomgångar. Hvilka — det skall Herren själf afgöra; men de kunna sammanfattas i dessa tre ord: korset, uppståndelsen och andeutgjutelsen. Men efter detta blir man själf helt innesluten i Jesu namn, genomtränges af dess makt och vågar ställa det framför sig inför Gud såsom sitt eget namn. I den mån och i de stycken man förmår detta och kan hålla sig uppe i denna ställning, kan man ock bedja i Jesu namn.

Och nu öppnar sig för själen en oändlig bönevärld. Man får del af Jesu tankar, af Jesu världssmärta, men ock af hans segermakt. Och nu upplåter sig i synnerhet förbönens område i all dess rikedom. Hvad en kristtrogen i denna ställning kan bedja och uträtta, det säga oss Jesu ord: »Allt hvad I bedjen i mitt namn, det skall jag göra, på det att Fadren må blifva förhärligad i Sonen.» — »Jag

säger eder icke, att jag skall bedja Fadren för eder, utan Fadren själf har eder kär o. s. v.» Och såsom ett genljud af detta säger en Herrens apostel: »En rättfärdig mans bön förmår mycket, där hon är i sin kraft.» — Dock detta skall snarare erfaras än utsägas.

Så hafva vi talat om bönens nödvändighet, om proselytbönen, om bönelifvet, om bönen i Jesu namn.

Till någonting af denna art kan det komma med dig, m. å., om du vill blifva en bedjare och däri, såsom i hela ditt förhållande till din Frälsare, vill vara trogen. Men om nu sådan nåd, sådan gemenskap med honom, sådan rätt, sådan kraft bjudes dig, hvilket ansvar, om du alls icke beder, om du heter en kristen och vet om Kristus, genomlefver söndag efter söndag, till och med på en Bönsöndag läser eller hör en predikan om bönen, och dock själf icke beder! Hvilket ansvar att vara, eller hafva varit, ett nattvardsbarn och stått vid altaret och knäböjt vid altaret och därvid känt något af Frälsaren, och dock icke bedja! Och att vara fader, moder, andras lärare, och dock hvarken själf bedja eller lära dem, som äro dig anförtrodda, att bedja!

Men om du beder, hvarför då nöja dig med blott abcd i bönen, med att bli stående i porten eller vid porten af bönens helgedom eller på de första trappstegen, då du kan få tränga in i den innersta helgedomen, in i Jesu namn och frälsarehjärta? O, att dessa Jesu ord: »hittills hafven I icke bedit i mitt namn; bedjen, och I skolen få, att det att eder glädje må vara fullkomnad», finge uppväcka, locka och mana dig till ett sådant framträngande, att denna Bönsöndag blefve för dig en uppflyttning i en högre böneklass!

Men du, allraheligaste Frälsare, du som bad både för dina fiender och för dina lärjungar, bed för oss, lär oss att själfva bedja, bed i oss genom din Ande med outsägliga suc-

kar, lär oss att tacka, att tillbedja, men omslut oss ock med din förbön i lif och död. Ja, du Herre Gud, himmelske Fader! Du, som genom din Son har lofvat oss, att allt hvad vi bedja i hans namn, det vill du gifva oss: vi bedja dig, bevara oss i ditt ord, gif oss din Helige Ande, som oss regerar och styrer efter din vilja; bevara oss för djäfvulens rike, för falsk lära och fåfäng gudstjänst, bevara vår kropp och vårt lif från allt ondt; gif oss din välsignelse och frid, på det vi i all måtto må förnimma din nådeliga hjälp, och sedan både här och där i evighet lofva och prisa dig såsom vår milde Fader. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen!

(Ps. 261: 1, 2; 258: 1—5; 258: 6; 261: 3, 4; 257: 10, 11).

Är det svårt eller är det lätt att blifva frälst?

Kristi Himmelsfärdsdag.

Text: Mark. 16: 14—20.

Sedan uppenbarade Jesus sig äfven för de elfva, när de sutto till bords, och förebrådde dem deras otro och deras hjärtas hardhet, att de icke hade trott dem som hade sett honom vara uppstånden.

Och han sade till dem: Gån ut i hela världen och prediken evangelium för hela skapelsen. Den som tror och blifver döpt, han skall varda frälst, men den som icke tror, han skall varda fördömd. Men dem som tro skola dessa tecken åtfölja: I mitt namn skola de utdrifva onda andar, de skola tala med nya tungor; ormar skola de bära, och om de dricka något som är dödande, skall det icke skada dem; på sjuka skola de lägga händerna, och de skola blifva helbrägda.

Då nu Herren hade talat med dem, vardt han upptagen i himmelen och sitter på Guds högra sida: Men de gingo ut och predikade allestädes, och Herren verkade med dem och stadfäste ordet med åtföljande tecken.

»Gån ut i hela världen och prediken evangelium; den som tror och blifver döpt, han skall varda frälst» — med denna konungsliga befallning utsände Frälsaren vid sin himmelsfärd sina lärjungar. Därmed har han gjort frågan om »frälsningen» till en världs-fråga och till en lifsfråga för en hvar. Men därmed sammanhänger en annan fråga, som vi i dag — särskildt med hänsyn till vissa tidsförhållanden — vilja göra till vårt ämne:

Är det svårt eller är det lätt att blifva frälst?

I.

Denna fråga må väl kallas en dagens brännande fråga. Ty hvem angår den icke på det närmaste såsom en lifsfråga? Men just därför är den, såsom alla dylika frågor — de s. k. evighetsfrågorna — en urgammal fråga. Det var således icke underligt, om den också mötte vår Frälsare under hans vandring på jorden. Den framställdes då en gång af en man i denna form: Äro de få, som varda frälsta? Och en annan gång gjordes den af hans lärjungar, som förfärades öfver Mästarens stränga kraf på en ung man, med dessa ord: Hvem kan då blifva frälst? Och den rör sig i denna dag under någon form i många hjärtan, hvarhelst någon fråga om de eviga angelägenheterna vaknat.

Svaren på denna fråga blifva dock mycket olika. Somliga äro strax färdiga med svaret: »Huru skulle det vara annat än lätt att blifva frälst?» Åtminstone synas de taga saken så för egen del. Ty de göra sig egentligen icke den ringaste möda för att vinna frälsningen; det kostar dem icke ens något bekymmer. Och dock säga de sig vilja blifva frälsta. Men det är såsom skulle denna sak gå alldeles af sig själf. Andra synas väl taga saken något djupare för egen del. De göra verkligen något för sin frälsning. Men då de skola säga något därom för andra, kunna de aldrig göra saken nog lätt. Andra åter taga det tvärtom. De göra det mycket svårt för sig, de ängslas och gräma sig och anstränga sig på många sätt. Och det är dem ändock såsom om de aldrig rätt kunde hoppas någon frälsning. Andra göra frälsningen, åtminstone i förkunnandet för andra, till en mycket svår och allvarsam sak. Huru de taga frälsningssaken för egen del kan man icke alltid så noga veta.

Hvilket är nu härvid det rätta? Hvad skola vi svara, när denna fråga möter oss eller uppstår inom oss själfva? Den är väl värd ett svar; ty i någon gestalt kan den dyka upp för oss när som helst.

Tänka vi härvid på något ord af vår Frälsare, så möter oss bland andra ett, som han uttalade just då han stod i begrepp att lämna jorden och fara upp till sin härlighet. Vi mena orden i vår text. Han sände då ut sina lärjungar med befallningen att predika för alla människor frälsningens evangelium. Och han sade: Den som tror och blifver döpt, han skall blifva frälst; men den som icke tror, han skall blifva fördömd. Så är då frälsningen synbarligen fästad blott vid denna enda lilla hufvudpunkt: att tro och låta sig döpa. Detta synes dock vara en enkel sak, en lätt sak. Och säger oss icke också Frälsarens uppfarande till himmelen detsamma? Har han icke därmed öppnat himmelen? Och är det icke således blott fråga om att gå in genom en öppen dörr?

I våra dagar har ju ock denna fråga om »frälsning», dess lätthet och svårighet, på mer än ett sätt på nytt blifvit en dagens fråga. Skulle vi då icke känna oss nödgade att söka en visshet i densamma? Men då vi nu vilja söka en sådan, så må vi dock först göra hvar och en uppmärksam på, att, om vi vilja hafva något verkligt svar på denna fråga, får den icke blifva stående såsom ett blott förståndsspörsmål utanför oss. Därtill är den alltför djup och närgående. »Vår frälsning» eller »vår fördömelse», vår befrielse från vårt djupaste elände och den därmed sammanhängande domen eller vårt förblifvande i detta elände, frågan om vi skola blifva godkända eller underkända i den allt afgörande sluträkenskapen, skulle det få vara en fråga, som står utanför oss, vid hvars undersökande vi själfva förblifva kalla åskådare? Skall icke svaret då draga sig undan för en sådan frågare? — Så blifve då vår undersökning en verklig frälsningsfråga, ett lifsspörsmål om oss själfva till vårt lifs Gud. Vi vilja vid frågans besvarande särskildt fästa oss vid de ord, som sades af den till himmelen uppfarande Frälsaren i det upplästa bibelstället.

II.

Dock, vi kunna i vår text också till en början betrakta vår Frälsares egen väg på jorden. Den var ju ock en människas väg. Har då icke denna väg något att säga oss om lättheten eller svårigheten af en människas frälsning? Men härvid möter oss säkert genast en invändning: »Frälsaren själf behöfde dock icke att blifva frälst, för honom var detta därför hvarken svårt eller lätt. Han var helt enkelt Frälsaren.» Detta är sant. Men så hade då han i stället en hel värld att frälsa, och därför heter han ju Frälsaren. Var nu denna hans gärning, frälsningen genom honom, en lätt eller en svår sak? Var den endast en himmelsfärd? O nej, himmelsfärden var blott det sista steget af hans frälsareväg. Och detta var visserligen ett lätt, ett ljuft, ett härligt steg. Men hvad låg icke före detsamma! Han kom ju ned från den rena, saliga himmelen. Och han hade att vandra genom ett jordelif i syndens och eländets värld, ett lif, som var en ständig förnedring och utblottelse, ja, så godt som ett enda stort lidande. Om hela detta lif kan det sägas: han bar därunder världens synd. Det var en enda stor kamp med satan, en oupphörlig beröring med världens jämmer. Och till sist kostade det honom en genomgång, för hvilken hans själ redan på förhand fasade[1]). Huru förfärlig måste då icke genomgången själf hafva varit. Den som en gång rätt varit med i sin ande i Getsemane eller vid Långfredagens händelser skall icke frestas att säga, att det var en lätt genomgång.

Och likväl, är nu detta det enda vi hafva att säga i denna sak, d. v. s. om vår Frälsares frälsningsväg? Var det intet, som gjorde denna genomgång lätt? Jo, att den i allt var Fadrens vilja. Och denna vilja var ju Sonens, Frälsarens mat[2]). Således var den ljuf för hans in-

1) Luk. 12: 50. 2) Joh. 4: 34.

nersta, midt i all dess bitterhet. Och denna ljufhet bar honom genom allt. Och därtill kom den oändliga kärlek han hade till fallna människor, den glädje han kände, då han såg själar blifva vunna, och hans visshet om seger. Detta allt lättade hans bördor.

Så kunna vi då säga, att frälsningens verk för Jesus var både svårt och lätt. Men antingen vi nu betrakta det från den ena eller den andra af dessa sidor, så gick han det igenom. Han kunde före sin sista suck på korset utropa om sitt frälsareverk: »Det är fullkomnadt.» Och af denna hans seger är hans himmelsfärd ett triumferande uttryck, och likaså att han därvid kunde utsända sina budbärare med fullmakt att genom evangelium eröfra världen åt honom och kunde gifva dem till insegel sådana löften, som vårt bibelställe omtalar, nämligen att i hans namn bota sjuka, utdrifva orena andar o. s. v.

III.

»Men» — säger man då — »låt vara, att Jesu Kristi verk var ett svårt verk för honom, som hade hela världens synd att bära och att bryta vägen för frälsningen. Men nu är ju då frälsningen vunnen, synden borttagen, världen och satan öfvervunna, himmelen öppen, vägen banad. Är det då icke nu en lätt sak att blifva frälst?»

Låt oss till en början svara på detta genom att fatta i sikte det mål Frälsaren sätter för sitt verk. Det är ju intet mindre, än att evangelium skall predikas för hela skapelsen. »Nåväl», säger du, »är icke detta en lätt sak för honom, som kan tala sitt ord från himmelen?» Vi svara: Men är det väl på detta sätt han vill predika för världen? Vill han tala med egen röst från himmelen eller låta änglar göra det, såsom det en gång skedde från Sinai? Nej, han sänder ringa människor, sina apostlar och andra, med detta uppdrag. Och var eller är väl detta ett så lätt uppdrag? Läs Apostlarnas gärningar, läs Pauli bref,

och du skall kunna svara på denna fråga. Visst är, att predikan om frälsningen kostade Jesu första sändebud dyrt. Läsom t. ex. hvad apostelen skrifver: »Vi bevisa oss i allting såsom Guds tjänare, i mycket tålamod, i bedröfvelser, i nöd, i trångmål, i hugg och slag, i fängelser, i uppror, i mödor, i vakor, i fastor, i renhet, i kunskap, i långmodighet, i mildhet, i den Helige Ande, i oskrymtad kärlek, i sanningens ord, i Guds kraft, genom rättfärdighetens vapen till höger och venster, genom ära och smälek, genom ondt rykte och godt rykte, såsom bedragare och dock sannfärdiga, såsom okända och dock väl kända, såsom döende, och se, vi lefva, såsom tuktade och dock icke dödade, såsom bedröfvade och dock alltid glada, såsom fattiga och dock många rika görande, såsom intet hafvande och dock allting ägande»[1]). Eller läsom hans bekanta beskrifning på hvad han genomgått, i 2 Kor. 11:e kapitel, om gisslingar, stenande och dylikt. Sägen: Var väl detta en lätt väg?

Och dock kunna vi ju icke neka, att det ligger något triumferande i själfva denna apostelens beskrifning. Och därtill säger han ju om allt sitt görande: »Kristi kärlek tvingar mig.» Och kunde man fråga honom själf, så skulle han säkert icke säga, att det varit honom tungt och svårt. Det var en högre makt, som bar honom genom allt. Och därför bekänner han: »Jag kan finna mig i ringhet, jag kan ock finna mig i öfverflöd. I allt och i alla förhållanden är jag invigd, både att vara mätt och att hungra, både att hafva öfverflöd och att lida brist. Allt förmår jag genom den som gör mig mäktig.» Hade således apostelen en svår väg, så var det ock något som stod honom till buds, hvilket gjorde saken lätt eller åtminstone möjlig.

Men man kan då vända frågan på ett annat sätt: »Har icke frälsningens verk visat sig vara en lätt sak, i

---

1) 2 Kor. 6: 4—10.

det att evangelium mäktigt och hastigt trängt sig fram genom hela världen, låt vara under stora svårigheter för dess förkunnare?» Men var det väl så? Själfva Paulus, som uppbjöd allt för att vinna alla, kunde ju dock icke vinna alla. Af sitt folk blef han förkastad, af hedningarna betraktades han såsom en dåre. Och han måste betyga: »Icke många visa, mäktiga, förnäma äro kallade.»

Och dock är det visst, att det skedde stora ting genom denne apostel och hans medbröder. Många föllo till tron. Ända till tusental omvände sig på en gång i Jerusalem vid Petri predikan. Men där var också marken förberedd på ett synnerligt sätt genom Jesu eget blods utgjutelse. Och det var dock långt ifrån att hela Jerusalem eller judafolket omvände sig. Det var blott en jämförelsevis ringa del däraf. Och se vi på andra orter, så gick omvändelsens verk väl ingenstädes med sådan hast som i Jerusalem på pingstdagen. Men visserligen gick dock evangelium fram med makt äfven annorstädes, såsom i Antiokia, Efesus och Korint. Och underbara krafter verkade genom Paulus; han slog motståndare med blindhet, skakade oskadd en huggorm, som stungit honom, från sin hand, gaf hälsa åt skaror af sjuka o. s. v. Och genom hjälpen af dessa krafter gick han öfverallt fram såsom en segervinnare.

Kasta vi vidare en blick framåt och se på världen i stort, så är det sant, att evangelium gått ut öfver stora delar af henne. Men detta har dock kostat århundraden. Och med den Himlafarnes befallning framför ögonen: »gån ut och gören alla folk till mina lärjungar», måste dock ett lärjungahjärta sörjande säga: »Herre, det är ännu långt ifrån, att vi förmått göra det du bjöd. Och mångenstädes synes det oss ännu hardt nära omöjligt. Och äfven där, hvarest evangelium vunnit en viss seger, huru mycket återstår icke ännu att vinna; huru många oöfvervunna hjärtan!»

Så måste det då verkligen vara något svårt att bringa frälsningen till människorna. Och ändock — man bäres därvid af den Himlafarnes befallning, som gifver arbetarna kraft och glädje och visshet om slutlig seger. Och det finnes ännu tider och orter, där Jesu sak går fram med stor makt. Och ännu finnes det väl tjänare, som instämma i apostelens ord: »Kristi kärlek tvingar oss.»

IV.

»Men låt nu vara» — invänder man — »att vid evangelii verk i världen svårigheten är det som mest faller i ögonen; behöfver det vara så för den enskilda människan? Världen gör ju själf saken svår, stundom omöjlig för sig genom sin otro. Men behöfver det vara så för mig eller någon annan? Är icke saken i sig enkel och lätt: Tro på Herren Jesus, den korsfäste och uppståndne, så är du frälst. Den som tror och blifver döpt, han skall blifva frälst. Och ordet, som jag skall tro, är ju mig hardt nära.» — Nåväl, om vi fråga så, då är saken visserligen bragt till sin hufvudpunkt. Och här förvandlar den sig egentligen till denna fråga: Är det svårt eller är det lätt för en människa att tro?

Det är sant, att det är äfven ett annat villkor fästadt vid frälsningen: att blifva döpt. Men däri ligger ju ingen svårighet för oss kristna i allmänhet. Man har gjort detta lätt för oss. Vi äro döpta och därigenom öfverlämnade i Guds händer, innan vi visste därom. Och om någon skulle säga, att han just därför icke är rätteligen döpt, och skulle öfvertyga sig om detta, så visar ju den dagliga erfarenheten, att det icke är synnerligen svårt att blifva döpt ännu en gång. Vi gilla nu visserligen icke detta. Vi vilja icke beröfva någon det handtag för frälsningen, som ligger däri att vara döpt. Vi säga detta blott för att visa, att svårigheten icke ligger i det yttre dopet, såsom man också icke endast därigenom är frälst. Är

det därför någon svårighet, så ligger den i det som måste åtfölja dopet för att det skall frälsa, d. v. s. i tron.

Är det då svårt att tro eller är det lätt att tro? Detta sammanhänger på det närmaste med frågan om hvad tron är. Det heter ju: »Den som tror han skall blifva frälst; men den som icke tror, han skall blifva fördömd.» Man kan således både tro och icke tro. Hvad innebär väl detta? Jo, att tron är en frihetssak. Viljan tages därvid i anspråk. Tron är en afgörelse, ett val, såsom det heter i psalmen: »O människa, o människa, ditt val i tid besinna.» Vi säga icke härmed, att allt vid tron beror på människans val. Men valet är dock någonting väsentligt därvid. Det är fråga om en hennes allra innersta afgörelse. Men denna sker visserligen icke blott för ett ögonblick, för i dag. Det heter ju på andra ställen i skriften: »Den som blifver fast intill änden, han skall frälsas.» Så är då tron äfven ett fasthållande af det man tror. Så talas om tron i hela epistelen till de ebreer. Tron är en trohet. Den är något som måste tränga igenom hinder och svårigheter, äfven då den finnes för handen.

Men vi fråga då till en början: »Är icke den första tron, den tro, som består i det första valet, valet mellan frälsning eller fördömelse, lätt? Svar: Det är sant, att frälsningen är något som ligger en människa oändligt nära. Hvad bör vara henne angelägnare än att blifva frälst? Hvem skulle icke välja att blifva frisk, om han vore sjuk, att blifva rik, om han vore fattig; huru mycket mera då att blifva frälst, om han är förlorad? Och nu är ju allt gjordt för människans frälsning. Vägen är banad, fienden öfvervunnen, synden borttagen. Det gäller ju att gå in i ett färdigt hus, till en ofelbar läkare, att låta taga sig om hand af den allsmäktige Fadren i himmelen. Och han inbjuder härtill: den som vill, han får komma. Huru oändligt lätt tyckes det icke då vara. Men se, just här häftar det, på detta: den som vill. Och det är just detta, som icke är så lätt.

Men du säger då: »Väl, just detta, att det är öppet för hvem som vill, visar, att det hos Gud icke finnes något hinder. Gud har gjort allt lätt, blott hos människan är hindret. Vill hon, så är allt lätt.» Alldeles så. Hindret är endast hos människan. Men där kan också finnas ett verkligt hinder: hennes vilja. Vill hon blott, o, huru lätt är det icke! På några timmar eller dagar, ja, vore det i ett ögonblick, skall hon vara frälst, likasom fångvaktaren i Pauli fängelse, som trodde samma natt han hörde evangelium. Men huru lätt du än må tänka dig saken, du skall dock aldrig komma ifrån, att det är en viljans sak; och just i viljan är det icke så lätt. Och hvarför? Ty viljan är nu en gång förvänd, otrogen, djupt bunden i otro allt sedan den dag, då våra stamföräldrar trodde på lögnens ande mer än på sin Gud. Viljan är behärskad af högmod, af kärlek till världen, ja, af fiendskap mot Gud. Det behöfves därför en afgörande vändning i viljan, en hennes befrielse, och detta måste dock ske med hennes fria medgifvande. Människan är af naturen en otrogen. Men på samma gång tror hon djupt på osanningen och på sig själf. Detta falska trosföremål måste hon släppa. — Så säger du då: »Blott hon får syn på den frälsande sanningen, på huru lätt och stort och saligt det är att blifva frälst, skall hon falla till.» Men nej, så är det icke. Så vittnar icke erfarenheten. Då skulle alla längesedan hafva trott på Kristus. Men se, hvad han närmast hade att bjuda på var icke något som behagade människorna. Dem behagade mer hvad de redan hade; och så är det än i dag. Evangelium bjuder på något osynligt. Det kan icke peka på guld och silfver och njutningar och allt hvad denna världen tillhör; det kan blott utlofva ett evigt lif. Men människan tänker: »En fågel i hand är bättre än tio i skogen. Det närmaste är det viktigaste.» Så måste då Gud hafva ett långt arbete för att öppna människans ögon för det egentligen viktiga. Han måste göra om intet just detta närmaste, som fängslar henne, rycka ifrån

henne det som hindrar henne att se upp. Härvid går det ofta såsom genom en död. Och då kan det hända, att människan begynner att tro. Men det kan ock hända, att hon förtviflar öfver hvad hon förlorat och tror dock icke.

»Men», säger du, »detta är hennes eget fel; ville hon blott strax, skulle det gå lätt.» Ja, det är sant: det är hennes fel. Men det är ock beroende på Gud så till vida, att han har fastställt en väg, en ordning, nämligen tron; och denna väg ändrar han icke i evighet, om än hela världen skulle förgås därvid. Skulle därför någon förkunna frälsningen på ett sådant sätt, att han undandolde denna väg eller hvad den verkligen innebär, så vore det en förfalskning och ledde in i ett självbedrägeri, som dock intet skulle hjälpa. Eller om någon lyckades tvinga eller öfvertala till tro på ett sådant sätt, att tron icke finge blifva det innersta hjärtats fria sak, eller så att han satte något synligt, något för den jordiska människan lockande i stället för självfva frälsningen in i den osynliga världen och i stället för den osynlige Frälsaren; eller om tron icke blefve någon verklig viljans vändning och frigörelse, någon sinnesändring, om människan trodde endast i sina tankar, men blefve bunden i kärlek till världen eller i någon villfarelse, hvad hulpe detta? Visst är, att det i verkligheten visar sig ganska svårt för en människa att tro. Nog predikas det om tron; och om du säger, att felet är, att det icke predikas rätt, så tänk på hvad en profet säger, som väl dock predikade rätt: »Herre, hvem tror vår predikan?» Och detta ord upprepas sedan af en evangelist[1]). Och visst är, att i erfarenheten visar det sig, att för den verkliga tron gäller det allvarsamma genomgångar. Visserligen går det för somliga lättare, för andra svårare, för somliga hastigare, för andra långsammare; men det är också många, som verkligen tro för lätt, på ett sådant sätt, att Frälsaren icke kan »betro sig åt dem»[2]). Och hvad hjälper en sådan half tro?

1) Es. 53: 1; Joh. 12: 38. 2) Joh. 2: 23, 24.

Är det då svårt eller lätt att tro? Ja, säg själf, svara själf. Det är lätt hos Gud, men är det också lätt hos dig? Är det lätt att vilja? Säg: Vill du verkligen komma helt till Frälsaren och den frälsande sanningen, släppa osanningen, världen, dig själf?

V.

Här tänker nu kanske mången: »Men huru skall jag dock kunna vilja? Jag har ofta och länge önskat det, men jag kan icke.» Eller: »Jag vill, men det går ändå icke. Just när jag skall föra saken igenom, lyckas det icke.» Vi svara dig: Framför allt måste det komma från önskningar till verk. Det är något du måste göra och som du alltid kan göra. Du kan t. ex. till en början binda dig själf genom att icke blygas bekänna dig såsom en frälsningssökande, genom att begära en medmänniskas råd och söka lyda det råd du får. Du skall då måhända få anvisning på någon liten öfning, något lätt steg du har att taga. Och för öfrigt vilja vi säga dig en hemlighet. Dock vilja vi icke blott hviska den i ditt öra, utan ropa ut den till hvar man. Det är evangelii hemlighet, trons hemlighet. Öfverlåt i förtroende din vilja, öfverlåt dig åt Gud.

Men hvad är då öfverlåtelse? Det är en handling i hjärtats innersta, lik den, då en skuldsatt, som länge uppehållit sin sak endast genom lånande och vinglande, i stället uppgifver dylikt, går in i verkligheten, erkänner sin ställning, lämnar sig i sina borgenärers hand, är villig att stiga ned, att börja med det tarfligaste arbete, blott för att kunna vara ärlig, ställer sig i beroende af andra, blir såsom den som verkligen har intet. Så skall en människa göra mot sin Gud. Blott är det därvid den oändliga skilnaden, att Gud, ehuru han har oändligt att fordra, dock är så oändligt rik, att det icke kan talas om, att han förlorar något på människan och därför vredgas han icke på henne, då hon måste bekänna sin skuld, utan vill just bringa henne till att uppgifva allt för att kunna hjälpa

henne. Och under det därför en gäldenär ofta af sina borgenärer kan vänta det värsta, så kan den botfärdige syndaren i en oändlig trygghet öfverlåta sig åt sin Gud, åt sin Guds barmhärtighet, och under det han stiger ned från alla inbillade höjder, dock hoppas allt. Men det är just därigenom vägen blir så svår, att människan i det yttersta icke vill detta, att hon hellre vill försöka allt på egen hand, uppehålla sin ära, söka själf öfvervinna sina synder o. s. v. Men därigenom blir hon vanmäktig i det som saken egentligen gäller.

Däremot att öfverlåta sig åt Gud i tron, i trons vanmakt, lämnande sig i Guds makt, det gifver en oändlig makt. Då får Gud rum att verka, och då går allt så lätt. Huru hade icke Saulus velat verka i egen kraft, i eget nit, men då stod han endast Gud emot. Men då Gud behagade kalla honom, och då han nu »icke rådförde sig med kött och blod» utan »föll till», såsom han själf säger,[1]) huru mäktig blef icke Gud i honom. Men denna öfverlåtelse är icke lätt Den är likasom ett oändligt bortkastande af sig själf. Det är redan mycket, om en människa blott en gång börjar stanna inför denna sanning om trons öfverlåtelse, om hon vill begynna ett enda steg på denna väg och icke misströsta vid första nederlag.

Vi hafva hittills endast talat om trons första afgörelse. Men vi hafva sagt, att tron också är uthärdande, en trohet. Frälsningen får icke stanna endast i viljan. Den är något som skall genomföras i hela människan. Det måste blifva ett helt Kristus-lif. Och därför är den troende frälst, och dock tillika icke frälst; han har ännu icke hållit ut intill änden, och blott den som detta gör skall blifva frälst[2]). Är nu detta uthärdande i tron, sedan man en gång afgjort sig, någonting lätt eller någonting svårt?

Det skulle vara lätt, om människan strax kunde fatta en sådan tro, som på en gång grepe hela Kristi fullhet.

1) Gal. 1: 16. 2) Matt. 24: 13.

Detta skulle innebära en afsägelse af världen af motsvarande djup, ett uppgifvande af all otro, ett ingående i hela Kristi korsväg. Men till någonting sådant är människan icke strax mäktig. Det vore mot naturen af allt lif, att tron i ett ögonblick skulle uppnå en sådan fulländning. En blind, som blifvit opererad, kan icke strax uthärda ljuset; en som länge svultit kan icke strax äta såsom en frisk. Så kan ock icke en otrogen på en gång gripa hela trons fullhet. Icke ens Kristus själf var på en gång fullbordad. Skulle därför allt gripas på en gång, så blefve ingen frälst. Därför begär Gud först blott en smula vilja; och att gifva detta lilla är jämförelsevis lätt. Men så begär han ett nästa steg, en smula mer och så åter mer. Därför måste tron blifva ett växande, en kamp, en rening. Och därvid blifva då nya djup uppenbara i människan. Och den frågan ställes på nytt till henne: Vill du eller vill du icke? — Hvad detta uthärdande i tron kostar, det visar bland annat hela epistelen till de ebreer. Denna epistel är allt igenom en varning för affall från tron. Därför framställer den alla de storartade exemplen på trons förblifvande i det bekanta elfte kapitlet. Och därför säger den till de troende dessa ingripande ord: »Ännu hafven I icke motstått ända intill blods»[1]. Den troende måste dock hafva någon del i den väg, på hvilken Frälsaren och hans apostlar hafva kämpat för tron. Och det heter ju: »Med hjärtat tror man till rättfärdighet, men med munnen bekänner man till frälsning»[2]. Man blir således icke frälst utan bekännelse; men en bekännelse till tron kan kosta en människa dyrt.

Är nu detta fasthållande af tron någonting lätt eller någonting svårt? Sannerligen, det är en hård kamp. Och dock blifver denna kamp lätt, i det man tager litet i sender, och genom öfverlåtelse. Ju mera en människa kan öfverlåta sig i Guds hand, desto lättare. Men det gäller

1) Ebr. 12: 4. 2) Rom. 10: 10.

dock stundom väldiga genomgångar, och man står framför afgörelser, nästan lika genomgripande, som då man först fördes till tron.

Exempel härpå äro Jesu lärjungar. Hvad kostade det icke dem att blifva trogna i sin Mästares djupaste förnedring! Och huru måste han icke ännu efter sin uppståndelse »förebrå dem deras otro»! Å andra sidan, hvilka exempel af trons öfvervinnande i Pauli ord: »Kristi kärlek tvingar mig», i Johannes' ord: »Detta är segern, som öfvervinner världen: vår tro»; »detta är kärleken till Gud, att vi hålla hans bud, och hans bud äro icke svåra»; eller i dessa Pauli ord: »Jag beder, att I mån förstå, hvilket hopp det är, hvartill han har kallat oss, och hvilken rikedomen är af hans arfs härlighet bland de heliga, och huru öfversvinneligt stor hans makt är med afseende på oss, som tro»! Läsom ock det andra och det sjette sändebrefvet från den uppståndne Frälsaren, i Uppenbarelsebokens andra och tredje kapitel, brefven till Smyrna och Filadelfia, och vi skola se, hvad uthållighet i tron är, och huru den lönas.

Är det då icke så, att det blir allt allvarsammare att härda ut i tron? Och dock blir det på samma gång allt lättare. Tillbudet till kraft ökas i och med svårigheterna. Det kan vara sant, att det första är lätt, men huru osant, om man säger, att allt är gjordt med detta. Men det är ock osant, om man ständigt endast vill se och framhålla det svåra i tron och icke äfven det lätta.

VI.

Men det heter ju också, att tron skall åtföljas af under och krafter, sådana som Frälsarens ord i Marci sista kapitel omtala. Är då icke detta något som gör saken svår, om det nödvändigt skall höra med till tron? Mången skall misstroget skaka på hufvudet, om det fordras en sådan tro.

Till en början påminna vi dock, att sådana tecken hafva varit en verklighet. Därom läsa vi åtminstone i bo-

ken om Apostlarnas gärningar. Men lika visst är det, att det nu förnimmes blott föga eller intet däraf bland oss. Och vidare måste vi aldrig förgäta: dessa tecken äro dock icke tron själf, utan de äro en gåfva åt tron, ett vittnesbörd för tron. Frälsningen beror icke därpå, och detta så mycket mindre, som sådana tecken till och med kunna lösryckas från den frälsande tron. »Om jag hade tro, så att jag försatte berg, och hade icke kärleken, så vore jag intet»[1].

Och ännu ett få vi icke glömma, att dessa tecken egentligen äro något som tillhör församlingen, icke den enskilde kristne såsom sådan. Man jämföre hvad apostelen skrifver om dessa undergåfvor i första brefvet till de Korintier, kap. 12—14. Det beror därför väsentligen på församlingens tillstånd, hvad kraft hon har till sådana underbara gärningar. I samma mån församlingen är hvad hon bör, framträda dessa tecken, och tvärtom. Och dock är det visst, att den enskilde kan genom sin tro och bön tränga fram åtminstone till något af denna nåd. Aldrig har det varit någon tid, som alldeles saknat exempel därpå. Men allra först måste en människa, som skall vinna en undergörande troskraft, tro på möjligheten af sådana krafter. Äfven troende behöfva att öfvas i denna tro. Men därjämte måste tron för att få kraft öfvas i renhet, kyskhet, ödmjukhet, seende blott på Guds ära och vilja. Sök denna tro, sök den ihärdigt, och dig skall måhända gifvas mera, än du anar.

Hvad är nu slutsatsen af allt detta? Hvad hafva vi sagt? Hvad hafva vi fått för svar på våra frågor? Frälsningens vinnande är en allvarlig sak. Hela världens frälsning är en allvarlig sak, så ock den enskildes. Den enskildes frälsning är en afgörelse i den innersta viljan. Och den är tillika en hel lefnadsväg. Men på samma gång är det en oändlig makt och nåd, som redan beredt

1) Jfr Mt. 7: 22 ff.

frälsningen, banat vägen därför, på det ömmaste inbjuder därtill. Genom små steg, genom öfverlåtelse, genom trohet kan det dock blifva möjligt, ja lätt. För Gud är allt möjligt. Med Guds makt skola vi bevaras genom tron till frälsning.

Huru förödmjukande är icke denna sanning: Blott hos mig ligga hindren för frälsningen. Och dock, huru uppmuntrande tillika: Inga hinder och svårigheter annat än hos mig. Hos Gud är allt lätt. Men på samma gång är det visst, att, om icke viljan är med och efter hand vill följa med, så blifver det omöjligt. Och skall det bero blott på den egna viljan, så är det omöjligt.

Kan då *jag* blifva frälst? Skall jag blifva frälst? Du kan det, du skall det i alla händelser icke utan att allvarligt fråga därefter, djupt afgöra dig och förblifva trogen. Men hvarför icke hellre säga: *Jag måste frälsas, kosta hvad det vill, det må vara svårt eller lätt. Det är möjligt. Jag vill icke gå förlorad.* Gud, min Frälsare, hjälp mig, för mig till tron och bevara mig i tron. Genom din makt, o Gud, skall jag dock vinna tron och genom tron bevaras till frälsning. Amen.

(Ps. 114: 1—3; 168: 1—3; 167: 4—6; 168: 4. 5; 166: 4).

Den Helige Ande och hans vittnesbörd.

Sjette söndagen efter Påsk.

(Ps. 131: 1—3).

Text: Joh. 15: 26—16: 4.

Jesus sade: När Hugsvalaren kommer, hvilken jag skall sända eder ifrån Fadren, sanningens Ande, som utgår ifrån Fadren, han skall bära vittnesbörd om mig. Men I bären ock vittnesbörd; ty I hafven varit med mig från begynnelsen.

Detta har jag talat till eder, på det att I icke mån taga anstöt. De skola utesluta eder från synagogorna, ja, en tid kommer, då hvar och en som dräper eder skall mena sig göra Gud en tjänst. Och detta skola de göra eder, emedan de icke känna Fadren, ej heller mig. Men detta har jag talat till eder, på det att, när den tiden kommer, I mån komma ihåg, att jag har sagt eder det. Men detta har jag icke sagt eder från begynnelsen, emedan jag var med eder.

Det är lätt att finna, att vårt upplästa evangelium talar till oss om Anden, den Helige Ande. Om detta ämne handla också flera af dessa söndagar mellan Påsk och Pingst, för att icke tala om själfva den stora högtid vi inom några dagar gå till mötes. Så måste vi då ock i dag säga något om denne Helige Ande.

Men det finnes också i vår text ett särskildt viktigt ord om denne Andes embete: Han skall »vittna» eller bära vittnesbörd om Jesus. Detta föranleder oss då att tala om Andens vittnesbörd.

Och slutligen påminner oss texten, och särskildt dess sista verser, om huru Jesu lärjungar skola deltaga i detta Andens vittnesbörd, huru detsamma därvid mottages och hvarpå de därför måste vara beredda.

Gud gifve oss sin Helige Andes nåd att rätt tala om och rätt besinna allt detta.

I.

Då jag sålunda först vill tala till eder, m. å., om Anden, måste jag bekänna för eder, att jag själf mycket litet förstår af detta hemlighetsfulla väsen. Men är det icke så äfven med det lif, som möter oss i denna värld? Vi förstå ju litet eller intet af dess egentliga natur. Och huru mycket förstå vi väl af Guds väsen i allmänhet? Men här kommer oss nu vår Herre Jesus till hjälp. Honom förstå vi bäst: han är ju en människa i kött och blod och talar såsom en människa. Och äfven nu, där han är i sin härlighet, få vi tänka oss honom såsom människa.

Och se, han har talat om Anden, likasom han talat om sig själf och om sin Fader. Här förstå vi nu åter hvad vår Herre Jesus för oss betyder. Hvad visste vi utan honom om de högsta tingen, om Gud, om evigheten, om frälsningen, om Anden? Om än människan af naturen har någon aning om Gud, så är ju allt helt sväfvande och obestämdt. Se på hedningarna. Hos dem sönderfaller gudomen i många gudar, gudar i tusental, och den ende, sanne Guden träder för dem tillbaka i ett dunkelt fjärran. Men i Jesus Kristus, som sagt oss, att han är Guds Son, enfödde Sonen, träder Gud oss nära såsom den ende Herren öfver himmel och jord. Och tillika lär oss Jesus, att denne Herre är »vår Fader». Ja, vår Fader! Och han säger oss vidare, att denne Fader älskat oss så, att han sändt oss sin enfödde Son, att vi må hafva evigt lif genom honom. Om Jesus Kristus icke hade lärt oss något mera än detta, så hade vi redan däri en underbar skatt för tid och evighet. Ty hvad får icke ett barn vänta

sig af sin Fader, och huru har det icke rätt att gå till sin Fader med allt! Om du, m. å., haft en fader, som tidigt måst resa bort i främmande land, och om du sedan icke hört något af honom, utan blifvit fostrad af främmande, men du dock blef uppmärksam därpå, huru andra barn hade en fader och så kände saknad af att själf icke äga någon; och om nu någon komme från denne din fader och hälsade dig från honom, sade dig kanske, att han snart skulle komma och hämta dig till sig, att han aldrig glömt dig, alltid tänkt på dig — hvad skulle väl detta uppväcka för känslor hos dig? Skulle du icke dag och natt tänka på honom och på detta möte med honom? Men se, af Jesus får du veta om din rätte Fader i himmelen. Du har varit långt borta från honom, du har kanske alldeles glömt honom, likasom hela vårt släkte så gjort. Men se, nu kommer den enfödde Sonen såsom din himmelske broder och kungör dig om honom, om hans kärlek. Vet du, o människa, eller besinnar du hvad detta betyder?

Men likasom Jesus kungör oss om Fadren, så talar han ock om Anden, den Helige Ande. Han gör detta icke strax i början af sitt uppträdande, utan först under hand, i synnerhet mot slutet, detta emedan ämnet är så stort, så hemlighetsfullt. Visserligen var det icke något alldeles nytt han förkunnade, ty gamla testamentets profeter hade ju ock talat om Anden, som skulle komma, så ock Johannes Döparen. Men Jesus talar om Anden med en klarhet och visshet såsom aldrig någon före honom. Han vittnar om Anden. Och huru kan han väl detta? Jo, han känner Anden, han bär honom i sig, Anden hvilar öfver honom utan mått[1]). Ja, han har den ställning till Anden, att han kan kalla honom »Hugsvalaren, som jag skall sända eder från Fadren». Och detta säger

1) Joh. 3: 34.

han, på samma gång han kallar honom »den Ande, som utgår af Fadren». Med sådana ord gifver han oss upplysning om Andens väsen. Anden är, om vi så våga säga, också han, barn af Fadren, en Fadrens andre son. Men se, i Andens sändande till oss har också Sonen del, dock först sedan han blifvit förhärligad[1]). Af allt detta har den kristna församlingen dragit den slutsatsen, att Anden är en Fadrens och Sonens jämlike, en som kommit från dem båda, en personlighet lik deras, på underbart sätt sammanväfd med dem. Och vi veta här icke att säga något bättre om honom.

Vi erkänna blott djupt, att vi i denna sak stå framför en hemlighet, hvarvid vi göra bäst att lägga handen på vår mun och blott låta vår Herre Jesus tala. Så må vi då bilda oss i vår barnslighet det begrepp om Anden, som vi förmå. Vi kunna då säga: Han är ett underbart stort och mäktigt väsende. Han är osynlig och dock förnimbar, likt stormvinden; han kommer däruppifrån, från vår Fader och Frälsare, för att tala till oss å deras vägnar och lära oss hvad vi behöfva veta för att känna Fadren och Sonen och komma till dem.

Särskildt anmärkningsvärda äro hans namn: »Hugsvalaren» och »Sanningens Ande». Det första angifver, att han är en ersättning, närmast för Jesus i hans lekamliga närvarelse hos sina första lärjungar, men äfven en sådan ersättning för alla kommande lärjungars del, således äfven för vår räkning, för så vidt vi älska Jesus, sådan han är oss i ordet uppenbarad. Och vi må väl säga, att Anden likaså är oss en ersättning för Fadren i denna värld, där vi måste vandra i tron och icke se. Och då han kallas »sanningens Ande», så säger oss detta, att han vill lära oss hvad vi behöfva, såsom saken verkligen är, så vidt vi kunna fatta det, och att vi därför kunna fast förlita oss

1) Joh. 7: 39.

på hans lärdom. Genom detta sitt lärande vill han göra oss själfva till sanningens människor, till äkta barn af sanningens Gud.

II.

Just därför att Anden är oss sänd såsom Hugsvalaren, måste han nu också vittna om Jesus.

Han kan detta, ty han kommer däruppifrån, ur Fadrens och Sonens härlighet. Och då Jesus var här i världen, bodde Anden i honom. Och ett »vittne» är ju den som talar hvad han själf har sett och hört.

Men därmed säger oss Anden icke egentligen något alldeles nytt, utan blott hvad Jesus själf var, lärde och gjorde. Dock lär han oss detta på ett nytt sätt, så att vi verkligen i sanning kunna förstå det. Jesus hade ju länge varit tillsammans med sina lärjungar. De hade älskat honom, sett, hört och trott honom, men aldrig rätt förstått honom. De hade i minnet mycket af hans ord och verk, men detta låg ännu i dem såsom en död skatt. Detta visade sig ofta under deras samvaro med honom, och i synnerhet vid hans död. Men nu när Anden kommer — och begynnelsen härtill undfingo de redan på Frälsarens uppståndelsedag[1]) — då få de lära allt detta på ett nytt sätt. Öfver allt utgöt sig likasom ett nytt ljus, allt visade sig stå i ett inre sammanhang, allt blef lefvande för dem, så att det uppvärmde dem och gjorde dem själfva lefvande. På detta sätt »påminte» dem Anden om Jesus och allt hvad han sagt. Och därmed öppnades för dem också nya blickar på Fadren i himmelen.

Så, mina dyra vänner, har äfven hvar och en af oss fått veta åtskilligt om Gud och om Jesus. Vi hafva måhända hört och läst rätt mycket, vi hafva kanske t. o. m. en smula kärlek och vördnad för de himmelska tingen.

1) Joh. 20: 22.

Dock kan detta långt ifrån sägas om alla. Men hvad vi härvid ännu torde behöfva är just Anden, det inre lärandet och läromästaren. Huru är icke eljes Guds ord något dödt för oss. Och det blir icke heller någonting riktigt med hela vårt inre lif utan Anden. En man, som nyligen uppvaknat till en djupare fattning af sanningen, sade mig därvid, att han förut känt, att han väl med en viss öfvertygelse kunnat läsa den första trosartikeln, men den andra hade alltid förefallit honom såsom något främmande och utanför honom stående. Nu var det annorlunda. Detta är ett exempel på, huru det ser ut i en själ utan Anden.

Men se, allt hvad vi sålunda behöfva vill nu Anden lära oss, vill göra allt hvad vi känna om Gud och Kristus nytt och lefvande för oss. Och därvid måste han då visserligen först visa oss, huru litet vi hittills vetat, eller vår okunnighet. Och likaså måste han uppdaga, huru litet bevändt det varit med hela vårt inre lif, ja, huru där kanske har varit idel synd och död. Huru fingo icke lärjungarna i sammanhang med Jesu död och Andens utgjutelse se sin egen forna blindhet och otrohet. Andens första ämbete är just att »straffa världen för synd, för otro»[1]).

Men efter detta kommer hans tröstande och lärande ämbete. Allt hvad Jesus lärt blir genom Anden småningom lefvande för själen. Huru strålar icke t. ex. vid Andens lärande Jesu bergspredikan i ett nytt ljus. Huru öppna sig icke Jesu liknelser i sitt underbara djup. Och Frälsarens gärningar blifva likasom gärningar för oss och bland oss. Vi förstå hans helbrägdagörelseunder, hans utdrifvande af andar, hans näpsande af stormen, hans gång på hafvet såsom idel gärningar, dem han ständigt vill upprepa bland de sina. Och huru mäktigt tala icke hans ord om hans tillkommelse till själen genom Andens lärande, eller hans sista ljufva tröstetal i Johannes' evangelium. Fram-

1) Joh. 16: 9.

för allt vittnar Anden om Jesus själf såsom försonare, såsom medlare, såsom vår broder. Och därmed för han Fadren oss nära och lär oss om vår barnarätt och om huru vi få närma oss vår Fader i bönen. Men äfven gamla testamentets ord upplåter sig för själen genom Anden i ett nytt ljus. Huru får hon icke nu känna psalmerna såsom ord ur sitt eget hjärta, och huru vittna icke profeterna för henne om Jesus! Ja, huru öfverrik känner sig icke den nya människan genom Andens lärande[1]).

Huru saligt är nu icke detta Andens vittnande för den benådade själen. Har du väl, m. å., erfarit något af detta? Har Anden ännu fått begynna i dig detta sitt lärande? Är du ens ännu en lärjunge, som har någon kärlek, något intresse för Jesus? Och längtar du därvid ständigt efter mera, efter Anden, efter det stora, som följer med Anden och hans lärande? Har någonsin bönen om Anden uppstigit med något allvar och någon kraft ur ditt eget hjärta? Se, blott åt de längtande och bedjande skänkes Anden.

III.

Men Anden vill icke blott vittna om Jesus för människorna, för lärjungarna, utan ock i och genom dem. Därför heter det i vår text: »I skolen ock vittna, ty I hafven varit med mig af begynnelsen.» Detta är nu också ett särskildt ämne, hvarom denna söndag påminner oss.

Den Helige Ande vill hafva redskap till sin tjänst i världen. Så ville ock Jesus själf icke arbeta allena, utan han ville också hafva lärjungar, dem han själf utvalde och utsände. Nu när han var borta, ville han sända dem i sitt ställe. Och just dessa samma lärjungar skulle därför blifva Andens redskap. Gud älskar att utföra sitt verk i värl-

1) Man jämföre här skildringen i »Kristens resa» om huru han kommer till uttolkarens hus.

den genom människor. Det är deras ära och lycka att så få tjäna honom. Så är både Fadrens, Sonens och Andens vilja.

Och det förhåller sig nog ock så, att vi människor bäst kunna mottaga hvad Gud vill gifva oss, genom människor. Därför blef också Sonen, det eviga Ordet, människa och bodde bland oss. Därför förkroppsligar sig Anden i människor. Men visserligen måste det vara troende människor, gudsmänniskor, och det i synnerhet när det gäller att i världen bana väg för Anden själf.

Och huru se vi nu icke, att detta Jesu löfte om lärjungarnas vittnande uppfyllde sig på hans första bekännare. Apostlagärningarnas bok är det stora vittnesbördet om deras vittnande. Vi skulle därför kunna kalla den »vittnesboken» eller boken om Jesu vittnens ord och gärningar. Har du, m. å., med någon uppmärksamhet studerat denna bok? Där kan du förstå något af hvad Jesu lärjungars »vittnesbörd» vill säga.

Men dessa första lärjungar äro nu längesedan borta; är därför Anden utan redskap i världen? Nej, han vill, han måste hafva sådana. Och de äro i alla tider Jesu troende lärjungar, framför allt de som han sänder till församlingarna såsom lärare. Gifve Gud, att alla, som hafva lärarenamnet, också vore af Anden sända lärare-vittnen. Men detta vill i sanning säga något: att vara ett »vittne» i Andens kraft. Huru måste icke redan gamla testamentets profeter klaga öfver de lärare, som då funnos, att de voro »stumma hundar», »herdar, som födde sig själfva och icke hjorden». Och Jesus talar ju om »legoherdar» och om tjänare, som äta och dricka med de druckna och som slå de andra tjänarna och förgäta, att deras Herre kommer» [1]). Så måste då Anden ofta skaffa sig vittnen, hvar han kan.

1) Es. 56: 10 f. Hes. 34: 2 f. Joh. 10: 12. Luk. 12: 45 f.

Och därvid är att ihågkomma, att hvarje lärjunge är kallad att vara ett vittne. Detta visserligen icke alltid genom att predika och lära. Men en hvar är kallad till att vittna i det dagliga lifvet, icke blott i vissa högtidliga ögonblick. Och just detta dagliga vittnesbörd behöfver äfven den bäste lärare afgifva, om han eljes skall hafva någon kraft. Men därför måste man själf hafva Anden och ständigt utbedja sig Anden. Och detta åter sammanhänger med den lefvande gemenskapen med Jesus, med att hafva honom alltid hos sig, lefvande och närvarande. Så kan man gå fram i någon Andens kraft.

Därvid gäller det nu att vittna om synden — något, som vi sade vara Andens första ämbete — om världens synd, om kamraters synd, alltid i djupt medvetande af sin egen synd. Men framför allt gäller det att vittna — om Jesus. Ja, det är ett prof, m. å., om du vågar tala till människorna om Jesus, icke blott i allmänhet om »vår Herre», såsom då man plägar tala om, att väder, tider och skickelser komma från honom; nej, om Jesus, såsom någonting för dig själf dyrbart och omistligt och för andra nödvändigt, men allt detta i förening med lifvets vittnesbörd. Därom talar denna dags epistel: »Tjänen hvarandra såsom goda förvaltare af Guds mångfaldiga nåd, hvar och en med den gåfva han har fått.» Ve dem som med sitt lif rifva ned hvad de med orden vilja bygga upp!

IV.

Men härvid måste nu — det är en ny lärdom från vår text — Jesu vittnen vara beredda på ett allvarsamt motstånd. De hafva ju att vittna i en värld, som icke känner Jesus, ej heller Fadren, som har sändt honom. Sådan är nu en gång världen och har icke förändrat sig efter årtusenden. Mänskligheten är ett hårdt, oläraktigt släkte, så att man väl må förundra sig däröfver. Den

skådar Guds underbara härlighet i alla hans verk, och likväl kan den t. o. m. neka, att någon Gud finnes till. Den har haft enfödde Sonen midt ibland sig och förkastat och korsfäst honom, och den tror honom icke än i dag, fastän den i århundraden haft hans ord ibland sig. Andens verk går fram i världen, och människor med något af Ande finnas alltid i henne, och dock förblir världen i sin köttslighet. Skall det nu blifva någon ändring i detta, så behöfves det kamp med människorna, ja, hvarje människa behöfver likasom kämpas ut ur världen, om hon skall komma till Gud.

Så måste då Jesus förutsäga sina lärjungar, att, då de kommo med sitt vittnesbörd om synd, om frälsning, om dom, så skulle de mötas af ett motstånd så bittert, att det kunde blifva dem själfva till »förargelse» eller anstöt, till en frestelse att affalla från tron. Man skulle betrakta dem såsom »världsfientliga». Och hvad som är ännu förunderligare: Man skulle betrakta dem såsom »gudsfientliga», ja, man skulle mena sig göra Gud en tjänst genom att dräpa dem. Huru var nu detta möjligt? Jo, världen hade satt sig fast i en viss form af gudaktighet. Den hade tagit det yttre af Guds uppenbarelse utan Anden. Så måste då Anden vittna äfven mot detta falska gudaktighetsväsen. Vi se i Apostlagärningarna, huru detta skedde. Vi höra Stefanus tala mot sitt folks lärare och likaså äfven den omvände Saulus, när han blifvit uttagen ur denna formgudaktighet. Men så kunde ju de människor, som lefde i denna och däri satte sin ära och fromhet, komma att betrakta dessa vittnen såsom Guds fiender. Sådant skedde nu redan inom judendomens område.

Men det förunderliga är, att detsamma har upprepats i själfva kristenheten. Och hvarför? Jo, emedan kristenheten på samma sätt som Israel snart nedsjönk i ett formväsen utan Anden. Därför går genom Kristi kyrkas historia en rad af vittnen i Andens kraft, som alla mer eller

mindre hafva erfarit hvad vår text omtalar. Ett sådant vittne var Luther, och därför blef han ock utkastad ur den dåvarande synagogan med alla dem som ville följa honom. Så stå vi protestanter ännu i dag såsom »utskjutna ur synagogan». Och emedan den döda kyrkoformen alltid är af världen och har något af världens makt till sitt förfogande, följdes ett sådant utskjutande ofta af våld och blodsgärningar.

Men ack, intet kristet kyrkosamfund har länge bestått, utan att samma formväsen där velat insmyga sig. Och så hafva midt i protestantismens sköte nya sammanstötar inträffat mellan Andens människor och den gamla synagogan. Och äfven där detta icke skett eller sker i det uppenbara, där förblir dock den gamla motsatsen mellan denna världens människor och Guds människor, huru mycket af gudaktighetens form de förra än må hafva. I alla våra församlingar finnes en sådan motsats, allestädes pågår en inre strid mellan båda parterna. Och där intet sådant finnes, där är det blott tecken till död. Synnerligen har det onda talet härvid en stor makt; man dräper eller sårar hvarandra med tungans svärd. Och det skrifna ordet, den usla dagliteraturen, i sin fientlighet mot Gud och hans heliga ordningar, har i våra dagar en förfärande makt.

Men af detta uppkommer lätt en förargelse eller anstöt för Jesu egna lärjungar. Det hindrar kanske mången från att blifva en lärjunge eller åtminstone bekänna sig såsom lärjunge. Eller man affaller från lärjungaskapet på grund af denna fiendskap. Eller man blir en feg och tynande lärjunge.

Till hjälp mot denna förargelse har Jesus nu förutsagt, att så måste komma. Så bered dig, m. å., du som vill höra Jesus till, på att få erfara något af detta motstånd. Äfven detta Jesu ord om världens fiendskap be-

höfver blifva en af Anden bekräftad erfarenhet. Men din Herre är skonsam mot dig. Han sade icke från begynnelsen detta till sina lärjungar. Och så skonar han gärna de svaga nybegynnarna. Men något af denna bitterhet måste dock alla lärjungar förr eller senare smaka. Därför hafva vi nu ock denna söndag i vårt kyrkoår. Den är påsktidens martyrdag, likasom Annandag Jul är jultidens. Vi skola icke kunna fira en rätt Jul eller Påsk, utan att vittnesbördet i Andens kraft kommit till någon makt i oss.

Så hafva vi nu sökt tala om Anden och hans vittnande. Gifve Gud, att detta själft varit ett vittnesbörd, så att vi erhållit något nytt intryck af Anden. Må gärna någon fiendskap resa sig här eller där — det svåraste af allt är den döda, kalla likgiltigheten. »Jag ville, att du vore antingen kall eller varm», säger Herren.

Och gifve Gud, att denna dag finge bana någon väg för Anden i oss och uppväcka oss till ett vittnande. Nog finnas bland oss de som tro; men äro de också »vittnande» troende? Och vittna de väl rätt och lida de för ett rätt vittnande? Ingen lide såsom en illgärningsman eller för sitt onda väsende, utan han lide blott såsom en kristen. Först så skall han kunna vittna äfven genom sitt lidande för sanningen.

Och nu tacka vi dig, Herre Jesus, för det löfte du gifvit oss om din Helige Ande. O, att vi måtte blifva skickade att undfå detta ditt löftes fullbordan! Så bedja vi dig då: Bered oss att mottaga din Helige Ande och gif oss din Ande. Ja, kom till oss, du Helige Ande. Kom till oss med Jesu ord. Kom vid denna pingsthögtid, som vi snart skola fira. Kom och vittna för oss och genom oss. Och lär oss att tåligt och ödmjukt lida hvad ett så-

dant vittnesbörd månde innebära. Ja, låt oss i sanning kunna instämma med den välkända psalmen:

Guds ord och löfte skall bestå;
Vi det i hjärtat bäre.
För himmel, ej för jord vi gå
Till strids och glada äre;
Äre alltid väl till mods,
Fast vi våga gods
Och ära, lif och allt:
Ske blott som Gud befallt!
Guds rike vi behålla.

Amen.

(Ps. 328: 1, 2; 133: 3—6; 328: 3; 134: 2, 3; 133: 7).

———

Icke af denna världen.

Pingstdagen [1].

(Ps. 136: 2 ff.).

Att du, o Gud, Din Helige Ande och kraft värdes med ordet gifva, därom bedja vi dig; hör oss för Jesu skull.

Förnyen eder i edert sinnes ande och ikläden eder den nya människan, den efter Gud skapade, i sanningens rättfärdighet och helighet [2].

Så talar en Herrens apostel till människor, hvilka han dock kunde kalla för nya människor i Kristus. De voro nya; men icke allt i dem var nytt. Och dock visste apostelen, att allt i dem måste blifva nytt. Hela deras varelse måste iklädas det nya väsendet. Men tillika visste han, att det alltid skulle kunna upptäckas något i deras väsende, som behöfde förnyas. Därför utropar han: »Förnyen eder!» Och så ropar han ännu i dag till alla, som göra något anspråk på att vilja vara nya människor.

Det finnes i kristenheten en gammal välkänd författare, John Bunyan, känd för sina allegoriska framställningar af det kristliga lifvet. Vi hafva af honom den bekanta

---

1) Denna predikan är hållen i Upsala-Näs kyrka, då gudstjänsten efter en liten tids afbrott, på grund af en mindre reparation, åter kunde där hållas. På samma gång firades en skara nattvardsbarns första nattvardsgång.

2) Ef. 4: 23, 24.

boken »En kristens resa». Men vi hafva ock en annan, benämnd »Det heliga kriget», en ganska sinnrik bok. Den skildrar den väldiga striden mellan konung Diabolus och konung El-Schaddai (det är: Den allsmäktige Gud) om staden »människosjäl». »Denna stad» — så skrifver han — »har en gång blifvit genom invånarnas förräderi eröfrad af fienden och undanryckt sin rätte konung. Sedan dess har den ondskefulle fienden gjort allt för att steg för steg utplåna ur staden hvarje minne af den föregående gode konungen. Men nu kommer en dag, då den rätte konungen angriper och återeröfrar sin stad. Och sedan han gjort detta och intagit själfva borgen i staden till sitt säte, söker han steg för steg att utplåna hvarje spår af fiendens fördärfliga herravälde och att förnya allt till likhet med hvad det ursprungligen var.» Det är af icke ringa intresse att följa denna den gamle fromme författarens sinnrika framställning i dess enskildheter. Och vi vilja här särskildt påpeka denna »förnyelse», som han målar såsom något som den himmelske konungen vill och söker åstadkomma i staden »människosjäl».

Ja, så är det: »En ny människa måste framkomma och dagligen åter uppstå.» Vi skola, om vi vilja höra Kristus till, förnyas till hela vårt väsen. Vi måste få nya åskådningar, nya lefnadsvanor, nytt sätt att tala och skicka oss, ja, t. o. m. nytt utseende. Måhända behöfva vi, för att komma undan det gamla, flytta till en ny trakt. I alla händelser söka vi att förnya äfven vår gamla bostad, att göra den gamla, kanske otrefliga och osnygga stugan renare och trefligare, eller att göra den präktiga bostaden enklare. Vi skaffa oss nya vänner, nya böcker. Med ett ord: Allt blir efter hand nytt.

Så är det i en omvänd människas enskilda lif. Är det då underligt, om något dylikt inträffar i en kristen församling? Måste man icke äfven där, i samma mån något nytt lif begynner röra sig, tänka på att förnya åtskilligt i sina yttre förhållanden. Så t. ex. att blifva af med för-

därfliga ställen, krogar och dylikt; Gud vare tack, att vi här inga sådana hafva, om vi än icke därför hafva att berömma oss af en verklig nykterhet på alla håll. Eller ock att aflägga oandliga vanor vid besök af gudstjänsten eller vid samkväm och högtidligheter, såsom t. ex. öfverdådigt ätande och drickande. Och ligger det då icke nära, att en församling, om dess gudshus, dess kyrka, är förfallen, neddammad och dylikt, söker att efter förmåga upphjälpa, rena och pryda densamma, att förnya den eller rent af göra den ny? En sådan »förnyelse» af vår lilla enkla kyrka har nu i någon, om än ringa grad skett i denna församling. Gifve Gud, att vi vågade säga, att det vore uttryck för, att något nytt lif rörer sig ibland oss! Pröfvom oss själfva, huru därmed månde vara. Hvad som är visst är, att denna förnyelse dröjt alltför länge, och att vi därvid haft att strida med icke så ringa tröghet och ovillighet. Men säkert skall denna förnyelse kunna göra sitt till att befordra och tjäna ett nytt väsende. Den kan göra vårt lilla gudshus kärare för oss, tilltala oss med nya intryck och uppväcka i vårt hjärta känslor af vördnad och tillbedjan. Visserligen är en sådan förnyelse af ett yttre rum långt ifrån en hufvudsak; men den har dock sin betydelse såsom en hjälp. Så tackom då Gud, att vi ändtligen kommit ur stället med detta lilla verk, och att det nu är nära sin fullbordan. Och bedjom Herren, att han må välsigna det, och låtom oss se till, att vi må bevara hvad vi hafva och ständigt förnya hvad som behöfver förnyas.

Dock, vår Guds egentliga boning är icke tempel, som äro uppbyggda med människohänder. Ett är hans tempel på jorden, nämligen människans hjärta, hvilket han själf har danat, och som han genom sin Ande vill omdana till sin boning. Och ännu mer äro många nya hjärtan, förenade med hvarandra till en Guds församling, hans boning. Så må då hvarje yttre förnyelse i våra förhållanden endast blifva tjänande till våra hjärtans förnyelse. Och må vi åter och åter känna behofvet af en sådan vår inre män-

niskas förnyelse; men detta tillika så, att det ständigt tränger igenom till förnyelser i vårt yttre lif. Ja, just I, som ären frälsta af nåd eller bekännen eder vara så, förnyen eder i edert sinnes ande och ikläden eder den nya människan, den efter Gud skapade, i sanningens rättfärdighet och helighet.

Om någon af kyrkoårets högtider låter oss känna vårt behof af ett nytt väsen och vårt sinnes förnyelse, så är det väl Pingst- och Trefaldighets-högtiden, den Helige Andes och den nya födelsens högtid. Må då allt, som vid denna vår högtid förenar sig att tala till oss om detta, den förnyade naturen därute i sommarens begynnelse, vår förnyade kyrka och de Guds ord, som möta oss, också få tränga till våra hjärtan och där framkalla vårt eget begär och vår bön om vår egen pånyttfödelse och förnyelse af den Helige Ande. Ja, upphöjom vår röst till en gemensam bön om denna nåd.

(Ps. 320: 2, 3).

Text: Joh. 14: 23—31.

Jesus svarade och sade till Judas: Om någon älskar mig, skall han hålla mitt ord, och min Fader skall älska honom, och vi skola komma till honom och taga vår boning hos honom. Den som icke älskar mig, håller icke mina ord; och det ord, som I hören, är icke mitt, utan Fadrens, som har sändt mig.

Detta har jag talat till eder, medan jag har varit kvar hos eder. Men Hugsvalaren, den Helige Ande, hvilken Fadren skall sända i mitt namn, han skall lära eder allt och påminna eder allt hvad jag har sagt eder. Frid efterlämnar jag åt eder, min frid gifver jag eder; icke gifver jag eder såsom världen gifver. Edert hjärta vare icke oroligt, ej heller försagdt. I hafven hört, att jag har sagt eder: Jag går bort och kommer åter till eder. Haden I mig kär, skullen I hafva gladt eder, att jag går till Fadren, ty min Fader är större än jag. Och nu har jag sagt eder det, förrän det sker, på det att I skolen tro, när det har skett. Härefter skall jag icke tala mycket med eder, ty världens furste kommer, och i mig har han intet. Men på det att världen må förstå, att jag har Fadren kär och gör såsom Fadren har bjudit mig: stån upp, låtom oss gå härifrån.

Hvilken »fläkt från himmelen» möter oss icke i vårt upplästa evangelium, hvilken fläkt af kärlek, af helig ande, af frid och tröst. Kännas icke dessa vår Frälsares ord såsom solstrålar från en högre värld, inför hvilka alla vårt hjärtas dimmor borde skingras? Är det icke pingstfläktar, vårfläktar från den värld vi egentligen tillhöra? Är det icke snart sagt likgiltigt, hvilken mänsklig hand som skrifvit dessa ord; äro de icke i alla händelser ord ur och af Guds egen Ande?

I vårt ingångsspråk sades det till oss: »Förnyen eder i edert sinnes ande.» Men här heter det ännu mera uppmuntrande: »I skolen blifva förnyade genom Guds egen Ande, blott I viljen älska den som Fadren i himmelen har sändt eder.» Vi igenkänna här äfven, fastän i en högre ton, profeten Jeremias' ljufliga profetia om det nya förbundet i det 31:sta kapitlet, ett ord anfördt flera gånger i nya testamentet och särskildt välbekant för våra nattvardsbarn såsom en lagens och det gamla testamentets förebådelse om det nya. Låtom oss ett ögonblick stanna framför likheten mellan denna profetia och vår text. Det säges af profeten, att Herren vill göra ett nytt förbund med sitt folk, »icke sådant som det gamla förbundet genom Moses», då lagen skrefs på stentaflor, utan så att Gud vill »gifva sin lag i deras innersta och skrifva den i deras hjärtan». I vår text talas det nu om detta det nya förbundets väsen såsom bestående i att »älska Jesus och hålla hans ord»; se där »Guds lag skrifven i hjärtat» genom kärleken till Jesus. Profeten utlofvar vidare åt Israel i det nya förbundet: »I skolen vara mitt folk.» Här i vår text utlofvar Jesus: »Jag och min Fader skola älska den som älskar mig, och vi skola komma till honom och taga vår boning hos honom.» Profeten utlofvar: »Då skall ingen mer lära den andre och säga den ene till den andre: känn Herren; ty de skola alla känna mig, både små och stora.» Hvad är detta annat än då Jesus i vår text säger: »Hugsvalaren, den Helige Ande, hvilken Fadren skall sända i mitt namn,

han skall lära eder allt och påminna eder allt hvad jag har sagt eder.» Och ändtligen då Herren hos profeten utlofvar: »Jag vill förlåta deras missgärningar och icke mera komma ihåg deras synder», så är detta blott ett annat uttryck för den frid, som Jesus lofvar att gifva åt de sina, den frid, som är en frukt af syndaförlåtelsen och trons rättfärdighet [1]).

Men, mina åhörare, låtom oss icke heller glömma den allvarliga motsatsen, som möter oss både hos profeten och i vår evangelist, i synnerhet hos den senare. Hos profeten heter det: »Icke såsom det förra förbundet». Detta förbund, huru nådefullt det än var såsom en förberedelse, var dock af lägre art, tillhörande denna världen, och måste därför i sin tid vika för en högre ordning [2]). Men i vår text säger Jesus, då han utlofvar sin frid och sitt inneboende: Icke gifver jag eder såsom världen gifver. Och åter: Denna världens furste kommer, och i mig har han intet. Och icke långt förut i samma sammanhang har Jesus talat om sanningens Ande såsom något som världen icke kan undfå, emedan hon icke ser honom, icke heller känner honom [3]). Då vi nu därför i dag, med ledning af Jesu ljufva ord i vår text, vilja företaga oss en pingstbetraktelse och uttala ett pingstbudskap, så vilja vi därvid icke glömma denna allvarliga motsats, och därför gifva vi vår betraktelse denna öfverskrift:

Icke af denna världen.

I.

Det gifves något som vi kalla »världen». Vi hafva flera gånger talat därom de föregående söndagarna i våra betraktelser öfver Johannes' 15:e och 16:e kapitel. Hvarje kristen vet åtminstone efter kunskapen något om hvad detta ord betyder. Det är ett begrepp, som är egendomligt för up-

1) Rom. 5: 5. 2) Se Ebr. 10: 1—4; 9: 9, 10.
3) Jämför dagens tredje text, Joh. 14: 17.

penbarelsens religion och särskildt för kristendomen. För hedningen finnes icke begreppet »världen» i religiös mening. Jesus Kristus har egentligen infört detta begrepp i mänskligheten, likaså väl som begreppet »Guds rike». Kännedomen om det ena af dessa två lifsområden: »Guds rike» är oskiljaktig från kännedomen af det andra: »världen».

Hvad är då världen? Vi hafva ett svar därpå i vår text. Världen är allt och alla, som »icke älska Jesus och hålla hans ord», och till hvilka därför Fadren och Sonen icke kunna komma. Johannes' epistel, som talar så mycket om kärleken till Gud, utropar därför: Älsken icke världen. Denna »värld» är ju icke något främmande för någon af oss. Vi bära den i oss af naturen; vi äro världsliga, till dess vi hafva undfått en ny ande af Gud. Och äfven sedan dess sitter världsligheten länge kvar uti oss i många stycken. Och det är därför vi behöfva en ständig förnyelse och ett ständigt afläggande af den gamla människan.

Men låtom oss särskildt stanna för det uttryck, som Jesus begagnar i vår text: »Denna världens furste». Detta hör till de nya ord eller begrepp Jesus har infört i det mänskliga språket. Det möter oss endast i Johannes' evangelium, men där flera gånger [1]). »Världens furste» — ja, det är icke blott ett ord, utan det säger oss hvad den i verkligheten är, som Jesus här omtalar. Han är en »furste», en änglafurste, en fallen erkeängel. Hans väsen har sin prägel däraf, att han icke har »hållit Guds ord», eller af olydnad mot Gud. Därmed har han blifvit »fader» till ett helt världsskick, en värld af affall och uppror mot sanningen. Han har uti sig i fulländning hela denna världens onda väsen. Han är högfärdig, såsom denna världen. Han är främmande för Gud, såsom denna världens människor äro det. Han älskar icke Gud. Han är frestande och lögnaktig, såsom denna världen. Mörk och svart som han är i sitt eget kalla och lögnak-

1) Joh. 12: 31; 16: 11.

tiga väsen, har han dock en ljusglans, som han kan sprida omkring sig, för att där bakom gömma sig. Han »har intet» i Guds Son [1]), d. v. s. denne är hans rena, fullkomliga motsats; därför hatar denna världens furste Guds son. Men så är han ock inom sig utan frid, orolig, olycklig, jagad, såsom ty värr också världsmänniskan är, om hon än kan dölja det för sig själf. Ja, detta är denna världens furste. O, att jag med dessa antydningar kunde gifva eder, mina åhörare, ett verkligt intryck af denne ande! Det vore också ett slags pingstpredikan. Ty allting varder kändt icke blott genom sig självt, utan ock genom sin motsats. Så kan det ock bidraga till kännedomen om Kristus och den Helige Ande att få en bild af denna världens furste. Det finnes ingen mera genomgripande och förfärande motsats än denna: Människosonen och världens furste och den enes och den andres ande. Tron icke, att jag härvid talar endast hvad man kallar »fantasier». Skulle icke en människa kunna känna något af denna världens furstes verklighet och kunna vittna därom? Skulle hon icke hafva kunnat höra hans röst och känna hans väsen i sig själf? Skulle hon icke kunna känna något af hans upproriska, hatfulla och kalla ande, både i sig själf och mot sig själf? Och om hon än måste bäfva, då hon talar om honom, skulle hon icke kunna känna sig förpliktad för sanningens skull att aflägga ett vittnesbörd om hvad han är? Mästaren har ju sagt: »Rädens för honom, som kan fördärfva både själ och kropp i helvetet.» »Varen nyktra och vaken, ty eder vedersakare, djäfvulen, går omkring såsom ett rytande lejon och söker hvem han må uppsluka.» — Och är nu »världens furste» sådan, hvilken värld måste icke han då skapa omkring sig!

Men hvad är då, i motsats till denne furste och denna världens ande, den Helige Ande? Jo, enligt sitt namn är han »den Helige Ande». Han är renheten, sanningen, det

1) Text v. 30.

pålitliga — ty opålitligheten i alla förhållanden är af denna världen. Han är lydnaden eller ordningen — allt af oordning hör till denna värld. Han är kärleken, visheten, trösten, hvilan. Han är Jesus-Anden. Sådan var Jesus i denna världen. I grunden är det samme ande, som i den yttre naturen verkar lif, friskhet och skönhet, frambringar t. ex. detta sköna sommarlif, som så djupt talar till oss. Betraktom denna outsägliga skönhet, som tillhör en stilla sommarmorgon, helst en söndagsmorgon; kännom den sköna ro, som då genomtränger själen med en känsla af sällhet; hörom dessa oefterhärmliga toner af »himmelens foglar», dessa slag af trasten, detta kuttrande af dufvan, dessa egendomliga ljud af göken, som tjusa med en hemlighetsfull trollkraft: detta är verk af den gudomlige skapareanden. Och denne ande har, såsom »den Helige Ande», sitt verk på ett högre, innerligare område, i hjärtat, i anden. Där, i andens värld, frambringar han, blott han får rum, en skapelse af en liknande outsäglig ljufhet och salighet. Äfven där lefver det, doftar, sjunger, men allt af en högre ordning, af evighetens sommarlif. Tala vi väl härvid om ett drömland, som vi aldrig hafva sett? Eller skulle icke en människa kunna se detta land i anden, se dess dalar och höjder med egna ögon och höra dess toner med egna öron? Men allt detta, Andens inre heliga rike, är något som icke är af denna världen, likaså litet som detta rikes konung själf är af denna världen.

II.

Viljen I nu, m. å., se denna andens värld och komma ditin? Nåväl, men kommen då ihåg: Icke af denna världen. Ty där, i andens värld, regerar »sanningens Ande, hvilken världen icke kan undfå, emedan hon icke ser honom och icke heller känner honom».

Redan från ålder fanns det här och där i mänskligheten en outsäglig längtan efter att »se Gud». En sådan

längtan möter oss här och där i gamla testamentet[1]). Men på samma gång fruktade man att se Gud. Man trodde, att detta innebar en tillintetgörelse af den jordiska tillvaron. Om man därför någon gång fick en skymt af en uppenbarelse från en högre värld och sedan kände, att man lefde, så häpnade man däröfver och betraktade det såsom en utomordentlig nåd[2]). Ett exempel på denna längtan är Moses, som, då han benådades med en uppenbarelse af den Allrahögste och omedelbart inför honom fick frambära sitt hjärtas djupaste önskan, icke hade någon högre begäran att frambära än denna: »Herre, låt mig se din härlighet.» Denna hans bön är en suck ur all äkta fromhets hjärta. Då därför Jesu lärjungar, förtrogna som de voro med sin Mästare, under den sista aftonen af deras jordiska samvaro tala med honom, då ljuder från en af dem denna bön: »Herre, låt oss se Fadren, så hafva vi nog»[3]). Men då erhåller han af Mästaren detta svar, som tillika är ett slags förebråelse: »Så lång tid har jag varit hos eder, och du känner mig icke, Filippus! Den som har sett mig, han har sett Fadren. Huru kan du då säga: låt oss se Fadren? Tror du icke, att jag är i Fadren och Fadren i mig?» Ja, så är det. Jesus var Fadrens bild, visserligen icke hans härlighets bild, men innerlighetsgestalten af honom, höljd i förnedring, och dock uppenbar. Emellertid förmådde Jesu lärjungar icke uppfatta detta Frälsarens svar. De fingo nu vidare höra, att »denna världen icke kan se eller undfå Anden»[4]). Därvid frambryter då en fråga från en af dem, Judas Taddeus, en fråga, som ljuder nästan som en klagan: »Herre, hvaraf kommer det, att du ämnar uppenbara dig för oss och icke för världen?» Han menar: »Skall världen gå miste om att se dig? Hvad blifver det då af din ära och därmed vår ära i denna världen?» Det är nu denna fråga,

1) Se 2 Mos. 33: 18; Ps. 17: 15. 2) Jemför 1 Mos. 16: 13 f.
3) Joh. 14: 8. 4) Joh. 14: 17.

som närmast gifver anledning till de uttalanden af Jesus, som möta oss i vår text.

Sen, m. å., i detta ord af Jesu lärjungar ligger en förtäckt världslighet. Huru mycket än Jesu lärjungar älskade sin Mästare, och ehuru de hade upptagit mycket af hans väsen genom sin tro på honom, voro de dock ännu mycket världsliga. Jesu ande, den nya födelsens ande, hade ännu icke trängt till roten af deras varelse. De ville därför gärna bestämma sättet för huru deras Mästare skulle uppenbara sig i världen. De ville gärna se sin Mästare rida in i Jerusalem på den stoltaste springare, som kunde fås i Israel, klädd i guld och purpur och hyllad af hela sitt folk. Och i hans följe tänkte de sig då själfva sitta stolta och triumferande. Och så skulle han sitta i Jerusalems förnämsta palats på en gyllene tron såsom Salomo och mottaga hyllning från öster och vester. Och där skulle de själfva sitta bredvid honom. Det hade varit att »uppenbara sig för världen». Sådant önska de. Och när de höra, att detta icke kan ske, då klaga de och fråga: »Herre, hvaraf kommer det, att du ämnar uppenbara dig för oss och icke för världen?» Dåraktiga lärjungar! Ty se, en sådan uppenbarelse för världen, det var just det slags världsvälde, som »denna världens furste» frestande hade bjudit åt Jesus, då han visade honom alla riken i världen och deras härlighet och sade till honom: »Allt detta skall jag gifva dig, om du faller ned och tillbeder mig»[1]. Men hvad hade Jesus svarat på detta tillbud? »Gå bort, satan, ty det är skrifvet: Herren din Gud skall du tillbedja, och honom allena skall du tjäna.» Därmed hade han för evigt afsagt sig ett sådant slags rike, ett rike af denna världen, detta skenväsen af rike, sådant som de österländska själfhärskarna älskade att upprätta det, där de hyllades med en slafvisk underdånighet af sina undersåtar.

1) Matt. 4: 8 ff.

Nej, af annat slag skulle hans rike vara, från annat håll skulle det komma, inifrån skulle det grundas, i anden och genom Anden. Mild och saktmodig, såsom Jesus red in i Jerusalem på åsninnans fåle, ville Jesus rida in i människohjärtana genom sanningens makt. Blott såsom människornas tjänare ville han härska öfver dem. Och då man icke ville mottaga honom på detta sätt, då man betraktade ett sådant slags konungaanspråk såsom ett brott, så skulle han resa sin konungsliga tron i världen på korset, visserligen äfven då med konungatiteln öfver sitt hufvud; ty Pilatus hade ju låtit skrifva öfver honom på världens tre förnämsta tungomål: »Denne är judarnas konung.» Se där motsatsen mellan den konungatron, som världsfursten bjöd honom, och den som Fadren gaf honom! Och se där motsatsen mellan att uppenbara sig för världen och uppenbara sig för tron!

Men hörom nu vidare hvad Jesus svarar på denna lärjungarnas fråga: »Hvaraf kommer det, att du ämnar uppenbara dig för oss och icke för världen?» Summan af detta svar är: »Icke af denna världen.» »Jag är icke kommen för att först skaffa mig och eder hyllning och härlighet i denna världen och sedan möjligen efteråt bringa henne att lyda mig. Nej, om någon älskar mig, skall han hålla mitt ord; och då vilja jag och Fadren komma till honom, invärtes i anden, och taga vår boning hos honom, nämligen genom kärleken och genom det ord af oss, som han mottagit. Däremot, om någon icke älskar mig och således icke håller mina ord, så är någon uppenbarelse af mig och Fadren icke möjlig inför en sådan. Han har stött mig bort ifrån sig, han har gjort sig förlustig min uppenbarelse.» Denna motsats uttalar väl Jesus icke uttryckligen, men den ligger i hvad han redan sagt.

Således, dyra åhörare, detta är pingstbudskapet; och huru enkelt, huru afgörande! Jesus har rest sin tron på korset. Honom måste man älska. Hans ande kommer

från honom till världen med hans ord. Detta ord måste man lyda. Hans rike i denna världen är ett korsets rike, ett andens rike, ett ordets rike. Därmed är himmelen kommen till jorden i hela sin invärtes skönhet, lik en öfverjordisk vårtid. Viljen I då komma in i detta rike? I kunnen icke flytta därin, sådana I ären; det kan icke ens i sin skönhet uppenbara sig för eder, sådana I ären af naturen. I måsten först lära »älska Jesus och hålla hans ord». Då kommer han till eder alldeles af sig själf och upprättar sitt rike i eder, så visst som hans ord gå in i eder. Låten himmelrikets sol skina på isen och snön i edert hjärta. Bedjen, att dess ljufva vindar må blåsa öfver eder. Då blifver det himmelsk vår i edra hjärtan, likaså visst som det blifver vår därute i naturen, när vårsolen skiner. Och med Jesus kommer också hans Ande till eder. Ock med Anden inträder den stora förvandlingen i eder, den nya födelsen, den största, den underbaraste förvandling i världen. Det är i sanning såsom vår efter vinter: isen smälter, dimmorna skingras, allt börjar lefva. Stenhjärtat försmälter, skenet försvinner, högfärden flyr bort. En ny kunskap, frid och tröst, nya begär, nya lefnadsmål inträda i hjärtat. Visserligen sker detta allt icke i ett ögonblick, lika litet som vårens ankomst eller växtens uppspirande. Och dock behöfves till det ena som det andra icke en evighet; nej, på några veckor eller månader kan det blifva vår, så väl i hjärtat som i naturen.

———

Vi hafva talat nog för i dag. Det har varit mest afbrutna tankar. Men hvad förmår en människa i denna ofullkomliga värld säga om det lif och det rike, som icke är af denna världen? Och huru mycket kan man under ett flyktigt ögonblick hinna tala om det som hör evigheten till? Och hvad kunna några ord uttrycka om hvad man känner af Andens strömmar? Och dock

kunna ju några hjärteord vara nog för att låta oss ana, hvarom fråga är, och öppna våra blickar för den högre världen. Hvad vi åsyftat är, att låta eder, och särskildt de unga bland eder, få en känsla af motsatsen mellan evighetens värld och denna världen. För hvarje gång någon sådan blick öppnas för oss, eller om det är en god tid af vårt lif, då många sådana blickar gifvas oss, så är det såsom om vi flyttades in inom det goda landets gränser. Så är det ofta med ett nattvardsbarn under dess beredelse till konfirmationen och synnerligen under de högtidsdagar, som därmed stå i sammanhang. Men nu när I åter gån ut i världen, då hafva vi velat låta eder känna, att, om I viljen förblifva i detta goda land eller verkligen komma ditin — icke blott utifrån för en stund flyttas dit — eller om I viljen taga det med eder ut i världen, så måsten I hålla fast såsom en grundregel: Icke af denna världen. Viljen I genast från början begynna ett sådant Andens lif i hjärtat och därefter inrätta edert jordiska lif, så skolen I bespara eder mången bitter omväg till det goda landet och snart med några dagsresor finna vägen dit. Kommen ihåg, att en sådan gen och snar väg var erbjuden Israels barn, då de uttagits ur Egypten. Men emedan de icke ville tro sin Herre, emedan de behöllo kvar det egyptiska sinnet äfven efter uttåget, så blefvo de dömda att vandra fyrtio år i öknen och fingo inkomma i det goda landet endast i ett annat släkte, i sina barn.

Vi hafva vidare velat låta eder få en känsla af, att det på fullaste allvar gäller för eder en strid, men också att I hafven något att strida för. Och segern och hjälpen hafven I i honom, som har öfvervunnit världen [1]). Men den innersta och enkla regeln för hela edert förhållande är detta: Älsken Jesus och hållen hans ord. Och detta ord hafven I ju nu i eder hand, i eder mun och i edert minne, och därmed är Jesus eder helt nära. Ja, I

1) Joh. 16: 33.

hafven hans underbara bild, så olik allt i denna världen, målad för edra ögon. Så älsken då denna bild och hållen hans ord. Då skolen I undfå Jesu ande. Ja, i den begynnande kärleken till Jesus och i begäret att hålla hans ord hafven I redan förstlingen af den Helige Ande. Hören det, I kunnen knappast själfva tro det: I hafven då redan förstlingen af Anden. Och Pingstdagens morgonrodnad har då redan begynt att gry i edra hjärtan. Amen.

(Ps. 265; 19: 5—8, sjungen på melodien n:o 162 i Mankells koralbok; 136: 1; 19: 9; 159).

Kärlek och dom.

Annandag Pingst.

Herre Gud, himmelske Fader! Du, som af din faderliga kärlek till oss, arma syndare, har skänkt oss din Son, att vi på honom skola tro och genom honom varda saliga, vi bedja dig, gif din Helige Ande i våra hjärtan, att vi må till sådan tro komma och i en sådan tro blifva beständiga intill änden och varda saliga, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Text: Joh. 3: 16—21.

Jesus sade: Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son, på det att hvar och en som tror på honom icke må förgås, utan hafva evigt lif. Ty icke sände Gud sin Son i världen för att döma världen, utan på det att världen skulle varda frälst genom honom. Den som tror på honom, han varder icke dömd, men den som icke tror, han är redan dömd, emedan han icke tror på Guds enfödde Sons namn. Och detta är domen, att ljuset har kommit i världen, och människorna älskade mörkret mer än ljuset, ty deras gärningar voro onda. Ty hvar och en som gör det onda hatar ljuset och kommer icke till ljuset, på det att hans gärningar icke må varda bestraffade; men den som gör sanningen kommer till ljuset, på det att hans gärningar må varda uppenbara, ty de äro gjorda i Gud.

I.

»Det går en kärlek genom världen» — därom vittnar, mina älskade åhörare, hela tillvaron och hvarje människas erfarenhet, om hon eljes förstår densamma. Om

detta sjunga ju våra ädlaste skalder. En af dem, hvars minnesstod man rest i denna stad, har skrifvit: »Ty af den kärlek, som går genom världen, föll ock en stråle in i min själ.»

Men ett ännu större vittnesbörd hafva vi härom i den heliga skrift af de äkta gudsmännen från det gamla och nya förbundet. I det gamla förbundet ljuda väl vittnesbörden stundom något ensidigt, såsom vore denna kärlek inskränkt blott till en trång krets, ett enda litet folk. Men så bryter emellanåt den profetiska blicken detta skal, och vi höra Herren själf uttala sådana ord som dessa: »Skulle jag icke förbarma mig öfver Nineve — det hedniska, brottsliga Nineve — med dess hundratusen människor, däribland många menlösa barn — ja t. o. m. öfver dess djur.» Och i samklang härmed sjunga de heliga sångarna: »Herren är god mot alla och förbarmar sig öfver alla sina verk, t. o. m. öfver korpens och lejonets ungar.»

Men om det på gamla förbundets område ännu var någon tvekan om Guds allmänna och oinskränkta kärlek, tager i stället det nya förbundet så mycket mera helt bladet från munnen. Raden af dess vittnen öppnas af honom, som talar i vår text de välbekanta orden, som vi hört hundra gånger uppläsas, men dock alltid åter gärna höra: »Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son, på det att hvar och en som tror på honom icke må förgås, utan hafva evigt lif.» Men höjden af dessa nya testamentets uttalanden är väl detta: »Gud är kärlek» — han består likasom hel och hållen, till hvarje sin del af kärlek; och den som förblifver i kärleken, han förblifver i Gud och Gud i honom.»

Ja, det går en kärlek genom världen. Säg, min åhörare, svarar icke ditt hjärta ja och amen på detta ord? Gå ut en morgon under dessa sköna vårdagar, helst ensam, så att du icke störes af något hvardagligt tal, och känn den tjusning, som ligger i naturen, i Guds skapelse, t. ex. i lärkans och bofinkens glada drillar eller i gökens

och skogsdufvans halft vemodiga toner, men också i hela det mäktiga intrycket från sammanfattningen af Guds skapelse, och säg, om du icke ser, hör, känner, ja, kan taga på, så att säga, den gudomliga kärlekens spår i allt.

Se vidare på det späda människobarnet — kanske ditt eget barn — där det hvilar i modersfamnen, eller se därute på kyrkogården den sörjande vännen, som ännu efter årtionden står i stilla saknad vid sin väns graf, och neka, om du kan, att det går en kärlek genom världen! Och känner du icke en smula däraf äfven i ditt eget hjärta?

Huru gärna talar man icke därför om denna kärlek, helst då man står inför en kristen församling såsom evangelii förkunnare, och i synnerhet på en dag såsom denna, som enligt den kristna kyrkans ordning och i sina predikotexter sammanfattar vittnesbördet om hela summan af den gudomliga kärleken, hvarom kyrkoårets första hälft med sina stora kristna högtider velat tala. Människorna höra också i allmänhet icke ogärna detta tal; somliga vilja t. o. m. icke höra om något annat eller att det talas om något annat än Guds kärlek. Men, m. å., vore detta rätt? Nej, det vore icke enligt med Guds ord — allra minst med denna dagens text — eller med vår verkliga erfarenhet.

Det går nämligen också något annat genom världen än kärlek. Vi kunna i korthet och med vår texts ord uttrycka det såsom »dom». Och vi möta denna dom både på den inre och yttre världens område. Ja, hvarje människa öfvar på sitt sätt denna dom i jämnbredd med den smula kärlek, som hon känner eller öfvar. Hvilken landtman, som älskar sin åker och sin boskap, låter väl t. ex. ogräset växa fritt eller rofdjuret ohejdadt komma och göra sig en måltid af hans husdjur? Nej, på det viset vill han icke öfva endast kärlek under alla förhållanden, utan mot det som är honom skadligt eller fientligt öfvar han »dom» både med knif och eldvapen. Och den fader, som älskar sitt barn, säger sannerligen icke till det, att det skall leka

med ormen eller smeka och mata honom, utan bjuder det att fly honom, och dödar honom, när han kan. Icke heller älskar han väl så sitt barn, att han låter alla dess onda böjelser fritt växa, t. ex. om det vill slå sina egna syskon eller föräldrar. Det vore snarare att »hata sitt eget barn», såsom skriften säger om den som spar sitt ris.

Ja, hvar och en öfvar, som sagdt, något af dom. Den enskilde gör det, samhället gör det. — Skulle då icke också Gud göra det? Eller finnes det då icke i denna världen, bland oss människor, något som Gud har orsak att döma? Talar icke vår text om »onda gärningar», om »dem som göra illa», eller noggrannare: det som är dåligt, uselt, som vittnar om en inre ruttenhet; ja, talar den icke t. o. m. om dem som »hata det af Gud sända ljuset»? Månne väl allt sådant får sin tillräckliga dom redan i denna världen af människorna, så att intet finnes kvar åt Gud att döma? Är icke snarare människornas dom ofta ett uttryck för Guds dom? Och huru mycket måste icke lämnas odömdt och sparas till Guds egentliga domslut!

Vill man nu kalla också detta dömande för »kärlek», så må man göra det, om man så behagar. Men det är då åtminstone, hvad vi skulle kalla, en afvigsida af kärleken, som innesluter i sig hat mot det onda och skadliga, det är ett kärlekens försvar för sin egen tillvaro, som kan innebära t. o. m. en tillintetgörelse af det kärleksfientliga. Namnet betyder för öfrigt här mindre, saken är desto vissare. Ja, denna dom, som går genom världen, är så påtaglig, att man velat kalla hela tillvaron en »kamp för tillvaron».

Så måste vi då, m. å., om vi skola tala hela sanningen, tala icke blott om kärlek, utan om kärlek och dom, eller om en kärlek, som har med sig dom. Men det vore visserligen lika orätt, om vi skulle tala blott om dom, icke om kärlek, eller öfvervägande om dom. Ty sannerligen, det finnes en kärlek i världen och öfver världen, ja, en kärlek, som är oändligt större och djupare än äfven den

anar, som säger sig blott vilja höra talas om Guds kärlek. Det finnes en kärlek, som är öfver domen, som vill frälsa från domen, och som därför i ett gränslöst tålamod fördrager det ondas styggelser och väntar på bättring. Ja, det finnes en gudomlig kärlek, som har — det är det stora världsundret — personligen uppenbarat sig i kött och blod såsom ett ljus i världen, som »utgifvit sig» eller »offrat sig» för världen, så att den t. o. m. låtit sig dömas af världen, såsom vore världen rättfärdig och kärleken orättfärdig. Kunde väl världen begära något större under af kärlek? Och det är härom det förkunnas: »Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son.» Ja, det är kärlekens egen förkunnelse om sig själf. Allt sedan detta har kunnat sägas — sägas af Guds Son själf, just då han stod beredd att utgifva sig för världen — har det funnits en gudomlig kärlek uppenbarad i världen, som är höjden af all kärlek, en kärlek, hvars längd och bredd, djup och höjd öfvergår all mänsklig kunskap.

Men »så finnes då väl nu mera icke någon dom i världen eller öfver världen?» säger någon. Du, som så frågar eller tänker, svara själf: »Det finnes väl nu mera icke heller något ondt och dåligt i världen, icke några som 'göra illa'? Nu sedan kärleken blef uppenbarad, hafva ju människorna allesammans blifvit så snälla och fromma, att de äro riktiga gudsbarn eller änglar?» Du dröjer kanske med svaret, eller du tänker suckande: Ack nej, dithän hafva vi ännu icke kommit. Nåväl, då måste det ännu finnas dom; ty hvarhelst det finnes ondska, där finnes och måste det finnas dom. Och vi måste säga dig, min åhörare, af Guds ord och all erfarenhet, att det är så långt ifrån, att det nu är slut med det onda i världen, att nu först, sedan kärleken riktigt är uppenbarad, har också det onda riktigt uppenbarat sig i sitt innersta väsen, i all sin svarta uselhet och rysansvärdhet, och det just gent emot och i dödlig strid med kärleken. Så skedde det första gången, då Guds Son vandrade här i världen.

Men så är då också i denna strid kärleken vorden uppenbarad. Det var just gent emot denna ondska, som han offrade sig själf ända in i blodig död, och ännu i döden och återuppstånden ur döden bjuder han nåd och räddning åt de förlorade, åt ondskans barn, åt sina fiender och mördare. Han ursäktar t. o. m. deras synd såsom en half omedvetenhet. Han erbjuder sig att förlåta och utplåna den, att omskapa sina fiender till vänner, att — för att begagna skriftens ord: »taga bort ur dem stenhjärtat och gifva dem i stället ett hjärta af kött». Och genom detta vinner han också många för kärleken och frälsar den från ondskan. Sägen, m. å., kan något mera begäras af kärleken?

Men se, äfven denna kärlek kan dock fortfarande blifva försmådd; äfven gent emot densamma visa sig människorna så onda, att de hata ljuset, själfva kärleksljuset. Just i och med den gudomliga kärlekens uppenbarelse sker, hvad vi kalla, »en kris» i världen, ja, den egentliga världskrisen. »Detta är domen» — säger vår text — »att ljuset har kommit i världen; och människorna älskade mer mörkret än ljuset, ty deras gärningar voro onda.» I veten måhända, m. å., eller bören åtminstone få veta det, att »dom» på detta och andra ställen heter på vårt nya testamentes grundspråk »krisis», hvaraf vårt ord »kris», d. v. s. afgörelse, härledes. Ja, just gent emot den högsta uppenbarelsen af den gudomliga kärleken sker den egentliga, stora afgörelsen i mänskligheten, afgörelsen för eller mot kärleken.

»Men är det väl möjligt» — frågen I — »att någon är i stånd att så afgöra sig mot kärleken?» Ja, det är möjligt — det säger äfven en sorglig erfarenhet så väl som Guds ord. Och frågar någon då: huru är detta möjligt eller hvarför kan någon enda människa afgöra sig mot kärleken? så svara vi: Det är en fråga, som man må ställa till hvarje ond människa eller en hvar sådan ställa till sig själf.

Fråga brottslingen, som, just då han slutat sin strafftid på t. ex. fem år, går ut och gör i nästa ögonblick ett liknande brott, som han vet skall kosta honom andra tio år, i stället för att böja sig och söka genom ärligt arbete blifva en hederlig människa, fråga honom, och — om det är någon sanning i honom — skall han nödgas svara dig: »Därför att det godas väg är vorden mig för tung och jag finner mer behag i det onda.» Men är icke detta alldeles som vår text säger: »Människorna älskade mer mörkret än ljuset.»

Väl skola de onda kunna förebära många ursäkter, skylla den ene på den andre — alldeles såsom våra första stamföräldrar — skylla på samhället o. s. v. Men däraf följer blott, att frågan »hvarför» flyttar sig från den ene till den andre och att slutligen alla stå där skyldiga med hvarandra, men den gudomliga kärleken själf blir utan skuld. Och är det någon som vill ödmjuka sig att gifva det rätta svaret, så blir det detta: »Jag gjorde det, emedan jag var så ond, så blind i mitt hjärta, att jag trodde mer mörkret än ljuset och lät mig förblindas af lögnen; jag, jag är den skyldige.» Och om icke förr, skall för visso domens dag tvinga syndarna att gifva det rätta och fulla svaret, hvarför de voro hvad de voro; den skall lösa gåtan af denna »frihetens hemlighet»: hvarför det mänskliga självfvet försmår den gudomliga kärleken.

II.

Så hafva vi talat några ord om kärlek och dom. Men viktigare för oss än att känna svaret på denna sista fråga: lösningen på hvad vi kunna kalla »det ondas problem» eller frihetens mysterium eller på detta och andra »hvarför», är att fatta den gudomliga kärleken själf eller — hvad som är det samma — vägen för oss, en och hvar, till frälsning undan domen och ur domen in i kärleken. Därom vilja vi nu säga några ord. Men därvid

nödgas vi ock tala något om den väg, som leder till domen med försmående af kärleken. Ty motsatsen till en sak belyser själfva saken.

Vi tala om det ena och andra såsom om »en väg». Ty intetdera: att komma in i kärleken eller komma under domen, sker plötsligt eller, såsom man säger, »oförmedladt» och utan förberedelse. Det är »en väg», som leder till det ena eller andra målet. Och denna väg vilja vi söka följa, från begynnelsen, vi vilja upptäcka själfva sakens rot; därmed tro vi oss bäst tjäna till hjälp ur ondskan och in i kärleken.

Låtom oss då först, oss till varning, följa vägen till domen från dess begynnelse. Och vi vilja därvid med ledning af vår texts djupsinniga tal leta oss tillbaka från målet till begynnelsen och så därifrån gå vidare vägen fram.

Vår text skildrar målet för denna väg ytterst såsom otro, det är: afgjord och förblifvande otro på den af Guds kärlek utgifne, ende Sonen. Men bakom denna otro ligger: att »icke komma» till honom eller till ljuset; bakom detta: ett hat mot ljuset; bakom detta: att »mera älska mörkret än ljuset», och bakom detta ändtligen att »göra illa» eller det onda och dåliga. Läsen och begrunden själfva i stilla eftertanke vår texts ord, och I skolen finna bekräftelse på, att detta är vägen till domen.

Att »otro» är denna vägs mål ligger utsagdt däri, att »tron» är frälsningen från domen eller är det eviga lifvet: »Den som tror på Sonen, han varder icke dömd.» Och detta uttalas än tydligare i det följande, där det heter: »Den som icke tror, han är redan dömd, emedan han icke tror på Guds enfödde Sons namn.» Men nu heter det vidare: »Och detta är domen, att ljuset har kommit i världen och människorna älskade mer mörkret än ljuset, ty deras gärningar voro onda. Ty hvar och en som gör det onda hatar ljuset och kommer icke till ljuset, på det att hans gärningar icke må varda bestraffade.» Ur dessa

ord hämta vi den nyss angifna ordningen: otro, att icke komma till ljuset, ljushat, kärlek till mörkret mer än ljuset, görande af det ondt är.

Så begynna vi från början och säga: Den första onda gärning, liten eller stor, som en människa begår, är första steget på vägen till domen. Således barnets eller den unges första olydnad, oärlighet, osanning eller hvad det må vara är ett sådant steg. Vi kunde ju gå än vidare tillbaka och tala om den onda tanken, det onda begäret; men vi hålla oss till det uppenbara, till det som en hvar kan liksom taga på. O, kunde jag ropa ut detta, så att det hördes in i hvarje hem och skola! Kanske äro i dag några unga, några barn här — bland andra, församlingens nattvardsbarn. Vi säga: Den första onda gärning, som I begått, var ett steg till domen eller förtappelsen.

Men du frågar: »Är icke detta att taga saken för strängt? Och hvem är då icke på vägen till domen?» Ja, det är strängt, mina åhörare. Men hela tillvaron är sträng — ty det går en dom genom den — och så är också Guds kärlek. Just därför är den hvad den är: icke en svag, mänsklig, utan en evig, gudomlig kärlek.

Men hörom nu närmare, hvarför det är så allvarligt med allt hvad vi göra. »Gud är ett ljus», säger skriften; och det är egentligen detsamma som att han är kärlek. Därför går det ock ett ljus genom världen, likaså visst som en kärlek. Det finnes ett ljus i allt, t. o. m. där ute i hednavärlden. I det uslaste hem, där ett barn uppväxer, finnes det något af ljus. Och någon ljusstråle är nedlagd i hvarje barnahjärta. Detta ljus visar sig dels såsom befallande, dels såsom förbjudande. Ingen fader finnes — äfven den som lär sitt eget barn mycket ondt, med ord och exempel — som icke bjuder det något godt och förbjuder det något ondt. Så snart nu ett barn bryter mot detta ljus — utom sig och i sig — huru litet det må vara, sker en kris inom det, det syndar mot ljuset, världsljuset, och tar ett steg mot domen.

Men ljuset i världen stannar icke vid detta första: att befalla det goda och förbjuda det onda. Det uppträder äfven såsom bestraffande det onda, som blifvit begånget, och det bestraffar det både inifrån i samvetet och utifrån genom människor och skickelser. När nu det onda möter denna bestraffning, sker åter en kris i människobarnet. Det kan låta bestraffa sig och vända om från den första lilla onda gärningen — låt vara blott med en liten omvändelse — eller ock kan det förblifva på den väg det begynt. I senare fallet visar det sig »älska mörkret mer än ljuset» — det tar ett nytt steg på vägen till domen.

Men ljuset straffar icke blott en gång, utan många. Och för hvarje ny sådan bestraffning, som människobarnet afvisar, stegras dess kärlek till mörkret och afvoghet mot ljuset. Slutligen blir det en bestämd hjärtefiendskap mot ljuset, så att människobarnet med ovilja vänder sig bort från det minsta ord af varning och bestraffning. Det uppstår en ljusskygghet och ett ljushat i hjärtat, som ofta visa sig i den på samma gång skygga och fräcka uppsynen. Så kan man komma ganska långt i ondska redan i ungdomsåren och i hednavärlden. Och hvad skola vi säga om de fullvuxna med alla deras synder och orättfärdigheter, lögner, otuktighet och svordomar?

Men ännu är detta dock icke det fulla afgörandet. Ännu var det icke det fulla ljuset, som berörde hjärtat. Ende Sonen var ännu icke känd, kanske icke ens af dem som bestraffade de felande eller brottsliga. Och därför var det ännu mycken oklarhet och oförstånd i bestraffningen och mycken brist på kärlek i sättet och behandlingen af den felande. Hören detta, I föräldrar och uppfostrare. Det är icke blott edra barns skuld, om de äro onda, utan ofta äfven eder, icke minst därför att I ännu icke förstått att tala till dem och gå före dem i Kristi kärlek.

Så var förhållandet — nämligen att det fulla ljuset ännu icke var uppenbaradt — innan Kristus kom i världen,

och så är det, där Kristus ännu icke är känd. Men ändtligen kommer det till det yttersta. Det skedde för världen i stort, då Kristus kom i köttet, då himmelsk sanning och kärlek i förening uppenbarades i en människa, som ville dö för sanningen genom människors händer och dock ännu i döden bedja för dem. Det hade dröjt länge, innan han kom. Och orsaken därtill var bland annat den, att Gud icke ville låta det komma till den fulla afgörelsen, innan människorna voro tillräckligt förberedda för en sådan. Men nu är Kristus en gång i världen. Han är där genom sitt ord och sin bild, äfven då han icke mer är här i köttet. Dock äfven nu är han riktigt närvarande blott där, hvarest hans evangelium är buret af personer, som själfva lefva i honom och efter honom. Men hvarhelst det så är, hvarhelst en människa så möter honom, där afgör sig saken inom henne. Och om hon nu mer älskar mörkret än ljuset, icke låter sig straffas af ljuset och icke kommer till Herren Jesus och så tror på honom, då är ock domen afgjord öfver henne.

Och är detta icke rättvist, m. å.? Människan visar sig ju då vara en fiende till ljuset självt, till ende Sonen ur Fadrens sköte, och så är hon nu vorden idel mörker, ett ogräs på Guds åker, en spetälsk, som orenar allt omkring sig. Huru skulle hon då kunna finna ett rum bland de rena andarna i ljusets värld, hvilkas högsta lif är blott ett: att tillbedja och prisa den ende, sanne Guden och den han har sändt, Jesus Kristus. Nej, hon skall snarare självmant fly från denna värld och dess gemenskap.

Huru denna dom skall gestalta sig: en sådan tillvaro i mörkret — vår text kallar det att »förgås» — det går öfver vår fattning. Men redan den förtviflan, som en brottslig människa kan känna i detta lifvet, och ett lifstidsfängelses afspärrning från de frias värld, är en talande bild däraf.

Huru långt tyckes nu icke afståndet vara mellan denna tillvaro i mörkret och det menlösa barnets första synd; och dock bar denna synd i sig fröet till allt det följande.

III.

Men nu låtom oss ock till sist säga ett uppmuntrande ord om vägen till frälsning eller »in i kärleken» ända ifrån vägens begynnelse.

Vår text beskrifver denna väg så — vi gå åter från målet till begynnelsen: tro på ende Sonen, kommande till ljuset, kärlek till ljuset, görande af sanningen. Hörom textens ord: »Den som gör sanningen, han kommer till ljuset, på det att hans gärningar må varda uppenbara, ty de äro gjorda i Gud.» Och åter: »Hvar och en som tror på honom skall icke förgås, utan hafva evigt lif.»

I stort sedt kan ju denna väg betecknas såsom »kärlekens väg». Det finnes en gammal andaktsbok, skrifven af en gudsman i forna tider, hvilken i sin nuvarande svenska dräkt heter: »Guds kärleks lof»[1]. Den är värd att äga, denna gamla bok. Den beskrifver denna väg under idel beprisande af Guds kärlek. Dess begynnelse var den »skapande» kärleken, genom hvilken Gud nedlade kärleksfröet, kärleksanlaget, kärlekskänslan i människohjärtat, denna inre evighet i oss, som icke mättas af något annat och mindre än Guds kärlek i Kristus Jesus. Och i denna skapande kärlek omgaf Gud människorna med idel uppenbarelser af sin kärlek. Efter denna följer så den »uppehållande» kärleken med sina dagliga kärleksbevisningar. Men numera, efter mänsklighetens affall, har denna kärlek måst antaga gestalt af »den frälsande, ledande, försonande, förlåtande, nyskapande kärleken».

På många sätt har denna kärlek förberedt sitt verk eller öfvar den ett förberedande verk i världen. Vi hafva redan berört detta i det föregående, då vi talat om, huru ljuset i någon grad genomtränger allt i världen.

Men vid detta sitt förberedande verk mötes nu ljuset stundom äfven i hednavärlden — än mer var det fallet i

1) Af Heinrich Müller.

Israel och är det i kristenheten — icke blott af människor, som göra illa, utan äfven af dem som efter sitt mått och sin ståndpunkt vilja, såsom vår text säger, »göra sanningen», d. v. s. det rätta och goda, så vidt det ligger inom deras kännedom och förmåga — och detta utan att ännu känna Kristus. Och huru okänd är icke han ännu i själfva kristenheten! Detta »görande af sanningen» kan därvid vara förenadt med mycken fåviskhet och synd — dock, inför Guds ögon röjer det ändock sin art. Men ändtligen möter nu en sådan sanningsmänniska Kristus själf — vare sig här eller i en annan värld. Och nu, emedan sådana sanningens görare älska sanningen, låta de gärna sanningen i Kristus hos dem bestraffa hvad orätt är, och så komma de villigt till honom, ljuset själft, för att blifva helade från sin krankhet.

Annorlunda är det med dem som från början »göra illa». Hvad dem angår, är skillnaden icke stor mellan hedningar och kristna, och därför vilja vi på samma gång tala om dessa, som »göra illa», af båda slagen. Dock först ett ord om kristna af ett annat slag.

Sedan Kristi kyrka genom hans kärlek och många hans vittnens blodiga kärleksoffer blifvit grundad, är nu den första handgripliga yttringen af den frälsande kärleken våra små barns dop. Då lägges den genomstungna frälsarehanden välsignande på deras hufvud och betygar, att den vill upptaga dem i sitt nådesförbund. Någon gång visar sig ett barn strax vilja komma denna uträckta hand till mötes, och så blir dess väg en väg i kärlek, i kärlekens milda fostran och tuktan. Det blir då ett tidigt »görande af sanningen», ett kommande till ljuset och en tro på Kristus i ett väsentligen oafbrutet sammanhang. Väl den, med hvilken det så sker!

Men den vanliga vägen är icke denna enkla, ljufva barnaväg. Tvärtom begynner den allmänna vägen oftast — och det både bland kristna och hedningar — med ett affall från ljuset, det mer eller mindre kända ljuset. Och

i detta affall fortgår man längre eller kortare tid i ett »illagörande», ett afvisande af de bestraffningar, som möta från ljuset. Till denna tid höra de många ungdomssynderna, på hvilka en from psalmsångare ser tillbaka med blygd, då han beder: »Herre, tänk icke på min ungdoms synder och mina öfverträdelser, utan tänk på mig efter din nåd för din godhets skull»[1]).

Men ändtligen kommer det hos mången — när han mötes af uppenbarelsens ljus — till en vändning, en omvändelse. Början till denna består däri, att man »låter sig straffas» af ljuset för sina onda gärningar. Redan detta, eller ångern öfver synden och bekännelsen af synden, är ett »görande af sanningen». Man visar sig nu dock till sist »älska ljuset» mer än sin egen synd, fastän man ännu icke själf är ljus. Man begynner i bättringskamp att aflägga mörkrets gärningar och göra sanningen. Och då man nu alltmer känner sig nedtyngd af skuld och vanmakt, »kommer man till Jesus», som också allt mera möter en sådan sanningsälskande själ, om hon söker nåd och hjälp hos honom. Och då nu Herren möter själen med sin nåd, sina tillsägelser om förlåtelse och hjälp, tror hon på honom och finner så hvila och läkedom hos honom, såsom han lofvat, då han sade: »Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder!»[2]) Man böjer sig för ende Sonen och för Fadrens kärlek i honom, för hans rättfärdighet och makt och tror, att dessa äro större än ens egen synd, så att denna kan bli fullkomligt afplanad och öfvervunnen.

Genom denna tro, som ock är ett böjande under hela Guds kärleksvilja, uppenbarad i Jesus Kristus, har nu en människa redan öfvergått »från döden till lifvet», såsom Jesus säger. Och så har hon det uttryckliga löftet, att hon icke skall »komma i domen»[3]). Det gäller nu blott för henne att förblifva i denna tro, att förblifva i ljuset

1) Ps. 25: 7. 2) Matt. 11: 28. 3) Joh. 5: 24.

och vandra i ljuset. Dit hör då visserligen också att i sinom tid likna sin Frälsare däri, att i kärlekens medlidande offra sin tjänst åt dem som ännu vandra i mörkret. Men hvad det innebär, som Kristus lofvat: »han skall hafva evigt lif», det skall ingen kunna känna, utan den det får. Det är en salighet och härlighet inom och utom människan, i hennes egen varelse, i hennes umgänge med andra saliga och i den värld hon får bebo, som går utöfver vår närvarande fattning. Det blir en kröning med himmelsk härlighet, en kröning, mot hvilken våra lagerkröningar äro blott såsom en skugga.

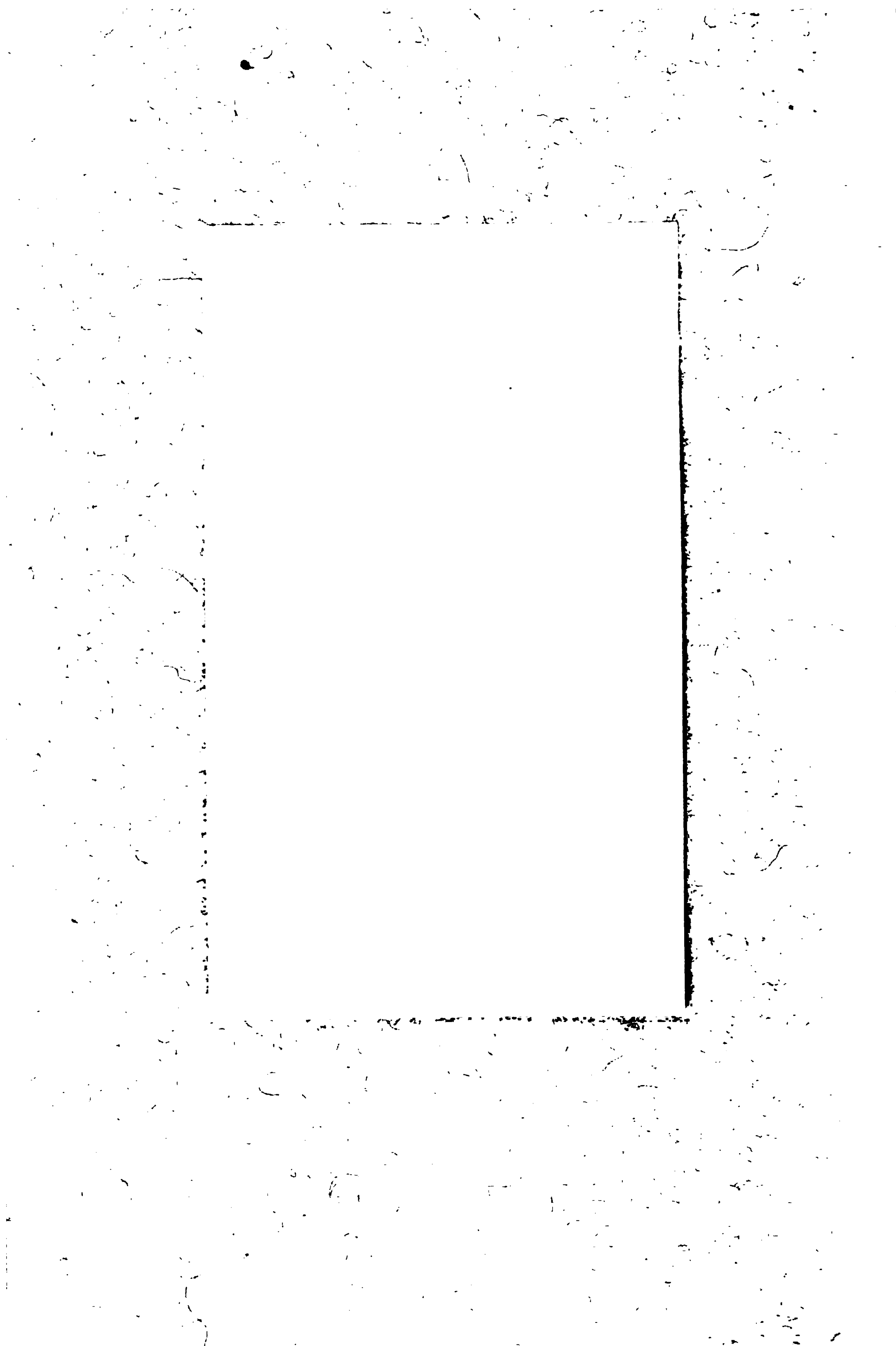
Så hafva vi nu, m. å., talat om kärlek och dom, om vägen till domen i afvoghet mot kärleken och om vägen i kärleken till frälsning. Vi hafva sett, att det icke gifves någon frälsning, som icke gått genom kärlekens dom, och vi hafva sett, att just den som vill undandraga sig domen, han kommer däri. Hvad hafva vi nu fattat i vårt hjärta af dessa stycken och deras inre sammanhang? Frukta vi domen, tacka vi för kärleken, och möta vi den med tro och kärlek? Älska vi ljuset mer än mörkret? Göra vi sanningen, icke blott veta och studera den? O, besinna, du kristna människa, att dig, just dig är afgörelsen synnerligen nära. För hvarje dag du lefver, för hvarje högtid du firar, för hvarje kyrkoår, som försvinner bakom dig, kommer den slutliga afgörelsen dig allt närmare. Kanske har du, utan att veta det, mer än en gång mött Kristus och blifvit ställd i valet mellan hans ljus och ditt eget mörker. Så grip då det flyende ögonblicket. »Gör sanningen» genom att se dig själf och din ställning, sådan den är. Ödmjuka dig i redlig bot och syndabekännelse. Kom din Frälsare till mötes och fall till hans fötter. Tro på hans kärlek och på Guds kärlek i honom. Så skall du få kalla Gud för »din Fader» och blifva ett »Guds barn».

Förblif så i kärleken, den kärlek, som omgifver dig på alla sidor. »Ty så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son.» Och — fortsätter apostelen — »han som icke har skonat sin egen Son, utan utgifvit honom för oss alla, huru skall han icke ock skänka oss allt med honom»[1]). Ja, förblif i denna kärlek. Då skall du få erfara, när du så förblifver i kärleken, hvad samme apostel säger: »Är Gud för oss, hvem kan vara emot oss?» Och du skall få besanna psalmistens ord: »Alla Herrens vägar äro nåd och sanning för dem som hålla hans förbund och vittnesbörd»[2]). Ja, du skall då kunna sjunga med den sköna 23:e psalmen om »Herren vår herde»: »Godhet allenast och nåd skola följa mig i alla mina lifsdagar, och jag skall bo i Herrens hus evinnerligen»[3]). Amen.

(Ps. 147: 1, 2; 147: 3—5; 19: 6, 7; 19: 8, 9; 21: 4).

---

1) Rom. 8: 32. 2) Ps. 25: 10. 3) Ps. 23: 6.

RUDIN, Waldemar
Evighetsvinkar...

890.5
R916ev
1897
v. 1